

Wymagania edukacyjne w Szkole Podstawowej nr 4 **im. Królowej Jadwigi w Ostrowie Wielkopolskim**

EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Rozwijanie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie jako połączenie:

- wiedzy,
- umiejętności,
- postaw odpowiednich do sytuacji:
 - uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji,
 - aktywnego obywatelstwa,
 - integracji społecznej,
 - zatrudnienia.

Kompetencje kluczowe to ramy określające nowe umiejętności podstawowe uzyskiwane w procesie uczenia się przez całe życie.

Osiem kompetencji kluczowych

1. Porozumiewanie się w języku ojczystym.
2. Porozumiewanie się w językach obcych.
3. Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo techniczne.
4. Kompetencje informatyczne.

5. Umiejętność uczenia się.
6. Kompetencje społeczne i obywatelskie.
7. Inicjatywność i przedsiębiorczość .
8. Świadomość i ekspresja kulturalna.

Porozumiewanie się w języku ojczystym

Zdolność wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie oraz językowej interakcji w odpowiedniej i kreatywnej formie w pełnym zakresie kontekstów społecznych i kulturowych – w edukacji, pracy, domu i czasie wolnym.

Porozumiewanie się w językach obcych

Opiera się na tych samych wymiarach umiejętności, co porozumiewanie się w języku ojczystym na zdolności do rozumienia, wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie (rozumienie ze słuchu, mówienie, czytanie, pisanie) w odpowiednim zakresie kontekstów społecznych. Wymaga też takich umiejętności, jak mediacja i rozumienie różnic kulturowych.

Kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne

Kompetencje matematyczne to umiejętność rozwijania i wykorzystywania myślenia matematycznego w celu rozwiązywania problemów wynikających z codziennych sytuacji. Obejmują zdolność i chęć wykorzystywania matematycznych sposobów myślenia (myślenie logiczne i przestrzenne) oraz prezentacji (wzory, modele , wykresy, tabele)

Kompetencje naukowe odnoszą się do zdolności wykorzystywania zasobu wiedzy i metodologii do wyjaśniania świata przyrody, w celu formułowania pytań i wyciągania wniosków opartych na dowodach. Za kompetencje techniczne uznaje się stosowanie tej wiedzy i metodologii w odpowiedzi na

postrzegane potrzeby ludzi. Kompetencje w zakresie nauki i techniki obejmują rozumienie zmian powodowanych przez działalność ludzką oraz odpowiedzialność poszczególnych obywateli.

Kompetencje informatyczne

Obejmują umiejętne i krytyczne wykorzystywanie technologii społeczeństwa informacyjnego (TSI) w edukacji, pracy, czasie wolnym. Opierają się na podstawowych umiejętnościach w zakresie TIK: wykorzystywaniu różnorodnych narzędzi i ich oprogramowania (komputerów stacjonarnych, laptopów, tabletów, smartfonów) do uzyskiwania, krytycznej oceny, przechowywania, tworzenia, prezentowania i wymiany informacji oraz do porozumiewania się i uczestnictwa w sieciach współpracy za pośrednictwem Internetu.

Umiejętność uczenia się

Zdolność konsekwentnego i wytrwałego uczenia się, organizowania własnego procesu uczenia się, efektywne zarządzanie czasem i informacjami, zarówno indywidualnie, jak i w grupach. Obejmuje świadomość własnego procesu uczenia się i potrzeb w tym zakresie, identyfikowanie dostępnych możliwości oraz zdolność pokonywania przeszkód w celu osiągnięcia powodzenia w uczeniu się. Oznacza nabywanie, przetwarzanie i przyswajanie nowej wiedzy i umiejętności, a także umiejętne korzystanie z wcześniejszych doświadczeń.

Kompetencje społeczne i obywatelskie

Kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe, obejmujące zachowania przygotowujące do uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, a także rozwiązywania konfliktów. Obejmują zdolność do empatii, wykazywania się tolerancją, porozumiewania się w różnych środowiskach, negocjacji, wyrażania i rozumienia różnych punktów widzenia, umiejętności współpracy, asertywność i prawość.

Obejmują znajomość współczesnych, jak i głównych wydarzeń i tendencji w narodowej, europejskiej i światowej historii, zdolność do zaangażowania w działania publiczne, poszanowanie praw człowieka, w tym równości, jako podstawy demokracji, uznanie i zrozumienie różnic w systemach wartości różnych religii i grup etnicznych. Znajomość integracji europejskiej oraz struktur UE, świadomość różnorodności i tożsamości kulturowych w Europie.

Kompetencje obywatelskie przygotowują do pełnego uczestnictwa w życiu obywatelskim w oparciu o znajomość pojęć i struktur społecznych i politycznych oraz poczucie się do aktywnego i demokratycznego uczestnictwa.

Inicjatywność i przedsiębiorczość

Zdolność do wcielania pomysłów w czyn, w tym do planowania przedsięwzięć i ich realizacji zgodnie z zamierzeniami. Obejmują kreatywność, innowacyjność, umiejętność oceny własnych mocnych i słabych stron, gotowość do podejmowania ryzyka. Wskazuje także na znaczenie świadomości zagadnień etycznych związanych z przedsiębiorstwami, znajomość zasad działania gospodarki, w tym zagadnienia stanowiące kontekst pracy i dotyczące życia lud

Świadomość i ekspresja kulturalna Świadomość lokalnego, narodowego i europejskiego dziedzictwa kulturalnego oraz jego miejsca w świecie Docenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i emocji za pośrednictwem szeregu środków wyrazu (muzyki, sztuk teatralnych, literatury i sztuk wizualnych).

Główne cele edukacji wczesnoszkolnej:

- wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym;
- przygotowanie ucznia do życia w zgodzie z samym sobą, ludźmi i przyrodą;
- kształtowanie u dziecka umiejętności odróżniania dobra od zła;
- rozwijanie u ucznia świadomości przynależności społecznej do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej;
- kształtowanie u dziecka umiejętności rozumienia konieczności dbania o przyrodę;
- kształtowanie u ucznia systemu wiadomości i umiejętności potrzebnych mu do poznawania i rozumienia świata oraz radzenia sobie w codziennych sytuacjach;
- zdobycie przez dziecko wiedzy i umiejętności umożliwiających kontynuowanie nauki w klasach IV–VIII szkoły podstawowej.

Cele szczegółowe:

Z celów głównych wywodzą się cele szczegółowe, związane nie tylko z tradycyjnymi kompetencjami przedmiotowymi, ale też ze zdobywaniem przez uczniów umiejętności przekrojowych (ponadprzedmiotowych). Przykładowymi umiejętnościami niezbędnymi do osiągnięcia wysokiego poziomu wszystkich ośmiu kompetencji są:

- myślenie krytyczne,
- rozwiązywanie problemów,
- rozumienie i kierowanie własnymi emocjami,
- kreatywność, podejmowanie inicjatyw,
- decydowanie,
- ocena ryzyka,
- czytanie, pisanie, liczenie.

Cele szczegółowe w zakresie porozumiewania się w języku ojczystym

Uczeń kończący klasę trzecią:

- potrafi komunikować się z innymi ludźmi (dziećmi i dorosłymi), werbalizować sytuacje i zdarzenia; • posiada umiejętności – słuchania, mówienia, czytania, pisanie – jako form komunikowania się i potrafi wykorzystać te umiejętności w różnych sytuacjach życia codziennego;
- jest przygotowany do odbioru literatury dziecięcej, sztuki filmowej i teatralnej;
- jest przygotowany do korzystania z różnych źródeł informacji opartych na słowie pisanym;
- uczestniczy aktywnie w małych formach teatralnych i wykorzystuje je do wyrażania własnych emocji;

- potrafi twórczo posługiwać się słowem mówionym i pisanym;
- ma zasób słownictwa pozwalający na poprawne komunikowanie się, w tym zadawanie pytań, przedstawianie własnego punktu widzenia i własnych opinii;
- rozwija język mówiony i pisany z uwzględnieniem aspektu semantycznego, składniowego, fonetycznego, fleksyjnego, słownikowego i poprawnościowego języka oraz mowy wiązanej;
- zna takie gatunki literatury dziecięcej, jak: baśnie, bajki, legendy, opowiadania, wiersze, komiksy, powieści.

Cele szczegółowe w zakresie porozumiewania się w języku obcym:

Uczeń kończący trzecią klasę:

- rozumie proste polecenia i reaguje na nie we właściwy sposób;
- rozumie proste pytania dotyczące poznanych słów i zwrotów;
- udziela odpowiedzi na proste pytania; rozumie wypowiedzi ze słuchu;
- posługuje się zwrotami stosowanymi na co dzień;
- Rozumie, wzbogacony gestem lub obrazem, sens historii, baśni, opowiadań;
- rozumie sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych, nagraniach audio i wideo;
- bierze udział w scenkach teatralnych, śpiewa, recytuje;
- nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu;
- czyta symbole, znaki, piktogramy, czyta ze zrozumieniem proste wyrazy i zdania;
- przepisuje wyrazy i zdania;

- korzysta z różnych źródeł wiedzy: słowników obrazkowych, książek, środków multimedialnych, innych zaproponowanych form kontaktu z językiem obcym;
- wie, że ludzie posługują się różnymi językami, a porozumiewanie z nimi jest możliwe dzięki nauce ich języka.

Cele szczegółowe w zakresie kompetencji matematycznych i podstawowych kompetencji naukowo-technicznych na podstawie:

Uczeń kończący klasę trzecią:

- umie posługiwać się danymi naukowymi oraz narzędziami i urządzeniami technicznymi do rozwiązywania problemów, osiągnięcia celu, podjęcia decyzji;
- potrafi formułować wnioski i oceniać wyniki na podstawie dowodów;
- stosuje poznane zasady i procesy matematyczne, obiera różne strategie rozwiązywania problemów; • wykazuje aktywną i twórczą postawę wobec problemów matematycznych, dostrzega, nazywa i formułuje problemy matematyczne w sytuacjach mu bliskich oraz posługuje się prostymi strategiami w toku ich rozwiązywania;
- potrafi liczyć; rozumuje w sposób matematyczny;
- zna miary, struktury i operacje matematyczne, rozumie pojęcia i terminy matematyczne;
- potrafi zastosować wiedzę matematyczną w codziennych sytuacjach życiowych; • zna podstawowe zasady rządzące naturą; rozumie wpływ nauki i technologii na świat przyrody;
- zna zarówno korzyści, jak i zagrożenia dla świata związane z rozwojem techniki i nowoczesnych technologii; dostrzega różnorodność świata przyrody.

Cele szczegółowe w zakresie kompetencji informatycznych

Uczeń kończący klasę trzecią:

- posługuje się narzędziami informatycznymi;
- potrafi wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne;
- potrafi dostrzec, wyszukać, selekcjonować, porządkować, gromadzić, wykorzystywać informacje;

- wie, jakie zagrożenia niesie ze sobą korzystanie z komputera, Internetu, multimediów dla zdrowia, relacji społecznych, prywatności

Cele szczegółowe w zakresie umiejętności uczenia się

Uczeń kończący klasę trzecią:

- zna swoje mocne i słabe strony;
- rozwija swoje zdolności i zainteresowania;
- zna strategie pomocne w uczeniu się zgodne z własnymi potrzebami;
- samodzielnie poszukuje rozwiązań w codziennych sytuacjach związanych z uczeniem się;
- potrafi prosić o pomoc w sytuacjach trudnych;
- wykorzystuje różnorodne sytuacje do działania;
- potrafi zaplanować własną pracę i ocenić jej efekty;
- dostrzega problemy do rozwiązania i wyciąga wnioski korzystne dla swojego działania;
- dokonuje wyborów;
- ma pozytywny stosunek do nauki.

Cele szczegółowe w zakresie kompetencji społecznych i obywatelskich

Uczeń kończący klasę trzecią:

- współpracuje z innymi ludźmi, negocjuje, podejmuje decyzje, dokonuje wyborów; nawiązuje prawidłowe relacje społeczne;
- zna swoje miejsce w rodzinie, zespole rówieśniczym, społeczności i wspólnocie narodowej;

- angażuje się w działania na rzecz swojej grupy rówieśniczej, społeczności szkolnej i lokalnej;
- ma świadomość tożsamości kulturowej, historycznej, narodowej;
- ocenia swoje zachowanie, przewiduje jego skutki, wyciąga wnioski; przestrzega ustalonych norm i reguł zachowania;
- rozumie emocje i wyraża je w sposób społecznie akceptowany;
- rozwija postawę szacunku i tolerancji wobec innych ludzi; respektuje prawa innych ludzi;
- zna swoje prawa i obowiązki w rodzinie, społeczności rówieśniczej i lokalnej;
- potrafi odróżnić dobro od zła; zna i rozumie wartości etyczne, takie jak: dobro, prawda, piękno, sprawiedliwość, odpowiedzialność;
- rozwija postawę dbania o zdrowie i aktywność fizyczną; rozumie, czym jest zrównoważony rozwój.

Cele szczegółowe w zakresie inicjatywności i przedsiębiorczości na podstawie:

Uczeń kończący klasę trzecią:

- komunikuje się z innymi ludźmi różnymi metodami;
- współdziała w zespole;
- planuje i organizuje pracę własną;
- ocenia ryzyko związane z własnym działaniem;
- samodzielnie podejmuje decyzje, wprowadza w życie pomysły, wyraża poglądy;
- identyfikuje i wykorzystuje swoje mocne strony;
- wykazuje inicjatywę i chęć działania;
- wykazuje się kreatywnością w różnych sytuacjach.

Cele szczegółowe w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej:

Uczeń kończący klasę trzecią:

- zna i wykorzystuje różne formy ekspresji twórczej;
- zna dzieła kultury;
- wyraża siebie w różnorodny sposób, wykorzystując swoje mocne strony;
- rozumie różnorodność oraz bogactwo kulturowe i językowe Europy i świata;
- rozwija kreatywność i wrażliwość estetyczną;
- jest otwarty na odbiór dzieł sztuki;
- wyraża uczucia, doświadczenia, idee różnymi środkami wyrazu artystycznego.

ELEMENTY PRZEDMIOTOWEGO SYSTEMU OCENIANIA:

1. Ocenianie w edukacji wczesnoszkolnej traktuje się jako konstruktywne opisywanie wiadomości i umiejętności ucznia wynikające z programów nauczania opartych o „Podstawy Programowe”.
2. Ocena opisowa to informacja, które standardy wymagań uczeń opanował, a nad którymi musi jeszcze popracować.
3. Podstawę oceniania stanowi systematyczna obserwacja ucznia w różnorodnych sytuacjach dydaktycznych, ujawniających jego predyspozycje, zainteresowania, trudności, zachowania i postawy.

A. Cele oceniania w edukacji wczesnoszkolnej.

1. Ocenianie w klasach I-III ma na celu wspierać szkolny rozwój ucznia poprzez dostarczanie rzetelnej informacji o jego szkolnych osiągnięciach.

Celem oceniania w edukacji wczesnoszkolnej jest:

- poznanie uczniów i respektowanie indywidualnej drogi ich rozwoju
- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i jego zachowaniu oraz o postępach w tym zakresie
- doskonalenie procesu uczenia się poprzez różnicowanie nauczania w zależności od indywidualnego rytmu zdobywania wiadomości i umiejętności
- motywowanie ucznia do dalszych postępów w nauce i zachowaniu.

2. Ocena szkolna w edukacji wczesnoszkolnej pełni wiele różnorodnych funkcji powiązanych z procesem kształcenia i wspomaganiem dziecka we wszechstronnym rozwoju na miarę jego możliwości.

Do tych funkcji zaliczamy:

- funkcję informacyjną- uwzględniającą wkład pracy ucznia;
- funkcję korekcyjną- uwzględniającą efekt, jaki osiąga uczeń;
- funkcję motywacyjną- uwzględniającą możliwości ucznia.

B. Zakres i przedmiot oceny opisowej ucznia.

1. Ocena opisowa uwzględnia efekty dydaktyczne i wychowawcze ucznia.

2. Ocena opisowa obejmuje opis osiągnięć dydaktycznych ucznia w zakresie:

- edukacji polonistycznej: czytanie, pisanie, mówienie, słuchanie, wypowiadanie się /ustne i pisemne/, gramatykę i ortografię.

- edukacji matematycznej: pojęcie liczby naturalnej i jej zapis cyfrowy, opanowanie podstawowych działań arytmetycznych /dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie/, umiejętność rozwiązywania zadań tekstowych, wiadomości z geometrii i umiejętności praktycznych z tego zakresu
- edukacji społeczno - przyrodniczej: wiedza o otaczającym środowisku przyrodniczym i środowisku społecznym, umiejętność dokonywania obserwacji
- edukacji plastyczno – technicznej: kultura pracy, poznawanie architektury, malarstwa i rzeźby, działalność plastyczno - techniczna,
- edukacji muzycznej: odtwarzanie i słuchanie muzyki, percepcja muzyki
- wychowania fizycznego: sprawność fizyczno - ruchową, elementy higieny osobistej, gry i zabawy ruchowe
- edukacji językowej /j. angielski/: rozpoznawanie zwrotów stosowanych na co dzień oraz krótkich tekstów, czytanie wyrazów i prostych zdań, przepisywanie wyrazów i zdań, wypowiadanie się
- edukacji informatycznej/zajęć komputerowych: znajomość elementarnych podstaw obsługi komputera, posługiwanie się wybranymi programami, wyszukiwanie i korzystanie z informacji

3. Szczegółowe kryteria osiągnięć edukacyjnych zawarte są w zał.1,2,3, dla poszczególnych poziomów klas I-III.

4. W klasie I ocenianie ucznia poprzedzone jest zdiagnozowaniem jego osiągnięć, które stanowi punkt odniesienia do postępów jego rozwoju. Diagnoza przeprowadzana jest w oparciu o „Kartę wstępną

Obserwacji ucznia klasy 1” – załącznik nr 4.

5. Ocena opisowa z zachowania określająca osiągnięcia wychowawcze ucznia jest formułowana zgodnie z § 13 Ust.1 Rozp. MENiS z dnia 7.09.2004r.

6. Oceniając zachowanie ucznia nauczyciel bierze pod uwagę wymagania zawarte w rozporządzeniu MENiS dotyczące oceniania:

- Wywiązywanie się z obowiązków ucznia
- Postępowanie zgodnie z dobrem społeczności szkolnej
- Godne i kulturalne zachowanie się w szkole i poza nią
- Dbłość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób
- Dbłość o honor i tradycje szkoły
- Dbłość o piękno mowy ojczystej
- Okazywanie szacunku innym osobom

OCENIANIE ZACHOWANIA UCZNIÓW w klasach I-III

1. Roczna ocena zachowania w klasach I-III ma charakter opisowy.

2. Ocenę ustala nauczyciel - wychowawca uwzględniając :

- opinię innych nauczycieli ucznia,
- opinię nie dydaktycznych pracowników szkoły,
- opinię kolegów i koleżanek,
- samoocenę ucznia.

3. Przy formułowaniu oceny zachowania nauczyciel bierze pod uwagę postawę ucznia podczas zajęć szkolnych w klasie, jak i poza nią, a także zgłoszonych zachowań pozaszkolnych

4. Ocena zachowania nie może mieć wpływu na :

- oceny z zajęć edukacyjnych,
- promocje do klasy programowo wyższej.

5. Roczna i śródroczna ocena klasyfikacyjna zachowania uwzględnia w szczególności:

- a) wywiązywanie się z obowiązków ucznia;
- b) postępowanie zgodne z dobrem społeczności szkolnej;
- c) dbałość o bezpieczeństwo i zdrowie własne oraz innych osób;
- d) godne i kulturalne zachowanie się w szkole oraz poza nią;
- e) dbałość o honor i tradycje szkoły;
- f) dbałość o piękno mowy ojczystej;

g) udział w pracach na rzecz szkoły i środowiska

6. Ustala się następującą symbolikę i skalę bieżącego oceniania zachowania:

6p.(kropka żółta) - uczeń reprezentuje postawę wzorową

5p. (kropka pomarańczowa) – uczeń reprezentuje postawę bardzo dobrą

4p. (kropka zielona) – uczeń reprezentuje postawę dobrą

3 p. (kropka czarna) – uczeń reprezentuje postawę niewłaściwą

7. Kryteria oceny bieżącej zachowania:

6p. i 5p.(kropka żółta) – Uczeń sumiennie przygotowuje się do zajęć, często podejmuje zadania dodatkowe. Nie opuszcza zajęć szkolnych, a sporadyczne nieobecności ma zawsze usprawiedliwione. Zawsze uzupełnia braki wynikające z nieobecności. Zawsze zwraca się kulturalnie i taktownie do osób dorosłych i rówieśników, nigdy nie używa "brzydkich słów". Przestrzega zasad bezpieczeństwa. Jest zawsze koleżeński. Jest punktualny. Wzorowo zachowuje się podczas wycieczek, wyjść, uroczystości i zajęć szkolnych. Sumiennie i rzetelnie pełni powierzone mu przez nauczycieli funkcje, np. dyżurnego. Zawsze dba i szanuje mienie własne, cudze i szkolne. Aktywnie i chętnie uczestniczy w życiu klasy i szkoły. Zawsze utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.

4p. (kropka pomarańczowa) – Uczeń jest zawsze przygotowany do zajęć. Ma usprawiedliwione wszystkie nieobecności i uzupełnia braki z nimi związane. Najczęściej zwraca się kulturalnie i taktownie do osób dorosłych i rówieśników. Stara się przestrzegać zasad bezpieczeństwa. Jest koleżeński. Sporadycznie spóźnia się na zajęcia. Bez zastrzeżeń zachowuje się podczas wycieczek, wyjść, uroczystości i zajęć szkolnych. Bez zastrzeżeń pełni powierzone mu przez nauczycieli funkcje np. dyżurnego. Dbą i szanuje mienie własne, cudze i szkolne. Chętnie uczestniczy w życiu klasy i szkoły. Utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.

3p. (kropka zielona) – Uczeń zazwyczaj jest dobrze przygotowany do zajęć, a jego nieobecności są zazwyczaj usprawiedliwione. Zwykle zwraca się kulturalnie i taktownie do osób dorosłych i rówieśników. Zdarza mu się nie przestrzegać zasad bezpieczeństwa, ale poprawia swoje zachowanie po zwróceniu uwagi przez nauczyciela, zwykle jest koleżeński. Zdarza mu się brać udział w bójkach, kłótniach i sporach. Spóźnia się na zajęcia. Nie sprawia większych trudności podczas wycieczek, wyjść i zajęć szkolnych. Zwykle sumiennie i rzetelnie pełni powierzone mu przez nauczycieli funkcje, np. dyżurnego. Zwykle dba i szanuje mienie własne, cudze i szkolne. Uczestniczy w życiu klasy i szkoły. Zwykle utrzymuje ład i porządek w miejscu pracy.

2 p. i 1p. (kropka czarna) – Uczeń bardzo często jest nieprzygotowany do zajęć. Jego nieobecności są często nieusprawiedliwione. Uczeń niegrzecznie i nietaktownie zwraca się do dorosłych osób i rówieśników, używa wulgaryzmów. Nie przestrzega zasad bezpieczeństwa. Jest niekoleżeński. Jest

konfliktowy, często bierze udział w kłótniach, bójkach i sporach. Nagminnie spóźnia się na zajęcia. Sprawia kłopoty wychowawcze podczas wyjść, wycieczek i zajęć szkolnych. Nie wywiązuje się z powierzonych mu funkcji, np. dyżurnego. Niszczy i nie szanuje mienia własnego, cudzego i szkolnego. Niechętnie uczestniczy w życiu klasy i szkoły. Nie utrzymuje ładu i porządku w miejscu pracy. W ramach oceniania bieżącego nauczyciel obserwuje ucznia.

Informacje o zachowaniu ucznia na co dzień przedstawia się na bieżąco na „tablicy zachowania uczniów” w sali lekcyjnej, stosując kolorowe kropki.

Ewentualne uwagi odnotowuje się w dzienniczku ucznia oraz w dzienniku elektronicznym w formie opisowej. Ocen śródkresowych i okresowych z zachowania dokonuje się: w „Karcie obserwacji ucznia klas I – III” (załącznik nr 5) oraz w ocenie opisowej semestralnej (załącznik nr 6a,6b,6c.)

C. Narzędzia i metody oceniania umiejętności ucznia.

1. Ocenę opisową redaguje się na podstawie informacji zgromadzonych za pomocą narzędzi oceniania.
2. Gromadząc informacje na temat postępów ucznia nauczyciel korzysta z następujących metod i narzędzi kontrolno-diagnostycznych takich jak:
 - sprawdziany
 - testy kompetencji
 - karty pracy
 - zeszyty ucznia i zeszyty ćwiczeń
 - karta obserwacji ucznia klas I –III (załącznik nr 5)
 - karta oceny semestralnej ucznia (załączniki nr 6a,6b,6c)
3. W systemie oceniania bierzemy również pod uwagę:
 - prace domowe

- wytwory pracy ucznia
- prace średnio i długoterminowe
- udział w konkursach

D. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów

1. Bieżącą ocenę ucznia nauczyciel rejestruje/dokumentuje/ dokonując zapisów:

- w dzienniku lekcyjnym
- na wytworach pracy ucznia
- w zeszycie ucznia i ćwiczeniach

2. Przy ocenianiu bieżącym w klasach I-III oprócz oceny opisowej stosuje się:

Pochwały ustne

Symbole cyfrowe

6 punktów

5 punktów

4 punkty

3 punkty

2 punkty

1 punkt

Przyjmuje się następujące skróty słowne ocen cyfrowych:

6 punktów -6p.

5 punktów -5 p.

4 punkty - 4 p.

3 punkty – 3 p.

2 punkty – 2p.

1 punkt – 1p.

Wprowadza się wpis „0p.”, Symbol ten nie jest oceną, jedynie informacją dotyczącą przypadku, gdy uczeń nie przystąpił do pisemnej formy sprawdzianu. „0” –zapisuje się ołówkiem. Gdy uczeń uzupełni zaległości w ciągu 2 tygodni, nauczyciel stawia punkty od 1 do 6 zamiast „0p.”

Wymagania procentowe z prac kontrolnych na daną ocenę:

100 % 6 punktów

99-90 % 5 punktów

89-75 % 4 punkty

74-50 % 3 punkty

49-30 % 2 punkty

29 -0 % 1 punkt

Dyktanda- ocenia się ilość błędów ortograficznych, literowych i interpunkcyjny

6p – bezbłędnie;

5p – 1, 2 błędy ortograficzne;
4p – 3, 4 błędy ortograficzne;
3p – 5, 6 błędów ortograficznych;
2p – 7, 8 błędów ortograficznych;
1p – 9 i więcej błędów ortograficznych;
0p – nic nie napisane

UWAGA: Dla uczniów objętych pomocą psychologiczno- pedagogiczną wymagania są dostosowane do aktualnych możliwości ucznia.

E. Sposoby powiadamiania uczniów i rodziców przez nauczycieli, o postępach uczniów w nauce i zachowaniu.

1. Na początku roku szkolnego rodzice otrzymują wymagania programowe, zgodnie z którymi nauczyciel ocenia osiągnięcia ucznia oraz na bieżąco otrzymują informacje o postępach swoich dzieci zgodnie z zapisem zawartym w pkt. C i D niniejszego dokumentu.
 2. Na zakończenie każdego semestru, rodzice otrzymują informację o postępach ucznia w formie karty osiągnięć ucznia lub oceny opisowej.
 3. Śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne są ocenami opisowymi.
- Ocena roczna jest przedstawiona w formie opisu osiągnięć ucznia na świadectwie

Załącznik 1

Kryteria oceniania uczniów w edukacji wczesnoszkolnej

Klasa I

Edukacja polonistyczna

6 punktów

Czytanie: czyta płynnie zdaniami teksty bez przygotowania, zachowuje odpowiednie tempo, czyta cicho ze zrozumieniem, odpowiada prawidłowo na wszystkie zadane pytania, wyróżnia bohaterów utworu literackiego, ustala kolejność wydarzeń, potrafi określić przeżycia postaci w utworze literackim, czyta książki i korzysta z księgozbioru bibliotecznego.

Pisanie: pisze bezbłędnie z pamięci i ze słuchu zachowując prawidłowy kształt liter i ich połączeń, bezbłędnie przepisuje tekst drukowany, układa i zapisuje teksty na podany lub dowolny temat.

Mówienie: samodzielnie tworzy wielozdaniowe wypowiedzi na dowolny temat, zawsze uczestniczy w dyskusji, ma bogaty zasób słownictwa, tworzy wypowiedzi logiczne, zrozumiałe i poprawne gramatycznie, nie popełnia błędów językowych, planuje i angażuje się w tworzoną formę teatralną, tworzy przedstawienia za pomocą różnych technik: kukielki, teatr cieni i inne.

5 punktów

Czytanie: czyta płynnie zdaniami tekst przygotowany, zachowuje odpowiednie tempo, odpowiada prawidłowo na wszystkie zadane pytania, wyróżnia bohaterów utworu literackiego, ustala kolejność wydarzeń, interesuje się książkami i chętnie je czyta.

Pisanie: pisze z pamięci proste, krótkie zdania, dba o estetykę i poprawność graficzną pisma, zachowuje prawidłowy kształt liter i ich połączeń, bezbłędnie przepisuje tekst drukowany.

Mówienie: buduje wielozdaniowe wypowiedzi na zadany temat, często uczestniczy w dyskusji, ma bogaty zasób słownictwa, tworzy wypowiedzi spójne, zrozumiałe i poprawne gramatycznie, nie popełnia błędów językowych, angażuje się w tworzoną formę teatralną.

4 punkty

Czytanie: czyta wyrazami, głośno ze zrozumieniem, odpowiada na zadane pytania, interesuje się książkami i ich czytaniem.

Pisanie: pisze z nielicznymi błędami z pamięci, stara się zachować prawidłowy kształt liter, raczej bezbłędnie przepisuje tekst drukowany (nieliczne błędy to brak elementów liter np. kropki, kreski, haczyki)

Mówienie: buduje logiczne kilkudzaniowe wypowiedzi, posiada duży zasób słownictwa, stara się zachować poprawność językową, stara się angażować w tworzoną formę teatralną.

3 punkty

Czytanie: czyta sylabami, wyrazami, głośno ze zrozumieniem, odpowiada na większość pytań, na miarę swoich możliwości czyta wskazane lektury.

Pisanie: pisze z pamięci popełniając błędy (literowe i ortograficzne), przepisując tekst drukowany stara się zachować prawidłowy kształt liter popełniając drobne błędy.

Mówienie: wypowiada się w formie zdań pojedynczych i wyrazami, posiada mały zasób słownictwa, stara się zachować poprawność językową, poproszony przez nauczyciela włącza się w tworzoną formę teatralną.

2 punkty

Czytanie: głoskuje, dokonuje analizy i syntezy słuchowej, czyta głośno, nie odpowiada prawidłowo na pytania, interesuje się książkami.

Pisanie: przepisuje tekst odwzorowując litera po literze, pisząc z pamięci popełnia wiele błędów (np. opuszcza lub dodaje litery, myli litery o podobnym kształcie, robi błędy ortograficzne), nie zachowuje kształtu liter i połączeń literowych, myli wielkie litery z małymi.

Mówienie: wypowiada się wyrazami, ma ubogi zasób słów, popełnia błędy język

1 punkt

Czytanie: popełnia błędy w głoskowaniu wyrazów, ma trudności w dokonywaniu analizy i syntezy słuchowej i słuchowo-wzrokowej wyrazów, nie czyta, nie odpowiada na zadawane pytania.

Pisanie: przepisuje tekst odwzorowując litera po literze, popełnia przy tym liczne błędy, nie potrafi pisać z pamięci, nie zachowuje liniatury, kształtu liter i połączeń literowych, myli wielkie litery z małymi.

Mówienie: wypowiada się najczęściej w formie przeczącej lub twierdzącej, wyrazami jednosylabowymi, posiada bardzo ubogie słownictwo, mówi niechętnie popełniając liczne błędy językowe.

Edukacja matematyczna

6 punktów

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: rozumie i wykonuje samodzielnie dodawanie i odejmowanie w zakresie 20, rozwiązuje równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka. **Zadania tekstowe:** samodzielnie rozwiązuje zadania i układa treści zadań do sytuacji życiowej, rysunku, schematu graficznego i działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne: zawsze prawidłowo i samodzielnie dokonuje pomiarów długości, masy, obliczeń pieniężnych, zna pojęcie długu i konieczności spłacenia go, określa czas za pomocą zegara i kalendarza

5 punktów

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: rozumie i wykonuje samodzielnie dodawanie i odejmowanie w zakresie 10, rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka.

Zadania tekstowe: samodzielnie i bezbłędnie rozwiązuje zadania jednodziałaniowe, zapisuje rozwiązanie zadania przedstawionego słownie w konkretnej sytuacji.

Umiejętności praktyczne: prawidłowo i samodzielnie dokonuje pomiarów długości i masy, obliczeń pieniężnych, zna pojęcie długu i konieczności spłacenia go, określa czas z pomocą zegara i kalendarza nazywa dni tygodnia i nazwy miesięcy, starannie kontynuuje rozpoczęty wzór, (np. szlaczek), dostrzega symetrię

4 punkty

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: rozumie i wykonuje dodawanie i odejmowanie w zakresie 10 popełniając drobne błędy, rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe z niewiadomą w postaci okienka (bez przenoszenia na drugą stronę)

Zadania tekstowe: korzysta ze wskazówek nauczyciela i bezbłędnie rozwiązuje zadania jednodziałaniowe, poprawnie rozwiązuje zadanie przedstawione słownie w konkretnej sytuacji **Umiejętności praktyczne:** wykonuje samodzielnie i prawidłowo proste pomiary długości i masy, proste obliczenia pieniężne, zna pojęcie długu i konieczności spłacenia go, prawidłowo posługuje się nazwami dni tygodnia i nazwami miesięcy, dostrzega symetrię, kontynuuje rozpoczęty wzór.

3 punkty

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: rozumie i wykonuje działania popełniając liczne błędy, z pomocą nauczyciela rozwiązuje łatwe równania jednodziałaniowe w postaci okienka.

Zadania tekstowe: robi błędy podczas wykonywania zadań jednodziałaniowych, popełnia błędy rozwiązując zadania przedstawione słownie w konkretnej sytuacji

Umiejętności praktyczne: w miarę poprawnie dokonuje prostych pomiarów długości i masy, zna pojęcie długu i spłacenia go, zna nazwy dni tygodnia, w miarę poprawnie używa nazw miesięcy, z pomocą nauczyciela dostrzega symetrię, stara się kontynuować rozpoczęty wzór.

2 punkty

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: wykonuje dodawanie i odejmowanie (często popełniając błędy), liczy na konkretach, myli poszczególne działania, ma trudności z rozwiązywaniem prostych równań jednodziałaniowych w postaci okienka

Zadania tekstowe: nie rozumie treści zadania przedstawionego słownie, z pomocą nauczyciela wykonuje proste zadanie jednodziałaniowe oraz schematy graficzne.

Umiejętności praktyczne: z pomocą nauczyciela wykonuje proste pomiary długości, masy oraz obliczeń pieniężnych, słabo zna nazwy dni tygodnia i nazwy miesięcy, nie dostrzega symetrii, ma problemy z kontynuacją rozpoczętego wzoru.

1 punkt

Działania w zakresie dodawania i odejmowania: licząc na konkretach popełnia liczne błędy, nie kojarzy znaku matematycznego z konkretnym działaniem, nie potrafi rozwiązać prostego równania jednodziałaniowego z niewiadomą w postaci okienka.

Zadania tekstowe: nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi rozwiązać zadania. Umiejętności praktyczne: nie wykonuje pomiarów długości i masy, obliczeń pieniężnych, nie zna dni tygodnia i nazw miesięcy, nie dostrzega symetrii, nie potrafi kontynuować rozpoczętego wzoru.

Edukacja społeczno-przyrodnicza

6 punktów

Posiada rozległą wiedzę o otaczającym środowisku przyrodniczym i społecznym, zna symbole narodowe i symbole Unii Europejskiej, zawsze szanuje otaczające środowisko przyrodnicze, okazuje szacunek innym ludziom, jest tolerancyjny, chętnie pomaga innym, zawsze współpracuje z innymi, zachowuje się dojrzałe, zawsze dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych osób, potrafi rozróżnić zagrożenia i przeciwdziałać im. Zawsze stosuje w praktyce wiadomości i umiejętności dotyczące zachowania się w ruchu drogowym.

5 punktów

Rozpoznaje i nazywa wybrane gatunki roślin i zwierząt, potrafi zaobserwować zachodzące zmiany w przyrodzie, potrafi wymienić pory roku, zna formy ochrony środowiska naturalnego, szanuje przyrodę, zna zagrożenia dla środowiska przyrodniczego ze strony człowieka i zagrożenia ze strony zwierząt oraz zjawisk przyrodniczych, zna swój adres zamieszkania, zna symbole narodowe, rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej, wie na czym polega praca w poznanych zawodach, zawsze używa form grzecznościowych wobec innych osób, zgodnie współpracuje z innymi, zachowuje się dojrzałe. Stosuje w praktyce wiadomości i umiejętności dotyczące zachowania się w ruchu drogowym.

4 punkty

Posiada ogólną wiedzę o otaczającym środowisku społecznym i przyrodniczym, zna podstawowe formy ochrony środowiska przyrodniczego, rozpoznaje i nazywa niektóre gatunki roślin i zwierząt, potrafi zaobserwować zachodzące zmiany w przyrodzie, potrafi wymienić pory roku, potrafi odróżnić zagrożenia dla środowiska, zna swój adres zamieszkania, wie na czym polega praca w poznanych zawodach, dobrze współpracuje z innymi, używa form

grzecznościowych, zna symbole narodowe i rozpoznaje flagę i hymn Unii Europejskiej. Na ogół stosuje w praktyce wiadomości i umiejętności dotyczące zachowania się w ruchu drogowym.

3 punkty

Posiada podstawową wiedzę o otaczającym środowisku społecznym i przyrodniczym, zna niektóre formy ochrony środowiska przyrodniczego, orientuje się czym zajmują się ludzie w najbliższej okolicy. Zna symbole narodowe (flaga, hymn, godło). Potrafi wymienić nazwy poznanych warzyw i kwiatów, zna pory roku, zazwyczaj okazuje szacunek innym ludziom. Stara się współpracować z innymi. Posiada podstawowe wiadomości dotyczące zachowania się w ruchu drogowym.

2 punkty

Z pomocą nauczyciela rozpoznaje poznane gatunki roślin, słabo orientuje się w otaczającym środowisku społeczno - przyrodniczym, częściowo zna swój adres zamieszkania, myli pory roku, myli symbole narodowe, rzadko okazuje szacunek innym osobom, nie zawsze potrafi współpracować z innymi. Z trudem bezpiecznie porusza się w ruchu drogowym.

1 punkt

Bardzo słabo orientuje się w otaczającym środowisku społeczno-przyrodniczym, nie zna swojego adresu zamieszkania, nie zna pór roku, najczęściej nie okazuje szacunku innym osobom, nie zna symboli narodowych, nie potrafi współpracować w grupie. Nie stosuje zasad bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym.

Edukacja plastyczno- techniczna

6 punktów

Wykazuje uzdolnienia manualne, bierze udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych, zaskakuje nowatorskim rozwiązywaniem zagadnień, prace plastyczne cechuje staranność, estetyka, potrafi pracować różnymi technikami. Korzysta z medialnych środków przekazu. Interesuje się i rozpoznaje

wybrane dziedziny sztuki i wypowiada się na ich temat. Rozpoznaje niektóre urządzenia techniczne, potrafi je obsługiwać. Majsterkuje, buduje z różnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu.

5 punktów

Wykazuje pomysłowość w procesie tworzenia. Wyraża własne myśli i uczucia w różnorodnych formach plastycznych. Prace plastyczne cechuje staranność, estetyka, potrafi zastosować różne techniki plastyczne i techniczne, bierze udział w konkursach ogólnoszkolnych. Rozpoznaje niektóre dziedziny sztuki: rzeźby, architektury, malarstwa, grafiki i wypowiada się na ich temat. Rozpoznaje niektóre urządzenia techniczne, potrafi je obsługiwać i szanować. Majsterkuje, buduje z różnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu.

4 punkty

Podejmuje zadania plastyczne i techniczne. Wyraża własne myśli i uczucia w różnorodnych formach plastycznych. Korzysta z bogatej bazy kolorów. Potrafi pracować różnymi technikami plastycznymi i technicznymi. Potrafi rozpoznać wybrane dziedziny sztuki: architektury, malarstwa, rzeźby, grafiki i wypowiada się na ich temat. Rozpoznaje niektóre urządzenia techniczne, potrafi je obsługiwać i szanować. Majsterkuje i buduje z różnych przedmiotów dostępnych w otoczeniu.

3 punkty

Podejmuje zadania techniczne i plastyczne, ale często ich nie kończy. Dostrzega linie proste i owalne w przedmiotach, kreśli je po śladzie, uzupełnia tłem kontury przedmiotów, używa małej ilości kolorów, potrafi zorganizować swój warsztat pracy. Rozpoznaje niektóre urządzenia techniczne, w miarę możliwości obsługuje je, rozpoznaje niektóre dziedziny sztuki.

2 punkty

Niechętnie podejmuje zadania plastyczno-techniczne, prace wykonuje schematycznie, używa małej ilości kolorów, nie doprowadza pracy do końca, praca jest niestaranna, nie potrafi sobie zorganizować warsztatu pracy. Z pomocą nauczyciela rozpoznaje nieliczne dziedziny sztuki.

1 punkt

Niechętnie podejmuje zadania plastyczne i techniczne, nie doprowadza pracy do końca, praca jest niestaranna, nie potrafi z pomocą nauczyciela zorganizować sobie warsztatu pracy. Każda technika plastyczna lub techniczna stwarza dla ucznia problem nie do pokonania. Nie rozpoznaje dziedzin sztuki: architektury, malarstwa, rzeźby, grafiki.

Edukacja muzyczna

6 punktów

Posiada dużą wiedzę muzyczną, ma wybitne umiejętności muzyczne, chętnie uczestniczy w przedstawieniach muzycznych klasy, szkoły, gra na instrumentach, potrafi śpiewać i muzykować. Świadomie i aktywnie słucha muzyki wyraża swoje uczucia werbalnie i niewerbalnie, bierze udział w koncertach, potrafi zatańczyć do rytmu.

5 punktów

Opanowuje treść i melodię piosenki, dostrzega zmiany dynamiczne w muzyce i reaguje zgodnie z umową, poprawnie odtwarza proste rytmy na instrumentach perkusyjnych, prawidłowo wyraża nastrój muzyki poprzez ruch, świadomie i aktywnie słucha muzyki, wyraża swoje uczucia werbalnie i niewerbalnie, uczestniczy w koncertach muzycznych, zawsze kulturalnie zachowuje się na koncercie i podczas słuchania hymnu państwowego i szkolnego

4 punkty

Zna tekst i melodię piosenek po długotrwałym powtarzaniu, dostrzega zmiany dynamiczne w muzyce, poprawnie odtwarza krótkie rytmy, wyraża nastrój muzyki poprzez ruch, świadomie i aktywnie słucha muzyki, wyraża swoje uczucia werbalnie i niewerbalnie, kulturalnie zachowuje się na koncercie i podczas słuchania hymnu państwowego i szkolnego

3 punkty

Zna teksty piosenek i melodie po długotrwałym powtarzaniu, z pomocą nauczyciela dostrzega zmiany dynamiczne w muzyce i odtwarza proste rytmy na instrumentach perkusyjnych, stara się wyrażać nastrój muzyki poprzez ruch, stara się aktywnie słuchać muzyki, wyraża swoje uczucia werbalnie i niewerbalnie, nie zawsze kulturalnie zachowuje się na koncercie i podczas słuchania hymnu państwowego i szkolnego

2 punkty

Ma trudności z opanowaniem treści i melodii piosenki w czasie do tego przewidywanym, nawet z pomocą nauczyciela ma duże problemy z odtworzeniem prostego rytmu, ma duże trudności z wyrażeniem nastroju muzyki poprzez ruch jak i w świadomym i aktywnym słuchaniu muzyki, rzadko zachowuje się kulturalnie na koncertach i podczas słuchania hymnu

1 punkt

Nie opanowuje treści i melodii piosenki w czasie do tego przewidywanym, nie potrafi wyrazić nastroj muzyki poprzez ruch, nawet z pomocą nauczyciela
nie potrafi odtworzyć prostego rytmu, niechętnie słucha muzyki, nie potrafi kulturalnie zachowywać się podczas koncertu i podczas słuchania hymnu

Wychowanie fizyczne

6 punktów

Precyzyjnie i celowo wykorzystuje swoją sprawność ruchową. Bierze udział w zawodach szkolnych i pozaszkolnych, wykonuje ćwiczenia poza programowe, wykazuje sportową postawę wzajemnej pomocy i zdrowej rywalizacji, rozpoznaje potrzeby uczniów niepełnosprawnych i chętnie pomaga, cieszy się z sukcesów sportowych innych, dba o higienę osobistą, zna i stosuje podstawowe działania profilaktyczne.

5 punktów

Precyzyjnie i celowo wykorzystuje swoją sprawność ruchową. Bierze udział w zawodach wewnątrzszkolnych, wykonuje ćwiczenia programowe, wykazuje sportową postawę wzajemnej pomocy, zdrowej rywalizacji, cieszy się z sukcesów sportowych innych, rozpoznaje potrzeby uczniów niepełnosprawnych i pomaga im. Zawsze jest przygotowany do zajęć sportowych. Dbą o higienę osobistą, zna jakie są podstawowe działania profilaktyczne

4 punkty

Potrafi wykonać podstawowe ćwiczenia fizyczne, stosuje zdobyte umiejętności i wiadomości w zabawach i grach sportowych, dobrze współdziała w grupie, służy pomocą innym i dostrzega potrzeby uczniów niepełnosprawnych. Najczęściej jest przygotowany do zajęć sportowych. Przestrzega zasad higieny osobistej i orientuje się w podstawowych działaniach profilaktycznych.

3 punkty

Odróżnia prawidłową postawę stojącą i siedzącą od nieprawidłowej, nie zawsze precyzyjnie wykonuje ćwiczenia i jest przygotowany do zajęć, nie zawsze chętnie współdziała w grupie, czasami dostrzega potrzeby uczniów niepełnosprawnych i pomaga im. Stara się dbać o higienę osobistą

2 punkty

Ma trudności z wykonywaniem poszczególnych ćwiczeń, niechętnie współdziała w grupie podczas ćwiczeń, gier itp. Rzadko dostrzega potrzeby uczniów niepełnosprawnych. Często jest nieprzygotowany do zajęć sportowych. Ma problemy z przestrzeganiem zasad higieny osobistej.

1 punkt

Ma trudności z wykonywaniem ćwiczeń programowych, nie chce podejmować aktywności fizycznej, niechętnie współdziała w grupie, zagraża bezpieczeństwu współćwiczących. Nie dostrzega potrzeb uczniów niepełnosprawnych. Nie przestrzega zasad higieny osobistej.

UWAGA: Ocenianie podanych umiejętności dotyczy dzieci o prawidłowym rozwoju fizycznym. Umiejętności dzieci z dysfunkcjami ocenia się stosownie do ich możliwości.

Zajęcia komputerowe

6 punktów

Umie obsługiwać komputer, nazywa elementy zestawu komputerowego, posługuje się wybranymi grami i programami edukacyjnymi, bezpiecznie korzysta z komputera i stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera

5 punktów

Posługuje się komputerem w podstawowym zakresie: korzysta z klawiatury, myszy, uruchamia programy, wie jak trzeba korzystać z komputera żeby nie narażać własnego zdrowia, stosuje się do ograniczeń dotyczących korzystania z komputera.

4 punkty

Posługuje się komputerem w podstawowym zakresie, korzysta z myszy i klawiatury, ze wskazówkami nauczyciela uruchamia programy, wie jak trzeba korzystać z komputera, by nie narażać swojego zdrowia.

3 punkty

Z pomocą nauczyciela posługuje się komputerem w podstawowym zakresie, korzysta z myszy i klawiatury, wie jak trzeba korzystać z komputera by nie narażać swojego zdrowia

2 punkty

Słabo opanował wiedzę i umiejętności . w sytuacjach trudniejszych nie radzi sobie bez pomocy. Posługuje się komputerem w podstawowym zakresie: korzysta z pomocą nauczyciela z myszki i klawiatury. Ma problemy z wykonywaniem ćwiczenia zgodnie z treścią. Często jest nieprzygotowany do zajęć.

1 punkt

Nie opanował nawet podstawowych technik związanych z obsługą komputera i oprogramowania. Nie wykonuje ćwiczeń. Jest nieprzygotowany do zajęć. Nie wie, jak korzystać z komputera, aby nie narażać zdrowia.

Załącznik 2

Kryteria oceniania uczniów w edukacji wczesnoszkolnej

Klasa II

Edukacja polonistyczna

6 punktów

Czytanie. Czyta płynnie z odpowiednią intonacją, ekspresją każdy tekst, czyta cicho ze zrozumieniem i odpowiada na wszystkie pytania.

Pisanie. Pisze bezbłędnie z pamięci i ze słuchu z zachowaniem prawidłowego kształtu liter i ich połączeń, zna zasady ortograficzne.

Mówienie. Stosuje logiczne wypowiedzi wielozdaniowe, poprawne pod względem językowym, posługuje się bogatym słownictwem (stosuje np. związki frazeologiczne), potrafi samodzielnie dokonać selekcji treści, potrafi rozpoznać rzeczownik, czasownik, przymiotnik.

5 punktów

Czytanie. Czyta płynnie i wyraziście pełnymi zdaniami, czyta płynnie z podziałem na role, umie czytać cicho ze zrozumieniem i odpowiadać na pytania związane z tekstem, wyodrębnia w utworze kolejne wydarzenia, dostrzega związki między nimi.

Pisanie. Umie pisać z pamięci i ze słuchu w zakresie opracowanego słownictwa, zna i stosuje zasady ortograficzne, potrafi napisać swobodny tekst na określony temat, płynnie, czytelnie i estetycznie pisze wyrazy i zdania.

Mówienie. Rozumie sens wypowiedzi, potrafi poprawnie, w rozwiniętej formie wypowiadać się n/t przeżyć i własnych doświadczeń, posiada bogaty zasób słów. Rozpoznaje podstawowe części mowy.

4 punkty

Czytanie. Czyta zdaniami, popełnia nieliczne błędy, po samodzielnym przeczytaniu tekstu odpowiada na proste pytania.

Pisanie. Poprawnie zapisuje wyrazy i zdania, rzadko popełnia błędy w pisaniu ze słuchu, zna i zazwyczaj stosuje zasady ortograficzne.

Mówienie. Potrafi ułożyć poprawnie pod względem językowym zdanie pojedyncze rozwinięte, wypowiada się zdaniami pojedynczymi, rozwiniętymi poprawnymi pod względem językowym i logicznym, z pomocą dokonuje selekcji treści.

3 punkty

Czytanie. Czyta wyrazami, popełnia błędy, po samodzielnym przeczytaniu tekstu odpowiada na proste pytania czasami z pomocą nauczyciela.

Pisanie. Poprawnie zapisuje wyrazy, popełnia nieliczne błędy, zna zasady ortograficzne, ale nie zawsze potrafi je zastosować podczas samodzielnego pisania.

Mówienie. Popełnia nieliczne błędy przy układaniu zdań pojedynczych rozwiniętych, wypowiada się zdaniami pojedynczymi rozwiniętymi poprawnymi pod względem językowym.

2 punkty

Czytanie. Czyta sylabami, głoskami, popełnia liczne błędy, czytając samodzielnie tekst nie potrafi prawidłowo odpowiedzieć na pytania.

Pisanie. Pisząc z pamięci popełnia liczne błędy, odwzorowuje po literze, popełnia błędy przy pisaniu ze słuchu, rzadko stosuje zasady ortograficzne.

Mówienie. Nie potrafi samodzielnie ułożyć poprawnego pod względem językowym zdania pojedynczego rozwiniętego, wypowiada się zdaniami prostymi, wykazuje ubogi zasób słownictwa.

1 punkt

Czytanie. Ma trudności w przeczytaniu prostych dwusylabowych wyrazów, zniekształca je lub w ogóle nie czyta, nie potrafi samodzielnie przeczytać tekstu.

Pisanie. W pisaniu z pamięci i ze słuchu popełnia bardzo liczne błędy, opuszcza litery i wyrazy, nie stosuje zasad ortograficznych.

Mówienie. Ma kłopoty z wypowiadaniem się, na pytania odpowiada jednym wyrazem lub w ogóle, nie potrafi samodzielnie ułożyć poprawnego językowo zdania.

Edukacja matematyczna

6 punktów

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Samodzielnie i biegle dodaje i odejmuje w zakresie 100, samodzielnie i biegle mnoży i dzieli w zakresie 100, zna i stosuje kolejność wykonywania działań.

Zadania tekstowe. Samodzielnie rozwiązuje dowolną metodą złożone zadania dwudziałaniowe i bez trudu układa treść do zadania.

Umiejętności praktyczne. Prawidłowo i samodzielnie dokonuje pomiarów długości i masy oraz zapisuje wyniki za pomocą skrótów poznanych jednostek, porównuje jednostki i dokonuje prawidłowo ich zamiany, zawsze prawidłowo i samodzielnie dokonuje prostych obliczeń pieniężnych w różnych jednostkach, zawsze prawidłowo i samodzielnie wykonuje obliczenia kalendarzowe, pisze i odczytuje daty (za pomocą cyfr rzymskich i arabskich).

5 punktów

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Rozumie i sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 100, rozumie i sprawnie mnoży i dzieli w zakresie 100 (biegle w zakresie 50), stosuje przemienność i łączność dodawania i mnożenia.

Zadania tekstowe. Samodzielnie i bezbłędnie rozwiązuje proste i złożone zadania z treścią, umie układać treść zadań do sytuacji życiowej, rysunku, działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne. Umie praktycznie zastosować poznane wiadomości dotyczące jednostek miary, wagi, czasu, pieniędzy.

4 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Samodzielnie dodaje i odejmuje i odejmuje liczby w zakresie 100, rozumie mnożenie i dzielenie, samodzielnie i poprawnie wykonuje działania w zakresie 30 z pojedynczymi błędami.

Zadania tekstowe. Potrafi ułożyć treść zadania do sytuacji życiowej schematu graficznego i działania arytmetycznego. Rozwiązuje proste zadania z treścią.

Umiejętności praktyczne. Umie praktycznie zastosować większość poznanych wiadomości dotyczących jednostek miary, wagi, czasu i pieniędzy.

3 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Czasami popełnia błędy przy dodawaniu i odejmowaniu w zakresie 100, mnoży i dzieli w zakresie 30 popełniając nieliczne błędy.

Zadania tekstowe. Rozwiązuje proste zadania jednodziałaniowe i z pomocą układa treść do sytuacji życiowej, rysunku, schematu graficznego i działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne. Popełnia nieliczne błędy przy dokonywaniu pomiarów długości, masy, czasu, myli się w obliczeniach pieniężnych.

2 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Dodaje i odejmuje w zakresie 100 popełniając błędy lub działając na konkretach, mnoży i dzieli w zakresie 30 popełniając błędy lub działając na konkretach.

Zadania tekstowe. Z pomocą rozwiązuje proste zadania jednodziałaniowe i układa treść do sytuacji życiowej, rysunku, schematu graficznego i działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne. Z pomocą dokonuje prostych pomiarów długości, masy, czasu i obliczeń pieniężnych.

1 punkt

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Popelnia bardzo liczne błędy przy dodawaniu i odejmowaniu w zakresie 100, nie potrafi opanować mnożenia i dzielenia w zakresie 30.

Zadania tekstowe. Nie rozwiązuje prostych zadań jednodziałaniowych nawet z pomocą nauczyciela i nie potrafi ułożyć treści zadania do sytuacji życiowej, rysunku, schematu graficznego i działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne. Nie potrafi wykonać poleceń i rozwiązać zadań z zastosowaniem miar długości, masy, czasu i obliczeń pieniężnych.

Edukacja społeczno – przyrodnicza

6 punktów

Posiada rozległą wiedzę o otaczającym środowisku przyrodniczym i społecznym, zawsze szanuje otaczające środowisko przyrodnicze, zawsze wykazuje szacunek dla innych ludzi, zawsze dba o zdrowie i bezpieczeństwo swoje i innych osób.

5 punktów

Wie, z jakich części składa się roślina, zna nazwy poszczególnych pór roku, zna nazwy i ilość dni w poszczególnych miesiącach, zna ptaki i ssaki domowe, zna niektóre zwierzęta i rośliny łąkowe, zna kierunki świata, zna nazwy okolicznych dzielnic i miast, wie, jakie wartości odżywcze mają mleko i jego przetwory, owoce i warzywa, umie opowiedzieć, na czym polega praca ludzi w różnych zawodach, odróżnia drzewa i krzewy, stosuje w praktyce wiadomości i umiejętności dotyczące zachowania w ruchu drogowym, przestrzega zasad i higieny.

4 punkty

Orientuje się czym zajmują się ludzie pracujący w najbliższej okolicy, potrafi wyróżnić nazwy kwiatów i warzyw, wymienia nazwy poszczególnych pór roku, z pomocą wymienia nazwy najbliższych miejscowości, zna zasady zachowania się na drodze, wie, że mleko, warzywa i owoce mają wartości odżywcze, zwykle okazuje szacunek dla innych ludzi, zazwyczaj przestrzega zasad higieny.

3 punkty

Posiada ogólną wiedzę o otaczającym środowisku społeczno –przyrodniczym, posiada podstawowe wiadomości dotyczące zachowania się w ruchu drogowym, nie zawsze przestrzega zasad higieny.

2 punkty

Z pomocą nauczyciela wymienia nazwy zakładów przemysłowych, usługowych, urzędów, nie wie jakie sprawy można załatwić na pocztę, nie potrafi wymienić części nadziemnych i podziemnych roślin, nie potrafi wymienić części składowych kwiatu, ma problem z wymienianiem elementów pogody, nie potrafi określić krajobrazu swojej okolicy, nie zna wartości odżywczych warzyw i owoców, z trudem porusza się bezpiecznie w ruchu drogowym, nie zawsze przestrzega zasad higieny, z pomocą wysyła list.

1 punkt

Nie rozumie zachodzących w przyrodzie zjawisk i niechętnie je obserwuje, nie dba o rośliny klasowe, nie stosuje zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Edukacja plastyczno –techniczna

6 punktów

Treść pracy jest zawsze adekwatna do tematu, poszukuje nowatorskich rozwiązań, elementy są właściwie rozplanowane na płaszczyźnie i w przestrzeni, praca odznacza się różnorodnością elementów i dbałością o szczegóły, posiada umiejętności plastyczne.

5 punktów

Umie przygotować stanowisko pracy, zachowuje bezpieczeństwo podczas pracy, wykonuje estetyczne i dokładne prace, wykonuje prace w sposób twórczy.

4 punkty

Zazwyczaj samodzielnie przygotowuje stanowisko pracy, prace są zazwyczaj staranne, estetyczne i doprowadzone do końca.

3 punkty

Z pomocą przygotowuje stanowisko pracy, prace wykonuje niedokładnie i nie zawsze estetyczne, nie zawsze doprowadza prace do końca.

2 punkty

Prace wykonuje niedbale, zwykle ich nie kończy, ma trudności z rozplanowaniem pracy.

1 punkt

Prace wykonuje niechętnie, niestarannie i są niewykończone, bardzo szybko się zniechęca, nie kończy pracy.

Edukacja muzyczna

6 punktów

Pięknie śpiewa piosenki z zachowaniem odpowiedniego rytmu, tempa, melodii, posiada zdolności muzyczne.

5 punktów

Śpiewa piosenki, umie wyklaskać rytm, zna wartości nutowe.

4 punkty

Umie zaśpiewać poznane piosenki, popełnia nieliczne błędy wyklaskując podany rytm, zna niektóre wartości nutowe.

3 punkty

Umie zaśpiewać niektóre z poznanych piosenek, z pomocą potrafi wyklaskać podany rytm, zna niektóre wartości nutowe.

2 punkty

Ma trudności z zapamiętaniem treści piosenki, nie zna wartości nut.

1 punkt

Nie potrafi zapamiętać treści piosenki, śpiewa bardzo niechętnie lub w ogóle nie śpiewa.

Wychowanie fizyczne

6 punktów

Zwinnie i sprawnie wykonuje ćwiczenia gimnastyczne, z wielkim zaangażowaniem bierze udział w grach zespołowych, bez zastrzeżeń stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na szczeblu miejskim.

5 punktów

Starannie i prawidłowo wykonuje ćwiczenia, respektuje zasady poznanych gier i zabaw, przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń oraz zasad sportowej rywalizacji.

4 punkty

Potrafi wykonać ćwiczenia gimnastyczne, przestrzega zasad poznanych gier i zabaw, zwykle przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń i zasad fair – play.

3 punkty

Większość ćwiczeń wykonuje poprawnie, nie zawsze stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, czasami narusza zasady bezpieczeństwa podczas ćwiczeń.

2 punkty

Niechętnie wykonuje ćwiczenia gimnastyczne, nie stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, uchyla się od udziału w grach zespołowych.

1 punkt

Uchyła się od wykonywania ćwiczeń gimnastycznych, nie przestrzega zasad bezpieczeństwa w czasie gier zabaw

UWAGA: Ocenianie podanych umiejętności dotyczy dzieci o prawidłowym rozwoju fizycznym. Umiejętności dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi ocenia się stosownie do ich możliwości.

Zajęcia komputerowe

6 punktów

Potrafi samodzielnie w pełni wykorzystać zdobyte wiadomości. Potrafi samodzielnie rozwiązywać problemy wynikające podczas pracy z przewidzianym programem komputerowym. Jest zaangażowany w pracę i przestrzega zasad bezpieczeństwa.

5 punktów

Potrafi w pełni wykorzystać zdobyte wiadomości i umiejętności (poznanie możliwości programu na którym pracuje). Operuje poznaną terminologią informatyczną. Wykazuje się dużą starannością i sumiennością, efektywnie wykorzystuje czas pracy.

4 punkty

Wykonana praca jest zasadniczo samodzielna, lecz nie wyczerpuje zagadnienia i nie widać inwencji twórczej dziecka. Uczeń rozumie poznaną terminologię informatyczną i w znacznym stopniu nią się posługuje. Nie zawsze efektywnie wykorzystuje czas pracy, czasem brak mu staranności i systematyczności w działaniu.

3 punkty

Zna najważniejsze fakty dotyczące pracy z komputerem. Zna klawiaturę, spełnia wymagania podstawowe określone w programie. Jest mało samodzielny, czasami wymaga ukierunkowania. Wykonuje zadania na miarę swoich możliwości, zna podstawowe funkcje i opcje programu.

2 punkty

Posiada znaczne braki w zakresie wymagań podstawowych określonych w programie. Podczas wykonywania zadań wymaga mobilizacji i pomocy nauczyciela, popełnia liczne błędy zarówno w zakresie wiedzy merytorycznej jak i działania praktycznego. Słabo angażuje się w pracę.

1 punkt

Nie posiadał wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań podstawowych objętych programem. Nie potrafi wykonać zadań teoretycznych i praktycznych nawet z pomocą nauczyciela. Nie angażuje się w pracę, nie stara się dostosować do wymagań. Nie przestrzega zasad bezpieczeństwa Załącznik 3

Kryteria oceniania uczniów w edukacji wczesnoszkolnej

Klasa III

Edukacja polonistyczna

6 punktów

Czytanie. Czyta płynnie z ekspresją każdy tekst, czyta ze zrozumieniem tekst literacki i odpowiada na wszystkie pytania z nim związane.

Pisanie. Pisze bezbłędnie z pamięci i ze słuchu z zachowaniem prawidłowego kształtu liter i ich połączeń, zna i zawsze stosuje zasady ortograficzne, tworzy swobodne teksty.

Mówienie. Stosuje logiczne wypowiedzi wielozdaniowe, poprawne pod względem językowym, posługuje się bogatym słownictwem (stosuje np. związki frazeologiczne), potrafi wyrazić i uzasadnić swoją opinię na każdy temat. Zna i określa części mowy.

5 punktów

Czytanie. Czyta płynnie i wyraziście pełnymi zdaniami tekst do kl. III, czyta płynnie z podziałem na role, umie czytać cicho ze zrozumieniem tekst literatury popularnej i odpowiadać na pytania z nim związane.

Pisanie. Umie pisać z pamięci i ze słuchu w zakresie opracowanego słownictwa, zna i stosuje zasady ortograficzne, układa zdania pojedyncze rozwinięte, potrafi napisać swobodny tekst na określony temat, płynnie, czytelnie i estetycznie pisze wyrazy i zdania.

Mówienie. Wypowiada się w uporządkowanej formie, potrafi poprawnie, w rozwiniętej formie wypowiadać się na temat przeżyć i własnych doświadczeń, posiada bogaty zasób słownictwa. Zna i określa podstawowe części mowy.

4 punkty

Czytanie. Czyta zdaniami, popełnia nieliczne błędy, po samodzielnym przeczytaniu tekstu odpowiada na proste pytania.

Pisanie. Poprawnie zapisuje wyrazy i zdania z pamięci i ze słuchu, zna i zazwyczaj stosuje zasady ortograficzne, potrafi samodzielnie ułożyć i zapisać poprawne pod względem językowym zdanie pojedyncze rozwinięte

Mówienie. Wypowiada się zdaniami pojedynczymi, rozwiniętymi, poprawnymi pod względem językowym i logicznym. Rozpoznaje podstawowe części mowy.

3 punkty

Czytanie. Czyta wyrazami, nie zawsze potrafi w sposób płynny połączyć wyrazy w zdania, popełnia błędy, po samodzielnym przeczytaniu tekstu odpowiada na proste pytania czasami z pomocą nauczyciela.

Pisanie. Zapisuje większość wyrazów i zdań popełniając nieliczne błędy, zna zasady ortograficzne, ale nie zawsze potrafi je zastosować podczas samodzielnego pisania. Czasami błędnie konstruuje zdania pojedyncze rozwinięte.

Mówienie. Wypowiada się zdaniami pojedynczymi rozwiniętymi, popełnia drobne błędy językowe lub logiczne, czasem powtarza wyrazy lub zdania. Myli podstawowe części mowy.

2 punkty

Czytanie. Czyta sylabami, głoskami, popełnia liczne błędy, potrafi w wolnym tempie przeczytać ze zrozumieniem tekst i prawidłowo odpowiedzieć na niektóre pytania z nim związane, wyróżnia postacie nie zawsze wydarzenia.

Pisanie. Pisząc z pamięci i ze słuchu popełnia liczne błędy, nie potrafi wykorzystać poznanych zasad ortograficznych, pisze i układa zdanie pojedyncze z pomocą nauczyciela. Rozpoznaje części mowy z pomocą nauczyciela.

Mówienie. Wypowiada się zdaniami prostymi, popełnia sporo błędów językowych i logicznych, wykazuje ubogi zasób słownictwa.

1 punkt

Czytanie. Czyta bardzo wolno, czasem głoskuje, ma trudności z przeczytaniem wielosylabowych wyrazów, zniekształca je lub w ogóle nie przeczyta tekstu, nie potrafi samodzielnie przeczytać tekstu, nie czyta ze zrozumieniem

Pisanie. W pisaniu z pamięci i ze słuchu popełnia bardzo liczne błędy, opuszcza lub przestawia litery i wyrazy, nie stosuje zasad ortograficznych, nie potrafi ułożyć i zapisać zdania prostego nawet z pomocą nauczyciela

Mówienie. Ma kłopoty z wypowiedzianiem się na temat, na pytania odpowiada jednym wyrazem lub w ogóle nie udzieli odpowiedzi. Nie rozpoznaje prawidłowo części mowy.

Edukacja matematyczna

6 punktów

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Samodzielnie i biegle dodaje i odejmuje w zakresie 1000, samodzielnie i biegle mnoży i dzieli w zakresie 100, mnoży liczbę dwucyfrową, zna i stosuje kolejność wykonywania działań.

Zadania tekstowe. Samodzielnie rozwiązuje dowolną metodą złożone zadania dwudziałaniowe i bez trudu układa treść do zadania, rysunku, schematu graficznego, działania arytmetycznego. **Umiejętności praktyczne.** Prawidłowo i samodzielnie dokonuje pomiarów długości i masy oraz zapisuje wyniki za pomocą skrótów poznanych jednostek, porównuje jednostki i dokonuje prawidłowo ich zamiany, zawsze prawidłowo i samodzielnie dokonuje prostych obliczeń pieniężnych w różnych jednostkach, zawsze prawidłowo i samodzielnie wykonuje obliczenia kalendarzowe, pisze i odczytuje daty (za pomocą cyfr rzymskich i arabskich).

5 punktów

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Rozumie i sprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 1000, rozumie i sprawnie mnoży i dzieli w zakresie 100, sprawdza wynik dodawania za pomocą odejmowania i wynik mnożenia za pomocą dzielenia, rozwiązuje łatwe równania z niewiadomą w postaci okienka.

Zadania tekstowe. Samodzielnie i bezbłędnie rozwiązuje proste i złożone zadania z treścią, umie układać treść zadań do sytuacji życiowej, rysunku, działania arytmetycznego.

Umiejętności praktyczne. Umie praktycznie zastosować poznane wiadomości dotyczące jednostek miary, wagi, czasu, pieniędzy. Samodzielnie oblicza obwód trójkąta, kwadratu i prostokąta.

4 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Samodzielnie dodaje i odejmuje i odejmuje liczby w zakresie 1000, mnoży i dzieli w zakresie 100, popełnia nieliczne błędy. **Zadania tekstowe.** Potrafi samodzielnie rozwiązać proste zadanie tekstowe.

Umiejętności praktyczne. Umie praktycznie zastosować większość poznanych wiadomości dotyczących jednostek miary, wagi, czasu i pieniędzy. Mierzy i oblicza obwód trójkąta, kwadratu, prostokąta.

3 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Większość działań na dodawanie i odejmowanie w zakresie 1000 wykonuje poprawnie, mnoży i dzieli w zakresie 100 popełniając nieliczne błędy, zdarza się, że liczy na konkretach

Zadania tekstowe. Rozwiązuje proste zadania tekstowe, czasem z pomocą Umiejętności praktyczne. Popelnia nieliczne błędy przy dokonywaniu pomiarów długości, masy, czasu, myli się w obliczeniach pieniężnych.

2 punkty

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Dodaje i odejmuje w zakresie 1000 popełniając błędy lub działając na konkretach, mnoży i dzieli w zakresie 100 popełniając błędy lub działając na konkretach.

Zadania tekstowe. Proste zadania jednodziałaniowe rozwiązuje wyłącznie z pomocą nauczyciela.

Umiejętności praktyczne. Z pomocą dokonuje prostych pomiarów długości, masy, czasu i obliczeń pieniężnych, często popełnia błędy w pomiarach, odczytuje tylko pełne godziny na zegarze, ma trudności z liczeniem pieniędzy, wycinkowo zna skróty jednostek.

1 punkt

Działania w zakresie dodawania, odejmowania, mnożenia, dzielenia. Popelnia bardzo liczne błędy przy dodawaniu i odejmowaniu w zakresie 1000, nie potrafi opanować mnożenia i dzielenia w zakresie 100. Nie posiada ukształtowanego pojęcia dziesiętkowego systemu pozycyjnego.

Zadania tekstowe. Nie rozwiązuje zadań tekstowych nawet z pomocą nauczyciela .

Umiejętności praktyczne. Mimo pomocy nie dokonuje obliczeń zegarowych, pomiarów długości i masy, nie zna skrótów poznanych jednostek, nie potrafi liczyć pieniędzy, nie zapisuje dat.

Edukacja społeczno –przyrodnicza

6 punktów

Posiada rozległą wiedzę o otaczającym środowisku przyrodniczym, zna swoją miejscowość, potrafi opowiadać o zabytkach i ciekawych miejscach, potrafi posługiwać się mapą, umie obserwować zjawiska przyrodnicze, analizować je, wyjaśniać, posługuje się mapą, wskazuje na niej większe miasta, rzeki, regiony. Tworzy i kompletuje samodzielne zbiory o tematyce przyrodniczej.

5 punktów

Posiada ogólną wiedzę o otaczającym świecie. Obserwuje i opowiada o poznanych zjawiskach przyrodniczych. Dostrzega związki przyczynowo skutkowe zachodzące w przyrodzie, rozpoznaje zboża, rośliny oleiste i włókniste okopowe oraz wodne, tworzy łańcuch pokarmowy zwierząt, wyróżnia warstwy lasu i zna jego znaczenie, zna większość roślin chronionych, charakteryzuje zwierzęta różnych środowisk, określa kierunki na mapie, zna najstarsze miasta Polski i jej rzeki, stosuje w praktyce wiadomości i umiejętności dotyczące zachowania w ruchu drogowym, zna własne ciało, przestrzega zasad higieny.

4 punkty

Posiada podstawową wiedzę o otaczającym środowisku społeczno– przyrodniczym. Orientuje się czym zajmują się ludzie pracujący w najbliższej okolicy, zna swoją dzielnicę, dostrzega zmiany zachodzące w przyrodzie, zna i stosuje zasady zachowania się na drodze, zna budowę roślin i zwierząt oraz tryb ich życia, rozpoznaje rośliny oleiste, włókniste i okopowe, wymienia i opisuje warstwy lasu, tworzy proste łańcuchy pokarmowe, zazwyczaj przestrzega zasad higieny własnej i otoczenia, szanuje otaczające środowisko.

3 punkty

Posiada wybiórcze wiadomości dotyczące lasu, ochrony środowiska, środków transportu i zachowania się w ruchu drogowym, zna najstarsze miasta i wyróżnia krajobrazy Polski, rozpoznaje rośliny oleiste, włókniste, okopowe i wodne, wymienia i nazywa warstwy lasu, tworzy proste łańcuchy pokarmowe, nie zawsze przestrzega zasad higieny. Stara się przestrzegać norm społecznych.

2 punkty

Z pomocą nauczyciela wypowiada się na temat środowiska, posiada wycinkowa wiedzę o otaczającym środowisku, wymienia gatunki zwierząt żyjących w lesie na polu i w wodzie, nazywa zboża, rośliny oleiste, włókniste i okopowe, wyróżnia warstwy lasu, zna zasady bezpieczeństwa dotyczące pieszych, nie zawsze przestrzega zasad higieny, rzadko przestrzega norm społecznych..

1 punkt

Nie orientuje się w otaczającym środowisku, nie rozumie zachodzących w przyrodzie zjawisk i niechętnie je obserwuje, nie dba o rośliny klasowe i otaczające środowisko, nie stosuje zasad bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Edukacja plastyczno – techniczna

6 punktów

Treść pracy jest zawsze adekwatna do tematu, poszukuje oryginalnych rozwiązań, elementy są właściwie rozplanowane na płaszczyźnie i w przestrzeni, praca odznacza się różnorodnością elementów i dbałością o szczegóły, Chętnie wykonuje prace dodatkowe z własnej inicjatywy.

5 punktów

Za pomocą prac plastycznych przedstawia zjawiska otaczającej rzeczywistości, dba o dobór barw i szczegóły, potrafi zorganizować sobie warsztat pracy, prace wykonuje starannie, estetycznie, zgodnie z tematem, celowo dobiera i ekonomicznie wykorzystuje środki materiałowe. Projektuje i wykonuje płaskie i przestrzenne formy użytkowe. Dbą o porządek w miejscu pracy.

4 punkty

Zazwyczaj samodzielnie przygotowuje stanowisko pracy, prace są zazwyczaj zgodne z tematem, nie zawsze staranne i estetyczne choć doprowadzone do końca. Potrafi projektować i wykonać płaskie formy użytkowe.

3 punkty

Z pomocą przygotowuje stanowisko pracy, prace wykonuje niedokładnie i nie zawsze estetyczne, nie zawsze doprowadza prace do końca. Rzadko dba o dobór barw i szczegóły. Potrafi wykonać płaskie formy użytkowe według wzoru

2 punkty

Prace wykonuje mało estetycznie, schematycznie, nie zawsze zgodnie z tematem, nie dba o dobór barw i szczegóły, nie zawsze doprowadza prace do końca.

1 punkt

Nie podejmuje pracy, niszczy swoją pracę

Edukacja muzyczna

6 punktów

Tworzy muzykę, gra na instrumentach melodycznych, wykazuje aktywną postawę twórczą i szczególne umiejętności muzyczne, tańczy przed publicznością tańce.

5 punktów

Śpiewa piosenki z właściwą intonacją, zna i odczytuje nazwy solmizacyjne, improwizuje rytm w określonym metrum, interpretuje ruchem, gra na instrumentach tematy rytmiczne, wyróżnia elementy muzyki, określa nastrój słuchanej muzyki.

4 punkty

Umie zaśpiewać poznane piosenki, zna nazwy solmizacyjne, popełnia nieliczne błędy wyklaskując podany rytm, interpretuje ruchem tematy rytmiczne i piosenki.

3 punkty

Prawidłowo śpiewa większość poznanych piosenek, z pomocą potrafi wyklaskać podany rytm, akompaniować do zabaw, rozpoznaje nazwy solmizacyjne.

2 punkty

Próbuje zaśpiewać prawidłowo piosenki, z pomocą nauczyciela rytmicznie recytuje proste teksty i określa nastrój słuchanych utworów.

1 punkt

Nie potrafi zaśpiewać żadnej poznanej piosenki, mimo pomocy nie potrafi wyklaskać prostych rytmów, określić nastroju słuchanej muzyki.

Wychowanie fizyczne

6 punktów

Zwinnie, sprawnie wykonuje ćwiczenia gimnastyczne, z zaangażowaniem bierze udział w grach zespołowych, bez zastrzeżeń stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, reprezentuje klasę, szkołę w zawodach sportowych

5 punktów

Starannie i prawidłowo wykonuje ćwiczenia, zna i respektuje zasady poznanych gier i zabaw, przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń oraz zasad sportowej rywalizacji.

4 punkty

Potrafi wykonać ćwiczenia gimnastyczne, przestrzega zasad poznanych gier i zabaw, zwykle przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas ćwiczeń i zasad fair-play

3 punkty

Większość ćwiczeń wykonuje poprawnie, nie zawsze stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, czasami narusza zasady bezpieczeństwa podczas ćwiczeń.

2 punkty

Niechętnie wykonuje ćwiczenia gimnastyczne, ma trudności z ich wykonaniem mimo pomocy nauczyciela, nie stosuje się do zasad poznanych gier i zabaw, uchyla się od udziału w grach zespołowych.

1 punkt

Uchyla się od wykonywania ćwiczeń gimnastycznych, nie przestrzega zasad bezpieczeństwa w czasie gier zabaw, nie bierze udziału w grach i zabawach.

UWAGA: Ocenianie podanych umiejętności dotyczy dzieci o prawidłowym rozwoju fizycznym. Umiejętności dzieci z dysfunkcjami ocenia się stosownie do ich możliwości.

Zajęcia komputerowe

6 punktów

Zna i przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Efektywnie wykorzystuje czas pracy, jest zaangażowany i aktywny. Doskonale posługuje się wybranymi narzędziami z Przybornika. Potrafi w pełni wykorzystać zdobyte wiadomości i umiejętności. Samodzielnie i sprawnie wyszukuje potrzebne informacje na stronach www.

5 punktów

Zna i przestrzega zasad bezpieczeństwa. Sprawnie posługuje się myszką. Samodzielnie korzysta z wybranych klawiszy na klawiaturze. Zna zastosowanie kalkulatora. Samodzielnie kopiuje, usuwa, zmniejsza i powiększa, zapisuje pliki oraz zmienia położenie przedmiotów.

4 punkty

Stara się być aktywny, dostosowuje się do obowiązujących zasad. Korzysta z wybranych klawiszy na klawiaturze. Posługuje się narzędziami z Przybornika. Nie ma większych problemów z użyciem poznanych narzędzi oraz wykorzystuje umiejętności kopiowania, usuwania, pomniejszania, powiększania, obracania elementów. Píše za pomocą klawiatury.

3 punkty

Zna najważniejsze fakty dotyczące pracy z komputerem. Jest słabo zaangażowany w pracę. Zna klawiaturę, bez większych problemów posługuje się myszką. Ma czasami problem z użyciem poznanych narzędzi. Często potrzebuje pomocy przy zapisywaniu plików. Uruchamia przeglądarkę, z pomocą wyszukuje informacje.

2 punkty

Często nie przestrzega zasad bezpieczeństwa. Potrzebuje pomocy posługując się wybranymi narzędziami. Z pomocą nauczyciela otwiera i zamyka program Word ma problemy posługując się klawiszami. Popołnia liczne błędy zarówno w zakresie wiedzy merytorycznej, jak i działania praktycznego.

1 punkt

Nie posiadał wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań podstawowych objętych programem. Nie potrafi wykonać zadań teoretycznych i praktycznych nawet z pomocą nauczyciela. Nie angażuje się w pracę, nie stara się stosować do wymagań. Nie przestrzega zasad bezpieczeństwa.

RELIGIA – EDUKACJA Wczesnoszkolna

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY I SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Żyjemy w Bożym świecie” nr 11-01/12-KI-1/12
zgodnego z programem nauczania „W rodzinie dzieci Bożych” nr AZ-1-01/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Modlitwy, pieśni	dokładna znajomość tekstu, melodii, samodzielność i piękno wykonania	dokładna znajomość tekstu, melodii	dobra znajomość tekstu, melodii	niezbyt dokładna znajomość tekstu	fragmentaryczna znajomość tekstu	brak jakiegokolwiek znajomości tekstu
2. Ćwiczenia w podręczniku	- wykonane wszystkie zadania - staranne pismo - własne materiały - ilustracje itp.	- starannie prowadzony - wszystkie zadania	- zapis staranny - luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	- ćwiczenia czytelne - braki w zadaniach (do 40% tematów)	- pismo niestaranne - liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	brak podręcznika
3. Prace domowe	- staranne wykonanie - treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach - dużo własnej inwencji - twórcze	- merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem - staranne - czytelne - rzeczowe	- wskazują na zrozumienie tematu - niezbyt twórcze	- powiązane z tematem - niestaranne	- widać próby wykonania pracy - na temat	- praca nie na temat - brak rzeczowości w pracy - brak pracy
4. Odpowiedzi ustne	- wiadomości zawarte w podręczniku uzupełnione wiedzą spoza programu - wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język - używanie pojęć	- wiadomości z podręcznika prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem - odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	- wyuczone na pamięć wiadomości - uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami - potrzebna pomoc nauczyciela	- wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć - odpowiedź niestaranna - częste pytania naprowadzające	- słabe wiązanie faktów i wiadomości - chaos myślowy i słowny - odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy - dużo pytań pomocniczych	brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
5. Aktywność	- uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji - korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	- uczeń zawsze przygotowany do lekcji - często zgłasza się do odpowiedzi - wypowiada się poprawnie	stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	mało aktywny na lekcjach	niechętny udział w lekcji	lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary

6. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.)	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę apostolską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			
--	---	---	--	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

• SEMESTR I

• • Dział	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
• I. Bóg nas kocha – dziękujemy za Jego dary	• potrafi się przedstawić wobec całej klasy • wie, że katecheza jest spotkaniem z dobrym Bogiem • wie, że Bóg jest naszym najlepszym Ojcem • wie, że przyroda jest dziełem dobrego Boga • śpiewa z całą klasą refren pieśni „Radośnie Panu hymn śpiewajmy” • wie, że można spotykać się z Bogiem poprzez piękno przyrody • wie, że życie jest darem Boga przekazywanym przez rodziców • wie, że powinien troszczyć się o własne zdrowie i życie • wie, że z Jezusem spotykamy się na Mszy św. • wymienia, co jest dla niego skarbem •	• pamięta imię katechety oraz przynajmniej kilku kolegów i koleżanek z klasy • wymienia cechy Boga – najlepszego Ojca • opowiada, jak okazać miłość Bogu Ojcu • wie, że świat jest darem kochającego Boga • z pomocą katechety wypowiada podziękowanie Bogu za piękny świat • wymienia sposoby okazywania Bogu wdzięczności za dzieło stworzenia • wie, że przez troskę o rośliny i zwierzęta okazuje wdzięczność Bogu za stworzony świat • wymienia dary Boże w przyrodzie • potrafi podziękować Bogu i rodzicom za dar życia • wie, że Jezus jest największym darem miłości Boga do ludzi • zna przypowieść o skarbie • wskazuje, jak pielęgnować przyjaźń	• rozpoznaje podręcznik do religii • pamięta, kiedy jest katecheza • wyjaśnia, w jaki sposób możemy okazać Bogu, że Go kochamy • wymienia rodzaje spotkań z Bogiem Ojcem • pamięta, że dzieła stworzone przez Boga służą człowiekowi • wyjaśnia, że dzieła stworzone przez Boga są dla człowieka pożyteczne • wskazuje ślady Boże w przyrodzie • wyjaśnia, dlaczego życie można nazwać darem • wymienia najważniejsze fakty z życia Jezusa • określa, co jest jego największym skarbem • śpiewa piosenkę „Mam Przyjaciela”	• potrafi zaśpiewać piosenkę „Dobrze, że jesteś” • śpiewa piosenkę „Ojcze, Ty kochasz mnie” • wypowiada modlitwę, w której dziękuje Bogu za piękny świat • śpiewa piosenkę „Dobre, dobre, bardzo dobre” • potrafi wyrazić modlitwą wdzięczność Bogu za Jego dary • potrafi wielbić Boga za piękny świat modlitwą spontaniczną • uzasadnia, dlaczego powinien troszczyć się o własne zdrowie i życie • śpiewa piosenkę z gestami „Cieszę się. Alleluja!” • wyjaśnia prawdę, że Pan Jezus jest Synem Bożym • śpiewa piosenkę „Bóg tak umiłował świat” • wyjaśnia, na czym polegają postawy koleżeństwa i przyjaźni	•

• II. Nasz Bóg jest zawsze blisko – chcemy się z Nim spotykać	• zna słowa pozdrowienia chrześcijańskiego • poprawnie wykonuje znak krzyża • wie, że modlitwa jest rozmową z dobrym Bogiem • odróżnia postawę modlitwy na katechezie od innych zachowań • wyjaśnia, dlaczego zwracamy się do Boga wezwaniem „Ojcze” • wyraża postawę szacunku dla Pisma Świętego • wie, że Bóg mówi do nas przez słowa Pisma Świętego • wymienia najbliższych członków swojej rodziny • wie, że kościół jest domem Bożym • odróżnia kościół od innych budynków • wie, że kościół jest uświęcony szczególną obecnością Boga • wie, że w kościele sprawowana jest Msza św. • opowiada o swoich dobrych czynach, którymi sprawił innym radość •	• wymienia znaki i symbole religijne • wie, że ludzie wierzący powinni mieć znaki religijne w swoich domach • wie, czym jest znak krzyża dla chrześcijaństwa • rozpoznaje ludzi modlących się • mówi z pamięci modlitwę „Ojcze nasz” • wymienia miejsca i wydarzenia, podczas których czytane jest Pismo Święte. • wskazuje sposoby okazywania miłości w rodzinie • wie, że Pan Bóg pragnie być odwiedzany w swoim domu • wskazuje, gdzie w kościele jest kropielnica • rozpoznaje w kościele ołtarz, krzyż i miejsce, gdzie jest Najświętszy Sakrament • wymienia sposoby okazywania szacunku świętym miejscom i znakom • pamięta pod jakim wezwaniem jest jego parafia (imię patrona) • rozpoznaje posługę ministranta • wymienia zachowania, którymi dziecko sprawia radość Bogu • rozumie, że dobre uczynki wobec najbliższych są wyrazem miłości do Boga	• rozpoznaje znaki obecności Bożej w swoim otoczeniu (kościół, krzyż, obraz, kapliczka, medalik) • otacza szacunkiem znaki religijne • wymienia miejsca i sytuacje, w których wykonuje znak krzyża • wymienia, za co możemy Bogu dziękować i chwalić Go, za co Go przepraszamy i o co możemy prosić • wie, że Msza św. jest szczególnym rodzajem modlitwy • wie, że modlitwy „Ojcze nasz” nauczył Pan Jezus • potrafi z uwagą wysłuchać słowa Bożego w czasie niedzielnej liturgii • wie, że rodzinna miłość ma swe źródło w Bogu • opisuje, na czym polega właściwe zachowanie się w kościele • wyraża postawę szacunku dla miejsc świętych • podaje nazwy przedmiotów i miejsc w kościele, którym okazujemy szczególny szacunek • wyjaśnia, na czym polega prawidłowe zachowanie się w kościele i przed krzyżem • wyjaśnia, w jakim celu ludzie gromadzą się w kościele • wyjaśnia, jak wygląda Msza św. w jego parafii • potrafi zaśpiewać piosenkę „Dzieckiem Bożym jestem ja” • zgodnie bawi się z kolegami	• potrafi zaśpiewać piosenkę „Jezus jest tu” • potrafi zaśpiewać piosenkę „W imię Ojca i Syna” (z gestami) • z szacunkiem wykonuje znak krzyża • układa proste modlitwy uwielbienia, dziękczynienia, przeproszenia i prośby • potrafi zaśpiewać piosenkę „Bo Ty, Boże, jesteś Ojcem” • potrafi zaśpiewać (z gestami) piosenkę „Słowo Twe w Księdze śpi” • wyraża chęć poznawania Boga poprzez słuchanie słowa Bożego • właściwie posługuje się zwrotami grzecznościowymi: proszę, przepraszam, dziękuję • potrafi prawidłowo się przeżegnać korzystając z kropielnicy • poprawnie wykonuje gest pochylecia głowy (przed krzyżem i ołtarzem) oraz przyklęknienia (przed Najświętszym Sakramentem) • pamięta imię ks. proboszcza • opowiada o wydarzeniach związanych z życiem parafii • potrafi scharakteryzować zachowanie godne dziecka Bożego	• przypomi na swoim kolegom o właściwej postawie w kościele • razem z rodzicami angażuje się w życie parafii (procesje, roraty, różaniec...)
• III. Jezus	• zna pojęcia: Adwent i roraty • wie, z jaką nowiną przyszedł Gabriel do Maryi	• podaje liczbę świec na wieńcu adwentowym oraz liczbę adwentowych niedziel • wie, że Adwent jest czasem przygotowania na przyjście	• wyjaśnia, na czym polega dobre przygotowanie do świąt Bożego Narodzenia • wyraża pragnienie uczestniczenia w roratach	• wyjaśnia, kiedy na wieńcu adwentowym zapala się kolejne świece • potrafi zaśpiewać piosenkę adwentową	• chętnie opowiada o Jezusie • aktywnie włącza się

największym darem Ojca – przygotowuje my się na spotkanie z Jezusem (Adwent)	• wie, że prorocy zapowiadali przyjście Jezusa • wie, że słowa proroków zapisane są w Piśmie Świętym • dzieli się opłatkiem i składa życzenia • opisuje wygląd szopki betlejemskiej (w swojej parafii) • wymienia dary złożone przez Mędrców Panu Jezusowi • wie, że kolędy są wyrazem radości z przyjścia Jezusa	Jezusa • zna pojęcie „roratka” • zna słowa modlitwy „Zdrowaś Maryjo” • nazwę Betlejem kojarzy z zapowiedzią proroka (Mi 5,1) i miejscem narodzenia się Jezusa • zna zapowiedź, że Jezusa urodzi Maryja (Iz 7,14) • wymienia tradycje i zwyczaje świąteczne (wspólna wigilia, dzielenie się opłatkiem, żłóbek, choinka) • zna chrześcijańską wymowę zwyczajów świątecznych • wie, gdzie urodził się Jezus • wie, że świętowanie narodzenia Jezusa łączy się z udziałem we Mszy św. • zna perykopę biblijną o pokłonie Trzech Mędrców • zna słowa i melodię wybranych kolęd	• potrafi modlić się słowami modlitwy „Zdrowaś Maryjo” • wyjaśnia, że prorok to człowiek wybrany przez Boga, który mówi w Jego imieniu • wyjaśnia, jakie zadania do spełnienia miał prorok • wyjaśnia, dlaczego opłatek otaczamy szacunkiem • wyjaśnia, dlaczego żłóbek z Dzieciątkiem jest najważniejszym znakiem świąt Bożego Narodzenia • zna wydarzenia związane z narodzeniem Jezusa • wymienia imiona Mędrców • potrafi ocenić swoje dobre uczynki jako najpiękniejszy prezent dla Jezusa • potrafi wyrazić radość z przyjścia Pana Jezusa przez wspólny śpiew kolęd i udział w przedstawieniu	• opowiada ewangeliczną perykopę o zwiastowaniu • potrafi powiązać słowa proroków (Mi 5,1 i Iz 7,14) z narodzeniem Jezusa • potrafi śpiewać kolędy • wyraża wdzięczność za narodzenie Jezusa w modlitwie spontanicznej • potrafi zaśpiewać refren piosenki „Chciałeś być maleńkim” oraz kolędę „Dzisiaj w Betlejem” • wyjaśnia, że ten, kto jest mądry, szuka Jezusa • chętnie składa Jezusowi dary z dobrych uczynków	w przygotowanie klasowej Wigilii (np. przygotowanie dekoracji, recytacja) • chętnie bierze udział w przedstawieniu bożonarodzeniowym
• VII. Katechezy okolicznościowe	• zna symbole i barwy narodowe Polski, • pamięta, że Maryja prosi o modlitwę na różańcu • wymienia imiona wybranych świętych i błogosławionych • wie, że po śmierci jest życie wieczne • rozumie, że każdy człowiek może naśladować św. Mikołaja	• wie, co oznaczają słowa ślubowania • definiuje pojęcie „różaniec” • potrafi modlić się do Matki Bożej • wymienia cechy charakterystyczne osoby świętej • pamięta słowa modlitwy „Wieczny odpoczynek” • opowiada o postaci i życiu św. Mikołaja • podaje, jak można naśladować św. Mikołaja w dobroci	• wyjaśnia znaczenie ślubowania w klasie pierwszej • przyjmuje prawidłową postawę w czasie hymnu • wymienia modlitwy odmawiane na różańcu • potrafi modlić się do swojego świętego patrona • wyjaśnia, dlaczego zapalamy znicze na grobach • potrafi dzielić się z innymi • potrafi zaśpiewać piosenkę „Biskupie Mikołaju”	• zna słowa „Katechizmu polskiego dziecka”, • potrafi zaśpiewać piosenkę „O Królowo, Królowo Różańca” • podaje godzinę, o której odbywają się nabożeństwa różańcowe • wyjaśnia, w jaki sposób można zostać świętym • opowiada o wskrzeszeniu córki Jaira • chętnie pomaga swoim rodzicom, kolegom	• chętnie uczestniczy w nabożeństwach różańcowych

SEMESTR II

• DZIAŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
IV. Jezus jest naszym Przyjacielem i Nauczycielem – chcemy Go naśladować	- wymienia osoby Świętej Rodziny - wie, komu Jezus okazywał posłuszeństwo - wie, co to znaczy być uczniem Jezusa - pamięta, że chrzest jest sakramentem szczególnej więzi z Chrystusem - wymienia uczynki miłości wobec najbliższych - wie, że Jezus uzdrawiał chorych, niewidomych i niemych - wie, że ludzie chorzy potrzebują pomocy	- zna nazwę rodzinnego miasta Jezusa - podaje przykłady okazywania miłości w rodzinie - wie, że Jezus powołuje uczniów - podaje przykłady jak zachowują się przyjaciele - wymienia przedmioty związane z chrztem (chrzcielnica, woda, paschał, świeca...) - zna treść Ewangelii Mk 10,46-52 - wymienia, kto zajmuje się ludźmi chorymi - podaje przykłady, jak może pomagać chorym	- wyjaśnia, na czym polega posłuszeństwo - potrafi modlić się za swoją rodzinę - opowiada scenę powołania uczniów przez Jezusa - wyjaśnia, co to znaczy być przyjacielem i dobrym kolegą - stara się być życzliwy i koleżeński - wyjaśnia, w jaki sposób należy pielęgnować przyjaźń z Jezusem - szanuje pamiątki związane z jego chrztem - potrafi zaśpiewać piosenkę „Sercem kocham Jezusa” - potrafi prosić Boga o pomoc w byciu dobrym (modlitwa) - opowiada, o uzdrowieniach nad Jeziorem Galilejskim (Mt 15,29-31) - potrafi zaśpiewać piosenkę „Każdy może dziś do Jezusa przyjść” lub „Idzie Jezus”	- wyjaśnia, dlaczego wzajemna miłość w rodzinie jest źródłem szczęścia - potrafi zaśpiewać piosenkę „Pan Jezus także mamę miał” - chętnie naśladuje Jezusa w posłuszeństwie i pomocy najbliższemu - potrafi opisać cechy ucznia Chrystusowego - potrafi przez modlitwę wyrazić wdzięczność za sakrament chrztu - potrafi zaśpiewać piosenkę „By być jak Jezus” wyjaśnia, dlaczego dobro czynione najbliższemu cieszy Pana Jezusa - wyjaśnia, w jaki sposób Jezus pomaga chorym obecnie	świadczy uczynki miłości wobec bliźnich
V. Jezus dla nas umiera i zmartwychw	- wymienia zewnętrzne oznaki Wielkiego Postu w kościele - wie, że męka Pana Jezusa jest znakiem szczególnej miłości do ludzi - okazuje szacunek wobec krzyża - wie, że za zło należy Pana Jezusa przepraszać	- wie, że Pan Jezus spotkał się ze swoimi uczniami na wieczerzy - wie, że Pan Jezus przemienił chleb i wino w swoje Ciało i Krew - kojarzy hostię (biały chleb) z obecnością Jezusa - zna słowa Jezusa „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje”	- wie, że Ostatnia Wieczerza była w Wielki Czwartek - opowiada o Ostatniej Wieczerzy Jezusa z apostołami - wyraża szacunek wobec Pana Jezusa obecnego w Najświętszym Sakramencie - wyjaśnia, na czym polega adoracja krzyża	- mówi z pamięci modlitwę „Któryś za nas cierpiał rany” - chętnie podejmuje dobre postanowienia na czas Wielkiego Postu - wymienia osoby, które Pan Jezus spotkał na swojej drodze krzyżowej - potrafi zaśpiewać piosenkę „Rysuję krzyż”	uczestniczy w adoracji przy „grobie” Pana Jezusa w Wielką Sobotę

staje – dla Jezusa chcemy zmieniać swoje życie (Wielki Post)	• rozumie, że przyznanie się do winy jest pierwszym krokiem w naprawieniu zła • pamięta, że spotkanie z Jezusem pomaga w stawaniu się lepszym • opisuje wygląd palmy • wie, że Jezus umarł na krzyżu z miłości do nas • pamięta, że w Wielką Sobotę ciało Pana Jezusa spoczywało w grobie	• wie, że Pan Jezus umarł w Wielki Piątek • wie, że w Wielki Piątek ludzie gromadzą się w kościele, by rozważać mękę Pana Jezusa i adorować krzyż • rozumie, że najważniejszym elementem grobu Bożego jest monstrancja – miejsce obecności Jezusa eucharystycznego	• potrafi zaśpiewać piosenkę „Przepraszam Cię, Boże” • potrafi wyrazić wdzięczność Bogu za dar zbawienia (modlitwa) • opowiada, jak wygląda Boży grób w kościele parafialnym	• potrafi przepraszać Pana Jezusa za złe myśli, słowa i uczynki (modlitwa) • potrafi przedstawić w inscenizacji scenę przeproszenia • wyjaśnia, dlaczego przynosimy palmy do kościoła, • potrafi zaśpiewać pieśń „Krzyżu Chrystusa” • adoruje krzyż w klasie oraz w kościele • wyjaśnia, dlaczego grób Pana Jezusa nie jest smutny	
• VI. Jezus zmartwychwstały jest z nami – żyjemy w radości zmartwychwstałego Jezusa	• wie, że zmartwychwstanie Jezusa świętujemy w Niedzielę Wielkanocną • wie, że zmartwychwstanie Jezusa jest wielką radością • wie, że kapłan słowami „Pan z wami” ogłasza obecność Jezusa na Mszy św. • wie, że z Jezusem spotykamy się na Mszy św. • rozpoznaje strój liturgiczny celebransa • wie, że podczas Mszy św. czytane są fragmenty z księgi Pisma Świętego • rozumie prawdę, że spotkamy Jezusa w Komunii św. • pamięta, że Pan Jezus wstąpił do nieba • wie, że podczas uroczystości Bożego Ciała Pan Jezus odwiedza miasta i wioski	• wie, że każda niedziela jest pamiątką zmartwychwstania Chrystusa • wie, że słowa „alleluja” śpiewane są podczas Mszy św • zna obietnicę Jezusa Mt 28,20b • podaje przykłady obecności Pana Jezusa wśród nas • wskazuje na ilustracji ołtarz i tabernakulum, poprawnie wypowiada te wyrazy • poprawnie wykonuje postawy i gesty liturgiczne (klęknięcie, bicie się w piersi) • wie, że Jezus mówi do nas w liturgii słowa • poprawnie wykonuje potrójny znak krzyża na czole, ustach i sercu • pamięta, że podczas Mszy św. kapłan powtarza słowa Jezusa: „Bierzcie i jedzcie, to jest Ciało moje” wypowiedziane podczas Ostatniej Wieczerzy • pamięta, że Pan Jezus jest obecny	• potrafi opowiedzieć wydarzenia związane ze zmartwychwstaniem Pana Jezusa (Mt 28,1-8) • potrafi śpiewać wybrane pieśni o zmartwychwstaniu Jezusa • śpiewem wyraża radość ze zmartwychwstania Jezusa • wyjaśnia, jak rozumie obietnicę, że Jezus żyje i jest wśród nas aż do końca świata • wie, że Msza św. jest najwspanialszą Pamiątką Pana Jezusa • wie, że do spotkania z Jezusem potrzebna jest wiara • włącza się we wspólną modlitwę, śpiew • wie, że do przyjęcia nauki Jezusa potrzebna jest wiara • potrafi identyfikować słyszane słowo Boże z osobą Jezusa • wymienia przedmioty używane podczas liturgii (kielich, wino, chleb-hostia) • odróżnia znaczenie podania dłoni	• wymienia znaki Chrystusa zmartwychwstałego (baranek, paschał) • potrafi zaśpiewać pieśń „Jezus Chrystus jest Panem” • wyjaśnia, co oznacza okrzyk „alleluja” • potrafi dostrzec obecność Pana Jezusa w codziennym życiu • wymienia gesty wykonywane przez kapłana na początku Mszy św. (pokłon i ucałowanie ołtarza) • z szacunkiem wykonuje liturgiczne gesty • wyjaśnia, dlaczego wstajemy na czas czytania Ewangelii • opowiada, w jaki sposób ludzie przyjmują Komunię św. • potrafi zaśpiewać piosenkę „Przygotuję Ci serce, o Chryste” • opowiada o wierze w powtórne przyjście Jezusa • wymienia sposoby okazywania	

	•	na ołtarzu w znakach chleba i wina • potrafi wykonać znak pokoju • rozumie, że Pan Jezus przygotował dla wszystkich miejsce w niebie • pamięta słowa anioła o powtórным przyjsciu Jezusa • zna pojęcia: procesja, monstrancja	na znak pokoju od podania dłoni na powitanie • potrafi wyjaśnić, czym jest niebo • potrafi odmówić modlitwę dostosowaną do tematu • opowiada, jak wygląda procesja Bożego Ciała • śpiewa pieśń „Wielbię Ciebie w każdym momencie”	miłości Jezusowi obecnemu w Najświętszym Sakramencie	
• VII. Katechezy okolicznościowe •	• wie, że maj jest miesiącem szczególnie poświęconym Maryi • wyjaśnia, dlaczego szanujemy nasze matki • wie, że Jezus kocha ludzi i jest dla nich dobry • wie, co to są „wakacje z Bogiem” •	• wie, że figurki i kapliczki są wyrazem szczególnej czci Matki Bożej • potrafi modlić się litanią wspólnie z innymi • wymienia sposoby okazywania miłości i wdzięczności swojej mamie • wyjaśnia, dlaczego czcimy Serce Jezusa • wie, że kochać to być dobrym dla innych • odkrywa prawdę o religijnym przeżywaniu wakacji	• podaje godzinę nabożeństw majowych w swojej parafii • potrafi zaśpiewać pieśń „Chwalcie łąki umajone” • opowiada, jak można okazywać miłość i wdzięczność swojej mamie • wyraża szacunek i wdzięczność wobec matek • opisuje serce ludzkie podobne do Serca Jezusowego • dostrzega obecność Boga w różnych sytuacjach życiowych	• wyraża szacunek wobec przydrożnych kapliczek i figurek Matki Bożej	•

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY II SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Idziemy do Jezusa” nr AZ-12-01/12-KI-3/12
zgodnego z programem nauczania „W rodzinie dzieci Bożych” nr AZ-1-01/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość tekstu, melodii, samodzielność i piękno wykonania	•dokładna znajomość tekstu, melodii	•dobra znajomość tekstu, melodii	•niezbyt dokładna znajomość tekstu	•fragmentaryczna znajomość tekstu	•brak jakiegokolwiek znajomości tekstu
2. Ćwiczenia w podręczniku	•wykonane wszystkie zadania •staranne pismo •własne materiały •ilustracje itp.	•starannie prowadzony •wszystkie zadania	•zapis staranny •luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	•ćwiczenia czytelne •braki w zadaniach (do 40% tematów)	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	•brak podręcznika
	•staranne wykonanie •treści wskazujące na	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji	•wskazują na zrozumienie tematu	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy	•praca nie na temat

3. Prace domowe	poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•niezbyt twórcze		•na temat	•brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
5. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
6. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.)	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę apostołską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA - SEMESTR I

• Dział	• OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
• I. Ja i mój Bóg	• rozumie, że Jezus jest Nauczycielem, którego Bóg posłał do ludzi • potrafi wskazać przedmioty przypominające o obecności Boga w naszych domach • rozumie, że Jezus jest zawsze z nami • rozumie, że Pismo Święte jest listem Boga do ludzi • zna pojęcia: stworzyć, Stworzyciel • wie, że Bóg stworzył świat z miłości • pamięta, że Bóg stworzył człowieka • podaje, w jaki sposób Bóg objawia się w przyrodzie • wie, że Bóg stworzył anioły • wie, czym jest modlitwa • podaje, kiedy powinniśmy się modlić • wie, czym jest kościół i zna jego określenia • wie, w jakim celu przychodzimy do kościoła • rozumie, że Bóg w czasie chrztu św. czyni nas swoimi dziećmi • rozumie, że Kościół jest rodziną Bożą • podaje moment, w którym stajemy się dziećmi Bożymi • rozumie, że Jezus czyni cuda, aby pomóc ludziom i okazać swą miłość • podaje przykłady w jaki	• rozumie potrzebę Bożego błogosławieństwa w roku szkolnym • potrafi dzielić się wspomnieniami z wakacji • określa, czym jest modlitwa, • rozumie, że krzyż jest znakiem obecności Pana Jezusa w klasie, szkole, w domu oraz innych miejscach • potrafi wyjaśnić, kiedy jego zachowanie w szkole jest dobre • pamięta dialog z Mszy Świętej: „Oto słowo Boże – Bogu niech będą dzięki” • w skupieniu słucha słowa Bożego • wymienia elementy świata stworzonego przez Boga • wie, na czym polega podobieństwo człowieka do Boga • pamięta słowa hymnu „Święty, Święty” • pamięta tekst modlitwy do Anioła Stróża • okazuje szacunek dla modlitwy własnej i innych • wyraża szacunek w miejscu przebywania Boga – kościele • pamięta słowa, jakie wypowiada kapłan w momencie udzielania chrztu św. • rozumie, że Eucharystia jednoczy wszystkie dzieci Boże • pamięta treść perykopy J 6,5.8-13 • rozumie istotę cudu dokonującego się na Mszy Świętej	• wypowiada modlitwę dziękczynną związaną z przeżyтыми wakacjami i rozpoczynanym rokiem szkolnym • pamięta słowa modlitwy „Ojcze nasz • starannie wykonuje znak krzyża św., • stara się dobrze zachowywać w szkole, aby podobać się Bogu • potrafi opowiedzieć, jak powinniśmy słuchać słowa Bożego na katechezie i w kościele • pamięta słowa modlitwy: „Wierzę w Boga, Ojca wszechmogącego, Stworzyciela nieba i ziemi” • dba o czystość i piękno swego otoczenia. • potrafi zaśpiewać piosenkę „Chwałę Ciebie, Panie” • wyraża wdzięczność Bogu i rodzicom za dar życia, • potrafi sformułować wezwania modlitwy uwielbienia Boga za piękny świat • potrafi wyjaśnić, dlaczego aniołów nie możemy zobaczyć • potrafi zaśpiewać z odpowiednimi gestami piosenkę „Jezus o poranku” • potrafi opisać, jak powinniśmy się zachowywać w kościele • potrafi opowiedzieć, jak odbywa się sakrament chrztu św., • potrafi zaśpiewać piosenkę „Abba, Abba – tatusiu”	• potrafi w indywidualnej modlitwie prosić Boga o błogosławieństwo • potrafi opisać, co pomaga w dobrej modlitwie, a co w niej przeszkadza • śpiewem uwielbia Boga • potrafi wyrazić modlitwą wdzięczność Jezusowi za Jego obecność • potrafi wyjaśnić, jak możemy odpowiadać Panu Bogu na Jego słowa skierowane do nas • potrafi narysować kilka Bożych stworzeń • potrafi opisać, jak powinniśmy troszczyć się o świat stworzony przez Boga • potrafi wyjaśnić, co to znaczy, że Bóg stworzył nas na swój obraz i podobieństwo • wyraża wdzięczność Bogu za dzieło stworzenia • potrafi opisać rolę Anioła Stróża w życiu ludzi • potrafi ułożyć krótkie modlitwy prośby, dziękczynienia, uwielbienia i przeproszenia Boga • umie nazwać przedmioty związane z wnętrzem kościoła • potrafi określić, co jest używane do udzielenia sakramentu chrztu • potrafi wyjaśnić porównanie Kościoła do rodziny • potrafi wyjaśnić sens	•

	sposób można czynić dobro	• podaje motywy przejawów dobroci Jezusa • stara się czynić dobro w swoim środowisku,	• potrafi opisać poznane cuda Pana Jezusa • potrafi narysować wybrany z cudów Pana Jezusa • potrafi narysować swój dobry uczynek	poznanych cudów • potrafi wyjaśnić sens przykazania miłości • dostrzega potrzeby drugiego człowieka	
--	---------------------------	--	--	--	--

• II. Jezus przychodzi do nas	• wie, że Maryja jest Matką Jezusa • potrafi wyjaśnić określenie Adwent • podaje przykłady, jak możemy przygotować się na przyjście Jezusa • wie, że spełnianie dobrych uczynków jest przygotowaniem się na przyjście Jezusa • rozumie, że Jezus przychodzi do każdego człowieka • podaje datę świąt Bożego Narodzenia • rozumie sens świąt Bożego Narodzenia • wymienia postacie z szopki bożonarodzeniowej • pamięta treść perykopy Mt 2,1-5;7-12 • wymienia dary Mędrców • pamięta i rozumie prawdę, że przez chrzest św. staliśmy się dziećmi Bożymi • podaje przykłady okazywania miłości rodzicom • rozumie, co to znaczy przebaczyć • pamięta tekst Jezusowego przykazania miłości • podaje przykłady naśladowania Jezusa w miłości i ofiarności • pamięta, że Jezus jest przyjacielem każdego człowieka	• zna scenę Zwiastowania Maryi zapisaną w Piśmie Świętym • pamięta nazwę Mszy Świętej adwentowej • wymienia symbole adwentowe i rozumie ich znaczenie • potrafi wyjaśnić pojęcie nawrócenie • pamięta symbole adwentowe i ich znaczenie • pamięta i rozumie tradycje chrześcijańskiej Wigilii • rozumie, że kochając Jezusa tworzymy wspólnotę miłości w domu i w szkole • podaje, gdzie urodził się Pan Jezus • rozumie, że na Mszy Świętej witamy Pana Jezusa, który narodził się w Betlejem • rozumie, że Jezus przychodzi do nas w znaku chleba • pamięta imiona Mędrców • podaje datę i nazwy święta upamiętniającego omawiane wydarzenie biblijne • rozumie, że Jezus jest umiłowanym Synem Boga • wie, kto jest Ojcem i Matką Jezusa, a kto Jego opiekunem • pamięta i rozumie treść perykop: Łk 17,3-4; Łk 23,33-34 • pamięta słowa aktu pokuty: „Panie, zmiłuj się nad nami” i fragmentu „Spowiedzi powszechnej” • chętnie przeprasza • dostrzega potrzeby drugiego człowieka • rozumie słowa J 15,13-15	• potrafi opisać, w jaki sposób Bóg wybrał Maryję na Matkę Jezusa • potrafi w formie plastycznej przedstawić scenę Zwiastowania • potrafi wyjaśnić, na czym polega dobre przygotowanie do świąt Bożego Narodzenia • potrafi określić zmianę zachowania na podstawie opowiadania • potrafi złożyć życzenia świąteczne kolegom w klasie • potrafi zaśpiewać kolędę „Wśród nocnej ciszy” • opisuje okoliczności pokłonu Mędrców • potrafi omówić obrzędy związane z uroczystością Objawienia Pańskiego • potrafi opowiedzieć o chrzcie Pana Jezusa • potrafi wymienić, z jakich osób składa się Święta Rodzina • potrafi wskazać słowa modlitwy Pańskiej dotyczące przebaczenia • wyraża gotowość do przebaczenia • potrafi opowiedzieć przypowieść o miłosiernym Samarytaninie • potrafi zaśpiewać piosenkę „Mam Przyjaciela”	• potrafi wyjaśnić symbolikę roratki • potrafi ułożyć postanowienia na czas Adwentu • potrafi sformułować postanowienia adwentowe i wyjaśnić, dlaczego je czynimy • potrafi wyjaśnić sens dzielenia się opłatkiem • potrafi zaśpiewać kołysankę „Zasnij Dziecino” • potrafi powiedzieć, czym jest hostia • potrafi opisać świąteczny wygląd ołtarza w swoim kościele parafialnym • wyjaśnia znaczenie darów ofiarowanych Jezusowi przez Mędrców • umie wyjaśnić symbolikę białej szaty i paschału • potrafi powiedzieć o czci i szacunku do rodziców • potrafi wskazać, w jakim momencie Mszy Świętej Jezus okazuje nam miłosierdzie • potrafi wyjaśnić, co to znaczy miłować się wzajemnie • chętnie pomaga innym i jest ofiarny, • potrafi wyjaśnić, dlaczego możemy zwracać się do Jezusa z prośbą o pomoc	• aktywnie uczestniczy w liturgii w czasie Adwentu • włącza się w przygotowanie klasowej wigilii
• VI. Katechez	• zna części różańca świętego • wie, czym są misje • wie, kim jest misjonarz	• wie, że podczas tej modlitwy rozważamy życie Jezusa i Maryi • wymienia sposoby niesienia pomocy	• potrafi wymienić modlitwy, które są odmawiane na różańcu	• potrafi modlić się na różańcu • potrafi zachęcić innych do pomocy misjonarzom	

y okoliczno ściowe	• podaje datę uroczystości Wszystkich Świętych • wymienia imiona kilku świętych • pamięta prawdę, że istnieje życie wieczne • wie, jak żył św. Mikołaj	misjonarzom • umie podać, jakimi cechami charakteryzuje się święty • wie, czym jest czyściec • podaje datę wspomnienia Wszystkich Wiernych Zmarłych • rozumie, że dzisiaj św. Mikołaj działa przez różnych ludzi	• potrafi opisać, na czym polega praca misjonarza • potrafi opowiedzieć o św. Dominiku Savio • potrafi powiedzieć modlitwę „Wieczny odpoczynek” • potrafi opowiedzieć wydarzenia z życia św. Mikołaja	• potrafi opisać, jak należy postępować, aby być świętym • potrafi wyjaśnić, dlaczego modlimy się za zmarłych, • potrafi naśladować dobroć wobec innych na wzór św. Mikołaja	
--------------------------	---	--	--	--	--

• SEMESTR II

• DZIAŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
• III. Jezus uczy nas posłuszeństwa Ojcu	• podaje nazwę dnia rozpoczynającego Wielki Post • wie, jak długo trwa Wielki Post • pamięta tekst modlitwy „Któryś za nas...” • wymienia cierpienia, jakich doświadczył Pan Jezus • wymienia, komu powinien okazywać posłuszeństwo • pamięta słowo dnia „Droga krzyżowa” • wie, co to jest procesja • wymienia najważniejsze wydarzenia, które miały miejsce w czasie Ostatniej Wieczerzy • zna wydarzenia Wielkiego Piątku • wymienia pokarmy niesione do poświęcenia	• pamięta treść perykopy Łk 7,36-38.48-50 • pamięta słowa towarzyszące posypaniu głów popiołem • podaje określenie Wielkiego Postu • pamięta treść perykopy Łk 4,1-13 • rozumie, że wybierając w życiu to, co trudne, łączymy się z cierpiącym Jezusem • pamięta i rozumie treść modlitwy Pana Jezusa w Ogrodzie Oliwnym • rozumie, że posłuszeństwo jest wyrazem miłości • rozumie, że cierpienie i śmierć Pana Jezusa są dowodem Jego miłości do ludzi • wie, w jaki sposób może pomóc cierpiącemu Jezusowi • pamięta treść perykopy o wjeździe Jezusa do Jerozolimy (Mt 21,1-10) • pamięta słowa ustanowienia Eucharystii	• potrafi wyjaśnić, co oznacza pojęcie nawrócenie • potrafi sformułować wielkopostne postanowienia • wyraża pragnienie poprawy życia, podejmując wielkopostne postanowienia • potrafi uzasadnić, dlaczego Pan Jezus cierpiał • potrafi sformułować proste wezwanie modlitwy dziękczynnej i prośby • potrafi podać nazwy wybranych stacji drogi krzyżowej • potrafi wyjaśnić, co znaczy określenie „Niedziela Palmowa” • potrafi wykonać palmę • potrafi opowiedzieć o wydarzeniach Wielkiego Czwartku	• potrafi wyjaśnić sens obrzędu posypania głów popiołem • potrafi wyjaśnić, jak przeżywamy okres Wielkiego Postu • potrafi ocenić swoją postawę wobec napotkanych trudności i cierpienie, porównując ją z postawą Jezusa • potrafi zaśpiewać pieśni; „Któryś za nas...” oraz „Nocą Ogród Oliwny...” • potrafi wymienić nabożeństwa wielkopostne i pamięta ich terminy • potrafi wyjaśnić, co chrześcijanie wyrażają uczestnicząc w procesji Niedzieli Męki Pańskiej • umie zaśpiewać pieśń „Chrystus Wodzem, Chrystus Królem”,	• chętnie włącza się w przygotowanie i przebieg klasowej procesji z palmami

		• podaje sposoby wyrażenia wdzięczności Panu Jezusowi za Jego Mękę na krzyżu • podaje nazwę świecy symbolizującej zmartwychwstałego Chrystusa	• potrafi opowiedzieć o wydarzeniach Wielkiego Piątku • potrafi opowiedzieć o błogosławieństwie pokarmów i liturgii Wigilii Paschalnej	• potrafi wymienić sakramenty ustanowione przez Jezusa w czasie Ostatniej Wieczerzy. • umie zaśpiewać wybrane pieśni wielkopostne • potrafi opisać, jak wygląda grób Pana Jezusa	
--	--	--	---	--	--

IV. Przeżywamy radość z Jezusem zmartwychwstałym	- pamięta, że Pan Jezus zmartwychwstał trzeciego dnia po swojej śmierci - podaje, kiedy obchodzimy uroczystość Miłosierdzia Bożego - rozumie i pamięta, że Msza Święta to czas naszego spotkania z Jezusem - wie, że w Piśmie Świętym są słowa Boga - rozumie, że trzeba żyć zgodnie z tym, czego naucza nas Jezus - wie, w jaki sposób powstaje chleb - rozumie, że Pan Jezus zmartwychwstały jest obecny w Chlebie Eucharystycznym - wie, że Msza Święta jest Ofiarą Jezusa Chrystusa i Kościoła - wie, że modlitwa jest rozmową z Bogiem - wie, że Jezus objawia nam Boga jako dobrego Ojca - rozumie, że Pan Jezus zmartwychwstały jest obecny w drugim człowieku - wie, co to jest niebo	- zna symbole wielkanocne i ich znaczenie - wie, że śmierć jest tylko przejściem z życia ziemskiego do życia wiecznego - wskazuje elementy świętowania niedzieli - wie, kim była św. Faustyna Kowalska - rozumie, że zmartwychwstały Jezus jest obecny w naszym życiu - wymienia miejsca i sposoby spotkania z Jezusem - wie, gdzie można usłyszeć słowa Jezusa - wie, że słów Jezusa należy słuchać w ciszy i skupieniu - wyraża postawę szacunku do czytanego Bożego słowa - rozumie, dlaczego Pan Jezus nazywa siebie Chlebem Życia - wie, że Pan Jezus przychodzi do człowieka w czasie Mszy Świętej pod postacią chleba, w Komunii świętej - pamięta słowa, które należy odpowiedzieć na wezwanie księdza w liturgii eucharystycznej - mówi z pamięci modlitwę „Ojcie nasz” - zna treść fragmentu biblijnego Dz 2,42-47 - zna biblijną scenę wniebowstąpienia Pana Jezusa (Mt 28,16-20) - pamięta i rozumie, że Jezus przyjdzie powtórnie na ziemię	- potrafi opisać wydarzenie zmartwychwstania na podstawie Ewangelii - wyjaśnia związek między zmartwychwstaniem Jezusa a świętowaniem niedzieli - potrafi opisać obraz Jezusa Miłosiernego - opisuje spotkanie Jezusa z uczniami idącymi do Emaus - poprawnie odpowiada na wybrane wezwania kapłana podczas liturgii słowa - potrafi wyjaśnić potrzebę karmienia się Ciałem Pana Jezusa - potrafi wymienić dary niesione do ołtarza podczas Mszy Świętej - opowiada o modlitwie Jezusa - potrafi wskazać osoby potrzebujące pomocy - potrafi opowiedzieć o wniebowstąpieniu Pana Jezusa	- potrafi ustawić według hierarchii wartości obowiązki niedzielne chrześcijanina - wyjaśnia podstawowe znaki i symbole liturgiczne - wyjaśnia, co to znaczy, że Bóg jest miłosierny - potrafi dostrzec znaki obecności Jezusa zmartwychwstałego wśród ludzi - potrafi wykonać właściwe gesty i zachować odpowiednie postawy - potrafi słowami piosenki wyrazić swoją modlitwę - potrafi wskazać, jak może się przygotować na przyjęcie Pana Jezusa w Komunii św. - potrafi wymienić duchowe dary, jakie może złożyć w ofierze Panu Bogu - potrafi zaprezentować postawę modlitewną - potrafi uzasadnić, dlaczego powinniśmy sobie nawzajem pomagać - potrafi zaśpiewać piosenkę „Mój Zbawiciel, On bardzo kocha mnie”	wyraża pragnienie niesienia pomocy innym i podejmuje konkretne działania
V. Z Jezusem i Jego Matką	- zna wyrażenie „litanie” - wymienia znaki Ducha Świętego - wie, że Bóg jest jeden, ale w trzech Osobach - pamięta słowa modlitwy	- zna treść perykopy biblijnej, w której Jezus oddaje nam swoją Matkę - wie, że Jasna Góra jest duchową stolicą Polaków - rozumie rolę Ducha Świętego w życiu człowieka	- potrafi ułożyć wezwanie litanijne do Maryi - potrafi opowiedzieć o zesłaniu Ducha Świętego na apostołów - poprawnie wykonuje znak krzyża świętego	- potrafi uzasadnić, że Matka Jezusa jest również naszą Matką - potrafi zaśpiewać pieśń „Duchu Święty przyjdź” - potrafi przyporządkować	

•	„Niechaj będzie pochwalony Przenajświętszy Sakrament...” • wie, w jakim miesiącu odprawiane są nabożeństwa ku czci Serca Pana Jezusa • wie, że po trudach nauki nadchodzi czas odpoczynku • wie, że w czasie odpoczynku należy chwalić Boga	• pamięta pierwszą zwrotkę pieśni „Duchu Święty przyjdź” • rozumie, że znak krzyża jest uwielbieniem Trójcy Świętej • pamięta prawdę wiary zawartą w słowie dnia • wie, co oznaczają określenia: monstrancja i tabernakulum • zna wydarzenia, w których Jezus okazuje miłość ludziom • pamięta główne prawdy wiary, poznane w czasie roku katechetycznego •	• potrafi wyjaśnić, dlaczego tabernakulum zajmuje ważne miejsce w kościele parafialnym • potrafi opowiedzieć treść wersetu J 19,34 • umie dobrze wypoczywać •	Osobom Trójcy Świętej ich symbole • potrafi zaśpiewać piosenkę „Chwała Bogu Ojcu” • potrafi opisać, jak odbywa się procesja Bożego Ciała • potrafi opisać obraz Serca Pana Jezusa • potrafi wypoczywać wspólnie z całą rodziną	
---	--	---	--	--	--

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY III SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Jezus jest z nami” nr AZ-13-01/12-KI-4/13
zgodnego z programem nauczania „W rodzinie dzieci Bożych” nr AZ-1-01/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Modlitwy, pieśni	dokładna znajomość tekstu, melodii, samodzielność i piękno wykonania	dokładna znajomość tekstu, melodii	dobra znajomość tekstu, melodii	niezbyt dokładna znajomość tekstu	fragmentaryczna znajomość tekstu	brak jakiegokolwiek znajomości tekstu
2. Ćwiczenia w podręczniku	- wykonane wszystkie zadania - staranne pismo - własne materiały - ilustracje itp.	- starannie prowadzony - wszystkie zadania	- zapis staranny - luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	- ćwiczenia czytelne - braki w zadaniach (do 40% tematów)	- pismo niestaranne - liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	brak podręcznika
3. Prace domowe	- staranne wykonanie - treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach - dużo własnej inwencji - twórcze	- merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem - staranne - czytelne - rzeczowe	- wskazują na zrozumienie tematu - niezbyt twórcze	- powiązane z tematem - niestaranne	- widać próby wykonania pracy - na temat	- praca nie na temat - brak rzeczowości w pracy - brak pracy
4. Odpowiedzi ustne	- wiadomości zawarte w podręczniku uzupełnione wiedzą spoza programu - wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język - używanie pojęć	- wiadomości z podręcznika prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem - odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	- wyuczone na pamięć wiadomości - uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami - potrzebna pomoc nauczyciela	- wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć - odpowiedź niestaranna - częste pytania naprowadzające	- słabe wiązanie faktów i wiadomości - chaos myślowy i słowny - odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy - dużo pytań pomocniczych	brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
5. Aktywność	- uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji - korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	- uczeń zawsze przygotowany do lekcji - często zgłasza się do odpowiedzi	stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	mało aktywny na lekcjach	niechętny udział w lekcji	lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary

		•wypowiada się poprawnie				
6. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.)	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę apostolską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

SEMESTR I

• Dział	• OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
• I. Oczekuje my na przyjście Pana Jezusa •	• podaje przykłady obecności Boga pośród nas • wskazuje w podręczniku tekst biblijny Mt 18,20 • stwierdza, że Pan Jezus posyła swoich uczniów, by Jego naukę przekazywali innym • mówi z pamięci modlitwę „Ojcze nasz” • stwierdza, że na Mszy Świętej wierzący spotykają się z Panem Jezusem • podaje, kto jest dla ludzi wzorem miłości	• wymienia sposoby przygotowania się do spotkania z Jezusem • określa katechezę jako spotkanie z Panem Jezusem nauczającym • określa modlitwę jako rozmowę i przebywanie z Bogiem • wymienia, co podczas Mszy Świętej przypomina o obecności Jezusa • wymienia środowiska, w których ludzie powinni sobie okazywać miłość • wskazuje, na czym polega bycie uczniem Jezusa w codziennym życiu	• podaje przykłady, jak tworzyć wspólnotę i jedność w klasie, rodzinie • wymienia osoby odpowiedzialne za przekazywanie nauki Jezusa • wskazuje, na czym polega wypełnianie czynów apostoelskich w codziennym życiu • opowiada o misji Chrystusa, apostołów i Kościoła • odróżnia modlitwy prośby, dziękczynienia, przeproszenia i uwielbienia • uzasadnia, dlaczego modli się rano i wieczorem • uzasadnia, dlaczego chrześcijanin powinien być na Mszy Świętej w każdą niedzielę • opowiada, jaką modlitwą i jakim gestem rozpoczyna się Msza Święta • mówi z pamięci tekst przykazania miłości J 13,34 • uzasadnia, że czyniąc dobro stajemy się podobni do Jezusa • opowiada, komu i w jaki sposób chce nieść pomoc	• wyjaśnia treść tekstu biblijnego o obecności Pana Jezusa we wspólnocie • • opowiada, w jaki sposób chce naśladować Jezusa i Apostołów • formułuje samodzielnie modlitwę, w której dziękuje Bogu, prosi i przeprasza Boga • omawia wybrane prośby modlitwy „Ojcze nasz” • wyjaśnia, w jaki sposób Jezus jest obecny wśród ludzi, aż do końca świata • daje świadectwo systematycznego uczestnictwa w niedzielnej Mszy św. • na podstawie wersetu J 13,34 wyjaśnia, kogo Pan Jezus nakazuje kochać • uzasadnia swą gotowość niesienia pomocy najbliższym	• uzasadnia, dlaczego z radością oczekuje spotkania z Jezusem w sakramencie pokuty i Eucharystii
• II. Kim jesteś, Panie Jezu?	• podaje, w jakim celu Jezus przyszedł na ziemię • definiuje, kto to jest apostoł • potrafi opisać cud w Kanie Galilejskiej • określa, kto to jest pasterz • definiuje pojęcie „ofiara”, • podaje, za kogo Pan Jezus umarł na krzyżu	• własnymi słowami określa pojęcie „Zbawiciel” • podaje imiona dwunastu apostołów • wymienia zadania apostoła Chrystusa • określa, co to jest cud • wymienia cechy dobrego pasterza • w ofierze, jaką Pan Jezus złożył za nas na krzyżu, dostrzega Jego wielką miłość do ludzi • wymienia gesty i postawy, którymi może wyrazić	• wyjaśnia, w jaki sposób Jezus wypełnił Bożą obietnicę zbawienia • opisuje scenę powołania apostołów • uzasadnia, dlaczego chce być apostołem Jezusa • wymienia warunki zaistnienia cudu • wyjaśnia, co to znaczy, że Bóg jest wszechmogący • uzasadnia, dlaczego Pana Jezusa nazywamy Dobrym Pasterzem • śpiewa pieśń „Pan jest Pasterzem moim” • wyjaśnia, że wielka miłość Boga do człowieka przejawiała się poprzez śmierć Jezusa na krzyżu • wyjaśnia, że każda Msza Święta uobecnia	• układa własne wyznanie wiary • opowiada, jak być apostołem dzisiaj • opowiada, w jaki sposób wyraża żywą wiarę w cudotwórczą moc Boga • układa modlitwy do Jezusa Dobrego Pasterza odpowiednie do różnych okoliczności życiowych dzieci • potrafi zaśpiewać pieśń „Zbawienie przyszło przez krzyż” • opowiada, w jaki sposób wyraża wdzięczność Jezusowi za Jego	• opowiada, w jaki sposób daje świadectwo o swojej przynależności do Jezusa

		Jezusowi wdzięczność za Jego miłość	ofiarę Jezusa złożoną na krzyżu	miłość i jak pragnie na nią odpowiedzieć	
--	--	-------------------------------------	---------------------------------	--	--

- III. Do czego mnie wzywasz, Panie Jezu?	- określa Boże przykazania jako drogowaskazy prowadzące do Boga - podaje treść pierwszego przykazania - wymienia miejsca i imiona święte - stwierdza, że uczestnictwo w niedzielnej Mszy Świętej jest obowiązkiem chrześcijanina - wymienia podstawowe obowiązki dziecka wobec rodziców (miłość i posłuszeństwo) - podaje treść piątego przykazania - rozumie, że Pana Jezusa można przyjąć tylko czystym sercem - podaje treść siódmego i dziesiątego przykazania - podaje treść ósmego przykazania - mówi z pamięci Jezusowe przykazanie miłości	- podaje, czego dotyczą przykazania każdej z tablic Dekalogu - określa, co to są: miejsca święte, święte imiona - wskazuje zmartwychwstanie Pana Jezusa jako źródło świętowania niedzieli - podaje przykłady okazywania rodzicom (opiekunom) miłości i posłuszeństwa - podaje przykłady troski o zdrowie i życie - wymienia przykazania mówiące o czystości - podaje przykłady poszanowania rzeczy własnych i cudzych - określa, podając przykłady, pojęcia: prawda, kłamstwo, fałszywe świadectwo - opowiada własnymi słowami przypowieść o miłosiernym Samarytaninie	- charakteryzuje treści każdej z tablic Dekalogu - określa, w jaki sposób wyraża szacunek wobec imion świętych - omawia różnice między niedzielą a pozostałymi dniami tygodnia - wyjaśnia treść czwartego przykazania - potrafi odnieść treść czwartego przykazania do relacji ze swoimi rodzicami - wyjaśnia, dlaczego każdy człowiek powinien dbać o zdrowie własne i bliźnich - wyjaśnia, na czym polega postawa czystego serca - wyjaśnia, na czym polega szacunek do własności cudzej, wspólnej i osobistej - uzasadnia, dlaczego zawsze trzeba mówić prawdę - podaje biblijne przykłady miłości bliźniego	- wyjaśnia, co znaczy wierzyć i ufać Bogu - potrafi uzasadnić dlaczego miejscom poświęconym Bogu należy się szacunek - wyjaśnia, na czym polega chrześcijańskie świętowanie niedzieli - opowiada, w jaki sposób wyraża swą troskę o dom rodzinny - opowiada, w jaki sposób troszczy się o zdrowie własne i innych - wyjaśnia, co to znaczy żyć w prawdzie - charakteryzuje skutki kłamstwa - wyjaśnia, na czym polega postawa miłości - opowiada o współczesnych sposobach stosowania przykazania miłości	- opowiada, w jaki sposób świętuje Dzień Pański i jak zachęca innych do świętowania - daje świadectwo, jak modli się do Matki Bożej Niepokalanej o pomoc w zachowaniu czystości serca
Katechezy okolicznościowe (tematy: 46–49)	- określa, czym jest różaniec - wymienia odmawiane na nim modlitwy - określa Adwent jako czas oczekiwania na przyjście Pana Jezusa - opisuje wygląd medalika, - podaje, gdzie i w jakich okolicznościach urodził się Jezus	- określa, czym są tajemnice różańca - wymienia części i tajemnice różańca - wymienia chrześcijańskie tradycje związane z Adwentem - określa, czym jest medalik dla chrześcijanina - wymienia tytuły najbardziej znanych kołęd	- potrafi modlić się na różańcu - wyjaśnia, dlaczego powinniśmy się modlić na różańcu - wyjaśnia wymowę adwentowych symboli - uzasadnia, dlaczego powinien nosić medalik, - potrafi zaśpiewać zaproponowane kolędy - potrafi składać życzenia	- potrafi rozważać tajemnice różańcowe - uzasadnia, dlaczego uczestniczy w liturgii adwentowej - wyjaśnia, w jaki sposób może naśladować Matkę Bożą. - uzasadnia swój szacunek dla medalika, który zawsze nosi - wyjaśnia, w jaki sposób okazuje wdzięczność Bogu za wcielenie Syna Bożego	aktywnie włącza się w modlitwę różańcową podczas nabożeństw

• SEMESTR II

• DZIAŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
• IV. Panie Jezu, co mi przynosisz w darze? •	•wymienia części Pisma Świętego, • określa, czym jest Kościół • wymienia siedem sakramentów •określa, czym jest sakrament chrztu	• określa, co to jest Ewangelia • wymienia przykazania kościelne •określa, co to jest sakrament • określa znaczenie sakramentów w życiu chrześcijanina • podaje, że chrzest wprowadza nas do wspólnoty Kościoła	• podaje imiona ewangelistów • wyjaśnia, w jaki sposób Pan Jezus jest obecny w Kościele • wyjaśnia sens wybranego przykazania kościelnego •potrafi wyjaśnić, czym jest łaska uświęcająca i kiedy ją otrzymujemy • podaje, kto i w jakim celu ustanowił sakramenty święte • potrafi przyporządkować symbole graficzne do odpowiadających im sakramentów • wyjaśnia, jakie skutki dla człowieka powoduje przyjęcie chrztu św.	• potrafi posługiwać się księgą Pisma Świętego • opowiada, w jaki sposób zachowuje przykazania kościelne •uzasadnia potrzebę sakramentów dla podtrzymywania życia w łasce Bożej • opowiada, co robi, by żyć w łasce uświęcającej • uzasadnia swoje pragnienie przyjęcia sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii • opowiada, w jaki sposób wyraża wdzięczność Bogu i rodzicom za chrzest	• uzasadnia, dlaczego chce być żywym członkiem Kościoła
• V. Jak Cię przepraszać, miłosierny Jezu? •	•określa, czym jest grzech •podaje najważniejsze fakty z życia syna marnotrawnego • podaje, kto ma władzę odpuszczania grzechów •określa, czym jest sumienie • określa, czym jest rachunek sumienia • przeprasza bliskich za popełnione zło • podaje, że żal i mocne postanowienie poprawy są koniecznym warunkiem dobrej spowiedzi • podaje, że wyznanie grzechów jest warunkiem	• wymienia rodzaje grzechów • określa, czym jest nawrócenie • podaje, na czym polega nieszczęście grzechu (zerwanie przyjaźni z Bogiem) •przypomina słowa ustanowienia sakramentu pokuty i pojednania • nazywa postawy sprzeciwiające się przykazaniom Bożym •podaje, że żal za grzechy przybliża do Boga i jest konieczny, by dostąpić ich odpuszczenia • wyraża szczerą wolę poprawy • wypowiada z pamięci formułę spowiedzi sakramentalnej • wymienia pięć warunków	• potrafi wykazać różnice pomiędzy grzechem pierworodnym a osobistym oraz ciężkim i lekkim • wyjaśnia, kto może odpuszczać grzechy •wyjaśnia, co dokonuje się w sakramencie pokuty i pojednania • potrafi rozróżnić dobro od zła •wyjaśnia, w jakim celu robimy rachunek sumienia • potrafi zrobić rachunek sumienia • określa, na czym polega żal doskonały i żal niedoskonały • potrafi przytoczyć słowa Pana Jezusa wzywające do poprawy życia • wyjaśnia, że tylko szczerze wyznanie grzechów przywraca czystość duszy	• wyjaśnia, w jaki sposób dokonuje się nawrócenie • uzasadnia, dlaczego należy często przepraszać Boga za swoje grzechy • potrafi opisać miejsce spowiedzi oraz czynności kapłana i penitenta • uzasadnia, dlaczego pragnie rozwijać swoje sumienie • uzasadnia potrzebę częstego rachunku sumienia • potrafi wzbudzić w sobie żal doskonały • uzasadnia potrzebę żalu za grzechy i przeproszenia za popełnione zło	

	uzyskania rozgrzeszenia • określa, czym jest zadośćuczynienie	sakramentu pokuty • przejawia wolę wynagrodzenia Panu Bogu i ludziom za popełnione zło i podejmuje w tym kierunku działania	• potrafi dobrze przygotować się do spowiedzi uzasadnia konieczność naprawienia krzywd	• uzasadnia pragnienie szczerego wyznania grzechów • uzasadnia, dlaczego z radością oczekuje dnia pierwszej spowiedzi św.	
--	--	--	---	--	--

VI. Jak Ci dziękować, drogi Jezu?	- określa, czym jest Eucharystia - wypowiada z pamięci modlitwę celnika - określa liturgię słowa jako dialog, rozmowę Boga ze zgromadzonymi na Mszy Świętej ludźmi - wymienia dary składane podczas Mszy Świętej - określa Mszę Świętą jako ucztę Chrystusa i Kościoła - wyjaśnia słowa: „Idźcie w pokój Chrystusa”	- przytacza słowa ustanowienia Eucharystii - wymienia części Mszy św. - wymienia obrzędy wstępne Mszy Świętej - wymienia poszczególne części liturgii słowa - potrafi odpowiadać na wezwania kapłana w liturgii słowa - wypowiada z pamięci modlitwę „Niech Pan przyjmie Ofiarę z rąk twoich” - określa Mszę Świętą jako ofiarę Jezusa i Kościoła - wskazuje w liturgii Mszy Świętej elementy uczyty - wymienia obrzędy zakończenia Mszy Świętej	- omawia okoliczności ustanowienia Eucharystii - potrafi wykazać różnicę między czynnym a biernym uczestnictwem we Mszy św. - potrafi wykazać różnice w zachowaniu faryzeusza i celnika - charakteryzuje obrzędy wstępne - potrafi modlić się spontanicznie - wyjaśnia, czym jest ofiara duchowa i materialna - podaje, w jaki sposób włącza się w ofiarę Chrystusa i Kościoła - uzasadnia, że Msza Święta jest ucztą - potrafi dostrzec owoce Komunii św. w życiu człowieka - określa sposoby aktywnego włączenia się w posłannictwo Kościoła - uzasadnia, dlaczego dąży do pełnego zjednoczenia z Chrystusem w Komunii św.	- wyjaśnia, w jakim celu Pan Jezus ustanowił Eucharystię - uzasadnia wdzięczność Panu Bogu za dar Eucharystii - uzasadnia potrzebę aktywnego uczestniczenia we Mszy św. - uzasadnia potrzebę przeproszenia Boga i ludzi na początku Mszy Świętej - uzasadnia, dlaczego należy słuchać w skupieniu słowa Bożego - opowiada, w jaki sposób współofiarowuje się z Chrystusem podczas Mszy Świętej - potrafi wskazać na związek ofiary Chrystusa w wieczniku, na krzyżu i na ołtarzu - relacjonuje, w jaki sposób słowem i czynem daje świadectwo o Chrystusie	wyjaśnia, w jaki sposób urzeczywistnia słowo Boże w swoim życiu
Katechezy okolicznościowe (tematy: 50–57)	- podaje, do czego służy modlitewnik - wymienia, czego dotyczą przyrzeczenia chrzcielne - wymienia symbole zmartwychwstałego Chrystusa - wymienia obowiązki wynikające z Pierwszej Komunii Świętej - omawia, w jaki sposób Pan Jezus jest zawsze z nami	- wymienia, co się znajduje w modlitewniku - omawia znaczenie Wielkiego Postu jako czasu powrotu do Ojca - potrafi odpowiadać na wezwania odnowienia przyrzeczeń - świadomie odnawia przyrzeczenia chrzcielne - wymienia kilka wezwań z litanii loretańskiej - opowiada o obecności Pana Jezusa wśród ludzi w Najświętszym Sakramencie - omawia obietnicę Jezusa związaną z praktyką pierwszych piątków miesiąca	- potrafi posługiwać się modlitewnikiem - wyjaśnia, że modlitewnik jest potrzebny jako pomoc w wytrwałej modlitwie i postępie na drodze zbawienia - wyjaśnia, na czym polega nawrócenie - omawia znaczenie odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych - potrafi opisać, na czym polega zmartwychwstanie Jezusa - opowiada, w jaki sposób wyraża radość z faktu zmartwychwstania Jezusa - potrafi ułożyć modlitwę do Matki Bożej - potrafi okazywać wdzięczność Bogu i ludziom - potrafi zachować się godnie podczas procesji eucharystycznej - podaje, w jaki sposób wyraża cześć i szacunek do Najświętszego Sakramentu - potrafi zaplanować wakacje z Panem Jezusem - wyjaśnia sens praktykowania i pt.mc	- opowiada, kiedy i jak modli się tekstami z modlitewnika - potrafi ułożyć modlitwę dziękczynną za łaskę wiary - potrafi wyjaśnić znaczenie symboli związanych ze zmartwychwstaniem - wyjaśnia, dlaczego Maryja jest wzorem człowieka modlitwy i pośredniczką między wierzącymi a Jezusem - relacjonuje swe uczestnictwo w nabożeństwach majowych - uzasadnia potrzebę dzielenia się radością i dobrami materialnymi z innymi ze względu na Pana Boga - uzasadnia potrzebę dawania świadectwa wiary przez uczestnictwo w niedzielnej Mszy Świętej i codzienną modlitwę	- relacjonuje swe uczestnictwo w nabożeństwach drogi krzyżowej i gorzkich żali - opowiada o swoim aktywnym uczestnictwie w procesji Bożego Ciała

JEZYK ANGIELSKI – EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

1. Zasady oceniania:

- oceny są oparte na czytelnych kryteriach znanych uczniom i rodzicom,
- ocenianie jest rytmiczne i rozmieszczone w czasie,
- na początku roku szkolnego uczeń i jego rodzice zostają zapoznani z wymaganiami edukacyjnymi wynikającymi z realizowanego programu, z zasadami oceniania i sposobami sprawdzania wiedzy i umiejętności,
- ocena jest jawna, uczeń i jego rodzice są na bieżąco informowani.

2. Ocenianie w klasach 1-3.

Oceny semestralne i końcowo-roczne są ocenami opisowymi, natomiast ocenianie bieżące odbywa się za pomocą ocen cyfrowych od 1 do 6.

Na ocenę okresową i roczną decydujący wpływ mają oceny cząstkowe uzyskane w wyniku:

- testu
- kartkówki
- dyktanda
- czytania głośnego
- czytania ze zrozumieniem
- rozumienia ze słuchu
- wypowiedzi ustnej i pisemnej

- pracy na lekcji (aktywności)
- pracy domowej
- projektu uczniowskiego np. w postaci referatu, albumu, plakatu itd.
- prowadzenia zeszytu uczniowskiego i książki ćwiczeń
- udziału w konkursie

Ocenianie prac pisemnych:

prace klasowe, sprawdziany, kartkówki

0% - 30% - niedostateczny

31% - 50% - dopuszczający

51% - 70% - dostateczny

71% - 85% - dobry

86% - 99% - bardzo dobry

100% - celujący

3. Formy aktywności podlegające ocenie w klasie pierwszej:

- rozumienie prostych poleceń i właściwe reagowanie na nie;
- nazywanie obiektów w najbliższym otoczeniu;
- recytowanie wierszyków i rymowanek;
- śpiewanie piosenek z repertuaru dziecięcego;
- rozumienie sensu opowiadanych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, lub przedmiotami;

4. Kryteria oceniania poszczególnych aktywności w klasie pierwszej:

Ocena celująca (6)	• uczeń rozumie wszystkie proste, a dodatkowo nawet bardziej skomplikowane polecenia i właściwie na nie reaguje; • wymienia wszystkie poznane nazwy obiektów w najbliższym otoczeniu, a nawet takie, które nie zostały wprowadzone na lekcjach; • recytuje bezbłędnie wierszyki i rymowanki, chętnie śpiewa wszystkie piosenki z repertuaru dziecięcego; • rozumie sens wszystkich opowiedzianych historyjek, nawet gdy nie są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami;
-------------------------------	---

Ocena bardzo dobra (5)	• uczeń rozumie wszystkie poznane polecenia i właściwie na nie reaguje; • wymienia niemal wszystkie poznane nazwy obiektów w najbliższym otoczeniu; • recytuje prawie bezbłędnie wszystkie wierszyki i rymowanki, chętnie śpiewa wszystkie piosenki z repertuaru dziecięcego; • rozumie sens wszystkich opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, bądź przedmiotami;
Ocena dobra (4)	• uczeń rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje; • nazywa większość obiektów w najbliższym otoczeniu; • recytuje większość wierszyków i rymowanek, śpiewa większość piosenek z repertuaru dziecięcego; • rozumie sens większości opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami;
Ocena dostateczna (3)	• uczeń rozumie proste polecenia i właściwie na nie reaguje; • nazywa niektóre obiekty w najbliższym otoczeniu; • recytuje niektóre wierszyki i rymowanki, śpiewa niektóre piosenki z repertuaru dziecięcego; • rozumie sens niektórych opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami;
Ocena dopuszczająca	• uczeń rozumie tylko bardzo proste polecenia z pomocą nauczyciela i reaguje na nie właściwie dopiero po podpowiedzi;

(2)	• nazywa tylko nieliczne obiekty w najbliższym otoczeniu; • recytuje nieliczne wierszyki i rymowanki z pomocą nauczyciela, śpiewa tylko niektóre piosenki z repertuaru dziecięcego; • rozumie sens tylko nielicznych opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami;
Ocena niedostateczna (1)	• uczeń nie rozumie nawet bardzo prostych poleceń i nie reaguje na nie; • nie nazywa obiektów w najbliższym otoczeniu; • nie recytuje wierszyków, ani rymowanek, nie śpiewa piosenek z repertuaru dziecięcego; • nie rozumie sensu opowiedzianych historyjek, nawet gdy są wspierane obrazkami, gestami lub przedmiotami;

5. Formy aktywności podlegające ocenie w klasie drugiej i trzeciej:

- werbalne i niewerbalne reagowanie na proste polecenia nauczyciela;
- rozumienie prostych wypowiedzi ze słuchu (krótkich opowiadań i historyjek obrazkowych);
- czytanie ze zrozumieniem wyrazów lub prostych zdań;
- zadawanie pytań i udzielanie odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów;
- recytowanie wierszyków, rymowanek i śpiewanie piosenek;
- nazywanie obiektów z otoczenia i ich opisywanie;
- branie udziału w mini przedstawieniach teatralnych;
- przepisywanie wyrazów i prostych zdań;
- korzystanie ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych;
- współpraca z rówieśnikami w trakcie nauki.

6. Kryteria oceniania poszczególnych aktywności w klasie drugiej i trzeciej

	w zakresie słuchania	W zakresie mówienia:	w zakresie czytania	w zakresie pisania	w zakresie poznane słownictwa	w zakresie innych umiejętności
Ocena celująca (6)	- uczeń reaguje na proste i bardziej skomplikowane polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje wszystkie zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać; - rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni nawet bez pomocy obrazów i gestów; - rozumie sens wszystkich dialogów w historyjkach obrazkowych, a także w nagraniach audio i wideo;	- powtarza bezbłędnie za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, - recytuje bezbłędnie wszystkie wiersze, rymowanki i śpiewa wszystkie piosenki, - nazywa wszystkie obiekty z otoczenia i opisuje je, - bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem wszystkie wyrazy i wszystkie zdania znajdujące się w podręczniku; - wskazuje wszystkie napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- bardzo starannie pisze po śladzie; - przepisuje bezbłędnie pojedyncze wyrazy lub całe zdania; - bezbłędnie podpisuje obrazki; - uzupełniania bezbłędnie proste zdania jednym z podanych wyrazów; - potrafi uszeregowywać litery w słowa;	- rozpoznaje znaczenie wszystkich znanych mu słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu; - pamięta wszystkie poznane na lekcji słowa, a nawet wykazuje znajomość słownictwa spoza wymaganego zakresu;	- bardzo chętnie pracuje w parze lub grupie i chętnie pomaga innym; - potrafi samodzielnie korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i książeczek anglojęzycznych; - jest bardzo aktywny podczas lekcji; bezbłędnie wykonuje pisemne lub obrazkowe dyktanda; - bezbłędnie wykonuje testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur.
Ocena bardzo dobra (5)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na wszystkie proste polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje wszystkie zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać; - rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni z pomocą obrazów i gestów; - rozumie sens wszystkich dialogów w historyjkach obrazkowych, a także w	- powtarza bezbłędnie za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, - recytuje bez większych problemów wszystkie wiersze, rymowanki i śpiewa wszystkie piosenki, - nazywa wszystkie obiekty z otoczenia i opisuje je, - bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem niemal wszystkie wyrazy i wszystkie zdania znajdujące się w podręczniku; - wskazuje wszystkie napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- starannie pisze po śladzie, - przepisuje pojedyncze wyrazy lub całe zdania popełniając tylko nieliczne błędy, - niemal bezbłędnie podpisuje obrazki, - uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów popełniając nieliczne błędy, - potrafi uszeregowywać litery w słowa;	- rozpoznaje znaczenie niemal wszystkich znanych mu słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu, - pamięta wszystkie poznane na lekcji słowa;	- chętnie pracuje w parze lub grupie i chętnie pomaga innym; - potrafi samodzielnie korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i książeczek anglojęzycznych; - jest bardzo aktywny podczas lekcji; niemal bezbłędnie wykonuje pisemne lub obrazkowe dyktanda; - niemal bezbłędnie wykonuje testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur.

	nagraniach audio i wideo;					
Ocena dobra (4)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na większość prostych poleceń nauczyciela; - rozróżnia znaczenie większości wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i wieloma z nich potrafi się nimi posługiwać; - ogólny sens większości krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów; - rozumie sens większości prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- dość poprawnie powtarza za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach większości wyuczonych zwrotów, - recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, popełniając przy tym niewiele pomyłek; - nazywa większość obiektów z otoczenia i dość sprawnie opisuje je; - dość często bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem większość wyrazów i prostych zdań; - wskazuje większość napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- dość starannie pisze po śladzie; - przepisuje pojedyncze wyrazy lub proste zdania, nie robiąc zbyt wiele błędów; - podpisuje większość znanych obrazków; - dość poprawnie uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów; - w większości przypadków, potrafi uszeregowywać litery w proste słowa;	- rozpoznaje znaczenie większości słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu; - pamięta większość poznanych słów;	- dość chętnie pracuje w parze lub grupie; - czasami pomaga innym, - potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych z niewielką pomocą kolegów, koleżanek, nauczyciela; - jest dość aktywny podczas lekcji, pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając niewiele błędów; - testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje w większości poprawnie.
Ocena dostateczna (3)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na część prostych poleceń nauczyciela; - rozróżnia znaczenie niektórych wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje niektóre zwroty stosowane na co dzień i kilkoma z nich potrafi się posługiwać; - rozumie ogólny sens bardzo prostych opowiadań i baśni przedstawianych	- na ogół poprawnie powtarza za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania przeważnie z pomocą nauczyciela, ale próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów; - częściowo poprawnie recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki; - nazywa poprawnie część obiektów z otoczenia i opisuje je często z pomocą	- czyta ze zrozumieniem tylko część wyrazów i prostych zdań; - wskazuje część napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- pisze mało starannie po śladzie; - przepisuje poprawnie część pojedynczych wyrazów i prostych zdań; - podpisuje część znanych obrazków; - dość poprawnie uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów; - potrafi uszeregowywać litery	- rozpoznaje znaczenie części słów po ich usłyszeniu lub po ich przeczytaniu; - pamięta część poznanych słów;	- czasami chętnie pracuje w parze lub grupie; - potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych z pomocą kolegów, koleżanek i nauczyciela; - czasami jest aktywny podczas lekcji; - pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając dość dużo błędów;

	równocześnie za pomocą obrazów, gestów; - rozumie sens wielu bardzo prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	nauczyciela; - czasami bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;		w niektóre proste słowa;		- testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje częściowo poprawnie.
Ocena dopuszczająca (2)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie tylko na niektóre polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie niewielu wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje tylko niektóre zwroty stosowane na co dzień, ale nie zawsze potrafi się nimi posługiwać; - rozumie tylko fragmenty bardzo prostych opowiadań i baśni przedstawianych równocześnie za pomocą obrazów, gestów; - nie zawsze rozumie sens nawet prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- ma problemy z poprawnym powtarzaniem za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania tylko z pomocą nauczyciela, nie próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów; - ma problemy z poprawnym recytowaniem wierszyków i rymowanek; - niechętnie śpiewa piosenki; - nazywa poprawnie niewiele obiektów z otoczenia, ale nie potrafi ich opisać bez pomocy nauczyciela; - bardzo rzadko bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta poprawnie tylko część wyrazów i prostych zdań, ale nie zawsze je rozumie; - wskazuje tylko niektóre napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- ma problemy z pisanem po śladzie; - przepisuje poprawnie tylko bardzo proste wyrazy i krótkie zdania; - podpisuje poprawnie tylko niektóre obrazki; - uzupełniania poprawnie nieliczne proste zdania jednym z podanych wyrazów; - nie zawsze potrafi uszeregowywać litery nawet w proste słowa;	- rozpoznaje znaczenie części słów po ich usłyszeniu, a niewielu po ich przeczytaniu; - pamięta niewiele z poznanych słów;	- rzadko chętnie pracuje w parze lub grupie; - korzysta ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych, ale tylko z pomocą nauczyciela; - rzadko jest aktywny podczas lekcji; - pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając dużo błędów; - testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje w nieznacznej części poprawnie.
	- uczeń nie reaguje werbalnie, ani niewerbalnie nawet na proste polecenia nauczyciela; - nie rozróżnia znaczenia wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje tylko kilka	- potrafi poprawnie powtarzać za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania przeważnie z pomocą nauczyciela, ale próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów;	- nie rozumie czytanych wyrazów i prostych zdań; - nie potrafi wskazać napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- nie pisze po śladzie; - nie przepisuje poprawnie nawet prostych zdań, a tylko niektóre pojedyncze wyrazy; - nie podpisuje znanych obrazków; - nie potrafi uzupełnić	- rozpoznaje znaczenie tylko kilku słów po ich usłyszeniu, ale nie rozpoznaje ich po przeczytaniu; - pamięta tylko kilka poznanych słów;	- nie potrafi pracować w parze lub grupie; - nie potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych, ani prostych książeczek anglojęzycznych nawet z pomocą nauczyciela; - nie jest aktywny podczas

Ocena niedostateczna (1)	zwrotów stosowanych na co dzień, ale nie potrafi się nimi posługiwać, nawet z pomocą nauczyciela; - nie rozumie ogólnego sensu nawet bardzo prostych opowiadań, czy baśni przedstawianych z pomocą obrazów, gestów; - nie rozumie sensu nawet bardzo prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- nie potrafi recytować wierszyków, rymowanek i śpiewać piosenek, nawet z pomocą nauczyciela; - nazywa nieliczne obiekty z otoczenia, ale nie opisuje ich nawet z pomocą nauczyciela; - nie chce brać udziału w mini przedstawieniach teatralnych;		nawet prostych zdań jednym z podanych wyrazów; - nie potrafi uszeregowywać liter w niektóre proste słowa;		lekcji; - nie wykonuje poprawnie pisemnych lub obrazkowych dyktand, a testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje poprawnie w minimalnym stopniu.
	w zakresie słuchania	W zakresie mówienia:	w zakresie czytania	w zakresie pisania	w zakresie poznane słownictwa	w zakresie innych umiejętności
Ocena celująca (6)	- uczeń reaguje na proste i bardziej skomplikowane polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje wszystkie zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać; - rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni nawet bez pomocy obrazów i gestów; - rozumie sens wszystkich dialogów w historyjkach obrazkowych, a także w nagraniach audio i wideo;	- powtarza bezbłędnie za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, - recytuje bezbłędnie wszystkie wiersze, rymowanki i śpiewa wszystkie piosenki, - nazywa wszystkie obiekty z otoczenia i opisuje je, - bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem wszystkie wyrazy i wszystkie zdania znajdujące się w podręczniku; - wskazuje wszystkie napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- bardzo starannie pisze po śladzie; - przepisuje bezbłędnie pojedyncze wyrazy lub całe zdania; - bezbłędnie podpisuje obrazki; - uzupełniania bezbłędnie proste zdania jednym z podanych wyrazów; - potrafi uszeregowywać litery w słowa;	- rozpoznaje znaczenie wszystkich znanych mu słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu; - pamięta wszystkie poznane na lekcji słowa, a nawet wykazuje znajomość słownictwa spoza wymaganego zakresu;	- bardzo chętnie pracuje w parze lub grupie i chętnie pomaga innym; - potrafi samodzielnie korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i książeczek anglojęzycznych; - jest bardzo aktywny podczas lekcji; bezbłędnie wykonuje pisemne lub obrazkowe dyktanda; - bezbłędnie wykonuje testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur.

Ocena bardzo dobra (5)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na wszystkie proste polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje wszystkie zwroty stosowane na co dzień i potrafi się nimi posługiwać; - rozumie ogólny sens krótkich opowiadań i baśni z pomocą obrazów i gestów; - rozumie sens wszystkich dialogów w historyjkach obrazkowych, a także w nagraniach audio i wideo;	- powtarza bezbłędnie za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów, - recytuje bez większych problemów wszystkie wiersze, rymowanki i śpiewa wszystkie piosenki, - nazywa wszystkie obiekty z otoczenia i opisuje je, - bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem niemal wszystkie wyrazy i wszystkie zdania znajdujące się w podręczniku; - wskazuje wszystkie napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- starannie pisze po śladzie, - przepisuje pojedyncze wyrazy lub całe zdania popełniając tylko nieliczne błędy, - niemal bezbłędnie podpisuje obrazki, - uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów popełniając nieliczne błędy, - potrafi uszeregowywać litery w słowa;	- rozpoznaje znaczenie niemal wszystkich znanych mu słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu, - pamięta wszystkie poznane na lekcji słowa;	- chętnie pracuje w parze lub grupie i chętnie pomaga innym; - potrafi samodzielnie korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i książeczek anglojęzycznych; - jest bardzo aktywny podczas lekcji; niemal bezbłędnie wykonuje pisemne lub obrazkowe dyktanda; - niemal bezbłędnie wykonuje testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur.
Ocena dobra (4)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na większość prostych poleceń nauczyciela; - rozróżnia znaczenie większości wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje zwroty stosowane na co dzień i wieloma z nich potrafi się nimi posługiwać; - ogólny sens większości krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów; - rozumie sens większości prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- dość poprawnie powtarza za modelem (nauczycielem lub płytą), - zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach większości wyuczonych zwrotów, - recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki, popełniając przy tym niewiele pomyłek; - nazywa większość obiektów z otoczenia i dość sprawnie opisuje je; - dość często bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem większość wyrazów i prostych zdań; - wskazuje większość napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- dość starannie pisze po śladzie; - przepisuje pojedyncze wyrazy lub proste zdania, nie robiąc zbyt wiele błędów; - podpisuje większość znanych obrazków; - dość poprawnie uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów; - w większości przypadków, potrafi uszeregowywać litery w proste słowa;	- rozpoznaje znaczenie większości słów po ich usłyszeniu lub przeczytaniu; - pamięta większość poznanych słów;	- dość chętnie pracuje w parze lub grupie; - czasami pomaga innym, - potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych z niewielką pomocą kolegów, koleżanek, nauczyciela; - jest dość aktywny podczas lekcji, pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając niewiele błędów; - testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje w większości poprawnie.

Ocena dostateczna (3)	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie na część prostych poleceń nauczyciela; - rozróżnia znaczenie niektórych wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje niektóre zwroty stosowane na co dzień i kilkoma z nich potrafi się posługiwać; - rozumie ogólny sens bardzo prostych opowiadań i baśni przedstawianych równocześnie za pomocą obrazów, gestów; - rozumie sens wielu bardzo prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- na ogół poprawnie powtarza za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania przeważnie z pomocą nauczyciela, ale próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów; - częściowo poprawnie recytuje wiersze, rymowanki i śpiewa piosenki; - nazywa poprawnie część obiektów z otoczenia i opisuje je często z pomocą nauczyciela; - czasami bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;	- czyta ze zrozumieniem tylko część wyrazów i prostych zdań; - wskazuje część napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- pisze mało starannie po śladzie; - przepisuje poprawnie część pojedynczych wyrazów i prostych zdań; - podpisuje część znanych obrazków; - dość poprawnie uzupełniania proste zdania jednym z podanych wyrazów; - potrafi uszeregowywać litery w niektóre proste słowa;	- rozpoznaje znaczenie części słów po ich usłyszeniu lub po ich przeczytaniu; - pamięta część poznanych słów;	- czasami chętnie pracuje w parze lub grupie; - potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych z pomocą kolegów, koleżanek i nauczyciela; - czasami jest aktywny podczas lekcji; - pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając dość dużo błędów; - testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje częściowo poprawnie.
Ocena dopuszczająca	- uczeń reaguje werbalnie i niewerbalnie tylko na niektóre polecenia nauczyciela; - rozróżnia znaczenie niewielu wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje tylko niektóre zwroty stosowane na co dzień, ale nie zawsze potrafi się nimi posługiwać; - rozumie tylko fragmenty bardzo prostych opowiadań i	- ma problemy z poprawnym powtarzaniem za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania tylko z pomocą nauczyciela, nie próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów; - ma problemy z poprawnym recytowaniem wierszyków i rymowanek; - niechętnie śpiewa piosenki; - nazywa poprawnie niewiele obiektów z otoczenia, ale nie	- czyta poprawnie tylko część wyrazów i prostych zdań, ale nie zawsze je rozumie; - wskazuje tylko niektóre napisane zwroty po ich usłyszeniu;	- ma problemy z pisanem po śladzie; - przepisuje poprawnie tylko bardzo proste wyrazy i krótkie zdania; - podpisuje poprawnie tylko niektóre obrazki; - uzupełniania poprawnie nieliczne proste zdania jednym z podanych wyrazów; - nie zawsze potrafi uszeregowywać litery	- rozpoznaje znaczenie części słów po ich usłyszeniu, a niewielu po ich przeczytaniu; - pamięta niewiele z poznanych słów;	- rzadko chętnie pracuje w parze lub grupie; - korzysta ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych i prostych książeczek anglojęzycznych, ale tylko z pomocą nauczyciela; - rzadko jest aktywny podczas lekcji; - pisemne lub obrazkowe dyktanda wykonuje popełniając dużo błędów; - testy sprawdzające znajomość słownictwa i

(2)	baśni przedstawianych równocześnie za pomocą obrazów, gestów; - nie zawsze rozumie sens nawet prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	potrafi ich opisać bez pomocy nauczyciela; - bardzo rzadko bierze udział w mini przedstawieniach teatralnych;		nawet w proste słowa;		struktur wykonuje w nieznaczej części poprawnie.
Ocena niedostateczna (1)	- uczeń nie reaguje werbalnie, ani niewerbalnie nawet na proste polecenia nauczyciela; - nie rozróżnia znaczenia wyrazów o podobnym brzmieniu; - rozpoznaje tylko kilka zwrotów stosowanych na co dzień, ale nie potrafi się nimi posługiwać, nawet z pomocą nauczyciela; - nie rozumie ogólnego sensu nawet bardzo prostych opowiadań, czy baśni przedstawianych z pomocą obrazów, gestów; - nie rozumie sensu nawet bardzo prostych dialogów w historyjkach obrazkowych (także w nagraniach audio i wideo);	- potrafi poprawnie powtarzać za modelem (nauczycielem lub płytą); - zadaje pytania przeważnie z pomocą nauczyciela, ale próbuje samodzielnie udzielać odpowiedzi w ramach części wyuczonych zwrotów; - nie potrafi recytować wierszyków, rymowanek i śpiewać piosenek, nawet z pomocą nauczyciela; - nazywa nieliczne obiekty z otoczenia, ale nie opisuje ich nawet z pomocą nauczyciela; - nie chce brać udziału w mini przedstawieniach teatralnych;	- nie rozumie czytanych wyrazów i prostych zdań; - nie potrafi wskazać napisanych zwrotów po ich usłyszeniu;	- nie pisze po śladzie; - nie przepisuje poprawnie nawet prostych zdań, a tylko niektóre pojedyncze wyrazy; - nie podpisuje znanych obrazków; - nie potrafi uzupełnić nawet prostych zdań jednym z podanych wyrazów; - nie potrafi uszeregowywać liter w niektóre proste słowa;	- rozpoznaje znaczenie tylko kilku słów po ich usłyszeniu, ale nie rozpoznaje ich po przeczytaniu; - pamięta tylko kilka poznanych słów;	- nie potrafi pracować w parze lub grupie; - nie potrafi korzystać ze słowników obrazkowych, środków multimedialnych, ani prostych książeczek anglojęzycznych nawet z pomocą nauczyciela; - nie jest aktywny podczas lekcji; - nie wykonuje poprawnie pisemnych lub obrazkowych dyktand, a testy sprawdzające znajomość słownictwa i struktur wykonuje poprawnie w minimalnym stopniu.

MATEMATYKA

Wymogi edukacyjne z matematyki zostały opracowane na podstawie:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół
5. Statutu Szkoły Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim
6. Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w Szkole Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim
7. Programu nauczania matematyki: „Matematyka wokół nas”, „Matematyka z plusem”

Spis treści:

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

- 1) Zasady oceniania
- 2) Pomiar osiągnięć
- 3) Przygotowanie się do zajęć
- 4) Prace pisemne
- 5) Odpowiedzi ustne
- 6) Prace domowe
- 7) Zasady informowania o osiągnięciach
- 8) Aktywność na lekcji
- 9) Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania z matematyki.

II Obszary aktywności

III Ogólne kryteria ocen z matematyki.

IV Dostosowanie wymagań z matematyki dla uczniów o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

1 Zasady oceniania

- 1) Uczeń jest oceniany według tradycyjnej skali ocen od 1 do 6, zgodnie z ogólnymi kryteriami ocen z matematyki oraz poziomami wymagań określonymi w planie realizacji materiału nauczania matematyki w poszczególnych klasach. Dopuszcza się stosowanie plusa lub minusa przy ocenach cząstkowych. W przypadku wybranych form aktywności oceny są wystawiane na podstawie zgromadzonych przez ucznia plusów i minusów.
- 2) Ocenę semestralną i końcoworoczną uczeń otrzymuje za **systematyczną pracę** w ciągu całego okresu (roku). Na koniec okresu nauczyciel nie przewiduje żadnych dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych (poprawkowych). Wylacza się sytuacje wyjątkowe, np. długotrwała choroba.
- 3) Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne do poziomu koniecznego w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania.
- 4) Uczeń, który uzyskał ocenę niedostateczną za pierwszy semestr zobowiązany jest do uzupełnienia poziomu wiedzy i umiejętności w terminie i na zasadach uzgodnionych z nauczycielem przedmiotu. W przypadku nie uzupełnienia zaległości, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną w klasyfikacji rocznej.
- 5) Na lekcjach matematyki oceniane będzie:
 - Rozumienie pojęć matematycznych i rozumienie ich definicji
 - Znajomość i stosowanie poznanych praw matematycznych
 - Prowadzenie rozumowań
 - Rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem poznanych metod
 - Posługiwanie się symbolami i językiem matematycznym, odpowiednim do danego etapu kształcenia
 - Czytanie tekstów matematycznych ze zrozumieniem
 - Matematyzowanie problemów zawartych w treści zadań
 - Umiejętność zastosowania nabytej wiedzy matematycznej w praktyce
 - Aktywność na lekcjach, praca w grupach i w zespole klasowym oraz własny wkład pracy ucznia
 - Prezentowanie wyników swojej pracy w różnych formach i estetyka wykonywanych prac.

2 Pomiar osiągnięć

Pomiar osiągnięć ucznia odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- 1) Prace klasowe (sprawdziany)

- 2) Kartkówki
- 3) Odpowiedzi ustne
- 4) Prace domowe
- 5) Zeszyty ćwiczeń
- 6) Prace długoterminowe
- 7) Inne formy aktywności:
 - udział w konkursach
 - wykonywanie pomocy dydaktycznych
 - aktywny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z matematyką
- 8) Obserwacja:
 - przygotowania ucznia do lekcji
 - sposobu prezentowania swoich wiadomości
 - jego aktywności na lekcji
 - pracy w grupie i w zespole klasowym

3 Przygotowanie się do zajęć.

- 1) Uczeń ma obowiązek systematycznie przygotowywać się do zajęć.
- 2) Każdy uczeń przychodzący na lekcje matematyki jest zobowiązany do przynoszenia:
 - podręcznika i ćwiczeń "Matematyka z plusem", „Matematyka wokół nas” oraz zeszytu przedmiotowego w kratkę,
 - na geometrię przyrządów: ekierka, linijka, cyrkiel, kątomierz i ołówek,
- 3) Uczeń ma obowiązek systematycznie prowadzić zeszyt i na bieżąco wypełniać zeszyt ćwiczeń.
- 4) Przez przygotowanie się do zajęć rozumiemy:
 - wykonanie zadania domowego
 - wykonanie zadania długoterminowego
 - przygotowanie się do odpowiedzi ustnej
 - przyniesienie zeszytu
 - przyniesienie zeszytu ćwiczeń
 - przyniesienie pomocy potrzebnych do lekcji, w tym przyrządów geometrycznych.
 - Uczeń ma prawo do trzykrotnego zgłoszenia w ciągu okresu nieprzygotowania się do zajęć. Musi to uczynić na samym początku lekcji. Po wykorzystaniu nieprzygotowania się do zajęć za każde następne uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, o ewentualnej możliwości poprawy decyduje nauczyciel. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania na lekcjach powtórzeniowych i pracach klasowych.

4. Prace pisemne

- a) Wszystkie prace pisemne są obowiązkowe.
- b) Ocenę za pracę pisemną nauczyciel wystawia na podstawie liczby zdobytych punktów, informujących o spełnieniu wymagań na poszczególne oceny.
- c) Każda praca pisemna jest dokumentem szkolnym. Uczeń starannie prezentuje w niej swoje wiadomości i dba o jej estetykę. Oceniając pracę nauczyciel uwzględnia możliwości ucznia. Wyjątkiem są uzasadnione sytuacje (np. dysgrafia, opinie z Poradni Psychologiczno Pedagogicznych)
 - Nauczyciel ma prawo obniżyć ocenę o jeden stopień jeśli praca jest niestaranna i nieestetyczna, a w przypadku gdy praca jest nieczytelna nauczyciel ma prawo postawić ocenę niedostateczną
- d) Nauczyciel ma prawo przerwać pracę pisemną uczniowi lub całej klasie, jeśli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia niesamodzielność jego pracy. Stwierdzenie faktu odpisywania podczas pracy pisemnej jest podstawą postawienia uczniowi oceny niedostatecznej.
- e) Prace klasowe (sprawdziany)
 - Prace klasowe lub sprawdziany są przeprowadzane po zakończeniu każdego działu.
 - Prace klasowe trwają 45 minut i obejmują co najmniej 1 dział programowy.
 - Praca klasowa jest zapowiadana tydzień wcześniej, podawany jest wówczas zakres materiału, który jest utrwalony na lekcji powtórzeniowej.
 - Nauczyciel korzysta z następującej skali przeliczania punktów uzyskanych na pracy klasowej na oceny

0% do 30% - ocena niedostateczna

31% do 50% - ocena dopuszczająca

51% do 70% - ocena dostateczna

71% do 85% - ocena dobra

86% do 99% - ocena bardzo dobra

100% i/lub zadanie dodatkowe (do decyzji nauczyciela) - ocena celująca

Nauczyciel w zależności od stopnia trudności pracy pisemnej ma prawo użycia innej skali niż powyższa.

- Nauczyciel sprawdza prace klasowe w czasie nie przekraczającym dwóch tygodni.
- W przypadku otrzymania z pracy klasowej oceny niedostatecznej uczeń ma prawo do poprawy, która jest dobrowolna i odbywa się w terminie uzgodnionym z nauczycielem. Poprawa może nastąpić tylko raz. Do dziennika wpisane będą wówczas dwie oceny, z których będzie liczona średnia arytmetyczna.

- Prace klasowe są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuścił pracę klasową z przyczyn losowych, i nieobecność ta jest dłuższa niż dwa dni, to ma obowiązek ją napisać w terminie nieprzekraczającym dwóch tygodni od powrotu do szkoły. W pozostałych przypadkach uczeń ma obowiązek napisać pracę klasową na kolejnej jednostce lekcyjnej.
- Unikanie lub odmowa pisania pracy pisemnej jest równoznaczna z otrzymaniem oceny niedostatecznej.

a) Kartkówki

- Kartkówki trwają od 5 do 20 minut i dotyczą trzech ostatnich lekcji. Nie muszą być zapowiadane i nie podlegają poprawie. W przypadku, gdy ocen niedostatecznych z kartkówek jest kilka pod rząd, nauczyciel postanawia w jakiej formie i terminie nastąpi poprawa.
- Ilość kartkówek nie jest określona, o jej potrzebie nauczyciel sam decyduje.
- Sprawdzone i omówione kartkówki wracają do nauczyciela i są do wglądu dla rodziców.

5. Odpowiedzi ustne

Odpowiedź ustna polega na samodzielnym rozwiązaniu zadania (lub zadań) dotyczącego bieżącego materiału.

W ocenianiu odpowiedzi ustnej stosuje się następujące kryteria oceniania:

- Bezbłędne rozwiązanie zadania na tablicy (i zadania domowego w zeszyście), z pełnym komentarzem - **ocena bardzo dobra**
- Drobne błędy rachunkowe podczas rozwiązywania na tablicy (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszyście) - **ocena dobra**
- Rozwiązanie zadania na tablicy przy niewielkiej pomocy nauczyciela (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszyście) – **ocena dostateczna**
- Rozwiązanie zadania na tablicy przy dużej pomocy nauczyciela (i rozwiązanie zadania domowego w zeszyście) - **ocena dopuszczająca**
- Nauczyciel może sprawdzić wiedzę ucznia z wiadomości z trzech ostatnich lekcji w formie odpowiedzi ustnej.

6. Prace domowe

- Praca domowa jest obowiązkowa.
- W każdym przypadku braku pracy domowej uczeń ma obowiązek odrobienia pracy na najbliższą godzinę lekcyjną. Jeśli tak się nie stanie, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Uczeń nie otrzymuje oceny niedostatecznej za brak pracy domowej, gdy przed lekcją zgłosił, iż nie potrafił sam wykonać zadanej pracy i pokazał pisemne próby rozwiązania wszystkich przykładów lub wykonał dwukrotnie więcej przykładów ze zbioru zadań dotyczących danego działu.
- Uczeń musi rozumieć (i zaprezentować tok rozumowania) jak rozwiązał zadanie domowe.

7. Zasady informowania o osiągnięciach

- Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymywanych ocenach.
- Każda ocena jest jawna. Uczeń ma prawo wiedzieć za co i jaką ocenę otrzymał. Informacja o ocenie jest wpisywana do dziennika internetowego Librus.
- Rodzice są także informowani o osiągnięciach swoich dzieci podczas zebrań i konsultacji.

- Zarówno uczeń, jak i rodzice mają prawo wglądu do prac pisemnych oraz ocen ucznia w dzienniku.
- W zależności od potrzeb nauczyciel przeprowadza rozmowy indywidualne lub osobiste oraz wysyła wiadomości za pośrednictwem dziennika internetowego Librus, informujące rodziców o postępach w nauce ich dzieci.

8. Aktywność na lekcji

Aktywna postawa podczas lekcji promowana będzie znakiem plus (+). Pięć takich znaków będzie równoznaczne z oceną bardzo dobrą, cztery z oceną dobrą, trzy z oceną dostateczną, natomiast osiem plusów przekłada się na ocenę celującą.

Przed wystawieniem oceny okresowej (końcoworocznej) uczeń otrzymuje ocenę za aktywność na lekcjach matematyki. Przez aktywność rozumiemy:

- Częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi
- Rozwiązywanie zadań dodatkowych
- Aktywną pracę w grupach.

9. Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania

- Ustalenie wspólnie z uczniem, jakie partie materiału wymagają nadrobienia
- Ustalenie, w jaki sposób zaległości mają zostać nadrobione (np. pomoc koleżeńska, pomoc nauczyciela, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, praca własna)
- Współpraca z pedagogiem szkolnym – wspólne ustalenie sposobu pracy z uczniami mającymi problemy dydaktyczne i wychowawcze.

II. Obszary aktywności z matematyki

Obszary aktywności a wymagania na ocenę:					
Obszary aktywności	dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
	uczeń:	uczeń:	uczeń:	uczeń:	uczeń:
Rozumienie pojęć matematycznych i znajomość ich definicji	-intuicyjnie rozumie pojęcia, -zna ich nazwy, -potrafi podać przykłady modeli dla tych pojęć.	-potrafi przeczytać definicje zapisane za pomocą symboli	-potrafi sformułować definicje, zapisać je, -operować pojęciami, stosować je	-umie klasyfikować pojęcia, -podaje szczególne przypadki.	-uogólnia, -wykorzystuje uogólnienia i analogie.

Znajomość i stosowanie poznanych twierdzeń	-intuicyjnie rozumie podstawowe twierdzenia, -potrafi wskazać założenie i tezę, -zna symbole matematyczne	-potrafi stosować twierdzenia w typowych zadaniach, -potrafi podać przykład potwierdzający prawdziwość twierdzenia.	-potrafi sformułować twierdzenie proste i odwrotne, -potrafi przeprowadzić proste wnioskowania	-uzasadnia twierdzenia w nietrudnych przypadkach, -stosuje uogólnienia i analogie do formułowanych hipotez.	operuje twierdzeniami i je dowodzi.
Prowadzenie rozumowań	-potrafi wskazać dane, niewiadome, wykonuje rysunki z oznaczeniami do typowych zadań	-potrafi naśladować podane rozwiązania w analogicznych sytuacjach.	-analizuje treść zadania, -układa plan rozwiązania, samodzielnie rozwiązuje typowe zadania.	umie analizować i doskonalić swoje rozwiązania.	-potrafi oryginalnie rozwiązać zadanie, także o podwyższonym stopniu trudności.
Posługiwanie się symboliką i językiem matematyki adekwatnym do danego etapu kształcenia	-tworzy, z pomocą nauczyciela, proste teksty w stylu matematycznym.	- tworzy proste teksty w stylu matematycznym	- tworzy proste teksty w stylu matematycznym z użyciem symboli.	-samodzielnie potrafi formułować twierdzenia i definicje.	-samodzielnie potrafi formułować twierdzenia i definicje z użyciem symboli matematycznych
Analizowanie tekstów w stylu matematycznym	-odczytuje, z pomocą nauczyciela, dane z prostych	-odczytuje dane z prostych tekstów, diagramów, rysunków, tabel.	-odczytuje dane z tekstów, diagramów, rysunków,	-odczytuje i porównuje dane z tekstów, diagramów,	-odczytuje i analizuje dane z tekstów, diagramów, rysunków, tabel, wykresów.

	tekstów, diagramów, rysunków, tabel.		tabel.	rysunków, tabel, wykresów.	
Rozwiązywanie zadań z wykorzystaniem poznanych metod	-zna zasady stosowania podstawowych algorytmów, -stosuje je z pomocą nauczyciela.	- stosuje podstawowe algorytmy w typowych zadaniach.	-stosuje algorytmy w sposób efektywny, -potrafi sprawdzić wyniki po ich zastosowaniu.	-stosuje algorytmy uwzględniając nietypowe rozwiązania, szczególne przypadki i uogólnienia.	-stosuje algorytmy w zadaniach nietypowych.
Stosowanie wiedzy przedmiotowej w rozwiązywaniu problemów pozamatematycznych	-stosuje umiejętności matematyczne do rozwiązywania problemów praktycznych, z pomocą nauczyciela.	- stosuje umiejętności matematyczne do rozwiązywania problemów praktycznych.	-stosuje umiejętności matematyczne do rozwiązywania różnych problemów praktycznych.	-stosuje umiejętności matematyczne do rozwiązywania nietypowych problemów z innych dziedzin.	-stosuje umiejętności matematyczne do rozwiązywania skomplikowanych problemów z innych dziedzin.
Prezentowanie wyników swojej pracy w różnych formach	-prezentuje wyniki swojej pracy w sposób narzucony przez nauczyciela.	-prezentuje wyniki swojej pracy w sposób jednolity, wybrany przez siebie.	- prezentuje wyniki swojej pracy na różne sposoby, nie zawsze dobrze dobrane do problemu.	-prezentuje wyniki swojej pracy we właściwie wybrany przez siebie sposób.	-prezentuje wyniki swojej pracy w różnorodny sposób, -dobiera formę prezentacji do problemu.

III. Ogólne kryteria ocen z matematyki

1. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania matematyki w danej klasie. Potrafi zastosować poznaną wiedzę matematyczną do rozwiązywania nietypowych problemów z różnych dziedzin życia.
 - b) Biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych. Rozwiązuje zadania wykraczające poza program nauczania danej klasy.
 - c) Wykazuje stałą gotowość i chęć do poszerzania wiedzy. Reprezentuje szkołę w konkursach i olimpiadach przedmiotowych z matematyki. Bierze w nich czynny udział i odnosi sukcesy kwalifikując się do finałów. Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, bierze aktywny i systematyczny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z matematyką. Rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe. Jest aktywny i zawsze przygotowany do lekcji. Dzieli się wiedzą z innymi uczniami.
2. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Opanował wiadomości i umiejętności zawarte w programie nauczania danej klasy na poziomie dopełniającym.
 - b) Sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania, potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania zadań i problemów w nowych sytuacjach, sprawnie korzysta ze wskazówek nauczyciela do rozwiązywania zadań wykraczających poza program nauczania danej klasy.
 - c) Zawsze ma odrobione zadanie domowe, rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe, pomaga innym. Jest aktywny na lekcjach. Uczestniczy w szkolnych i pozaszkolnych konkursach przedmiotowych z matematyki.
3. Ocenę **dobłą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Opanował w stopniu rozszerzającym wiadomości objęte programem nauczania w danej klasie.
 - b) Poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne z niewielką pomocą nauczyciela.
 - c) Bierze czynny udział w lekcjach matematyki, zawsze jest do nich przygotowany i systematycznie odrabia zadania domowe.
4. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie podstawowym.
 - b) Spełnia wymagania podstawowe, potrafi rozwiązywać typowe zadania o niewielkim stopniu trudności.
 - c) Zdarza mu się brak pracy domowej, jego aktywność na lekcjach matematyki jest niewielka.
5. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Opanował wiadomości objęte programem nauczania w danej klasie w stopniu koniecznym. Ma braki w opanowaniu wiadomości podstawowych, ale nie przekreślają one możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z matematyki w dalszym etapie kształcenia.
 - b) Przy wydatnej pomocy nauczyciela rozwiązuje bardzo proste zadania.
 - c) Stara się uzupełnić brakujące wiadomości. Systematycznie bierze udział w zajęciach wyrównawczych z matematyki, wykazuje zainteresowanie możliwością poprawy ocen.
 - d) Zdarzają mu się braki prac domowych, nie zawsze sporządza notatki, nie uczestniczy aktywnie w lekcji.
6. Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- a) Nie spełnia na poziomie koniecznym wymagań edukacyjnych ujętych w programie nauczania, a braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z matematyki.
- b) Nie jest w stanie rozwiązać zadań o elementarnym stopniu trudności.
- c) Często jest nieprzygotowany do lekcji. Nie uczestniczy aktywnie w lekcji, nie notuje lub nie prowadzi zeszytu. Wykazuje lekceważący stosunek do przedmiotu, często opuszcza lekcje matematyki bez usprawiedliwienia.
- d) Nie wykazuje zainteresowania możliwościami poprawienia ocen z matematyki stworzonymi mu przez nauczyciela. Nie korzysta z zajęć wyrównawczych lub często je opuszcza.

IV. Dostosowanie wymagań z matematyki dla ucznia o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

Cele edukacyjne:

1. Przyswojenie podstawowych pojęć i umiejętności matematycznych znajdujących zastosowanie w najprostszych sytuacjach praktycznych, a w szczególności opanowanie:
 - a) Wykonywanie obliczeń na liczbach naturalnych, ułamkach zwykłych i dziesiętnych,
 - b) Umiejętności rozwiązywania zadań prowadzących do obliczeń arytmetycznych, użycia wzoru lub łatwego równania pierwszego stopnia z jedną niewiadomą,
 - c) Umiejętności wykorzystania najprostszych pojęć z geometrii w sytuacjach praktycznych, rozwój wyobraźni przestrzennej,
 - d) Wprowadzenie do gromadzenia danych, ich uporządkowanie i tworzenie najprostszej prezentacji.
2. Wyrobienie nawyku obserwacji, eksperymentowania, samodzielnego poszukiwania i zdobywania informacji.

Wymagania

1. Liczby naturalne. Uczeń:
 - a) Odczytuje i zapisuje liczby naturalne mniejsze niż 9999 w dziesiętkowym układzie pozycyjnym,
 - b) Porównuje liczby naturalne stosując znaki $<$, $>$, $=$,
 - c) Dodaje, odejmuje, mnoży liczby naturalne w zakresie 100 i w tym zakresie dzieli przez liczbę jednocyfrową,
 - d) Stosuje reguły dotyczące kolejności wykonywania działań na liczbach naturalnych w wyrażeniach arytmetycznych, zawierających nie więcej niż 4 działania,
 - e) Dzieli liczby naturalne w zakresie 100,
 - f) Podaje przykłady liczby pierwszej i złożonej,
 - g) Porównuje różnicowo i ilorazowo liczby naturalne w zakresie 1000,
 - h) Rozwiązuje proste zadania tekstowe prowadzące do obliczeń na liczbach naturalnych w zakresie 1000,
 - i) Zapisuje liczby od 1 do 12 w systemie rzymskim.
2. Liczby całkowite. Uczeń:

- a) Zapisuje i odczytuje liczby całkowite ujemne większe od -30 , zaznacza na osi liczbowej liczby całkowite od -10 do 10 .
 - b) Porównuje liczby całkowite od -10 do 10 .
3. Ułamki zwykłe. Uczeń:
- a) Dzieli całości na 2 i 4 równe części przez zginanie, zginięcie lub rozcinanie,
 - b) Zapisuje ułamek jako iloraz liczb, skraca i rozszerza ułamek przez 2 i 3,
 - c) Zamienia liczbę mieszaną mniejszą od 20 o mianowniku naturalnym od 1 do 10 na ułamek niewłaściwy i odwrotnie,
 - d) Porównuje ułamki o tych samych mianownikach, odczytuje ułamki mniejsze od 20 o mianowniku naturalnym do 10 zaznaczone na osi liczbowej,
 - e) Dodaje ułamki o tych samych mianownikach, odejmuje ułamki o tych samych mianownikach, gdy część ułamkowa odjemnej jest większa od części ułamkowej odjemnika, mnoży ułamki właściwe i niewłaściwe, mnoży i dzieli ułamki właściwe i niewłaściwe przez liczbę.
4. Ułamki dziesiętne. Uczeń:
- a) Zapisuje liczbę w postaci ułamka dziesiętnego do dwóch miejsc po przecinku, zapisuje ułamek zwykły o mianowniku 10 i 100 w postaci ułamka dziesiętnego, zapisuje ułamek dziesiętny z co najwyżej dwoma miejscami po przecinku w postaci ułamka zwykłego,
 - b) Zapisuje wyrażenia dwumianowane, złotówki i grosze, centymetry i milimetry i ich dziesiętną postać,
 - c) Zaznacza ułamki dziesiętne na gotowej osi liczbowej. Porównuje ułamki dziesiętne,
 - d) Dodaje odejmuje oraz dzieli ułamki dziesiętne przez liczbę jednocyfrową,
 - e) Oblicza sumę, różnicę, iloraz i iloczyn ułamków dziesiętnych za pomocą kalkulatora.
5. Figury płaskie. Uczeń:
- a) Wskazuje i rysuje punkt, prostą, półprostą i odcinek,
 - b) Rysuje proste prostopadłe i proste równoległe,
 - c) Mierzy długości w centymetrach i milimetrach. Zamienia jednostki długości: metry na centymetry, centymetry na milimetry,
 - d) Rysuje i rozpoznaje kąt, mierzy kąty i porównuje Kąty od 0 do 180 stopni
 - e) Rysuje i rozpoznaje trójkąt równoboczny i prostokątny
 - f) Zna sumę miar kątów w trójkącie,
 - g) Rozpoznaje i rysuje czworokąty: równoległoboki, prostokąty i kwadraty,
 - h) Rozpoznaje i rysuje wielokąty o liczbie boków mniejszej niż sześć, oblicza obwód takiego wielokąta, gdy długości boków wyrażone są liczbami naturalnymi,
 - i) Podaje sposób obliczenia pola kwadratu i prostokąta, równoległoboku i trójkąta. Oblicza pola w prostych sytuacjach praktycznych,
 - j) Rozróżnia i rysuje koło i okrąg,
 - k) Prawidłowo odczytuje skalę, rozumie pojęcie skali na mapie.
6. Bryły. Uczeń:
- a) Wskazuje podstawy, ściany i ściany boczne oraz krawędzie na modelach graniastosłupów prostych trójkątnych i czworokątnych, rysuje siatkę sześcianu
 - b) Rozpoznaje w sytuacjach praktycznych stożki, ostrosłupy, walce i kule,
 - c) Oblicza pole powierzchni i objętość sześcianu i prostopadłościanu z użyciem jednostek objętości bez zamiany tych jednostek.
7. **Przy ocenianiu prac pisemnych uczniów mających obniżone kryteria oceniania nauczyciel stosuje następujące zasady przeliczania punktów na ocenę:**

poniżej 19% możliwych do uzyskania punktów - niedostateczny;
20% - 39% - dopuszczający;
40% - 54% - dostateczny;
55% - 70% - dobry;
71% - 89% - bardzo dobry;
90% - 100% - celujący.

Przewidywane osiągnięcia

Uczeń:

- a) Wykonuje najprostsze obliczenia pamięciowe i pisemne na liczbach naturalnych, ułamkach zwykłych i dziesiętnych, a także za pomocą kalkulatora,
- b) Mierzy i oblicz długości, miary kątów, pola i objętości, czas i wagę w prostych sytuacjach praktycznych,
- c) Odczytuje dane z planu i mapy,
- d) Rozwiązuje zadania dotyczące prostych sytuacji praktycznych, prowadzących do obliczeń arytmetycznych lub zastosowania wzoru.

V. Szczegółowe kryteria ocen dla klasy czwartej.

- 1. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Zna zależności wartości cyfry od jej położenia w liczbie,
 - b) Zna kolejność działań bez użycia nawiasów,
 - c) Zna algorytmy czterech działań pisemnych,
 - d) Umie zapisywać liczby słowami i potrafi odczytać liczby zapisane cyframi,
 - e) Zna jednostki miary i długości,
 - f) Rysuje odcinki o danej długości, odcinki równoległe i prostopadłe,
 - g) Oblicz obwód prostokąta i kwadratu,
 - h) Rozpoznaje koła i okręgi wśród innych figur płaskich,
 - i) Zna pojęcie ułamka jako części całości,
 - j) Umie dodawać i odejmować ułamki o tych samych mianownikach.
- 2. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:
 - a) Dodaje i odejmuje w pamięci liczby dwucyfrowe bez przekroczenia progu dziesiętkowego,
 - b) Mnoży i dzieli w pamięci liczby przez 2 i przez 5
 - c) Rozwiązuje i układa zadania tekstowe jednodziałaniowe,
 - d) Zaznacza liczby na osi liczbowej,

- e) Zapisuje wielokrotności liczb i znajduje dzielniki liczb dwucyfrowych,
 - f) Rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 5 i 10,
 - g) Opisuje część figury za pomocą ułamka,
 - h) Porównuje dwa ułamki o liczniku jeden i dwa ułamki o jednakowych mianownikach,
 - i) Skraca i rozszerza proste ułamki,
 - j) Dodaje i odejmuje dwa ułamki o różnych mianownikach,
 - k) Zamienia ułamki zwykłe na dziesiętne,
 - l) Porównuje ułamki dziesiętne o tej samej liczbie cyfr po przecinku,
 - m) Rysuje proste prostopadła za pomocą ekierki,
 - n) Rysuje okrąg o danym promieniu i danej średnicy,
 - o) Rysuje odcinki i prostokąty w skali,
 - p) Oblicza pola prostokątów i kwadratów,
 - q) Rysuje siatkę prostopadłościanów.
3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- a) Dodaje i odejmuje w pamięci liczby dwucyfrowe z przekroczeniem progu dziesiątkowego,
 - b) Umie zapisać w systemie rzymskim liczby większe niż 100,
 - c) Mnoży i dzieli liczby z zerami wewnętrznymi,
 - d) Umie zapisać rozwiązanie zadania za pomocą równania,
 - e) Rozwiązuje zadania wielodziałaniowe,
 - f) Dodaje i odejmuje pisemnie ułamki dziesiętne,
 - g) Mnoży i dzieli ułamki dziesiętne przez 10, 1000, 1000,
 - h) Zna cechy podzielności przez 3, 9, 4, 25,
 - i) Rozumie pojęcie najmniejszej wspólnej wielokrotności i największego wspólnego dzielnika, znajduje je
 - j) Porównuje ułamki zwykłe,
 - k) Odejmuje ułamek od całości i dopełnia całości,
 - l) Wie jak obliczyć pole powierzchni i objętość sześcianu i prostopadłościanu.
4. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:
- a) Rozwiązuje i układa zadania wielodziałaniowe,
 - b) Zapisuje i odczytuje liczby do miliarda,
 - c) Mnoży i dzieli liczby naturalne sposobem pisemnym przez liczby dwucyfrowe,
 - d) Stosuje wszystkie poznane cechy podzielności,
 - e) Zapisuje ułamki w postaci nieskracalnej,
 - f) Zamienia ułamki zwykłe o mianownikach 2, 4, 5, 25 na ułamki dziesiętne,
 - g) Dodaje i odejmuje ułamki zwykłe o różnych mianownikach,
 - h) Rysuje za pomocą linijki i ekierki proste równoległe,
 - i) Oblicza na podstawie planu i mapy rzeczywiste odległości.
5. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobra oraz:

- a) Rozwiązuje zadania złożone i problemowe
- b) Wykracza wiadomościami i umiejętnościami poza program klasy czwartej,
- c) Bierze udział w konkursach matematycznych pozaszkolnych i osiąga w nich czołowe lokaty.

VI. Szczegółowe kryteria ocen dla klasy piątej.

1. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
 - a) Zna kolejność działań z użyciem nawiasów i bez nawiasów, w zbiorze liczb naturalnych,
 - b) Zna pojęcie ułamka jako część całości,
 - c) Wykonuje cztery działania sposobem pisemnym,
 - d) Sprowadza ułamki do wspólnego mianownika,
 - e) Dodaje i odejmuje ułamki zwykłe,
 - f) Zna elementy wielokąta; boki, kąty wewnętrzne, przekątne,
 - g) Zna pojęcie prostych prostopadłych i równoległych,
 - h) Zna jednostki pola,
 - i) Rozróżnia czworokąty,
 - j) Opisuje trapez, równoległobok i romb,
 - k) Oblicza pole kwadratu, prostokąta i trójkąta,
 - l) Zna budowę graniastosłupa prostego,
 - m) Zna jednostki objętości i wzory na obliczanie objętości sześcianu i prostopadłościanu.
2. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:
 - a) Oblicza kwadraty i sześciany liczb naturalnych
 - b) Rozpoznaje bez wykonywania dzielenia liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 25, 100
 - c) Rozkłada liczby na czynniki pierwsze,
 - d) Porównuje dwie liczby całkowite,
 - e) Dodaje i odejmuje liczby całkowite,
 - f) Porównuje dwa ułamki zwykłe,
 - g) Zapisuje ułamki w postaci nieskracalnej,
 - h) Zamienia liczbę mieszaną na ułamek niewłaściwy i odwrotnie,
 - i) Zaznacza ułamki zwykłe i liczby mieszane na osi liczbowej,
 - j) Dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki zwykłe i liczby mieszane,
 - k) Zamienia ułamki zwykłe o mianownikach 2, 4, 5, 25 na ułamki dziesiętne,
 - l) Wykonuje dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie na ułamkach dziesiętnych,
 - m) Dzieli ułamek dziesiętny przez liczbę naturalną,
 - n) Zamienia jednostki pola,
 - o) Oblicza pola i obwody trójkątów i czworokątów,
 - p) Rysuje siatkę graniastosłupa prostego,

- q) Oblicza miary kątów trójkąta.
3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- a) Mnoży i dzieli ułamki dziesiętne,
 - b) Zna pojęcie zbioru liczb wymiernych,
 - c) Opisuje romb i jego własności,
 - d) Kreśli wysokości trójkąta i wielokąta, zna i zamienia jednostki pola,
 - e) Oblicza pole równoległoboku, rombu i trapezu,
 - f) Zna i zamienia jednostki pola,
 - g) Wskazuje na modelu graniastosłupa krawędzie i ściany boczne,
 - h) Rysuje siatki graniastosłupów,
 - i) Oblicz pole powierzchni całkowitej i objętości graniastosłupów.
4. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:
- a) Dodaje i odejmuje kilka liczb całkowitych,
 - b) Wykonuje działania łącznie wielodziałaniowe na ułamkach zwykłych i dziesiętnych,
 - c) Klasyfikuje trójkąty ze względu na Kąt i boki,
 - d) Klasyfikuje czworokąty,
 - e) Oblicza długości boków lub wysokości trójkątów, gdy dane jest pole i jedna z wysokości,
 - f) Rysuje siatki graniastosłupów w skali,
 - g) Rozwiązuje zadania tekstowe na obliczanie pól powierzchni i objętości graniastosłupów prostych.
5. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
- a) Rozwiązuje zadania złożone i problemowe,
 - b) Jego wiadomości wykraczają poza program nauczania klasy piątej,
 - c) Bierze udział w konkursach pozaszkolnych i osiąga w nich czołowe lokaty.

VII. Szczegółowe kryteria ocen dla klasy szóstej.

1. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- a) Dodaje, odejmuje, mnoży liczby wymierne,
 - b) Zapisuje ułamki zwykłe i dziesiętne oraz wykonuje na nich działania,
 - c) Rozwiązuje proste równania i nierówności,
 - d) Konstruuje odcinek równy danemu lub sumie odcinków,
 - e) Konstruuje proste prostopadłe i proste równoległe do danej prostej,
 - f) Zaznacza i odczytuje punkty w układzie współrzędnych,
 - g) Rozpoznaje ostrosłupy wśród innych figur i potrafi wskazać wierzchołek, ścianę, krawędź,
 - h) Rozwiązuje zadania tekstowe o tematyce zaczerpniętej z życia codziennego, wymagające co najmniej dwóch operacji rachunkowych
2. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który spełnił wymagania na ocenę dopuszczającą oraz:
- a) Dzieli liczby wymierne,

- b) Porównuje liczby wymierne,
 - c) Zamienia ułamki zwykłe na dziesiętne i odwrotnie,
 - d) Stosuje prawa działań w zbiorze liczb całkowitych,
 - e) Zaokrągla rozwinięcia dziesiętne do jednego i dwóch miejsc po przecinku,
 - f) Oblicza wartość prostego wyrażenia algebraicznego,
 - g) Buduje proste wyrażenia algebraiczne,
 - h) Zaznacza na osi liczbowej zbiór liczb spełniających nierówność,
 - i) Odczytuje współrzędne i zaznacza punkty w układzie współrzędnych,
 - j) Odczytuje z tabel wykresów i diagramów,
 - k) Konstruuje trójkąt o danych bokach,
 - l) Konstruuje kąt równy danemu,
 - m) Dzieli konstrukcyjnie kąt i odcinek na połowy.
3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dostateczną oraz:
- a) Zna ułamki dziesiętne okresowe
 - b) Rozwiązuje zadania z zastosowaniem ułamków,
 - c) Przedstawia dane w postaci diagramu,
 - d) Opisuje i analizuje konstrukcję,
 - e) Konstruuje kąt o podanej rozwartości,
 - f) Wyznacza brakujące współrzędne, np. wierzchołka równoległoboku,
 - g) Oblicza pole powierzchni i objętość graniastosłupów,
 - h) Zaznacza wysokości w ostrosłupach,
 - i) Oblicza pole powierzchni ostrosłupa,
 - j) Rozwiązuje zadania tekstowe o różnej tematyce.
4. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę dobrą oraz:
- a) Oblicza wartość wyrażeń arytmetycznych, w których występują liczby wymierne,
 - b) Oblicza wartość potęgi o wykładniku naturalnym,
 - c) Rysuje diagramy,
 - d) Buduje trudniejsze wyrażenia algebraiczne,
 - e) Rozwiązuje zadania tekstowe za pomocą równań,
 - f) Konstruuje trójkąt o danym boku i dwóch kątach, o danym kącie i dwóch bokach, równoległobok o danym kącie i bokach oraz kąty o danej wartości,
 - g) Wskazuje osie symetrii figury,
 - h) Rozwiązuje zadania tekstowe o graniastosłupach i ostrosłupach.
5. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania na ocenę bardzo dobrą oraz:
- a) Rozwiązuje zadania złożone i problemowe,
 - b) Wykracza wiadomościami i umiejętnościami poza program klasy szóstej,

c) Bierze udział w konkursach matematycznych i osiąga w nich czołowe lokaty.

VIII. Szczegółowe kryteria ocen dla klasy siódmej.

1. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:

- wykonuje proste działania matematyczne (dodawanie, odejmowanie, mnożenie i dzielenie) na ułamkach zwykłych w wyrażeniach dwuargumentowych,
- zamienia ułamek dziesiętny na zwykły i odwrotnie,
- zaokrągla ułamki dziesiętne z określoną dokładnością,
- wykonuje proste działania matematyczne na ułamkach dziesiętnych sposobem pisemnym,
- wykonuje działanie dwuargumentowe na ułamkach zwykłych i dziesiętnych,
- stosuje kolejność wykonywania działań,
- zapisuje działania sformułowane słownie,
- oblicza ułamek danej liczby i stosuje ten typ obliczeń w zadaniach praktycznych,
- zapisuje ułamki o wybranych mianownikach,
- zapisuje procent wyrażony liczbą całkowitą w postaci ułamka,
- odczytuje i zaznacza wskazany procent pola figury,
- stosuje algorytm obliczania procentu danej liczby całkowitej,
- rozróżnia i rysuje punkty, odcinki, proste, półproste, łamane,
- oblicza długość łamanej,
- rozpoznaje proste i odcinki prostopadłe oraz równoległe,
- rozpoznaje kąty: proste, ostre, rozwarte, półpełne i pełne,
- rozróżnia kąty: wierzchołkowe, przyległe, naprzeciwległe i odpowiadające,
- rozróżnia trójkąty ze względu na boki i kąty oraz podaje ich nazwy,
- stosuje w zadaniach warunek konieczny istnienia trójkąta,
- stosuje twierdzenie o sumie miar kątów wewnętrznych trójkąta w prostych zadaniach,
- rysuje wysokości w trójkącie,
- rozpoznaje trójkąty przystające,
- podaje nazwy trapezoidów oraz ich elementów składowych,
- zaznacza liczby całkowite na osi liczbowej,
- znajduje liczbę przeciwną do danej,
- znajduje odwrotność danej liczby,
- porównuje dwie liczby całkowite,
- dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby całkowite,
- oblicza wartość niezłożonego wyrażenia arytmetycznego w zbiorze liczb całkowitych,

- zapisuje iloczyn jednakowych czynników w postaci potęgi i odwrotnie,
- oblicza pierwiastki drugiego i trzeciego stopnia z liczb naturalnych,
- wykorzystuje kalkulator do szukania rozwinięć dziesiętnych liczb niewymiernych oraz obliczania wartości potęg i pierwiastków,
- zna pojęcie pola figury i jednostki pola oraz wykorzystuje tę wiedzę w prostych zadaniach,
- korzysta ze wzorów na pola trójkątów oraz czworokątów (o minimum parze boków równoległych) w prostych zadaniach,
- podaje nazwę wyrażenia algebraicznego,
- odczytuje współczynniki liczbowe wyrazów sumy algebraicznej,
- dodaje i odejmuje sumy algebraiczne,
- redukuje wyrazy podobne o współczynnikach całkowitych,
- mnoży sumę algebraiczną przez liczbę naturalną,
- oblicza wartości liczbowe wyrażeń algebraicznych w zbiorze liczb całkowitych,
- sprawdza, czy dana liczba całkowita jest pierwiastkiem równania,
- rozwiązuje proste zadania praktyczne z zastosowaniem równań na porównywanie różnicowe i ilorazowe,
- rozwiązuje równanie pierwszego stopnia z jedną niewiadomą, np. z występującymi po prawej i lewej stronie sumami algebraicznymi,
- rozróżnia wielkości wprost proporcjonalne na podstawie tabel i opisu słownego,
- zbiera dane ze wskazanych źródeł, np. prasy, internetu, rocznika statystycznego,
- segreguje dane,
- odczytuje dane statystyczne przedstawiane tabelarycznie oraz w postaci diagramów słupkowych pionowych i poziomych (w tym procentowych),
- przedstawia dane w tabeli i w postaci diagramu słupkowego pionowego i poziomego,
- oblicza średnią arytmetyczną kilku danych,
- odczytuje współrzędne punktów kratowych zaznaczonych w układzie współrzędnych,
- zaznacza punkty kratowe, gdy są dane ich współrzędne,
- podaje przykłady twierdzeń,
- wyróżnia w twierdzeniu założenie i tezę,
- zapisuje symbolicznie tezę twierdzenia Pitagorasa, potrafi ją zastosować do obliczenia długości przeciwprostokątnej przy podanych długościach przyprostokątnych,
- wskazuje graniastosłupy wśród wielościanów,
- wskazuje prostopadłościan i sześcian wśród graniastosłupów,
- wskazuje na modelu krawędzie, wierzchołki i ściany graniastosłupa,
- rysuje siatkę prostopadłościanu i sześcianu,
- korzysta z gotowych wzorów i oblicza pole powierzchni całkowitej graniastosłupów,
- zna podstawowe jednostki objętości,
- korzysta z gotowych wzorów i oblicza objętość graniastosłupów.

2. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń spełniający warunki na ocenę dopuszczającą oraz:

- dodaje i odejmuje ułamki zwykłe w wyrażeniach kilkuargumentowych,
 - mnoży więcej niż dwa ułamki zwykłe,
 - oblicza wartość wyrażenia zawierającego więcej niż trzy działania arytmetyczne,
 - zamienia dowolny ułamek dziesiętny na zwykły i odwrotnie (gdy to jest możliwe),
 - dodaje i odejmuje więcej niż dwa ułamki dziesiętne,
 - zamienia dowolną liczbę na procent i odwrotnie,
 - odczytuje i zaznacza wskazany procent figury,
 - stosuje obliczanie procentu danej wielkości w zadaniach praktycznych,
 - stosuje wybrany algorytm obliczania liczby na podstawie danego jej procentu,
 - stosuje wybrany algorytm obliczania, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba,
 - stosuje pojęcie odległości punktu od prostej,
 - rysuje proste oraz odcinki prostopadłe i równoległe,
 - rysuje kąty: wierzchołkowe, przyległe, naprzeciwległe i odpowiadające,
 - rysuje kąty: proste, ostre, rozwarte, półpełne i pełne,
 - rozróżnia kąt zewnętrzny i wewnętrzny,
 - stosuje twierdzenie o sumie miar kątów wewnętrznych czworokąta,
 - sprawdza, czy dwa trójkąty są przystające na podstawie cech przystawania,
 - stosuje w prostych zadaniach podstawowe własności czworokątów,
 - zaznacza na osi liczby wymierne przy odpowiednio dostosowanej jednostce,
 - oblicza wartość niezłożonego wyrażenia arytmetycznego w zbiorze liczb wymiernych z uwzględnieniem kolejności działań,
 - oblicza potęgi liczb wymiernych o wykładniku naturalnym,
 - oblicza pierwiastki drugiego i trzeciego stopnia w zbiorze liczb wymiernych,
 - zamienia jednostki pola oraz stosuje je do rozwiązywania prostych zadań,
 - korzysta ze wzorów na pola czworokątów (o minimum parze boków równoległych)
- w typowych zadaniach,
- redukuje wyrazy podobne o współczynnikach wymiernych,
 - oblicza wartości liczbowe prostych wyrażeń algebraicznych w zbiorze liczb wymiernych,
 - mnoży sumę algebraiczną przez liczbę całkowitą,
 - wskazuje wspólny czynnik liczbowy wśród wyrazów sumy,
 - sprawdza, czy dana liczba wymierna jest pierwiastkiem równania,
 - rozwiązuje równanie pierwszego stopnia z jedną niewiadomą,
 - przedstawia za pomocą równania sytuację opisaną graficznie,
 - rozwiązuje typowe zadanie tekstowe z zastosowaniem równań,
 - rozwiązuje proste zadania tekstowe z wykorzystaniem własności wielkości wprost proporcjonalnych,

- zbiera samodzielnie dane statystyczne,
- odpowiada na pytania związane z analizą danych,
- przedstawia dane w postaci diagramu kołowego,
- określa cechy charakterystyczne dla danych statystycznych,
- rysuje układ współrzędnych na płaszczyźnie i nazywa jego osie,
- oblicza długość odcinka równoległego do osi układu,
- rozróżnia hipotezy prawdziwe i nieprawdziwe,
- rozwiązuje proste zadania tekstowe z zastosowaniem twierdzenia Pitagorasa,
- znajduje współrzędne środka odcinka, gdy są dane współrzędne jego końców,
- rysuje siatkę graniastosłupa w skali,
- wyznacza na modelu podstawowe przekroje graniastosłupów prostych i zaznacza je na rysunkach brył,
- oblicza pole powierzchni całkowitej oraz objętość dowolnego graniastosłupa prostego w prostych zadaniach o kontekście praktycznym.

3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń spełniający wszystkie kryteria ocen niższych oraz:

- oblicza liczbę na podstawie jej ułamka,
- oblicza, jaką częścią jednej liczby jest druga liczba,
- porównuje ułamek zwykły i dziesiętny,
- wskazuje okresy rozwinięć dziesiętnych nieskończonych okresowych,
- oblicza niewiadome: składnik, odjemnik, odjemną, dzielnik, dzielną, czynnik,
- rozwiązuje zadania praktyczne prowadzące do porównywania różnicowego i ilorazowego, obliczania ułamka danej, liczby, liczby na podstawie jej ułamka oraz wartości wyrażenia,
- odczytuje, jaki procent figury jest zaznaczony – złożone przypadki, zaznacza dowolny procent figury,
- oblicza liczbę na podstawie danego jej procentu oraz jakim procentem jednej liczby jest druga liczba w złożonych przypadkach,
- rozwiązuje typowe zadania tekstowe dotyczące obliczeń procentowych,
- stosuje pojęcie odległości między prostymi równoległymi w prostych zadaniach,
- rozróżnia kąty wklęsłe i wypukłe,
- stosuje w typowych zadaniach własności kątów: wierzchołkowych, przyległych, naprzeciwległych i odpowiadających,
- zaznacza kąt zewnętrzny trójkąta,
- stosuje cechy przystawiania trójkątów w typowych zadaniach,
- rozwiązuje typowe zadania z zastosowaniem własności trójkątów i czworokątów,
- samodzielnie ustala jednostkę, aby zaznaczyć podane liczby wymierne na osi liczbowej,
- porównuje liczby wymierne,
- wykonuje proste działania matematyczne w zbiorze liczb wymiernych podczas wykonywania zadań tekstowych,
- zapisuje złożone wyrażenie algebraiczne (z kilkoma działaniami) i podaje ich nazwę,

- mnoży sumę algebraiczną przez liczbę wymierną,
- oblicza stosunek danych wielkości wyrażonych w różnych jednostkach,
- wskazuje w proporcji wyrazy skrajne i środkowe oraz stosuje warunek równości iloczynów wyrazów skrajnych i środkowych,
- rozwiązuje równanie w postaci proporcji,
- znajduje różne źródła informacji,
- przedstawia zebrane dane za pomocą wykresów liniowych,
- interpretuje dane przedstawiane różnymi sposobami,
- na podstawie liczebności zmiennej określa jej częstość,
- uzasadnia graficznie twierdzenie Pitagorasa,
- rozwiązuje typowe zadania tekstowe z zastosowaniem twierdzenia Pitagorasa,
- oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych,
- określa własności graniastosłupów prostych,
- klasyfikuje graniastosłupy,
- rysuje podstawowe przekroje graniastosłupów w rzeczywistych wymiarach,
- zamienia jednostki pola i objętości,
- rozwiązuje zadania wymagające przekształcania wzorów na pole powierzchni lub objętość graniastosłupa.

4. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń spełniający wymagania na wszystkie wyżej wymienione oceny, a dodatkowo:

- porządkuje zbiory liczb zawierające ułamki zwykłe i dziesiętne dowolną metodą,
- wstawia nawiasy w wyrażeniu tak, aby otrzymać określoną wartość,
- zamienia jednostki, np. długości, masy,
- wybiera ze zbioru ułamków zwykłych te, które mają rozwinięcie dziesiętne skończone lub nieskończone okresowe,
- rozwiązuje zadania złożone lub problemowe zadania tekstowe, m.in. z zastosowaniem obliczeń na ułamkach,
- stosuje obliczenia procentowe w zadaniach złożonych i problemach, dotyczące wielokrotnych podwyżek i obniżek cen, lokat, kredytów i stężeń roztworów,
- rozwiązuje złożone zadania z zastosowaniem wszystkich własności poznanych wielokątów,
- rozwiązuje złożone zadania z zastosowaniem cech przystawania trójkątów,
- uzasadnia równość kątów wierzchołkowych,
- uzasadnia równoległość prostych przy danych kątach naprzemianległych i odpowiadających,
- uzasadnia twierdzenia o sumie miar kątów w trójkącie i czworokącie,
- oblicza wartość złożonego wyrażenia arytmetycznego z zastosowaniem potęg i pierwiastków,
- rozwiązuje złożone zadania z zastosowaniem działań na liczbach wymiernych,
- wprowadza wzory na pola trójkąta, równoległoboku, rombu i trapezu,

Temat	Umiejętności podstawowe		Umiejętności ponadpodstawowe		
	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
	Liczby i działania				
1. System rzymski.	zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim; umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim(w zakresie do 3000);	zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim;	umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000;		
2. Własności liczb naturalnych.	zna pojęcia liczby pierwszej i liczby złożonej; zna pojęcie dzielnika, wielokrotności liczby naturalnej; zna cechy i rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100; rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone; znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych; rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone;	oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z dzielenia;	znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb;	znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych;	umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą;
3. Porównywanie liczb.	zna pojęcia: liczby naturalnej, całkowitej, wymiernej, przeciwnej i odwrotnej do danej; zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego i potęgę wykładnika naturalnym oraz umie obliczyć wartość;	umie podać liczbę przeciwną oraz odwrotną do danej; umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego; zna i rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce;	umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej;	umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób;	

4. Działania na liczbach.	umie wykonać działania łączne na liczbach umie oszacować wynik i zaokrągać liczby do podanego rzędu;	zna zasadę zamiany jednostek;	umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach;	
5.Działania na potęgach i pierwiastkach	zna własności działań na potęgach i pierwiastkach; umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi;	umie wyłączyć i włączyć czynnik pod pierwiastka			wykonuje skomplikowane działania zawierające pierwiastki, potęgi i notację wykładniczą
Wyrażenia algebraiczne i równania					
1.Przekształcenia algebraiczne.	zna pojęcia: wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne oraz przeprowadza redukcję wyrazów podobnych; umie budować proste wyrażenia algebraiczne; umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia;	umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych	umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych;	umie opisywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności za pomocą wyrażen algebraicznych;	umie stosować przekształcenia wyrażeń algebraicznych w zadaniach tekstowych;
2. Równania	zna pojęcie równania równoważnego oraz rozumie pojęcie rozwiązania równania;	zna pojęcie równań: tożsamościowych, sprzecznych i potrafi rozpoznać te równania; umie przekształcić wzór; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań; umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z zastosowaniem równań;	Rozwiązuje wieloetapowe zadania związane z zastosowaniem równań;

		praktycznym;			
3. Proporcje.		zna pojęcie proporcji i jej własności oraz potrafi rozwiązać równanie zapisane w postaci proporcji;	umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji; umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji;	umie rozwiązać równanie o podwyższonym stopniu trudności, korzystając z proporcji;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności za pomocą proporcji;
4. Wielkości wprost proporcjonalne.		rozumie pojęcie proporcjonalności prostej i umie rozpoznać je; umie ułożyć odpowiednią proporcję; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi;		umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z wielkościami wprost proporcjonalnymi;	
Figury na płaszczyźnie					
1 Trójkąty i czworokąty.	zna pojęcie trójkąta oraz warunek jego istnienia; zna wzór na pole trójkąta i czworokąta oraz potrafi obliczyć ich obwody i pola; wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta i czworokąta; umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku;	zna cechy przystawiania trójkątów i umie je rozpoznać; umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość);	umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych; umie uzasadnić przystawianie trójkątów umie obliczyć pole wielokąta	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami;	rozwiązuje nietypowe zadania związane z wielokątami;

2. Twierdzenie Pitagorasa i jego zastosowanie.	zna i rozumie potrzebę zastosowania twierdzenia Pitagorasa; umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombch;		umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną;	umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów	potrafi udowodnić twierdzenie Pitagorasa; rozwiązuje nietypowe zadania związane z twierdzeniem Pitagorasa;
3. Przekątna kwadratu. Wysokość trójkąta równobocznego.	zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu oraz wysokości trójkąta równobocznego i potrafi te wzory zastosować;	zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego i potrafi go zastosować; umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;	umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;	rozwiazuje nietypowe zadania związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;
4. Trójkąty o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .		zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° oraz umie rozwiązać trójkąt;	umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .	

5. Odcinki w układzie współrzędnych.	umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych;	umie wyznaczyć środek odcinka;	umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych; umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych;	umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych;	
6. Dowodzenie w geometrii.	zna podstawowe własności figur geometrycznych;	umie przeprowadzić prosty dowód;	umie zapisać dowód, stosując matematyczne symbole;	przeprowadza złożone dowody;	przeprowadza skomplikowane dowody;
Zastosowania matematyki					
1. Obliczenia procentowe.	zna pojęcie procentu i umie je stosować w życiu praktycznym (odsetki, stan konta, podatek VAT, cena brutto, cena netto);	stosuje w prostych zadaniach obliczenia procentowe;	umie wykonać obliczenia procentowe w różnych sytuacjach praktycznych;	umie wykonać obliczenia procentowe o podwyższonym stopniu trudności w różnych sytuacjach praktycznych;	zna pojęcie inflacji; rozwiązuje skomplikowane zadania praktyczne, stosując obliczenia procentowe;
2. Czytanie diagramów i odczytywanie wykresów.	zna i rozumie pojęcie diagramu i wykresu oraz umie odczytywać z nich informacje;	analizuje i interpretuje informacje odczytane z diagramu i wykresu;	umie porównać, przeanalizować i zinterpretować informacje odczytane z różnych diagramów i wykresów;		
Graniastosłupy i ostrosłupy					

1. Pole powierzchni i objętość graniastosłupa .	zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego i ich budowę oraz wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości; potrafi obliczyć pola i objętości graniastosłupów;	umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa; umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa oraz z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° ;		umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością graniastosłupa;	rozwiązuje złożone zadania dotyczące graniastosłupów, wykorzystując własności trójkątów prostokątnych;
---	---	---	--	---	--

2. Rodzaje ostrosłupów. Siatki. Pole powierzchni.	zna pojęcia związane z ostrosłupem, potrafi go nazywać; zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa i potrafi obliczyć pole; rozumie zasadę kreślenia siatki; umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa; umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym;	umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa;	rozwiązuje złożone zadania dotyczące ostrosłupów, wykorzystując własności trójkątów prostokątnych;
Symetrie					
1. Symetria względem prostej.	zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej oraz umie wykreślić takie punkty; umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej oraz potrafi je rysować;	umie określić własności punktów symetrycznych;	umie wykreślić oś symetrii, względem której figury są symetryczne; stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej;	umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z symetrią względem prostej;	
2. Oś symetrii figury.	zna pojęcie osi symetrii figury, potrafi podać przykład figur osiowo symetrycznych;	umie narysować oś symetrii figury;	umie wskazać wszystkie osie symetrii figury;		
3. Symetralna odcinka.	zna pojęcie symetralnej odcinka i umie ją konstruować;	rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności;	umie dzielić odcinek na parzyście wiele równych części;	wykorzystuje własności symetralnej odcinka	

				w zadaniach;	
4. Dwusieczna kąta.	rozumie pojęcie dwusiecznej kąta, jej własności i umie ją konstruować;		umie dzielić kąt na parzyście wiele równych części;	wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach;	
5. Symetria względem punktu.	zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu i potrafi wykreślić punkt symetryczny do danego; umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu; umie rysować figury w symetrii środkowej;	umie podać własności punktów symetrycznych;	umie wykreślić środek symetrii, względem którego punkty są symetryczne; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią środkową;	umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z symetrią środkową;	
6. Środek symetrii figury.	zna pojęcie środka symetrii figury i potrafi go wskazać; umie rysować figury posiadające środek symetrii;		umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach;	stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach o podwyższonym stopniu trudności;	
Koła i okręgi					
1. Liczba Π . Długość okręgu. Pole koła.	zna i stosuje wzór na obliczanie długości okręgu i pola powierzchni koła; umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promienie lub średnice kół ograniczających pierścień zna liczbę Π	umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość lub pole powierzchni koła;	rozumie sposób wyznaczenia liczby Π ; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu i polem powierzchni koła; umie obliczyć pole nietypowej figury, stosując wzór na pole koła;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z długością okręgu;	rozwiązuje nietypowe zadania o kołach i okręgach;
Rachunek prawdopodobieństwa					

1. Ile jest możliwości?	zna pojęcie zdarzenia losowego i potrafi określić zdarzenia losowe w doświadczeniu;	umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli; umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody;		umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody w trudniejszych przykładach;	umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody w nietypowych przykładach;
2. Obliczanie prawdopodobieństwa.	zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa i go stosuje;	umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów;		Umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów w trudniejszych przykładach;	oblicza prawdopodobieństwo nietypowych zdarzeń;

- rozwiązuje trudniejsze zadania z zastosowaniem wzorów na obliczanie pól trójkątów i czworokątów, a także wykorzystuje, te wzory do obliczania długości boków i wysokości tych wielokątów
- wyłącza wspólny czynnik liczbowy przed nawias,
- układa wyrażenie algebraiczne do reprezentacji graficznej, rysunkowej i odwrotnie,
- rozwiązuje zadanie tekstowe prowadzące do ułożenia wyrażenia algebraicznego,
- oblicza wartości liczbowe złożonych wyrażeń algebraicznych w zbiorze liczb wymiernych z uwzględnieniem obliczeń procentowych,
- przekształca wzory,
- rozwiązuje zadania tekstowe z zastosowaniem równań, uwzględniające obliczenia procentowe,
- zapisuje zależność między wielkościami wprost proporcjonalnymi,
- rozwiązuje równanie w postaci proporcji zawierające np. nawiasy,
- formułuje wnioski wynikające z opracowanych danych,
- układa pytania do gotowych diagramów i wykresów,
- znajduje współrzędne drugiego końca odcinka, gdy dane są współrzędne jednego końca i środka,
- przeprowadza dowody twierdzeń,
- rozwiązuje złożone zadania tekstowe z zastosowaniem twierdzenia Pitagorasa,
- wyprowadza wzory na liczbę krawędzi oraz przekątnych graniastosłupa,
- rysuje różne przekroje graniastosłupów w rzeczywistych wymiarach i oblicza ich pole,

- rozwiązuje złożone zadania z zastosowaniem wzorów na pole powierzchni i objętość graniastosłupów.
6. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń wykazujący się wiedzą ponadprogramową, rozwiązujący zadania złożone i problemowe, biorący udział w licznych konkursach matematycznych i osiągający w nich czołowe lokaty, pod warunkiem opanowania materiału wymaganego dla oceny bardzo dobrej. Kryteria otrzymania oceny celującej śródrocznej oraz rocznej określone zostały w Statucie Szkoły.

IX. Szczegółowe kryteria ocen dla klasy ósmej.

Temat	Umiejętności podstawowe		Umiejętności ponadpodstawowe		
	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Liczby i działania					
1. System rzymski.	zna znaki używane do zapisu liczb w systemie rzymskim; umie zapisać i odczytać liczby naturalne dodatnie w systemie rzymskim(w zakresie do 3000);	zna zasady zapisu liczb w systemie rzymskim;	umie zapisać i odczytać w systemie rzymskim liczby większe od 4000;		
2. Własności liczb naturalnych.	zna pojęcia liczby pierwszej i liczby złożonej; zna pojęcie dzielnika, wielokrotności liczby naturalnej; zna cechy i rozpoznaje liczby podzielne przez 2, 3, 4, 5, 9, 10, 100; rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone; znajduje NWD i NWW dwóch liczb naturalnych; rozpoznaje liczby pierwsze i liczby złożone;	oblicza dzielną (lub dzielnik), mając dane iloraz, dzielnik (lub dzielną) oraz resztę z dzielenia;	znajduje resztę z dzielenia sumy, różnicy, iloczynu liczb;	znajduje NWD i NWW liczb naturalnych przedstawionych w postaci iloczynu potęg liczb pierwszych;	umie rozwiązać nietypowe zadania tekstowe związane z dzieleniem z resztą;

3.Prównywanie liczb.	zna pojęcia: liczby naturalnej, całkowitej, wymiernej, przeciwnej i odwrotnej do danej; zna pojęcie pierwiastka arytmetycznego i potęgio wykładniku naturalnym oraz umie obliczyć wartość;	umie podać liczbę przeciwną oraz odwrotną do danej; umie podać rozwinięcie dziesiętne ułamka zwykłego; zna i rozumie potrzebę stosowania notacji wykładniczej w praktyce;	umie zapisać liczbę w notacji wykładniczej;	umie porównywać i porządkować liczby przedstawione w różny sposób;	
4. Działania na liczbach.	umie wykonać działania łączne na liczbach umie oszacować wynik i zaokrąglać liczby do podanego rzędu;	zna zasadę zamiany jednostek;	umie rozwiązać zadania tekstowe dotyczące różnych sposobów zapisywania liczb;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z działaniami na liczbach;	
5.Działania na potęgach i pierwiastkach	zna własności działań na potęgach i pierwiastkach; umie obliczyć wartość wyrażenia zawierającego pierwiastki i potęgi;	umie wyłączyć i włączyć czynnik pod pierwiastka			wykonuje skomplikowane działania zawierające pierwiastki, potęgi i notację wykładniczą
Wyrażenia algebraiczne i równania					
1.Przekształcenia algebraiczne.	zna pojęcia: wyrażenie algebraiczne, jednomian, suma algebraiczna, wyrazy podobne oraz przeprowadza redukcję wyrazów podobnych; umie budować proste wyrażenia algebraiczne; umie obliczyć wartość liczbową wyrażenia;	umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych	umie opisywać zadania tekstowe za pomocą wyrażen algebraicznych;	umie opisywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności za pomocą wyrażen algebraicznych;	umie stosować przekształcenia wyrażen algebraicznych w zadaniach tekstowych;

2. Równania	zna pojęcie równania równoważnego oraz rozumie pojęcie rozwiązania równania;	zna pojęcie równań: tożsamościowych, sprzecznych i potrafi rozpoznać te równania; umie przekształcić wzór; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań; umie opisać za pomocą równania zadanie osadzone w kontekście praktycznym;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z zastosowaniem równań;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z zastosowaniem równań;	Rozwiązuje wieloetapowe zadania związane z zastosowaniem równań;
3. Proporcje.		zna pojęcie proporcji i jej własności oraz potrafi rozwiązać równanie zapisane w postaci proporcji;	umie wyrazić treść zadania za pomocą proporcji; umie rozwiązać równanie, korzystając z proporcji;	umie rozwiązać równanie o podwyższonym stopniu trudności, korzystając z proporcji;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności za pomocą proporcji;
4. Wielkości wprost proporcjonalne.		rozumie pojęcie proporcjonalności prostej i umie rozpoznać je; umie ułożyć odpowiednią proporcję; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z		umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z wielkościami wprost	

		wielkościami wprost proporcjonalnymi;		proporcjonalnymi;	
Figury na płaszczyźnie					
1. Trójkąty i czworokąty.	zna pojęcie trójkąta oraz warunek jego istnienia; zna wzór na pole trójkąta i czworokąta oraz potrafi obliczyć ich obwody i pola; wie, ile wynosi suma miar kątów wewnętrznych trójkąta i czworokąta; umie wyznaczyć kąty trójkąta i czworokąta na podstawie danych z rysunku;	zna cechy przystawania trójkątów i umie je rozpoznać; umie obliczyć wysokość (bok) równoległoboku lub trójkąta, mając dane jego pole oraz bok (wysokość);	umie obliczyć długość odcinka w układzie współrzędnych; umie uzasadnić przystawanie trójkątów; umie obliczyć pole wielokąta	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z wielokątami;	rozwiązuje nietypowe zadania związane z wielokątami;
2. Twierdzenie Pitagorasa i jego zastosowanie.	zna i rozumie potrzebę zastosowania twierdzenia Pitagorasa; umie stosować twierdzenie Pitagorasa w prostych zadaniach o trójkątach, prostokątach, trapezach, rombach;		umie konstruować odcinek o długości wyrażonej liczbą niewymierną;	umie konstruować kwadraty o polu równym sumie lub różnicy pól danych kwadratów	potrafi udowodnić twierdzenie Pitagorasa; rozwiązuje nietypowe zadania związane z twierdzeniem Pitagorasa;
3. Przekątna kwadratu. Wysokość trójkąta równobocznego.	zna wzór na obliczanie długości przekątnej kwadratu oraz wysokości trójkąta równobocznego i potrafi te wzory zastosować;	zna wzór na obliczanie pola trójkąta równobocznego i potrafi go zastosować; umie obliczyć długość boku lub pole kwadratu, znając długość jego przekątnej;	umie obliczyć długość boku lub pole trójkąta równobocznego, znając jego wysokość; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta	rozwiązuje nietypowe zadania związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;

		umie rozwiązać zadania tekstowe związane z przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;	przekątną kwadratu lub wysokością trójkąta równobocznego;	równobocznego;	
4. Trójkąty o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .		zna zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° oraz umie rozwiązać trójkąt;	umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności wykorzystujące zależności między bokami i kątami trójkąta o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° .	
5. Odcinki w układzie współrzędnych.	umie odczytać odległość między dwoma punktami o równych odciętych lub rzędnych;	umie wyznaczyć środek odcinka;	umie obliczyć długości boków wielokąta leżącego w układzie współrzędnych; umie sprawdzić, czy punkty leżą na okręgu lub w kole umieszczonym w układzie współrzędnych;	umie rozwiązać zadania tekstowe wykorzystujące obliczanie długości odcinków w układzie współrzędnych;	

6. Dowodzenie w geometrii.	zna podstawowe własności figur geometrycznych;	umie przeprowadzić prosty dowód;	umie zapisać dowód, stosując matematyczne symbole;	przeprowadza złożone dowody;	przeprowadza skomplikowane dowody;
Zastosowania matematyki					
1. Obliczenia procentowe.	zna pojęcie procentu i umie je stosować w życiu praktycznym (odsetki, stan konta, podatek VAT, cena brutto, cena netto);	stosuje w prostych zadaniach obliczenia procentowe;	umie wykonać obliczenia procentowe w różnych sytuacjach praktycznych;	umie wykonać obliczenia procentowe o podwyższonym stopniu trudności w różnych sytuacjach praktycznych;	zna pojęcie inflacji; rozwiązuje skomplikowane zadania praktyczne, stosując obliczenia procentowe;
2. Czytanie diagramów i odczytywanie wykresów.	zna i rozumie pojęcie diagramu i wykresu oraz umie odczytywać z nich informacje;	analizuje i interpretuje informacje odczytane z diagramu i wykresu;	umie porównać, przeanalizować i zinterpretować informacje odczytane z różnych diagramów i wykresów;		
Graniastosłupy i ostrosłupy					

1. Pole powierzchni i objętość graniastosłupa.	zna pojęcia graniastosłupa prostego i prawidłowego i ich budowę oraz wzory na obliczanie pola powierzchni i objętości; potrafi obliczyć pola i objętości graniastosłupów;	umie obliczyć pole powierzchni i objętość graniastosłupa na podstawie narysowanej jego siatki; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z objętością i polem powierzchni graniastosłupa; umie obliczyć długość odcinka w graniastosłupie, korzystając z twierdzenia Pitagorasa oraz z własności trójkątów prostokątnych o kątach 90° , 45° , 45° oraz 90° , 30° , 60° ;		umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością graniastosłupa;	rozwiązuje złożone zadania dotyczące graniastosłupów, wykorzystując własności trójkątów prostokątnych;
--	---	---	--	---	--

2. Rodzaje ostrosłupów. Siatki. Pole powierzchni.	zna pojęcia związane z ostrosłupem, potrafi go nazywać; zna pojęcie pola powierzchni ostrosłupa i potrafi obliczyć pole; rozumie zasadę kreślenia siatki; umie określić liczbę wierzchołków, krawędzi i ścian ostrosłupa; umie rysować ostrosłup w rzucie równoległym;	umie obliczyć sumę długości krawędzi ostrosłupa;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z polem powierzchni ostrosłupa;	umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością odcinków, polem powierzchni i objętością ostrosłupa;	rozwiązuje złożone zadania dotyczące ostrosłupów, wykorzystując własności trójkątów prostokątnych;
Symetrie					
1. Symetria względem prostej.	zna pojęcie punktów symetrycznych względem prostej oraz umie wykreślić takie punkty; umie rozpoznawać figury symetryczne względem prostej oraz potrafi je rysować;	umie określić własności punktów symetrycznych;	umie wykreślić oś symetrii, względem której figury są symetryczne; stosuje własności punktów symetrycznych w zadaniach; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią względem prostej;	umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z symetrią względem prostej;	

2. Oś symetrii figury.	zna pojęcie osi symetrii figury, potrafi podać przykład figur osiowosymetrycznych;	umie narysować oś symetrii figury;	umie wskazać wszystkie osie symetrii figury;		
3. Symetralna odcinka.	zna pojęcie symetralnej odcinka i umie ją konstruować;	rozumie pojęcie symetralnej odcinka i jej własności;	umie dzielić odcinek na parzyste wiele równych części;	wykorzystuje własności symetralnej odcinka w zadaniach;	
4. Dwusieczna kąta.	rozumie pojęcie dwusiecznej kąta, jej własności i umie ją konstruować;		umie dzielić kąt na parzyste wiele równych części;	wykorzystuje własności dwusiecznej kąta w zadaniach;	
5. Symetria względem punktu.	zna pojęcie punktów symetrycznych względem punktu i potrafi wykreślić punkt symetryczny do danego; umie rozpoznawać figury symetryczne względem punktu; umie rysować figury w symetrii środkowej;	umie podać własności punktów symetrycznych;	umie wykreślić środek symetrii, względem którego punkty są symetryczne; umie rozwiązywać zadania tekstowe związane z symetrią środkową;	umie rozwiązywać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z symetrią środkową;	
6. Środek symetrii figury.	zna pojęcie środka symetrii figury i potrafi go wskazać; umie rysować figury posiadające środek symetrii;		umie rysować figury posiadające więcej niż jeden środek symetrii stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach;	stosuje własności figur środkowosymetrycznych w zadaniach o podwyższonym stopniu trudności;	

Koła i okręgi					
1. Liczba Π . Długość okręgu. Pole koła.	zna i stosuje wzór na obliczanie długości okręgu i pola powierzchni koła; umie obliczyć pole pierścienia kołowego, znając promień lub średnice kół ograniczających pierścień zna liczbę Π	umie wyznaczyć promień lub średnicę okręgu, znając jego długość lub pole powierzchni koła;	rozumie sposób wyznaczenia liczby Π ; umie rozwiązać zadania tekstowe związane z długością okręgu i polem powierzchni koła; umie obliczyć pole nietypowej figury, stosując wzór na pole koła;	umie rozwiązać zadania tekstowe o podwyższonym stopniu trudności związane z długością okręgu;	rozwiązuje nietypowe zadania o kołach i okręgach;
Rachunek prawdopodobieństwa					
1. Ile jest możliwości?	zna pojęcie zdarzenia losowego i potrafi określić zdarzenia losowe w doświadczeniu;	umie opisać wyniki doświadczeń losowych lub przedstawić je za pomocą tabeli; umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody;		umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody w trudniejszych przykładach;	umie obliczyć liczbę możliwych wyników stosując własne metody w nietypowych przykładach;
2. Obliczanie prawdopodobieństwa.	zna wzór na obliczanie prawdopodobieństwa i go stosuje;	umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów;		Umie obliczyć prawdopodobieństwo zdarzenia składającego się z dwóch wyborów w trudniej.przyk	oblicza prawdopodobieństwo nietypowych zdarzeń;

JEZYK ANGIELSKI (kl. 4 - 8)

Przygotowanie do zajęć:

Uczeń systematycznie odrabia zadania domowe, na lekcję przynosi podręcznik, zeszyt ćwiczeń, zeszyt (w linię lub kratkę) oraz przybory szkolne. Nieprzygotowanie się do zajęć (brak zadań domowych, niegotowość odpowiedzi) należy zgłaszać nauczycielowi na początku lekcji. Nieprzygotowanie można zgłaszać trzy razy w semestrze. Każde kolejne skutkuje oceną negatywną. Uczeń, który nie posiadał podręcznika, zeszytu ćwiczeń lub zeszytu przedmiotowego zobowiązany jest do uzupełnienia brakujących zadań i notatek na następną lekcję. Uczniowie nieobecni na lekcji również zobowiązani są do uzupełnienia brakujących zadań i notatek.

Rozwijanie kompetencji kluczowych:

- **KOMPETENCJE W ZAKRESIE CZYTANIA I PISANIA** : zdolność wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie oraz językowa interakcja w odpowiedniej i kreatywnej formie w pełnym zakresie kontekstów społecznych i kulturowych;
- **KOMPETENCJE JĘZYKOWE**: umiejętność wyrażania myśli i poglądów w języku obcym, nawiązania kontaktów, dyskusji z uwzględnieniem różnic kulturowych;
- **KOMPETENCJE MATEMATYCZNE ORAZ KOMPETENCJE W ZAKRESIE NAUK PRZYRODNICZYCH, TECHNOLOGI I INŻYNIERII** umiejętność rozwijania i wykorzystania myślenia naukowego w celu rozwiązywania problemów występujących w życiu codziennym; zapoznanie uczniów z prawami przyrody, przekazanie im umiejętności rozpoznawania obecności tych praw w otaczającej nas rzeczywistości, a nade wszystko skłonienie ich do konstruktywnego wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności;
- **KOMPETENCJE CYFROWE**: pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie. Bezpieczne korzystanie z informacji dostępnych w Internecie;
- **KOMPETENCJE OSOBISTE, SPOŁECZNE W ZAKRESIE UCZENIA SIĘ**: zdolność organizowania własnego procesu uczenia, indywidualnie oraz w grupach, odpowiednio do własnych potrzeb, a także ze świadomością metod i możliwości;
- **KOMPETENCJE OBYWATELSKIE**: rozwijanie osobowych, interpersonalnych i międzykulturowych a także wszelkich form zachowań przygotowujących do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym;
- **KOMPETENCJE W ZAKRESIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**: stymulowanie rozwoju umiejętności myślenia i działania oraz kształtowanie postaw; stwarzanie sytuacji, w których uczący się mogą samodzielnie podejmować decyzje, dokonywać wyborów oraz ponosić za nie odpowiedzialność;

- **KOMPETENCJE W ZAKRESIE ŚWIADOMOŚCI I EKSPRESJI KULTUROWEJ:** docenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i emocji za pośrednictwem szeregu środków wyrazu;

Sprawności podlegające ocenie w klasach 4-8:

- mówienie
- czytanie
- rozumienie tekstu czytanego
- rozumienie ze słuchu
- pisanie krótkiego tekstu
- znajomość pisowni
- znajomość struktur gramatycznych
- znajomość słownictwa
- umiejętność pracy w grupie (projekt)
- aktywność na zajęciach
- praca w domu

Formy oceniania postępów ucznia w klasach 4-8:

ustne:

- rozmowy w parach lub małych grupach sprawdzające umiejętność komunikowania się w określonych sytuacjach – dwa razy w semestrze;
- recytacja wiersza lub tekstu piosenki – raz w semestrze.

pisemne:

- test sprawdzający umiejętność czytania, słuchania, pisanie i znajomość gramatyki – po każdym rozdziale z podręcznika;
 - kartkówka – częstotliwość nieokreślona (dotycząca do trzech lekcji wstecz);
 - dyktando – raz w semestrze;
 - krótki paragraf – częstotliwość nieokreślona
 - projekt – praca w grupie – raz w semestrze.
- aktywność – oceniana na koniec semestru na podstawie ilości zdobytych „+” i „-”;
- praca w domu – sprawdzana na każdej lekcji, a oceniana około 2 - 3 razy w semestrze.

Kryteria oceniania poszczególnych sprawności w klasach 4-8:

a) kryteria oceniania wypowiedzi ustnych:

ocena celująca:

- uczeń wypowiada się bezbłędnie używając zwrotów i konstrukcji gramatycznych wykraczających poza treści objęte programem nauczania;
- posiada pełną swobodę wypowiedzi;

ocena bardzo dobra:

- uczeń wypowiada się bez pomocy nauczyciela;
- wypowiedź jest poprawna pod względem merytorycznym i językowym;
- posiada duży zakres słownictwa;

ocena dobra:

- uczeń przeważnie wypowiada się samodzielnie;
- posługuje się w miarę poprawnym językiem;
- potrafi mówić spójnie, z lekkim wahaniami;
- zasób słownictwa nie jest pełny, ale uczeń potrafi zastąpić brakujące słowo innym;
- występują niewielkie uchybienia w stosowaniu konstrukcji gramatycznych;

ocena dostateczna:

- uczeń stosuje w miarę bezbłędnie proste konstrukcje gramatyczne oraz posługuje się pewnym zasobem słownictwa;
- swą wypowiedź formułuje z niewielką pomocą nauczyciela;

ocena dopuszczająca:

- uczeń potrafi sformułować wypowiedź jedynie z pomocą nauczyciela;
- zna zasady stosowania podstawowych konstrukcji gramatycznych, ale ma problemy z ich użyciem;
- występują braki w słownictwie podstawowym;
- rzadko próbuje zabierać głos w rozmowie.

ocena niedostateczna:

- uczeń nie jest w stanie sformułować wypowiedzi nawet za pomocą nauczyciela;
- wykazuje znaczne braki w opanowaniu materiału gramatycznego i podstawowego słownictwa.

b) kryteria oceniania recytacji:

ocena celująca:

- artystyczna interpretacja treści tekstu;
- perfekcyjne opanowanie pamięciowe;
- bezbłędna wymowa;

ocena bardzo dobra:

- indywidualna interpretacja tekstu;
- perfekcyjne opanowanie pamięciowe tekstu;
- na ogół poprawna wymowa;

ocena dobra:

- próba samodzielnej interpretacji tekstu;
- drobne potknięcia w pamięciowym opanowaniu utworu;
- w miarę poprawna wymowa;

ocena dostateczna:

- mechaniczne odtwarzanie treści bez próby interpretacji tekstu;
- uchybienia w pamięciowym opanowaniu utworu;
- dość liczne błędy w wymowie;

ocena dopuszczająca:

- niepełne opanowanie pamięciowe tekstu;
- bardzo liczne błędy w wymowie;

ocena niedostateczna;

- brak opanowania pamięciowego tekstu;

c) kryteria oceniania prac pisemnych:

ocena celująca – praca bezbłędna pod względem gramatycznym, leksykalnym

i ortograficznym, zawierająca struktury wykraczające poza program nauczania;

ocena bardzo dobra – praca poprawna pod względem gramatycznym, leksykalnym i ortograficznym;

ocena dobra – praca na ogół poprawna, ewentualne błędy gramatyczne, leksykalne, czy ortograficzne nie mają znaczenia dla zrozumienia ogólnego sensu tekstu;

ocena dostateczna – praca zawierająca nieliczne poważniejsze błędy gramatyczne, leksykalne lub ortograficzne;

ocena dopuszczająca – praca zawiera liczne błędy świadczące o niepełnym opanowaniu materiału;

ocena niedostateczna – praca zawierająca liczne błędy świadczące o niedostatecznym opanowaniu materiału;

d) kryteria oceniania dyktanda:

ocena celująca – praca bezbłędna i staranna;

ocena bardzo dobra – 1-2 błędy w pisowni;

ocena dobra – 3-4 błędy w pisowni;

ocena dostateczna – 5-6 błędów w pisowni;

ocena dopuszczająca – 7-8 błędów w pisowni;

ocena niedostateczna – ponad 8 błędów w pisowni;

e) kryteria oceniania aktywności:

ocena bardzo dobra – jeżeli uczeń jest zawsze aktywny na lekcjach i zdobył co najmniej 5 plusów;

ocena dobra – jeżeli uczeń jest często aktywny na lekcjach i zdobył co najmniej 3- 4 plusy za aktywność;

ocena dostateczna – jeżeli uczeń jest czasami aktywny na zajęciach, ponadto zdobył 2 plusy;

ocena dopuszczająca – jeżeli uczeń jest mało aktywny i w ciągu semestru zdobył tylko

1 plus;

ocena niedostateczna – jeżeli uczeń nie udzielał się w ogóle na lekcjach i nie zdobył żadnego plusa;

f) kryteria oceniania pracy w domu

ocena bardzo dobra – jeżeli uczeń pięć razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną pracę domową;

ocena dobra – jeżeli uczeń cztery razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną pracę domową;

ocena dostateczna – jeżeli uczeń trzy razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną pracę domową;

ocena dopuszczająca – jeżeli uczeń dwa razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną pracę domową;

ocena niedostateczna – jeżeli uczeń trzykrotnie zapomni odrobić pracy domowej;

g) kryteria oceniania sprawdzianów, testów i kartkówek – system punktowy wg WSO

Celujący: 100%

Bardzo dobry: 86%-99%

Dobry: 71%-85%

Dostateczny: 51%-70%

Dopuszczający: 31%-50%

Niedostateczny: 0%-30%

h) Przy ocenianiu prac pisemnych uczniów mających obniżone kryteria oceniania nauczyciel stosuje następujące zasady przeliczania punktów na ocenę:

1) poniżej 19% możliwych do uzyskania punktów - niedostateczny;

2) 20% - 39% - dopuszczający;

3) 40% - 54% - dostateczny;

4) 55% - 70% - dobry;

5) 71% - 89% - bardzo dobry;

6) 90% - 100% - celujący.

Wymagania programowe na poszczególne oceny w klasach 4-8.

Na ocenę celującą uczeń:

- poprawnie operuje pojęciami gramatycznymi;

- buduje poprawne i spójne zdania twierdzące, pytające i przeczące, stosuje poprawny szyk wyrazów;

- poprawnie używa słownictwa o charakterze złożonym, abstrakcyjnym, wykraczającego niejednokrotnie poza zakres wprowadzonego słownictwa;

- rozumie wszystkie polecenia nauczyciela i instrukcje w podręczniku;

- rozumie dokładnie sens danego tekstu lub rozmowy;

- wybiera z tekstu lub dialogu określone – kluczowe lub potrzebne – informacje;
- poprawnie przekazuje ustnie proste informacje;
- dysponuje zakresem czynnego słownictwa wykraczającym poza podstawę programową;
- ma doskonałą wymowę;
- pisze spójne teksty, o długości większej niż wymagana, zawierający poprawne zdania z pełnymi informacjami, używa prawidłowej pisowni i interpunkcji;
- potrafi korzystać z innych źródeł niż podręcznik, w celu samodzielnego pogłębiania znajomości języka angielskiego;
- wykonuje podczas lekcji oraz testów i sprawdzianów zadania dodatkowe o podwyższonym stopniu trudności;
- zajmuje pierwsze miejsca w szkolnych konkursach języka angielskiego i/lub bierze udział w ogólnopolskim konkursie z języka angielskiego, zdobywając znaczną ilość punktów.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- poprawnie operuje poznanymi strukturami gramatycznymi;
- buduje poprawne i spójne zdania twierdzące, pytające i przeczące, stosuje poprawny szyk wyrazów;
- poprawnie używa słownictwa o charakterze złożonym, abstrakcyjnym;
- rozumie wszystkie polecenia nauczyciela i instrukcje w podręczniku;
- rozumie ogólny sens danego tekstu lub rozmowy;
- wybiera z tekstu lub dialogu określone – kluczowe lub potrzebne – informacje;
- poprawnie, bez większych błędów przekazuje ustnie proste informacje;
- dysponuje dużym zakresem czynnego słownictwa i zrozumiałą wymową;
- poprawnie czyta i bardzo dobrze rozumie ogólny sens tekstu;
- pisze spójny, o wymaganej długości tekst zawierający poprawne zdania z pełnymi informacjami, używa prawidłowej pisowni i interpunkcji.

Na ocenę dobrą uczeń:

- poprawnie operuje większością poznanych struktur gramatycznych, buduje spójne zdania;
- stosuje dość szeroki zakres słownictwa związanego głównie z życiem codziennym, poprawnie używa niedużej ilości słownictwa abstrakcyjnego;
- rozumie większość poleceń nauczyciela;
- na ogół rozumie ogólny sens słyszanych tekstów i dialogów, wydobywa z nich większość kluczowych lub potrzebnych informacji;
- używa podczas rozmowy odpowiednich sformułowań (pyta, odpowiada, itp.);
- dość poprawnie, bez większych błędów, przekazuje informacje;
- dysponuje wystarczającym zakresem słownictwa do wyrażenia myśli i przekazania

prostych informacji;

- poprawnie czyta i dobrze rozumie czytany tekst;
- ma dość poprawną wymowę;
- pisze na ogół spójny, o wymaganej długości tekst, zawierający w większości poprawne zdania z istotnymi informacjami, używa w większości poprawnej pisowni i interpunkcji.

Na ocenę dostateczną uczeń:

- poprawnie posługuje się podstawowymi strukturami gramatycznymi;
- buduje proste zdania zachowując poprawny szyk wyrazów;
- posiada podstawowy zasób słownictwa, poprawnie, ale rzadko używa słownictwa o charakterze bardziej złożonym, abstrakcyjnym;
- z tekstu słuchanego wydobywa część kluczowych lub potrzebnych informacji;
- rozumie niektóre polecenia nauczyciela;
- przekazuje wiadomość ustną na ogół w sposób poprawny, dysponując ograniczonym zakresem czynnego słownictwa oraz nie zawsze prawidłową wymową;
- poprawnie rozumie większość zdań w czytanim tekście lub dialogu;
- podejmuje próbę napisania pracy zawierającej pełne zdania, proste struktury i słownictwo, podaje większość istotnych informacji, nie zawsze przestrzega wymogów długości tekstu oraz prawidłowej interpunkcji.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- poprawnie stosuje tylko niektóre proste struktury gramatyczne;
- ma trudności z samodzielnym zbudowaniem spójnego zdania;
- dysponuje niewielkim zakresem słownictwa;
- rozumie niektóre proste słuchane teksty lub dialogi, wydobywa pojedyncze kluczowe informacje;
- rozumie polecenia z pomocą nauczyciela;
- ma trudności z ustnym przekazaniem informacji, dysponuje bardzo ograniczonym zasobem słownictwa;
- ma trudności z poprawną wymową;
- czyta teksty z błędami i słabo je rozumie (ograniczony zakres słownictwa biernego);
- ma duże trudności z napisaniem spójnej pracy zawierającej pełne zdania, istotne informacje, o wymaganej długości i interpunkcji.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą (koniecznych, umożliwiających kontynuację nauki na wyższym poziomie kształcenia).

Poprawianie ocen niekorzystnych:

- uczeń ma prawo do poprawienia tylko oceny niedostatecznej z testu lub sprawdzianu (w formie wyznaczonej przez nauczyciela; poprawa oceny winna nastąpić w ciągu dwóch tygodni od daty oddania prac)
- uczeń może poprawić ocenę niedostateczną ze sprawdzianu lub testu tylko raz;
- w przypadku nieobecności na którejś z obowiązujących procedur oceniania, bez względu na jej przyczyny, uczeń ma obowiązek poddania się tej formie sprawdzania jego osiągnięć w trybie określonym przez nauczyciela;
- trzy razy w ciągu semestru uczeń może zgłosić brak przygotowania do zajęć- nieprzygotowanie należy zgłosić przed lekcją, każde kolejne nieprzygotowanie skutkuje oceną niedostateczną

PRZYRODA

Wymogi edukacyjne z przyrody zostały opracowane na podstawie:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół
5. Statutu Szkoły Podstawowej nr 4w Ostrowie Wielkopolskim
6. Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w Szkole Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim
7. Programu nauczania przyrody “Przyroda” kl. IV wyd. WSiP.

Spis treści:

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów:

- 1) Zasady oceniania
- 2) Pomiar osiągnięć
- 3) Przygotowanie się do zajęć
- 4) Prace pisemne
- 5) Odpowiedzi ustne
- 6) Prace domowe
- 7) Zasady informowania o osiągnięciach

Aktywność na lekcji:

- 5) Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania z przyrody

II Ogólne kryteria ocen z przyrody:

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

1. Zasady oceniania

- 1) Uczeń jest oceniany według tradycyjnej skali ocen od 1 do 6, zgodnie z ogólnymi kryteriami ocen z przyrody oraz poziomami wymagań określonymi w planie realizacji materiału nauczania przyrody w poszczególnych klasach. Dopuszcza się stosowanie plusa lub minusa przy ocenach częściowych. W przypadku wybranych form aktywności oceny są wystawiane na podstawie zgromadzonych przez ucznia plusów i minusów.
- 2) Ocenę semestralną i końcoworoczną uczeń otrzymuje za **systematyczną pracę** w ciągu całego okresu (roku). Na koniec okresu nauczyciel nie przewiduje żadnych dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych (poprawkowych). Wyłącza się sytuacje wyjątkowe, np. długotrwała choroba.
- 3) Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne do poziomu koniecznego w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania.
- 4) Uczeń, który uzyskał ocenę niedostateczną za pierwszy semestr zobowiązany jest do uzupełnienia poziomu wiedzy i umiejętności w terminie i na zasadach uzgodnionych z nauczycielem przedmiotu. W przypadku nie uzupełnienia zaległości, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną w klasyfikacji rocznej.

- 5) Na lekcjach przyrody oceniane będzie:

Rozumienie pojęć przyrodniczych

- Prowadzenie obserwacji, doświadczeń, hodowli
- Posługiwanie się pojęciami i językiem przyrodniczym odpowiednim do danego etapu kształcenia
- Czytanie tekstów przyrodniczych ze zrozumieniem
- Umiejętność zastosowania nabytej wiedzy przyrodniczej w praktyce
- Aktywność na lekcjach, praca w grupach i w zespole klasowym oraz własny wkład pracy ucznia
- Prezentowanie wyników swojej pracy w różnych formach i estetyka wykonywanych prac.

2. Pomiar osiągnięć

Pomiar osiągnięć ucznia odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- 1) Sprawdziany

2) Kartkówki

3) Odpowiedzi ustne

4) Prace domowe

5) Zeszyty ćwiczeń

6) Prace długoterminowe, doświadczenia, obserwacje

7) Inne formy aktywności:

- udział w konkursach
- wykonywanie pomocy dydaktycznych
- aktywny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z przyrodą

8) Obserwacja:

- przygotowania ucznia do lekcji
- sposobu prezentowania swoich wiadomości
- jego aktywności na lekcji
- pracy w grupie i w zespole klasowym

3. Przygotowanie się do zajęć.

1) Uczeń ma obowiązek systematycznie przygotowywać się do zajęć.

2) Każdy uczeń przychodzący na lekcje przyrody jest zobowiązany do przynoszenia:

- podręcznika i ćwiczeń oraz zeszytu przedmiotowego ,

3) Uczeń ma obowiązek systematycznie prowadzić zeszyt i na bieżąco wypełniać zeszyt ćwiczeń.

4) Przez przygotowanie się do zajęć rozumiemy:

- wykonanie zadania domowego
- wykonanie zadania długoterminowego
- przygotowanie się do odpowiedzi ustnej
- przyniesienie zeszytu przedmiotowego

- przyniesienie zeszytu ćwiczeń
- przyniesienie pomocy potrzebnych do lekcji
- uczeń ma prawo do dwukrotnego zgłoszenia w ciągu okresu nieprzygotowania się do zajęć. Musi to uczynić na samym początku lekcji. Po wykorzystaniu nieprzygotowania się do zajęć za każde następne uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, o ewentualnej możliwości poprawy decyduje nauczyciel. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania na lekcjach powtórzeniowych i sprawdzianach.

10. Prace pisemne

- b) Wszystkie prace pisemne są obowiązkowe.
- c) Ocenę za pracę pisemną nauczyciel wystawia na podstawie liczby zdobytych punktów, informujących o spełnieniu wymagań na poszczególne oceny.
- d) Nauczyciel korzysta z następującej skali przeliczania punktów na oceny:
 - 100 % - celujący,
 - 99 % - 86 % - bardzo dobry ,
 - 85 % - 71 % - dobry,
 - 70 % - 51% - dostateczny,
 - 50 % - 31 % - dopuszczający.
 - 30% - 0 % - niedostateczny.
- e) Każda praca pisemna jest dokumentem szkolnym. Uczeń starannie prezentuje w niej swoje wiadomości i dba o jej estetykę. Oceniając pracę nauczyciel uwzględnia możliwości ucznia. Wyjątkiem są uzasadnione sytuacje (np. dysgrafia, opinie z Poradni Psychologiczno Pedagogicznej)
- f) Nauczyciel ma prawo obniżyć ocenę o jeden stopień w przypadku, gdy praca jest niestaranna lub nieestetyczna a w przypadku, gdy praca jest nieczytelna nauczyciel ma prawo obniżyć ocenę o jeden stopień.
- g) Nauczyciel ma prawo przerwać pracę pisemną uczniowi lub całej klasie, jeśli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia niesamodzielność jego pracy. Stwierdzenie faktu odpisywania podczas pracy pisemnej jest podstawą postawienia uczniowi oceny niedostatecznej.
- h) Sprawdziany
 - Sprawdziany są przeprowadzane po zakończeniu każdego działu.
 - Prace klasowe trwają 45 minut i obejmują 1 dział programowy.
 - Sprawdzian jest zapowiadany tydzień wcześniej, podawany jest wówczas zakres materiału, który jest utrwalony na lekcji powtórzeniowej.
 - Nauczyciel sprawdza prace klasowe w czasie nie przekraczającym dwóch tygodni.

- W przypadku otrzymania ze sprawdzianu oceny niedostatecznej uczeń ma prawo do poprawy (chyba, że nauczyciel zdecyduje inaczej), która jest dobrowolna i odbywa się po lekcjach w ciągu dwóch tygodni od rozdania prac. Poprawa może nastąpić tylko raz. Do dziennika wpisane będą wówczas dwie oceny, z których będzie liczona średnia arytmetyczna.
- Sprawdziany są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, i nieobecność ta jest dłuższa niż dwa dni, to ma obowiązek ją napisać w terminie nieprzekraczającym dwóch tygodni od powrotu do szkoły. W pozostałych przypadkach uczeń ma obowiązek napisać sprawdzian na kolejnej jednostce lekcyjnej.
- Unikanie lub odmowa pisania pracy pisemnej jest równoznaczna z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
- Sprawdziany będą oceniane wg. następującej skali:
100 % - celujący,
99 % - 86 % - bardzo dobry ,
85 % - 71 % - dobry,
70 % - 51 % - dostateczny,
50 % - 31 % - dopuszczający.
30% - 0 % - niedostateczny.

i) Kartkówki

- Kartkówki trwają od 5 do 20 minut i dotyczą trzech ostatnich lekcji. Nie muszą być zapowiadane i nie podlegają poprawie. Przyjmuje się, że pozytywna ocena z kolejnej kartkówki daje informację o opanowaniu również poprzedniego materiału i stanowi swoistą poprawę tej poprzedniej. Chyba, że nauczyciel zdecyduje inaczej. W przypadku, gdy ocen niedostatecznych z kartkówek jest kilka pod rząd, nauczyciel postanawia w jakiej formie i terminie nastąpi poprawa.
- Ilość kartkówek nie jest określona, o jej potrzebie nauczyciel sam decyduje.
- Sprawdzone i omówione kartkówki wracają do nauczyciela i są do wglądu dla rodziców.
- Kartkówki będą oceniane według następującej skali procentowej:
100 % - 95 % - bardzo dobry ,
94 % - 75 % - dobry,
74 % - 51 % - dostateczny,
50 % - 41 % - dopuszczający.
40% - 0 % - niedostateczny.

11. Odpowiedzi ustne

Odpowiedź ustna polega na samodzielnym rozwiązaniu zadanego pytania (lub pytań) dotyczącego bieżącego materiału.

W ocenianiu odpowiedzi ustnej stosuje się następujące kryteria oceniania:

- Bezbłędne rozwiązanie pytania (i zadania domowego w zeszycie), z pełnym komentarzem : ocena bdb,
- Drobne błędy podczas odpowiedzi (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena db,

- Rozwiązanie zadania ,pytania przy niewielkiej pomocy nauczyciela (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena dst,
- Rozwiązanie zadania ,udzielenie odpowiedzi przy dużej pomocy nauczyciela (i rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena dop.
- Odpowiedzi ustne sprawdzają wiadomości z trzech ostatnich lekcji.
- Dodatkowe pytanie naprowadzające obniża ocenę.

12. Prace domowe

- Praca domowa jest obowiązkowa.
- W każdym przypadku braku pracy domowej uczeń ma obowiązek odrobienia pracy na najbliższą godzinę lekcyjną. Jeśli tak się nie stanie, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

13. Zasady informowania o osiągnięciach

- Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymywanych ocenach.
- Każda ocena jest jawna. Uczeń ma prawo wiedzieć za co i jaką ocenę otrzymał. Informacja o ocenie jest wpisywana do dziennika internetowego Librus.
- Rodzice są także informowani o osiągnięciach swoich dzieci podczas zebrań i konsultacji.
- Zarówno uczeń, jak i rodzice mają prawo wglądu do prac pisemnych oraz ocen ucznia w dzienniku.
- W zależności od potrzeb nauczyciel przeprowadza rozmowy indywidualne lub osobiste oraz wysyła wiadomości za pośrednictwem e- dziennika, informujące rodziców o postępach w nauce ich dzieci.

14. Aktywność na lekcji

Aktywna postawa podczas lekcji promowana będzie znakiem plus (+). Sześć takich znaków będzie równoznaczne z oceną celującą, pięć z bardzo dobrą, cztery z oceną dobrą, trzy z oceną dostateczną .

Przed wystawieniem oceny okresowej (końcoworocznej) uczeń otrzymuje ocenę za aktywność na lekcjach przyrody. Przez aktywność rozumiemy:

- a) Częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi
- b) Rozwiązywanie zadań dodatkowych, wykonywanie doświadczeń, eksperymentów
- c) Aktywną pracę w grupach.

15. Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania

- a) Ustalenie wspólnie z uczniem, jakie partie materiału wymagają nadrobienia
- b) Ustalenie, w jaki sposób zaległości mają zostać nadrobione (np. pomoc koleżeńska, pomoc nauczyciela, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, praca własna)
- c) Współpraca z pedagogiem szkolnym – wspólne ustalenie sposobu pracy z uczniami mającymi problemy dydaktyczne i wychowawcze.

II. Ogólne kryteria ocen z przyrody:

1. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przyrody w danej klasie.
- b) Podejmuje prace badawcze, samodzielnie je opracowuje i prezentuje
- c) Biegłe posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych.
- d) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, bierze aktywny i systematyczny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z przyrodą. Rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe. Jest aktywny i zawsze przygotowany do lekcji. Dzieli się wiedzą z innymi uczniami.
- e) bierze udział w konkursach przyrodniczych

2. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował wiadomości i umiejętności zawarte w programie nauczania danej klasy na poziomie dopełniającym.
- b) Posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania, potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania problemów w nowych sytuacjach,
- c) Zawsze ma odrobione zadanie domowe, rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe, pomaga innym. Jest aktywny na lekcjach. Uczestniczy w szkolnych i pozaszkolnych konkursach przedmiotowych z przyrody.

3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował w stopniu dobrym wiadomości objęte programem nauczania w danej klasie.
- b) Poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje zadania , ćwiczenia z niewielką pomocą nauczyciela.
- c) Bierze czynny udział w lekcjach przyrody, zawsze jest do nich przygotowany i systematycznie odrabia zadania domowe.

4. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie podstawowym.
- b) Wykonuje polecenia przy pomocy nauczyciela
- c) Zdarza mu się brak pracy domowej, jego aktywność na lekcjach przyrody jest niewielka.

5. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który

- a) Ma braki w opanowaniu wiadomości podstawowych, ale nie przekreślają one możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z przyrody w dalszym etapie kształcenia.
- b) Wykonuje polecenia na miarę swoich możliwości
- c) Stara się uzupełnić brakujące wiadomości, wykazuje zainteresowanie możliwością poprawy ocen.

- d) Zdarzają mu się braki prac domowych, nie zawsze sporządza notatki, nie uczestniczy aktywnie w lekcji.
6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:
- a) Nie opanował wymagań edukacyjnych ujętych w programie nauczania, a braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z przyrody.
 - b) Nie jest w stanie rozwiązać zadań o elementarnym stopniu trudności.
 - c) Często jest nieprzygotowany do lekcji. Nie uczestniczy aktywnie w lekcji, nie notuje lub nie prowadzi zeszytu. Wykazuje lekceważący stosunek do przedmiotu, często opuszcza lekcje przyrody bez usprawiedliwienia.
 - d) Nie wykazuje zainteresowania możliwościami poprawienia ocen z przyrody stworzonymi mu przez nauczyciela.

Klasa 4 – wymagania z przyrody na poszczególne oceny szkolne

Numer i temat lekcji	Wymagania podstawowe Uczeń na ocenę:		Wymagania ponadpodstawowe Uczeń na ocenę:		
	Dopuszczającą	dostateczną	dobrą	bardzo dobrą	celującą
Dział 1. Poznanie przyrody (odpowiada treściom kształcenia z działów I i częściowo II z <i>Podstawy programowej kształcenia ogólnego</i>)					
1. Sposoby poznawania przyrody	- wymienia źródła wiedzy o przyrodzie; - wymienia zmysły potrzebne do poznawania przyrody; - podaje przykłady obiektów, które można obserwować przez lupę.	- określa, co to jest przyroda; - podaje po dwa przykłady obserwacji przyrodniczych, w których wykorzystuje się lornetkę.	- podaje przykłady obiektów, organizmów, które można obserwować przez mikroskop; - wyjaśnia, do czego jest potrzebna mapa, kompas i taśma miernicza.	wyjaśnia, co to są narządy zmysłów i jaka jest ich rola w poznawaniu przyrody.	wyjaśnia, jakie są źródła wiedzy o przyrodzie.
2. Obserwacje przyrodnicze	podaje przykłady organizmów, obiektów i zjawisk, które można obserwować.	- wymienia sposoby dokumentowania obserwacji przyrodniczej; - wymienia zasady bezpieczeństwa, których należy przestrzegać, prowadząc obserwacje przyrodnicze.	wyjaśnia, co to jest obserwacja przyrodnicza.	opracowuje kartę obserwacji dowolnego obiektu.	wyjaśnia, kiedy można na podstawie obserwacji wyciągnąć wnioski.
3. Doświadczenia przyrodnicze	podaje przykłady pytań, na które można uzyskać odpowiedź, przeprowadzając doświadczenie przyrodnicze.	wymienia zasady, których należy przestrzegać, prowadząc doświadczenie.	wymienia punkty, które zawiera karta doświadczenia.	podaje różnice między próbą badawczą a kontrolną w doświadczeniu.	uzasadnia, dlaczego w doświadczeniu jest potrzebna próba kontrolna.
4. Kierunki geograficzne	- wyjaśnia, kiedy jest nam potrzebna znajomość kierunków świata, - wyznacza kierunki świata za pomocą gnomonu i Słońca.	posługuje się kompasem przy wyznaczaniu kierunków świata.	- opisuje kierunki świata na różny kierunków; - określa kierunki świata w terenie.	opisuje sposoby wyznaczania kierunków świata w sytuacji, gdy nie ma przyrządów i gdy nie widać Słońca.	konstruuje kompas domowym sposobem według instrukcji i posługuje się nim.

5. Zmiany położenia Słońca na niebie	• podaje przykłady świadczące o pozornych zmianach położenia Słońca na niebie; • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>wschód Słońca</i>, <i>górowanie Słońca</i>, <i>zachód Słońca</i>.	• określa długość dnia (od wschodu do zachodu Słońca); • wyjaśnia pojęcie widnokręgu.	• charakteryzuje widnokrąg w mieście i na wsi; • analizuje zależności między długością cienia a wysokością Słońca nad widnokresem.	• podaje zależności między wielkością widnokręgu a wysokością, na jakiej znajduje się obserwator.	• wyjaśnia, dlaczego droga Słońca nad widnokresem odbywa się w cyklu dobowym.
6. Położenie Słońca na niebie w różnych porach roku	• wymienia daty rozpoczynające kalendarzowe pory roku; • wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>równonoc</i> i <i>przesilenie</i>.	• opisuje ilustracje pokazujące drogę Słońca nad widnokresem w zależności od pór roku.	• rozpoznaje i wskazuje rysunki przedstawiające drogę Słońca w dniach rozpoczynających pory roku; • wyjaśnia zależność między wysokością Słońca nad widnokresem a długością cienia w różnych porach roku.	• samodzielnie wykonuje rysunki przedstawiające drogę Słońca nad widnokresem w dniach rozpoczęcia pór roku.	• wyjaśnia przyczyny występowania różnic w długości drogi Słońca nad widnokresem, w zależności od pory roku.
7. Podsumowanie działu 1. Poznawanie przyrody	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 1–6.				
Dział 2. Orientacja w terenie i pogoda (odpowiada treściom kształcenia z działów II (częściowo) i III z Podstawy programowej kształcenia ogólnego)					
8. Co to jest plan?	• wyjaśnia, co to jest plan; • podaje przykłady zastosowania planów.	• rysuje proste plany małych przedmiotów w zeszycie, np. pudełka od zapalek; • wyjaśnia, dlaczego nie można narysować planu klasy bez zmniejszenia jej wymiarów.	• rysuje obiekty w podanych dowolnych zmniejszeniach, np. plan klasy, pokoju, ławki szkolnej.	• szacuje na podstawie pomiarów sali lekcyjnej, ile razy należy zmniejszyć długość i szerokość sali, aby jej plan zmieścił się na kartce.	• wyciąga wnioski dotyczące zależności między zastosowanym pomniejszeniem obiektu a wielkością tego obiektu na planie.
9. Plan i mapa	• wymienia różnice między planem i mapą; • wymienia stałe elementy mapy; • odczytuje na mapie topograficznej, gdzie	• rozpoznaje na mapie znaki topograficzne liniowe, powierzchniowe i punktowe, podaje ich przykłady.	• określa kierunki świata na mapie topograficznej; • analizuje mapy topograficzne pod względem liczby	• planuje i opisuje trasę wycieczki, określając kierunki świata; • wyznacza trasę wędrówki, zgodnie z opisem na mapie	• podaje przykłady innych map (np. tematycznych) i opisuje ich zastosowanie.

	znajduje się np. las, szkoła, kościół.	rozpoznaje mapę topograficzną wśród innych map do wyboru.	zabudowań i innych elementów.	topograficznej.	
10. Korzystanie z planów i map	- wskazuje plany miast wśród innych map; - wymienia sytuacje życiowe, w których plan miasta jest niezbędny.	- odczytuje informacje z planu miasta i mapy topograficznej w podstawowym zakresie; - wskazuje ulice i określa kierunki, w których przebiegają, np. z północy na południe; - pokazuje na planie punkty wymienione przez nauczyciela; - określa kierunki świata na mapie topograficznej i planie miasta.	planuje trasę wycieczki po mieście lub po najbliższej okolicy z uwzględnieniem najciekawszych punktów lub punktów wskazanych przez nauczyciela.	- orientuje plan miasta i mapę topograficzną za pomocą kompasu i charakterystycznych punktów w terenie; - opisuje przebieg podanej trasy z uwzględnieniem kierunków przebiegu ulic, lokalizacji zabytków itp.	szkicuje trasę ze szkoły do domu, uwzględniając kierunki świata, bez korzystania z mapy.
11. Składniki pogody	wymienia składniki pogody.	opisuje poszczególne składniki pogody.	rozdziela opady i osady atmosferyczne.	na podstawie prognozy pogody opisuje jej składniki.	rozdziela przykładowe rodzaje chmur i przewiduje na podstawie ich wyglądu zmiany w pogodzie.
12. Pomiar składników pogody	przyporządkowuje składniki pogody do urządzeń pomiarowych.	wymienia jednostki pomiaru składników pogody.	odczytuje wartości składników pogody z urządzeń pomiarowych.	na podstawie wartości poszczególnych składników pogody opisuje warunki pogodowe.	przewiduje wartości składników pogody w zależności od sytuacji opisanych przez nauczyciela.
13. Mapa pogody w różnych porach roku	przedstawia składniki pogody za pomocą symboli graficznych.	odczytuje składniki pogody z mapy pogody.	określa pogodę na podstawie mapy pogody wybranej części kraju.	rozdziela pory roku na podstawie wybranych map pogody.	przedstawia mapę pogody na podstawie prognozy słownej.
14. Niebezpieczeństwa związane z pogodą	wymienia niebezpieczeństwa związane z pogodą.	opisuje, jak należy zachować się podczas burzy.	opisuje, jak należy zachować się podczas wichury, ulewy i śnieżycy.	opisuje zjawisko tęczy.	opisuje zasadę działania piorunochronu.
15. Podsumowanie działu 2. Orientacja w terenie i pogoda	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 8–14.				

Dział 3. Ja i moje ciało (odpowiada treściom kształcenia z działu IV z *Podstawy programowej kształcenia ogólnego*)

16. Organizm człowieka	• podaje przykłady narządów w organizmie człowieka oraz ich funkcje.	• wskazuje, że podstawowym elementem budującym organizm jest komórka; • wymienia główne układy narządów organizmu człowieka.	• omawia funkcje układów narządów w organizmie człowieka.	• rozpoznaje położenie układów i narządów na rycinach anatomicznych.	• opisuje hierarchiczność struktury organizmu.
17. Układ ruchu	• wymienia funkcje szkieletu; • wskazuje na planszy podstawowe części szkieletu; • określa rolę układu mięśniowego w organizmie.	• wskazuje dwa przeciwstawnie działające mięśnie, np. zginacz i prostownik przedramienia; • wskazuje na modelu szkieletu człowieka rodzaje połączeń kości.	• wymienia elementy składowe szkieletu człowieka; • wskazuje główne mięśnie organizmu człowieka.	• wyjaśnia, dlaczego mięśnie muszą pracować parami.	• omawia budowę i funkcjonowanie stawu.
18. Układ pokarmowy	• omawia rolę układu pokarmowego.	• wskazuje na schematach budowy układu pokarmowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy.	• opisuje ogólnie przebieg procesów zachodzących w przewodzie pokarmowym człowieka.	• wymienia rodzaje zębów człowieka i podaje ich funkcje.	• opisuje rolę ślinianek, wątroby i trzustki.
19. Układ oddechowy	• omawia rolę układu oddechowego.	• wskazuje na schematach budowy układu oddechowego tworzące go narządy i podaje ich nazwy.	• uzasadnia, dlaczego oddychanie przez nos jest zdrowsze niż przez usta.	• opisuje proces wymiany gazowej zachodzący w płucach.	• wykazuje związek między budową a rolą krtani.
20. Układ krwionośny	• wymienia główne funkcje krwi.	• omawia rolę serca.	• opisuje rodzaje naczyń krwionośnych.	• na podstawie ryciny omawia budowę serca.	• wyjaśnia, dlaczego krążenie krwi jest warunkiem życia człowieka.
21. Układ nerwowy	• wskazuje na planszy układ nerwowy; • nazywa podstawowe elementy układu nerwowego.	• omawia rolę układu nerwowego w funkcjonowaniu organizmu.	• omawia części układu nerwowego.	• wymienia funkcje, jakie pełnią mózg i mózdzek.	• uzasadnia, dlaczego układ nerwowy odgrywa kluczową rolę w organizmie.
22. Układ rozrodczy	• wskazuje różnice w budowie komórki jajowej i plemnika, • podaje nazwy poszczególnych elementów budowy układu rozrodczego	• określa rolę układu rozrodczego kobiety i układu rozrodczego mężczyzny.	• wskazuje na planszy rozmieszczenie narządów rozrodczych kobiety i mężczyzny.	• określa rolę poszczególnych narządów w układzie rozrodczym męskim i układzie rozrodczym żeńskim.	• uzasadnia przystosowanie budowy układu rozrodczego męskiego i układu rozrodczego żeńskiego do pełnionych funkcji.

	kobiety i układu rozrodczego mężczyzny.				
23. Zmiany zachodzące okresie dojrzewania	opisuje zmiany zachodzące w organizmach dziewcząt i chłopców w okresie dojrzewania.	wyjaśnia, na czym polega dojrzewanie dziewcząt i chłopców.	wskazuje czynniki wpływające pozytywnie i negatywnie na rozwój organizmu w okresie dojrzewania.	charakteryzuje etap dojrzewania.	wyjaśnia, co to znaczy, że na dojrzewanie mają wpływ hormony.
24. Narządy zmysłów	- wymienia zmysły człowieka i wskazuje je na własnym organizmie; - podaje podstawowe zasady dbania o słuch i wzrok.	- opisuje rolę poszczególnych zmysłów w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego; - uzasadnia, dlaczego nie należy słuchać zbyt głośnej muzyki oraz korzystać zbyt długo z telefonów komórkowych.	- wyjaśnia, co to znaczy, że zmysły ulegają adaptacji; - podaje przykłady świadczące o ochronnym działaniu zmysłów dla organizmu.	uzasadnia, że zmysły chronią organizm przed niebezpiecznymi czynnikami zewnętrznymi.	opisuje rolę mózgu w odbieraniu wrażeń ze środowiska zewnętrznego przez narządy zmysłów.
25. Jak dbać o własne ciało i otoczenie?	podaje zasady pielęgnacji skóry, włosów, zębów i paznokci.	- omawia znaczenie czystości odzieży, obuwia, bielizny i otoczenia dla utrzymania zdrowia; - podaje przykłady ubioru dostosowanego do pory roku i rodzaju pracy.	- wymienia substancje wydalone i wydzielane przez skórę. - opisuje poprawne zasady mycia zębów.	wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie higieny osobistej jest obowiązkiem każdego człowieka.	proponuje i przeprowadza doświadczenie przedstawiające niszczenie szkliwa nazębnego.
26. Podsumowanie działu 3. Ja i moje ciało	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 16–25.				
Dział 4. Ja i moje otoczenie (odpowiada treściom kształcenia z działu V z <i>Podstawy programowej kształcenia ogólnego</i>)					
27. Świat substancji	wymienia trzy podstawowe grupy ciał stałych w zależności od ich właściwości fizycznych.	wymienia trzy stany skupienia substancji.	opisuje trzy stany skupienia substancji w zależności od ułożenia drobin oraz możliwości ich przemieszczania się.	uzasadnia, dlaczego przykładowe ciało zostało wykonane z danej substancji.	opisuje właściwości ciała w zależności od rodzaju substancji, z jakiej zostało wykonane.
28. Niebezpieczne substancje	odróżnia środki szkodliwe	na podstawie instrukcji omawia sposób	uzasadnia celowość umieszczania symboli	interpretuje szkodliwość produktu	określa szkodliwe dla zdrowia skutki działania preparatów drażniących,

	po oznaczeniach na opakowaniu lub etykiecie.	posługiwania się środkami czystości.	ostrzegawczych na produktach szkodliwych.	oznaczonego kilkoma piktogramami ostrzegawczymi.	żrących, wybuchowych i toksycznych.
29. Uszkodzenia ciała	- wskazuje sposoby postępowania podczas opatrywania otarcia lub skaleczenia; - opisuje sposoby zabezpieczania ciała przed skutkami nadmiernego promieniowania słonecznego.	- podaje przyczyny uszkodzeń skóry; - opisuje objawy złamania kości.	podaje zasady właściwego postępowania w wypadku pogryzienia przez zwierzę.	- podaje różnice między zwichnięciem a złamaniem; - wyjaśnia, dlaczego nie należy opalać się bez właściwego zabezpieczenia skóry.	wymienia rodzaje uszkodzeń ciała i opisuje sposoby udzielania pierwszej pomocy.
30. Choroby zakaźne i zapobieganie im	- wyjaśnia, co to są choroby zakaźne; - opisuje podstawowe sposoby zapobiegania chorobom zakaźnym.	- uzasadnia konieczność zasięgnięcia porady lekarskiej w przypadku zachorowania na chorobę zakaźną; - podaje przykłady chorób zakaźnych człowieka i dróg zakażenia się nimi.	- wskazuje przykłady chorób bakteryjnych i wirusowych; - uzasadnia celowość wykonywania szczepień ochronnych.	opisuje objawy wybranych chorób zakaźnych.	omawia ogólnie zasadę działania szczepionki.
31. Niebezpieczne organizmy	- wymienia typowe objawy alergii; - opisuje zachowania chroniące człowieka przed zakażeniem się grzybicą.	podaje przykłady zwierząt jadowitych.	podaje przykłady roślin mogących wywołać alergię u ludzi.	wyjaśnia, dlaczego w kontaktach ze zwierzętami należy zachować szczególną ostrożność.	wyjaśnia, co oznaczają pojęcia: <i>alergia</i>, <i>alergolog</i>.
32. Uzależnienia	wskazuje sposoby odmawiania propozycjom picia alkoholu, palenia tytoniu i zażywania narkotyków.	- wymienia sytuacje, w których należy powiedzieć <i>nie</i>; - wyjaśnia, co to jest uzależnienie.	- podaje przykłady zachowań asertywnych wobec presji otoczenia; - wyjaśnia, dlaczego znajomości zawarte przez internet mogą być niebezpieczne.	opisuje skutki działania nikotyny na organizm człowieka.	uzasadnia konieczność zachowania postawy antyalkoholowej i antynikotynowej.
33. Zdrowy styl życia	- wymienia podstawowe zasady zdrowego stylu życia; - podaje przykłady potraw, których powinna się wystrzegać	- opisuje zasady zdrowego stylu życia; - wyjaśnia, dlaczego należy zachować postawę asertywną w sytuacji bycia	uzasadnia stwierdzenie: <i>Ruch i umiejętność odpoczynku są bardzo ważne dla organizmu.</i>	- wyjaśnia, dlaczego bycie życzliwym dla innych ma wpływ na zdrowie człowieka; - uzasadnia stwierdzenie: <i>Zdrowie</i>	wyjaśnia, jak rozumie stwierdzenie: <i>Wytyczaj sobie realistyczne cele życiowe i wytrwale dąż do ich osiągnięcia.</i>

	osoba prowadząca zdrowy styl życia; wymienia czynniki mające szkodliwy wpływ na organizm człowieka.	namawianym do zapalenia papierosa, wypicia alkoholu lub spróbowania narkotyków.		w dużej mierze zależy od nas samych.	
34. Podsumowanie działu 4. Ja i moje otoczenie	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 27–33.				
Dział 5. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy (odpowiada treściom kształcenia z działu VI z <i>Podstawy programowej kształcenia ogólnego</i>)					
35. Przyroda ożywiona i nieożywiona. Rodzaje skał	- podaje przykłady elementów przyrody ożywionej i nieożywionej; - wymienia rodzaje skał (lite, luźne i zwięzłe).	- wyjaśnia, co to są skały i minerały; - odróżnia skały lite od pozostałych, rozpoznaje granity i piaskowce.	- rozpoznaje w krajobrazie elementy przyrody ożywionej i nieożywionej; - charakteryzuje różne rodzaje skał i rozpoznaje je; - wyjaśnia, co to są surowce mineralne, podaje ich podział.	- podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych; - podaje przykłady surowców jubilerskich.	- opisuje pochodzenie skał; - wyjaśnia powstawanie skał osadowych; - dokumentuje skały w najbliższej okolicy (fotografuje, opisuje, wyjaśnia różnice między nimi).
36. Formy ukształtowania powierzchni Ziemi	- wymienia formy ukształtowania terenu; - wskazuje, które z form są wklęsłe, a które wypukłe (na fotografiach, modelach lub w terenie).	rozpoznaje na ilustracjach i nazywa poszczególne formy ukształtowania terenu.	- wskazuje i nazywa elementy pagórka; - rozpoznaje zbocza łagodne i strome; - wskazuje na modelu i nazywa elementy doliny rzecznej.	rozpoznaje i nazywa elementy doliny rzecznej w terenie.	- charakteryzuje poszczególne formy ukształtowania terenu; - rozpoznaje w terenie formy terenu i wykonuje ich dokumentację fotograficzną.
37. Warunki życia na lądzie	wymienia najważniejsze cechy środowisk lądowych.	podaje przykłady sposobów przetrwania zimy przez rośliny i zwierzęta.	podaje przykłady przystosowań roślin do warunków suchych i wilgotnych.	podaje przykłady roślin światłolubnych i ceniolubnych.	wykazuje związek budowy zwierząt z przystosowaniem do życia na różnych podłożach.
38. Organizmy najbliższej okolicy	- rozpoznaje pospolite drzewa, krzewy i rośliny zielne występujące w najbliższej okolicy; - rozpoznaje pospolite zwierzęta występujące	- wskazuje różnice między drzewem iglastym a drzewem liściastym; - wyjaśnia, czym różni się drzewo od krzewu i rośliny zielnej;	podaje przykłady bylin występujących w najbliższej okolicy.	podaje, które rośliny są nazywane bylinami.	podaje różnice między roślinami jednorocznymi, dwuletnimi i wieloletnimi.

	w najbliższej okolicy.	wskazuje pień i koronę drzewa.			
39. Las jako środowisko życia organizmów	- wyjaśnia, co to jest las; - wymienia funkcje lasu; - podaje podstawowe zasady zachowania się w lesie.	omawia znaczenie tablic informacyjnych umieszczanych przy wejściu do lasu.	wyjaśnia różnice między lasem liściastym, iglastym i mieszanym.	wyjaśnia znaczenie pojęć: <i>buczyna, bór, las mieszany</i>.	prezentuje samodzielnie opracowany regulamin zachowania się w lesie.
40. Organizmy różnych warstw lasu	- wymienia warstwy roślinności w lesie; - podaje przykłady grzybów jadalnych, niejadalnych i trujących.	podaje przykłady roślin tworzących poszczególne warstwy lasu.	- opisuje temperaturę powietrza, wilgotność i nasłonecznienie występujące w poszczególnych warstwach lasu; - opisuje, jak można poznawać las za pomocą różnych zmysłów.	- wyjaśnia, dlaczego rośliny runa leśnego kwitną wczesną wiosną; - wyjaśnia znaczenie ściółki leśnej dla życia w lesie.	omawia przystosowania roślin w poszczególnych warstwach lasu do panujących tam warunków.
41. Sposoby odżywiania się organizmów	rozdziela cudzożywny i samożywny sposób odżywiania się organizmów.	podaje przykłady znaczenia roślin w przyrodzie i życiu człowieka.	uzasadnia, że człowiek jest organizmem cudzożywym.	uzasadnia, że rośliny to organizmy samożywne.	opisuje ogólnie proces fotosyntezy.
42. Przystosowania organizmów do zdobywania pokarmu	na wybranych przykładach przedstawia przystosowania zwierząt roślinożernych i mięsożernych do zdobywania pokarmu.	wykazuje różnorodność sposobów polowania zwierząt mięsożernych.	uzasadnia, że budowa roślin stanowi przystosowanie do samożywego odżywiania się.	podaje przykłady przystosowań zwierząt do odżywiania się pokarmem płynnym.	wykazuje związek między budową przewodu pokarmowego roślinożerców a spożywanym przez nich pokarmem.
43. Łąka jako środowisko życia organizmów	podaje przykłady wykorzystywania łąk przez człowieka.	rozpoznaje typowe rośliny łąkowe.	rozpoznaje zwierzęta żyjące na łące.	rozdziela rośliny jednoroczne i byliny.	rozdziela łąki naturalne i stworzone przez człowieka.
44. Rośliny uprawne	- wymienia produkty otrzymywane z poszczególnych zbóż; - wymienia produkty otrzymywane z ziemniaków i buraków cukrowych.	- rozpoznaje zboża uprawiane w Polsce; - nazywa rośliny oleiste; - podaje przykłady roślin warzywnych.	- określa cel tworzenia pól uprawnych; - opisuje zastosowanie i wykorzystanie różnych rodzajów i różnych części roślin.	- wskazuje różnice między polem uprawnym a łąką; - opisuje wykorzystanie i zastosowanie roślin włóknodajnych.	wyjaśnia, co to są rośliny zbożowe, okopowe, oleiste.

45. Wody stojące i płynące	- wymienia wody występujące w najbliższej okolicy; - podaje przykłady wód płynących i stojących.	- podaje przykłady zbiorników sztucznych i naturalnych; - omawia wykorzystanie wód płynących i stojących.	- wyjaśnia pojęcia: <i>bagno, staw, jezioro</i>; - wyjaśnia, co to jest źródło i ujście rzeki; - opisuje rzekę w najbliższej okolicy.	- rozpoznaje w terenie wody powierzchniowe w najbliższej okolicy i podaje ich nazwy; - wyjaśnia, co to jest nurt rzeki; - opisuje naturalne i sztuczne zbiorniki wodne i rozpoznaje je w terenie.	- charakteryzuje wpływ różnych czynników na wody powierzchniowe; - opisuje skutki powodzi; - opisuje działalność rzeki (żłobienie koryta, podmywanie brzegów, transport piasku i inne).
46. Warunki życia w wodzie	wymienia korzyści, jakie daje organizmom środowisko wodne.	wskazuje najważniejsze przystosowania ryb do życia w środowisku wodnym.	wykazuje różnice w warunkach życia w wodzie i na lądzie.	opisuje ogólnie proces wymiany gazowej u ryby.	wyjaśnia zasadę działania pęcherza pławnego.
47. Organizmy słodkowodne	podaje przykłady ryb słodkowodnych występujących w Polsce.	podaje przykłady słodkowodnych zwierząt (innych niż ryby) żyjących w Polsce.	omawia strefy występowania roślin w jeziorze.	określa, czym jest plankton i jakie jest jego znaczenie.	na wybranych przykładach przedstawia przystosowania roślin do życia w wodzie.
48. Podsumowanie działu 5. Środowisko przyrodnicze najbliższej okolicy	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 35–47.				
Dział 6. Krajobraz najbliższej okolicy (odpowiada treściom kształcenia z działu VII z <i>Podstawy programowej kształcenia ogólnego</i>)					
49. Wpływ działalności człowieka na krajobraz	- opisuje dzisiejszy wygląd krajobrazu w mieście i na wsi; - wymienia obiekty budowlane wykonane przez człowieka wpływające na krajobraz.	- opisuje, jak wyglądał krajobraz przed setkami lat (na podstawie ryciny) i czym zajmowali się ludzie; - omawia, jakie zmiany krajobrazu następowały w ciągu stuleci pod wpływem działalności człowieka.	- wyjaśnia, dlaczego krajobrazów naturalnych na Ziemi jest niewiele; - porównuje krajobraz miejski i wiejski; - opisuje krajobrazy zdewastowane przez człowieka, np. tereny kopalń odkrywkowych.	- podaje przykłady krajobrazów naturalnych i uzasadnia ich zakwalifikowanie do danego typu krajobrazów; - wyjaśnia, dlaczego krajobraz rolniczy zalicza się do krajobrazów częściowo przekształconych.	- podaje przykłady zmian krajobrazu na skutek gwałtownego rozwoju przemysłu w XIX w.; - wyjaśnia, na czym polega rekultywacja krajobrazu.
50. Krajobraz wsi i miasta	wymienia składniki krajobrazu wiejskiego i miejskiego.	charakteryzuje krajobraz wiejski i miejski.	uzasadnia zależność krajobrazu rolniczego od pór roku.	- porównuje krajobrazy rolnicze nizinne i górskie; - porównuje krajobrazy	definiuje pojęcia: <i>krajobraz rolniczy</i> i <i>krajobraz miejski</i>.

				dużego i małego miasta.	
51. Krajobraz antropogeniczny	• podaje przykłady krajobrazów antropogenicznych; • wymienia składniki krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy.	• opisuje elementy krajobrazu antropogenicznego w najbliższej okolicy.	• opisuje wybrany typ krajobrazu antropogenicznego.	• uzasadnia przywracanie wartości użytkowych i przyrodniczych terenom zdegradowanym.	• wyjaśnia różnice między pojęciami <i>rewitalizacja</i> i <i>rekułtywacja</i>.
52. Krajobraz okolicy dawniej i dziś	• wymienia składniki krajobrazu najbliższej okolicy.	• rozróżnia aktualne i dawne elementy krajobrazu najbliższej okolicy.	• opisuje krajobraz najbliższej okolicy.	• wyjaśnia pochodzenie nazwy swojej miejscowości.	• prezentuje krajobraz okolicy na nośnikach cyfrowych.
53. Obiekty chronione w najbliższej okolicy	• wymienia formy ochrony przyrody w Polsce; • podaje przykład parku narodowego położonego najbliżej miejsca zamieszkania i wskazuje go na mapie; • opisuje podstawowe zasady zachowania się na terenie parku narodowego; • podaje możliwości ochrony przyrody przez ucznia klasy 4.	• charakteryzuje sposoby ochrony przyrody w Polsce, • wyjaśnia co oznacza skrót LOP.	• podaje przykłady rezerwatów przyrody i pomników przyrody w Polsce; • wskazuje miejsca w najbliższej okolicy zasługujące na ochronę i uzasadnia swój wybór.	• opisuje zadania szkolnego koła Ligi Ochrony Przyrody.	• uzasadnia, że ochrona przyrody ma w Polsce długą tradycję.
54. Podsumowanie działu 6. Krajobraz najbliższej okolicy	Wykazuje się wiadomościami i umiejętnościami z lekcji 49–53.				

BIOLOGIA

Wymogi edukacyjne z biologii zostały opracowane na podstawie:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół
5. Statutu Szkoły Podstawowej nr 4w Ostrowie Wielkopolskim
6. Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w Szkole Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim
7. Programu nauczania biologii "Puls życia. Biologia kl. V" wyd. Nowa Era oraz "Puls życia. Biologia kl. VII" wyd. Nowa Era.

Spis treści:

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

- 1) Zasady oceniania
- 2) Pomiar osiągnięć
- 3) Przygotowanie się do zajęć
- 4) Prace pisemne
- 5) Odpowiedzi ustne
- 6) Prace domowe
- 7) Zasady informowania o osiągnięciach

Aktywność na lekcji

- 6) Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania z biologii

II Ogólne kryteria ocen z biologii.

I Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

1. Zasady oceniania

- 1) Uczeń jest oceniany według tradycyjnej skali ocen od 1 do 6, zgodnie z ogólnymi kryteriami ocen z biologii oraz poziomami wymagań określonymi w planie realizacji materiału nauczania biologii w poszczególnych klasach. Dopuszcza się stosowanie plusa lub minusa przy ocenach cząstkowych. W przypadku wybranych form aktywności oceny są wystawiane na podstawie zgromadzonych przez ucznia plusów i minusów.
- 2) Ocenę semestralną i końcoworoczną uczeń otrzymuje za **systematyczną pracę** w ciągu całego okresu (roku). Na koniec okresu nauczyciel nie przewiduje żadnych dodatkowych sprawdzianów zaliczeniowych (poprawkowych). Wyłącza się sytuacje wyjątkowe, np. długotrwała choroba.
- 3) Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne do poziomu koniecznego w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się

lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania.

- 4) Uczeń, który uzyskał ocenę niedostateczną za pierwszy semestr zobowiązany jest do uzupełnienia poziomu wiedzy i umiejętności w terminie i na zasadach uzgodnionych z nauczycielem przedmiotu. W przypadku nie uzupełnienia zaległości, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną w klasyfikacji rocznej.
- 5) Na lekcjach biologii oceniane będzie:
Rozumienie pojęć biologicznych
 - Prowadzenie obserwacji, doświadczeń, hodowli
 - Posługiwanie się pojęciami i językiem biologicznym odpowiednim do danego etapu kształcenia
 - Czytanie tekstów biologicznych ze zrozumieniem
 - Umiejętność zastosowania nabytej wiedzy biologicznej w praktyce
 - Aktywność na lekcjach, praca w grupach i w zespole klasowym oraz własny wkład pracy ucznia
 - Prezentowanie wyników swojej pracy w różnych formach i estetyka wykonywanych prac.

2. Pomiar osiągnięć

Pomiar osiągnięć ucznia odbywa się za pomocą następujących narzędzi:

- 1) Sprawdziany
- 2) Kartkówki
- 3) Odpowiedzi ustne
- 4) Prace domowe
- 5) Zeszyty ćwiczeń
- 6) Prace długoterminowe, doświadczenia, obserwacje
- 7) Inne formy aktywności:
 - udział w konkursach
 - wykonywanie pomocy dydaktycznych
 - aktywny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z biologią
- 8) Obserwacja:
 - przygotowania ucznia do lekcji
 - sposobu prezentowania swoich wiadomości
 - jego aktywności na lekcji
 - pracy w grupie i w zespole klasowym

3. Przygotowanie się do zajęć.

- 1) Uczeń ma obowiązek systematycznie przygotowywać się do zajęć.
- 2) Każdy uczeń przychodzący na lekcje biologii jest zobowiązany do przynoszenia:

- podręcznika i ćwiczeń oraz zeszytu przedmiotowego ,
- 3) Uczeń ma obowiązek systematycznie prowadzić zeszyt i na bieżąco wypełniać zeszyt ćwiczeń.

4) Przez przygotowanie się do zajęć rozumiemy:

- wykonanie zadania domowego
- wykonanie zadania długoterminowego
- przygotowanie się do odpowiedzi ustnej
- przyniesienie zeszytu przedmiotowego
- przyniesienie zeszytu ćwiczeń
- przyniesienie pomocy potrzebnych do lekcji
- uczeń ma prawo do dwukrotnego zgłoszenia w ciągu okresu nieprzygotowania się do zajęć. Musi to uczynić na samym początku lekcji. Po wykorzystaniu nieprzygotowania się do zajęć za każde następne uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, o ewentualnej możliwości poprawy decyduje nauczyciel. Uczeń nie może zgłosić nieprzygotowania na lekcjach powtórzeniowych i sprawdzianach.

16. Prace pisemne

- Wszystkie prace pisemne są obowiązkowe.
- Ocenę za pracę pisemną nauczyciel wystawia na podstawie liczby zdobytych punktów, informujących o spełnieniu wymagań na poszczególne oceny.
- Nauczyciel korzysta z następującej skali przeliczania punktów na oceny:
 - 100 % - celujący,
 - 99 % - 86 % - bardzo dobry ,
 - 85 % - 71 % - dobry,
 - 70 % - 51% - dostateczny,
 - 50 % - 31 % - dopuszczający.
 - 30% - 0 % - niedostateczny.
- Każda praca pisemna jest dokumentem szkolnym. Uczeń starannie prezentuje w niej swoje wiadomości i dba o jej estetykę. Oceniając pracę nauczyciel uwzględnia możliwości ucznia. Wyjątkiem są uzasadnione sytuacje (np. dysgrafia, opinie z Poradni Psychologiczno Pedagogicznej)
- Nauczyciel ma prawo obniżyć ocenę o jeden stopień w przypadku, gdy praca jest niestaranna lub nieestetyczna a w przypadku, gdy praca jest nieczytelna nauczyciel ma prawo obniżyć ocenę o jeden stopień.
- Nauczyciel ma prawo przerwać pracę pisemną uczniowi lub całej klasie, jeśli stwierdzi na podstawie zachowania ucznia niesamodzielność jego pracy. Stwierdzenie faktu odpisywania podczas pracy pisemnej jest podstawą postawienia uczniowi oceny niedostatecznej.
- Sprawdziany
 - Sprawdziany są przeprowadzane po zakończeniu każdego działu.
 - Prace klasowe trwają 45 minut i obejmują 1 dział programowy.
 - Sprawdzian jest zapowiadany tydzień wcześniej, podawany jest wówczas zakres materiału, który jest utrwalony na lekcji powtórzeniowej.
 - Nauczyciel sprawdza prace klasowe w czasie nie przekraczającym dwóch tygodni.
 - W przypadku otrzymania ze sprawdzianu oceny niedostatecznej uczeń ma prawo do poprawy (chyba, że nauczyciel zdecyduje inaczej), która jest dobrowolna i odbywa się po lekcjach w ciągu dwóch tygodni od rozdania prac.

Poprawa może nastąpić tylko raz. Do dziennika wpisane będą wówczas dwie oceny, z których będzie liczona średnia arytmetyczna.

- Sprawdziany są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, i nieobecność ta jest dłuższa niż dwa dni, to ma obowiązek ją napisać w terminie nieprzekraczającym dwóch tygodni od powrotu do szkoły. W pozostałych przypadkach uczeń ma obowiązek napisać sprawdzian na kolejnej jednostce lekcyjnej.
- Unikanie lub odmowa pisania pracy pisemnej jest równoznaczna z otrzymaniem oceny niedostatecznej.
- Sprawdziany będą oceniane wg. następującej skali:
100 % - celujący,
99 % - 86 % - bardzo dobry ,
85 % - 71 % - dobry,
70 % - 51% - dostateczny,
50 % - 31 % - dopuszczający.
30% - 0 % - niedostateczny.

– Kartkówki

- Kartkówki trwają od 5 do 20 minut i dotyczą trzech ostatnich lekcji. Nie muszą być zapowiadane i nie podlegają poprawie. Przyjmuje się, że pozytywna ocena z kolejnej kartkówki daje informację o opanowaniu również poprzedniego materiału i stanowi swoistą poprawę tej poprzedniej. Chyba, że nauczyciel zdecyduje inaczej. W przypadku, gdy ocen niedostatecznych z kartkówek jest kilka pod rząd, nauczyciel postanawia w jakiej formie i terminie nastąpi poprawa.
- Ilość kartkówek nie jest określona, o jej potrzebie nauczyciel sam decyduje.
- Sprawdzone i omówione kartkówki wracają do nauczyciela i są do wglądu dla rodziców.
- Kartkówki będą oceniane według następującej skali procentowej:
100% - 95 % - bardzo dobry ,
94 % - 75% - dobry,
74 % - 51 % - dostateczny,
50 % - 41 % - dopuszczający.
40% - 0 % - niedostateczny.

17. Odpowiedzi ustne

Odpowiedź ustna polega na samodzielnym rozwiązaniu zadanego pytania (lub pytań) dotyczącego bieżącego materiału.

W ocenianiu odpowiedzi ustnej stosuje się następujące kryteria oceniania:

- Bezbłędne rozwiązanie pytania (i zadania domowego w zeszycie), z pełnym komentarzem : ocena bdb,
- Drobnе błędy podczas odpowiedzi (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena db,
- Rozwiązanie zadania ,pytania przy niewielkiej pomocy nauczyciela (i bezbłędne rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena dst,

- Rozwiązanie zadania ,udzielenie odpowiedzi przy dużej pomocy nauczyciela (i rozwiązanie zadania domowego w zeszycie): ocena dop.
- Odpowiedzi ustne sprawdzają wiadomości z trzech ostatnich lekcji.
- Dodatkowe pytanie naprowadzające obniża ocenę.

18. Prace domowe

- Praca domowa jest obowiązkowa.
- W każdym przypadku braku pracy domowej uczeń ma obowiązek odrobienia pracy na najbliższą godzinę lekcyjną. Jeśli tak się nie stanie, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

19. Zasady informowania o osiągnięciach

- Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymywanych ocenach.
- Każda ocena jest jawna. Uczeń ma prawo wiedzieć za co i jaką ocenę otrzymał. Informacja o ocenie jest wpisywana do dziennika internetowego Librus.
- Rodzice są także informowani o osiągnięciach swoich dzieci podczas zebrań i konsultacji.
- Zarówno uczeń, jak i rodzice mają prawo wglądu do prac pisemnych oraz ocen ucznia w dzienniku.
- W zależności od potrzeb nauczyciel przeprowadza rozmowy indywidualne lub osobiste oraz wysyła wiadomości za pośrednictwem e- dziennika, informujące rodziców o postępach w nauce ich dzieci.

20. Aktywność na lekcji

Aktywna postawa podczas lekcji promowana będzie znakiem plus (+). Sześć takich znaków będzie równoznaczne z oceną celującą, pięć z bardzo dobrą, cztery z oceną dobrą, trzy z oceną dostateczną . Przed wystawieniem oceny okresowej (końcoworocznej) uczeń otrzymuje ocenę za aktywność na lekcjach biologii. Przez aktywność rozumiemy:

- a) Częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi
- b) Rozwiązywanie zadań dodatkowych, wykonywanie doświadczeń, eksperymentów
- c) Aktywną pracę w grupach.

21. Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania

- a) Ustalenie wspólnie z uczniem, jakie partie materiału wymagają nadrobienia
- b) Ustalenie, w jaki sposób zaległości mają zostać nadrobione (np. pomoc koleżeńska, pomoc nauczyciela, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, praca własna)
- c) Współpraca z pedagogiem szkolnym – wspólne ustalenie sposobu pracy z uczniami mającymi problemy dydaktyczne i wychowawcze.

II. Ogólne kryteria ocen z biologii:

1. Ocenę **celującą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania biologii w danej klasie.
- b) Podejmuje prace badawcze, samodzielnie je opracowuje i prezentuje

c) Biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych i praktycznych.

d) Samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia, bierze aktywny i systematyczny udział w zajęciach pozalekcyjnych związanych z biologią. Rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe. Jest aktywny i zawsze przygotowany do lekcji. Dzieli się wiedzą z innymi uczniami.

e) bierze udział w konkursach biologicznych.

2. Ocenę **bardzo dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował wiadomości i umiejętności zawarte w programie nauczania danej klasy na poziomie dopełniającym.
- b) Posługuje się zdobytymi wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy teoretyczne i praktyczne ujęte programem nauczania, potrafi zastosować posiadaną wiedzę do rozwiązywania problemów w nowych sytuacjach,
- c) Zawsze ma odrobione zadanie domowe, rozwiązuje samodzielnie zadania dodatkowe, pomaga innym. Jest aktywny na lekcjach. Uczestniczy w szkolnych i pozaszkolnych konkursach przedmiotowych z biologii.

3. Ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował w stopniu dobrym wiadomości objęte programem nauczania w danej klasie.
- b) Poprawnie stosuje wiadomości, rozwiązuje zadania , ćwiczenia z niewielką pomocą nauczyciela.
- c) Bierze czynny udział w lekcjach biologii, zawsze jest do nich przygotowany i systematycznie odrabia zadania domowe.

4. Ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- a) Opanował wiadomości i umiejętności określone programem nauczania w danej klasie na poziomie podstawowym.
- b) Wykonuje polecenia przy pomocy nauczyciela
- c) Zdarza mu się brak pracy domowej, jego aktywność na lekcjach biologii jest niewielka.

5. Ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który

- a) Ma braki w opanowaniu wiadomości podstawowych, ale nie przekreślają one możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z biologii w dalszym etapie kształcenia.
- b) Wykonuje polecenia na miarę swoich możliwości
- c) Stara się uzupełnić brakujące wiadomości, wykazuje zainteresowanie możliwością poprawy ocen.
- d) Zdarzają mu się braki prac domowych, nie zawsze sporządza notatki, nie uczestniczy aktywnie w lekcji.

6. Ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:

- a) Nie opanował wymagań edukacyjnych ujętych w programie nauczania, a braki uniemożliwiają dalsze zdobywanie wiedzy z biologii.
- b) Nie jest w stanie rozwiązać zadań o elementarnym stopniu trudności.
- c) Często jest nieprzygotowany do lekcji. Nie uczestniczy aktywnie w lekcji, nie notuje lub nie prowadzi zeszytu. Wykazuje lekceważący stosunek do przedmiotu, często opuszcza lekcje biologii bez usprawiedliwienia.

- d) Nie wykazuje zainteresowania możliwościami poprawienia ocen z biologii stworzonymi mu przez nauczyciela.

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 5 szkoły podstawowej
oparte na Programie nauczania biologii „Puls życia” autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Biologia jako nauka	1. Biologia jako nauka	Uczeń: - wskazuje biologię jako naukę o organizmach - wymienia czynności życiowe organizmów - podaje przykłady dziedzin biologii	Uczeń: - określa przedmiot badań biologii jako nauki - opisuje wskazane cechy organizmów - wyjaśnia, czym zajmuje się wskazana dziedzina biologii	Uczeń: - wykazuje cechy wspólne organizmów - opisuje czynności życiowe organizmów	Uczeń: - charakteryzuje wszystkie czynności życiowe organizmów - wymienia hierarchicznie poziomy budowy organizmu roślinnego i organizmu zwierzęcego - charakteryzuje wybrane dziedziny biologii	Uczeń: - wykazuje jedność budowy organizmów - porównuje poziomy organizacji organizmów u roślin i zwierząt - wymienia inne niż podane w podręczniku dziedziny biologii
	2. Jak poznawać biologię?	- wskazuje obserwacje i doświadczenia jako źródła wiedzy biologicznej - wymienia źródła wiedzy biologicznej - z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową	- porównuje obserwację z doświadczeniem jako źródła wiedzy biologicznej - korzysta ze źródeł wiedzy wskazanych przez nauczyciela - z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie metodą naukową	- na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie metodą naukową - rozdziela próbę kontrolną i próbę badawczą - opisuje źródła wiedzy biologicznej - wymienia cechy dobrego badacza	- wykazuje zalety metody naukowej - samodzielnie przeprowadza doświadczenie metodą naukową - posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej do rozwiązywania wskazanych problemów - charakteryzuje cechy dobrego badacza	- planuje i przeprowadza doświadczenie metodą naukową - krytycznie analizuje informacje pochodzące z różnych źródeł wiedzy biologicznej - analizuje swoją postawę w odniesieniu do cech dobrego badacza

	3. Obserwacje mikroskopowe	• z pomocą nauczyciela podaje nazwy części mikroskopu optycznego • obserwuje pod mikroskopem preparaty przygotowane przez nauczyciela	• podaje nazwy wskazanych przez nauczyciela części mikroskopu optycznego • z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe • oblicza powiększenie mikroskopu optycznego	• samodzielnie opisuje budowę mikroskopu optycznego • samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe • z niewielką pomocą nauczyciela nastawia ostrość mikroskopu i wyszukuje obserwowane elementy	• charakteryzuje funkcje wskazywanych części mikroskopu optycznego w kolejności tworzenia się obrazu obiektu • wykonuje preparaty mikroskopowe, nastawia ostrość mikroskopu, rysuje obraz widziany pod mikroskopem optycznym	• sprawnie posługuje się mikroskopem optycznym, samodzielnie wykonuje preparaty, rysuje dokładny obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem • <i>wskazuje zalety mikroskopu elektronowego*</i>
--	----------------------------	--	---	--	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Budowa i czynności życiowe organizmów	4. Składniki chemiczne organizmów	- wymienia trzy najważniejsze pierwiastki budujące organizm - wymienia wodę i sole mineralne jako elementy wchodzące w skład organizmu - wskazuje białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu	- wymienia sześć najważniejszych pierwiastków budujących organizm - wymienia produkty spożywcze, w których występują białka, cukry i tłuszcze	- wymienia wszystkie najważniejsze pierwiastki budujące organizm oraz magnez i wapń - wyjaśnia, że woda i sole mineralne są związkami chemicznymi występującymi w organizmie - wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia role dwóch z nich	- wyjaśnia role wody i soli mineralnych w organizmie - wymienia białka, cukry, tłuszcze i kwasy nukleinowe jako składniki organizmu i omawia ich role	- wykazuje, że związki chemiczne są zbudowane z kilku pierwiastków - omawia funkcje białek, cukrów, tłuszczów i kwasów nukleinowych w organizmie i wskazuje produkty spożywcze, w których one występują
	5. Budowa komórki zwierzęcej	- wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę życia - podaje przykłady organizmów jedno- i wielokomórkowych - obserwuje preparat nabłonka przygotowany przez nauczyciela	- wyjaśnia, dlaczego komórkę nazywamy podstawową jednostką organizmu - wymienia organelle komórki zwierzęcej - z pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka	- opisuje kształty komórek zwierzęcych - opisuje budowę komórki zwierzęcej na podstawie ilustracji - z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje preparat nabłonka	- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy komórki zwierzęcej i omawia ich funkcje - wykonuje preparat nabłonka - rozpoznaje organelle komórki zwierzęcej i rysuje jej obraz mikroskopowy	- z dowolnego materiału tworzy model komórki, zachowując cechy organelli - sprawnie posługuje się mikroskopem - samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i rysuje dokładny obraz widziany pod mikroskopem, z zaznaczeniem widocznych elementów komórki

	6. Komórka roślinna. Inne rodzaje komórek	• na podstawie obserwacji preparatów, ilustracji i schematów wnioskuje o komórkowej budowie organizmów • wymienia elementy budowy komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i <i>grzybowej</i> • obserwuje pod mikroskopem preparat moczarki kanadyjskiej przygotowany przez nauczyciela • pod opieką nauczyciela rysuje obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem	• podaje przykłady komórki bezjądrowej i jądrowej • wymienia funkcje elementów komórki roślinnej, zwierzęcej, bakteryjnej i <i>grzybowej</i> • z pomocą nauczyciela wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej • obserwuje pod mikroskopem organelle wskazane przez nauczyciela	• wyjaśnia, czym są komórki jądrowe i bezjądrowe oraz podaje ich przykłady • samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej • odróżnia pod mikroskopem elementy budowy komórki • wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki • z niewielką pomocą nauczyciela rysuje obraz obiektu obserwowanego pod mikroskopem	• omawia elementy i funkcje budowy komórki • na podstawie ilustracji analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek, wskazuje cechy umożliwiające rozróżnienie komórek • samodzielnie wykonuje preparat moczarki kanadyjskiej, rozpoznaje elementy budowy komórki roślinnej i rysuje jej obraz mikroskopowy	• analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek i wykazuje ich związek z pełnionymi funkcjami • sprawnie posługuje się mikroskopem, samodzielnie wykonuje preparat nabłonka i rysuje dokładny obraz widziany pod mikroskopem
--	--	--	---	---	---	--

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Budowa i czynności życiowe organizmów	7. Samożywność	• wyjaśnia, czym jest odżywianie się • wyjaśnia, czym jest samożywność • podaje przykłady organizmów samożywnych	• wskazuje fotosyntezę jako sposób odżywiania się • wskazuje substancje biorące udział w fotosyntezie i wymienia produkty fotosyntezy • z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność przebiegu fotosyntezy	• wymienia czynniki niezbędne do przeprowadzania fotosyntezy • wskazuje substraty i produkty fotosyntezy • <i>omawia sposoby wykorzystania przez roślinę produktów fotosyntezy</i> • z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy	• wyjaśnia, na czym polega fotosynteza • omawia zależność przebiegu fotosyntezy od obecności wody, dwutlenku węgla i światła • schematycznie zapisuje i omawia przebieg fotosyntezy • na podstawie opisu przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy	• analizuje przystosowanie roślin do przeprowadzania fotosyntezy • planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ dwutlenku węgla na intensywność fotosyntezy • na podstawie zdobytej wcześniej wiedzy wskazuje w różnych warzywach i owocach materiały zapasowe jako produkty fotosyntezy
	8. Cudzożywność	• wyjaśnia, czym jest cudzożywność • podaje przykłady organizmów cudzożywnych • wymienia rodzaje cudzożywności	• krótko opisuje różne sposoby odżywiania się zwierząt • wyjaśnia, w jaki sposób wskazany organizm cudzożywny pobiera pokarm	• omawia wybrane sposoby cudzożywności • podaje przykłady organizmów należących do różnych grup organizmów cudzożywnych	• charakteryzuje rodzaje cudzożywności występujące u różnych grup organizmów • wykazuje przystosowania do pobierania pokarmów występujące u różnych grup organizmów cudzożywnych	• wyjaśnia znaczenie organizmów odżywiających się martwą substancją organiczną • <i>wyjaśnia, na czym polega cudzożywność roślin pasożytniczych i półpasożytniczych</i>
	9. Sposoby oddychania organizmów	• określa, czym jest oddychanie • wymienia sposoby oddychania • wskazuje drożdże jako organizmy przeprowadzające fermentację	• wyróżnia oddychanie tlenowe i fermentację • wskazuje organizmy uzyskujące energię z oddychania tlenowego i fermentacji • wyjaśnia, że produktem fermentacji drożdży jest dwutlenek węgla • wskazuje mitochondrium jako miejsce, w którym zachodzi utlenianie	• wyjaśnia znaczenie oddychania komórkowego • wskazuje różnice w miejscu przebiegu utleniania i fermentacji w komórce • wymienia narządy wymiany gazowej zwierząt lądowych i wodnych • omawia doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże	• schematycznie zapisuje przebieg oddychania • określa warunki przebiegu oddychania i fermentacji • charakteryzuje wymianę gazową u roślin i zwierząt • z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże	• porównuje zapis przebiegu oddychania tlenowego z zapisem przebiegu fermentacji • analizuje związek budowy narządów wymiany gazowej ze środowiskiem życia organizmów • samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące wydzielanie dwutlenku węgla przez drożdże

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Wirusy, bakterie, protisty i grzyby	10. Klasyfikacja organizmów	- wymienia jednostki klasyfikacji biologicznej - wymienia nazwy królestw organizmów	- wyjaśnia, czym zajmuje się systematyka - podaje definicję gatunku - wymienia nazwy królestw i podaje przykłady organizmów należących do danego królestwa	- wykazuje hierarchiczną strukturę jednostek klasyfikacji biologicznej - charakteryzuje wskazane królestwo - na podstawie ilustracji przyporządkowuje organizm do królestwa	- porównuje wcześniejsze i współczesne zasady klasyfikacji organizmów - wyjaśnia zasady nadawania nazw gatunkom - przedstawia cechy organizmów, na podstawie których można je zaklasyfikować do danego królestwa	- uzasadnia konieczność klasyfikacji organizmów - porównuje jednostki klasyfikacji zwierząt z jednostkami klasyfikacji roślin - z pomocą nauczyciela korzysta z różnych kluczy do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy
	11. Wirusy i bakterie	- krótko wyjaśnia, dlaczego wirusy nie są organizmami - wymienia miejsca występowania wirusów i bakterii - wymienia formy morfologiczne bakterii	- omawia różnorodność form morfologicznych bakterii - opisuje cechy budowy wirusów i bakterii - wymienia cechy, którymi wirusy różnią się od organizmów - podaje przykłady wirusów i bakterii	- wykazuje, dlaczego wirusy nie są organizmami - rozpoznaje formy morfologiczne bakterii widoczne w preparacie mikroskopowym lub na ilustracji - omawia wybrane czynności życiowe bakterii	- omawia wpływ bakterii na organizm człowieka - wskazuje drogi wnikania wirusów i bakterii do organizmu - prezentuje wszystkie czynności życiowe bakterii - ocenia znaczenie wirusów i bakterii w przyrodzie i dla człowieka	- przeprowadza doświadczenie z samodzielnym otrzymywaniem jogurtu - omawia choroby wirusowe i bakteryjne, wskazuje drogi ich przenoszenia oraz zasady zapobiegania tym chorobom
	12. Różnorodność protistów	- wymienia formy protistów - wskazuje miejsca występowania protistów - wymienia grupy organizmów należących do protistów - z pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- wykazuje różnorodność protistów - wymienia przedstawicieli poszczególnych grup protistów - wymienia czynności życiowe wskazanych grup protistów - z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- charakteryzuje wskazane grupy protistów - wykazuje chorobotwórcze znaczenie protistów - opisuje czynności życiowe protistów – oddychanie, odżywianie, rozmnażanie się - zakłada hodowlę protistów - z niewielką pomocą nauczyciela wyszukuje protisty w preparacie obserwowanym pod mikroskopem	- porównuje czynności życiowe poszczególnych grup protistów - wymienia choroby wywoływane przez protisty - zakłada hodowlę protistów, rozpoznaje protisty pod mikroskopem, rysuje i z pomocą nauczyciela opisuje budowę protistów	- wskazuje zagrożenia epidemiologiczne chorobami wywołwanymi przez protisty - wskazuje drogi zakażenia chorobami wywołwanymi przez protisty oraz zasady zapobiegania tym chorobom - zakłada hodowlę protistów, wyszukuje protisty w obrazie mikroskopowym, rysuje i opisuje budowę protistów

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Wirusy, bakterie, protisty i grzyby	13. Budowa i różnorodność grzybów. Porosty	- wymienia środowiska życia grzybów i porostów - podaje przykłady grzybów i porostów - na podstawie okazu naturalnego lub ilustracji opisuje budowę grzybów - wymienia sposoby rozmnażania się grzybów - rozpoznaje porosty wśród innych organizmów	- wymienia cechy pozwalające zaklasyfikować organizm do grzybów - omawia wskazaną czynność życiową grzybów - podaje przykłady znaczenia grzybów w przyrodzie i dla człowieka	- wykazuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka - analizuje różnorodność budowy grzybów - wyjaśnia sposoby oddychania i odżywiania się grzybów - wykazuje, że porosty są zbudowane z grzybni i glonów	- określa znaczenie poszczególnych komponentów w budowie plechy porostu - rozpoznaje różne formy morfologiczne porostów i podaje ich nazwy - opisuje czynności życiowe grzybów – odżywianie, oddychanie i rozmnażanie się	- analizuje znaczenie grzybów w przyrodzie i dla człowieka - proponuje sposób badania czystości powietrza na podstawie informacji o wrażliwości porostów na zanieczyszczenia - wyjaśnia, dlaczego porosty określa się mianem organizmów pionierskich
	14. Tkanki roślinne	- wyjaśnia, czym jest tkanka - wymienia podstawowe rodzaje tkanek roślinnych - z pomocą nauczyciela rozpoznaje na ilustracji tkanki roślinne	- określa najważniejsze funkcje wskazanych tkanek roślinnych - opisuje rozmieszczenie wskazanych tkanek w organizmie roślinnym - rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek roślinnych	- wskazuje cechy adaptacyjne tkanek roślinnych do pełnienia określonych funkcji - na podstawie opisu rozpoznaje wskazane tkanki roślinne - z pomocą nauczyciela rozpoznaje rodzaje tkanek roślinnych obserwowanych pod mikroskopem	- rozpoznaje rodzaje tkanek roślinnych obserwowanych pod mikroskopem - przyporządkowuje tkanki do organów i wskazuje na hierarchiczną budowę organizmu roślinnego	analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek roślinnych, wykazuje przystosowania tkanek do pełnionych funkcji
IV. Tkanki i organy roślinne	15. Korzeń – organ podziemny rośliny	- wymienia podstawowe funkcje korzenia - rozpoznaje systemy korzeniowe	- rozpoznaje na ilustracjach modyfikacje korzeni - omawia budowę zewnętrzną korzenia i jego podział na poszczególne strefy	- wykazuje związek modyfikacji korzenia z adaptacją do środowiska zajmowanego przez roślinę - opisuje przyrost korzenia na długość	- wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśnienia sposobu pobierania wody przez roślinę - na podstawie ilustracji lub materiału roślinnego klasyfikuje przekształcone korzenie	projektuje doświadczenie świadczące o przewodzeniu wody z korzenia w górę rośliny

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Tkanki i organy roślinne	16. Pęd. Budowa i funkcje łodygi	- wymienia nazwy elementów budowy zewnętrznej pędu - wymienia funkcje łodygi	- wyjaśnia różnicę między pędem a łodygą - wskazuje części łodygi roślin zielnych	- omawia funkcje poszczególnych elementów pędu - na okazie roślinnym lub ilustracji wskazuje i omawia części łodygi	na podstawie okazu roślinnego żywego, zielnikowego lub ilustracji wykazuje modyfikacje łodygi ze względu na środowisko, w którym żyje roślina	wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji łodygi
	17. Liść – wytwórnia pokarmu	- wymienia funkcje liści - rozpoznaje elementy budowy liścia - rozpoznaje liście pojedyncze i liście złożone	na materiale zielnikowym lub ilustracji wykazuje związek budowy liścia z pełnionymi przez niego funkcjami	- na podstawie materiału zielnikowego lub ilustracji rozpoznaje różne modyfikacje liści - rozdziela typy ulistnienia łodygi	analizuje modyfikacje liści ze względu na środowisko zajmowane przez roślinę	wykorzystuje wiedzę o tkankach do wyjaśniania budowy i funkcji liści
V. Różnorodność roślin	18. Mchy	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje mchy wśród innych roślin - wymienia miejsca występowania mchów	- podaje nazwy elementów budowy mchów - z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje elementy budowy mchów i wyjaśnia ich funkcje - analizuje cykl rozwojowy mchów - omawia znaczenie mchów w przyrodzie i dla człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- wyjaśnia, dlaczego mchy uważane są za najprostsze rośliny lądowe - według opisu przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy	- samodzielnie planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące zdolność wchłaniania wody przez mchy - na podstawie informacji o budowie mchów wykazuje ich rolę w przyrodzie
	19. Paprotniki	- wymienia miejsca występowania paprotników - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje paprotniki wśród innych roślin	- podaje nazwy organów paproci - wyjaśnia rolę poszczególnych organów paprotników - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, trzy gatunki rodzimych paprotników	- wyjaśnia znaczenie paprotników w przyrodzie i dla człowieka - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, pięć gatunków rodzimych paprotników - analizuje cykl rozwojowy paprotników	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów wykazuje różnorodność organizmów zaliczanych do paprotników - rozpoznaje, korzystając z atlasów roślin, osiem gatunków rodzimych paprotników	- porównuje budowę poszczególnych organów u paprotników - wykonuje portfolio dotyczące różnorodności paprotników

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Różnorodność roślin	20. Nagonasienne	- wymienia miejsca występowania roślin nagonasiennych - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny nagonasienne wśród innych roślin	- wyjaśnia funkcje kwiatów i nasion - omawia budowę rośliny nagonasiennej na przykładzie sosny	- analizuje cykl rozwojowy sosny - wymienia przystosowania roślin nagonasiennych do warunków życia	- wykazuje przystosowania roślin nagonasiennych do środowiska - omawia znaczenie roślin nagonasiennych w przyrodzie i dla człowieka	- rozpoznaje rodzime gatunki roślin nagonasiennych - określa, z jakiego gatunku drzewa lub krzewu pochodzi wskazana szyszka
	21. Okrytonasienne	- wymienia miejsca występowania roślin okrytonasiennych - na podstawie ilustracji lub żywych okazów rozpoznaje rośliny okrytonasienne wśród innych roślin - na ilustracji lub żywym okazie rozpoznaje organy roślinne i wymienia ich funkcje	- na podstawie ilustracji, żywego lub zielnikowego okazu roślinnego wykazuje różnorodność form roślin okrytonasiennych - podaje nazwy elementów budowy kwiatu odróżnia kwiat od kwiatostanu	- omawia funkcje poszczególnych elementów kwiatu - rozpoznaje formy roślin okrytonasiennych - wymienia sposoby zapylania kwiatów	- omawia cykl rozwojowy roślin okrytonasiennych - wyjaśnia, dlaczego kwiatostany ułatwiają zapylanie	wykazuje związek budowy kwiatu ze sposobem zapylania
	22. Rozprzestrzenianie się roślin okrytonasiennych	- wymienia rodzaje owoców - przedstawia sposoby rozprzestrzeniania się owoców - wymienia elementy łodyg służące do rozmnażania wegetatywnego	- na podstawie ilustracji lub żywych okazów omawia budowę owoców - wymienia rodzaje owoców - wymienia etapy kiełkowania nasion - rozpoznaje fragmenty pędów służące do rozmnażania wegetatywnego	- wykazuje zmiany zachodzące w kwiecie po zapyleniu - określa rolę owocni w klasyfikacji owoców - wyjaśnia funkcje poszczególnych elementów nasienia - rozpoznaje na pędzie fragmenty, które mogą posłużyć do rozmnażania wegetatywnego	- wykazuje adaptacje budowy owoców do sposobów ich rozprzestrzeniania się - na podstawie ilustracji lub okazu naturalnego omawia budowę nasion - zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego	- wyjaśnia wpływ różnych czynników na kiełkowanie nasion - planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wody na kiełkowanie nasion - zakłada hodowlę roślin za pomocą rozmnażania wegetatywnego i obserwuje ją

	23. Znaczenie i przegląd roślin okrytonasiennych	- wymienia znaczenie roślin okrytonasiennych w przyrodzie - z pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- podaje przykłady znaczenia roślin okrytonasiennych dla człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela korzysta z klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- ocenia znaczenie roślin okrytonasiennych w przyrodzie - rozpoznaje na ilustracji pięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- ocenia znaczenie roślin okrytonasiennych dla człowieka - rozpoznaje na ilustracji dziesięć gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - sprawnie korzysta z prostego klucza do oznaczania organizmów żyjących w najbliższej okolicy	- rozpoznaje na ilustracjach dwanaście gatunków roślin okrytonasiennych występujących w Polsce - na dowolnych przykładach wykazuje różnorodność roślin okrytonasiennych i ich znaczenie żywego okazu
--	--	---	--	--	--	---

* Zagadnienia spoza podstawy programowej oznaczono kursywą.

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 6 szkoły podstawowej
oparte na Programie nauczania biologii – Puls życia autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Świat zwierząt	1. W królestwie zwierząt	<i>Uczeń:</i> - wymienia wspólne cechy zwierząt - wyjaśnia, czym różnią się zwierzęta kręgowce od bezkręgowych	<i>Uczeń:</i> - przedstawia poziomy organizacji ciała zwierząt - podaje przykłady zwierząt kręgowych i bezkręgowych	<i>Uczeń:</i> - definiuje pojęcia <i>komórka, tkanka, narząd, układ narządów, organizm</i> - na podstawie podręcznika przyporządkowuje podane zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej	<i>Uczeń:</i> - charakteryzuje bezkręgowce i kręgowce - charakteryzuje pokrycie ciała bezkręgowców i kręgowców - podaje przykłady szkieletów bezkręgowców	<i>Uczeń:</i> - prezentuje stopniowo komplikującą się budowę ciała zwierząt - na podstawie opisu przyporządkowuje zwierzę do odpowiedniej grupy systematycznej
	2. Tkanki: nabłonkowa, mięśniowa i nerwowa	- wyjaśnia, czym jest tkanka - wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych - przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	- wymienia najważniejsze funkcje wskazanej tkanki zwierzęcej - opisuje budowę wskazanej tkanki - przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	- określa miejsca występowania w organizmie omawianych tkanek - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy pomocy nauczyciela rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	- charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych - rozpoznaje na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych - omawia budowę i sposób funkcjonowania tkanki mięśniowej - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rysuje obrazy widziane pod mikroskopem	- na podstawie ilustracji analizuje budowę tkanek zwierzęcych - wykazuje związek istniejący między budową tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami - samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych - wykonuje z dowolnego materiału model wybranej tkanki zwierzęcej
	3. Tkanka łączna	- wymienia rodzaje tkanki łącznej - wymienia składniki	wskazuje rozmieszczenie omawianych tkanek w	wskazuje zróżnicowanie w budowie tkanki łącznej	omawia właściwości i funkcje tkanki kostnej, chrzęstnej i	wykazuje związek istniejący między budową elementów krwi a pełnionymi przez nie

		krwi • przy pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	organizmie • opisuje składniki krwi • przy niewielkiej pomocy nauczyciela przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i rozpoznaje elementy tkanki widziane pod mikroskopem	• omawia funkcje składników krwi • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i przy niewielkiej pomocy nauczyciela rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	tłuszczowej • charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje charakterystyczne elementy obserwowanej tkanki	funkcjami • wykonuje mapę mentalną dotyczącą związku między budową poszczególnych tkanek zwierzęcych a pełnionymi przez nie funkcjami • samodzielnie przeprowadza obserwację mikroskopową tkanek zwierzęcych i na podstawie ilustracji rozpoznaje oraz opisuje elementy tkanki widziane pod mikroskopem
	4. Parzydełkowce – najprostsze zwierzęta tkankowe	• wskazuje miejsce występowania parzydełkowców • rozpoznaje na ilustracji parzydełkowca wśród innych zwierząt	• wymienia cechy budowy parzydełkowców • wyjaśnia, na czym polega rola parzydełek	• porównuje budowę oraz tryb życia polipa i meduzy • rozpoznaje wybrane gatunki parzydełkowców	• charakteryzuje wskazane czynności życiowe parzydełkowców • ocenia znaczenie parzydełkowców w przyrodzie i dla człowieka	• wykazuje związek istniejący między budową parzydełkowców a środowiskiem ich życia • przedstawia tabelę, w której porównuje polipa z meduzą • wykonuje model parzydełkowca
	5. Płazińce – zwierzęta, które mają nitkowate ciało	• wskazuje miejsce występowania płazińców • rozpoznaje na ilustracji tasiemca	• wskazuje na ilustracji elementy budowy tasiemca • wskazuje drogi inwazji tasiemca do organizmu • wskazuje na schemacie cyklu rozwojowego tasiemca żywiciela pośredniego	• omawia przystosowanie tasiemca do pasożytniczego trybu życia • charakteryzuje znaczenie płazińców • omawia rolę żywiciela pośredniego i ostatecznego w cyklu rozwojowym tasiemca	• charakteryzuje wskazane czynności życiowe płazińców • omawia sposoby zapobiegania zarażeniu się tasiemcem	• analizuje możliwości zakażenia się chorobami wywoływanymi przez płazińce • ocenia znaczenie płazińców w przyrodzie i dla człowieka
	6. Nicienie – zwierzęta, które mają nitkowate	• wskazuje środowisko życia	• wskazuje charakterystyczne	• wskazuje drogi inwazji nicieni do	• charakteryzuje objawy chorób	• analizuje możliwości zakażenia się chorobami

II. Od parzydełkowców do pierścienic	ciało	nicieni • rozpoznaje na ilustracji nicienie wśród innych zwierząt	cechy nicieni • omawia budowę zewnętrzną nicieni • wymienia choroby wywołane przez nicienie	organizmu • wyjaśnia, na czym polega „choroba brudnych rąk”	wywołanych przez nicienie • omawia znaczenie profilaktyki	wywoływanymi przez nicienie • przygotowuje prezentację multimedialną na temat chorób wywoływanych przez nicienie • charakteryzuje znaczenie nicieni w przyrodzie i dla człowieka
	7. Pierścienice – zwierzęta zbudowane z segmentów	• rozpoznaje pierścienice wśród innych zwierząt • wskazuje środowisko życia pierścienic	• wymienia cechy charakterystyczne budowy zewnętrznej pierścienic • wyjaśnia znaczenie szczecinek	• omawia środowisko i tryb życia nereidy oraz pijawki • na żywym okazie dżdżownicy lub na ilustracji wskazuje siodło i wyjaśnia jego rolę	• wskazuje przystosowania pijawki do pasożytniczego trybu życia • charakteryzuje wskazane czynności życiowe pierścienic	• zakłada hodowlę dżdżownic, wskazując, jak zwierzęta te przyczyniają się do poprawy struktury gleby • ocenia znaczenie pierścienic w przyrodzie i dla człowieka
	8. Cechy stawonogów	• rozpoznaje stawonogi wśród innych zwierząt • wymienia skorupiaki, owady i pajęczaki jako zwierzęta należące do stawonogów • wymienia główne części ciała poszczególnych grup stawonogów	• wymienia miejsca bytowania stawonogów • rozróżnia wśród stawonogów skorupiaki, owady i pajęczaki	• wykazuje różnorodność miejsc bytowania stawonogów • przedstawia kryteria podziału stawonogów na skorupiaki, owady i pajęczaki • opisuje funkcje odnóży stawonogów • wyjaśnia, czym jest oskórek	• charakteryzuje wskazane czynności życiowe stawonogów • omawia cechy umożliwiające rozpoznanie skorupiaków, owadów i pajęczaków • wymienia cechy adaptacyjne wskazanej grupy stawonogów • wyjaśnia, czym jest oko złożone	• przedstawia różnorodność budowy ciała stawonogów oraz ich trybu życia, wykazując jednocześnie ich cechy wspólne • analizuje cechy adaptacyjne stawonogów, umożliwiające im opanowanie różnych środowisk
	9. Skorupiaki – stawonogi, które mają twarde pancerz	• wymienia główne części ciała skorupiaków • wskazuje środowiska występowania skorupiaków • rozpoznaje	• wymienia cztery grupy skorupiaków	• nazywa poszczególne części ciała u raka stawowego	• wykazuje związek między budową skorupiaków a środowiskiem ich życia	• charakteryzuje znaczenie skorupiaków w przyrodzie i dla człowieka

III. Stawonogi i mięczaki		skorupiaki wśród innych stawonogów				
	10. Owady – stawonogi zdolne do lotu	- wymienia elementy budowy zewnętrznej owadów - wylicza środowiska życia owadów - rozpoznaje owady wśród innych stawonogów	- wskazuje charakterystyczne cechy budowy wybranych gatunków owadów - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	- na kilku przykładach omawia różnice w budowie owadów oraz ich przystosowania do życia w różnych środowiskach - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów dla człowieka	- wykazuje związek istniejący między budową odnóży owadów a środowiskiem ich życia - na wybranych przykładach omawia znaczenie owadów w przyrodzie i dla człowieka	analizuje budowę narządów gębowych owadów i wykazuje jej związek z pobieranym pokarmem
	11. Pajęczaki – stawonogi, które mają cztery pary odnóży	- wymienia środowiska występowania pajęczaków - rozpoznaje pajęczaki wśród innych stawonogów	- wskazuje charakterystyczne cechy budowy zewnętrznej pajęczaków - omawia sposób odżywiania się pajęczaków	- na podstawie cech budowy zewnętrznej pajęczaków przyporządkowuje konkretne okazy do odpowiednich gatunków - na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe pajęczaków	- omawia sposoby odżywiania się pajęczaków na przykładzie wybranych przedstawicieli - charakteryzuje odnoża pajęczaków	- ocenia znaczenie pajęczaków w przyrodzie i dla człowieka - analizuje elementy budowy zewnętrznej pajęczaków i wykazuje ich przystosowania do środowiska życia
	12. Mięczaki – zwierzęta, które mają muszlę	- wymienia miejsca występowania mięczaków - wskazuje na ilustracji elementy budowy ślimaka	- omawia budowę zewnętrzną mięczaków - wskazuje na ilustracjach elementy budowy mięczaków	na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe mięczaków	- wykazuje różnice w budowie ślimaków, małży i głowonogów - omawia znaczenie mięczaków w przyrodzie i dla człowieka	- rozpoznaje na ilustracji gatunki ślimaków - konstruuje tabelę, w której porównuje trzy grupy mięczaków

IV. Kręgowce zmiennocieplne	13. Ryby – kręgowce środków wodnych	• wskazuje wodę jako środowisko życia ryb • rozpoznaje ryby wśród innych zwierząt kręgowych	• na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ryb • nazywa i wskazuje położenie płetw • opisuje proces wymiany gazowej u ryb	• na podstawie obserwacji żywych okazów lub filmu edukacyjnego omawia czynności życiowe ryb • przyporządkowuje wskazany organizm do ryb na podstawie znajomości ich cech charakterystycznych	• wyjaśnia, na czym polega zmiennocieplność ryb • omawia sposób rozmnażania ryb, wyjaśniając, czym jest tarło	• omawia przystosowania ryb w budowie zewnętrznej i czynnościach życiowych do życia w wodzie
	14. Przegląd i znaczenie ryb	• określa kształty ciała ryb w zależności od różnych miejsc ich występowania	• podaje przykłady zdobywania pokarmu przez ryby • wyjaśnia, czym jest ławica i plankton	• kilkoma przykładami ilustruje strategie zdobywania pokarmu przez ryby	• omawia znaczenie ryb w przyrodzie i dla człowieka	• wykazuje związek istniejący między budową ryb a miejscem ich bytowania
	15. Płazy – kręgowce środowisk wodno- lądowych	• wskazuje środowisko życia płazów • wymienia części ciała płazów	• na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną płaza • wymienia stadia rozwojowe żaby	• charakteryzuje przystosowania płazów do życia w wodzie i na lądzie • omawia wybrane czynności życiowe płazów	• omawia cykl rozwojowy żaby i wykazuje jego związek z życiem w wodzie i na lądzie • rozpoznaje przedstawicieli płazów wśród innych zwierząt, wskazując na ich charakterystyczne cechy	• wyjaśnia, w jaki sposób przebiega wymiana gazowa u płazów, wykazując związek z ich życiem w dwóch środowiskach • wykazuje związek istniejący między trybem życia płazów a ich zmiennocieplnością
	16. Przegląd i znaczenie płazów	• rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, beznogie i bezogonowe	• podaje przykłady płazów żyjących w Polsce • wymienia główne zagrożenia dla płazów	• rozpoznaje na ilustracji płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie • omawia główne zagrożenia dla płazów	• charakteryzuje płazy ogoniaste, bezogonowe i beznogie • wskazuje sposoby ochrony płazów	• ocenia znaczenie płazów w przyrodzie i dla człowieka • wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat płazów żyjących w Polsce
	17. Gady – kręgowce,	• wymienia	• wyjaśnia związek	• opisuje	• charakteryzuje	• analizuje pokrycie ciała gadów

	które opanowały ląd	środowiska życia gadów • omawia budowę zewnętrzną gadów	istniejący między występowaniem gadów a ich zmiennością • rozpoznaje gady wśród innych zwierząt	przystosowania gadów do życia na lądzie • omawia tryb życia gadów	rozmnażanie i rozwój gadów • analizuje przebieg wymiany gazowej u gadów	w kontekście ochrony przed utratą wody • wykazuje związek między sposobem rozmnażania gadów a środowiskiem ich życia
	18. Przegląd i znaczenie gadów	• rozpoznaje na ilustracji jaszczurki, krokodyle, węże i żółwie	• określa środowiska życia gadów • podaje przyczyny zmniejszania się populacji gadów	• omawia sposoby zdobywania pokarmu przez gady • wskazuje sposoby ochrony gadów	• charakteryzuje gady występujące w Polsce • wyjaśnia przyczyny wymierania gadów i podaje sposoby zapobiegania zmniejszaniu się ich populacji	• ocenia znaczenie gadów w przyrodzie i dla człowieka • wykonuje portfolio lub prezentację multimedialną na temat gadów żyjących w Polsce
	19. Ptaki — kręgowce zdolne do lotu	• wymienia różnorodne siedliska występowania ptaków • na żywym okazie lub na ilustracji wskazuje cechy budowy ptaków	• rozpoznaje rodzaje piór • wymienia elementy budowy jaja • wskazuje ptaki jako zwierzęta stałocieplne • rozpoznaje ptaki wśród innych zwierząt, wskazując ich charakterystyczne cechy	• omawia przystosowania ptaków do lotu • omawia budowę piór • wyjaśnia proces rozmnażania i rozwój ptaków	• analizuje budowę piór ptaków w związku z pełnioną przez nie funkcją • wykazuje związek istniejący między wymianą gazową a umiejętnością latania ptaków • wyjaśnia proces rozmnażania i rozwoju ptaków	• wykazuje związek istniejący między przebiegiem wymiany gazowej a przystosowaniem ptaków do lotu • na ilustracji lub podczas obserwacji w terenie rozpoznaje gatunki ptaków zamieszkujących najbliższą okolicę
	20. Przegląd i znaczenie ptaków	• podaje przykłady ptaków żyjących w różnych środowiskach	• wymienia pozytywne znaczenie ptaków w przyrodzie	• omawia znaczenie ptaków w przyrodzie i dla człowieka • wskazuje zagrożenia dla ptaków	• wykazuje związek istniejący między wielkością i kształtem dziobów ptaków a rodzajem spożywanego przez nie pokarmu • omawia sposoby ochrony ptaków	• wykazuje związek między stałocieplnością ptaków a środowiskiem i trybem ich życia • korzysta z klucza do oznaczania popularnych gatunków ptaków

V. Kęgowce stałociepne	21. Ssaki – kęgowce, które karmią młode mlekiem	• wskazuje środowiska występowania ssaków • na podstawie ilustracji omawia budowę zewnętrzną ssaków	• wykazuje zróżnicowanie siedlisk zajmowanych przez ssaki • określa ssaki jako zwierzęta stałociepne • wymienia wytwory skóry ssaków	• na ilustracji lub na żywym obiekcie wskazuje cechy charakterystyczne i wspólne dla ssaków • wyjaśnia, że budowa skóry ssaków ma związek z utrzymywaniem przez nie stałociepności • omawia proces rozmnażania i rozwój ssaków	• opisuje przystosowania ssaków do różnych środowisk życia • charakteryzuje opiekę nad potomstwem u ssaków • identyfikuje wytwory skóry ssaków	• analizuje związek zachodzący między wymianą gazową ssaków a zróżnicowanymi środowiskami ich występowania i ich życiową aktywnością • analizuje funkcje skóry w aspekcie różnorodności siedlisk zajmowanych przez ssaki
	22. Przegląd i znaczenie ssaków	• wymienia przystosowania ssaków do zróżnicowanych środowisk ich bytowania	• wykazuje zależność między budową morfologiczną ssaków a zajmowanym przez nie siedliskiem • nazywa wskazane zęby ssaków	• rozpoznaje zęby ssaków i wyjaśnia ich funkcje • wyjaśnia znaczenie ssaków dla przyrody	• omawia znaczenie ssaków dla człowieka • wymienia zagrożenia dla ssaków	• analizuje zagrożenia ssaków i wskazuje sposoby ich ochrony • wykazuje przynależność człowieka do ssaków

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 7 szkoły podstawowej oparte
na *Programie nauczania biologii Puls życia* autorstwa Anny Zdziennickiej

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
1.	1. Biologia jako nauka	Uczeń: - określa przedmiot badań biologii jako nauki - podaje przykłady dziedzin biologii - wymienia dziedziny biologii zajmujące się budową i funkcjonowaniem człowieka - wymienia źródła wiedzy biologicznej	Uczeń: - korzysta z poszczególnych źródeł wiedzy - opisuje cechy organizmów żywych	Uczeń: - posługuje się właściwymi źródłami wiedzy biologicznej podczas rozwiązywania problemów - rozdziela próby kontrolną i badawczą	Uczeń: - charakteryzuje wybrane dziedziny biologii - przedstawia metody badań stosowanych w biologii	Uczeń: wyszukuje i krytycznie analizuje informacje z różnych źródeł dotyczące różnych dziedzin biologii

	2. Komórkowa budowa organizmów	• wskazuje komórkę jako podstawową jednostkę organizacji życia • wymienia elementy budowy komórek: roślinnej, zwierzęcej, grzybowej i bakteryjnej • obserwuje preparaty przygotowane przez nauczyciela	• wymienia funkcje poszczególnych struktur komórkowych • posługuje się mikroskopem • z pomocą nauczyciela wykonuje proste preparaty mikroskopowe • z pomocą nauczyciela rysuje obraz widziany pod mikroskopem	• odróżnia pod mikroskopem, na schemacie, zdjęciu lub na podstawie opisu poszczególne elementy budowy komórki • samodzielnie wykonuje proste preparaty mikroskopowe • z niewielką pomocą nauczyciela rysuje obraz widziany pod mikroskopem • wyjaśnia rolę poszczególnych elementów komórki • porównuje budowę różnych komórek	• omawia budowę i funkcje struktur komórkowych • analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek • wyciąga wnioski dotyczące komórkowej budowy organizmów na podstawie obserwacji preparatów • wykonuje preparaty mikroskopowe, ustawia ostrość obrazu za pomocą śrub: makro- i mikrometrycznej, samodzielnie rysuje obraz widziany pod mikroskopem	• wykonuje przestrzenny model komórki z dowolnego materiału • analizuje różnice między poszczególnymi typami komórek oraz wykazuje związek ich budowy z pełnioną funkcją • samodzielnie wykonuje preparaty mikroskopowe • sprawnie posługuje się mikroskopem • dokładnie rysuje obraz widziany pod mikroskopem
--	---------------------------------------	--	--	--	---	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Biologia jako nauka	3. Hierarchiczna budowa organizmów. Tkanki zwierzęce	- wskazuje komórkę jako podstawowy element budowy ciała człowieka - wyjaśnia, czym jest tkanka - wymienia podstawowe rodzaje tkanek zwierzęcych - wyjaśnia, czym jest narząd - wymienia układy narządów człowieka - wymienia rodzaje tkanki łącznej	- określa najważniejsze funkcje poszczególnych tkanek zwierzęcych - podaje rozmieszczenie przykładowych tkanek zwierzęcych w organizmie - opisuje podstawowe funkcje poszczególnych układów narządów	- charakteryzuje budowę poszczególnych tkanek zwierzęcych - rysuje schemat komórki nerwowej i opisuje poszczególne elementy jej budowy - rozpoznaje pod mikroskop em lub na ilustracji rodzaje tkanek zwierzęcych - wyjaśnia funkcje poszczególnych układów narządów	- opisuje rodzaje tkanki nabłonkowej - charakteryzuje rolę poszczególnych składników morfotycznych krwi - opisuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka - przyporządkowuje tkanki do narządów i układów narządów - analizuje hierarchiczną budowę organizmu człowieka	- analizuje związek między budową a funkcją poszczególnych tkanek zwierzęcych - wykazuje zależność między poszczególnymi układami narządów - tworzy mapę pojęciową ilustrującą hierarchiczną budowę organizmu człowieka
II. Skóra –	4. Budowa i funkcje skóry	- wymienia warstwy skóry - przedstawia podstawowe funkcje skóry - wymienia wytwory naskórka - z pomocą nauczyciela omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu	- omawia funkcje skóry i warstwy podskórnej - rozpoznaje na ilustracji lub schemacie warstwy skóry - samodzielnie omawia wykonane doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu	- wykazuje na konkretnych przykładach związek między budową a funkcjami skóry - opisuje funkcje poszczególnych wytworów naskórka - z pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu	na podstawie opisu wykonuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu	wyszukuje odpowiednie informacje i planuje doświadczenie wykazujące, że skóra jest narządem zmysłu

	5. Higiena i choroby skóry	- wymienia choroby skóry - podaje przykłady dolegliwości skóry - omawia zasady pielęgnacji skóry młodzieńczej	- opisuje stan zdrowej skóry - wskazuje konieczność dbania o dobry stan skóry - wymienia przyczyny grzybicy skóry - wskazuje metody zapobiegania grzybicom skóry - klasyfikuje rodzaje oparzeń i odmrożeń skóry - omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry	- omawia objawy dolegliwości skóry - wyjaśnia, czym są alergie skórne - wyjaśnia zależność między ekspozycją skóry na silne nasłonecznienie a rozwojem czerniaka - uzasadnia konieczność konsultacji lekarskiej w przypadku pojawienia się zmian na skórze	- ocenia wpływ promieni słonecznych na skórę - wyszukuje informacje o środkach kosmetycznych z filtrem UV przeznaczonych dla młodzieży - demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku oparzeń skóry	- przygotowuje pytania i przeprowadza wywiad z lekarzem lub pielęgniarką na temat chorób skóry oraz profilaktyki czerniaka i grzybicy - wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat chorób, profilaktyki i pielęgnacji skóry młodzieńczej do projektu edukacyjnego
--	----------------------------	---	--	---	---	--

Dzi a t	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Aparat ruchu	6. Aparat ruchu. Budowa szkieletu	- wskazuje części bierną i czynną aparatu ruchu - podaje nazwy wskazanych elementów budowy szkieletu	wskazuje na schemacie, rysunku i modelu szkielet osiowy oraz szkielet obręczy i kończyn	- wyjaśnia sposób działania części biernej i czynnej aparatu ruchu - wskazuje na związek budowy kości z ich funkcją w organizmie - rozpoznaje różne kształty kości	wyjaśnia związek budowy kości z ich funkcją w organizmie	- klasyfikuje podane kości pod względem kształtów - na przykładzie własnego organizmu wykazuje związek budowy kości z ich funkcją
	7. Budowa i rola szkieletu osiowego	- wymienia elementy szkieletu osiowego - wymienia elementy budujące klatkę piersiową - podaje nazwy odcinków kręgosłupa	- wskazuje na modelu lub ilustracji mózgo- i trzewiocraszke - wymienia narządy chronione przez klatkę piersiową - wskazuje na schemacie, rysunku i modelu elementy szkieletu osiowego	- wymienia kości budujące szkielet osiowy - charakteryzuje funkcje szkieletu osiowego - wyjaśnia związek budowy czaszki z pełnionymi przez nią funkcjami	- omawia rolę chrząstek w budowie klatki piersiowej - porównuje budowę poszczególnych odcinków kręgosłupa - rozpoznaje elementy budowy mózgowoczaszki i trzewiocraszki	- analizuje związek budowy poszczególnych kręgów kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją - wykazuje związek budowy odcinków kręgosłupa z pełnioną przez nie funkcją
	8. Szkielet kończyn oraz ich obręczy	wymienia elementy budowy szkieletu kończyn oraz ich obręczy	- wskazuje na modelu lub schemacie kości kończyny górnej i kończyny dolnej - wymienia rodzaje połączeń kości - opisuje budowę stawu - rozpoznaje rodzaje stawów - odróżnia staw zawiasowy od stawu kulistego	- wymienia kości tworzące obręcz barkową i miedniczną - porównuje budowę kończyny górnej i dolnej - charakteryzuje połączenia kości - wyjaśnia związek budowy stawu z zakresem ruchu kończyny	- wykazuje związek budowy szkieletu kończyn z funkcjami kończyn górnej i dolnej - wykazuje związek budowy szkieletu obręczy kończyn z ich funkcjami	charakteryzuje funkcje kończyn górnej i dolnej oraz wykazuje związek z funkcjonowaniem człowieka w środowisku

	9. Kości – elementy składowe szkieletu	• opisuje budowę kości • omawia cechy fizyczne kości • wskazuje miejsce występowania szpiku kostnego • wymienia składniki chemiczne kości	• omawia na podstawie ilustracji doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości	• wykonuje z pomocą nauczyciela doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • omawia znaczenie składników chemicznych kości • opisuje rolę szpiku kostnego	• wykonuje przygotowane doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • demonstruje na przykładzie cechy fizyczne kości	• planuje i samodzielnie wykonuje doświadczenie wykazujące skład chemiczny kości • wyszukuje odpowiednie informacje i przeprowadza doświadczenie ilustrujące wytrzymałość kości na złamanie
--	---	--	---	---	---	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
	10. Budowa i znaczenie mięśni	- wymienia rodzaje tkanki mięśniowej - wskazuje położenie tkanek mięśniowej gładkiej i poprzecznie prążkowanej szkieletowej	- określa funkcje wskazanych mięśni szkieletowych - opisuje cechy tkanki mięśniowej - z pomocą nauczyciela wskazuje na ilustracji najważniejsze mięśnie szkieletowe	- rozpoznaje mięśnie szkieletowe wskazane na ilustracji - opisuje czynności mięśni wskazanych na schemacie - wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie mięśni - omawia warunki prawidłowej pracy mięśni	- określa warunki prawidłowej pracy mięśni - charakteryzuje budowę i funkcje mięśni gładkich i poprzecznie prążkowanych - przedstawia negatywny wpływ środków dopingujących na zdrowie człowieka	na przykładzie własnego organizmu analizuje współdziałanie mięśni, ścięgien, kości i stawów w wykonywaniu ruchów

	11. Higiena i choroby aparatu ruchu	- wymienia naturalne krzywizny kręgosłupa - opisuje przyczyny powstawania wad postawy - wymienia choroby aparatu ruchu - wskazuje ślad stopy z płaskostopiem - omawia przedstawione na ilustracji wady podstawy	- rozpoznaje przedstawione na ilustracji wady postawy - opisuje urazy kończyn - omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn - omawia przyczyny chorób aparatu ruchu - omawia wady budowy stóp	- rozpoznaje naturalne krzywizny kręgosłupa - wyjaśnia przyczyny powstawania wad postawy - charakteryzuje zmiany zachodzące wraz z wiekiem w układzie kostnym - określa czynniki wpływające na prawidłowy rozwój masy mięśniowej ciała - wyjaśnia przyczyny i skutki osteoporozy	- wyszukuje informacje dotyczące zapobiegania płaskostopiu - wyjaśnia konieczność stosowania rehabilitacji po przebytych urazach - planuje i demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku urazów kończyn - analizuje przyczyny urazów ścięgien - przewiduje skutki przyjmowania nieprawidłowej postawy ciała	- wyszukuje i prezentuje ćwiczenia zapobiegające deformacjom kręgosłupa - wyszukuje i prezentuje ćwiczenia rehabilitacyjne likwidujące płaskostopie - uzasadnia konieczność regularnych ćwiczeń gimnastycznych dla prawidłowego funkcjonowania aparatu ruchu
--	--	---	--	--	---	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV: Układ pokarmowy	12. Pokarm – budulec i źródło energii	- wymienia podstawowe składniki odżywcze - wymienia produkty spożywcze zawierające białko - podaje przykłady pokarmów, które są źródłem węglowodanów - wymienia pokarmy zawierające tłuszcze - omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia wykrywającego obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych	- klasyfikuje składniki odżywcze na budulcowe i energetyczne - określa aminokwasy jako cząsteczki budulcowe białek - wskazuje rolę tłuszczów w organizmie - samodzielnie omawia przebieg doświadczenia wykrywającego obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych	- wyjaśnia znaczenie składników odżywczych dla organizmu - określa znaczenie błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu układu pokarmowego - uzasadnia konieczność systematycznego spożywania owoców i warzyw - porównuje pokarmy pełnowartościowe i niepełnowartościowe - analizuje etykiety produktów spożywczych pod kątem zawartości różnych składników odżywczych - przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych	- ilustruje na przykładach źródła składników odżywczych i wyjaśnia ich znaczenie dla organizmu - wyjaśnia związek między spożywaniem produktów białkowych a prawidłowym wzrostem ciała - omawia rolę aminokwasów egzogennych w organizmie - porównuje wartość energetyczną węglowodanów i tłuszczów - wyjaśnia skutki nadmiernego spożywania tłuszczów - samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych	- planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność tłuszczów i skrobi w wybranych produktach spożywczych - analizuje zależność między rodzajami spożywanych pokarmów a funkcjonowaniem organizmu

	13. Witaminy, sole mineralne, woda	- wymienia przykłady witamin rozpuszczalnych w wodzie i w tłuszczach - podaje przykład jednej awitaminozy - wymienia najważniejsze pierwiastki budujące ciała organizmów - podaje rolę dwóch wybranych makroelementów w organizmie człowieka - wymienia po trzy makroelementy i mikroelementy - omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C	- wymienia witaminy rozpuszczalne w wodzie i w tłuszczach - wymienia skutki niedoboru witamin - wskazuje rolę wody w organizmie - omawia znaczenie makroelementów i mikroelementów w organizmie człowieka - omawia na schemacie przebieg doświadczenia dotyczącego wykrywania witaminy C	- charakteryzuje rodzaje witamin - przedstawia rolę i skutki niedoboru witamin: A, C, B₆, B₁₂, B₉, D - przedstawia rolę i skutki niedoboru składników mineralnych: Mg, Fe, Ca - określa skutki niewłaściwej suplementacji witamin i składników mineralnych - na przygotowanym sprzęcie i z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące wykrywania witaminy C	- analizuje skutki niedoboru witamin, makroelementów i mikroelementów w organizmie - przewiduje skutki niedoboru wody w organizmie - samodzielnie wykonuje doświadczenie dotyczące witaminy C	- wyszukuje informacje dotyczące roli błonnika w prawidłowym funkcjonowaniu przewodu pokarmowego - wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące witaminy C
--	------------------------------------	---	--	---	---	---

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Układ	14. Budowa i rola układu pokarmowego	• wyjaśnia, na czym polega trawienie pokarmów • wymienia rodzaje zębów u człowieka • wymienia odcinki przewodu pokarmowego człowieka • omawia z pomocą nauczyciela przebieg doświadczania badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi	• opisuje rolę poszczególnych rodzajów zębów • wskazuje odcinki przewodu pokarmowego na planszy lub modelu • rozpoznaje wątrobę i trzustkę na schemacie • lokalizuje położenie wątroby i trzustki we własnym ciele • samodzielnie omawia przebieg doświadczania badającego wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi	• rozpoznaje poszczególne rodzaje zębów człowieka • wykazuje rolę zębów w mechanicznej obróbce pokarmu • omawia funkcje poszczególnych odcinków przewodu pokarmowego • lokalizuje odcinki przewodu pokarmowego i wskazuje odpowiednie miejsca na powierzchni swojego ciała • charakteryzuje funkcje wątroby i trzustki • przeprowadza z pomocą nauczyciela doświadczanie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi	• omawia znaczenie procesu trawienia • opisuje etapy trawienia pokarmów w poszczególnych odcinkach przewodu pokarmowego • analizuje miejsca wchłaniania strawionego pokarmu i wody • samodzielnie przeprowadza doświadczanie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi	• wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i przeprowadza doświadczanie badające wpływ substancji zawartych w ślinie na trawienie skrobi • uzasadnia konieczność stosowania zróżnicowanej diety dostosowanej do potrzeb organizmu • uzasadnia konieczność dbałości o zęby

	15. Higiena i choroby układu pokarmowego	• określa zasady zdrowego żywienia • wymienia przykłady chorób układu pokarmowego • wymienia zasady profilaktyki chorób układu pokarmowego • według podanego wzoru oblicza indeks masy ciała • wymienia przyczyny próchnicy zębów	• wskazuje grupy pokarmów w piramidzie zdrowego żywienia i aktywności fizycznej • wskazuje na zależność diety od zmiennych warunków zewnętrznych • układu jadłospis w zależności od zmiennych warunków zewnętrznych • wymienia choroby układu pokarmowego • analizuje indeks masy ciała swój i kolegów, wykazuje prawidłowości i odchylenia od normy • omawia zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrzuszenia	• wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>wartość energetyczna pokarmu</i> • wykazuje zależność między dietą a czynnikami, które ją warunkują • przewiduje skutki złego odżywiania się • wykazuje, że WZW A, WZW B i WZW C są chorobami związanymi z higieną układu pokarmowego • omawia zasady profilaktyki choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy, zatrucia pokarmowego i raka jelita grubego • analizuje indeks masy ciała w zależności od stosowanej diety	• wykazuje zależność między higieną odżywiania się a chorobami układu pokarmowego • demonstruje czynności udzielania pierwszej pomocy w przypadku zakrzuszenia • wskazuje zasady profilaktyki próchnicy zębów • wyjaśnia, dlaczego należy stosować dietę zróżnicowaną i dostosowaną do potrzeb organizmu (wiek, stan zdrowia, tryb życia, aktywność fizyczna, pora roku) • układa odpowiednią dietę dla uczniów z nadwagą i niedowagą	• przygotowuje i prezentuje wystąpienie w dowolnej formie na temat chorób związanych z zaburzeniami łąknienia i przemiany materii • uzasadnia konieczność badań przesiewowych w celu wykrywania wczesnych stadiów raka jelita grubego
--	---	---	--	--	---	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Układ krążenia	16. Budowa i funkcje krwi	• podaje nazwy elementów morfotycznych krwi • wymienia grupy krwi • wymienia składniki biorące udział w krzepnięciu krwi	• omawia funkcje krwi • wymienia grupy krwi i wyjaśnia, co stanowi podstawę ich wyodrębnienia • wyjaśnia, co to jest konflikt serologiczny	• omawia znaczenie krwi • charakteryzuje elementy morfotyczne krwi • omawia rolę hemoglobiny • przedstawia społeczne znaczenie krwiodawstwa • przewiduje skutki konfliktu serologicznego	• omawia zasady transfuzji krwi • wyjaśnia mechanizm krzepnięcia krwi • rozpoznaje elementy morfotyczne krwi na podstawie obserwacji mikroskopowej	• uzasadnia potrzebę wykonywania badań zapobiegających konfliktowi serologicznemu • analizuje wyniki laboratoryjnego badania krwi
	17. Krwiobieg	• wymienia narządy układu krwionośnego • z pomocą nauczyciela omawia na podstawie ilustracji mały i duży obieg krwi	• omawia funkcje wybranego naczynia krwionośnego • porównuje budowę i funkcje żył, tętnic oraz naczyń włosowatych • opisuje funkcje zastawek żylnych	• porównuje krwiobieg mały i duży • opisuje drogę krwi płynącej w małym i dużym krwiobiegu	• rozpoznaje poszczególne naczynia krwionośne na ilustracji • wykazuje związek budowy naczyń krwionośnych z pełnionymi przez nie funkcjami	• analizuje związek przepływu krwi w naczyniach z wymianą gazową
	18. Budowa i działanie serca	• lokalizuje położenie serca we własnym ciele • wymienia elementy budowy serca • podaje prawidłową wartość pulsu i ciśnienia zdrowego człowieka	• rozpoznaje elementy budowy serca i naczynia krwionośnego na schemacie (ilustracji z podręcznika) • wyjaśnia, czym jest puls	• opisuje mechanizm pracy serca • omawia fazy cyklu pracy serca • mierzy koledze puls • wyjaśnia różnicę między ciśnieniem skurczowym a ciśnieniem rozkurczowym krwi	• wykazuje rolę zastawek w funkcjonowaniu serca • porównuje wartości ciśnienia skurczowego i rozkurczowego krwi • omawia doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i	• planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące wpływ wysiłku fizycznego na zmiany tętna i

					ciśnienia krwi	
	19. Higiena i choroby układu krwionośnego	- wymienia choroby układu krwionośnego - omawia pierwszą pomoc w wypadku krwawień i krwotoków	- wymienia przyczyny chorób układu krwionośnego - wymienia czynniki wpływające korzystnie na funkcjonowanie układu krwionośnego	- analizuje przyczyny chorób układu krwionośnego - charakteryzuje objawy krwotoku żylnego i tętniczego - wyjaśnia, na czym polega białaczka i anemia - przedstawia znaczenie aktywności fizycznej i prawidłowej diety dla właściwego funkcjonowania układu krwionośnego	- przygotowuje portfolio na temat chorób układu krwionośnego - demonstruje pierwszą pomoc w wypadku krwotoków - wyjaśnia znaczenie badań profilaktycznych chorób układu krwionośnego	wyszukuje i prezentuje w dowolnej formie materiały edukacyjne oświaty zdrowotnej na temat chorób społecznych: miażdżycy, nadciśnienia tętniczego i zawałów serca
	20. Układ limfatyczny	- wymienia cechy układu limfatycznego - wymienia narządy układu limfatycznego	- opisuje budowę układu limfatycznego - omawia rolę węzłów chłonnych	opisuje rolę układu limfatycznego	rozpoznaje na ilustracji lub schemacie narządy układu limfatycznego	porównuje układ limfatyczny z układem krwionośnym

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
V. Układ krążenia	21. Budowa i funkcjonowanie układu odpornościowego	- wymienia elementy układu odpornościowego - wymienia rodzaje odporności - przedstawia różnice między surowicą a szczepionką	- wyróżnia odporność swoistą i nieswoistą, czynną i bierną, naturalną i sztuczną - definiuje szczepionkę i surowicę jako czynniki odpowiadające za odporność nabytą	- omawia rolę elementów układu odpornościowego - charakteryzuje rodzaje odporności - określa zasadę działania szczepionki i surowicy	- wyjaśnia mechanizm działania odporności swoistej - opisuje rodzaje leukocytów - odróżnia działanie szczepionki od działania surowicy	- analizuje wykaz szczepień w swojej książeczce zdrowia - ocenia znaczenie szczepień
	22. Zaburzenia funkcjonowania układu odpornościowego	- wymienia czynniki mogące wywołać alergię - opisuje objawy alergii	- określa przyczynę choroby AIDS - wyjaśnia, na czym polega transplantacja narządów - podaje przykłady narządów, które można przeszczepiać	- wyjaśnia sposób zakażenia HIV - wskazuje drogi zakażenia się HIV - wskazuje zasady profilaktyki AIDS	- uzasadnia, że alergia jest związana z nadwrażliwością układu odpornościowego - ilustruje przykładami znaczenie transplantologii	przedstawia znaczenie przeszczepów oraz zgody na transplantację narządów po śmierci
	23. Budowa i rola układu oddechowego	- wymienia odcinki układu oddechowego - rozpoznaje na ilustracji narządy układu oddechowego	- omawia funkcje elementów układu oddechowego - opisuje rolę nagłośni na podstawie własnego organizmu - przedstawia mechanizm wentylacji płuc	- wyróżnia drogi oddechowe i narządy wymiany gazowej - wykazuje związek budowy elementów układu oddechowego z pełnionymi funkcjami	- odróżnia głośnię i nagłośnię - demonstruje mechanizm modulacji głosu - definiuje płuca jako miejsce wymiany gazowej - wykazuje związek między budową a funkcją płuc	- wykonuje z dowolnych materiałów model układu oddechowego - wyszukuje odpowiednie metody i bada pojemność własnych płuc

	24. Mechanizm wymiany gazowej	- wymienia narządy biorące udział w procesie wentylacji płuc - demonstruje na sobie mechanizm wdechu i wydechu - z pomocą nauczyciela omawia doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu	- wskazuje różnice w ruchach klatki piersiowej i przepony podczas wdechu i wydechu - przedstawia rolę krwi w transporcie gazów oddechowych - omawia zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym - oblicza liczbę wdechów i wydechów przed wysiłkiem fizycznym i po nim - z pomocą nauczyciela przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu	- wyróżnia procesy wentylacji płuc i oddychania komórkowego - opisuje dyfuzję O₂ i CO₂ zachodzącą w pęcherzykach płucnych - wyjaśnia zależność między liczbą oddechów a wysiłkiem fizycznym - na przygotowanym sprzęcie samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykrywające obecność CO₂ w wydychanym powietrzu	- interpretuje wyniki doświadczenia wykrywającego CO₂ w wydychanym powietrzu - przedstawia graficznie zawartość gazów w powietrzu wdychanym i wydychanym - analizuje proces wymiany gazowej w płucach i tkankach - omawia obserwację dotyczącą wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów - samodzielnie przygotowuje zestaw laboratoryjny i przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu	- planuje i wykonuje obserwację wpływu wysiłku fizycznego na częstość oddechów - wyszukuje odpowiednie informacje, planuje i samodzielnie przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność CO₂ w wydychanym powietrzu
--	-------------------------------	---	--	---	--	---

Dzi ať	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
VI. Układ oddechowy	25. Oddychanie komórkowe	- definiuje mitochondrium jako miejsce oddychania komórkowego - wskazuje ATP jako nośnik energii	zapisuje słownie równanie reakcji chemicznej ilustrujące utlenianie glukozy	- określa znaczenie oddychania komórkowego - zapisuje za pomocą symboli chemicznych równanie reakcji ilustrujące utlenianie glukozy - omawia rolę ATP w organizmie	wyjaśnia sposób magazynowania energii w ATP	opisuje zależność między ilością mitochondriów a zapotrzebowaniem narządów na energię
	26. Higiena i choroby układu oddechowego	- definiuje kichanie i kaszel jako reakcje obronne organizmu - wymienia choroby układu oddechowego - wymienia czynniki wpływające na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego	- wskazuje źródła infekcji górnych i dolnych dróg oddechowych - określa sposoby zapobiegania chorobom układu oddechowego - opisuje przyczyny astmy - omawia zasady postępowania w przypadku utraty oddechu - omawia wpływ zanieczyszczeń pyłowych na prawidłowe funkcjonowanie układu oddechowego	- podaje objawy wybranych chorób układu oddechowego - wyjaśnia związek między wdychaniem powietrza przez nos a profilaktyką chorób układu oddechowego - opisuje zasady profilaktyki anginy, gruźlicy i raka płuc - rozróżnia czynne i bierne palenie tytoniu	- wykazuje zależność między zanieczyszczeniem środowiska a zachorowalnością na astmę - demonstruje zasady udzielania pierwszej pomocy w wypadku zatrzymania oddechu - analizuje wpływ palenia tytoniu na funkcjonowanie układu oddechowego - wyszukuje w dowolnych źródłach informacje na temat przyczyn rozwoju raka płuc	- przeprowadza według podanego schematu i pod opieką nauczyciela badanie zawartości substancji smolistych w jednym papierosie - przeprowadza wywiad w przychodni zdrowia na temat profilaktyki chorób płuc

VII. Układ wydalniczy	27. Budowa i działanie układu wydalniczego	- wymienia przykłady substancji, które są wydalone przez organizm człowieka - wymienia narządy układu wydalniczego	- wyjaśnia pojęcia <i>wydalanie</i> i <i>defekacja</i> - wymienia drogi wydalania zbędnych produktów przemiany materii - wymienia CO₂ i mocznik jako zbędne produkty przemiany materii	- porównuje wydalanie i defekację - omawia na podstawie ilustracji proces powstawania moczu - wskazuje na modelu lub ilustracji miejsce powstawania moczu pierwotnego - opisuje sposoby wydalania mocznika	- rozpoznaje na modelu lub materiale świeżym warstwy budujące nerkę - omawia rolę układu wydalniczego w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu	- wykonuje z dowolnego materiału model układu moczowego - tworzy schemat przemian substancji odżywczych od zjedzenia do wydalenia
-----------------------	--	---	---	---	--	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
VII. Układ wydalniczy	28. Higiena i choroby układu wydalniczego	- wymienia zasady higieny układu wydalniczego - wymienia choroby układu wydalniczego	- wskazuje na zakażenia dróg moczowych i kamice nerkową jako choroby układu wydalniczego - wymienia badania stosowane w profilaktyce tych chorób - określa dzienne zapotrzebowanie organizmu człowieka na wodę	- omawia przyczyny chorób układu wydalniczego - omawia na ilustracji przebieg dializy - wyjaśnia znaczenie wykonywania badań kontrolnych moczu - wskazuje na konieczność okresowego wykonywania badań kontrolnych moczu	- uzasadnia konieczność picia dużych ilości wody podczas leczenia chorób nerek - ocenia rolę dializy w ratowaniu życia - uzasadnia konieczność regularnego opróżniania pęcherza moczowego	analizuje własne wyniki laboratoryjnego badania moczu i na tej podstawie określa stan zdrowia własnego układu wydalniczego
	29. Budowa i funkcjonowanie układu dokrewnego	- wymienia gruczoły dokrewne - wymienia przykłady hormonów - wskazuje na ilustracji położenie najważniejszych gruczołów dokrewnych	- klasyfikuje gruczoły na gruczoły wydzielania zewnętrznego i wewnętrznego - wyjaśnia pojęcie <i>gruczoł dokrewny</i> - wyjaśnia, czym są hormony - podaje przyczyny cukrzycy	- określa cechy hormonów - przyporządkowuje hormony do odpowiednich gruczołów, które je wytwarzają - charakteryzuje działanie insuliny i glukagonu	- przedstawia biologiczną rolę hormonu wzrostu, tyroksyny, insuliny, adrenaliny, testosteronu, estrogenów - omawia znaczenie swoistego działania hormonów - wyjaśnia, na czym polega antagonistyczne działanie insuliny i glukagonu	uzasadnia, że nie należy bez konsultacji z lekarzem przyjmować preparatów i leków hormonalnych
VIII. Regulacja nerwowo-	30. Zaburzenia funkcjonowania układu dokrewnego	wymienia skutki nadmiaru i niedoboru hormonu wzrostu	wyjaśnia pojęcie <i>równowaga hormonalna</i>	interpretuje skutki nadmiaru i niedoboru hormonów	uzasadnia związek niedoboru insuliny z cukrzycą	analizuje i wykazuje różnice między cukrzycą typu 1 i 2

	31. Budowa i rola układu nerwowego	- wymienia funkcje układu nerwowego - wymienia elementy budowy ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego - rozpoznaje na ilustracji ośrodkowy i obwodowy układ nerwowy	- opisuje elementy budowy komórki nerwowej - wskazuje na ilustracji neuronu przebieg impulsu nerwowego - wyróżnia somatyczny i autonomiczny układ nerwowy	- opisuje funkcje układu nerwowego - porównuje działanie układów nerwowego i dokrewnego - wykazuje związek budowy komórki nerwowej z jej funkcją - omawia działanie ośrodkowego i obwodowego układu nerwowego	- wyjaśnia sposób działania synapsy - charakteryzuje funkcje somatycznego i autonomicznego układu nerwowego - porównuje funkcje współczulnej i przywspółczulnej części autonomicznego układu nerwowego	ocenia rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w prawidłowym funkcjonowaniu całego organizmu
--	------------------------------------	--	---	--	--	---

Dzi a t	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
VIII. Regulacja nerwowo-hormonalna	32. Ośrodkowy układ nerwowy	- wskazuje na ilustracji najważniejsze elementy mózgowia - wymienia mózgowie i rdzeń kręgowy jako narządy ośrodkowego układu nerwowego	wskazuje elementy budowy rdzenia kręgowego na ilustracji	- opisuje budowę rdzenia kręgowego - objaśnia na ilustracji budowę mózgowia	określa mózgowie jako jednostkę nadrzędną w stosunku do pozostałych części układu nerwowego	uzasadnia nadrzędną funkcję mózgowia w stosunku do pozostałych części układu nerwowego
	33. Obwodowy układ nerwowy. Odruchy	- wymienia rodzaje nerwów obwodowych - podaje po trzy przykłady odruchów warunkowych i bezwarunkowych	- wyróżnia włókna czuciowe i ruchowe - omawia na podstawie ilustracji drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym - odróżnia odruchy warunkowe i bezwarunkowe	- wyjaśnia różnicę między odruchem warunkowym a bezwarunkowym - charakteryzuje odruchy warunkowe i bezwarunkowe - przedstawia graficznie drogę impulsu nerwowego w łuku odruchowym	- przedstawia rolę odruchów warunkowych w procesie uczenia się - na podstawie rysunku wyjaśnia mechanizm odruchu kolanowego	- dowodzi znaczenia odruchów warunkowych i bezwarunkowych w życiu człowieka - demonstruje na koledze odruch kolanowy i wyjaśnia działanie tego odruchu
	34. Higiena i choroby układu nerwowego	- wymienia czynniki wywołujące stres - podaje przykłady trzech chorób spowodowanych stresem	- wymienia sposoby radzenia sobie ze stresem - wymienia przykłady chorób układu nerwowego - przyporządkowuje wybranym chorobom układu nerwowego charakterystyczne objawy	- wyjaśnia dodatni i ujemny wpływ stresu na funkcjonowanie organizmu - opisuje przyczyny nerwicy - rozpoznaje cechy depresji - wymienia choroby układu nerwowego: padaczkę, autyzm, stwardnienie rozsiane, chorobę Alzheimera	- analizuje przyczyny chorób układu nerwowego - omawia wpływ snu na procesy uczenia się i zapamiętywania oraz na odporność organizmu - charakteryzuje objawy depresji, padaczki, autyzmu, stwardnienia rozsianego, choroby Alzheimera	analizuje związek między prawidłowym wysypianiem się a funkcjonowaniem organizmu

IX. Narządy zmysłów	35. Budowa i działanie narządu wzroku	• omawia znaczenie zmysłów w życiu człowieka • rozróżnia w narządzie wzroku aparat ochronny oka i gałkę oczną • wymienia elementy wchodzące w skład aparatu ochronnego oka • rozpoznaje na ilustracji elementy budowy oka	• opisuje funkcje elementów aparatu ochronnego oka • wyjaśnia pojęcie <i>akomodacja oka</i> • omawia znaczenie adaptacji oka • omawia funkcje elementów budowy oka	• określa funkcję aparatu ochronnego oka • wykazuje związek budowy elementów oka z pełnionymi przez nie funkcjami • opisuje drogę światła w oku • wskazuje lokalizację receptorów wzroku • ilustruje w formie prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce	• omawia powstawanie obrazu na siatkówce • planuje i przeprowadza doświadczenie wykazujące reakcję tęczówki na światło o różnym natężeniu • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku i powstawanie obrazu na siatkówce oraz wyjaśnia rolę soczewki w tym procesie	• przeprowadza doświadczenie wykazujące obecność tarczy nerwu wzrokowego w oku • ilustruje za pomocą prostego rysunku drogę światła w oku oraz z użyciem odpowiedniej terminologii tłumaczy powstawanie i odbieranie wrażeń wzrokowych
---------------------	---------------------------------------	--	---	--	---	---

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IX. Narządy zmysłów	36. Ucho – narząd słuchu i równowagi	- rozpoznaje na ilustracji elementy budowy ucha - wyróżnia ucho zewnętrzne, środkowe i wewnętrzne	- wskazuje na ilustracji położenie narządu równowagi - wymienia funkcje poszczególnych elementów ucha	- charakteryzuje funkcje poszczególnych elementów ucha - omawia funkcje ucha zewnętrznego, środkowego i wewnętrznego	- wyjaśnia mechanizm odbierania i rozpoznawania dźwięków - wskazuje lokalizację receptorów słuchu i równowagi w uchu - wyjaśnia zasadę działania narządu równowagi	analizuje przebieg bodźca słuchowego, uwzględniając przetwarzanie fal dźwiękowych na impulsy nerwowe
	37. Higiena oka i ucha	- wymienia wady wzroku - omawia zasady higieny oczu - wymienia choroby oczu i uszu	- rozpoznaje na ilustracji krótkowzroczność i dalekowzroczność - definiuje hałas jako czynnik powodujący głuchotę - omawia przyczyny powstawania wad wzroku	- charakteryzuje wady wzroku - wyjaśnia, na czym polega daltonizm i astygmatyzm - charakteryzuje choroby oczu - omawia sposób korygowania wad wzroku	- rozdziela rodzaje soczewek korygujących wady wzroku - analizuje, w jaki sposób nadmierny hałas może spowodować uszkodzenie słuchu	- wyszukuje informacje na temat źródeł hałasu w swoim miejscu zamieszkania - analizuje źródła hałasu w najbliższym otoczeniu i wskazuje na sposoby jego ograniczenia
	38. Zmysły powonienia, smaku i dotyku	- przedstawia rolę zmysłów powonienia, smaku i dotyku - wskazuje rozmieszczenie receptorów powonienia, smaku i dotyku - wymienia podstawowe smaki - wymienia bodźce odbierane przez receptory skóry - omawia rolę węchu w ocenie	- wymienia rodzaje kubków smakowych - omawia doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku	- wskazuje położenie kubków smakowych na języku - z niewielką pomocą nauczyciela wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku	- uzasadnia, że skóra jest narządem dotyku - analizuje znaczenie wolnych zakończeń nerwowych w skórze - wykonuje na podstawie opisu doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku	planuje i wykonuje doświadczenie dotyczące rozmieszczenia kubków smakowych na języku

		pokarmów				
X. Rozmnażanie i	39. Męski układ rozrodczy	- wymienia męskie narządy rozrodcze - wskazuje na ilustracji męskie narządy rozrodcze - wymienia męskie cechy płciowe	- omawia budowę plemnika i wykonuje jego schematyczny rysunek - omawia proces powstawania nasienia - określa funkcję testosteronu - wymienia funkcje męskiego układu rozrodczego	opisuje funkcje poszczególnych elementów męskiego układu rozrodczego	- uzasadnia, że główka plemnika jest właściwą gametą męską - wykazuje zależność między produkcją hormonów płciowych a zmianami zachodzącymi w ciele mężczyzny	wyjaśnia wspólną funkcjonalność prącia jako narządu wydalania i narządu rozrodczego

Dzi ať	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
X. Rozmnażanie i rozwój człowieka	40. Żeński układ rozrodczy	- wymienia żeńskie narządy rozrodcze - wskazuje na ilustracji żeńskie narządy rozrodcze - wymienia żeńskie cechy płciowe	opisuje funkcje żeńskiego układu rozrodczego	- charakteryzuje pierwo-, drugo- i trzeciorzędowe żeńskie cechy płciowe - opisuje funkcje wewnętrznych narządów rozrodczych	wykazuje związek budowy komórki jajowej z pełnioną przez nią funkcją	analizuje podobieństwa i różnice w budowie męskich i żeńskich układów narządów: rozrodczego i wydalniczego
	41. Funkcjonowanie żeńskiego układu rozrodczego	- wymienia żeńskie hormony płciowe - wymienia kolejne fazy cyklu miesięczkowego	- wskazuje w cyklu miesięczkowym dni płodne i niepłodne - definiuje jajnik jako miejsce powstawania komórki jajowej	interpretuje ilustracje przebiegu cyklu miesięczkowego	- omawia zmiany hormonalne i zmiany w macicy zachodzące w trakcie cyklu miesięczkowego - analizuje rolę ciała żółtego	wyznacza dni płodne i niepłodne u kobiet w różnych dniach cyklu miesięczkowego i z różną długością cyklu
	42. Rozwój człowieka – od poczęcia do narodzin	- wymienia nazwy błon płodowych - podaje długość trwania rozwoju płodowego - wymienia zmiany zachodzące w organizmie kobiety podczas ciąży	- porządkuje etapy rozwoju zarodka od zapłodnienia do zagnieżdżenia - wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>zaplodnienie</i> - omawia zasady higieny zalecane dla kobiet ciężarnych - podaje czas trwania ciąży - omawia wpływ różnych czynników na prawidłowy rozwój zarodka i płodu	- charakteryzuje funkcje błon płodowych - charakteryzuje okres rozwoju płodowego - wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w organizmie kobiety podczas ciąży - charakteryzuje etapy porodu	- analizuje funkcje łożyska - uzasadnia konieczność przestrzegania zasad higieny przez kobiety w ciąży - omawia mechanizm powstawania ciąży pojedynczej i mnogiej	wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat rozwoju prenatalnego

	43. Rozwój człowieka – od narodzin do starości	- wymienia etapy życia człowieka - wymienia rodzaje dojrzałości	- określa zmiany rozwojowe u swoich rówieśników - opisuje objawy starzenia się organizmu - wymienia różnice w tempie dojrzewania dziewcząt i chłopców	- charakteryzuje wskazane okresy rozwojowe - przedstawia cechy oraz przebieg fizycznego, psychicznego i społecznego dojrzewania człowieka	- analizuje różnice między przekwitaniem a starością - przyporządkowuje okresom rozwojowym zmiany zachodzące w organizmie	- tworzy w dowolnej formie prezentację na temat dojrzewania - tworzy portfolio ze zdjęciami swojej rodziny, której członkowie znajdują się w różnych okresach rozwoju
--	--	--	---	--	--	--

Dzi ał	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
X. Rozmnażanie i rozwój człowieka	44. Higiena i choroby układu rozrodczego	- wymienia choroby układu rozrodczego - wymienia choroby przenoszone drogą płciową - wymienia naturalne i sztuczne metody planowania rodziny	- wskazuje kontakty płciowe jako potencjalne źródło zakażenia układu rozrodczego - przyporządkowuje chorobom źródła zakażenia - wyjaśnia różnicę między nosicielstwem HIV a chorobą AIDS - wymienia drogi zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV - przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób przenoszonych drogą płciową	- wyjaśnia konieczność regularnych wizyt u ginekologa - przyporządkowuje chorobom ich charakterystyczne objawy - omawia zasady profilaktyki chorób wywoływanych przez wirusy: HIV, HBV, HCV i HPV - porównuje naturalne i sztuczne metody planowania rodziny	- wymienia ryzykowne zachowania seksualne, które mogą prowadzić do zakażenia HIV - przewiduje indywidualne i społeczne skutki zakażenia wirusami: HIV, HBV, HCV i HPV - uzasadnia konieczność wykonywania badań kontrolnych jako sposobu wczesnego wykrywania raka piersi, raka szyjki macicy i raka prostaty	- wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat planowanych szczepień przeciwko wirusowi brodawczaka, który wywołuje raka szyjki macicy - ocenia naturalne i sztuczne metody antykoncepcji

XI. Równowaga wewnętrzna organizmu	45. Równowaga wewnętrzna organizmu – homeostaza	• własnymi słowami wyjaśnia, na czym polega homeostaza • wyjaśnia mechanizm termoregulacji u człowieka • wskazuje drogi wydalania wody z organizmu	• wykazuje na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy zależność działania układów pokarmowego i krwionośnego • opisuje, jakie układy narządów mają wpływ na regulację poziomu wody we krwi	• wyjaśnia, na czym polega homeostaza • na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania układów: nerwowego, pokarmowego i krwionośnego • na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia mechanizm regulacji poziomu glukozy we krwi	• na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wykazuje zależność działania poszczególnych układów narządów w organizmie człowieka • na podstawie wcześniej zdobytej wiedzy wyjaśnia, jakie układy narządów biorą udział w mechanizmie regulacji poziomu glukozy we krwi	• analizuje i wykazuje rolę regulacji nerwowo-hormonalnej w utrzymaniu homeostazy
------------------------------------	---	--	---	--	---	---

Dzi a t	Te ma t	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
XI. Równowaga wewnętrzna organizmu	46. Choroba – zaburzenie homeostazy	• omawia wpływ trybu życia na stan zdrowia człowieka • podaje przykłady trzech chorób zakaźnych wraz z czynnikami, które je wywołują • wymienia choroby cywilizacyjne • wymienia najczęstsze przyczyny nowotworów	• opisuje zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne • podaje przykłady wpływu środowiska na życie i zdrowie człowieka • przedstawia znaczenie aktywności fizycznej dla prawidłowego funkcjonowania organizmu człowieka • przedstawia podstawowe zasady profilaktyki chorób nowotworowych • klasyfikuje podaną chorobę do grupy chorób cywilizacyjnych lub zakaźnych • omawia znaczenie szczepień ochronnych • wskazuje alergie jako skutek zanieczyszczenia środowiska • wskazuje metody zapobiegania chorobom cywilizacyjnym	• charakteryzuje czynniki wpływające na zdrowie człowieka • przedstawia znaczenie pojęć <i>zdrowie</i> i <i>choroba</i> • rozróżnia zdrowie fizyczne, psychiczne i społeczne • wymienia najważniejsze choroby człowieka wywoływane przez wirusy, bakterie, protisty i pasożyty zwierzęce oraz przedstawia zasady profilaktyki tych chorób • podaje kryterium podziału chorób na choroby zakaźne i cywilizacyjne • podaje przykłady szczepień obowiązkowych i nieobowiązkowych • wyjaśnia przyczyny powstawania chorób społecznych	• wykazuje wpływ środowiska na zdrowie • uzasadnia, że antybiotyki i inne leki należy stosować zgodnie z zaleceniami lekarza (dawka, godziny przyjmowania leku i długość kuracji) • dowodzi, że stres jest przyczyną chorób cywilizacyjnych • uzasadnia, że nerwice są chorobami cywilizacyjnymi • uzasadnia konieczność okresowego wykonywania podstawowych badań kontrolnych	• formułuje argumenty przemawiające za tym, że nie należy bez wyraźnej potrzeby przyjmować ogólnodostępnych leków oraz suplementów

	47. Uzależnienia	• podaje przykłady używek • wymienia skutki zażywania niektórych substancji psychoaktywnych na stan zdrowia	• przedstawia negatywny wpływ na zdrowie człowieka niektórych substancji psychoaktywnych oraz nadużywania kofeiny i niektórych leków (zwłaszcza oddziałujących na psychikę)	• opisuje wpływ palenia tytoniu na zdrowie • omawia skutki działania alkoholu na funkcjonowanie organizmu • wyjaśnia mechanizm powstawania uzależnień • wyjaśnia znaczenie profilaktyki uzależnień	• wykazuje zależność między przyjmowaniem używek a powstawaniem nałogu • wskazuje alternatywne zajęcia pomagające uniknąć uzależnień	• wykonuje w dowolnej formie prezentację na temat profilaktyki uzależnień
--	------------------	--	---	---	---	---

Wymagania edukacyjne z biologii dla klasy 8 szkoły podstawowej oparte
na *Programie nauczania biologii Puls życia* autorstwa Anny Zdziennickiej

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Gene	1. Czym jest genetyka?	Uczeń: • określa zakres badań genetyki • wyjaśnia, że podobieństwo dziecka do rodziców jest wynikiem dziedziczenia cech	Uczeń: • rozróżnia cechy dziedziczne i niedziedziczne • definiuje pojęcia <i>genetyka</i> i <i>zmienność organizmów</i>	Uczeń: • wskazuje cechy indywidualne i gatunkowe podanych organizmów • omawia zastosowanie genetyki w różnych dziedzinach: medycynie, kryminalistyce, rolnictwie i archeologii	Uczeń: • uzasadnia występowanie zmienności genetycznej wśród ludzi • wskazuje różnice między cechami gatunkowymi a indywidualnymi • wyjaśnia, z czego wynika podobieństwo organizmów potomnych w rozmnażaniu bezpłciowym	Uczeń: • dowodzi, że cechy organizmu kształtują się dzięki materiałowi genetycznemu oraz są wynikiem wpływu środowiska • wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej w kształtowaniu się zmienności organizmów

	2. Nośnik informacji genetycznej – DNA	• wskazuje miejsca występowania DNA • wymienia elementy budujące DNA • przedstawia rolę DNA jako nośnika informacji genetycznej	• przedstawia budowę nukleotydu • wymienia nazwy zasad azotowych • omawia budowę chromosomu • definiuje pojęcia: <i>kariotyp</i>, <i>helisa</i>, <i>gen</i> i <i>nukleotyd</i> • wykazuje rolę jądra	• wykazuje konieczność związania DNA przez białka i powstania chromatyny w jądrze komórkowym • wyjaśnia, z czego wynika komplementarność zasad azotowych • graficznie przedstawia regułę komplementarności	• wyjaśnia proces replikacji • rozpoznaje DNA i RNA* na modelu lub ilustracji • porównuje budowę DNA z budową RNA* • omawia budowę i funkcję RNA*	• uzasadnia konieczność zachodzenia procesu replikacji DNA przed podziałem komórki • wykonuje dowolną techniką model DNA • wykazuje rolę replikacji w zachowaniu niezmienionej informacji genetycznej
--	---	---	--	--	--	---

Dzi ał	Tem at	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	3. Podziały komórkowe	- wymienia nazwy podziałów komórkowych - podaje liczbę chromosomów w komórkach somatycznych i płciowych człowieka	- definiuje pojęcia: <i>chromosomy homologiczne, komórki haploidalne i komórki diploidalne</i> - wskazuje miejsce zachodzenia mitozy i mejozy w organizmie człowieka	- omawia znaczenie mitozy i mejozy - oblicza liczbę chromosomów w komórce haploidalnej, znając liczbę chromosomów w komórce diploidalnej danego organizmu	- wykazuje konieczność redukcji ilości materiału genetycznego w komórkach - macierzystych gamet - wykazuje różnice między mitozą a mejozą	- wyjaśnia znaczenie rekombinacji genetycznej podczas mejozy - wykonuje dowolną techniką model mitozy lub mejozy
	4. Podstawowe prawa dziedziczenia	- definiuje pojęcia <i>fenotyp i genotyp</i> - wyjaśnia symbole używane przy zapisywaniu krzyżówek genetycznych	- omawia badania Gregora Mendla - zapisuje genotypy homozygoty dominującej i homozygoty recesywnej oraz heterozygoty - wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie jednego genu	- identyfikuje allele dominujące i recesywne - omawia prawo czystości gamet - na schemacie krzyżówki genetycznej rozpoznaje genotyp oraz określa fenotyp rodziców i pokolenia potomnego	- przewiduje cechy osobników potomnych na podstawie prawa czystości gamet - interpretuje krzyżówki genetyczne, używając określeń: <i>homozygota, heterozygota, cecha dominująca i cecha recesywna</i>	- zapisuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie określonej cechy i przewiduje genotypy oraz fenotypy potomstwa - ocenia znaczenie prac Gregora Mendla dla rozwoju genetyki
	5. Dziedziczenie cech u człowieka	- wskazuje u ludzi przykładowe cechy dominującą i recesywną - z pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wymienia cechy dominujące i recesywne u człowieka - z niewielką pomocą nauczyciela rozwiązuje proste krzyżówki genetyczne	- wyjaśnia, że cechę recesywną determinują allele homozygoty recesywnej - na podstawie krzyżówki genetycznej przewiduje wystąpienie cechu potomstwa	- wskazuje cechy człowieka, które są zarówno wynikiem działania genów, jak i czynników środowiska - ustala prawdopodobieństwo występowania cechy u potomstwa, jeśli nie są znane genotypy obojga rodziców	- ocenia wpływ środowiska na kształtowanie się cech - na podstawie znajomości cech dominujących i recesywnych - projektuje krzyżówki genetyczne, poprawnie posługując się terminami <i>homozygota i heterozygota</i>

Dzi a l	Tem at	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
I. Genetyka	6. Dziedziczenie płci u człowieka	• podaje liczbę chromosomów występujących w komórce diploidalnej człowieka • wymienia przykłady chorób dziedzicznych sprzężonych z płcią	• rozpoznaje kariotyp człowieka • określa cechy chromosomów X i Y • omawia zasadę dziedziczenia płci	• wyjaśnia rolę chromosomów płci i autosomów • przedstawia zjawisko nosicielstwa chorób pod kątem dziedziczenia płci	• wyjaśnia mechanizm ujawniania się cech recesywnych sprzężonych z płcią • wykonuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu	• interpretuje krzyżówki genetyczne przedstawiające dziedziczenie hemofilii oraz daltonizmu • ocenia znaczenie poznania budowy ludzkiego DNA
	7. Dziedziczenie grup krwi	• wymienia cztery główne grupy krwi występujące u człowieka • przedstawia przykłady cech zależnych od wielu genów oraz od środowiska	• omawia sposób dziedziczenia grup krwi • wyjaśnia sposób dziedziczenia czynnika Rh • wyjaśnia wpływ środowiska na rozwój cech osobniczych	• rozpoznaje grupy krwi na podstawie zapisu genotypów • wykonuje krzyżówkę genetyczną przedstawiającą dziedziczenie grup krwi • określa możliwość wystąpienia konfliktu serologicznego	• ustala grupy krwi dzieci na podstawie znajomości grup krwi ich rodziców • ustala czynnik Rh dzieci na podstawie znajomości czynnika Rh ich rodziców	• określa konsekwencje dla drugiej ciąży wiążące się z wystąpieniem konfliktu serologicznego • wykazuje, że dziedziczenie czynnika Rh jest jednogenowe
	8. Mutacje	• definiuje pojęcie <i>mutacja</i> • wymienia czynniki mutagenne • podaje przykłady chorób uwarunkowanych mutacjami genowymi i chromosomowymi	• rozróżnia mutacje genowe i chromosomowe • omawia przyczyny wybranych chorób genetycznych • wskazuje mechanizm dziedziczenia mukowiscydozy	• wyjaśnia, na czym polegają mutacje genowe i chromosomowe • omawia znaczenie poradnictwa genetycznego • charakteryzuje wybrane choroby genetyczne • wyjaśnia podłoże zespołu Downa	• wyjaśnia mechanizm powstawania mutacji genowych i chromosomowych • omawia zachowania zapobiegające powstawaniu mutacji • wyjaśnia znaczenie badań prenatalnych	• uzasadnia, że mutacje są podstawowym czynnikiem zmienności organizmów • analizuje przyczyny mutacji i wskazuje ich skutki • wykonuje portfolio na temat chorób genetycznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
II. Ewolucja życia	9. Ewolucja i jej dowody	- definiuje pojęcie <i>evolucja</i> - wymienia dowody ewolucji - wskazuje przykłady narządów szczątkowych w organizmie człowieka	- omawia dowody ewolucji - wymienia przykłady różnych rodzajów skamieniałości - omawia etapy powstawania skamieniałości - definiuje pojęcie <i>relikt</i> - wymienia przykłady reliktyw	- wyjaśnia istotę procesu ewolucji - rozpoznaje żywe skamieniałości - omawia przykłady potwierdzające jedność budowy i funkcjonowania organizmów - wymienia przykłady struktur homologicznych i analogicznych	- określa warunki powstawania skamieniałości - analizuje ogniwa pośrednie ewolucji - wskazuje istnienie związku między rozmieszczeniem gatunków a ich pokrewieństwem	- wykazuje jedność budowy i funkcjonowania organizmów - ocenia rolę struktur homologicznych i analogicznych jako dowodów ewolucji
	10. Mechanizmy ewolucji	- wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>endemit</i> - podaje przykłady doboru sztucznego	- wymienia przykłady endemitów - wyjaśnia, na czym polega dobór naturalny i dobór sztuczny - omawia ideę walki o byt	- wyjaśnia główne założenia teorii ewolucji Karola Darwina - wskazuje różnicę pomiędzy doboorem naturalnym a doboorem sztucznym - wymienia główne założenia syntetycznej teorii ewolucji	- wykazuje izolację geograficzną jako drogę do powstawania nowych gatunków - wskazuje rolę endemitów z Galapagos w badaniach Darwina* - uzasadnia, że walka o byt jest formą doboru naturalnego - ocenia korzyści doboru naturalnego w przekazywaniu cech potomstwu - omawia współczesne spojrzenie na ewolucję – syntetyczną teorię ewolucji	- ilustruje przykładami działanie doboru naturalnego i doboru sztucznego - ocenia korzyści dla człowieka płynące z zastosowania doboru sztucznego
	11. Pochodzenie człowieka	- wymienia przykłady organizmów należących do rzędu naczelnych - omawia cechy człowieka rozumnego	- wskazuje na mapie miejsce, gdzie rozpoczęła się ewolucja naczelnych - wymienia czynniki, które miały wpływ na ewolucję człowieka	- określa stanowisko systematyczne człowieka - wskazuje na przykładzie szympansa różnice pomiędzy człowiekiem a innymi naczelnymi	- analizuje przebieg ewolucji człowieka - wskazuje cechy wspólne człowieka z innymi naczelnymi - wymienia cechy człowieka pozwalające zaklasyfikować go do poszczególnych jednostek systematycznych	- porównuje różne formy człowiekowatych - wskazuje, że naczelne to ewolucyjni krewni człowieka

Dzi ał	Tem at	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	12. Organizm a środowisko	• wyjaśnia, czym zajmuje się ekologia • wymienia czynniki ograniczające występowanie gatunków w różnych środowiskach • nazywa formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	• identyfikuje siedlisko wybranego gatunku • omawia, czym jest nisza ekologiczna organizmu • wyjaśnia, do czego służy skala porostowa	• rozróżnia siedlisko i niszę ekologiczną • określa wpływ wybranych czynników środowiska na funkcjonowanie organizmów • wykazuje związek między zakresem tolerancji a stosowaniem skali porostowej • odczytuje z wykresu dane dotyczące zakresu tolerancji	• wykazuje zależność między czynnikami środowiska a występującymi w nim organizmami • rozpoznaje na ilustracji formy morfologiczne porostów wykorzystywane w skali porostowej	• interpretuje wykres przedstawiający zakres tolerancji ekologicznej danego gatunku • praktycznie wykorzystuje skalę porostową
	13. Cechy populacji	• definiuje pojęcia <i>populacja</i> i <i>gatunek</i> • wylicza cechy populacji • wymienia typy rozmieszczenia osobników w populacji • określa wady i zalety życia organizmów w grupie	• wyjaśnia zależność między definicją populacji i gatunku • wymienia przykłady zwierząt żyjących w stadzie • określa przyczyny migracji • przedstawia, jakie dane można odczytać z piramidy wiekowej populacji	• wskazuje populacje różnych gatunków • określa wpływ migracji na liczebność populacji • wyjaśnia wpływ cech populacji na jej liczebność • odczytuje dane z piramidy wiekowej	• wykazuje zależność między liczebnością populacji a jej zagęszczeniem • graficznie przedstawia różne typy rozmieszczenia osobników w populacji i podaje ich przykłady • wykazuje zależność między strukturą płciową a liczebnością populacji • charakteryzuje grupy wiekowe w piramidach	• przeprowadza w terenie obliczanie zagęszczenia wybranego gatunku • przewiduje losy populacji na podstawie jej piramidy wiekowej

Dzi ał	Tem at	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	14. Konkurencja	- nazywa zależności międzygatunkowe - wymienia zasoby, o które konkurują organizmy	- wyjaśnia, na czym polega konkurencja - wskazuje rodzaje konkurencji	- graficznie przedstawia zależności między organizmami, zaznacza, który gatunek odnosi korzyści, a który – straty - porównuje konkurencję wewnątrzgatunkową z konkurencją międzygatunkową	- wskazuje przyczyny i skutki konkurencji międzygatunkowej i wewnątrzgatunkowej - wykazuje zależność między zasobami środowiska a intensywnością konkurencji	uzasadnia, wykorzystując wiedzę z ewolucjonizmu, że konkurencja jest czynnikiem doboru naturalnego
	15. Drapieżnictwo. Roślinożerność	- wymienia przykłady roślinożerców - wskazuje przykłady drapieżników i ich ofiar - omawia przystosowania organizmów do drapieżnictwa - podaje przykłady roślin drapieżnych	- określa znaczenie roślinożerców w przyrodzie - omawia adaptacje roślinożerców do zjadania pokarmu roślinnego - wyjaśnia na wybranych przykładach, na czym polega drapieżnictwo - wymienia charakterystyczne cechy drapieżników i ich ofiar	- wyjaśnia, w jaki sposób rośliny i roślinożercy wzajemnie regulują swoją liczebność - omawia różne strategie polowań stosowanych przez drapieżniki - opisuje sposoby obrony organizmów przed drapieżnikami - wykazuje przystosowania rośliny drapieżnej do zdobywania pokarmu	- ocenia znaczenie drapieżników i roślinożerców w środowisku - wskazuje adaptacje drapieżników i roślinożerców do zdobywania pokarmu - określa rolę drapieżników w przyrodzie jako regulatorów liczebności ofiar - charakteryzuje sposoby obrony roślin przed zjadaniem	- wykazuje zależności między liczebnością populacji drapieżników a liczebnością populacji ich ofiar - wyjaśnia przyczyny drapieżnictwa i wskazuje metody zdobywania pokarmu przez rośliny drapieżne - wykazuje korzyści dla roślin płynące z roślinożerności - przedstawia pozytywne i negatywne skutki roślinożerności
	16. Pasożytnictwo	- wymienia przykłady pasożytów zewnętrznych i wewnętrznych - wymienia przykłady pasożytnictwa u roślin	- wyjaśnia, na czym polega pasożytnictwo - kłasyfikuje pasożyty na zewnętrzne i wewnętrzne	- charakteryzuje przystosowania organizmów do pasożytniczego trybu życia - charakteryzuje pasożytnictwo u roślin	- ocenia znaczenie pasożytnictwa w przyrodzie - wskazuje przystosowania roślin do pasożytniczego trybu życia	wyjaśnia znaczenie pasożytnictwa w regulacji zagęszczenia populacji ofiar

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
III. Ekologia	17. Nieantagonistyczne zależności między gatunkami	- wymienia nieantagonistyczne zależności międzygatunkowe - podaje przykłady organizmów, które łączy zależność nieantagonistyczna	- określa warunki współpracy między gatunkami - rozróżnia pojęcia <i>komensalizm</i> i <i>mutualizm</i> - omawia budowę korzeni roślin motylkowych	- omawia różnice między komensalizmem a mutualizmem - charakteryzuje role grzyba i glonu w plesze porostu	- określa warunki występowania nieantagonistycznych relacji między organizmami różnych gatunków - charakteryzuje relacje między rośliną motylkową	- ocenia znaczenie bakterii azotowych występujących w glebie - wyjaśnia, jakie praktyczne znaczenie ma wiedza o mikoryzie
	18. Czym jest ekosystem?	- wymienia przykładowe ekosystemy - przedstawia składniki biotopu i biocenozy - rozróżnia ekosystemy sztuczne i naturalne	- wskazuje elementy biotopu i biocenozy wybranego ekosystemu - omawia, do czego człowiek wykorzystuje ekosystemy - wymienia przemiany w ekosystemach	- omawia różnice między ekosystemami naturalnymi a sztucznymi - omawia przebieg sukcesji pierwotnej i wtórnej	charakteryzuje różnicę między sukcesją pierwotną a wtórną	- wykazuje zależności między biotopem a biocenozą - wyszukuje w terenie miejsce zachodzenia sukcesji wtórnej
	19. Zależności pokarmowe	- wymienia nazwy ogniw łańcucha pokarmowego - przyporządkowuje znane organizmy poszczególnym ogniwom łańcucha pokarmowego - rysuje schematy prostych łańcuchów pokarmowych w wybranych ekosystemach	- wyjaśnia przyczyny istnienia łańcuchów pokarmowych - wskazuje różnice między producentami a konsumentami - rysuje schemat prostej sieci pokarmowej	- analizuje wybrane powiązania pokarmowe we wskazanym ekosystemie - charakteryzuje role poszczególnych ogniw łańcucha pokarmowego	- wykazuje rolę destruentów w ekosystemie - omawia czynniki, które zakłócają równowagę ekosystemu	- przewiduje skutki, jakie dla ekosystemu miałyby wyginiecie określonego ogniwka we wskazanym łańcuchu pokarmowym - interpretuje, na czym polega równowaga dynamiczna ekosystemu
	20. Materia i energia w ekosystemie	mawia na podstawie ilustracji piramidę ekologiczną	- wykazuje, że materia krąży w ekosystemie - omawia na podstawie ilustracji obieg węgla w ekosystemie	- wyjaśnia, że energia przepływa przez ekosystem - wykazuje rolę producentów, konsumentów i destruentów w krążeniu materii	- interpretuje zależności między poziomem pokarmowym a biomasą i liczebnością populacji - analizuje informacje przedstawione w formie piramidy ekologicznej	- analizuje przyczyny zaburzeń w krążeniu materii w ekosystemach - uzasadnia spadek energii w ekosystemie na kolejnych poziomach troficznych

Dział	Temat	Poziom wymagań				
		ocena dopuszczająca	ocena dostateczna	ocena dobra	ocena bardzo dobra	ocena celująca
IV. Człowiek i środowisko	21. Różnorodność biologiczna	- przedstawia poziomy różnorodności biologicznej - wymienia czynniki wpływające na stan ekosystemów	- wyjaśnia, na czym polega różnorodność biologiczna - wyjaśnia różnice pomiędzy dwoma poziomami różnorodności biologicznej - wyszukuje w różnych źródłach informacje na temat skutków spadku różnorodności	- charakteryzuje poziomy różnorodności biologicznej - omawia wpływ klimatu na kształtowanie się różnorodności biologicznej	- wykazuje zmiany różnorodności biologicznej podczas sukcesji - porównuje poziomy różnorodności biologicznej	analizuje przyczyny prowadzące do nagłego wymarcia gatunku
	22. Wpływ człowieka na różnorodność biologiczną	- wymienia przykłady działalności człowieka przyczyniającej się do spadku różnorodności biologicznej - podaje przykłady obcych gatunków	- wskazuje działalność człowieka jako przyczynę spadku różnorodności biologicznej - wskazuje gatunki wymarłe jako przykład działalności człowieka	- wskazuje, w jaki sposób niszczenie siedlisk wpływa na stan gatunkowy ekosystemów - wyjaśnia, skąd się biorą nowe gatunki roślin i zwierząt w ekosystemach naturalnych	- wykazuje, w jaki sposób działalność człowieka wpływa na eliminowanie gatunków - ocenia wpływ wprowadzania obcych gatunków na bioróżnorodność w Polsce	- analizuje zależności między działalnością człowieka a zmianą czynników środowiskowych - wpływających na spadek różnorodności biologicznej
	23. Racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wymienia przykłady zasobów przyrody - wyjaśnia znaczenie recyklingu dla racjonalnego gospodarowania zasobami	- wymienia przykłady odnawialnych i nieodnawialnych zasobów przyrody - ilustruje przykładami, jak należy dbać o ochronę zasobów	- klasyfikuje zasoby przyrody na niewyczerpywalne i wyczerpywalne, podaje ich przykłady - omawia racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	- wykazuje skutki niewłaściwej eksploatacji zasobów - wyjaśnia, na czy polega zrównoważony rozwój	- objaśnia, w jaki sposób odtwarzają się odnawialne zasoby przyrody - wyjaśnia, jak młodzież może się przyczynić do ochrony zasobów przyrody
	24. Sposoby ochrony przyrody	- określa cele ochrony przyrody - wymienia sposoby ochrony gatunkowej	- wymienia formy ochrony przyrody - omawia formy ochrony indywidualnej	- wyjaśnia, na czym polega ochrona obszarowa - wykazuje różnicę między ochroną gatunkową ścisłą a częściową	- charakteryzuje poszczególne formy ochrony przyrody - wyjaśnia, czego dotyczy program Natura 2000 - prezentuje wybrane przykłady czynnej ochrony przyrody w Polsce	- wskazuje formy ochrony przyrody występujące w najbliższej okolicy - uzasadnia konieczność stosowania form ochrony przyrody dla zachowania gatunków i ekosystemów

FIZYKA

• Zasady ogólne:

1. Na podstawowym poziomie wymagań uczeń powinien wykonać zadania obowiązkowe (łatwe – na stopień dostateczny i bardzo łatwe – na stopień dopuszczający); niektóre czynności ucznia mogą być wspomagane przez nauczyciela (np. wykonywanie doświadczeń, rozwiązywanie problemów, przy czym na stopień dostateczny uczeń wykonuje je pod kierunkiem nauczyciela, na stopień dopuszczający – przy pomocy nauczyciela lub innych uczniów).
2. Czynności wymagane na poziomach wymagań wyższych niż poziom podstawowy uczeń powinien wykonać samodzielnie (na stopień dobry – niekiedy może jeszcze korzystać z niewielkiego wsparcia nauczyciela).
3. W przypadku wymagań na stopnie wyższe niż dostateczny uczeń wykonuje zadania dodatkowe (na stopień dobry – umiarkowanie trudne; na stopień bardzo dobry – trudne).
4. Wymagania umożliwiające uzyskanie stopnia celującego obejmują wymagania na stopień bardzo dobry, a ponadto wykraczające poza obowiązujący program nauczania (uczeń jest twórczy, rozwiązuje zadania problemowe w sposób niekonwencjonalny, potrafi dokonać syntezy wiedzy i na tej podstawie sformułować hipotezy badawcze i zaproponować sposób ich weryfikacji, samodzielnie prowadzi badania o charakterze naukowym, z własnej inicjatywy pogłębia swoją wiedzę, korzystając z różnych źródeł, poszukuje zastosowań wiedzy w praktyce, dzieli się swoją wiedzą z innymi uczniami, osiąga sukcesy w konkursach pozaszkolnych).

Wymagania ogólne – uczeń:

- wykorzystuje pojęcia i wielkości fizyczne do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości,
- rozwiązuje problemy z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych,
- planuje i przeprowadza obserwacje lub doświadczenia oraz wnioskuje na podstawie ich wyników,
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych.

Ponadto uczeń:

- sprawnie komunikuje się,
- sprawnie wykorzystuje narzędzia matematyki,
- poszukuje, porządkuje, krytycznie analizuje oraz wykorzystuje informacje z różnych źródeł,
- potrafi pracować w zespole.

• Szczegółowe wymagania na poszczególne stopnie (oceny)

Symbolem^R oznaczono treści spoza podstawy programowej

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia:

Osiągnięcia edukacyjne ucznia są sprawdzane:

1. ustnie (waga 0,2),
2. pisemnie (waga 0,5),
3. praktycznie, tzn. w trakcie wykonywania doświadczeń (waga 0,3).

Ocena klasyfikacyjna jest średnią ważoną ocen cząstkowych.

Na ocenę klasyfikacyjną mają wpływ również: aktywność na lekcji i zaangażowanie w naukę. Czynniki te w szczególności są brane pod uwagę, gdy ocena jest pośrednia, np. 4,5.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana oceny klasyfikacyjnej**Zgodne z zapisami w statucie szkoły.**

Podwyższając przewidywaną ocenę klasyfikacyjną, uczeń powinien wykazać się umiejętnościami określonymi w wymaganiach na oczekiwaną ocenę w zakresie tych elementów oceny, z których jego osiągnięcia nie spełniały wymagań. Na przykład, jeśli słabą stroną ucznia były oceny „ustne”, sprawdzanie odbywa się ustnie.

Przedmiotowy system oceniania z fizyki kl.7

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
I. PIERWSZE SPOTKANIE Z FIZYKĄ			
Uczeń: - określa, czym zajmuje się fizyka - wymienia podstawowe metody badań stosowane w fizyce - rozdziela pojęcia: ciało fizyczne i substancja - oraz podaje odpowiednie przykłady - przelicza jednostki czasu (sekunda, minuta, godzina) - wybiera właściwe przyrządy pomiarowe (np. do pomiaru długości, czasu) - oblicza wartość średnią wyników pomiaru (np. długości, czasu) - wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe - przestrzega zasad bezpieczeństwa podczas wykonywania obserwacji, pomiarów i doświadczeń - wymienia i rozdziela rodzaje	Uczeń: - podaje przykłady powiązań fizyki z życiem codziennym, techniką, medycyną oraz innymi dziedzinami wiedzy - rozdziela pojęcia: obserwacja, pomiar, doświadczenie - rozdziela pojęcia: obserwacja, pomiar, doświadczenie - wyjaśnia, co to są wielkości fizyczne i na czym polegają pomiary wielkości fizycznych; rozdziela pojęcia wielkość fizyczna i jednostka danej wielkości - charakteryzuje układ jednostek SI - przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, hekto-, kilo-, mega-) - przeprowadza wybrane pomiary i doświadczenia, korzystając z ich opisów (np. pomiar długości ołówka, czasu staczania	Uczeń: - podaje przykłady wielkości fizycznych wraz z ich jednostkami w układzie SI; zapisuje podstawowe wielkości fizyczne (posługując się odpowiednimi symbolami) wraz z jednostkami (długość, masa, temperatura, czas) - szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku pomiaru, np. długości, czasu - wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyniku pomiaru lub doświadczenia - posługuje się pojęciem niepewności pomiarowej; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności - wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr	Uczeń: - podaje przykłady osiągnięć fizyków cennych dla rozwoju cywilizacji (współczesnej techniki i technologii) - wyznacza niepewność pomiarową przy pomiarach wielokrotnych - przewiduje skutki różnego rodzaju oddziaływań - podaje przykłady rodzajów i skutków oddziaływań (bezpośrednich i na odległość) inne niż poznane na lekcji - szacuje niepewność pomiarową wyznaczonej wartości średniej siły - buduje siłomierz według własnego projektu i wyznacza przy jego użyciu wartość siły - wyznacza i rysuje siłę równoważącą kilka sił działających wzdłuż tej

oddziaływań (elektrostatyczne, grawitacyjne, magnetyczne, mechaniczne) oraz podaje przykłady oddziaływań • podaje przykłady skutków oddziaływań w życiu codziennym • posługuje się pojęciem siły jako miarą oddziaływań • wykonuje doświadczenie (badanie rozciągania gumki lub sprężyny), korzystając z jego opisu • posługuje się jednostką siły; wskazuje siłomierz jako przyrząd służący do pomiaru siły • odróżnia wielkości skalarne (liczbowe) od wektorowych i podaje odpowiednie przykłady • rozpoznaje i nazywa siłę ciężkości • rozpoznaje i nazywa siły ciężkości i sprężystości • rozróżnia siłę wypadkową i siłę równoważącą • określa zachowanie się ciała w przypadku działania na nie sił równoważących się	się ciała po pochylni) • wyjaśnia, dlaczego żaden pomiar nie jest idealnie dokładny i co to jest niepewność pomiarowa oraz uzasadnia, że dokładność wyniku pomiaru nie może być większa niż dokładność przyrządu pomiarowego • wyjaśnia, w jakim celu powtarza się pomiar kilka razy, a następnie z uzyskanych wyników oblicza średnią • wyjaśnia, co to są cyfry znaczące • zaokrągla wartości wielkości fizycznych do podanej liczby cyfr znaczących • wykazuje na przykładach, że oddziaływania są wzajemne • wymienia i rozróżnia skutki oddziaływań (statyczne i dynamiczne) • odróżnia oddziaływania bezpośrednie i na odległość, podaje odpowiednie przykłady tych oddziaływań • stosuje pojęcie siły jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot wektora siły	znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych • ^Rklasyfikuje podstawowe oddziaływania występujące w przyrodzie • opisuje różne rodzaje oddziaływań • wyjaśnia, na czym polega wzajemność oddziaływań • porównuje siły na podstawie ich wektorów • oblicza średnią siłę i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych • buduje prosty siłomierz i wyznacza przy jego użyciu wartość siły, korzystając z opisu doświadczenia • szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku pomiaru siły • wyznacza i rysuje siłę wypadkową dla kilku sił o jednakowych kierunkach; określa jej cechy	samej prostej o różnych zwrotach, określa jej cechy • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i>
---	--	---	---

	• przedstawia siłę graficznie (rysuje wektor siły) • doświadczalnie wyznacza wartość siły za pomocą siłomierza albo wagi analogowej lub cyfrowej (mierzy wartość siły za pomocą siłomierza) • zapisuje wynik pomiaru siły wraz z jej jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności • wyznacza i rysuje siłę wypadkową dla dwóch sił o jednakowych kierunkach • opisuje i rysuje siły, które się równoważą • określa cechy siły wypadkowej dwóch sił działających wzdłuż tej samej prostej i siły równoważącej inną siłę • podaje przykłady sił wypadkowych i równoważących się z życia codziennego • przeprowadza doświadczenia: – badanie różnego rodzaju oddziaływań, – badanie cech sił, wyznaczanie średniej siły, – wyznaczanie siły wypadkowej i siły równoważącej	• określa cechy siły wypadkowej kilku (więcej niż dwóch) sił działających wzdłuż tej samej prostej • rozwiązuje zadania bardziej złożone, ale typowe dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i> • selekcjonuje informacje uzyskane z różnych źródeł, np. na lekcji, z podręcznika, z literatury popularnonaukowej, z internetu • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstu: <i>Jak mierzono czas i jak mierzy się go obecnie</i> lub innego	
--	---	---	--

	za pomocą siłomierza, korzystając z opisów doświadczeń • opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, ilustruje wyniki) • wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego problemu • rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i> • wyznaczanie siły wypadkowej i siły równoważącej za pomocą siłomierza, korzystając z opisów doświadczeń • opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, ilustruje wyniki) • wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego problemu		
--	--	--	--

	• rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Pierwsze spotkanie z fizyką</i>		
II. WŁAŚCIWOŚCI I BUDOWA MATERII			
Uczeń: • podaje przykłady zjawisk świadczące o cząsteczkowej budowie materii • posługuje się pojęciem napięcia powierzchniowego • podaje przykłady występowania napięcia powierzchniowego wody • określa wpływ detergentu na napięcie powierzchniowe wody • wymienia czynniki zmniejszające napięcie powierzchniowe wody i wskazuje sposoby ich wykorzystywania w codziennym życiu człowieka • rozróżnia trzy stany skupienia substancji; podaje przykłady ciał stałych, cieczy, gazów	Uczeń: • podaje podstawowe założenia cząsteczkowej teorii budowy materii • ^Rpodaje przykłady zjawiska dyfuzji w przyrodzie i w życiu codziennym • posługuje się pojęciem oddziaływań międzycząsteczkowych; odróżnia siły spójności od sił przylegania, rozpoznaje i opisuje te siły • wskazuje w otaczającej rzeczywistości przykłady zjawisk opisywanych za pomocą oddziaływań międzycząsteczkowych (sił spójności i przylegania) • wyjaśnia napięcie powierzchniowe jako skutek działania sił spójności	Uczeń: • posługuje się pojęciem hipotezy • wyjaśnia zjawisko zmiany objętości cieczy w wyniku mieszania się, opierając się na doświadczeniu modelowym • ^Rwyjaśnia, na czym polega zjawisko dyfuzji i od czego zależy jego szybkość • ^Rwymienia rodzaje menisków; opisuje występowanie menisku jako skutek oddziaływań międzycząsteczkowych • ^Rna podstawie widocznego menisku danej cieczy w cienkiej rurce określa, czy większe są siły przylegania czy siły spójności • wyjaśnia, że podział na ciała sprężyste, plastyczne i kruche	• Uczeń: • uzasadnia kształt spadającej kropli wody • projektuje i przeprowadza doświadczenia (inne niż opisane w podręczniku) wykazujące cząsteczkową budowę materii • projektuje i wykonuje doświadczenie potwierdzające istnienie napięcia powierzchniowego wody • projektuje i wykonuje doświadczenia wykazujące właściwości ciał stałych, cieczy i gazów • projektuje doświadczenia związane z wyznaczeniem gęstości cieczy oraz ciał stałych o regularnych

• rozróżnia substancje kruche, sprężyste i plastyczne; podaje przykłady ciał plastycznych, sprężystych, kruchych • posługuje się pojęciem masy oraz jej jednostkami, podaje jej jednostkę w układzie SI • rozróżnia pojęcia: masa, ciężar ciała • posługuje się pojęciem siły ciężkości, podaje wzór na ciężar • określa pojęcie gęstości; podaje związek gęstości z masą i objętością oraz jednostkę gęstości w układzie SI • posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania gęstości substancji; porównuje gęstości substancji • wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe • mierzy: długość, masę, objętość cieczy; wyznacza objętość dowolnego ciała za pomocą cylindra miarowego • przeprowadza doświadczenie (badanie zależności wskazania siłomierza od masy	• doświadczalnie demonstruje zjawisko napięcia powierzchniowego, korzystając z opisu • ilustruje istnienie sił spójności i w tym kontekście opisuje zjawisko napięcia powierzchniowego (na wybranym przykładzie) • ilustruje działanie sił spójności na przykładzie mechanizmu tworzenia się kropli; tłumaczy formowanie się kropli w kontekście istnienia sił spójności • charakteryzuje ciała sprężyste, plastyczne i kruche; posługuje się pojęciem siły sprężystości • opisuje budowę mikroskopową ciał stałych, cieczy i gazów (strukturę mikroskopową substancji w różnych jej fazach) • określa i porównuje właściwości ciał stałych, cieczy i gazów • analizuje różnice gęstości (ułożenia cząsteczek) substancji w różnych stanach skupienia wynikające z budowy mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów	jest podziałem nieostrym; posługuje się pojęciem twardości minerałów • analizuje różnice w budowie mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów; posługuje się pojęciem powierzchni swobodnej • analizuje różnice gęstości substancji w różnych stanach skupienia wynikające z budowy mikroskopowej ciał stałych, cieczy i gazów (analizuje zmiany gęstości przy zmianie stanu skupienia, zwłaszcza w przypadku przejścia z cieczy w gaz, i wiąże to ze zmianami w strukturze mikroskopowej) • wyznacza masę ciała za pomocą wagi laboratoryjnej; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku • przeprowadza doświadczenia: – badanie wpływu detergentu na napięcie powierzchniowe, – badanie, od czego zależy kształt kropli, korzystając z opisów	i nieregularnych kształtach • rozwiązuje nietypowe (złożone) zadania, (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (z zastosowaniem związku między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym (wzoru na ciężar) oraz związku gęstości z masą i objętością) • realizuje projekt: <i>Woda – białe bogactwo</i> (lub inny związany z treściami rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i>))
---	--	---	--

obciążników), korzystając z jego opisu; opisuje wyniki i formułuje wnioski • opisuje przebieg przeprowadzonych doświadczeń	• stosuje do obliczeń związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym • oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych • posługuje się pojęciem gęstości oraz jej jednostkami • stosuje do obliczeń związek gęstości z masą i objętością • wyjaśnia, dlaczego ciała zbudowane z różnych substancji mają różną gęstość • przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mikro-, mili-, centy-, dm-, kilo-, mega-); przelicza jednostki: masy, ciężaru, gęstości • rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą na podstawie danych (wyników doświadczenia); rozpoznaje proporcjonalność prostą oraz posługuje się proporcjonalnością prostą • wyodrębnia z tekstów lub rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź	doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; formułuje wnioski • planuje doświadczenia związane z wyznaczeniem gęstości cieczy oraz ciał stałych o regularnych i nieregularnych kształtach • szacuje wyniki pomiarów; ocenia wyniki doświadczeń, porównując wyznaczone gęstości z odpowiednimi wartościami tabelarycznymi • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, ale typowe, dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (z zastosowaniem związku między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym (wzoru na ciężar) oraz ze związku gęstości z masą i objętością)	
---	---	---	--

	problemu • przeprowadza doświadczenia: – wykazanie cząsteczkowej budowy materii, – badanie właściwości ciał stałych, cieczy i gazów, – wykazanie istnienia oddziaływań międzycząsteczkowych, – wyznaczanie gęstości substancji, z jakiej wykonany jest przedmiot o kształcie regularnym za pomocą wagi i przymiaru lub o nieregularnym kształcie za pomocą wagi, cieczy i cylindra miarowego oraz wyznaczanie gęstości cieczy za pomocą wagi i cylindra miarowego, - korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; - przedstawia wyniki i formułuje wnioski • opisuje przebieg doświadczenia; - wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania oraz wskazuje rolę użytych przyrządów • posługuje się pojęciem niepewności pomiarowej;		
--	--	--	--

	zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności • rozwiązuje typowe zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Właściwości i budowa materii</i> (stosuje związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym oraz korzysta ze związku gęstości z masą i objętością)		
III. HYDROSTATYKA I AEROSTATYKA			
Uczeń: • rozpoznaje i nazywa siły ciężkości i nacisku, podaje ich przykłady w różnych sytuacjach praktycznych (w otaczającej rzeczywistości); wskazuje przykłady z życia codziennego obrazujące działanie siły nacisku • rozróżnia parcie i ciśnienie • formułuje prawo Pascala, podaje przykłady jego zastosowania • wskazuje przykłady występowania siły wyporu w otaczającej rzeczywistości i życiu codziennym	Uczeń: • posługuje się pojęciem parcia (nacisku) • posługuje się pojęciem ciśnienia wraz z jego jednostką w układzie SI • posługuje się pojęciem ciśnienia w cieczech i gazach wraz z jego jednostką; posługuje się pojęciem ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego • doświadczalnie demonstruje: – zależność ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy, – istnienie ciśnienia	Uczeń: • wymienia nazwy przyrządów służących do pomiaru ciśnienia • wyjaśnia zależność ciśnienia atmosferycznego od wysokości nad poziomem morza • opisuje znaczenie ciśnienia hydrostatycznego i ciśnienia atmosferycznego w przyrodzie i w życiu codziennym • ^Ropisuje paradoks hydrostatyczny • opisuje doświadczenie Torricellego • opisuje zastosowanie prawa Pascala w prasie hydraulicznej i hamulcach hydraulicznych	Uczeń: • uzasadnia, kiedy ciało tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie w niej zanurzone, korzystając z wzorów na siły wyporu i ciężkości oraz gęstość • rozwiązuje złożone, nietypowe zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, związku

• wymienia cechy siły wyporu, ilustruje graficznie siłę wyporu • przeprowadza doświadczenia: – badanie zależności ciśnienia od pola powierzchni, – badanie zależności ciśnienia hydrostatycznego od wysokości słupa cieczy, – badanie przenoszenia w cieczy działającej na nią siły zewnętrznej, – badanie warunków pływania ciał, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa, formułuje wnioski • przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) • wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe	atmosferycznego, – prawo Pascala, – prawo Archimedes (na tej podstawie analizuje pływanie ciał) • posługuje się prawem Pascala, zgodnie z którym zwiększenie ciśnienia zewnętrznego powoduje jednakowy przyrost ciśnienia w całej objętości cieczy lub gazu • wskazuje w otaczającej rzeczywistości przykłady zjawisk opisywanych za pomocą praw i zależności dotyczących ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego • przelicza wielokrotności i podwielokrotności (centy-, hekto-, kilo-, mega-); przelicza jednostki ciśnienia • stosuje do obliczeń: – związek między parciem a ciśnieniem, – związek między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz	• wyznacza gęstość cieczy, korzystając z prawa Archimedes (na tej podstawie analizuje pływanie ciał) • rysuje siły działające na ciało, które pływa w cieczy, tkwi w niej zanurzone lub tonie; wyznacza, rysuje i opisuje siłę wypadkową • wyjaśnia, kiedy ciało tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie w niej zanurzone na podstawie prawa Archimedes, posługując się pojęciami siły ciężkości i gęstości • planuje i przeprowadza doświadczenie w celu zbadania zależności ciśnienia od siły nacisku i pola powierzchni; opisuje jego przebieg i formułuje wnioski • projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające słuszność prawa Pascala dla cieczy lub gazów, opisuje jego przebieg oraz analizuje i ocenia wynik; formułuje komunikat o swoim doświadczeniu • rozwiązuje typowe zadania	między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością, prawa Pascala, prawa Archimedes, warunków pływania ciał) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących wykorzystywania prawa Pascala w otaczającej rzeczywistości i w życiu codziennym
--	---	---	---

	zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych • analizuje siły działające na ciała zanurzone w cieczach lub gazach, posługując się pojęciem siły wyporu i prawem Archimedesesa • oblicza wartość siły wyporu dla ciał zanurzonych w cieczy lub gazie • podaje warunki pływania ciał: kiedy ciało tonie, kiedy pływa częściowo zanurzone w cieczy i kiedy pływa całkowicie zanurzone w cieczy • opisuje praktyczne zastosowanie prawa Archimedesesa i warunków pływania ciał; wskazuje przykłady wykorzystywania w otaczającej rzeczywistości • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących pływania ciał • wyodrębnia z tekstów lub rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu	obliczeniowe z wykorzystaniem warunków pływania ciał; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, ale typowe dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, prawa Pascala, prawa Archimedesesa) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących ciśnienia hydrostatycznego i atmosferycznego oraz prawa Archimedesesa, a w szczególności informacjami pochodzącymi z analizy tekstu: <i>Podciśnienie, nadciśnienie i próżnia</i>	
--	--	--	--

	• przeprowadza doświadczenia: – wyznaczanie siły wyporu, – badanie, od czego zależy wartość siły wyporu i wykazanie, że jest ona równa ciężarowi wypartej cieczy, - korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wynik pomiaru wraz z jego jednostką oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; wyciąga wnioski i formułuje prawo Archimedesesa • rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Hydrostatyka i aerostatyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między ciśnieniem, parciem i polem powierzchni, związku między ciśnieniem hydrostatycznym a wysokością słupa cieczy i jej gęstością, prawa Pascala, prawa Archimedesesa, warunków pływania ciał)		
IV. KINEMATYKA			
Uczeń: • wskazuje przykłady ciał będących w ruchu	Uczeń: • wyjaśnia, na czym polega względność ruchu; podaje	Uczeń: • rozróżnia układy odniesienia: jedno-, dwu- i trójwymiarowy	Uczeń: • planuje i demonstrowuje doświadczenie związane

w otaczającej rzeczywistości - wyróżnia pojęcia toru i drogi i wykorzystuje je do opisu ruchu; podaje jednostkę drogi w układzie SI; przelicza jednostki drogi - odróżnia ruch prostoliniowy od ruchu krzywoliniowego; podaje przykłady ruchów: prostoliniowego i krzywoliniowego - nazywa ruchem jednostajnym ruch, w którym droga przebyta w jednostkowych przedziałach czasu jest stała; podaje przykłady ruchu jednostajnego w otaczającej rzeczywistości - posługuje się pojęciem prędkości do opisu ruchu prostoliniowego; opisuje ruch jednostajny prostoliniowy; podaje jednostkę prędkości w układzie SI - odczytuje prędkość i przebytą odległość z wykresów zależności drogi i prędkości od czasu - odróżnia ruch niejednostajny (zmienny) od ruchu jednostajnego; podaje	przykłady układów odniesienia - opisuje i wskazuje przykłady względności ruchu - oblicza wartość prędkości i przelicza jej jednostki; oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru lub danych - wyznacza wartość prędkości i drogę z wykresów zależności prędkości i drogi od czasu dla ruchu prostoliniowego odcinkami jednostajnego oraz rysuje te wykresy na podstawie podanych informacji - rozpoznaje na podstawie danych liczbowych lub na podstawie wykresu, że w ruchu jednostajnym prostoliniowym droga jest wprost proporcjonalna do czasu oraz posługuje się proporcjonalnością prostą - nazywa ruchem jednostajnie przyspieszonym ruch, w którym wartość prędkości rośnie jednostkowych przedziałach czasu o tę samą wartość,	- planuje i przeprowadza doświadczenie w celu wyznaczenia prędkości z pomiaru czasu i drogi z użyciem przyrządów analogowych lub cyfrowych bądź programu do analizy materiałów wideo; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; opisuje przebieg doświadczenia i ocenia jego wyniki - sporządza wykresy zależności prędkości i drogi od czasu dla ruchu prostoliniowego odcinkami jednostajnego na podstawie podanych informacji (oznacza wielkości i skale na osiach; zaznacza punkty i rysuje wykres; uwzględnia niepewności pomiarowe) - wyznacza przyspieszenie z wykresów zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie	z badaniem ruchu z użyciem przyrządów analogowych lub cyfrowych, programu do analizy materiałów wideo; opisuje przebieg doświadczenia, analizuje i ocenia wyniki ^Ranalizuje wykres zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego z prędkością początkową i na tej podstawie wyprowadza wzór na obliczanie drogi w tym ruchu - rozwiązuje nietypowe, złożone zadania(problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Kinematyka</i> (z wykorzystaniem wzorów: i oraz związane z analizą wykresów zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie zmiennego) - posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy
--	--	--	---

przykłady ruchu niejednostajnego w otaczającej rzeczywistości • rozróżnia pojęcia: prędkość chwilowa i prędkość średnia • posługuje się pojęciem przyspieszenia do opisu ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego i jednostajnie opóźnionego; podaje jednostkę przyspieszenia w układzie SI • odczytuje przyspieszenie i prędkość z wykresów zależności przyspieszenia i prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego; rozpoznaje proporcjonalność prostą • rozpoznaje zależność rosnącą na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu zależności drogi od czasu w ruchu jednostajnie przyspieszonym • identyfikuje rodzaj ruchu na podstawie wykresów zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu; rozpoznaje proporcjonalność prostą	a ruchem jednostajnie opóźnionym – ruch, w którym wartość prędkości maleje w jednostkowych przedziałach czasu o tę samą wartość • oblicza wartość przyspieszenia wraz z jednostką; przelicza jednostki przyspieszenia • wyznacza zmianę prędkości dla ruchu prostoliniowego jednostajnie zmiennego (przyspieszonego lub opóźnionego); oblicza prędkość końcową w ruchu jednostajnie przyspieszonym • stosuje do obliczeń związek przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, w którym ta zmiana nastąpiła ($\Delta v = a \cdot \Delta t$); wyznacza prędkość końcową • analizuje wykresy zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnego; porównuje ruchy na podstawie nachylenia wykresu zależności drogi od czasu do osi czasu • analizuje wykresy zależności prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchu	zmiennego (przyspieszonego lub opóźnionego) • ^Ropisuje zależność drogi od czasu w ruchu jednostajnie przyspieszonym, gdy prędkość początkowa jest równa zero; stosuje tę zależność do obliczeń • analizuje ruch ciała na podstawie filmu • ^Rposługuje się wzorem: $s = \frac{at^2}{2}$, ^Rwyznacza przyspieszenie ciała na podstawie wzoru $a = \frac{2s}{t^2}$ • wyjaśnia, że w ruchu jednostajnie przyspieszonym bez prędkości początkowej odcinki drogi pokonywane w kolejnych sekundach mają się do siebie jak kolejne liczby nieparzyste • rozwiązuje proste zadania z wykorzystaniem wzorów ^R i $a = \frac{\Delta v}{\Delta t}$ • analizuje wykresy zależności ^Rdrogi od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego bez prędkości początkowej; porównuje ruchy	przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących ruchu (np. urządzeń do pomiaru przyspieszenia) • realizuje projekt: <i>Prędkość wokół nas</i> (lub inny związany z treściami rozdziału <i>Kinematyka</i>)
--	--	---	---

• odczytuje dane z wykresów zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie przyspieszonego • przelicza wielokrotności i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) oraz jednostki czasu (sekunda, minuta, godzina) • wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe	prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego; porównuje ruchy na podstawie nachylenia wykresu prędkości do osi czasu • analizuje wykres zależności prędkości od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie opóźnionego; oblicza prędkość końcową w tym ruchu • przeprowadza doświadczenia: – wyznaczanie prędkości ruchu pęcherzyka powietrza w zamkniętej rurce wypełnionej wodą, – badanie ruchu staczającej się kulki, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki pomiarów i obliczeń w tabeli zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów; formułuje wnioski • rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy związane z treścią rozdziału: <i>Kinematyka</i> (dotyczące względności ruchu oraz z wykorzystaniem:	na podstawie nachylenia wykresu zależności drogi od czasu do osi czasu • wyjaśnia, że droga w dowolnym ruchu jest liczbowo równa polu pod wykresem zależności prędkości od czasu • sporządza wykresy zależności prędkości i przyspieszenia od czasu dla ruchu prostoliniowego jednostajnie przyspieszonego • rozwiązuje typowe zadania związane z analizą wykresów zależności drogi i prędkości od czasu dla ruchów prostoliniowych: jednostajnego i jednostajnie zmiennego • rozwiązuje bardziej złożone zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Kinematyka</i> (z wykorzystaniem: zależności między drogą, prędkością i czasem w ruchu jednostajnym prostoliniowym, związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, zależności prędkości i drogi od czasu	
---	---	--	--

	zależności między drogą, prędkością i czasem w ruchu jednostajnym prostoliniowym, związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, zależności prędkości i drogi od czasu w ruchu prostoliniowym jednostajnie przyspieszonym)	w ruchu prostoliniowym jednostajnie zmiennym)	
V. DYNAMIKA			
Uczeń: • posługuje się symbolem siły; stosuje pojęcie siły jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot wektora siły • wyjaśnia pojęcie siły wypadkowej; opisuje i rysuje siły, które się równoważą • rozpoznaje i nazywa siły oporów ruchu; podaje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości • podaje treść pierwszej zasady dynamiki Newtona • podaje treść drugiej zasady dynamiki Newtona; definiuje jednostkę siły w układzie SI (1 N) i posługuje się jednostką siły	Uczeń: • wyznacza i rysuje siłę wypadkową sił o jednakowych kierunkach • wyjaśnia, na czym polega bezwładność ciał; wskazuje przykłady bezwładności w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciem masy jako miary bezwładności ciał • analizuje zachowanie się ciał na podstawie pierwszej zasady dynamiki • analizuje zachowanie się ciał na podstawie drugiej zasady dynamiki • opisuje spadek swobodny jako przykład ruchu jednostajnie przyspieszonego • porównuje czas spadania	Uczeń: • ^Rwyznacza i rysuje siłę wypadkową sił o różnych kierunkach • ^Rpodaje wzór na obliczanie siły tarcia • analizuje opór powietrza podczas ruchu spadochroniarza • planuje i przeprowadza doświadczenia: – w celu zilustrowania I zasady dynamiki, – w celu zilustrowania II zasady dynamiki, – w celu zilustrowania III zasady dynamiki; • opisuje ich przebieg, formułuje wnioski • analizuje wyniki przeprowadzonych	Uczeń: • rozwiązuje nietypowe złożone zadania, (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (stosując do obliczeń związek między siłą i masą a przyspieszeniem oraz związek: $\Delta v = a \cdot \Delta t$) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących przykładów wykorzystania zasady odrzutu w przyrodzie i technice

• rozpoznaje i nazywa siły działające na spadające ciała (siły ciężkości i oporów ruchu) • podaje treść trzeciej zasady dynamiki Newtona • posługuje się pojęciem sił oporów ruchu; podaje ich przykłady w różnych sytuacjach praktycznych i opisuje wpływ na poruszające się ciała • rozróżnia tarcie statyczne i kinetyczne • rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą oraz proporcjonalność prostą na podstawie danych z tabeli; posługuje się proporcjonalnością prostą • przeprowadza doświadczenia: – badanie spadania ciał, – badanie wzajemnego oddziaływania ciał – badanie, od czego zależy tarcie, korzystając z opisów doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki i formułuje wnioski • przelicza wielokrotności	swobodnego i rzeczywistego różnych ciał z danej wysokości • opisuje wzajemne oddziaływanie ciał, posługując się trzecią zasadą dynamiki • opisuje zjawisko odrzutu i wskazuje jego przykłady w otaczającej rzeczywistości • analizuje i wyjaśnia wyniki przeprowadzonego doświadczenia; podaje przyczynę działania siły tarcia i wyjaśnia, od czego zależy jej wartość • stosuje pojęcie siły tarcia jako działania skierowanego (wektor); wskazuje wartość, kierunek i zwrot siły tarcia • opisuje i rysuje siły działające na ciało wprawiane w ruch (lub poruszające się) oraz wyznacza i rysuje siłę wypadkową • opisuje znaczenie tarcia w życiu codziennym; wyjaśnia na przykładach, kiedy tarcie i inne opory ruchu są pożyteczne, a kiedy niepożądane oraz wymienia sposoby zmniejszania lub zwiększania oporów ruchu (tarcia) • stosuje do obliczeń:	doświadczeń (oblicza przyspieszenia ze wzoru na drogę w ruchu jednostajnie przyspieszonym i zapisuje wyniki zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiaru; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla przebiegu doświadczeń) • rozwiązuje bardziej złożone zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (z wykorzystaniem: pierwszej zasady dynamiki Newtona, związku między siłą i masą a przyspieszeniem i związku przyspieszenia ze zmianą prędkości i czasem, w którym ta zmiana nastąpiła () oraz dotyczące: swobodnego spadania ciał, wzajemnego oddziaływania ciał, występowania oporów ruchu) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych)	
--	--	--	--

i podwielokrotności (mili-, centy-, kilo-, mega-) • wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe	– związek między siłą i masą a przyspieszeniem, – związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym; oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych • przeprowadza doświadczenia: – badanie bezwładności ciał, – badanie ruchu ciała pod wpływem działania sił, które się nie równoważą, – demonstracja zjawiska odrzutu, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności, analizuje je i formułuje wnioski • rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Dynamika</i> (z wykorzystaniem: pierwszej	dotyczących: bezwładności ciał, spadania ciał, występowania oporów ruchu, a w szczególności tekstu: <i>Czy opór powietrza zawsze przeszkadza sportowcom</i>	
--	--	---	--

	zasady dynamiki Newtona, związku między siłą i masą a przyspieszeniem oraz zadania dotyczące swobodnego spadania ciał, wzajemnego oddziaływania ciał i występowania oporów ruchu		
VI. PRACA, MOC, ENERGIA			
Uczeń: • posługuje się pojęciem energii, podaje przykłady różnych jej form • odróżnia pracę w sensie fizycznym od pracy w języku potocznym; wskazuje przykłady wykonania pracy mechanicznej w otaczającej rzeczywistości • podaje wzór na obliczanie pracy, gdy kierunek działającej na ciało siły jest zgodny z kierunkiem jego ruchu • rozróżnia pojęcia: praca i moc; odróżnia moc w sensie fizycznym od mocy w języku potocznym; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości • podaje i opisuje wzór na obliczanie mocy (iloraz	Uczeń: • posługuje się pojęciem pracy mechanicznej wraz z jej jednostką w układzie SI; wyjaśnia, kiedy została wykonana praca 1 J • posługuje się pojęciem oporów ruchu • posługuje się pojęciem mocy wraz z jej jednostką w układzie SI; wyjaśnia, kiedy urządzenie ma moc 1 W; porównuje moce różnych urządzeń • wyjaśnia, kiedy ciało ma energię potencjalną grawitacji, a kiedy ma energię potencjalną sprężystości; opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii • opisuje przemiany energii ciała podniesionego na pewną wysokość, a następnie upuszczonego	Uczeń: • wyjaśnia kiedy, mimo działającej na ciało siły, praca jest równa zero; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości • ^Rwyjaśnia sposób obliczania pracy, gdy kierunek działającej na ciało siły nie jest zgodny z kierunkiem jego ruchu • ^Rwyjaśnia, co to jest koń mechaniczny (1 KM) • podaje, opisuje i stosuje wzór na obliczanie mocy chwilowej () • wyznacza zmianę energii potencjalnej grawitacji ciała podczas zmiany jego wysokości (wyprowadza wzór) • wyjaśnia, jaki układ nazywa się układem izolowanym; podaje zasadę zachowania energii	Uczeń: • ^Rwykazuje, że praca wykonana podczas zmiany prędkości ciała jest równa zmianie jego energii kinetycznej (wyprowadza wzór) • rozwiązuje złożone zadania obliczeniowe: – dotyczące energii i pracy (wykorzystuje ^Rgeometryczną interpretację pracy) oraz mocy; – z wykorzystaniem zasady zachowania energii mechanicznej oraz wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną; - szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku i na tej podstawie ocenia

pracy i czasu, w którym praca została wykonana) • rozróżnia pojęcia: praca i energia; wyjaśnia co rozumiemy przez pojęcie energii oraz kiedy ciało zyskuje energię, a kiedy ją traci; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciem energii potencjalnej grawitacji (ciężkości) i potencjalnej sprężystości wraz z ich jednostką w układzie SI • posługuje się pojęciami siły ciężkości i siły sprężystości • posługuje się pojęciem energii kinetycznej; wskazuje przykłady ciał posiadających energię kinetyczną w otaczającej rzeczywistości • wymienia rodzaje energii mechanicznej; • wskazuje przykłady przemian energii mechanicznej w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciem energii mechanicznej jako sumy energii kinetycznej	• wykorzystuje zasadę zachowania energii do opisu zjawisk • podaje i opisuje zależność przyrostu energii potencjalnej grawitacji ciała od jego masy i wysokości, na jaką ciało zostało podniesione ($\Delta E = m \cdot g \cdot h$) • opisuje i wykorzystuje zależność energii kinetycznej ciała od jego masy i prędkości; podaje wzór na energię kinetyczną i stosuje go do obliczeń • opisuje związek pracy wykonanej podczas zmiany prędkości ciała ze zmianą energii kinetycznej ciała (opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii); wyznacza zmianę energii kinetycznej • wykorzystuje zasadę zachowania energii • do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości • stosuje do obliczeń: – związek pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, – związek mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana,	• planuje i przeprowadza doświadczenia związane z badaniem, od czego zależy energia potencjalna sprężystości i energia kinetyczna; opisuje ich przebieg i wyniki, formułuje wnioski • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone (w tym umiarkowanie trudne zadania obliczeniowe) dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i> (z wykorzystaniem: związku pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, związku mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana, związku wykonanej pracy ze zmianą energii, zasady zachowania energii mechanicznej oraz wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących: energii i pracy,	wyniki obliczeń • rozwiązuje nietypowe zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i> • realizuje projekt: <i>Statek parowy</i> (lub inny związany z treściami rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i>)
--	---	--	--

i potencjalnej; podaje zasadę zachowania energii mechanicznej • doświadczalnie bada, od czego zależy energia potencjalna ciężkości, korzystając z opisu doświadczenia i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje wyniki i formułuje wnioski • przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu • wyodrębnia z prostych tekstów i rysunków informacje kluczowe	– związek wykonanej pracy ze zmianą energii oraz wzory na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną, – zasadę zachowania energii mechanicznej, – związek między siłą ciężkości, masą i przyspieszeniem grawitacyjnym; wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych • rozwiązuje proste (typowe) zadania lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Praca, moc, energia</i> (z wykorzystaniem: związku pracy z siłą i drogą, na jakiej została wykonana, związku mocy z pracą i czasem, w którym została wykonana, związku wykonanej pracy ze zmianą energii, wzorów na energię potencjalną grawitacji i energię kinetyczną oraz zasady zachowania energii mechanicznej) • wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe	mocy różnych urządzeń, energii potencjalnej i kinetycznej oraz zasady zachowania energii mechanicznej	
---	--	--	--

	dla opisywanego zjawiska bądź problemu		
VII. TERMODYNAMIKA			
Uczeń: • posługuje się pojęciem energii kinetycznej; opisuje wykonaną pracę jako zmianę energii • posługuje się pojęciem temperatury • podaje przykłady zmiany energii wewnętrznej spowodowanej wykonaniem pracy lub przepływem ciepła w otaczającej rzeczywistości • podaje warunek i kierunek przepływu ciepła; stwierdza, że ciała o równej temperaturze pozostają w stanie równowagi termicznej • rozróżnia materiały o różnym przewodnictwie; wskazuje przykłady w otaczającej rzeczywistości • wymienia sposoby przekazywania energii w postaci ciepła; wskazuje odpowiednie przykłady w otaczającej rzeczywistości • informuje o przekazywaniu ciepła przez promieniowanie;	Uczeń: • wykonuje doświadczenie modelowe (ilustracja zmiany zachowania się cząsteczek ciała stałego w wyniku wykonania nad nim pracy), korzystając z jego opisu; opisuje wyniki doświadczenia • posługuje się pojęciem energii wewnętrznej; określa jej związek z liczbą cząsteczek, z których zbudowane jest ciało; podaje jednostkę energii wewnętrznej w układzie SI • wykazuje, że energię układu (energiię wewnętrzną) można zmienić, wykonując nad nim pracę • określa temperaturę ciała jako miarę średniej energii kinetycznej cząsteczek, z których ciało jest zbudowane • analizuje jakościowo związek między • temperaturą a średnią energią kinetyczną (ruchu chaotycznego) cząsteczek	Uczeń: • wyjaśnia wyniki doświadczenia modelowego (ilustracja zmiany zachowania się cząsteczek ciała stałego w wyniku wykonania nad nim pracy) • wyjaśnia związek między energią kinetyczną cząsteczek i temperaturą • ^Ropisuje możliwość wykonania pracy kosztem energii wewnętrznej; podaje przykłady praktycznego wykorzystania tego procesu • wyjaśnia przepływ ciepła w zjawisku przewodnictwa cieplnego oraz rolę izolacji cieplnej • uzasadnia, odwołując się do wyników doświadczenia, że przyrost temperatury ciała jest wprost proporcjonalny do ilości pobranego przez ciało ciepła oraz, że ilość pobranego przez ciało ciepła do uzyskania danego przyrostu temperatury	Uczeń: • projektuje i przeprowadza doświadczenie w celu wyznaczenia ciepła właściwego dowolnego ciała; opisuje je i ocenia • ^Rsporządza i analizuje wykres zależności temperatury od czasu ogrzewania lub oziębiania dla zjawiska topnienia lub krzepnięcia na podstawie danych (opisuje osie układu współrzędnych, uwzględnia niepewności pomiarów) • rozwiązuje złożone zadania obliczeniowe związane ze zmianą energii wewnętrznej oraz z wykorzystaniem pojęcia ciepła właściwego; szacuje rząd wielkości spodziewanego wyniku i na tej podstawie ocenia wyniki obliczeń • rozwiązuje nietypowe zadania (problemy) dotyczące treści rozdziału:

wykonuje i opisuje doświadczenie ilustrujące ten sposób przekazywania ciepła • posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania ciepła właściwego; porównuje wartości ciepła właściwego różnych substancji • rozróżnia i nazywa zmiany stanów skupienia: topnienie, krzepnięcie, parowanie, skraplanie, sublimację, resublimację oraz wskazuje przykłady tych zjawisk w otaczającej rzeczywistości • posługuje się tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania temperatury topnienia i temperatury wrzenia oraz ^Rciepła topnienia i ^Rciepła parowania; porównuje te wartości dla różnych substancji • doświadczalnie demonstruje zjawisko topnienia • wyjaśnia, od czego zależy szybkość parowania • posługuje się pojęciem temperatury wrzenia • przeprowadza doświadczenia:	• posługuje się skalami temperatur (Celsjusza, Kelvina, Fahrenheita); wskazuje jednostkę temperatury w układzie SI; podaje temperaturę zera bezwzględnego • przelicza temperaturę w skali Celsjusza na temperaturę w skali Kelvina i odwrotnie • posługuje się pojęciem przepływu ciepła jako przekazywaniem energii w postaci ciepła oraz jednostką ciepła w układzie SI • wykazuje, że nie następuje przekazywanie energii w postaci ciepła (wymiana ciepła) między ciałami o tej samej temperaturze • wykazuje, że energię układu (energię wewnętrzną) można zmienić • , wykonując nad nim pracę lub przekazując energię w postaci ciepła • analizuje jakościowo zmiany energii wewnętrznej spowodowane wykonaniem pracy i przepływem ciepła • podaje treść pierwszej zasady termodynamiki ()	jest wprost proporcjonalna do masy ciała • wyprowadza wzór potrzebny do wyznaczenia ciepła właściwego wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy • ^Rrysuje wykres zależności temperatury od czasu ogrzewania lub oziębiania odpowiednio dla zjawiska topnienia lub krzepnięcia na podstawie danych • ^Rposługuje się pojęciem ciepła topnienia wraz z jednostką w układzie SI; podaje wzór na ciepło topnienia • wyjaśnia, co dzieje się z energią pobieraną (lub oddawaną) przez mieszanie substancji w stanie stałym i ciekłym (np. wody i lodu) podczas topnienia (lub krzepnięcia) w stałej temperaturze • ^Rposługuje się pojęciem ciepła parowania wraz z jednostką w układzie SI; podaje wzór na ciepło parowania • ^Rwyjaśnia zależność	<i>Termodynamika</i>
---	---	---	-----------------------------

– obserwacja zmian temperatury ciał w wyniku wykonania nad nimi pracy lub ogrzania, – badanie zjawiska przewodnictwa cieplnego, – obserwacja zjawiska konwekcji, – obserwacja zmian stanu skupienia wody, – obserwacja topnienia substancji, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki obserwacji i formułuje wnioski • rozwiązuje proste, nieobliczeniowe zadania dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> – związane z energią wewnętrzną i zmianami stanów skupienia ciał: topnieniem lub krzepnięciem, parowaniem (wrzeniem) lub skraplaniem • przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu • wyodrębnia z tekstów	• doświadczalnie bada zjawisko przewodnictwa cieplnego i określa, który z badanych materiałów jest lepszym przewodnikiem ciepła (planuje, przeprowadza i opisuje doświadczenie) • opisuje zjawisko przewodnictwa cieplnego oraz rolę izolacji cieplnej • opisuje ruch cieczy i gazów w zjawisku konwekcji • stwierdza, że przyrost temperatury ciała jest wprost proporcjonalny do ilości pobranego przez ciało ciepła oraz, że ilość pobranego przez ciało ciepła do uzyskania danego przyrostu temperatury jest wprost proporcjonalna do masy ciała • wyjaśnia, co określa ciepło właściwe; posługuje się pojęciem ciepła właściwego wraz z jego jednostką w układzie SI • podaje i opisuje wzór na obliczanie ciepła właściwego() • wyjaśnia, jak obliczyć ilość ciepła pobranego (oddanego) przez ciało podczas ogrzewania	temperatury wrzenia od ciśnienia • przeprowadza doświadczenie ilustrujące wykonanie pracy przez rozprężający się gaz, korzystając z opisu doświadczenia i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; analizuje wyniki doświadczenia i formułuje wnioski • planuje i przeprowadza doświadczenie w celu wykazania, że do uzyskania jednakowego przyrostu temperatury różnych substancji o tej samej masie potrzebna jest inna ilość ciepła; opisuje przebieg doświadczenia i ocenia je • rozwiązuje bardziej złożone zadania lub problemy (w tym umiarkowanie trudne zadania obliczeniowe) dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> (związane z energią wewnętrzną i temperaturą, zmianami stanu skupienia ciał, wykorzystaniem pojęcia ciepła właściwego i zależności oraz	
--	--	--	--

i rysunków informacje kluczowe	(oziębienia); podaje wzór (• doświadczalnie wyznacza ciepło właściwe wody z użyciem czajnika elektrycznego lub grzałki o znanej mocy, termometru, cylindra miarowego lub wagi (zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności; oblicza i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów, ocenia wynik) • opisuje jakościowo zmiany stanów skupienia: topnienie, krzepnięcie, parowanie, skraplanie, sublimację, resublimację • analizuje zjawiska: topnienia i krzepnięcia, sublimacji i resublimacji, wrzenia i skraplania jako procesy, w których dostarczanie energii w postaci ciepła nie powoduje zmiany temperatury • wyznacza temperaturę: – topnienia wybranej	wzorów na R ciepło topnienia i R ciepło parowania) • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących: – energii wewnętrznej i temperatury, – wykorzystania (w przyrodzie i w życiu codziennym) przewodnictwa cieplnego (przewodników i izolatorów ciepła), – zjawiska konwekcji (np. prądy konwekcyjne), – promieniowania słonecznego (np. kolektory słoneczne), – pojęcia ciepła właściwego (np. znaczenia dużej wartości ciepła właściwego wody i jego związku z klimatem), – zmian stanu skupienia ciał, a szczególności tekstu: <i>Dom pasywny, czyli jak zaoszczędzić na ogrzewaniu i klimatyzacji</i> (lub innego tekstu związanego	
---	---	--	--

	substancji (mierzy czas i temperaturę, zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami i z uwzględnieniem informacji o niepewności), – wrzenia wybranej substancji, np. wody • porównuje topnienie kryształów i ciał bezpostaciowych • na schematycznym rysunku (wykresie) ilustruje zmiany temperatury w procesie topnienia dla ciał krystalicznych i bezpostaciowych • doświadczalnie demonstruje zjawiska wrzenia i skraplania • przeprowadza doświadczenia: – badanie, od czego zależy szybkość parowania, – obserwacja wrzenia, korzystając z opisów doświadczeń i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; zapisuje wyniki i formułuje wnioski • rozwiązuje proste zadania (w tym obliczeniowe) lub problemy dotyczące treści rozdziału: <i>Termodynamika</i> (związane z energią wewnętrzną i temperaturą, przepływem ciepła	z treściami rozdziału: <i>Termodynamika</i>)	
--	--	---	--

	oraz z wykorzystaniem: związków $\Delta E = W$ i $\Delta E_w = W$, zależności oraz wzorów na ^Rciepło topnienia i ^Rciepło parowania); wykonuje obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania oraz zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych • wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska bądź problemu		
--	---	--	--

Przedmiotowy system oceniania z fizyki kl.8

• Zasady ogólne:

- Na **podstawowym** poziomie wymagań uczeń powinien wykonać zadania **obowiązkowe** (łatwe – na stopień dostateczny i bardzo łatwe – na stopień dopuszczający). Niektóre czynności ucznia mogą być **wspomagane** przez nauczyciela (np. wykonywanie doświadczeń, rozwiązywanie problemów; na stopień dostateczny uczeń wykonuje je pod kierunkiem nauczyciela, a na stopień dopuszczający – przy pomocy nauczyciela lub innych uczniów).
- Czynności wymagane na poziomach wymagań **wyższych** niż poziom podstawowy uczeń powinien wykonać **samodzielnie** (na stopień dobry – niekiedy może korzystać z niewielkiego wsparcia nauczyciela).
- W przypadku wymagań na stopnie **wyższe** niż dostateczny uczeń wykonuje zadania **dodatkowe** (na stopień dobry – umiarkowanie trudne; na stopień bardzo dobry – trudne).
- Wymagania umożliwiające uzyskanie stopnia **celującego** obejmują wymagania na stopień bardzo dobry, a ponadto wymagania **wykraczające** poza obowiązujący program nauczania (uczeń jest twórczy, rozwiązuje zadania problemowe w sposób niekonwencjonalny, potrafi dokonać syntezy wiedzy, a na tej podstawie sformułować hipotezy badawcze i zaproponować sposób ich weryfikacji, samodzielnie prowadzi badania o charakterze naukowym, z własnej inicjatywy pogłębia wiedzę, korzystając z różnych źródeł, poszukuje zastosowań wiedzy w praktyce, dzieli się wiedzą z innymi uczniami, osiąga sukcesy w konkursach pozaszkolnych).

Wymagania ogólne – uczeń:

- wykorzystuje pojęcia i wielkości fizyczne do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości,
- rozwiązuje problemy z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych,
- planuje i przeprowadza obserwacje lub doświadczenia oraz wnioskuje na podstawie ich wyników,
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych.

Ponadto uczeń:

- sprawnie się komunikuje,
- sprawnie wykorzystuje narzędzia matematyki,
- poszukuje, porządkuje, krytycznie analizuje oraz wykorzystuje informacje z różnych źródeł,
- potrafi pracować w zespole.

Stopień dopuszczający	Stopień dostateczny	Stopień dobry	Stopień bardzo dobry
I. ELEKTROSTATYKA			
Uczeń: • informuje, czym zajmuje się elektrostatyka; wskazuje przykłady elektryzowania ciał w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego; rozróżnia dwa rodzaje ładunków elektrycznych (dodatnie i ujemne) • wyjaśnia, z czego składa się atom; przedstawia model budowy atomu na schematycznym rysunku • posługuje się pojęciami: przewodnika jako substancji, w której łatwo mogą się przemieszczać ładunki elektryczne, i izolatora jako substancji, w której ładunki elektryczne nie mogą się przemieszczać • odróżnia przewodniki od izolatorów; wskazuje ich przykłady • posługuje się pojęciem układu izolowanego; podaje zasadę zachowania ładunku elektrycznego	Uczeń: • doświadczalnie demonstruje zjawiska elektryzowania przez potarcie lub dotyk oraz wzajemne oddziaływanie ciał naelektryzowanych • opisuje sposoby elektryzowania ciał przez potarcie i dotyk; informuje, że te zjawiska polegają na przemieszczaniu się elektronów; ilustruje to na przykładach • opisuje jakościowo oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych; podaje przykłady oddziaływań elektrostatycznych w otaczającej rzeczywistości i ich zastosowań (poznane na lekcji) • posługuje się pojęciem ładunku elementarnego; podaje symbol ładunku elementarnego oraz wartość: $e \approx 1,6 \cdot 10^{-19} \text{ C}$ • posługuje się pojęciem ładunku elektrycznego jako wielokrotności ładunku elementarnego; stosuje jednostkę ładunku (1 C) • wyjaśnia na przykładach, kiedy ciało jest naładowane dodatnio, a kiedy jest naładowane ujemnie	Uczeń: • wskazuje przykłady oddziaływań elektrostatycznych w otaczającej rzeczywistości i ich zastosowań (inne niż poznane na lekcji) • opisuje budowę i zastosowanie maszyny elektrostatycznej • porównuje oddziaływania elektrostatyczne i grawitacyjne • wykazuje, że 1 C jest bardzo dużym ładunkiem elektrycznym (zawiera $6,24 \cdot 10^{18}$ ładunków elementarnych: $1 \text{ C} = 6,24 \cdot 10^{18} e$) • analizuje tzw. szereg tryboelektryczny • rozwiązuje zadania z wykorzystaniem zależności, że każdy ładunek elektryczny jest wielokrotnością ładunku elementarnego; przelicza podwielokrotności, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych	Uczeń: • posługuje się pojęciem dipolu elektrycznego do wyjaśnienia skutków indukcji elektrostatycznej • realizuje własny projekt dotyczący treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe, dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>

- wyodrębnia z tekstów i rysunków informacje kluczowe dla opisywane-go zjawiska lub problemu - współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa - rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>	- posługuje się pojęciem jonu; wyjaśnia, kiedy powstaje jon dodatni, a kiedy – jon ujemny - doświadczalnie odróżnia przewodniki od izolatorów; wskazuje ich przykłady - informuje, że dobre przewodniki elektryczności są również dobrymi przewodnikami ciepła; wymienia przykłady zastosowań przewodników i izolatorów w otaczającej rzeczywistości - stosuje zasadę zachowania ładunku elektrycznego - opisuje budowę oraz zasadę działania elektroskopu; posługuje się elektroskopem - opisuje przemieszczanie się ładunków w przewodnikach pod wpływem oddziaływania ładunku zewnętrznego (indukcja elektrostatyczna) - podaje przykłady skutków i wykorzystania indukcji elektrostatycznej - przeprowadza doświadczenia: i) doświadczenie ilustrujące elektryzowanie ciał przez pocieranie oraz oddziaływanie ciał naelektryzowanych, ii) doświadczenie wykazujące, że przewodnik można naelektryzować, iii) elektryzowanie ciał przez zbliżenie ciała naelektryzowanego, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wyjaśnia rolę użytych przyrządów, przedstawia wyniki i formułuje wnioski na podstawie tych wyników) - rozwiązuje proste zadania dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i>	- posługuje się pojęciem elektronów swobodnych; wykazuje, że w metalach znajdują się elektrony swobodne, a w izolatorach elektrony są związane z atomami; na tej podstawie uzasadnia podział substancji na przewodniki i izolatory - wyjaśnia wyniki obserwacji przeprowadzo-nych doświadczeń związanych z elektryzowaniem przewodników; uzasadnia na przykładach, że przewodnik można naelektryzować wtedy, gdy odizoluje się go od ziemi - wyjaśnia, na czym polega uziemienie ciała naelektryzowanego i zubożenie zgromadzonego na nim ładunku elektrycznego - opisuje działanie i zastosowanie pioruno-chronu - projektuje i przeprowadza: i) doświadczenie ilustrujące właściwości ciał naelektryzowanych, ii) doświadczenie ilustrujące skutki indukcji elektrostatycznej, krytycznie ocenia ich wyniki; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie wyników doświadczeń - rozwiązuje zadania bardziej złożone, ale typowe, dotyczące treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> - posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Elektrostatyka</i> (w szczególności tekstu: <i>Gdzie wykorzystuje się elektryzowanie ciał</i>)	
II. PRĄD ELEKTRYCZNY			
Uczeń: - określa umowny kierunek przepływu prądu elektrycznego - przeprowadza doświadczenie modelowe ilustrujące, czym jest natężenie prądu, korzystając z jego opisu - posługuje się pojęciem natężenia prądu wraz z jego jednostką (1 A) - posługuje się pojęciem obwodu	Uczeń: - posługuje się pojęciem napięcia elektrycznego jako wielkości określającej ilość energii potrzebnej do przeniesienia jednostkowego ładunku w obwodzie; stosuje jednostkę napięcia (1 V) - opisuje przepływ prądu w obwodach jako ruch elektronów swobodnych albo jonów w przewodnikach - stosuje w obliczeniach związek między	Uczeń: - porównuje oddziaływania elektro-statyczne i grawitacyjne - porównuje ruch swobodnych elektronów w przewodniku z ruchem elektronów wtedy, gdy do końców przewodnika podłączymy źródło napięcia - rozróżnia węzły i gałęzie; wskazuje je w obwodzie elektrycznym - doświadczalnie wyznacza opór przewodnika	Uczeń: - projektuje i przeprowadza doświadczenie (inne niż opisane w podręczniku) wykazujące zależność; krytycznie ocenia jego wynik; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla jego wyniku; formułuje wnioski - sporządza wykres zależności

elektrycznego; podaje warunki przepływu prądu elektrycznego w obwodzie elektrycznym - wymienia elementy prostego obwo-du elektrycznego: źródło energii elektrycznej, odbiornik (np. żarówka, opornik), przewody, wyłącznik, mierniki (amperomierz, woltomierz); rozróżnia symbole graficzne tych elementów - wymienia przyrządy służące do pomiaru napięcia elektrycznego i natężenia prądu elektrycznego; wyjaśnia, jak włącza się je do obwodu elektrycznego (ampero-mierz szeregowo, woltomierz równolegle) - wymienia formy energii, na jakie jest zamieniana energia elektryczna; wymienia źródła energii elektrycznej i odbiorniki; podaje ich przykłady - wyjaśnia, na czym polega zwarcie; opisuje rolę izolacji i bezpieczników przeciążeniowych w domowej sieci elektrycznej - opisuje warunki bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej - wyodrębnia z tekstów, tabel i rysunków informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu - rozpoznaje zależność rosnącą bądź malejącą na podstawie danych z tabeli lub na podstawie wykresu - współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa - rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i>	natężeniem prądu a ładunkiem i czasem jego przepływu przez poprzeczny przekrój przewodnika - rozróżnia sposoby łączenia elementów obwodu elektrycznego: szeregowy i równoległy - rysuje schematy obwodów elektrycznych składających się z jednego źródła energii, jednego odbiornika, mierników i wyłączników; posługuje się symbolami graficznymi tych elementów - posługuje się pojęciem oporu elektrycznego jako własnością przewodnika; posługuje się jednostką oporu ($1\ \Omega$). - stosuje w obliczeniach związek między napięciem a natężeniem prądu i oporem elektrycznym - posługuje się pojęciem pracy i mocy prądu elektrycznego wraz z ich jednostkami; stosuje w obliczeniach związek między tymi wielkościami oraz wzory na pracę i moc prądu elektrycznego - przelicza energię elektryczną wyrażoną w kilowatogodzinach na dżule i odwrotnie; oblicza zużycie energii elektrycznej dowolnego odbiornika - posługuje się pojęciem mocy znamionowej; analizuje i porównuje dane na tabliczkach znamionowych różnych urządzeń elektrycznych - wyjaśnia różnicę między prądem stałym i przemiennym; wskazuje baterię, akumulator i zasilacz jako źródła stałego napięcia; odróżnia to napięcie od napięcia w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań - opisuje skutki działania prądu na organizm człowieka i inne organizmy żywe; wskazuje zagrożenia porażeniem prądem elektrycznym; podaje podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy - opisuje skutki przerwania dostaw energii elektrycznej do urządzeń o kluczowym znaczeniu oraz rolę zasilania awaryjnego - przeprowadza doświadczenia: - doświadczenie wykazujące przepływ ładunków przez przewodniki, - łączy według podanego schematu obwód elektryczny składający się ze źródła (baterii), odbiornika (żarówki),	przez pomiary napięcia na jego końcach oraz natężenia płynącego przezeń prądu; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostkami, z uwzględnieniem informacji o niepewności; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów ^Rstosuje w obliczeniach zależność oporu elektrycznego przewodnika od jego długości, pola przekroju poprzecznego i rodzaju materiału, z jakiego jest wykonany; przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności danych ^Rposługuje się pojęciem oporu właściwego oraz tabelami wielkości fizycznych w celu odszukania jego wartości dla danej substancji; analizuje i porównuje wartości oporu właściwego różnych substancji ^Ropisuje zależność napięcia od czasu w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań; posługuje się pojęciem napięcia skutecznego; wyjaśnia rolę zasilaczy - stwierdza, że elektrownie wytwarzają prąd przemienny, który do mieszkań jest dostarczany pod napięciem 230 V - rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone, dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> - posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> - realizuje projekt: <i>Żarówka czy świetlówka</i> (opisany w podręczniku)	natężenia prądu od przyłożonego napięcia $I(U)$ ^Rilustruje na wykresie zależność napięcia od czasu w przewodach doprowadzających prąd do mieszkań - rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (w tym związane z obliczaniem kosztów zużycia energii elektrycznej) - realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (inny niż opisany w podręczniku)
--	---	--	---

	amperomierza i woltomierza, – bada zależność natężenia prądu od rodzaju odbiornika (żarówki) przy tym samym napięciu oraz zależność oporu elektrycznego przewodnika od jego długości, pola przekroju poprzecznego i rodzaju materiału, z jakiego jest wykonany, – wyznacza moc żarówki zasilanej z baterii za pomocą woltomierza i amperomierza, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; odczytuje wskazania mierników; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia (wyróżnia kluczowe kroki i sposób postępowania, wskazuje rolę użytych przyrządów, przedstawia wyniki doświadczenia lub przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów, formułuje wnioski na podstawie tych wyników) • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Prąd elektryczny</i> (rozpoznaje proporcjonalność prostą na podstawie wykresu, przelicza wielokrotności i podwielokrotności oraz jednostki czasu, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych)		
III. MAGNETYZM			
Uczeń: • nazywa bieguny magnesów stałych, opisuje oddziaływanie między nimi • doświadczalnie demonstruje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu • opisuje zachowanie się igły magnetycznej w otoczeniu prostoliniowego przewodnika z prądem • posługuje się pojęciem zwojnicy; stwierdza, że zwojnica, przez którą płynie prąd elektryczny, zachowuje się jak magnes • wskazuje oddziaływanie magnetyczne jako podstawę działania silników elektrycznych; podaje przykłady wykorzystania silników elektrycznych • wyodrębnia z tekstów i ilustracji	Uczeń: • opisuje zachowanie się igły magnetycznej w obecności magnesu oraz zasadę działania kompasu (podaje czynniki zakłócające jego prawidłowe działanie); posługuje się pojęciem biegunów magnetycznych Ziemi • opisuje na przykładzie żelaza oddziaływanie magnesów na materiały magnetyczne; stwierdza, że w pobliżu magnesu każdy kawałek żelaza staje się magnesem (namagnesowuje się), a przedmioty wykonane z ferromagnetyku wzmacniają oddziaływanie magnetyczne magnesu • podaje przykłady wykorzystania oddziaływania magnesów na materiały magnetyczne	Uczeń: • porównuje oddziaływania elektrostatyczne i magnetyczne • wyjaśnia, na czym polega namagnesowanie ferromagnetyku; posługuje się pojęciem domen magnetycznych • stwierdza, że linie, wzdłuż których igła kompasu lub opiłki układają się wokół prostoliniowego przewodnika z prądem, mają kształt współśrodkowych okręgów • opisuje sposoby wyznaczania biegunowości magnetycznej przewodnika kołowego i zwojnicy (reguła śruby prawoskrętnej, reguła prawej dłoni, na podstawie ułożenia strzałek oznaczających kierunek prądu – metoda liter S	Uczeń: • projektuje i buduje elektromagnes (inny niż opisany w podręczniku); demonstruje jego działanie, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> (w tym związane z analizą schematów urządzeń zawierających elektromagnesy) • realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Magnetyzm</i>

informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu • współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i>	• opisuje właściwości ferromagnetyków; podaje przykłady ferromagnetyków • opisuje doświadczenie Oersteda; podaje wnioski wynikające z tego doświadczenia • doświadczalnie demonstrowuje zjawisko oddziaływania przewodnika z prądem na igłę magnetyczną • opisuje wzajemne oddziaływanie przewodników, przez które płynie prąd elektryczny, i magnesu trwałego • opisuje jakościowo wzajemne oddziaływanie dwóch przewodników, przez które płynie prąd elektryczny (wyjaśnia, kiedy przewodniki się przyciągają, a kiedy odpychają) • opisuje budowę i działanie elektromagnesu • opisuje wzajemne oddziaływanie elektro-magnesów i magnesów; podaje przykłady zastosowania elektromagnesów • posługuje się pojęciem siły magnetycznej (elektrodynamicznej); opisuje jakościowo, od czego ona zależy • przeprowadza doświadczenia: – bada wzajemne oddziaływanie magnesów oraz oddziaływanie magnesów na żelazo i inne materiały magnetyczne, – bada zachowanie igły magnetycznej w otoczeniu prostoliniowego przewodnika z prądem, – bada oddziaływania magnesów trwałych i przewodników z prądem oraz wzajemne oddziaływanie przewodników z prądem, – bada zależność magnetycznych właściwości zwojnicy od obecności w niej rdzenia z ferromagnetyku oraz liczby zwojów i natężenia prądu płynącego przez zwoje, korzystając z ich opisów i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie tych wyników • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i>	• i N); stosuje wybrany sposób wyznaczania biegunowości przewodnika kołowego lub zwojnicy • opisuje działanie dzwonka elektromagnetycznego lub zamka elektrycznego, korzystając ze schematu przedstawiającego jego budowę • ^Rwyjaśnia, co to są paramagnetyki i diamagnetyki; podaje ich przykłady; przeprowadza doświadczenie wykazujące oddziaływanie magnesu na diamagnetyk, korzystając z jego opisu; formułuje wniosek • ustala kierunek i zwrot działania siły magnetycznej na podstawie reguły lewej dłoni • ^Ropisuje budowę silnika elektrycznego prądu stałego • przeprowadza doświadczenia: – demonstrowuje działanie siły magnetycznej, bada, od czego zależą jej wartość i zwrot, – demonstrowuje zasadę działania silnika elektrycznego prądu stałego, korzystając z ich opisu i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; formułuje wnioski na podstawie wyników przeprowadzonych doświadczeń • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Magnetyzm</i> (w tym tekstu: <i>Właściwości magnesów i ich zastosowania</i> zamieszczonego w podręczniku)	
---	---	---	--

IV. DRGANIA I FALE

Uczeń: • opisuje ruch okresowy wahadła; wskazuje położenie równowagi i amplitudę tego ruchu; podaje przykłady ruchu okresowego w otaczającej rzeczywistości • posługuje się pojęciami okresu i częstotliwości wraz z ich jednostkami do opisu ruchu okresowego • wyznacza amplitudę i okres drgań na podstawie wykresu zależności położenia od czasu • wskazuje drgające ciało jako źródło fali mechanicznej; posługuje się pojęciami: amplitudy, okresu, częstotliwości i długości fali do opisu fali; podaje przykłady fal mechanicznych w otaczającej rzeczywistości • stwierdza, że źródłem dźwięku jest drgające ciało, a do jego rozchodzenia się potrzebny jest ośrodek (dźwięk nie rozchodzi się w próżni); podaje przykłady źródeł dźwięków w otaczającej rzeczywistości • stwierdza, że fale dźwiękowe można opisać za pomocą tych samych związków między długością, prędkością, częstotliwością i okresem fali, jak w przypadku fal mechanicznych; porównuje wartości prędkości fal dźwiękowych w różnych ośrodkach, korzystając z tabeli tych wartości • wymienia rodzaje fal elektromagnetycznych: radiowe, mikrofae, promieniowanie podczerwone, światło widzialne, promieniowanie nadfioletowe, rentgenowskie i gamma; podaje przykłady ich zastosowania • przeprowadza doświadczenia: – demonstruje ruch drgający ciężarka zawieszonego na sprężynie lub nici; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań, – demonstruje powstawanie fali na	Uczeń: • opisuje ruch drgający (drgania) ciała pod wpływem siły sprężystości; wskazuje położenie równowagi i amplitudę drgań • posługuje się pojęciem częstotliwości jako liczbą pełnych drgań (wahnięć) wykonanych w jednostce czasu (s) i na tej podstawie określa jej jednostkę (s); stosuje w obliczeniach związek między częstotliwością a okresem drgań (T) • doświadczalnie wyznacza okres i częstotliwość w ruchu okresowym (wahadła i ciężarka zawieszonego na sprężynie); bada jakościowo zależność okresu wahadła od jego długości i zależność okresu drgań ciężarka od jego masy (korzystając z opisu doświadczeń); wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; zapisuje wyniki pomiarów wraz z ich jednostką, z uwzględnieniem informacji o niepewności; przeprowadza obliczenia i zapisuje wyniki zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z dokładności pomiarów; formułuje wnioski • analizuje jakościowo przemiany energii kinetycznej i energii potencjalnej sprężystości w ruchu drgającym; podaje przykłady przemian energii podczas drgań zachodzących w otaczającej rzeczywistości • przedstawia na schematycznym rysunku wykres zależności położenia od czasu w ruchu drgającym; zaznacza na nim amplitudę i okres drgań • opisuje rozchodzenie się fali mechanicznej jako proces przekazywania energii bez przenoszenia materii • posługuje się pojęciem prędkości rozchodzenia się fali; opisuje związek	Uczeń: • posługuje się pojęciami: wahadła matematycznego, wahadła sprężynowego, częstotliwości drgań własnych; odróżnia wahadło matematyczne od wahadła sprężynowego • analizuje wykresy zależności położenia od czasu w ruchu drgającym; na podstawie tych wykresów porównuje drgania ciał • analizuje wykres fali; wskazuje oraz wyznacza jej długość i amplitudę; porównuje fale na podstawie ich ilustracji • omawia mechanizm wytwarzania dźwięków w wybranym instrumencie muzycznym • R podaje wzór na natężenie fali oraz jednostkę natężenia fali • analizuje oscylogramy różnych dźwięków • R posługuje się pojęciem poziomu natężenia dźwięku wraz z jego jednostką (1 dB); określa progi słyszalności i bólu oraz poziom natężenia hałasu szkodliwego dla zdrowia • R wyjaśnia ogólną zasadę działania radia, telewizji i telefonów komórkowych, korzystając ze schematu przesyłania fal elektromagnetycznych • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> • realizuje projekt: <i>Prędkość i częstotliwość dźwięku</i> (opisany w podręczniku)	Uczeń: • projektuje i przeprowadza doświadczenie (inne niż opisane w podręczniku) w celu zbadania, od czego (i jak) zależą, a od czego nie zależą okres i częstotliwość w ruchu okresowym; opracowuje i krytycznie ocenia wyniki doświadczenia; formułuje wnioski i prezentuje efekty przeprowadzonego badania • rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy), dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> • realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Drgania i fale</i> (inny niż opisany w podręczniku)
--	--	---	---

sznurze i wodzie, – wytwarza dźwięki i wykazuje, że do rozchodzenia się dźwięku potrzebny jest ośrodek, – wytwarza dźwięki; bada jakościowo zależność ich wysokości od częstotliwości drgań i zależność ich głośności od amplitudy drgań, korzystając z ich opisów; opisuje przebieg przeprowadzonego doświadczenia, przedstawia wyniki i formułuje wnioski • wyodrębnia z tekstów, tabel i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu; rozpoznaje zależność rosnącą i zależność malejącą na podstawie danych z tabeli • współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad bezpieczeństwa • rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i>	między prędkością, długością i częstotliwością (lub okresem) fali: (lub) • stosuje w obliczeniach związki między okresem, częstotliwością i długością fali wraz z ich jednostkami • doświadczalnie demonstruje dźwięki o różnych częstotliwościach z wykorzystaniem drgającego przedmiotu lub instrumentu muzycznego • opisuje mechanizm powstawania i rozchodzenia się fal dźwiękowych w powietrzu • posługuje się pojęciami energii i natężenia fali; opisuje jakościowo związek między energią fali a amplitudą fali • opisuje jakościowo związki między wysokością dźwięku a częstotliwością fali i między natężeniem dźwięku (głośnością) a energią fali i amplitudą fali • rozróżnia dźwięki słyszalne, ultradźwięki i infradźwięki; podaje przykłady ich źródeł i zastosowania; opisuje szkodliwość hałasu • doświadczalnie obserwuje oscylogramy dźwięków z wykorzystaniem różnych technik • stwierdza, że źródłem fal elektromagnetycznych są drgające ładunki elektryczne oraz prąd, którego natężenie zmienia się w czasie • opisuje poszczególne rodzaje fal elektromagnetycznych; podaje odpowiadające im długości i częstotliwości fal, korzystając z diagramu przedstawiającego widmo fal elektromagnetycznych • wymienia cechy wspólne i różnice w rozchodzeniu się fal mechanicznych i elektromagnetycznych; podaje wartość prędkości fal elektromagnetycznych w próżni; porównuje wybrane fale (np. dźwiękowe i świetlne) • rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Drgania i fale</i> (przelicza wielokrotności		
--	---	--	--

	i pod wielokrotności oraz jednostki czasu, przeprowadza obliczenia i zapisuje wynik zgodnie z zasadami zaokrąglania, z zachowaniem liczby cyfr znaczących wynikającej z danych)		
V. OPTYKA			
Uczeń: - wymienia źródła światła; posługuje się pojęciami: promień świetlny, wiązka światła, ośrodek optyczny, ośrodek optycznie jednorodny; rozróżnia rodzaje źródeł światła (naturalne i sztuczne) oraz rodzaje wiązek światła (zbieżna, równoległa i rozbieżna) - ilustruje prostoliniowe rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym; podaje przykłady prostoliniowego biegu promieni światła w otaczającej rzeczywistości - opisuje mechanizm powstawania cienia i półcienia jako konsekwencje prostoliniowego rozchodzenia się światła w ośrodku jednorodnym; podaje przykłady powstawania cienia i półcienia w otaczającej rzeczywistości - porównuje zjawiska odbicia i rozproszenia światła; podaje przykłady odbicia i rozproszenia światła w otaczającej rzeczywistości - rozdzieli zwierciadła płaskie i sferyczne (wklęsłe i wypukłe); podaje przykłady zwierciadeł w otaczającej rzeczywistości - posługuje się pojęciami osi optycznej i promienia krzywizny zwierciadła; wymienia cechy obrazów wytworzonych przez zwierciadła (pozorne lub rzeczywiste, proste lub odwrócone, powiększone, pomniejszone lub tej samej wielkości co przedmiot) - rozdzieli obrazy: rzeczywisty, pozorny, prosty, odwrócony, powiększony, pomniejszony, tej samej wielkości co przedmiot - opisuje światło lasera jako jedno-barwne i ilustruje to brakiem rozszczepienia w pryzmacie; porównuje przejście światła jednobarwnego i światła białego przez pryzmat	Uczeń: - opisuje rozchodzenie się światła w ośrodku jednorodnym - opisuje światło jako rodzaj fal elektromagnetycznych; podaje przedział długości fal świetlnych oraz przybliżoną wartość prędkości światła w próżni - przedstawia na schematycznym rysunku powstawanie cienia i półcienia - opisuje zjawiska zaćmienia Słońca i Księżyca - posługuje się pojęciami: kąta padania, kąta odbicia i normalnej do opisu zjawiska odbicia światła od powierzchni płaskiej; opisuje związek między kątem padania a kątem odbicia; podaje i stosuje prawo odbicia - opisuje zjawisko odbicia światła od powierzchni chropowatej - analizuje bieg promieni wychodzących z punktu w różnych kierunkach, a następnie odbitych od zwierciadła płaskiego i zwierciadeł sferycznych; opisuje i ilustruje zjawisko odbicia od powierzchni sferycznej - opisuje i konstruuje graficznie bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów pozornych wytwarzanych przez zwierciadło płaskie; wymienia trzy cechy obrazu (pozorny, prosty i tej samej wielkości co przedmiot); wyjaśnia, kiedy obraz jest rzeczywisty, a kiedy – pozorny - opisuje skupianie się promieni w zwierciadle wklęsłym; posługuje się pojęciami ogniska i ogniskowej zwierciadła - podaje przykłady wykorzystania zwierciadeł w otaczającej rzeczywistości - opisuje i konstruuje graficznie bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów rzeczywistych i pozornych	Uczeń: - wskazuje prędkość światła jako maksymalną prędkość przepływu informacji; porównuje wartości prędkości światła w różnych ośrodkach przezroczystych - wyjaśnia mechanizm zjawisk zaćmienia Słońca i Księżyca, korzystając ze schematycznych rysunków przedstawiających te zjawiska - projektuje i przeprowadza doświadczenie potwierdzające równość kątów padania i odbicia; wskazuje czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczenia; prezentuje i krytycznie ocenia wyniki doświadczenia - analizuje bieg promieni odbitych od zwierciadła wypukłego; posługuje się pojęciem ogniska pozornego zwierciadła wypukłego - podaje i stosuje związek ogniskowej z promieniem krzywizny (w przybliżeniu); wyjaśnia i stosuje odwracalność biegu promieni świetlnych (stwierdza np., że promień wychodzący z ogniska po odbiciu od zwierciadła tworzą wiązkę promieni równoległych do osi optycznej) - przewiduje rodzaj i położenie obrazu wytwarzanego przez zwierciadła sferyczne w zależności od odległości przedmiotu od zwierciadła - posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu odległości obrazu od zwierciadła i odległości przedmiotu od zwierciadła; podaje i stosuje wzory na powiększenie obrazu (np.: i); wyjaśnia, kiedy: $p < 1$, $p = 1$, $p > 1$ - wyjaśnia mechanizm rozszczepienia światła w pryzmacie, posługując się związkiem między prędkością światła	Uczeń: - opisuje zagadkowe zjawiska optyczne występujące w przyrodzie (np. miraż, błękit nieba, widmo Brockenu, halo) - opisuje wykorzystanie zwierciadeł i soczewek w przyrządach optycznych (np. mikroskopie, lunecie) - rozwiązuje zadania złożone, nietypowe (lub problemy), dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i> - realizuje własny projekt związany z treścią rozdziału <i>Optyka</i>

• rozróżnia rodzaje soczewek (skupiające i rozpraszające); posługuje się pojęciem osi optycznej soczewki; rozróżnia symbole soczewki skupiającej i rozpraszającej; podaje przykłady soczewek w otaczającej rzeczywistości oraz przykłady ich wykorzystania • opisuje bieg promieni ilustrujący powstawanie obrazów rzeczywistych i pozornych wytwarzanych przez soczewki, znając położenie ogniska • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu wysokości obrazu i wysokości przedmiotu • przeprowadza doświadczenia: ➢ obserwuje bieg promieni światła i wykazuje przekazywanie energii przez światło, ➢ obserwuje powstawanie obszarów cienia i półcienia, ➢ bada zjawiska odbicia i rozpraszania światła, ➢ obserwuje obrazy wytwarzane przez zwierciadło płaskie, obserwuje obrazy wytwarzane przez zwierciadła sferyczne, ➢ obserwuje bieg promienia światła po przejściu do innego ośrodka w zależności od kąta padania oraz przejście światła jedno-barwnego i światła białego przez pryzmat, ➢ obserwuje bieg promieni równoległych do osi optycznej przechodzących przez soczewki skupiającą i rozpraszającą, ➢ obserwuje obrazy wytwarzane przez soczewki skupiające, - korzystając z ich opisu i przestrzegając zasad bezpieczeństwa; opisuje przebieg doświadczenia (wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń); formułuje wnioski na podstawie wyników doświadczenia • wyodrębnia z tekstów, tabel i ilustracji informacje kluczowe dla opisywanego zjawiska lub problemu • współpracuje w zespole podczas przeprowadzania obserwacji i doświadczeń, przestrzegając zasad	wytwarzanych przez zwierciadła sferyczne, znając położenie ogniska • opisuje obrazy wytwarzane przez zwierciadła sferyczne (podaje trzy cechy obrazu) • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu wysokości obrazu i wysokości przedmiotu • opisuje jakościowo zjawisko załamania światła na granicy dwóch ośrodków różniących się prędkością rozchodzenia się światła; wskazuje kierunek załamania; posługuje się pojęciem kąta załamania • podaje i stosuje prawo załamania światła (jakościowo) • opisuje światło białe jako mieszaninę barw; ilustruje to rozszczepieniem światła w pryzmacie; podaje inne przykłady rozszczepienia światła • opisuje i ilustruje bieg promieni równoległych do osi optycznej przechodzących przez soczewki skupiającą i rozpraszającą, posługując się pojęciami ogniska i ogniskowej; rozróżnia ogniska rzeczywiste i pozorne • wyjaśnia i stosuje odwracalność biegu promieni świetlnych (stwierdza np., że promienie wychodzące z ogniska po załamaniu w soczewce skupiającej tworzą wiązkę promieni równoległych do osi optycznej) • rysuje konstrukcyjnie obrazy utworzone przez soczewki; rozróżnia obrazy: rzeczywiste, pozorne, proste, odwrócone; porównuje wielkość przedmiotu z wielkością obrazu • opisuje obrazy utworzone przez soczewki (wymienia trzy cechy obrazu); określa rodzaj obrazu w zależności od odległości przedmiotu od soczewki • opisuje budowę oka oraz powstawanie obrazu na siatkówce, korzystając ze schematycznego rysunku przedstawiającego budowę oka; posługuje się pojęciem akomodacji oka • posługuje się pojęciami	a długością fali świetlnej w różnych ośrodkach i odwołując się do widma światła białego • opisuje zjawisko powstawania tęczy • ^Rposługuje się pojęciem zdolności skupiającej soczewki wraz z jej jednostką (1 D) • posługuje się pojęciem powiększenia obrazu jako ilorazu odległości obrazu od soczewki i odległości przedmiotu od soczewki; podaje i stosuje wzory na powiększenie obrazu (np.: i); stwierdza, kiedy: $p < 1$, $p = 1$, $p > 1$; porównuje obrazy w zależności od odległości przedmiotu od soczewki skupiającej i rodzaju soczewki • przewiduje rodzaj i położenie obrazu utworzonego przez soczewki w zależności od odległości przedmiotu od soczewki, znając położenie ogniska (i odwrotnie) • ^Rposługuje się pojęciami astygmatyzmu i daltonizmu • rozwiązuje zadania (lub problemy) bardziej złożone dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i> • posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy przeczytanych tekstów (w tym popularnonaukowych) dotyczących treści rozdziału <i>Optyka</i> (w tym tekstu: <i>Zastosowanie prawa odbicia i prawa załamania światła</i> zamieszczonego w podręczniku)	
--	--	---	--

bezpieczeństwa rozwiązuje proste (bardzo łatwe) zadania dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i>	krótkowzroczności i dalekowzroczności; opisuje rolę soczewek w korygowaniu tych wad wzroku - przeprowadza doświadczenia: a) demonstruje zjawisko prostoliniowego rozchodzenia się światła, b) skupia równoległą wiązką światła za pomocą zwierciadła wklęsłego i wyznacza jej ognisko, c) demonstruje powstawanie obrazów za pomocą zwierciadeł sferycznych, d) demonstruje zjawisko załamania światła na granicy ośrodków, e) demonstruje rozszczepienie światła w pryzmacie, f) demonstruje powstawanie obrazów za pomocą soczewek, g) otrzymuje za pomocą soczewki skupiającej ostre obrazy przedmiotu na ekranie, przestrzegając zasad bezpieczeństwa; wskazuje rolę użytych przyrządów oraz czynniki istotne i nieistotne dla wyników doświadczeń; formułuje wnioski na podstawie tych wyników - rozwiązuje proste zadania (lub problemy) dotyczące treści rozdziału <i>Optyka</i>		
---	--	--	--

INFORMATYKA

I Wymagania edukacyjne z informatyki zostały opracowane na podstawie:

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe.
2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 sierpnia 2016 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.
5. Statutu Szkoły Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim.
6. Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania w Szkole Podstawowej nr 4 w Ostrowie Wielkopolskim
7. „Programu nauczania informatyki w klasach 4 - 8 szkoły podstawowej”, autorstwa W. Jochemczyk, I. Krajewska-Kranas, W. Kranas, A. Samulska, M. Wyczółkowski, oraz „Programu nauczania zajęć komputerowych w szkole podstawowej. Lekcje z komputerem”, autorstwa: W. Jochemczyk, I. Krajewska-Kranas, W. Kranas, A. Samulska, M. Wyczółkowski oraz Programu nauczania „Teraz bajty. Informatyka dla szkoły podstawowej. Kl.VII - VIII.” Grażyny Kob.

II Sposoby sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów

1.Zasady oceniania i pomiar osiągnięć

Uczeń jest oceniany według tradycyjnej skali ocen od 1 do 6, zgodnie z ogólnymi kryteriami ocen z informatyki, zajęć komputerowych oraz poziomami wymagań określonymi w planie realizacji materiału nauczania informatyki i zajęć komputerowych w poszczególnych klasach. Na lekcjach kształtowane są również kompetencje kluczowe:

- porozumiewanie się w języku ojczystym,
- porozumiewanie się w językach obcych,
- kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne,
- kompetencje informatyczne,
- umiejętność uczenia się,
- kompetencje społeczne i obywatelskie,

- inicjatywność i przedsiębiorczość
- świadomość i ekspresja kulturalna.

Dopuszcza się stosowanie plusa lub minusa przy ocenach cząstkowych. W przypadku wybranych form aktywności oceny są wystawiane na podstawie zgromadzonych przez ucznia plusów i minusów.

Ocenę semestralną i końcoworoczną uczeń otrzymuje za **systematyczną pracę** w ciągu całego okresu (roku). Na koniec okresu nauczyciel nie przewiduje żadnych dodatkowych sprawdzianów wiedzy i umiejętności zaliczeniowych (poprawkowych). Wyłącza się sytuacje wyjątkowe, np. długotrwała choroba. Nauczyciel jest zobowiązany, na podstawie pisemnej opinii poradni psychologiczno - pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej, obniżyć wymagania edukacyjne do poziomu koniecznego w stosunku do ucznia, u którego stwierdzono specyficzne trudności w uczeniu się lub deficyty rozwojowe, uniemożliwiające sprostanie wymaganiom edukacyjnym wynikającym z programu nauczania.

Uczeń, który uzyskał ocenę niedostateczną za pierwszy okres zobowiązany jest do uzupełnienia poziomu wiedzy i umiejętności w terminie i na zasadach uzgodnionych z nauczycielem przedmiotu. W przypadku nie uzupełnienia zaległości, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną w klasyfikacji rocznej.

Zajęcia z informatyki, zajęcia komputerowe są w ogromnej większości ćwiczeniami praktycznymi.

Ćwiczenia te, powinny się kończyć pewnym rezultatem ocenionym na końcu lekcji. Ocenian jest zgodność rezultatu z postawionym zadaniem.

Forma aktywności	Jak często?	Uwagi
ćwiczenia wykonywane w praca na lekcji	w zasadzie na każdej lekcji na każdej lekcji	<i>sprawdzamy wyniki pracy sprawdzamy sposób pracy, aktywność, przestrzeganie</i>
odpowiedzi ustne, udział w dyskusjach	czasami	
prace domowe	czasami	<i>nie wymagają użycia</i>
referaty, opracowania	głównie w ramach realizacji projektów (ciągów lekcji)	
przygotowanie do lekcji	wtedy, gdy potrzebne	<i>zwracamy uwagę na pomysły i przygotowane materiały do wpływa na podniesienie oceny</i>
udział w konkursach	nieobowiązkowo	

2 Przygotowanie się do zajęć.

- 1) Uczeń ma obowiązek systematycznie przygotowywać się do zajęć.
- 2) Każdy uczeń przychodzący na lekcje informatyki, zajęć komputerowych jest zobowiązany do przynoszenia:
 - podręcznika do informatyki, zajęć komputerowych oraz zeszytu przedmiotowego,
 - uczeń ma obowiązek systematycznie prowadzić zeszyt.
- 3) Przez przygotowanie się do zajęć rozumiemy:
 - wykonanie zadania domowego,

- wykonanie zadania długoterminowego,
- przygotowanie się do odpowiedzi ustnej,
- przyniesienie zeszytu,
- przyniesienie pomocy potrzebnych do lekcji,
- uczeń ma prawo do dwukrotnego zgłoszenia w ciągu okresu nieprzygotowania się do zajęć. Musi to uczynić na samym początku lekcji. Po wykorzystaniu nieprzygotowania się do zajęć, za każde następne, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną. O ewentualnej możliwości poprawy decyduje nauczyciel.

3. Zasady informowania o osiągnięciach

- Uczeń jest na bieżąco informowany o otrzymywanych ocenach.
- Każda ocena jest jawna. Uczeń ma prawo wiedzieć za co i jaką ocenę otrzymał. Informacja o ocenie jest wpisywana do dziennika internetowego Librus.
- Rodzice są także informowani o osiągnięciach swoich dzieci podczas zebrań i konsultacji.
- Zarówno uczeń, jak i rodzice mają prawo wglądu do ocen ucznia w dzienniku.
- W zależności od potrzeb nauczyciel przeprowadza rozmowy indywidualne lub osobiste oraz wysyła wiadomości za pośrednictwem dziennika internetowego Librus, informujące rodziców o postępach w nauce ich dzieci.

4. Aktywność na lekcji:

Aktywna postawa podczas lekcji promowana będzie znakiem plus (+). Pięć takich znaków będzie równoznaczne z oceną bardzo dobrą, cztery z oceną dobrą, trzy z oceną dostateczną.

Przed wystawieniem oceny okresowej (końcoworocznej) uczeń otrzymuje ocenę za aktywność na lekcjach informatyki, zajęć komputerowych.

Przez aktywność rozumiemy:

- a. częste zgłaszanie się na lekcji i udzielanie poprawnych odpowiedzi,
- b. rozwiązywanie zadań dodatkowych,
- c. aktywną pracę w grupach,
- d. pomoc innym uczniom.

5. Zasady współpracy z uczniami, rodzicami i pedagogiem szkolnym w celu poprawy niezadowolających wyników nauczania:

- a. ustalenie wspólnie z uczniem, jakie partie materiału wymagają nadrobienia,

- b. ustalenie, w jaki sposób zaległości mają zostać nadrobione (np. pomoc koleżeńska, pomoc nauczyciela, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, praca własna),
- c. współpraca z pedagogiem szkolnym – wspólne ustalenie sposobu pracy z uczniami mającymi problemy dydaktyczne i wychowawcze.

III Ogólne kryteria ocen z informatyki, zajęć komputerowych - Opis wymagań, które trzeba spełnić, aby uzyskać ocenę w skali 1 – 6:

- **Celującą:**

Uczeń samodzielnie wykonuje na komputerze wszystkie zadania z lekcji i zadania dodatkowe. Jego wiadomości i umiejętności wykraczają poza te, które są zawarte w programie informatyki, zajęć komputerowych. Jest aktywny na lekcjach i pomaga innym. Bezbłędnie wykonuje ćwiczenia na lekcji, trzeba mu zadawać dodatkowe, trudniejsze zadania. Bierze udział w konkursach informatycznych. Wykonuje dodatkowe prace informatyczne, takie jak przygotowanie pomocniczych materiałów na komputerze, pomoc innym nauczycielom w wykorzystaniu komputera na ich lekcjach.

- **Bardzo dobrą:**

Uczeń samodzielnie wykonuje na komputerze wszystkie zadania z lekcji. Opanował wiadomości i umiejętności zawarte w programie informatyki, zajęć komputerowych. Na lekcjach jest aktywny, pracuje systematycznie i potrafi pomagać innym w pracy. Zawsze kończy wykonywane na lekcji ćwiczenia i wykonuje je bezbłędnie.

- **Dobłą**

Uczeń samodzielnie wykonuje na komputerze nie tylko proste zadania. Opanował większość wiadomości i umiejętności zawartych w programie informatyki, zajęć komputerowych. Na lekcjach pracuje systematycznie i wykazuje postępy. Prawie zawsze kończy wykonywane na lekcji ćwiczenia i wykonuje je niemal bezbłędnie.

W przypadku niższych stopni istotne jest to, czy uczeń osiągnął podstawowe umiejętności wymienione w podstawie programowej, czyli:

Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów na bazie logicznego i abstrakcyjnego myślenia, myślenia algorytmicznego i sposobów reprezentowania informacji.

Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera oraz innych urządzeń cyfrowych: układanie i programowanie algorytmów, organizowanie, wyszukiwanie i udostępnianie informacji, posługiwanie się aplikacjami komputerowymi.

Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi, w tym znajomość zasad działania urządzeń cyfrowych i sieci komputerowych oraz wykonywania obliczeń i programów.

Rozwijanie kompetencji społecznych, takich jak komunikacja i współpraca w grupie, w tym w środowiskach wirtualnych, udział w projektach

zespołowych oraz zarządzanie projektami.

Przestrzeganie prawa i zasad bezpieczeństwa. Respektowanie prywatności informacji i ochrony danych, praw własności intelektualnej, etykiety w komunikacji i norm współżycia społecznego, ocena zagrożeń związanych z technologią i ich uwzględnienie dla bezpieczeństwa swojego i innych.

- **Dostateczną**

Uczeń potrafi wykonać na komputerze proste zadania, czasem z niewielką pomocą. Opanował wiadomości i umiejętności na poziomie nie przekraczającym wymagań zawartych w podstawie programowej informatyki, zajęć komputerowych. Na lekcjach stara się pracować systematycznie, wykazuje postępy. W większości wypadków kończy wykonywane na lekcji ćwiczenia.

- **Dopuszczającą**

Uczeń czasami potrafi wykonać na komputerze proste zadania, opanował część umiejętności zawartych w podstawie programowej informatyki, zajęć komputerowych. Na lekcjach pracuje niesystematycznie, jego postępy są zmienne, nie kończy niektórych wykonywanych ćwiczeń. Braki w wiadomościach i umiejętnościach nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy i umiejętności informatycznych w toku dalszej nauki.

- **Niedostateczną**

Uczeń nie potrafi wykonać na komputerze prostych zadań. Nie opanował podstawowych umiejętności zawartych w podstawie programowej informatyki, zajęć komputerowych. Nie wykazuje postępów w trakcie pracy na lekcji, nie pracuje na lekcji lub nie kończy wykonywanych ćwiczeń. Nie ma wiadomości i umiejętności niezbędnych dla kontynuowania nauki na wyższym poziomie.

IV Katalog wymagań programowych z informatyki na poszczególne stopnie dla klas 4 – 8:

Klasa 4.

Nr lekcji	Temat lekcji	Omawiane zagadnienia	Ocena	Zgodnie z wymaganiami programowymi uczeń:
1	Zaczynamy...	Zasady bezpiecznej pracy z komputerem, projekt <i>Komputerowy słownik</i>	2	- wymienia podstawowe zasady BHP obowiązujące w pracowni komputerowej; - uruchamia i wyłącza komputer; - pisze prosty tekst w zaawansowanym edytorze tekstu.
			3	- zapisuje wyniki pracy w swoim folderze; - zachowuje właściwą postawę podczas pracy przy komputerze. - rozumie zagrożenia wynikające z niewłaściwego wykorzystania komputera.
			4	zapisuje kopię pliku/folderu na pendrivie w celu przeniesienia go na inny komputer.
			5	aktywnie uczestniczy w dyskusji dotyczącej BHP.
			6	- biegle posługuje się edytorem tekstu; - biegle posługuje się zewnętrznym nośnikiem informacji.
2	Twoja wizytówka	Łączenie tekstu i ilustracji – edytor grafiki, np. Paint	2	- korzysta z podstawowych narzędzi programu Paint; - osadza prosty tekst na rysunku.
			3	- wpisuje tekst zgodnie z podstawowymi zasadami edycji; - określa rozmiary obrazu (szerokość, wysokość).
			4	- formatuje wprowadzony tekst; - zapisuje wykonaną pracę w pliku dyskowym w folderze przeznaczonym na pliki graficzne.
			5	- przygotowuje dokument do wydruku; - nie popełnia błędów podczas edycji tekstu. - dba o estetykę utworzonego dokumentu.
			6	biegle posługuje się edytorem grafiki.

3	Co nowego w szkole?	Tworzenie listy – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia edytor tekstu; • wprowadza z klawiatury polskie znaki diakrytyczne i wielkie litery.
			3	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu; • formatuje wprowadzony tekst.
			4	• tworzy prosty tekst, stosując przy tym właściwe zasady edycji; • tworzy listę zgodnie ze specyfikacją podaną w podręczniku.
			5	• dba o estetykę wprowadzonego tekstu; • tworzy bezbłędną pracę.
			6	• biegle posługuje się edytorem tekstu.
4	Czy masz edytor tekstu?	Nie tylko Word – edytor tekstu Apache OpenOffice Writer	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia edytor tekstu AOO Writer; • wypełnia dokument treścią.
			3	• formatuje zawartość dokumentu w edytorze AOO Writer.
			4	• pobiera i instaluje pakiet AOO ze wskazanej strony WWW.
			5	• rozumie i potrafi wymienić zasady działania różnych licencji oprogramowania.
			6	• biegle posługuje się edytorem tekstu.
5	Czy potrafisz szybko pisać?	Szybkie pisanie na klawiaturze, słownik – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• poprawnie wprowadza tekst w edytorze.
			3	• przygotowuje dokument do wydruku.
			4	• poprawia błędy popełnione podczas pisania – ręcznie oraz za pomocą wbudowanego mechanizmu poprawnościowego i słownika w edytorze tekstu.
			5	• dba o estetyczny wygląd tekstu. • korzysta z programu do szybkiego pisania na klawiaturze (np. Mistrz Klawiatury).
			6	• biegle posługuje się edytorem tekstu; • biegle posługuje się klawiaturą.

6	Pilnuj lekcji!	Tworzenie tabeli – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia edytor tekstu; • wypełnia tabelę treścią.
			3	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu; • wstawia tabelę do tekstu.
			4	• ustala orientację strony dokumentu; • środkuje akapit.
			5	• zapisuje tekst w indeksie górnym; • dba o estetykę wprowadzonego tekstu i czytelnie formatuje plan lekcji.
			6	• biegle posługuje się edytorem tekstu.
7	Autoportret	Rysowanie – edytor grafiki, np. Paint	2	• korzysta z programu Paint i jego narzędzi.
			3	• wykonuje rysunki w edytorze grafiki z dopracowaniem szczegółów obrazu, stosując narzędzie Lupa.
			4	• przygotować rysunek do wydruku, nadając mu odpowiednie parametry; • drukuje dokument.
			5	• odpowiednio dobiera parametry rysunku przeznaczonego do wydruku; • dba o estetykę wykonywanej pracy.
			6	• biegle posługuje się narzędziami programu Paint, dopracowując szczegóły obrazu.
8	Portret twojej klasy	Przygotowanie tekstu do druku – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta z edytora tekstu w zakresie wprowadzania tekstu.
			3	• wpisuje tekst zgodnie z podstawowymi zasadami edycji; • poprawnie wstawia ilustracje do tekstu.
			4	• formatuje wprowadzony tekst. • poprawnie rozmieszcza tekst i ilustracje na stronie dokumentu.
			5	• poprawnie ustala parametry strony – marginesy, rozmiar papieru, obramowanie tekstu. • stosuje obramowania strony. • drukuje dokument.
			6	• nie popełnia błędów edycyjnych w tekście; • poprawnie umieszcza znaki przestankowe w tekście. • dba o estetyczny wygląd pracy.
9	Pokaż, jaki jesteś	Tworzenie slajdu – program do prezentacji, np. Microsoft PowerPoint	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia program do tworzenia prezentacji.
			3	• umieszcza pola tekstowe na slajdzie; • umieszcza elementy graficzne na slajdzie.
			4	• dba o zwięzłość wypowiedzi tekstowej.
			5	• wykonuje prostą prezentację z efektami animacji.
			6	• łączy wiele prezentacji w jedną; • samodzielnie dochodzi do ciekawych rozwiązań.
10	Przyroda z komputerem	Tworzenie prezentacji – program do prezentacji, np. Microsoft	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia program do tworzenia prezentacji; • z pomocą nauczyciela tworzy jednoslajdową prezentację.

		PowerPoint	3	• korzysta w podstawowym zakresie z programu do tworzenia prezentacji; • tworzy prezentację zawierającą wiele slajdów.
			4	• korzysta z różnych układów slajdów; • odnajduje plik o podanej nazwie we wskazanym miejscu na dysku; • ustala rodzaj animacji poszczególnych obiektów i przejścia slajdów.
			5	• tworzy slajdy z dźwiękami, zdjęciami, tabelami i wykresami; • dobiera kolory, rysunki, ułożenie obiektów na slajdach, tempo animacji.
			6	• sprawnie prezentuje swoje prace na forum klasy.

11	Hieroglify?	Czcionki graficzne i symbole – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu; • formatuje wprowadzony tekst.
			3	• dobiera czcionkę; • przygotowuje dokument do wydruku i go drukuje.
			4	• używa symboli i znaków graficznych do ilustrowania tekstu lub wstawiania znaków spoza podstawowego zakresu (Wstawianie Symbol Więcej symboli...); • stosuje metodę przeciągania w celu przenoszenia fragmentów tekstu lub pojedynczych znaków w dokumencie.
			5	• dba o estetyczny wygląd opracowywanego tekstu; • dobiera rysunki i symbole wstawiane do tekstu oraz sposób ich sformatowania w celu zwiększenia czytelności.
			6	
12	Niech wszyscy wiedzą	Ilustrowanie i formatowanie tabeli – edytor tekstu, np. Microsoft Word, edytor grafiki, np. Paint	2	• korzysta z tabel i wbudowanej biblioteki obrazów w zaawansowanym edytorze tekstu (a w razie jej braku z serwisów zawierających klipy); • korzysta w podstawowym zakresie z przeglądarki internetowej i wyszukuje za jej pomocą obrazy w polecanych serwisach.
			3	• wstawia tabelę do dokumentu, wypełnia ją tekstem, wstawia do niej ilustracje, formatuje i rozmieszcza poszczególne elementy na stronie dokumentu; • wykonuje proste rysunki w edytorze grafiki i umieszcza je w tabeli utworzonej • przygotowuje dokument do wydruku.
			4	• zmienia strukturę tabeli poprzez dodawanie i usuwanie kolumn, wierszy i komórek; • drukuje tabelę.
			5	• dba o estetyczny wygląd tekstu i ilustracji zamieszczonych w tabeli, wygląd tabeli oraz właściwy dobór rysunków; • dba o czytelność przygotowanego dokumentu.
			6	• sprawnie prezentuje swoje prace na forum klasy.
13	Bezpiecznie w sieci	Poznanie zasad bezpieczeństwa w internecie	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia stronę portalu Siaciaki.pl.
			3	• uruchamia bezpieczną stronę WWW z katalogu serwisu Siaciaki.pl.
			4	• zna zasady netykiety i stosuje je w praktyce.
			5	• bezpiecznie korzysta z internetu.
			6	
14	Znajdź w sieci	Wyszukiwanie danych w internecie – wyszukiwarka, np. Google	2	• zna adres internetowy wyszukiwarki Google; • z pomocą nauczyciela znajduje wymagane informacje za pomocą wyszukiwarki Google.
			3	• znajduje pożądane informacje za pomocą wyszukiwarki Google.
			4	• stosuje zasady bezpiecznego korzystania z zasobów internetu.
			5	• stosuje właściwy dobór słów kluczowych podczas wyszukiwania informacji w sieci.
			6	• biegle posługuje się wyszukiwarką Google i wyszukuje informacje w sieci.

15	Język polski w internecie	Łączenie tekstów – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu; • korzysta w podstawowym zakresie z przeglądarki internetowej i wyszukuje za jej pomocą zadane teksty i obrazy.
			3	• kopiuje fragmenty tekstu i pliki graficzne ze stron internetowych do edytora tekstu; • formatuje tekst i rozmieszcza w nim ilustracje.
			4	• stosuje metodę przeciągania w celu przenoszenia fragmentów tekstu lub ilustracji w dokumencie; • przygotowuje dokument do wydruku i go drukuje.
			5	• opisuje zasady ograniczające korzystanie z utworów obcego autorstwa do własnych potrzeb; • opisuje źródła pochodzenia materiałów użytych w utworzonym dokumencie; • dba o estetyczny wygląd opracowywanego tekstu, dobór rysunków wstawionych do tekstu oraz sposób formatowania dokumentu w celu zwiększenia jego czytelności.
			6	• biegle posługuje się wyszukiwarką Google i wyszukuje w sieci teksty oraz ilustracje.
16	Czyj to zamek?	Pisanie i ilustrowanie opowiadania – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta z zaawansowanego edytora tekstu; • odnajduje w folderze plik o podanej nazwie.
			3	• wstawia ilustracje do dokumentu w edytorze tekstu za pomocą polecenia Wstawianie Obraz; • wpisuje tekst zgodnie z podstawowymi zasadami edycji; • formatuje wprowadzony tekst, rozplanowuje układ tekstu i grafiki na stronie.
			4	• zapisuje pliki graficzne ze strony WWW w wybranym miejscu na dysku za pomocą polecenia zapisu z menu podręcznego; • poprawnie wstawia ilustracje do dokumentu w edytorze tekstu, rozmieszcza je na stronie, ustala ich wielkość.
			5	• dba o estetyczny wygląd dokumentu, rozplanowanie grafiki i tekstu i jego czytelność; • zmienia rozmiar obrazków, wybiera dla nich układ ramki; • świadomie i w odpowiednich miejscach stosuje układ ramki dla ilustracji.
			6	
17	Książka z obrazkami	Przygotowanie wspólnego dokumentu (książki) – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu.
			3	• stosuje metodę przeciągania w celu przenoszenia fragmentów tekstu lub ilustracji w dokumencie. • przygotowuje dokument do wydruku, go drukuje.
			4	• poprawnie rozmieszcza ilustracje na stronie, ustala wielkości obrazków; • stosuje układ ramki dla ilustracji.

			5	• ustala wielkość marginesów na stronach w całym dokumencie; • dba o estetyczny wygląd dokumentu, rozplanowanie grafiki i tekstu, jego czytelność; • właściwie ustawia wielkości marginesów zgodnie z przyjętym planem dokumentu.
			6	• sprawnie prezentuje swoje prace na forum klasy.

18	Goście mile widziani	Projektowanie i drukowanie zaproszeń – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• korzysta z zaawansowanego edytora tekstu i wbudowanej biblioteki graficznej (a w razie jej braku z serwisów zawierających kliparty); • korzysta w podstawowym zakresie z przeglądarki internetowej i wyszukuje za jej pomocą obrazy; • wpisuje tekst zgodnie z podstawowymi zasadami edycji.
			3	• wykonuje proste rysunki w edytorze grafiki i umieszcza je w dokumencie za pomocą operacji <i>Kopiuj</i> i <i>Wklej</i>, wybiera dla obrazków układ ramki; • formatuje tekst, rozmieszcza tekst i obrazki na stronie dokumentu.
			4	• korzysta z podglądu wydruku przed wydrukowaniem dokumentu; • drukuje dokument; • stosuje układ ramki dla ilustracji.
			5	• poprawnie wstawia ilustracje do dokumentu w edytorze tekstu, rozmieszcza je na stronie, ustala wielkości obrazków; • dzieli tekst na kolumny; • dba o czytelność przygotowanego dokumentu.
			6	• sprawnie prezentuje swoje prace na forum klasy.
19	Sprawdź słówko	Wstawianie obrazków do tabeli – edytor tekstu, np. Microsoft Word	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia edytor tekstu; • wypełnia tabelę treścią.
			3	• korzysta w podstawowym zakresie z zaawansowanego edytora tekstu; • wstawia tabelę do tekstu.
			4	• wypełnia tabelę rysunkami wstawianymi z pliku; • odnajduje plik o podanej nazwie we wskazanym miejscu na dysku; • środkuje w pionie i poziomie zawartość komórki tabeli.
			5	• modyfikuje marginesy strony dokumentu; • używa niestandardowego rozmiaru czcionki; • dba o estetykę przygotowanego dokumentu i właściwe ułożenie obiektów na stronie; • przygotowuje dokument do druku.
			6	
20	Czy znasz ikony programów?	Tworzenie własnej ikony – edytor grafiki, np. Paint	2	• korzysta z rastrowego edytora grafiki.
			3	• rozróżnia ikony aplikacji, dokumentu i skrótu i wyjaśnia ich różnice funkcjonalne.
			4	• zadaje z góry wymagany rozmiar rysunku w edytorze grafiki; • wykonuje rysunek w powiększeniu metodą edycji pojedynczych pikseli; • dba o estetyczny wygląd wykonanego rysunku.
			5	• zamienia oryginalną ikonę pliku na własną, a następnie przywraca ikonę oryginalną; • wyjaśnia znaczenie rozszerzenia jako identyfikatora pliku i powiązanie pliku z aplikacją za pomocą rozszerzenia.

			6	• dobiera rysunek do funkcji ikony; • rozumie funkcjonalne różnice między typami ikon; • skutecznie przeprowadza zamianę ikon (na własną i oryginalną).
21	Scratch – co to jest?	Instalacja programu Scratch, zakładanie konta użytkownika	2	• tworzy konto użytkownika w serwisie Scratcha; • z pomocy nauczyciela uruchamia środowisko Scratch.
			3	• loguje się do swojego konta; • z pomocą nauczyciela uruchamia wybrany pokaz w środowisku Scratch.
			4	• korzysta z pokazów przygotowanych w serwisie Scratcha.
			5	• posługuje się środowiskiem Scratch.
			6	• sprawnie posługuje się środowiskiem Scratch.

22	Scratch – duszki i skrypty	Przeglądanie przykładowego projektu i korzystanie z edytora obrazów w Scratchu	2	• otwiera przykładowy projekt w Scratchu; • znajduje edytor kostiumów duszka.
			3	• analizuje przykładowy projekt w Scratchu; • posługuje się edytorem kostiumów duszka.
			4	• wprowadza zmiany w przykładowym projekcie; • zmienia kostium duszka.
			5	• wprowadza w nim zmiany według własnych pomysłów; • dodaje nowy kostium.
			6	• rozwija przykładowy projekt w Scratchu, realizując własne pomysły; • tworzy nowego duszka.
23	Scratch – teksty i dźwięki	Budowanie projektu z dźwiękiem w Scratchu	2	• uruchomia środowisko Scratch i tworzy własny projekt.
			3	• układa skrypt wykorzystujący dźwięki.
			4	• wyjaśnia działanie ułożonego skryptu.
			5	• dodaje do skryptu własne dźwięki.
			6	• sprawnie posługuje się środowiskiem Scratch.
24	Scratch – rysuj z Mruczkem	Rysowanie kolorowym pisakiem na scenie w programie Scratch	2	• uruchomia środowisko Scratch i tworzy własny projekt.
			3	• korzysta z bloków Scratcha do rysowania na scenie.
			4	• korzysta z bloków Scratcha do zmiany kolorów w odpowiednim zakresie; • wykorzystuje do rysowania pętlę <code>powtórz</code>.
			5	• układa skrypt naciśnięcia dowolnego klawisza, który realizuje w pętli <code>powtórz</code> rysowanie kwadratu lub innego prostego rysunku z wykorzystaniem zmiany grubości pisaka, koloru i odcienia koloru.
			6	• analizuje projekty zamieszczone w serwisie Scratch.

25	Liczby w komórkach	Wprowadzanie i analiza danych – arkusz kalkulacyjny, np. Microsoft Excel	2	• korzysta w podstawowym zakresie z arkusza kalkulacyjnego.
			3	• odczytuje adres komórki arkusza; • wpisuje tekst i liczby do arkusza, formatuje dane, zaznacza je, edytuje.
			4	• konstruuje tabele z danymi w arkuszu; • dopasowuje rozmiar kolumny tabeli do wpisanego w niej tekstu; • formatuje dane i dba o ich czytelność.
			5	• analizuje proste dane na podstawie wykresu sporządzonego w arkuszu.
			6	• sprawnie posługuje się arkuszem kalkulacyjnym.
26	Kolorowe słupki	Pierwsze wykresy w arkuszu – arkusz kalkulacyjny, np. Microsoft Excel	2	• korzysta w podstawowym zakresie z arkusza kalkulacyjnego.
			3	• tworzy pod kierunkiem nauczyciela prosty wykres słupkowy w arkuszu.
			4	• zmienia nazwę arkusza; • dba o poprawne sformatowanie danych i ich czytelność; • sporządza wykres i go opisuje, formatuje i przekształca, wprowadza parametry wykresu podane przez nauczyciela.
			5	• analizuje dane na podstawie wykresu słupkowego sporządzonego w arkuszu.
			6	• biegle posługuje się arkuszem kalkulacyjnym.
27	Czy masz arkusz kalkulacyjny?	Nie tylko Excel – arkusz kalkulacyjny Apache OpenOffice Calc	2	• korzysta w podstawowym zakresie z programu AOO Calc.
			3	• radzi sobie w środowisku nowego oprogramowania.
			4	• czyta komunikaty programu i korzysta z wbudowanej pomocy.
			5	• wykonuje obrazki w arkuszu; • zapisuje pliki.
			6	• modyfikuje obrazki w arkuszu, tworzy obrazki według własnych pomysłów.

28	A ty rośniesz...	Tworzenie wykresu kolumnowego, analiza wyników – arkusz kalkulacyjny, np. Microsoft Excel	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia arkusz kalkulacyjny; • z pomocą nauczyciela wykonuje proste ćwiczenie.
			3	• wpisuje tekst i liczby do arkusza, formatuje dane, zaznacza je, edytuje.
			4	• projektuje tabele z danymi; • korzysta z funkcji Autosumowania do obliczania sumy liczb zapisanych w wielu komórkach.
			5	• tworzy prosty wykres kolumnowy, opisuje go w arkuszu i modyfikuje; • analizuje dane na podstawie wykresu kolumnowego.
			6	• biegle posługuje się arkuszem kalkulacyjnym.
29	Matematyka z komputerem	Tworzenie formuł – arkusz kalkulacyjny, np. Microsoft Excel	2	• z pomocą nauczyciela uruchamia arkusz kalkulacyjny; • z pomocą nauczyciela wykonuje proste ćwiczenie.
			3	• korzysta w podstawowym zakresie z arkusza kalkulacyjnego; • korzystając z podręcznika, tworzy w arkuszu proste formuły.
			4	• czytelnie formatuje dane; • stosuje odpowiednie formuły do obliczeń w arkuszu.
			5	• używa arkusza do rozwiązywania zadań rachunkowych.
			6	• biegle posługuje się arkuszem kalkulacyjnym.
30	O czym mówią dane?	Porządkowanie danych w tabelach i na wykresach – arkusz kalkulacyjny, np. Microsoft Excel	2	• korzysta w podstawowym zakresie z arkusza kalkulacyjnego.
			3	• wpisuje tekst i liczby do arkusza, formatuje dane, zaznacza je i edytuje; • konstruuje tabele z danymi; • z pomocą nauczyciela tworzy prosty wykres kołowy i opisuje go w arkuszu.
			4	• sortuje dane; • sporządza wykres i jego opis, wprowadza parametry wykresu podane przez nauczyciela; • formatuje dane i dba o ich czytelność.
			5	• analizuje dane na podstawie wykresu kołowego sporządzonego w arkuszu; • samodzielnie formatuje wykres.
			6	• biegle posługuje się arkuszem kalkulacyjnym.

Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie rysunków w edytorze grafiki				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
rysuje wielokąty, korzystając z narzędzia Wielokąt; wykonuje odbicie lustrzane zaznaczonego fragmentu rysunku; tworzy proste rysunki z wykorzystaniem poznanych narzędzi malarskich i operacji na fragmentach rysunku	korzystając ze wzorca, wybiera sposób rysowania wielokątów; wie, jak zastosować narzędzie Krzywa; przekształca obraz: wykonuje odbicia lustrzane i obroty; korzysta z narzędzia Lupa do powiększania obrazu; tworzy nowe rysunki i modyfikuje rysunki gotowe, korzystając z poznanych możliwości edytora grafiki	stosuje narzędzie Krzywa do tworzenia rysunków; korzysta z Pomocy dostępnej w programach; przekształca obraz: wykonuje pochylanie i rozciąganie obrazu; wie, w jaki sposób dawniej tworzone obrazy; wykorzystuje możliwość rysowania w powiększeniu, aby rysować bardziej precyzyjnie i poprawiać rysunki	analizuje sytuację problemową i szuka rozwiązania problemu; przekształca obraz: wykonuje odbicia lustrzane, obroty, pochylanie i rozciąganie obrazu; wie, z czego składa się obraz komputerowy i jaka jest funkcja karty graficznej; wykorzystuje możliwość włączenia linii siatki, aby poprawiać rysunki	samodzielnie odszukuje opcje menu programu w celu wykonania konkretnej czynności, a w razie potrzeby korzysta z Pomocy do programu; wyjaśnia różnicę między odbiciem lustrzanym w poziomie a obrotem o kąt 90°; omawia proces powstawania obrazu komputerowego i wyjaśnia przeznaczenie karty graficznej; rozwija indywidualne zdolności twórcze; przygotowuje rysunki na konkursy informatyczne

Posługiwanie się komputerem, urządzeniami cyfrowymi i sieciami komputerowymi

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
określa typ komputera (komputerów) w pracowni komputerowej, np. PC, Mac; loguje się do szkolnej sieci komputerowej i prawidłowo kończy pracę z komputerem	zna w podstawowym zakresie działanie komputera; rozdziela elementy zestawu komputerowego; omawia przeznaczenie monitora, klawiatury i myszy; podaje przykłady komputerów przenośnych; potrafi poprawnie zalogować się do szkolnej sieci komputerowej i wylogować się; omawia przeznaczenie urządzeń zewnętrznych (drukarka, skaner, projektor multimedialny)	wymienia nazwy niektórych części zamkniętych we wspólnej obudowie komputera (płyta główna, procesor, pamięć operacyjna, dysk twardy); omawia cechy komputerów przenośnych, m.in.: takich jak laptop, tablet; wymienia urządzenia mobilne; wyjaśnia przeznaczenie urządzeń do nagrywania obrazów, dźwięków i filmów tj. kamera internetowa, cyfrowy aparat fotograficzny, kamera cyfrowa	omawia przeznaczenie elementów zestawu komputerowego; wyjaśnia, czym jest pamięć operacyjna RAM; wyjaśnia różnicę pomiędzy pamięcią operacyjną a dyskiem twardym; omawia cechy urządzeń mobilnych; wykonuje zdjęcia aparatem cyfrowym lub smartfonem i przenosi je do pamięci komputera	korzystając z dodatkowych źródeł, odszukuje informacje na temat historii komputerów; charakteryzuje komputery przenośne, uzupełniając informacje z dodatkowych źródeł; odszukuje w Internecie więcej informacji na temat urządzeń do nawigacji satelitarnej; nagrywa krótkie filmy, korzystając z aparatu cyfrowego, smartfonu lub kamery cyfrowej i przenosi je do pamięci komputera
uruchamia programy w wybrany sposób, np. klikając ikonę na pulpicie kafelek na ekranie startowym lub z wykazu programów w menu Start	wymienia cechy środowiska graficznego; wie, czym jest system operacyjny; wie, na czym polega uruchamianie programów	zna rolę systemu operacyjnego; wymienia cechy środowiska graficznego; wie, na czym polega uruchamianie komputera, instalowanie i uruchamianie programu komputerowego;	omawia funkcje systemu operacyjnego; omawia ogólnie procesy zachodzące podczas włączenia komputera; wyjaśnia, co dzieje się na ekranie monitora i w pamięci komputera podczas uruchamiania	wyjaśnia, czym jest UEFI (i jego poprzednik BIOS) i wyjaśnia, jaka jest jego rola w działaniu komputera; zna podstawowe rodzaje licencji komputerowych i zasady korzystania z nich

		wie, że nie wolno bezprawnie kopiować programów i kupować ich nielegalnych kopii	programu komputerowego; wie, że korzystając z programu komputerowego, należy pamiętać o przestrzeganiu warunków określonych w umowie licencyjnej	
Operacje na plikach i folderach				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wymienia przykładowe nośniki pamięci masowej i wie, do czego służą	omawia ogólnie nośniki pamięci masowej, m.in.: CD, DVD, urządzenie pendrive	wie, co to jest pojemność nośników pamięci; podaje przykładowe pojemności wybranych nośników pamięci masowych	omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów nośników pamięci masowej; wie, co to są zasoby komputera	korzystając z dodatkowych źródeł, odszukuje informacje na temat nośników pamięci masowej; przegląda zasoby wybranego komputera; sprawdza ilość wolnego miejsca na dysku
odszukuje zapisane pliki w strukturze folderów i otwiera je; tworzy własne foldery, korzystając z odpowiedniej opcji menu; z pomocą nauczyciela kopiuje pliki z wykorzystaniem Schowka do innego folderu na tym samym	swobodnie porusza się po strukturze folderów, aby odszukać potrzebny plik; potrafi odpowiednio nazwać plik; kopiuje pliki do innego folderu na tym samym nośniku; wie, do czego służy folder Kosz i potrafi usuwać pliki	rozróżnia folder nadrzędny i podrzędny; kopiuje pliki i foldery zapisane na dysku twardym na inny nośnik pamięci, wykorzystując Schówek ; potrafi skopiować pliki z dowolnego nośnika na dysk twardy; zna przynajmniej dwie	kopiuje pliki z wykorzystaniem Schowka do innego folderu i na inny nośnik; przenosi i usuwa pliki, stosując metodę przeciągnij i upuść ; zna i stosuje skróty klawiaturowe do wykonywania operacji na plikach i folderach;	samodzielnie kopiuje pliki i foldery, stosując wybraną metodę; wyjaśnia różnicę pomiędzy kopiowaniem a przenoszeniem plików; wyjaśnia, na czym polega kompresja plików

nośniku		metody usuwania plików i folderów	zmienia nazwę istniejącego pliku; potrafi odzyskać plik umieszczony w Koszu ; kompresuje pliki i foldery oraz je dekompresuje	
---------	--	-----------------------------------	--	--

Posługiwanie się komputerem i sieciami komputerowymi – komunikacja z wykorzystaniem Internetu				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
z pomocą nauczyciela zakłada konto pocztowe; pisze i wysyła listy elektroniczne do jednego adresata	samodzielnie zakłada konto pocztowe; wymienia i stosuje podstawowe zasady pisania listów elektronicznych; pisze list elektroniczny, stosując podstawowe zasady, np. pamięta o umieszczeniu tematu listu i podpisaniu się	podaje przykłady różnych sposobów komunikacji; omawia podobieństwa i różnice między pocztą tradycyjną i elektroniczną; samodzielnie zakłada konto pocztowe; omawia szczegółowo i stosuje zasady netykiety; dołącza załączniki do listów; pisze i wysyła listy elektroniczne do wielu adresatów	omawia sposób zakładania konta pocztowego; pisząc listy elektroniczne, stosuje zasady redagowania tekstu; przestrzega zasad netykiety; tworzy książkę adresową i korzysta z niej, wysyłając listy do wielu adresatów; zna zasady dołączania załączników do e-maili i je stosuje, np. zmniejszając rozmiar pliku przed wysłaniem; wie, co to jest spam i rozsyłanie tzw. internetowych łańcuszków	poprawnie redaguje list elektroniczny, stosując zasady redagowania tekstu i zasady netykiety; zna różnicę między formatem tekstowym a HTML; sprawnie korzysta z książki adresowej
jest świadom istnienia	zna i stosuje zasadę nieotwierania załączników	zna i stosuje zasady komunikacji i wymiany	potrafi ogólnie omówić działanie wirusów	podaje dodatkowe, niewymienione

wirusów komputerowych; rozumie, że należy stosować odpowiednie oprogramowanie, aby chronić komputer przed wirusami	do listów elektronicznych pochodzących od nieznanych nadawców; omawia zagrożenia wynikające z komunikowania się przez Internet z nieznanymi osobami; wie, w jaki sposób wirusy mogą dostać się do komputera (podaje przynajmniej dwa sposoby)	informacji z wykorzystaniem Internetu; wie, na czym polega cyberprzemoc; wyjaśnia pojęcia: <i>czat</i> , <i>komunikator internetowy</i> , <i>serwis społecznościowy</i> , <i>blog</i> ; wyjaśnia, czym są wirusy komputerowe	komputerowych, w tym różnych odmian wirusów, np. koni trojańskich; wymienia i omawia podstawowe zasady ochrony komputera przed wirusami i innymi zagrożeniami przenoszonymi przez pocztę elektroniczną; wie, czym jest firewall	w podręczniku, zagrożenia przenoszone przez Internet lub wynikające z korzystania z nośników pamięci masowej (np. CD, urządzenie pendrive) pochodzenia; stosuje sposoby ochrony przed wirusami komputerowymi, np. używa programu antywirusowego dla dysku twardego i innych nośników danych; samodzielnie korzysta z chmury w trakcie pracy nad projektem grupowym
--	---	--	---	--

Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
korzysta z programu edukacyjnego przeznaczonego do tworzenia programów komputerowych; pisze proste programy, używając podstawowych poleceń, według opisu w podręczniku; tworzy programy z wykorzystaniem poleceń sekwencyjnych; zapisuje program w pliku w folderze podanym przez nauczyciela	korzystając z opisu w podręczniku, ustala operacje, które powinny być ujęte w blok, oraz liczbę powtórzeń; tworzy program sterujący obiektem na ekranie; otwiera program zapisany w pliku, modyfikuje go i zapisuje pod tą samą nazwą w tym samym folderze	potrafi znaleźć rozwiązanie problemu (zadania) podanego przez nauczyciela; wie, że powtarzające się polecenia należy ująć w blok i w razie potrzeby stosuje samodzielnie tę metodę w programie; stosuje instrukcje warunkowe w programie; tworzy program sterujący obiektem na ekranie zależnie od naciśniętego klawisza; tworzy program zawierający proste animacje; objaśnia przebieg działania programów; otwiera program zapisany w pliku, modyfikuje go i zapisuje pod tą samą lub inną nazwą w wybranym folderze	analizuje problem, określa cel do osiągnięcia i opracowuje rozwiązanie; potrafi dobrać odpowiednie polecenia do rozwiązania danego zadania; dba o przejrzystość programu, dzieląc odpowiednio program na wiersze; korzysta z odpowiednich opcji menu lub skrótów klawiaturowych, aby zaznaczyć, usunąć lub skopiować element programu; próbuje tworzyć program optymalny; w razie potrzeby modyfikuje go	potrafi samodzielnie określić problem i cel do osiągnięcia; podaje przykłady problemów, które można rozwiązać za pomocą komputera z wykorzystaniem odpowiedniego programu komputerowego; samodzielnie opracowuje rozwiązanie problemu i sprawdza rozwiązanie dla przykładowych danych; samodzielnie odnajduje dodatkowe możliwości programu, korzystając z Pomocy; potrafi samodzielnie modyfikować program, tak aby był optymalny

tworzy program realizujący projekt prostej historyjki według poleceń z ćwiczenia z podręcznika	zapisuje w wizualnym języku programowania proste historyjki, stosując polecenia powtarzania i polecenia sterujące obiektem na ekranie (w przód, w prawo, w lewo);	tworzy prostą grę komputerową według wskazówek zawartych w ćwiczeniu; stosuje m.in. polecenia powtarzania i instrukcje warunkowe, animacje, wyświetlanie napisów	projektuje historyjki i gry na kilku poziomach; tworzy zmienne i stosuje je w programie do zliczania punktów w grze; potrafi zmieniać odpowiednio wartość licznika w trakcie działania programu; stosuje złożone animacje	projektuje animowane historyjki i gry według własnych pomysłów i zapisuje je, korzystając z wybranego środowiska programowania; tworzy trudniejsze programy realizujące zadane zagadnienie; rozwiązuje zadania z konkursów informatycznych i bierze w nich udział
--	---	--	---	---

Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – opracowywanie tekstu w edytorze tekstu				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
pisze krótki tekst, zawierający wielkie i małe litery oraz polskie znaki diakrytyczne; formatuje tekst: zmienia krój, wielkość i kolor czcionki; wstawia do tekstu rysunek clipart; zapisuje dokument tekstowy w pliku	wkleja do tekstu fragment rysunku, wykorzystując Schowek; wstawia do tekstu rysunki clipart i obiekty WordArt; wie, jak zmienić sposób otaczania obrazu tekstem; korzystając z podanego w podręczniku przykładu, zmienia sposób otaczania obrazu tekstem zgodnie z poleceniem zawartym w ćwiczeniu;	wymienia rodzaje umieszczenia obrazu względem tekstu; stosuje wybrany sposób otaczania obrazu tekstem; przegląda strukturę folderów i odszukuje plik w strukturze folderów; wstawia do tekstu obraz z pliku; zna i stosuje podstawowe możliwości formatowania obrazu umieszczonego	analizuje sytuację problemową i szuka rozwiązania problemu; omawia zastosowanie poszczególnych rodzajów umieszczenia obrazu względem tekstu; stosuje różne rodzaje umieszczenia obrazu względem tekstu; zna i stosuje podstawowe możliwości formatowania obrazu umieszczonego w tekście (ustalanie	potrafi zastosować właściwy sposób otaczania obrazu tekstem (m.in. dobiera odpowiedni układ do treści dokumentu tekstowego, do rodzaju wstawianych rysunków); samodzielnie modyfikuje dokumenty tekstowe, do których wstawia obrazy lub ich fragmenty; samodzielnie odszukuje dodatkowe możliwości formatowania obrazu

	pod kierunkiem nauczyciela wstawia do tekstu prostą tabelę i wypełnia ją treścią	w tekście (zmiana położenia, zmiana rozmiarów, przycinanie)	kolejności obrazów, rozjaśnianie obrazu i jego obracanie, stosowanie punktów zawijania); potrafi wykonać zdjęcie (zrzut) ekranu monitora i „wyciąć” fragment ekranu widoczny na monitorze, stosując odpowiedni program	wstawionego do tekstu
korzystając z przykładu z podręcznika, stosuje WordArty do wykonania ozdobnych napisów	wyróżnia fragmenty tekstu, stosując obramowanie i cieniowanie; tworzy dokument tekstowy, np. zaproszenie, stosując do tytułu WordArty ; korzystając z przykładu z podręcznika, wstawia do tekstu tabelę o podanej liczbie kolumn i wierszy; współpracuje w grupie, wykonując zadania szczegółowe	dodaje obramowanie i cieniowanie tekstu i akapitu; wykonuje obramowanie strony; wykorzystuje kształty np. do przygotowania komiksu; zmienia istniejący tekst na WordArt ; zna budowę tabeli i pojęcia: <i>wiersz</i> , <i>kolumna</i> , <i>komórka</i> ; wstawia do tekstu tabelę, wstawia dane do komórek, dodaje obramowanie i cieniowanie komórek tabeli; zapisuje dokument tekstowy w pliku pod tą samą lub pod inną nazwą; drukuję dokumenty	dodaje odpowiednie obramowanie i cieniowanie tekstu i akapitu – zależnie od treści; modyfikuje wygląd WordArtu ; modyfikuje tabelę, m.in.: dodaje nowe wiersze i kolumny, potrafi scalić komórki; korzysta z Kształtów dla zobrazowania niektórych treści w dokumencie tekstowym; potrafi w razie potrzeby zgrupować wstawione obiekty oraz je rozgrupować; tworząc nowe dokumenty lub poprawiając dokumenty już istniejące stosuje poznane zasady pracy nad	rozdziela obramowanie tekstu od obramowania akapitu, stosując poprawnie te dwa sposoby obramowania; potrafi poprawnie dostosować formę tekstu do jego przeznaczenia, stosując właściwe ozdoby i odpowiednie formatowanie tekstu; właściwie planuje układ tabeli w celu umieszczenia w komórkach tabeli konkretnych informacji; samodzielnie dobiera parametry drukowania w celu wydrukowania dokumentu; potrafi pełnić funkcję koordynatora grupy, przydzielając zadania

		tekstowe; planuje pracę nad projektem; gromadzi i selekcjonuje materiały do przygotowania projektu	tekstem (w tym metody wstawiania obrazu do tekstu z pliku i formatowania wstawionego obrazu); wyszukuje dodatkowe informacje potrzebne do przygotowania projektu	szczegółowe uczestnikom projektu; w zadaniach projektowych wykazuje umiejętność prawidłowego łączenia grafiki i tekstu; przygotowuje projekt na samodzielnie wymyślony temat
--	--	---	--	---

Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wykonuje proste obliczenia na kalkulatorze komputerowym; pod kierunkiem nauczyciela wypełnia danymi tabelę arkusza kalkulacyjnego; zaznacza odpowiedni zakres komórek; pod kierunkiem nauczyciela tworzy prostą formułę i wykonuje obliczenia na wprowadzonych danych	wykonuje obliczenia na kalkulatorze komputerowym; zna budowę tabeli arkusza kalkulacyjnego, określa pojęcia: <i>wiersz</i>, <i>kolumna</i>, <i>komórka</i>, <i>zakres komórek</i>, <i>adres komórki</i>, <i>formuła</i>; rozumie, czym jest zakres komórek; wypełnia danymi tabelę arkusza kalkulacyjnego; stosuje funkcję <i>Suma</i> do dodawania liczb zawartych w kolumnie lub wierszu; samodzielnie numeruje komórki w kolumnie lub wierszu; pod kierunkiem nauczyciela wpisuje proste formuły do przeprowadzania obliczeń na konkretnych liczbach;	wymienia elementy okna arkusza kalkulacyjnego; pod kierunkiem nauczyciela tworzy tabelę w arkuszu kalkulacyjnym; potrafi wstawić wiersz lub kolumnę do tabeli arkusza kalkulacyjnego; wykonuje obramowanie komórek tabeli; pod kierunkiem nauczyciela wykonuje obliczenia, tworząc proste formuły; wprowadza napisy do komórek tabeli; samodzielnie stosuje funkcję SUMA do dodawania liczb zawartych w kolumnie lub wierszu; zna przeznaczenie	samodzielnie tworzy tabelę w arkuszu kalkulacyjnym; samodzielnie wykonuje obramowanie komórek tabeli; samodzielnie tworzy proste formuły do przeprowadzania obliczeń na konkretnych liczbach; wprowadza napisy do komórek tabeli; dostosowuje szerokość kolumn do ich zawartości; analizuje i dostrzega związek między postacią formuły funkcji SUMA na pasku formuły a zakresem zaznaczonych komórek; wykonuje obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym, tworząc formuły oparte na adresach komórek;	samodzielnie wprowadza różne rodzaje obramowań komórek tabeli i formatowanie ich zawartości; samodzielnie stosuje inne funkcje dostępne pod przyciskiem Autosumowanie; analizuje formuły tych funkcji; samodzielnie tworzy formuły oparte na adresach komórek; formatuje elementy wykresu; korzysta z różnych rodzajów wykresów; samodzielnie przygotowuje dane do tworzenia wykresu

	wykonuje wykres dla jednej serii danych; wymienia typy wykresów	wykresu kolumnowego i kołowego; tworzy wykres dla dwóch serii danych; umieszcza na wykresie tytuł, legendę i etykiety danych	pod kierunkiem nauczyciela stosuje inne funkcje dostępne pod przyciskiem Autosumowanie ; samodzielnie umieszcza na wykresie tytuł, legendę i etykiety danych	
--	--	--	--	--

Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie prezentacji multimedialnych				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wymienia niektóre sposoby prezentowania informacji; pod kierunkiem nauczyciela wykonuje i zapisuje prostą prezentację składającą się z kilku slajdów	wymienia i omawia sposoby prezentowania informacji; podaje przykłady urządzeń umożliwiających przedstawianie prezentacji; wykonuje i zapisuje prostą prezentację składającą się z kilku slajdów zawierających tekst i grafikę; pod kierunkiem nauczyciela uruchamia pokaz slajdów	wymienia etapy i zasady przygotowania prezentacji multimedialnej; wykonuje i zapisuje prezentację składającą się z kilku slajdów zawierających tekst i grafikę; dodaje animacje do elementów slajdu; samodzielnie uruchamia pokaz slajdów	omawia etapy i zasady przygotowania prezentacji multimedialnej; omawia urządzenia do przedstawiania prezentacji multimedialnych; dba o zachowanie właściwego doboru kolorów tła i tekstu na slajdzie; dobiera właściwy krój i rozmiar czcionki; prawidłowo rozmieszcza elementy na slajdzie; ustala parametry animacji; dodaje przejścia slajdów	omawia program do wykonywania prezentacji multimedialnych; rozdziela sposoby zapisywania prezentacji i rozpoznaje pliki prezentacji po rozszerzeniach; zapisuje prezentację jako Pokaz programu PowerPoint ; korzysta z przycisków akcji; potrafi zmienić kolejność slajdów; stosuje chronometraż; potrafi zmienić kolejność animacji

				na slajdzie
--	--	--	--	-------------

Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
porządkuje obrazki ilustrujące wybrane sytuacje, np. codzienne czynności; porządkuje przygotowane przez nauczyciela obiekty, np. od najdłuższego do najkrótszego czy od najciemniejszego do najjaśniejszego	z pomocą nauczyciela analizuje przykładową sytuację problemową; porządkuje, stosując porządek liniowy, teksty ilustrujące wybrane sytuacje, np. codzienne czynności; potrafi uporządkować obiekty ze względu na ich wybrane cechy, np. od najmniejszego do największego	określa problem i cel do osiągnięcia, analizuje sytuację problemową; wyjaśnia na przykładzie, czym różni się porządek rosnący od malejącego; zna i omawia przykładowe algorytmy, np. liczenie średniej, pisemne wykonywanie działań arytmetycznych, takich jak dodawanie i odejmowanie	formułuje i zapisuje w postaci algorytmów polecenia składające się na osiągnięcie postawionego celu, w tym znalezienie elementu najmniejszego lub największego w zbiorze uporządkowanym, liczenie średniej arytmetycznej.	samodzielnie określa problem, analizuje go i szuka rozwiązania; potrafi samodzielnie zapisać polecenia składające się na osiągnięcie postawionego celu, w tym znalezienie elementu w zbiorze uporządkowanym, znalezienie elementu najmniejszego i największego; podaje przykłady zastosowania tych algorytmów; bierze udział w konkursach informatycznych

Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
tworzy program sterujący robotem lub obiektem graficznym na ekranie; zmienia położenie obiektu o dowolny kąt; pisze prosty program, w którym stosuje powtarzanie poleceń	stosuje w programach polecenia iteracyjne i warunkowe; tworzy prostą grę, w której steruje jednym obiektem na ekranie; zapisuje rozwiązanie problemu w postaci programu i sprawdza rozwiązanie dla przykładowych danych; zapisuje w postaci programu algorytm odejmowania i dodawania liczb	korzystając z programu edukacyjnego, tworzy animowane postacie; tworzy gry na dwóch poziomach; tworzy zmienne i stosuje je do wykonania prostych obliczeń; zapisuje w postaci programu algorytm obliczania sumy z dwóch liczb wprowadzanych z klawiatury; zapisuje w postaci programu prosty algorytm z warunkami; modyfikuje programy; objaśnia działanie programów	wykorzystuje utworzone samodzielnie animowane postacie w tworzonych projektach; tworzy gry na kilku poziomach; określa warunki przejścia na dany poziom określa warunki przejścia na dany poziom stosuje w programach polecenia wejścia (wprowadzanie danych z klawiatury) i wyjścia (wyprowadzanie wyników na ekran); zapisuje w postaci programu algorytm wykonywania wybranych działań arytmetycznych, w tym odejmowania, iloczynu, obliczenia średniej z kilku liczb wprowadzanych z klawiatury; zapisuje w postaci programu wybrany algorytm z warunkami, np. sprawdzenie, która z dwóch wprowadzonych różnych liczb jest większa;	samodzielnie określa problem i cel do osiągnięcia; tworzy trudniejsze programy na zadany temat; projektuje animowane historyjki i gry według własnych pomysłów i zapisuje je, korzystając z wybranego środowiska programowania; bierze udział w konkursach informatycznych i rozwiązuje zadania z konkursów informatycznych

			testuje na komputerze program pod względem zgodności z przyjętymi założeniami	
Rozwijanie kompetencji społecznych – zastosowania komputerów				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wymienia przynajmniej trzy zastosowania komputera podaje przykład urządzenia ze swojego otoczenia, opartego na technice komputerowej	podaje przykłady zastosowania komputera w szkole i w domu podaje przykłady urządzeń ze swojego otoczenia, opartych na technice komputerowej	wskazuje zastosowania komputera w różnych dziedzinach życia podaje przynajmniej dwa przykłady zawodów, w których niezbędne są kompetencje informatyczne omawia działanie przykładowych urządzeń ze swojego otoczenia, opartych na technice komputerowej	wskazuje użyteczność zastosowania komputera do usprawnienia uczenia się; korzysta z programów edukacyjnych; podaje kilka zawodów, w których niezbędne są kompetencje informatyczne podaje przykłady zastosowania komputera w domu; wymienia zagrożenia wynikające z korzystania z niewłaściwych gier komputerowych	korzystając z dodatkowych źródeł, odszukuje informacje na temat zastosowań komputera; wyszukuje w Internecie dodatkowe informacje na temat zawodów, w których niezbędne są kompetencje informatyczne; określa te kompetencje omawia historię komputerów; wyszukuje w różnych źródłach, w tym w Internecie, informacje na temat najnowszych zastosowań komputerów, w tym na temat robotów; omawia zagrożenia wynikające z korzystania z niewłaściwych gier komputerowych

1.1. Posługiwanie się komputerem i jego oprogramowaniem				
2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
podaje kilka zastosowań komputera; wymienia części składowe zestawu komputerowego; posługuje się komputerem i urządzeniami TI w podstawowym zakresie; podaje kilka przykładów urządzeń współpracujących z komputerem; wie, że nadmierna ilość czasu spędzonego przy komputerze zagraża zdrowiu psychicznemu i fizycznemu; zdaje sobie sprawę, że można uzależnić się od komputera; zna i stosuje sposoby zapobiegania uzależnieniu się od komputera	wskazuje kilka przykładów zastosowania komputera, np. w szkole, zakładach pracy i życiu społecznym; definiuje komputer jako zestaw urządzeń elektronicznych i określa ich przeznaczenie; zna pojęcia: <i>program komputerowy, pamięć, system dwójkowy</i>; zna jednostki pojemności pamięci; wymienia i omawia różne typy komputerów	omawia zastosowanie komputera w różnych dziedzinach życia, nauki i gospodarki; zna pojęcia: <i>bit, bajt, RAM</i>; omawia podstawowe układy mieszczące się na płycie głównej; zna sposoby reprezentowania danych (wartości logicznych, liczb, znaków) w komputerze; wymienia i omawia budowę i działanie wybranych urządzeń peryferyjnych oraz urządzeń techniki użytkowej, np. drukarki, skanera; omawia wybrane urządzenia mobilne	omawia schemat działania komputera, m.in. przekształcanie informacji w dane, przetwarzanie danych oraz wyjaśnia funkcje procesora odpowiedzialnego za te procesy; wyjaśnia, czym jest BIOS; oblicza wartość dziesiętną liczby zapisanej w systemie dwójkowym; wie, co to są kody ASCII i potrafi wstawić do dokumentu tekstowego wybrany znak, korzystając z tego kodu; podaje przykłady kart rozszerzeń, które można zainstalować w komputerze; omawia różne typy komputerów oraz budowę i działanie urządzeń peryferyjnych oraz urządzeń techniki użytkowej, np. tablicy interaktywnej, kamery cyfrowej i internetowej	potrafi określić podstawowe parametry części składowych komputera i urządzeń peryferyjnych oraz urządzeń techniki użytkowej; opisuje wybrane zastosowania informatyki, z uwzględnieniem swoich zainteresowań, oraz ich wpływ na osobisty rozwój, rynek pracy i rozwój ekonomiczny; samodzielnie wyszukuje w Internecie informacje o nowych urządzeniach peryferyjnych oraz urządzeniach mobilnych; korzysta z dokumentacji urządzeń elektronicznych

zna podstawowe zasady pracy z programem komputerowym (uruchamianie, wybór opcji menu, kończenie pracy z programem)	omawia przeznaczenie poszczególnych rodzajów programów użytkowych, podając przykłady konkretnych programów; wie, na czym polega uruchamianie i instalowanie programów; podaje przykłady nośników pamięci	umieszcza skrót programu na pulpicie; wybiórczo korzysta z Pomocy do programu; wyjaśnia rolę pamięci operacyjnej w czasie uruchamiania programu; wie, jak odinstalować program komputerowy	potrafi skorzystać w razie potrzeby z Pomocy do programu; wyjaśnia procesy zachodzące w czasie uruchamiania i instalowania programu; potrafi zainstalować i odinstalować prosty program, np. edukacyjny, grę; potrafi pobrać program, np. darmowy, z Internetu i zainstalować go	określa pojemność pamięci, ilość wolnego i zajętego miejsca na dysku; wyszukuje w Internecie lub innych źródłach informacje na temat nowych programów użytkowych i nośników pamięci
wie, jaka jest rola systemu operacyjnego	zna podstawowe funkcje systemu operacyjnego	podaje przykłady systemów operacyjnych	omawia cechy wybranych systemów operacyjnych, m.in.: Windows, Linux, Mac OS, wybrane systemy dla urządzeń mobilnych	porównuje wybrane systemy operacyjne, podając różnice
wie, że należy posiadać licencję na używany program komputerowy; wie, na czym polega piractwo komputerowe i jakie grożą sankcje za nielegalne uzyskanie programu komputerowego w celu osiągnięcia korzyści majątkowych	wie, czym jest licencja na program, i wymienia jej rodzaje; wymienia przykłady przestępczości komputerowej	zna pojęcie: <i>prawo autorskie</i> ; omawia przykładowe rodzaje darmowych licencji; omawia przejawy przestępczości komputerowej	wyjaśnia różnice między różnymi rodzajami licencji; rozumie zasady licencji na używany program	korzystając z Internetu lub innych źródeł, odszukuje więcej informacji na temat darmowych licencji

1.2. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – opracowywanie obrazów w edytorze grafiki

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
przy użyciu wybranego edytora grafiki tworzy rysunek, używając podstawowych narzędzi graficznych; potrafi zapisać dokument komputerowy w pliku w określonym miejscu (dysku, folderze); otwiera rysunek zapisany w pliku, wprowadza zmiany i zapisuje ponownie plik	zna i omawia zasady tworzenia dokumentu komputerowego na przykładzie tworzenia rysunku w programie graficznym; rozumie, dlaczego należy zapisać dokument na wybranym nośniku pamięci masowej; przy użyciu wybranego edytora grafiki tworzy rysunki, stosując operacje na obrazie i jego fragmentach, przekształca obrazy; umieszcza napisy na obrazie; tworzy proste animacje komputerowe	zna podstawowe formaty plików graficznych; posługuje się narzędziami malarskimi trzech wybranych programów graficznych do tworzenia kompozycji z figur; wykonuje operacje na obrazie i jego fragmentach, m.in.: zaznacza, kopiuje i wkleja fragmenty rysunku i zdjęcia, stosując wybrane programy graficzne; poddaje zdjęcie obróbce: zmienia jasność i kontrast, stosuje filtry; wie, czym są warstwy obrazu; tworzy obraz z wykorzystaniem pracy z warstwami; korzysta z różnych narzędzi selekcji; tworzy animacje komputerowe; drukuje rysunek	przekształca formaty plików graficznych; umieszcza napisy na obrazie, porównując możliwości dwóch wybranych programów graficznych; wykonuje fotomontaż, korzystając z możliwości pracy z warstwami obrazu; opracowuje obrazy zgodnie z przeznaczeniem; tworzy animacje, korzystając z możliwości z warstwami i z przekształceń fragmentów obrazu; drukuję obraz, ustalając samodzielnie wybrane parametry wydruku; tworzy animacje komputerowe, stosując wybrany program graficzny; skanuje zdjęcia, zapisuje w pliku i poddaje je obróbce	samodzielnie wyszukuje możliwości wybranego programu graficznego; samodzielnie tworzy ciekawe kompozycje graficzne, np. fotomontaże; uczestniczy w konkursach graficznych; przygotowuje animacje według własnego pomysłu, korzystając z różnych możliwości wybranego programu do tworzenia animacji

1.3. Posługiwanie się komputerem – porządkowanie i ochrona dokumentów

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
kopiuje, przenosi i usuwa pliki wybraną przez siebie metodą; rozumie, jakie szkody może wyrządzić wirus komputerowy	rozumie, dlaczego należy wykonywać kopie dokumentów; potrafi kopiować, przenosić i usuwać pliki i foldery metodą przez Schówek oraz metodą przeciągnij i upuść ; stosuje podstawowe zasady ochrony przed wirusami komputerowymi	pakuje i rozpakowuje pliki lub foldery; omawia ogólne zasady działania wirusów komputerowych; zna zasady ochrony przed złośliwymi programami; posługuje się programem antywirusowym w celu wykrycia wirusów	omawia inne rodzaje zagrożeń (konie trojańskie, programy szpiegujące); wie, jak ochronić się przed włamaniem do komputera; wyjaśnia, czym jest firewall	utrzymuje na bieżąco porządek w zasobach komputerowych; pamięta o tworzeniu kopii ważniejszych plików na innym nośniku; korzystając z dodatkowych źródeł, wyszukuje informacje na temat programów szpiegujących określanych jako <i>adware</i> i <i>spyware</i>

2.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – opracowywanie tekstu w edytorze tekstu

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
tworzy prosty dokument tekstowy; stosuje wyróżnienia w tekście, korzystając z możliwości zmiany parametrów czcionki; wykonuje podstawowe operacje na fragmentach tekstu – kopiowanie, wycinanie, wklejanie; ozdabia tekst gotowymi rysunkami, obiektami z galerii obrazów, stosując wybraną przez siebie metodę; zapisuje dokument w pliku; uczestniczy w projekcie grupowym, wykonując proste zadania	zna i stosuje podstawowe zasady formatowania i redagowania tekstu; formatuje tekst: ustala atrybuty tekstu (pogrubienie, podkreślenie, przekreślenie, kursywę), sposób wyrównywania tekstu między marginesami, parametry czcionki; formatuje rysunek (obiekt) wstawiony do tekstu; zmienia jego rozmiary, oblewa tekstem lub stosuje inny układ rysunku względem tekstu; gromadzi materiały do wykonania zadania w ramach projektu grupowego i opracowuje zlecone zadania	zna ogólne możliwości edytorów tekstu i zasady pracy z dokumentem tekstowym; zna i stosuje podstawowe zasady redagowania tekstu; dostosowuje formatowanie tekstu do jego przeznaczenia; stosuje tabulacje, wcięcia, interlinie; wykorzystuje edytor równań do pisania prostych wzorów; zna i stosuje różne sposoby wycinania fragmentu ekranu (np. zdjęcie ekranu, Narzędzie Wycinanie) i stosuje je, aby wyciąć i wkleić do dokumentu tekstowego fragment ekranu; przygotowuje dokumenty do wykonania zadania w ramach projektu grupowego	zna i stosuje metody usprawniające pracę nad tekstem (m.in. stosowanie gotowych szablonów, wbudowanych słowników); stosuje różne typy tabulatorów, potrafi zmienić ich ustawienia w całym tekście; wstawia dowolne wzory, wykorzystując edytor równań; osadza obraz w dokumencie tekstowym, wstawia obraz do dokumentu tekstowego; wykonuje trudniejsze zadania szczegółowe podczas realizacji projektu grupowego; wykonuje kolaż ze zdjęć	samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania dowolnego problemu; przygotowuje profesjonalny tekst – pismo, sprawozdanie, z zachowaniem poznanych zasad redagowania i formatowania tekstów; pełni funkcje koordynatora podczas realizacji projektu grupowego; potrafi wykorzystać chmurę do wymiany informacji w pracy zespołowej

2.2. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów algorytmicznych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

zapisuje prosty algorytm liniowy w postaci listy kroków; zna podstawowe zasady prezentacji algorytmów w postaci schematów blokowych (zna podstawowe bloki potrzebne do budowania schematu blokowego); analizuje gotowy schemat blokowy prostego algorytmu	wyjaśnia pojęcie algorytmu; określa dane do zadania oraz wyniki i zapisuje prosty algorytm liniowy w postaci listy kroków; określa sytuacje warunkowe, tj. takie, które wyprowadzają różne wyniki – zależnie od spełnienia narzuconych warunków; buduje schemat blokowy prostego algorytmu liniowego; analizuje schemat blokowy algorytmu z rozgałęzieniami	omawia etapy rozwiązywania problemu (zadania); wie, na czym polega iteracja; analizuje algorytmy, w których występują powtórzenia i określa, od czego zależy liczba powtórzeń; buduje schemat blokowy algorytmu z warunkiem prostym	wyjaśnia pojęcie <i>specyfikacja problemu</i>; prezentuje algorytmy iteracyjne za pomocą listy kroków i schematu blokowego	potrafi samodzielnie napisać specyfikację określonego zadania; buduje schemat blokowy algorytmu, w którym wystąpią złożone sytuacje warunkowe; określa, kiedy może nastąpić zapętlenie w algorytmie iteracyjnym i potrafi rozwiązać ten problem; buduje schemat blokowy określonego algorytmu iteracyjnego
--	--	---	--	--

2.3. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera – tworzenie programów komputerowych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
tworzy proste programy w wybranych języku wizualnym, używając (wskazanego przez nauczyciela) dydaktycznego środowiska programowania (np. Logomocja, Scratch, Baltie)	tworzy programy, używając podstawowych poleceń, korzystając z wybranego środowiska programowania, zapisuje powtarzające się polecenia, stosując odpowiednie instrukcje; wykonuje proste zadania szczegółowe w projekcie grupowym	wyjaśnia, na czym polega prezentacja algorytmu w postaci programu; wyjaśnia pojęcia <i>program źródłowy</i> i <i>program wynikowy</i> ; tworzy zmienne i wykonuje na nich proste obliczenia; realizuje prostą sytuację warunkową i iterację, korzystając z wybranych środowisk programowania (jednego lub kilku); definiuje i stosuje procedury bez parametrów	zna pojęcia: <i>translacja</i> , <i>kompilacja</i> , <i>interpretacja</i> ; wie, jak są pamiętane wartości zmiennych; zapisuje algorytmy iteracyjne (w tym pętlę w pętli) i z warunkami (w tym złożonymi), korzystając z wybranych środowisk programowania (jednego lub kilku); definiuje i stosuje procedury z parametrami; wykonuje trudniejsze zadania szczegółowe w projekcie grupowym i łączy wykonane zadania szczegółowe w jeden program	wyjaśnia zasady programowania i kompilowania; odróżnia kompilację od interpretacji; korzystając z wybranego środowiska programowania, pisze trudniejsze programy z zastosowaniem procedur z parametrami; bierze udział w konkursach informatycznych z programowania; pełni-funkcję koordynatora w projekcie grupowym

2.4. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
zna zastosowania arkusza kalkulacyjnego i omawia budowę dokumentu arkusza; pisze formułę wykonującą jedno z czterech podstawowych działań arytmetycznych (dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie); potrafi zastosować kopiowanie i wklejanie formuł	zna i stosuje zasadę adresowania względnego; potrafi tworzyć formuły wykonujące bardziej zaawansowane obliczenia; stosuje funkcje arkusza kalkulacyjnego, tj.: SUMA, ŚREDNIA; modyfikuje tabele w celu usprawnienia obliczeń, m.in.: wstawia i usuwa wiersze (kolumny); zmienia szerokość kolumn i wysokość wierszy tabeli; wie, jak wprowadzić do komórek długie teksty i duże liczby	potrafi prawidłowo zaprojektować tabelę arkusza kalkulacyjnego (m.in.: wprowadza opisy do tabeli, formatuje komórki arkusza; ustala format danych, dostosowując go do wprowadzanych informacji); rozróżnia zasady adresowania względnego i bezwzględnego; stosuje arkusz do kalkulacji wydatków i innych obliczeń; dostosowuje odpowiednio rodzaj adresowania	potrafi układać rozbudowane formuły z zastosowaniem funkcji JEŻELI; potrafi samodzielnie zastosować adres bezwzględny, aby ułatwić obliczenia	zna działanie i zastosowanie wielu funkcji dostępnych w arkuszu kalkulacyjnym; samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania określonego problemu; projektuje samodzielnie tabelę arkusza z zachowaniem poznanych zasad wykonywania obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym

2.5. Posługiwanie się komputerem i sieciami komputerowymi – wyszukiwanie informacji i komunikowania się z wykorzystaniem Internetu

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wymienia kilka zastosowań Internetu; otwiera stronę o podanym adresie; wyszukuje w Internecie informacje według prostego hasła; porusza się po stronie WWW	zna podstawowe zasady pracy w szkolnej (lokalnej) sieci komputerowej; zna pojęcia: <i>Internet, strona internetowa, WWW</i> ; omawia wybrane usługi internetowe; potrafi wyszukiwać informacje w Internecie: korzysta z wyszukiwarek	wymienia zalety łączenia komputerów w sieć; zna pojęcia: <i>witryna, strona główna, serwer internetowy, hiperłącze, hipertekst</i> ; potrafi wyszukiwać informacje w Internecie: korzysta z katalogów stron WWW; wyszukuje informacje w internetowych zasobach danych	opisuje sieci lokalne i globalne oraz podstawowe klasy sieci; potrafi udostępniać zasoby, np. foldery; potrafi omówić schemat sieci szkolnej i domowej; wie, jak uzyskać dostęp do Internetu; potrafi zastosować różne narzędzia do wyszukiwania informacji; stosuje złożony sposób wyszukiwania; porządkuje najczęściej odwiedzane strony	potrafi formułować własne wnioski i spostrzeżenia dotyczące rozwoju Internetu, jego znaczenia dla różnych dziedzin gospodarki i dla własnego rozwoju; potrafi właściwie zawęzić obszar poszukiwań, aby szybko odszukać informacje
redaguje i wysyła list elektroniczny, korzystając z podstawowych zasad netykiety; potrafi skorzystać z wybranych form komunikacji, np. z komunikatora, stosując zasady netykiety	dołącza załączniki do listu; korzysta z książki adresowej; zna i stosuje zasady netykiety pocztowej; zna sposoby komunikowania się za pomocą Internetu, m.in.: komunikatory i czaty, fora dyskusyjne, portale społecznościowe	dba o formę listu i jego pojemność; ozdabia listy, załączając rysunek, dodaje tło; stosuje podpis automatyczny; zakłada książkę adresową; podaje i omawia przykłady usług internetowych oraz różnych form komunikacji; omawia m.in.: komunikatory i czaty, fora dyskusyjne, portale społecznościowe	uczestniczy w dyskusji na wybranym forum dyskusyjnym, stosując zasady netykiety; omawia wybrane usługi internetowe (m.in.: nauka i praca w Internecie, książki, czasopisma, muzea, banki, zakupy i aukcje, podróże, rozrywka), uwzględniając zasady korzystania z tych usług	korzystając z Internetu i innych źródeł, wyszukuje informacje o najnowszych osiągnięciach w dziedzinie e-usług i różnych form komunikacji i wymiany informacji
zna zagrożenia i ostrzeżenia dotyczące korzystania z komunikacji za pomocą Internetu; zdaje sobie sprawę z anonimowości kontaktów w Sieci	stosuje przepisy prawa związane z pobieraniem materiałów z Internetu; zdaje sobie sprawę z konieczności racjonalnego gospodarowania czasem spędzonym w Sieci	zna podstawowe przepisy dotyczące korzystania z e-usług	na przykładach uzasadnia zalety i zagrożenia wynikające z pojawienia się Internetu	potrafi przedstawić własne wnioski z analizy zalet i wad uzależniania różnych dziedzin życia od Internetu

1.1. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – opracowywanie tekstu w edytorze tekstu

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
formatuje tekst: ustala atrybuty tekstu (pogrubienie, podkreślenie, przekreślenie, kursywę), sposób wyrównywania tekstu między marginesami, parametry czcionki; formatuje rysunek (obiekt) wstawiony do tekstu; zmienia jego rozmiary, oblewa tekstem lub stosuje inny układ rysunku względem tekstu; zapisuje dokument tekstowy w pliku; uczestniczy w projekcie grupowym, wykonując proste zadania	zna i stosuje podstawowe zasady redagowania tekstu; dostosowuje formatowanie tekstu do jego przeznaczenia; stosuje interlinie i wcięcia; stosuje automatyczną numerację i wypunktowanie; potrafi zastosować dolny i górny do pisania wzorów; wstawia tabelę i wykonuje podstawowe operacje na jej komórkach; gromadzi materiały do wykonania zadania w ramach projektu grupowego; opracowuje zlecone zadania	stosuje tabulatory domyślne i specjalne; wykorzystuje możliwości automatycznego wyszukiwania i zamiany znaków; wykorzystuje edytor równań do pisania prostych wzorów; zna podstawowe zasady pracy z tekstem wielostronicowym (redaguje nagłówek, stopkę wstawia numery stron); potrafi podzielić tekst na kolumny; drukuje dokumenty tekstowe, dobierając odpowiednie parametry drukowania; przygotowuje dokumenty do wykonania zadania w ramach projektu grupowego	stosuje różne typy tabulatorów, potrafi zmienić ich ustawienia w całym tekście; wyjaśnia na przykładach różnicę w stosowaniu wcięć i tabulatorów; stosuje odpowiednio spacje nierozdzielające; wstawia dowolne wzory, wykorzystując edytor równań; stosuje podział strony; stosuje przypisy; wie, jak sprawdzić z ilu znaków składa się dokument; wykonuje trudniejsze zadania szczegółowe podczas realizacji projektu grupowego	samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania dowolnego problemu; przygotowuje profesjonalny tekst – pismo, sprawozdanie, z zachowaniem poznanych zasad redagowania i formatowania tekstów; potrafi wykorzystać chmurę do wymiany informacji w pracy zespołowej

1.2. Rozumienie, analizowanie i rozwiązywanie problemów algorytmicznych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
opisuje algorytm, znajdowania wybranego elementu w zbiorze nieuporządkowanym, na przykładzie wyboru najwyższego ucznia spośród pięciu	prezentuje wybrany algorytm, korzystając z oprogramowania edukacyjnego; opisuje algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze nieuporządkowanym na przykładzie wyboru największej liczby spośród n liczb – stosuje przeszukiwanie liniowe; stosuje algorytm poszukiwania przez połowienie w zabawie w zgadywanie liczby	opisuje algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze uporządkowanym – stosuje algorytm poszukiwania przez połowienie; opisuje algorytmy na liczbach naturalnych: przedstawia działanie algorytmu Euklidesa w wersji z odejmowaniem; porządkuje elementy w zbiorze metodą przez wybieranie; korzysta z pomocy dydaktycznych lub dostępnego oprogramowania do demonstracji działania wybranych algorytmów	opisuje algorytmy na liczbach naturalnych: bada podzielność liczb, wyodrębnia cyfry danej liczby, przedstawia działanie algorytmu Euklidesa w wersji z dzieleniem; porządkuje elementy w zbiorze metodą przez zliczanie; zapisuje jeden wybrany algorytm w postaci listy kroków lub przedstawia w postaci schematu blokowego	zapisuje trudniejsze algorytmy w postaci listy kroków i przedstawia w postaci schematu blokowego

1.3. Programowanie i rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem komputera – tworzenie programów komputerowych

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch) tworzy programy sterujące obiektem na ekranie; analizuje gotowe proste programy zapisane w wybranym języku programowania; z pomocą nauczyciela tworzy prosty program w języku wysokiego poziomu wyświetlający napis na ekranie; potrafi uruchomić utworzony program i wyprowadzić wyniki na ekran	w wybranym dydaktycznym środowisku programowania projektuje, tworzy i testuje programy sterujące obiektem na ekranie; w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch) zapisuje algorytm znajdowania wybranego elementu w zbiorze nieuporządkowanym, np. maksimum z n liczb; zna ogólną budowę programu i najważniejsze elementy języka programowania – słowa kluczowe, instrukcje, wyrażenia, zasady składni; stosuje w programach zmienne i wykonuje proste obliczenia, np. oblicza sumę dwóch liczb, średnią z dwóch liczb	w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch) programuje algorytm Euklidesa w obu wersjach (z odejmowaniem i z dzieleniem) oraz stosuje algorytm poszukiwania przez połowienie w grze w zgadywanie liczby; wie, co to jest typ zmiennej i potrafi zadeklarować zmienne typu liczbowego (całkowite, rzeczywiste) i stosować je w zadaniach; zna działanie instrukcji warunkowej w wybranym języku wysokiego poziomu i potrafi zrealizować prosty algorytm z warunkami; wie, co to są podprogramy i zna ich zastosowanie; definiuje i stosuje procedury w wybranym dydaktycznym środowisku programowania (Baltie, Scratch)	wyjaśnia pojęcia: <i>parametr formalny, parametr aktualny, interpretacja, kompilacja</i>; definiuje (korzystając z podręcznika) funkcje bez parametrów i z parametrami w wybranym języku wysokiego poziomu; analizuje (wspólnie z nauczycielem) programy, w których zastosowano funkcje; zapisuje je, uruchamia i wyjaśnia ich działanie; na bazie przykładów z podręcznika stosuje funkcje bez parametrów i z jednym parametrem w prostych programach; korzystając z podręcznika, deklaruje tablice, wczytuje i wyprowadza elementy tablicy na ekran; analizuje opisane w podręczniku gotowe programy realizujące algorytmy porządkowania metodą przez wybieranie i zliczanie oraz wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym; zapisuje je w wybranym języku programowania i potrafi wyjaśnić ich działanie	definiuje funkcje i stosuje je w programach; deklaruje tablice, wczytuje i wyprowadza elementy tablicy na ekran; samodzielnie zapisuje w postaci programów algorytmy porządkowania metodą przez wybieranie i zliczanie oraz wyszukiwania elementu w zbiorze uporządkowanym; definiuje odpowiednie procedury i funkcje; pisze trudniejsze programy, w których stosuje funkcje i tablice; rozwiązuje przykładowe zadania z konkursów informatycznych; bierze udział w konkursach

1.4. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie prezentacji multimedialnej

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
wie, czym jest prezentacja multimedialna i posługuje się programem do jej tworzenia; zna podstawowe zasady tworzenia prezentacji; tworzy prezentację składającą się z kilku slajdów z zastosowaniem animacji niestandardowych; wstawia do slajdu tekst i grafikę; zapisuje prezentację i potrafi uruchomić pokaz slajdów	zna cechy dobrej prezentacji; podaje przykładowe programy do tworzenia prezentacji; wykonuje przejścia między slajdami; stosuje tło na slajdach; potrafi ustawić jednakowe tło dla wszystkich slajdów; zmienia kolejność slajdów; usuwa niepotrzebne slajdy; zna podstawowe możliwości programu do obróbki filmu; zna najważniejsze etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii	przygotowuje plan prezentacji; planuje wygląd slajdów; korzysta z szablonów; dobiera odpowiedni szablon do danej prezentacji; potrafi ustawić jednakowe tło dla wszystkich slajdów oraz inne dla wybranego slajdu; potrafi nagrać zawartość ekranu i wstawić nagranie na slajd prezentacji; korzysta z wybranego urządzenia do nagrywania filmów i nagrywa filmy; wstawia na slajd hiperłącza, umieszcza przyciski akcji; dba o poprawność redakcyjną tekstów; przedstawia główne etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii	umieszcza w prezentacji efekty dźwiękowe; przygotowuje prezentację w postaci albumu fotograficznego; poddaje nagrany film podstawowej obróbce; wstawia film do prezentacji; współpracuje w grupie przy tworzeniu projektu, wykonując samodzielnie zadania szczegółowe; omawia poszczególne etapy historycznego rozwoju informatyki i technologii; określa zakres kompetencji informatycznych, niezbędnych do wykonywania różnych zawodów	potrafi samodzielnie zaprojektować i przygotować prezentację multimedialną na wybrany temat, cechującą się ciekawym ujęciem zagadnienia, interesującym układem slajdów; korzystając z Internetu, znajduje więcej informacji na temat pierwszych komputerów, rozwoju oprogramowania i technologii; pełni funkcję koordynatora grupy w projekcie grupowym; rozważa i dyskutuje wybór dalszego i pogłębionego kształcenia, również w zakresie informatyki

1.5. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – obliczenia w arkuszu kalkulacyjnym

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
potrafi zastosować kopiowanie i wklejanie formuł; zna ogólne zasady przygotowania wykresu w arkuszu kalkulacyjnym; korzysta z kreatora wykresów do utworzenia prostego wykresu; zapisuje utworzony arkusz kalkulacyjny we wskazanym folderze docelowym	zna i stosuje zasadę adresowania względnego; potrafi tworzyć formuły wykonujące proste obliczenia; stosuje funkcje arkusza kalkulacyjnego, tj.: SUMA, ŚREDNIA; tworzy wykres składający się z dwóch serii danych, potrafi dodać do niego odpowiednie opisy	stosuje adresowanie mieszane; porządkuje i filtruje dane w tabeli; potrafi tworzyć formuły wykonujące bardziej zaawansowane obliczenia; wykonuje w arkuszu kalkulacyjnym obliczenia z dziedziny fizyki, matematyki, geografii, np. tworzy tabelę do obliczania wartości funkcji liniowej i tworzy odpowiedni wykres; zna zasady doboru typu wykresu do danych i wyników; drukuje tabelę arkusza kalkulacyjnego, dobierając odpowiednie parametry drukowania; rozróżnia linie siatki i obramowania	rozróżnia zasady adresowania względnego, bezwzględnego i mieszanego; potrafi układać rozbudowane formuły z zastosowaniem funkcji; tworzy, zależnie od danych, różne typy wykresów: XY (punktowy), liniowy, kołowy; wstawia tabelę arkusza kalkulacyjnego do dokumentu tekstowego jako obiekt osadzony i jako obiekt połączony; wstawia z pliku tabelę arkusza kalkulacyjnego do dokumentu tekstowego; realizuje algorytm iteracyjny i z warunkami w arkuszu kalkulacyjnym	potrafi samodzielnie zastosować adres bezwzględny lub mieszany, aby ułatwić obliczenia; zna działanie i zastosowanie wielu funkcji dostępnych w arkuszu kalkulacyjnym; wyjaśnia różnicę między tabelą osadzoną a połączoną; samodzielnie wyszukuje opcje menu potrzebne do rozwiązania określonego problemu; projektuje samodzielnie tabelę z zachowaniem poznanych zasad wykonywania obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym

stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania prostych zadań rachunkowych z zakresu objętego programem nauczania klasy VIII	stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania prostych problemów algorytmicznych; stosuje arkusz kalkulacyjny do rozwiązywania zadań rachunkowych (na przykład z matematyki lub fizyki) i z codziennego życia (na przykład planowanie wydatków)	korzystając z gotowego przykładu, np. modelu rzutu kostką sześcienną do gry, omawia, na czym polega modelowanie	wykonuje prosty model, np. rzutu monetą, korzystając z arkusza kalkulacyjnego	wykorzystuje arkusz kalkulacyjny do analizy wyników eksperymentów; korzystając z dodatkowych źródeł, np. Internetu, wyszukuje informacje na temat modelowania
--	--	---	---	---

1.6. Rozwiązywanie problemów z wykorzystaniem aplikacji komputerowych – tworzenie strony internetowej

2	3	4	5	6
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:
zna ogólne zasady projektowania stron WWW i wie, jakie narzędzia umożliwiają ich tworzenie; wie, w jaki sposób zbudowane są strony WWW	potrafi, korzystając z podstawowych znaczników HTML, tworzyć prostą strukturę strony internetowej; umie tworzyć akapity i wymuszać podział wiersza, dodawać nagłówki do tekstu, zmieniać krój i rozmiar czcionki; wie, jak założyć internetowy dziennik – blog	zna funkcje i zastosowanie najważniejszych znaczników HTML; potrafi wstawiać obrazy do utworzonych stron; umie tworzyć listy wypunktowane i numerowane i wstawiać hiperłącza; wie, czym są systemy zarządzania treścią i tworzy prosty blog w oparciu o wybrany system	formatuje tekst na stronie internetowej, wstawia tabele; dba o poprawność merytoryczną i redakcyjną tekstów; potrafi utworzyć prostą stronę internetową (m.in. zawierającą blog) w oparciu o wybrany system zarządzania treścią; dodaje nowe wpisy, przydziela wpisy do kategorii, dodaje tagi; współpracuje w grupie przy tworzeniu projektu, wykonując samodzielnie zadania szczegółowe	zna większość znaczników HTML; posługuje się wybranym programem przeznaczonym do tworzenia stron WWW; potrafi tworzyć proste witryny składające się z kilku połączonych ze sobą stron; publikuje stronę WWW w Internecie

GEOGRAFIA

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 5

oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Mapa Polski				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość bezwzględna, wysokość względna</i> • odczytuje wysokość bezwzględną obiektów na mapie poziomicowej • podaje nazwy barw stosowanych na mapach hipsometrycznych • wymienia różne rodzaje map • odczytuje informacje z planu miasta	Uczeń: • odczytuje za pomocą legendy znaki kartograficzne na mapie • stosuje legendę mapy do odczytania informacji • odczytuje skalę mapy • rozróżnia rodzaje skali • oblicza wysokość względną na podstawie wysokości bezwzględnej odczytanej z mapy • odczytuje informacje z mapy poziomicowej i mapy hipsometrycznej • wyszukuje w atlasie przykłady map: ogólnogeograficznej, krajobrazowej, turystycznej i planu miasta	Uczeń: • rozróżnia na mapie znaki punktowe, liniowe i powierzchniowe • rysuje podziałkę liniową • wyjaśnia, dlaczego każda mapa ma skalę • oblicza odległość na mapie wzdłuż linii prostej za pomocą skali liczbowej • wyjaśnia, jak powstaje mapa poziomicowa • wyjaśnia różnicę między obszarem nizinnym, wyżynnym a obszarem górskim • wyjaśnia różnicę między mapą ogólnogeograficzną a mapą krajobrazową • przedstawia sposoby orientowania mapy w terenie	Uczeń: • dobiera odpowiednią mapę w celu uzyskania określonych informacji geograficznych • przekształca skalę liczbową na mianowaną i podziałkę liniową • oblicza odległość w terenie za pomocą skali liczbowej • oblicza odległość w terenie za pomocą podziałki liniowej • oblicza długość trasy złożonej z odcinków za pomocą skali liczbowej • rozpoznaje przedstawione na mapach poziomicowych formy terenu • rozpoznaje formy ukształtowania powierzchni na mapie hipsometrycznej • omawia zastosowanie map cyfrowych • podaje różnice między mapą turystyczną a planem miasta	Uczeń: • posługuje się planem miasta w terenie • podaje przykłady wykorzystania map o różnej treści • analizuje treść map przedstawiających ukształtowanie powierzchni Polski • czyta treść mapy lub planu najbliższego otoczenia szkoły, odnosząc je do obserwowanych w terenie elementów środowiska geograficznego • projektuje i opisuje trasę wycieczki na podstawie mapy turystycznej lub planu miasta

2. Krajobrazy Polski

Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>krajobraz</i> • wymienia składniki krajobrazu • wymienia elementy krajobrazu najbliższej okolicy • wymienia pasy rzeźby terenu Polski • wskazuje na mapie Wybrzeże Słowińskie • wymienia elementy krajobrazu nadmorskiego • wymienia główne miasta leżące na Wybrzeżu Słowińskim • wymienia po jednym przykładzie rośliny i zwierzęcia charakterystycznych dla Wybrzeża Słowińskiego • wskazuje na mapie Pojezierze Mazurskie • odczytuje z mapy nazwy największych jezior na Pojezierzu Mazurskim • wskazuje na mapie pas Niziny Środkowopolskich oraz Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe rzeki przecinające Nizinę Mazowiecką • wskazuje na mapie największe miasta Niziny	Uczeń: • podaje różnicę między krajobrazem naturalnym a krajobrazem kulturowym • określa położenie najbliższej okolicy na mapie Polski • przedstawia główne cechy krajobrazu nadmorskiego na podstawie ilustracji • omawia cechy krajobrazu Pojezierza Mazurskiego • wymienia atrakcje turystyczne Pojezierza Mazurskiego • przedstawia cechy krajobrazu Niziny Mazowieckiej • wymienia atrakcje turystyczne Niziny Mazowieckiej • opisuje cechy krajobrazu wielkomiejskiego • wymienia główne cechy krajobrazu miejsko-przemysłowego Wyżyny Śląskiej • przedstawia cechy krajobrazu rolniczego Wyżyny Lubelskiej • omawia cechy krajobrazu Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej na podstawie ilustracji • wymienia dwa przykłady roślin charakterystycznych dla Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • wskazuje na mapie najwyższe szczyty Tatr	Uczeń: • charakteryzuje pasy rzeźby terenu w Polsce • opisuje krajobraz najbliższej okolicy w odniesieniu do pasów rzeźby terenu • opisuje wpływ wody i wiatru na nadmorski krajobraz • przedstawia sposoby gospodarowania w krajobrazie nadmorskim • opisuje zajęcia mieszkańców regionu nadmorskiego • przedstawia wpływ lądolodu na krajobraz pojezierzy • omawia cechy krajobrazu przekształconego przez człowieka na Nizinie Mazowieckiej • przedstawia najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego w stolicy • omawia znaczenie węgla kamiennego na Wyżynie Śląskiej • charakteryzuje życie i zwyczaje mieszkańców Wyżyny Śląskiej • omawia na podstawie ilustracji powstawanie wąwozów lessowych • charakteryzuje czynniki wpływające na krajobraz rolniczy Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie ilustracji rzeźbę krasową i formy krasowe Wyżyny Krakowsko-	Uczeń: • dokonuje oceny krajobrazu najbliższego otoczenia szkoły pod względem jego piękna oraz ładu i estetyki zagospodarowania • porównuje na podstawie mapy Polski i ilustracji rzeźbę terenu w poszczególnych pasach • wyjaśnia na podstawie ilustracji, jak powstaje jezioro przybrzeżne • wymienia obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego Wybrzeża Słowińskiego oraz wskazuje je na mapie • wyjaśnia znaczenie turystyki na Wybrzeżu Słowińskim • charakteryzuje najważniejsze obiekty dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego na Nizinie Mazowieckiej • opisuje zabudowę i sieć komunikacyjną Warszawy • omawia atrakcje turystyczne na Szlaku Zabytków Techniki • opisuje za pomocą przykładów rolnictwo na Wyżynie Lubelskiej • opisuje najważniejsze obiekty dziedzictwa kulturowego Wyżyny Lubelskiej • charakteryzuje na podstawie mapy atrakcje turystyczne Szlaku Orlich Gniazd	Uczeń: • proponuje zmiany w zagospodarowaniu terenu najbliższej okolicy • prezentuje projekt planu zagospodarowania terenu wokół szkoły • przygotowuje prezentację multimedialną na temat Wybrzeża Słowińskiego z uwzględnieniem elementów krajobrazu naturalnego i kulturowego • przedstawia zróżnicowanie krajobrazu krain geograficznych w pasie pojezierzy na podstawie mapy • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa na Nizinie Mazowieckiej • planuje na podstawie planu miasta wycieczkę po Warszawie • przedstawia pozytywne i negatywne zmiany w krajobrazie Wyżyny Śląskiej wynikające z działalności człowieka • analizuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji oraz map tematycznych warunki sprzyjające rozwojowi rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej
--	---	---	--	--

Mazowieckiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego w pobliżu Warszawy • określa położenie Warszawy na mapie Polski • wymienia najważniejsze obiekty turystyczne Warszawy • wskazuje na mapie pas Wyżyn Polskich i Wyżynę Śląską • wskazuje na mapie największe miasta na Wyżynie Śląskiej • wskazuje na mapie Polski Wyżynę Lubelską • wymienia gleby i główne uprawy Wyżyny Lubelskiej • określa na podstawie mapy Polski położenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwę parku narodowego leżącego na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • podaje nazwy zwierząt żyjących w jaskiniach na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej • określa na podstawie mapy położenie Tatr • wskazuje na mapie Tatry Wysokie i Tatry Zachodnie	•wymienia cechy krajobrazu wysokogórskiego •omawia cechy pogody w górach •wymienia atrakcje turystyczne Tatr	Częstochowskiej •opisuje na podstawie ilustracji piętra roślinności w Tatrach •opisuje zajęcia i zwyczaje mieszkańców Podhala	•przedstawia argumenty potwierdzające różnicę w krajobrazie Tatr Wysokich i Tatr Zachodnich •opisuje dziedzictwo przyrodnicze Tatr	• przedstawia historię zamków znajdujących się na Szlaku Orlich Gniazd • wyjaśnia negatywny wpływ turystyki na środowisko Tatr
3. Łądy i oceany				
Uczeń: •wskazuje na globusie i mapie świata	Uczeń: •wyjaśnia, co to są siatka	Uczeń: •podaje przyczyny odkryć	Uczeń: • określa na globusie i mapie	Uczeń: • oblicza różnicę wysokości między

bieguny, równik, południk zerowy i 180°, półkule, zwrotniki i koła podbiegunowe - wymienia nazwy kontynentów i oceanów oraz wskazuje ich położenie na globusie i mapie - wymienia największych podróżników biorących udział w odkryciach geograficznych	geograficzna i siatka kartograficzna - wskazuje główne kierunki geograficzne na globusie - porównuje powierzchnię kontynentów i oceanów na podstawie diagramów - wskazuje akweny morskie na trasach pierwszych wypraw geograficznych	geograficznych - wskazuje na mapie wielkie formy ukształtowania powierzchni Ziemi i akweny morskie na trasie wyprawy geograficznej Marca Polo - opisuje na podstawie mapy szlaki wypraw Ferdynanda Magellana i Krzysztofa Kolumba	położenie punktów, kontynentów i oceanów na kuli ziemskiej opisuje podróże odkrywcze w okresie od XVII w. do XX w.	najwyższym szczytem na Ziemi a największą głębokość w oceanach przedstawia znaczenie odkryć geograficznych
---	---	---	---	---

4. Krajobrazy świata

Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu <i>pogoda</i> - wymienia składniki pogody - wyjaśnia znaczenie terminu <i>klimat</i> - wymienia na podstawie mapy tematycznej strefy klimatyczne Ziemi - wymienia na podstawie ilustracji strefy krajobrazowe Ziemi - wskazuje na mapie strefy wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych strefy umiarkowanej - podaje nazwy warstw wilgotnego lasu równikowego i wskazuje te warstwy na ilustracji - rozpoznaje rośliny i zwierzęta typowe dla lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sawanna, step</i> - wskazuje na mapie strefy sawann i stepów	Uczeń: - wyjaśnia różnicę między pogodą a klimatem - odczytuje z klimatogramu temperaturę powietrza i wielkość opadów atmosferycznych w danym miesiącu - wymienia typy klimatów w strefie umiarkowanej - omawia na podstawie mapy stref klimatycznych i klimatogramów klimat strefy wilgotnych lasów równikowych oraz klimat strefy lasów liściastych i mieszanych - omawia na podstawie ilustracji warstwową budowę lasów strefy umiarkowanej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>preria, pampa</i> - omawia charakterystyczne cechy klimatu stref sawann i stepów - opisuje na podstawie	Uczeń: - wskazuje na mapie klimatycznej obszary o najwyższej oraz najniższej średniej rocznej temperaturze powietrza - wskazuje na mapie klimatycznej obszary o największej i najmniejszej rocznej sumie opadów - porównuje temperaturę powietrza i opady atmosferyczne w klimacie morskim i kontynentalnym - wymienia kryteria wydzielania stref krajobrazowych - przedstawia na podstawie ilustracji układ stref krajobrazowych na półkuli północnej - charakteryzuje warstwy wilgotnego lasu równikowego - charakteryzuje na podstawie ilustracji krajobrazy sawann i	Uczeń: - oblicza średnią roczną temperaturę powietrza - oblicza różnicę między średnią temperaturą powietrza w najcieplejszym miesiącu i najzimniejszym miesiącu roku - oblicza roczną sumę opadów - prezentuje przykłady budownictwa, sposoby gospodarowania i zajęcia mieszkańców stref wilgotnych lasów równikowych oraz lasów liściastych i mieszanych - porównuje cechy krajobrazu sawann i stepów - omawia przykłady budownictwa i sposoby gospodarowania w strefach pustyń gorących i pustyń lodowych - prezentuje przykłady budownictwa i sposoby	Uczeń: - przedstawia zróżnicowanie temperatury powietrza i opadów atmosferycznych na Ziemi na podstawie map tematycznych - omawia wpływ człowieka na krajobrazy Ziemi - porównuje wilgotne lasy równikowe z lasami liściastymi i mieszanymi strefy umiarkowanej pod względem klimatu, roślinności i świata zwierząt - analizuje strefy sawann i stepów pod względem położenia, warunków klimatycznych i głównych cech krajobrazu - przedstawia podobieństwa i różnice między krajobrazami pustyń gorących i pustyń lodowych - opisuje na podstawie dodatkowych źródeł informacji zróżnicowanie przyrodnicze i kulturowe strefy
--	--	---	--	--

•wymienia gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla sawann i stepów •wyjaśnia znaczenie terminu <i>pustynia</i> •wskazuje na mapie obszary występowania pustyni gorących i pustyni lodowych •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla pustyni gorących i pustyni lodowych •wskazuje na mapie położenie strefy krajobrazów śródziemnomorskich •wymienia na podstawie mapy państwa leżące nad Morzem Śródziemnym •rozpoznaje rośliny i zwierzęta charakterystyczne dla strefy śródziemnomorskiej •wymienia gatunki upraw charakterystycznych dla strefy śródziemnomorskiej •wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tajga</i>, <i>tundra</i>, <i>wieloletnia zmarzlina</i> •wskazuje na mapie położenie stref tajgi i tundry •rozpoznaje gatunki roślin i zwierząt charakterystyczne dla tajgi i tundry •wskazuje na mapie Himalaje •wymienia charakterystyczne dla Himalajów gatunki roślin i zwierząt	ilustracji świat roślin i zwierząt pustyni gorących i pustyni lodowych •wymienia cechy charakterystyczne klimatu śródziemnomorskiego •wymienia obiekty turystyczne w basenie Morza Śródziemnego •wymienia charakterystyczne cechy klimatu stref tajgi i tundry •wskazuje na mapie położenie najwyższych łańcuchów górskich innych niż Himalaje •charakteryzuje krajobraz wysokogórski w Himalajach •opisuje świat roślin i zwierząt w Himalajach	stepów • omawia klimat stref pustyni gorących i pustyni lodowych • omawia rzeźbę terenu pustyni gorących • omawia cechy krajobrazu śródziemnomorskiego • charakteryzuje cechy krajobrazu tajgi i tundry • charakteryzuje na podstawie ilustracji piętra roślinne w Himalajach	gospodarowania w strefie śródziemnomorskiej • porównuje budownictwo i życie mieszkańców stref tajgi i tundry • analizuje zmienność warunków klimatycznych w Himalajach i jej wpływ na życie ludności	śródziemnomorskiej • porównuje rozmieszczenie stref krajobrazowych na Ziemi i pięter roślinności w górach
---	--	--	--	--

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny. Planeta Nowa 6

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopelniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
1. Współrzędne geograficzne				
Uczeń: - wskazuje na mapie lub na globusie równik, południki 0° i 180° oraz półkule: południową, północną, wschodnią i zachodnią - podaje symbole oznaczające kierunki geograficzne - wyjaśnia, do czego służą współrzędne geograficzne	Uczeń: - wymienia cechy południków i równoleżników - podaje wartości południków i równoleżników w miarach katowych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rozciągłość południkowa, rozciągłość równoleżnikowa</i>	Uczeń: - odczytuje szerokość geograficzną i długość geograficzną wybranych punktów na globusie i mapie - odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych	Uczeń: - określa położenie matematycznogeograficzne punktów i obszarów na mapie świata i mapie Europy - wyznacza współrzędne geograficzne na podstawie mapy drogowej - oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową wybranych obszarów na Ziemi - wyznacza współrzędne geograficzne punktu, w którym się znajduje, za pomocą aplikacji obsługującej mapy w smartfonie lub komputerze	Uczeń: wyznacza w terenie współrzędne geograficzne dowolnych punktów za pomocą mapy i odbiornika GPS
2. Ruchy Ziemi				
Uczeń: - wymienia rodzaje ciał niebieskich znajdujących się w Układzie Słonecznym - wymienia planety Układu Słonecznego w kolejności od znajdującej się najbliżej Słońca do tej, która jest położona najdalej - wyjaśnia, na czym polega ruch obrotowy Ziemi - wyjaśnia znaczenie terminu <i>górowanie Słońca</i> - określa czas trwania ruchu obrotowego - demonstruje ruch obrotowy Ziemi przy użyciu modeli - wyjaśnia, na czym polega ruch obiegowy Ziemi - demonstruje ruch obiegowy Ziemi	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gwiazda, planeta, planetoida, meteor, meteoryt, kometa</i> - podaje różnicę między gwiazdą a planetą - wymienia cechy ruchu obrotowego Ziemi - omawia występowanie dnia i nocy jako głównego następstwa ruchu obrotowego - podaje cechy ruchu obiegowego Ziemi - wymienia strefy oświetlenia Ziemi i wskazuje ich granice na mapie lub globusie	Uczeń: - rozpoznaje rodzaje ciał niebieskich przedstawionych na ilustracji - opisuje dzienną wędrówkę Słońca po niebie, posługując się ilustracją lub planszą - omawia wędrówkę Słońca po niebie w różnych porach roku na podstawie ilustracji - omawia przebieg linii zmiany daty - przedstawia zmiany w oświetleniu Ziemi w pierwszych dniach astronomicznych pór roku na podstawie ilustracji - wymienia następstwa ruchu obiegowego Ziemi - wyjaśnia, na jakiej podstawie wyróżnia się strefy oświetlenia Ziemi	Uczeń: - opisuje budowę Układu Słonecznego - wyjaśnia zależność między kątem padania promieni słonecznych a długością cienia gnomonu lub drzewa na podstawie ilustracji - określa różnicę między czasem strefowym a czasem słonecznym na kuli ziemskiej - wyjaśnia przyczyny występowania dnia polarnego i nocy polarnej - charakteryzuje strefy oświetlenia Ziemi z uwzględnieniem kąta padania promieni słonecznych, czasu trwania dnia i nocy oraz występowania pór roku	Uczeń: - wyjaśnia związek między ruchem obrotowym Ziemi a takimi zjawiskami jak pozorna wędrówka Słońca po niebie, górowanie Słońca, występowanie dnia i nocy, dobowy rytm życia człowieka i przyrody, występowanie stref czasowych - określa czas strefowy na podstawie mapy stref czasowych - wykazuje związek między położeniem geograficznym obszaru a wysokością górowania Słońca - wykazuje związek między ruchem obiegowym Ziemi a strefami jej oświetlenia oraz strefowym zróżnicowaniem klimatów i krajobrazów na Ziemi

przy użyciu modeli - wymienia daty rozpoczęcia astronomicznych pór roku - wskazuje na globusie i mapie strefy oświetlenia Ziemi				
3. Środowisko przyrodnicze i ludność Europy				
Uczeń: - określa położenie Europy na mapie świata - wymienia nazwy większych mórz, zatok, cieśnin i wysp Europy i wskazuje je na mapie - wskazuje przebieg umownej granicy między Europą a Azją - wymienia elementy krajobrazu Islandii na podstawie fotografii - wymienia strefy klimatyczne w Europie na podstawie mapy klimatycznej - wskazuje na mapie obszary w Europie o cechach klimatu morskiego i kontynentalnego - podaje liczbę państw Europy - wskazuje na mapie politycznej największe i najmniejsze państwa Europy - wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności Europy - wyjaśnia znaczenie terminu <i>gęstość zaludnienia</i> - wskazuje na mapie rozmieszczenia ludności obszary o dużej i małej gęstości zaludnienia - wymienia starzejące się kraje Europy - wymienia grupy ludów zamieszkujących Europę na podstawie mapy tematycznej - wymienia główne języki i religie występujące w Europie - wskazuje Paryż i Londyn na mapie Europy	Uczeń: - omawia przebieg umownej granicy między Europą a Azją - wymienia czynniki decydujące o długości linii brzegowej Europy - wymienia największe krainy geograficzne Europy i wskazuje je na mapie - opisuje położenie geograficzne Islandii na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wulkan, magma, erupcja, lava, bazalt</i> - przedstawia kryterium wyróżniania stref klimatycznych - omawia cechy wybranych typów i odmian klimatu Europy na podstawie klimatogramów - wymienia i wskazuje na mapie politycznej Europy państwa powstałe na przełomie lat 80. i 90. XX w. - omawia rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy rozmieszczenia ludności - przedstawia liczbę ludności Europy na tle liczby ludności pozostałych kontynentów na podstawie wykresów - charakteryzuje zróżnicowanie językowe ludności Europy na podstawie mapy tematycznej - wymienia przyczyny migracji Ludności - wymienia kraje imigracyjne i kraje emigracyjne w Europie - wymienia cechy krajobrazu wielkomiejskiego - wymienia i wskazuje na mapie największe miasta Europy i świata - porównuje miasta Europy z miastami świata na podstawie	Uczeń: - opisuje ukształtowanie powierzchni Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej - opisuje położenie Islandii względem płyt litosfery na podstawie mapy geologicznej - wymienia przykłady obszarów występowania trzęsień ziemi i wybuchów wulkanów na świecie na podstawie mapy geologicznej i mapy ogólnogeograficznej - omawia czynniki wpływające na zróżnicowanie klimatyczne Europy na podstawie map klimatycznych - podaje różnice między strefami klimatycznymi, które znajdują się w Europie - charakteryzuje zmiany liczby ludności Europy - analizuje strukturę wieku i płci ludności na podstawie piramid wieku i płci ludności wybranych krajów Europy - przedstawia przyczyny zróżnicowania narodowościowego i językowego ludności w Europie - omawia zróżnicowanie kulturowe i religijne w Europie - przedstawia zalety i wady życia w wielkim mieście - omawia położenie i układ przestrzenny Londynu i Paryża na podstawie map	Uczeń: - porównuje ukształtowanie powierzchni wschodniej i zachodniej oraz północnej i południowej części Europy - wyjaśnia przyczyny występowania gejzerów na Islandii - omawia strefy klimatyczne w Europie i charakterystyczną dla nich roślinność na podstawie klimatogramów i fotografii - omawia wpływ prądów morskich na temperaturę powietrza w Europie - omawia wpływ ukształtowania powierzchni na klimat Europy - porównuje piramidy wieku i płci społeczeństw: młodego i starzejącego się - przedstawia skutki zróżnicowania kulturowego ludności Europy - przedstawia korzyści i zagrożenia związane z migracjami ludności - porównuje Paryż i Londyn pod względem ich znaczenia na świecie	Uczeń: - wyjaśnia wpływ działalności lądolodu na ukształtowanie północnej części Europy na podstawie mapy i dodatkowych źródeł informacji - wyjaśnia wpływ położenia na granicy płyt litosfery na występowanie wulkanów i trzęsień ziemi na Islandii - wyjaśnia, dlaczego w Europie na tej samej szerokości geograficznej występują różne typy i odmiany klimatu - podaje zależności między strefami oświetlenia Ziemi a strefami klimatycznymi na podstawie ilustracji oraz map klimatycznych - przedstawia rolę Unii Europejskiej w przemianach społecznych i gospodarczych Europy - analizuje przyczyny i skutki starzenia się społeczeństw Europy - opisuje działania, które można podjąć, aby zmniejszyć tempo starzenia się społeczeństwa Europy - omawia przyczyny nielegalnej imigracji do Europy - ocenia skutki migracji ludności między państwami Europy oraz imigracji ludności z innych kontynentów - ocenia rolę i funkcje Paryża i Londynu jako wielkich metropolii

	wykresów			
4. Gospodarka Europy				
Uczeń: - wymienia zadania i funkcje rolnictwa - wyjaśnia znaczenie terminu <i>plony</i> - wymienia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy - wymienia rośliny uprawne i zwierzęta hodowlane o największym znaczeniu dla rolnictwa Danii i Węgier - wymienia zadania i funkcje przemysłu - wymienia znane i cenione na świecie francuskie wyroby przemysłowe - podaje przykłady odnawialnych i nieodnawialnych źródeł energii na podstawie schematu - rozpoznaje typy elektrowni na podstawie fotografii - wymienia walory przyrodnicze Europy Południowej na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia atrakcje turystyczne w wybranych krajach Europy Południowej na podstawie mapy tematycznej i fotografii	Uczeń: - przedstawia główne cechy środowiska przyrodniczego Danii i Węgier sprzyjające rozwojowi rolnictwa na podstawie map ogólnogeograficznych i tematycznych - wymienia czynniki rozwoju przemysłu we Francji - podaje przykłady działów nowoczesnego przemysłu we Francji - wymienia czynniki wpływające na strukturę produkcji energii w Europie - podaje główne zalety i wady różnych typów elektrowni - omawia walory kulturowe Europy Południowej na podstawie fotografii - wymienia elementy infrastruktury turystycznej na podstawie fotografii oraz tekstów źródłowych	Uczeń: - omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Europie - omawia rozmieszczenie najważniejszych upraw i hodowli w Danii i na Węgrzech na podstawie map rolnictwa tych krajów - wyjaśnia, czym się charakteryzuje nowoczesny przemysł we Francji - omawia zmiany w wykorzystaniu źródeł energii w Europie w XX i XXI w. na podstawie wykresu - omawia znaczenie turystyki w krajach Europy Południowej na podstawie wykresów dotyczących liczby turystów i wpływów z turystyki	Uczeń: - porównuje wydajność rolnictwa Danii i Węgier na podstawie wykresów - wyjaśnia znaczenie nowoczesnych usług we Francji na podstawie diagramów przedstawiających strukturę zatrudnienia według sektorów oraz strukturę wytwarzania PKB we Francji - charakteryzuje usługi turystyczne i transportowe we Francji - przedstawia zalety i wady elektrowni jądrowych - omawia wpływ rozwoju turystyki na infrastrukturę turystyczną oraz strukturę zatrudnienia w krajach Europy Południowej	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego w Europie występują korzystne warunki przyrodnicze do rozwoju rolnictwa - przedstawia pozytywne i negatywne skutki rozwoju nowoczesnego rolnictwa w Europie - omawia rolę i znaczenie nowoczesnego przemysłu i usług we Francji - analizuje wpływ warunków środowiska przyrodniczego w wybranych krajach Europy na wykorzystanie różnych źródeł energii
5. Sąsiedzi Polski				
Uczeń: - wymienia główne działy przetwórstwa przemysłowego w Niemczech na podstawie diagramu kołowego - wskazuje na mapie Nadrenię Północną-Westfalię - wymienia walory przyrodnicze i kulturowe Czech i Słowacji - wymienia atrakcje turystyczne w Czechach i na Słowacji - wymienia walory przyrodnicze	Uczeń: - omawia znaczenie przemysłu w niemieckiej gospodarce - wymienia znane i cenione na świecie niemieckie wyroby przemysłowe - rozpoznaje obiekty z Listy światowego dziedzictwa UNESCO w Czechach i na Słowacji na ilustracjach - przedstawia atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi na podstawie mapy	Uczeń: - omawia przyczyny zmian zapoczątkowanych w przemyśle w Niemczech w latach 60. XX w. - analizuje strukturę zatrudnienia w przemyśle w Niemczech na podstawie diagramu kołowego - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Czech i Słowacji na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia znaczenie turystyki aktywnej na Słowacji	Uczeń: - przedstawia główne kierunki zmian przemysłu w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy i fotografii - charakteryzuje nowoczesne przetwórstwo przemysłowe w Nadrenii Północnej-Westfalii na podstawie mapy - porównuje cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji - opisuje przykłady atrakcji	Uczeń: - omawia wpływ sektora kreatywnego na gospodarkę Nadrenii Północnej-Westfalii - udowadnia, że Niemcy są światową potęgą gospodarczą na podstawie danych statystycznych oraz map gospodarczych - udowadnia, że Czechy i Słowacja to kraje atrakcyjne pod względem turystycznym - projektuje wycieczkę na Litwę

Litwy i Białorusi • przedstawia główne atrakcje turystyczne Litwy i Białorusi • omawia położenie geograficzne Ukrainy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia surowce mineralne Ukrainy na podstawie mapy gospodarczej • wskazuje na mapie największe krainy geograficzne Rosji • wymienia surowce mineralne Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia i lokalizuje na mapie Rosji główne obszary upraw • wskazuje na mapie sąsiadów Polski • wymienia przykłady współpracy Polski z sąsiednimi krajami	tematycznej i fotografii • wymienia na podstawie mapy cechy środowiska przyrodniczego Ukrainy sprzyjające rozwojowi gospodarki • wskazuje na mapie obszary, nad którymi Ukraina utraciła kontrolę • wymienia główne gałęzie przemysłu Rosji na podstawie mapy gospodarczej • wymienia najważniejsze rośliny uprawne w Rosji na podstawie mapy gospodarczej • podaje nazwy euroregionów na podstawie mapy	• omawia środowisko przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej • podaje czynniki wpływające na atrakcyjność turystyczną Litwy i Białorusi • podaje przyczyny zmniejszania się liczby ludności Ukrainy na podstawie wykresu i schematu • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wyjaśnia, jakie czynniki wpływają na stan gospodarki Rosji • omawia znaczenie usług w Rosji • charakteryzuje relacje Polski z Rosją na podstawie dodatkowych źródeł	turystycznych i rekreacyjno-sportowych Czech i Słowacji na podstawie fotografii • porównuje walory przyrodnicze Litwy i Białorusi na podstawie mapy ogólnogeograficznej i fotografii • podaje przyczyny konfliktów na Ukrainie • omawia czynniki lokalizacji głównych okręgów przemysłowych Rosji • wyjaśnia znaczenie przemysłu w gospodarce Rosji • opisuje stosunki Polski z sąsiadami na podstawie dodatkowych źródeł	i Białoruś, posługując się różnymi mapami • analizuje konsekwencje gospodarcze konfliktów na Ukrainie • charakteryzuje atrakcje turystyczne Ukrainy na podstawie dodatkowych źródeł oraz fotografii • omawia wpływ konfliktu z Ukrainą na Rosję • uzasadnia potrzebę utrzymywania dobrych relacji z sąsiadami Polski • przygotowuje pracę (np. album, plakat, prezentację multimedialną) na temat inicjatyw zrealizowanych w najbliższym euroregionie na podstawie dodatkowych źródeł informacji
--	---	--	--	---

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7

oparte na *Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa* autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
1. Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy²				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna, południk, równoleżnik, zwrotnik, długość geograficzna, szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południk: 0° i 180° oraz półkulę wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkule: północną i południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa, skala, siatka kartograficzna, legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna, wysokość bezwzględna, poziomic</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych	Uczeń: • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomicowego cechy ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie	Uczeń: • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie	Uczeń: • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i rozciągłość południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomicowego i mapy ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów	Uczeń: • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie

2. Środowisko przyrodnicze Polski				
Uczeń: • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • podaje długość granic z sąsiadującymi państwami • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> • wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski • wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz polodowcowy</i> i <i>rzeźba glacjalna</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne rodzaje skał • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>klimat</i>, <i>ciśnienie atmosferyczne</i>, <i>niż baryczny</i>, <i>wyż baryczny</i> • wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobową wartość temperatury powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury	Uczeń: • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery • omawia proces powstawania gór • wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy polodowcowe • porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy • dokonuje podziału surowców mineralnych • wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej • podaje cechy przejściowości klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej • opisuje wody Europy na	Uczeń: • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski • charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w	Uczeń: • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski • opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy • określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski • opisuje mechanizm powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce • omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku • omawia procesy i czynniki glebotwórcze • opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski • ocenia najważniejsze działania w	Uczeń: • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy • wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski • analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego • ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody

powietrza i wielkość opadów w Polsce - wymienia rodzaje wiatrów - wyjaśnia znaczenie terminu <i>przepływ</i> - wyjaśnia znaczenie terminów <i>system rzeczny, dorzecze, zlewisko</i> - wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski - określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego - podaje główne cechy fizyczne Bałtyku - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> - wymienia typy gleb w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> - wymienia różne rodzaje lasów w Polsce - wymienia formy ochrony przyrody w Polsce - wskazuje na mapie Polski parki narodowe	podstawie mapy ogólnogeograficznej - rozpoznaje typy ujść rzecznych - charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na tle innych mórz świata - opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku - opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce - przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski - omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik lesistości Polski - omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce - podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu - charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce	Polsce ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego	zakresie ochrony środowiska	
--	--	---	------------------------------------	--

3. Ludność i urbanizacja w Polsce

Uczeń: - wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy - wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolicy - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i>	Uczeń: - szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego - prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej - omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 - omawia przestrzenne	Uczeń: - omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce - omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce - porównuje udział	Uczeń: - omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. - omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy - omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na	Uczeń: - analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski - analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego - analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia
---	--	---	--	--

- wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i> - odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> - wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> - wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją - odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski - wymienia główne skupiska Polonii - wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> - wymienia przyczyny migracji wewnętrznych - wymienia mniejszości narodowe w Polsce - wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> - odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki	zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce - omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce - omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce - wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce - określa kierunki napływu imigrantów do Polski - podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce - charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce - podaje przyczyny bezrobocia w Polsce - porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych - wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady - podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną - podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce - podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce	poszczególnych grup wiekowych ludności w Polski na podstawie danych statystycznych - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski - opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce - opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce - porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy - omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce - porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich - określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach - porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich - analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy - analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce - charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce - omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce	podstawie piramidy płci i wieku - omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski - oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego Polsce - charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce - omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce - przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy - omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach - omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji - charakteryzuje przemiany współczesnych miast - omawia problemy mieszkańców dużych miast - analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych - omawia przemiany współczesnych miast	ludności w Europie i w Polsce - ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie - omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce - analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce - omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej
---	---	--	---	---

• odczytuje z mapy zróżnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> • odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> • wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski • wymienia funkcje miast				
4. Rolnictwo i przemysł Polski				
Uczeń: • wymienia funkcje rolnictwa • wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> • wymienia główne uprawy w Polsce • wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hodowla, pogłowie</i> • wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce • wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich • dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy • wymienia funkcje przemysłu • wymienia źródła energii • wymienia typy elektrowni • wskazuje na mapie największe	Uczeń: • opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze głównych upraw w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw • wskazuje rejony warzywnictwa i sadownictwa w Polsce • przedstawia znaczenie gospodarcze produkcji zwierzęcej w Polsce • wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce • omawia cechy polskiego przemysłu • wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski • lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłownicze, wodne i niekonwencjonalne • opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych • opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeładunków w portach morskich Polski	Uczeń: • przedstawia rolnictwo jako sektor gospodarki oraz jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • omawia regiony rolnicze o najkorzystniejszych warunkach do produkcji rolnej w Polsce • przedstawia strukturę użytkowania ziemi w Polsce na tle innych krajów Europy • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę hodowli w Polsce • przedstawia przemysł jako sektor gospodarki i jego rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • omawia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia przemysłu w Polsce • prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę produkcji energii elektrycznej w Polsce na tle wybranych krajów Europy • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę przeładunków w polskich portach morskich	Uczeń: • omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce • charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce • porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy • omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej • analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce • określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce • omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce	Uczeń: • przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej • dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny • przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce

elektrownie w Polsce wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie		opisuje strukturę połowów ryb w Polsce		
5. Usługi w Polsce				
Uczeń: - podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> - wyróżnia rodzaje transportu w Polsce - wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze - wyróżnia rodzaje łączności - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka, walory turystyczne, infrastruktura turystyczna</i> - dokonuje podziału turystyki - wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport, import, bilans handlu zagranicznego</i> - wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski	•Uczeń: - omawia zróżnicowanie usług w Polsce - omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce - omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce - omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce - omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce - omawia czynniki rozwoju turystyki - wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty, znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> - omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego	Uczeń: - przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju - charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków - omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski - podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski - charakteryzuje obiekty znajdujące się na <i>Liście światowego dziedzictwa UNESCO</i> - charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski - przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce	Uczeń: - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce - określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski - prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego - określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski - analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy - ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski - ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki	Uczeń: - ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy - omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski - podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej
6. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski				
Uczeń: - wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego - podaje przyczyny kwaśnych opadów	Uczeń: omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła	Uczeń: - charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska - wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych	Uczeń: - analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych - omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego	Uczeń: ustala na podstawie dostępnych źródeł, jakie regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego
7. Relacje między elementami środowiska geograficznego				
Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> • wymienia przyczyny powodzi w Polsce • wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim • wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wymienia przyczyny wyludniania się wsi oddalonych od dużych miast • wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> • wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski	• opisuje zjawisko powodzi • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią • wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych • podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim • omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności • omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim • omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych • wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego	• wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce • określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników • wyjaśnia wpływ warunków pozaprzrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim • omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy • wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego gminy o dużym spadku liczby ludności • analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego • omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. • wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach • wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych • wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski	• analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej • omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki • wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii • analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem • omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy • określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy • wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich • opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej • omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki • analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie • określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	• określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce • analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki • identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich • ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich • wykazuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju • identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju • identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta
---	--	--	---	---

8. Mój region i moja mała ojczyzna				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> • wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony • wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> • wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny • przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie • wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny	Uczeń: • charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych • rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania • wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym • rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności	Uczeń: • wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie • analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu • prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu • prezentuje główne cechy gospodarki regionu • opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny • omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł	Uczeń: • przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu • analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi • prezentuje na podstawie informacji wyszukiwanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny jako miejsca zamieszkania i rozwoju określonej działalności gospodarczej	Uczeń: • podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej • projektuje na podstawie wyszukiwanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie • wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego • planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie • projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 8 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Azja				
Uczeń: - wskazuje na mapie położenie geograficzne Azji - wymienia formy ukształtowania powierzchni Azji - wymienia strefy klimatyczne Azji na podstawie mapy klimatycznej - wymienia największe rzeki Azji - wymienia strefy aktywności sejsmicznej w Azji na podstawie mapy geologicznej - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wulkanizm</i> - odczytuje z mapy nazwy największych wulkanów w Azji - wskazuje na mapie zasięg Ognistego Pierścienia Pacyfiku - wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Azji - wymienia główne uprawy w Azji na podstawie mapy gospodarczej - określa cechy położenia Japonii na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia cechy środowiska naturalnego Japonii - wymienia główne uprawy w Japonii - określa cechy położenia Chin na podstawie mapy ogólnogeograficznej - lokalizuje na mapie ośrodki przemysłu zaawansowanych technologii w Chinach - wymienia główne uprawy w Chinach i opisuje ich rozmieszczenie na podstawie mapy gospodarczej - określa położenie geograficzne Indii - porównuje liczbę ludności Chin i Indii	Uczeń: - opisuje linię brzegową Azji na podstawie mapy świata - charakteryzuje zróżnicowanie środowiska geograficznego Azji - przedstawia kontrasty w ukształtowaniu powierzchni terenu Azji - omawia czynniki klimatyczne kształtujące klimat Azji - omawia strefy roślinne Azji - omawia budowę wulkanu na podstawie ilustracji - wymienia typy wulkanów i podaje ich główne cechy - wskazuje na mapie obszary Azji o korzystnych i niekorzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa - wymienia czołówkę państw azjatyckich w światowych zbiorach roślin uprawnych na podstawie infografiki - charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Japonii - omawia strukturę zatrudnienia w Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - omawia warunki naturalne rozwoju rolnictwa w Japonii - przedstawia cechy rolnictwa Japonii na podstawie analizy danych statystycznych - określa różnorodność cech środowiska geograficznego Chin na podstawie	Uczeń: - omawia budowę geologiczną Azji na podstawie mapy tematycznej - omawia cyrkulację monsunową i jej wpływ na klimat Azji - charakteryzuje kontrasty klimatyczne i roślinne w Azji na podstawie mapy tematycznej - omawia czynniki wpływające na układ sieci rzecznej w Azji - omawia płytową budowę litosfery na podstawie map tematycznych - wyjaśnia przyczyny występowania trzęsień ziemi i tsunami w Azji - opisuje przebieg trzęsienia ziemi - omawia warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Azji - opisuje ekstremalne zjawiska klimatyczne i ich skutki w Japonii - opisuje skutki występowania tajfunów na obszarze Japonii - omawia bariery utrudniające rozwój gospodarki Japonii - omawia znaczenie i rolę transportu w gospodarce Japonii - omawia cechy gospodarki Chin - analizuje wielkości PKB w Chinach na tle innych krajów świata na podstawie danych statystycznych - charakteryzuje tradycyjne rolnictwo i warunki rozwoju rolnictwa Chin - przedstawia problemy demograficzne Indii	Uczeń: - analizuje azjatyckie rekordy dotyczące rzeźby terenu, linii brzegowej i hydrosfery na podstawie infografiki - omawia powstawanie Himalajów i rowów oceanicznych - przedstawia sposoby zabezpieczania ludzi przed skutkami trzęsień ziemi - omawia warunki klimatyczne w Azji wpływające na rytm uprawy ryżu - omawia znaczenie uprawy ryżu dla krajów Azji Południowo-Wschodniej - wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami w Japonii - analizuje źródła gospodarczego rozwoju Japonii - charakteryzuje cechy nowoczesnej gospodarki Japonii oraz rodzaje produkcji przemysłowej - uzasadnia, że gospodarka Japonii należy do najnowocześniejszych na świecie - przedstawia problemy demograficzne i społeczne Chin z uwzględnieniem przyrostu naturalnego na podstawie analizy danych statystycznych - omawia znaczenie nowoczesnych kolei w rozwoju gospodarczym Chin - omawia kontrasty etniczne, językowe i religijne w Indiach - charakteryzuje cechy gospodarki Indii i możliwości ich rozwoju - omawia znaczenie ropy naftowej	Uczeń: - wyjaśnia, dlaczego na wschodnich wybrzeżach Azji występuje wiele wulkanów - udowadnia słuszność stwierdzenia, że Azja to kontynent kontrastów geograficznych - omawia wpływ budowy geologicznej na występowanie rowów tektonicznych, wulkanów, trzęsień ziemi i tsunami - ocenia skutki trzęsień ziemi dla obszarów gęsto zaludnionych - wyjaśnia na podstawie mapy ogólnogeograficznej i analizy danych statystycznych, dlaczego grunty orne mają niewielki udział w strukturze użytkowania ziemi w Azji - wykazuje związki między cechami klimatu monsunowego a rytmem upraw i „kulturą ryżu” w Azji Południowo-Wschodniej - ocenia znaczenie warunków przyrodniczych i czynników społeczno-kulturowych w tworzeniu nowoczesnej gospodarki Japonii - omawia wpływ gospodarki Chin na gospodarkę światową - opisuje główne problemy indyjskiego społeczeństwa oraz przedstawia ich przyczyny

oraz odczytuje z wykresu ich prognozę - wymienia największe aglomeracje Indii i wskazuje je na mapie - wyjaśnia znaczenie terminu <i>slumsy</i> - wymienia główne rośliny uprawne w Indiach i wskazuje na mapie tematycznej regiony ich występowania - wymienia surowce mineralne w Indiach i wskazuje na mapie regiony ich występowania - określa położenie geograficzne Bliskiego Wschodu - wymienia państwa leżące na Bliskim Wschodzie na podstawie mapy politycznej - wskazuje na mapie miejsca konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie	mapy tematycznej - omawia czynniki przyrodnicze sprzyjające osadnictwu w Chinach - przedstawia nierównomierne rozmieszczenie ludności Chin na podstawie mapy gęstości zaludnienia - omawia główne kierunki produkcji rolnej w Chinach - omawia cechy środowiska geograficznego Półwyspu Indyjskiego - podaje przyczyny powstawania slumsów w Indiach - omawia warunki uprawy roślin w Indiach na podstawie mapy tematycznej - charakteryzuje indyjską Dolinę Krzemową - omawia cechy środowiska przyrodniczego Bliskiego Wschodu - omawia wielkość zasobów ropy naftowej na świecie i na Bliskim Wschodzie na podstawie wykresu i mapy tematycznej - przedstawia cele organizacji OPEC	- omawia system kastowy w Indiach - przedstawia zróżnicowanie indyjskiej edukacji - analizuje strukturę zatrudnienia i strukturę PKB Indii na podstawie wykresu - charakteryzuje przemysł przetwórczy Indii - omawia zróżnicowanie religijne na Bliskim Wschodzie - omawia wpływ religii na życie muzułmanów - przedstawia znaczenie przemysłu naftowego w krajach Bliskiego Wschodu	w rozwoju ekonomicznym państw Bliskiego Wschodu omawia źródła konfliktów zbrojnych i terroryzmu na Bliskim Wschodzie	analizuje skutki występowania konfliktów zbrojnych na Bliskim Wschodzie
---	--	--	---	---

II. Afryka

Uczeń: - określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia strefy klimatyczne Afryki - wymienia największe rzeki i jeziora Afryki - wymienia czynniki przyrodnicze wpływające na rozwój rolnictwa w Afryce - wymienia główne uprawy w Afryce - wymienia surowce mineralne Afryki na podstawie mapy gospodarczej - wskazuje obszary występowania surowców mineralnych na terenie Afryki - wymienia atrakcyjne turystycznie państwa Afryki - określa położenie geograficzne Etiopii - wyjaśnia różnicę między głodem a niedożywieniem - wymienia państwa w Afryce dotknięte głodem i niedożywieniem - określa położenie geograficzne Kenii - wymienia obiekty turystyczne na terenie Kenii	Uczeń: - omawia cechy ukształtowania powierzchni Afryki - wymienia cechy różnych typów klimatu w Afryce na podstawie klimatogramów - charakteryzuje sieć rzeczną i jeziora Afryki - omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa w Afryce - charakteryzuje znaczenie hodowli zwierząt w krajach Afryki - przedstawia zróżnicowanie PKB w różnych państwach Afryki na podstawie analizy danych statystycznych - omawia przemysł wydobywczy w Afryce - wskazuje państwa w Afryce dotknięte problemem głodu i niedożywienia na podstawie mapy tematycznej - analizuje niedożywienie ludności w Afryce na podstawie wykresu - przedstawia ruch turystyczny Kenii na podstawie analizy danych statystycznych	Uczeń: - omawia wpływ czynników klimatotwórczych na klimat Afryki - omawia rozmieszczenie opadów atmosferycznych w Afryce na podstawie mapy klimatycznej - omawia udział rolnictwa w strukturze zatrudnienia w wybranych państwach Afryki na podstawie wykresu - omawia gospodarkę w strefie Sahelu - omawia cechy gospodarki krajów Afryki na podstawie analizy danych statystycznych - przedstawia nowoczesne działy gospodarki Afryki - omawia rozwój i znaczenie usług w Afryce - omawia przyczyny niedożywienia ludności w Etiopii - opisuje zmiany w poziomie niedożywienia ludności Etiopii - wymienia obiekty w Kenii wpisane na listę dziedzictwa UNESCO - opisuje walory kulturowe Kenii na podstawie wybranych źródeł informacji	Uczeń: - omawia związek budowy geologicznej Afryki z powstawaniem rowów tektonicznych - wyjaśnia cyrkulację powietrza w strefie międzyzwrotnikowej - omawia przyczyny procesu pustoszenia w strefie Sahelu - omawia typy rolnictwa w Afryce - przedstawia czynniki ograniczające rozwój gospodarki w Afryce - omawia skutki niedożywienia ludności w Etiopii - omawia bariery ograniczające rozwój turystyki w Afryce - omawia walory przyrodnicze Kenii wpływające na rozwój turystyki	Uczeń: - wyjaśnia istnienie strefowości klimatyczno-roślinno-glebowej w Afryce - wyjaśnia związki między warunkami przyrodniczymi a możliwościami gospodarowania w strefie Sahelu - ocenia skutki stosowania rolnictwa żarowo-odłogowego i plantacyjnego w Afryce Zachodniej - przedstawia rolę chińskich inwestycji na kontynencie afrykańskim - przedstawia sposoby walki z głodem ludności Afryki na przykładzie Etiopii - określa związki między warunkami przyrodniczymi i kulturowymi a rozwojem turystyki na przykładzie Kenii - przedstawia argumenty pomagające przełamywać stereotypy na temat Afryki
III. Ameryka Północna i Ameryka Południowa				
Uczeń: - określa położenie geograficzne Ameryki - wymienia nazwy mórz i oceanów oblewających Amerykę Północną	Uczeń: wymienia nazwy państw leżących w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej	Uczeń: - charakteryzuje budowę geologiczną Ameryki - omawia czynniki klimatyczne	Uczeń: wykazuje związek ukształtowania powierzchni z budową geologiczną w Ameryce	Uczeń: ustala prawidłowości w ukształtowaniu powierzchni Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie

i Amerykę Południową - wymienia największe rzeki Ameryki i wskazuje je na mapie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>tornado, cyklon tropikalny</i> - wskazuje na mapie Aleję Tornad - wymienia nazwy wybranych cyklonów tropikalnych w XXI wieku - określa położenie geograficzne Amazonii - omawia florę i faunę lasów równikowych - podaje liczbę ludności Ameryki Północnej i Ameryki Południowej na podstawie wykresu - wymienia główne odmiany człowieka zamieszkujące Amerykę - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji, aglomeracja, megalopolis</i> - wymienia obszary słabo i gęsto zaludnione w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej i wskazuje je na mapie - wymienia największe miasta i aglomeracje Ameryki Północnej i Ameryki Południowej i wskazuje na mapie - przedstawia położenie geograficzne Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej - wymienia główne uprawy na terenie Kanady - wskazuje zasięg występowania głównych upraw w Kanadzie na mapie gospodarczej - określa położenie geograficzne Stanów Zjednoczonych - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>produkt światowy brutto, technopolia</i> - wymienia główne działy przemysłu w Stanach Zjednoczonych - wymienia rodzaje usług wyspecjalizowanych w Stanach Zjednoczonych	- podaje główne cechy ukształtowania powierzchni Ameryki - wymienia strefy klimatyczne Ameryki - omawia przyczyny powstawania tornad i cyklonów tropikalnych - podaje główne rejony występowania cyklonów tropikalnych i kierunki ich przemieszczania się - podaje cechy środowiska geograficznego Amazonii - omawia cechy klimatu Amazonii - podaje przyczyny zróżnicowania etnicznego i kulturowego Ameryki - przedstawia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Ameryce Północnej i Ameryce Południowej - analizuje liczbę ludności miejskiej w ogólnej liczbie ludności państw Ameryki na podstawie mapy tematycznej - przedstawia cechy położenia geograficznego Kanady na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia ukształtowanie powierzchni Kanady - przedstawia czynniki wpływające na klimat Kanady - omawia strukturę użytkowania ziemi w Kanadzie na podstawie wykresu - opisuje cechy położenia geograficznego Stanów Zjednoczonych - wymienia czynniki wpływające na rozwój Doliny Krzemowej - omawia strukturę użytkowania ziemi w Stanach Zjednoczonych na podstawie wykresu	wpływające na klimat Ameryki - porównuje strefy klimatyczne ze strefami roślinnymi w Ameryce - charakteryzuje wody powierzchniowe Ameryki na podstawie mapy ogólnogeograficznej - omawia mechanizm powstawania tornad i cyklonów tropikalnych - podaje przyczyny wysokich rocznych sum opadów atmosferycznych w Amazonii - opisuje piętrowość wilgotnych lasów równikowych w Amazonii - omawia wielkie migracje w historii zasiedlania Ameryki - omawia zmiany liczby ludności w Ameryce na przestrzeni lat na podstawie wykresu - omawia rozwój miast Ameryki na podstawie wybranych źródeł - podaje przykłady megalopolis w Ameryce i wskazuje je na mapie - podaje przyczyny powstawania slumsów w wielkich miastach na przykładzie Ameryki Południowej - przedstawia zasięg występowania lasów w Kanadzie na podstawie mapy tematycznej - przedstawia miejsce Kanady w światowym eksporcie wybranych produktów rolnych na podstawie wykresu - omawia znaczenie przemysłu i jego kluczowe działy w Stanach Zjednoczonych - omawia cechy rolnictwa Stanów Zjednoczonych	- omawia związek stref klimatycznych ze strefami roślinnymi w Ameryce - przedstawia skutki występowania tornad i cyklonów tropikalnych w Ameryce - omawia ekologiczne następstwa wylesiania Amazonii - podaje kierunki gospodarczego wykorzystania Amazonii - przedstawia sytuację rdzennej ludności w Ameryce - przedstawia negatywne skutki urbanizacji w Ameryce - określa cechy megalopolis w Ameryce Północnej - omawia czynniki wpływające na przebieg północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie - opisuje cechy gospodarstw wielkoobszarowych na terenie Kanady - charakteryzuje wybrane wskaźniki rozwoju gospodarczego Stanów Zjednoczonych - omawia znaczenie usług wyspecjalizowanych w gospodarce Stanów Zjednoczonych - omawia przyczyny marnowania żywności na przykładzie Stanów Zjednoczonych	map tematycznych - przedstawia sposoby ochrony przed nadchodzącym cyklonem na podstawie wybranych źródeł informacji - przedstawia działania człowieka mające na celu ochronę walorów przyrodniczych Amazonii - omawia skutki zanikania kultur pierwotnych na przykładzie Ameryki Północnej i Ameryki Południowej - opisuje problemy ludności mieszkających w slumsach na podstawie materiałów źródłowych - wykazuje zależność między ukształtowaniem powierzchni, cyrkulacją powietrza, odległością od morza, prądami morskimi a przebiegiem północnej granicy upraw i lasów w Kanadzie - omawia cechy charakterystyczne gospodarki Kanady z uwzględnieniem surowców mineralnych, rozwoju przemysłu i handlu - ocenia wpływ przemysłu zaawansowanych technologii na rozwój gospodarki Stanów Zjednoczonych - ocenia rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej na podstawie analizy danych statystycznych
---	--	---	---	---

IV. Australia i Oceania				
Uczeń: • określa położenie geograficzne Australii i Oceanii • wymienia największe pustynie Australii na podstawie mapy • wyjaśnia znaczenie terminu <i>basen arzezyjski</i> • wymienia endemity w Australii oraz na wyspach Oceanii • przedstawia liczbę ludności i gęstość zaludnienia w Australii na podstawie mapy tematycznej i analizy danych statystycznych • wymienia największe miasta Australii oraz wskazuje je na mapie	Uczeń: • charakteryzuje środowisko przyrodnicze Australii i Oceanii • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Australii • wymienia strefy klimatyczne w Australii • charakteryzuje wody powierzchniowe Australii • omawia czynniki przyrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w Australii • omawia występowanie surowców mineralnych w Australii na podstawie mapy tematycznej	Uczeń: • wymienia cechy charakterystyczne poszczególnych typów klimatu w Australii na podstawie klimatogramów • omawia strefowość roślinną w Australii na podstawie mapy tematycznej • omawia bariery utrudniające zamieszkanie Australii • charakteryzuje rdzennych mieszkańców Australii • omawia cechy rolnictwa Australii na tle warunków przyrodniczych • przedstawia znaczenie turystyki w rozwoju gospodarki Australii i Oceanii	Uczeń: • wyjaśnia wpływ położenia Australii na klimat • omawia zasoby wód artezyjskich i ich rolę w gospodarce Australii • wyjaśnia, dlaczego Australia jest atrakcyjna dla imigrantów • omawia znaczenie przemysłów przetwórczego i zaawansowanych technologii w rozwoju Australii	Uczeń: • wykazuje zależność między klimatem a zasobami wód powierzchniowych w Australii • wykazuje zależność pomiędzy rozmieszczeniem ludności a warunkami naturalnymi występującymi w Australii • określa główne cechy gospodarki Australii na tle warunków przyrodniczych
V. Obszary okołobiegunowe				
Uczeń: • określa położenie geograficzne obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>góra lodowa, pak lodowy, lądolód, lodowce szelfowe, nunataki</i> • wymienia gatunki roślin i zwierząt na obszarach Arktyki i Antarktyki • wymienia surowce mineralne na obszarach Arktyki i Antarktyki • wskazuje na mapie Antarktydy położenie polskiej stacji badawczej Henryka Arctowskiego	Uczeń: • wymienia cechy środowiska przyrodniczego obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat Arktyki i Antarktyki • wymienia zagrożenia środowiska naturalnego obszarów polarnych	Uczeń: • opisuje zjawisko dnia polarnego i nocy polarnej na obszarach okołobiegunowych • charakteryzuje ludy zamieszkujące Arktykę oraz warunki ich życia • opisuje warunki życia w polarnej stacji badawczej	Uczeń: • porównuje środowisko przyrodnicze Arktyki i Antarktyki • wyjaśnia, dlaczego Antarktyda jest największą pustynią lodową • prezentuje osiągnięcia polskich badaczy obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia status prawny Antarktydy	Uczeń: • omawia zmiany w środowisku przyrodniczym obszarów polarnych • charakteryzuje cele oraz zakres badań prowadzonych w Arktyce i w Antarktyce na podstawie na podstawie dostępnych źródeł • omawia wkład Polaków w badania obszarów polarnych na podstawie dostępnych źródeł

RELIGIA

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY IV SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Miejsca pełne BOGActw” nr AZ-21-02/12-KI-1/12
zgodnego z programem nauczania „Odkrywamy tajemnice Bożego świata” nr AZ-2-02/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pisma Świętego. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza)	•dokładna znajomość cytatów z lekcji	•przycięcie sensu cytatu własnymi słowami	•niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu	•skojarzenia z treścią cytatu	•brak jakiegokolwiek znajomości cytatów
	•wszystkie tematy •zapisy	•starannie prowadzony •wszystkie tematy i notatki	•zeszyt staranny •luki w zapisach	•zeszyt czytelny •braki notatek, prac	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach	•brak zeszytu

2. Zeszyt przedmiotowy (zeszyt ćwiczeń)	•prace domowe •staranne pismo •własne materiały •ilustracje itp.	•prace domowe	(sporadyczne do 5 tematów)	domowych (do 40% tematów)	(do 70% tematów)	
3. Prace domowe	•staranne wykonanie •treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•wskazują na zrozumienie tematu •niezbyt twórcze	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy •na temat	•praca nie na temat •brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Testy i sprawdziany	•wszystkie polecenia wykonane poprawnie •rozwiązane też zadanie dodatkowe	•75% spełnionych wymagań podstawowych (łatwe, praktyczne, przydatne życiowo, niezbędne) •75% spełnionych wymagań rozszerzających (bardzo trudne i trudne, teoretyczne, naukowe)	•75% zadań podstawowych •50% wymagań •rozszerzających	•75% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych (bardzo łatwe i łatwe, niezbędne w dalszej edukacji)	•50% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych	•poniżej 30% odpowiedzi dotyczących wiedzy podstawowej
5. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytacie uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
6. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
7. Inscenizacje, gazetka szkolna,	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w			

praca na rzecz Kościoła i inne	•aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.) •reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie przedmiotowym (olimpiadzie)	apostolską	rekolekcjach szkolnych			
--------------------------------	---	------------	------------------------	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

• SEMESTR I

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
I. Wielki kosmos i moje podwórko •	– wymienia miejsca odwiedzane podczas wakacji – wymienia zjawiska i stworzenia, które obserwuje w przyrodzie – wie, że wszystko, co istnieje, jest dobre, bo pochodzi od Boga – wie, że Biblia zawiera słowo kochającego Boga, który stworzył świat – wyraża szacunek względem Biblii jako księgi o miłości Boga do człowieka – wymienia miejsca, w których czuje (czuł) się szczęśliwy – wymienia osoby, którym	– wskazuje przykłady obecności Boga w przyrodzie – rozpoznaje w pięknie przyrody stwórcze dzieło Boga – wie, że o stworzeniu świata dowiadujemy się z Biblii – określa znaczenie słowa „Biblia” – wyjaśnia, dlaczego Biblia jest księgą świętą – wie, że treść Starego Testamentu dotyczy wydarzeń od stworzenia świata i przygotowuje do narodzenia Pana Jezusa – zna treść biblijnego fragmentu o raju (Rdz 2,8-10.15) – podaje przykłady zachowań, które niszczą poczucie szczęścia – zna treść biblijnego opowiadania o grzechu pierwszych ludzi – własnymi słowami wypowiada treść Bożej obietnicy Rdz 3,14-15 – wie, że zapowiedź przyjścia Zbawiciela jest	– chętnie opowiada swoje wakacyjne wspomnienia – interpretuje proste teksty biblijne mówiące o stworzeniu – układa własną modlitwę dziękczynną za dzieło stworzenia – potrafi wyjaśnić, dlaczego pierwszą część Pisma Świętego nazywamy Starym Testamentem, a drugą Nowym Testamentem – wskazuje „dobre miejsca” w swoim otoczeniu – na podstawie tekstu biblijnego wyjaśnia, na czym polegało szczęście ludzi w raju – interpretuje biblijne opowiadanie o grzechu pierwszych ludzi – przeprasza Boga w modlitwie za swoje grzechy – interpretuje tekst Protoewangelii	– wypowiada modlitwę dziękczynną za napotkane piękno i doświadczone dobro – wyraża zainteresowanie tekstami biblijnymi – uzasadnia, że słowo Boże zawarte w Piśmie Świętym jest dla nas przewodnikiem na drodze do wiecznego szczęścia – uzasadnia, że warunkiem szczęścia jest otrzymywanie i okazywanie miłości – wyjaśnia, na czym polega zło każdego grzechu – umie zastosować uczynki miłosierdzia w sytuacjach problemowych – definiuje pojęcia: cichy i pokorny, zadośćuczynienie,	– wyraża odpowiedzi alną troskę o przyrodę.

	zawdzięcza swoje poczucie szczęścia – wie, że grzech niszczy przyjaźń człowieka z Bogiem – wie, że Bóg poszukuje ludzi, którzy od Niego odeszli i pragnie ich zbawienia – podaje zasady odprowadzania dziewięciu pierwszych piątków miesiąca – potrafi posługiwać się książeczką pierwszopiątkową (zaznaczyć pierwsze piątki kolejnych miesięcy) – potrafi modlić się na różańcu	wyrazem miłości Boga do człowieka – zna uczynki miłosierdzia co do duszy – pamięta i rozumie treść Mt 11,28 – wymienia najważniejsze obietnice Jezusa objawione św. M. Alacoque – wyraża pragnienie korzystania z obietnic Jezusa – wie, że Matka Boża objawiała się w Fatimie co miesiąc od 13 V do 13 X 1917 r. – podaje imiona dzieci fatimskich i opowiada o ich spotkaniu z Maryją – rozpoznaje i opisuje figurę Matki Bożej Fatimskiej	Rdz 3,14-15 – wyjaśnia, na czym polega zbawienie – umie zastosować uczynki miłosierdzia w sytuacjach typowych – potrafi określić, za co chce wynagrodzić Jezusowi, podejmując praktykę pierwszych piątków – podejmuje postanowienie korzystania w pierwsze piątki z sakramentu pokuty i Eucharystii i z zaangażowaniem je realizuje – omawia treść przesłania Matki Bożej w Fatimie – wyraża szacunek dla Matki Bożej, spełniając jej prośbę wypowiedzianą w Fatimie (chętnie modli się na różańcu)	wynagrodzenie – wyjaśnia znaczenie modlitwy różańcowej w nawiązaniu do objawień fatimskich	
II. Szlak patriarchów •	– wymienia powody, z jakich ludzie zmieniają miejsce zamieszkania – uzasadnia, dlaczego Kanaan jest ziemią świętą – podaje powody osiedlania się Izraelitów w Egipcie – wie, że po śmierci Józefa Izraelici byli zmuszani do niewolniczej pracy i prosili Boga o pomoc – opowiada historię przejścia Izraelitów przez Morze Czerwone – charakteryzuje niebezpieczeństwa czyhające na pustyni – wyjaśnia znaczenie słowa „przykazanie” (to,	– wymienia Boże obietnice dane Abrahamowi – wymienia potomków Abrahama (Izaak i Jakub, który miał 12 synów) – zna historię tworzenia się narodu izraelskiego (wybranego), – podaje przykłady ludzi z własnego regionu, którzy zasłużyli się dla dobra Ojczyzny – charakteryzuje rolę Józefa (syna Jakuba) na dworze faraona – wie, że Mojżesz był Izraelitą wychowanym na dworze faraona i że Bóg powierzył mu wyprowadzenie swego ludu z niewoli – wymienia zjawiska, którymi posłużył się Bóg, karząc Egipcjan – wymienia przejawy Bożej opieki nad Izraelitami podczas wędrówki przez pustynię (nakarmienie przepiórkami i manną, woda ze skały) – wymienia sytuacje, w których powinien zwracać się do Boga z prośbą o pomoc	– interpretuje obietnice, jakie Bóg dał Abrahamowi – charakteryzuje wartość ziemi Kanaan dla potomków Abrahama – charakteryzuje niewolniczą pracę Izraelitów w Egipcie – wyjaśnia, że Boża interwencja jest odpowiedzią na modlitwę Izraelitów – wyjaśnia znaczenie przejścia Izraelitów przez Morze Czerwone w ucieczce przed wojskiem faraona – opisuje reakcję Izraelitów na trudy wędrówki przez pustynię – uzasadnia, że każde z Bożych przykazań jest ważne i żadnego nie wolno lekceważyć – wyraża przekonanie, że dobro jest owocem przestrzegania Bożych przykazań – omawia niewierności Izraelitów	– charakteryzuje postawę Abrahama wobec Bożego słowa – wyjaśnia znaczenie zbudowania ołtarza dla Pana – dba o własny rozwój dla dobra Ojczyzny – wyjaśnia, dlaczego Izraelici w Egipcie stali się niewolnikami – sprzeciwia się wszelkiej krzywdzie i niesprawiedliwości – uzasadnia, że w sytuacji bez wyjścia Bóg znajduje rozwiązanie – wyraża gotowość pomocy innym w ich trudnych sytuacjach – charakteryzuje Boże	

	co przykazane, nakazane) i wymienia Boże przykazania – wymienia miejsca, w których chrześcijanin doświadcza szczególnej bliskości Boga – wymienia powody, dla których ludzie odwiedzają cmentarze – wymienia ostateczne rzeczy człowieka – wymienia wartości, dla których ludzie gotowi są poświęcić własne życie – podaje przykłady ludzkich osądów oraz spraw rozstrzyganych w procesach sądowych – wie, że w okresie Adwentu przygotowujemy się na przyjście Zbawiciela – wie, co to są postanowienia adwentowe	– wie, że Bóg dał ludziom przykazania na górze Synaj i zobowiązał do ich przestrzegania – wie, że Namiot Spotkania, czyli Przybytek, był przenośną świątynią w obozie Izraelitów podczas ich wędrówki przez pustynię – wie, że w Namiocie Spotkania znajdowała się Arka Przymierza – złożona przenośna skrzynia, w której przechowywano tablice Bożych przykazań – wyjaśnia znaczenie sakramentu pokuty i pojednania dla chrześcijanina – wyjaśnia pojęcia: czyściec, niebo, piekło – wyjaśnia chrześcijańskie znaczenie dni 1 i 2 listopada – wyraża modlitewną troskę o zmarłych – wskazuje miejsca pamięci poświęcone bohaterom w swoim środowisku i kraju – uzasadnia, dlaczego oddajemy cześć bohaterom narodowym – na podstawie tekstu Mt 25,31-46 wymienia postawy i zachowania nagradzane przez Boga i te, które zasługują na potępienie – zna treść biblijnego fragmentu Iz 63,16b.19b; 64,4.7 – charakteryzuje postawę człowieka, który się nawraca	wobec Boga pod górą Synaj – uzasadnia, dlaczego modlimy się przy grobach zmarłych – uzasadnia obowiązek troski o groby naszych bliskich, a także nieznanych nam zmarłych – uzasadnia, że miłość Ojczyzny oraz pamięć o jej bohaterach jest naszym obowiązkiem – wyraża szacunek dla miejsc pamięci o bohaterach – wyjaśnia różnice między sądem Bożym, a ludzkimi sądami – interpretuje tekst biblijny Iz 63,16b.19b; 64,4.7 jako wezwanie do nawrócenia i oczekiwania na przyjście Jezusa – podejmuje konkretne postanowienia przemiany życia	obietnice związane z wypełnianiem przykazań – wyjaśnia znaczenie Namiotu Spotkania dla Mojżesza i całego ludu izraelskiego (Mojżesz rozmawiał tam z Bogiem, prosząc Go o przebaczenie niewierności ludu) – wdraża w życie praktykę „namiotu spotkania”, starając się o jej systematyczność – wyraża szacunek dla zmarłych, dbając o ich groby – wyraża gotowość rezygnacji z tego, co przyjemne, na rzecz tego, co pożyteczne lub konieczne – charakteryzuje Bożą sprawiedliwość – stara się o powściągliwość w osądzaniu innych ludzi	
III. Ziemia Bożej obietnicy •	– wie, że Arka Przymierza była dla Izraelitów znakiem obecności Boga (przechowywano w niej tablice Bożych przykazań) – wie, że Bóg pomaga ludziom, gdy wypełniają Jego wolę – wie, że król Dawid pokonał wrogów Izraela i przeniósł Arkę Przymierza do Jerozolimy – podaje przykłady spraw	– opowiada o przejściu Izraelitów przez Jordan – wskazuje przeszkody, jakie w swoim życiu może pokonać z Bożą pomocą – opowiada o zdobyciu Jerycha przez Izraelitów – wymienia ważne wydarzenia w dziejach Izraela po zajęciu ziemi Kanaan – wyjaśnia, na czym polega panowanie Boga w naszym życiu – wie, że świątynię w Jerozolimie wybudował Salomon – wskazuje, co zastąpiła świątynia i dlaczego	– wyjaśnia znaczenie przekroczenia Jordanu w wędrówce do Ziemi Obiecanej (spełnienie Bożej obietnicy), – na podstawie tekstu biblijnego wyjaśnia, na czym polega burzenie duchowych murów (grzechu), – interpretuje ponoszone przez Izraelitów klęski w walkach z nieprzyjaciółmi jako Bożą karę za ich niewierność wobec Boga – wyjaśnia znaczenie wprowadzenia Arki Przymierza do Jerozolimy	– określa, w jaki sposób Bóg pomaga nam w pokonywaniu przeszkód spotykanych na drodze do nieba – prezentuje postawę sumienności, szacunku, dobroci w drodze do nieba – uzasadnia konieczność wypełniania woli Bożej w zdobywaniu cnót i kształtowaniu charakteru – uzasadnia wartość i potrzebę wypełniania woli	– wyraża troskę o swój parafialny kościół oraz o świątynię swego serca – wyraża troskę o sprawiedliwość i zgodę, przyczyniając się do

	w swoim życiu, o których powinien rozmawiać z Bogiem – uzasadnia potrzebę posiadania budowli (kościołów), w których oddajemy cześć Bogu – wskazuje sposoby łagodzenia konfliktów między ludźmi – wie, że Bóg wychowuje swój lud również poprzez karcenie	– zna tekst biblijny mówiący o sercu chrześcijanina jako świątyni Ducha Świętego – wie, że 10 pokoleń Izraela zbuntowało się przeciw pokoleniu Judy – wie, że w wyniku podziału kraju powstały dwa państwa: Królestwo Judy i Królestwo Izraela – ceni zgodne współdziałanie w grupie koleżeńskej – opowiada o wygnaniu babilońskim i powrocie Izraelitów z niewoli – wyjaśnia porównanie grzechu do niewoli, a nawrócenia do powrotu z niej	– charakteryzuje znaczenie świątyni dla narodu izraelskiego – wyjaśnia, dlaczego doszło do podziału królestwa izraelskiego – interpretuje niewolę babilońską jako skutek odwrócenia się Izraelitów od Boga	Bożej – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia, że serce chrześcijanina jest Bożą świątynią – uzasadnia, że brak porozumienia między ludźmi, szczególnie poczucie niesprawiedliwości, prowadzi do bolesnych podziałów – wyjaśnia porównanie grzechu do zniszczenia świątyni własnego serca, a nawrócenie do jej odbudowy	łagodzenia konfliktów w swoim otoczeniu
IV. Szlak Pana Jezusa • (tematy 26-31)	– wie, że dialog Maryi z Aniołem zawiera się w modlitwie „Anioł Pański” – wie, że mieszkająca w Ain Karim Elżbieta była krewną Maryi i spodziewała się dziecka – opisuje warunki w jakich narodził się Jezus – wie, że Jezus jest Synem Boga urodzonym przez Maryję – wymienia członków Świętej Rodziny – wie, że św. Józef był opiekunem Jezusa – wymienia praktyki religijne, które są jego obowiązkiem – na podstawie tekstu Mt 3,13-17 opowiada o chrzcie Jezusa	– wie, że w Nazarecie mieszkała Maryja i tam odwiedził ją Anioł Gabriel – mówi z pamięci modlitwę „Anioł Pański” – podaje motywy odwiedzin Maryi u Elżbiety – wie, że ze słów, jakimi Elżbieta pozdrowiła Maryję (wraz ze słowami Anioła), zbudowana jest modlitwa „Pozdrowienie Anielskie” – uzasadnia potrzebę częstego przystępowania do Komunii Świętej, łącząc tę praktykę z chętną pomocą bliźnim – wie, że Maryja z Józefem wyruszyli do Betlejem z powodu ogłoszonego spisu ludności – orientuje się w odległości między Nazaretem a Betlejem – wymienia miejsca pobytu Świętej Rodziny po ucieczce z Betlejem – określa swoje zadania w rodzinie – wie, że obowiązek pielgrzymowania do świątyni dotyczył Izraelitów od 13. roku życia – na podstawie tekstu biblijnego opowiada o pielgrzymce Świętej Rodziny do świątyni – wymienia, kto objawił się w czasie chrztu Jezusa – podaje datę i miejsce swojego chrztu	– pokazuje na mapie Nazaret – w modlitwie „Anioł Pański” wskazuje słowa pochodzące z Pisma Świętego – wyraża gotowość dzielenia się wiadomością o bliskim przyjściu Zbawiciela – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia pośpiech i radość Maryi wędrującej do Ain Karim – w tekście modlitwy „Pozdrowienie Anielskie” wskazuje słowa, którymi Elżbieta powitała Maryję – omawia okoliczności narodzenia Jezusa – wymienia osoby, które przyszły do Dzieciątka i oddały Mu pokłon – okazuje szacunek ludziom ubogim – wyjaśnia, na czym polegało życie ukryte Pana Jezusa – rzetelnie wypełnia obowiązki domowe i modli się za swoją rodzinę – wyjaśnia różnicę między pielgrzymką a wycieczką – określa hierarchię wartości w	– wyjaśnia, że Bóg zapowiadając narodzenie Zbawiciela realizuje obietnicę Protoewangelii – wyjaśnia słowa modlitwy „Anioł Pański” – na podstawie mapy i fotografii charakteryzuje drogę między Nazaretem i Ain Karim – wyraża gotowość naśladowania Maryi w Jej służbie, chętnie pomaga innym – wyjaśnia, co oznaczał pokłon oddawany Jezusowi – podaje „sposoby uświęcania się w życiu rodzinnym” – wyjaśnia słowa Jezusa „Powinienem być w tym, co należy do mego Ojca” – charakteryzuje dary otrzymane na chrzcie – wyraża wdzięczność za	•

			swoim życiu – wyraża troskę o wypełnianie praktyk religijnych, uznając je za swój obowiązek – wyjaśnia, co to znaczy być dzieckiem Bożym – potrafi złożyć wyznanie wiary według obrzędów chrztu – pokazuje na mapie rzekę Jordan	chrzest i związane z nim łaski	
--	--	--	--	--------------------------------	--

• SEMESTR II

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
IV. Szlak Pana Jezusa • (tematy 32-39)	– wie, że Jezus dużo się modlił, a góra była ulubionym miejscem Jego modlitwy – zna treść perykopy o uciszeniu burzy (Mk 4,35-41) – zna treść perykopy o uzdrowieniu sługi setnika – wie, że przed przyjęciem Najświętszego Sakramentu konieczne jest „uzdrowienie duszy” – zna treść perykopy o cudownym rozmnożeniu chleba (Łk 9,12-17) – wymienia sposoby poszanowania chleba – zna treść perykopy o przemienieniu Pana Jezusa – wyjaśnia pojęcie: błogosławiony	– wie, że modlitwą Jezus poprzedzał nauczanie tłumów i uzdrawianie chorych. – uzasadnia, że modlitwa pomaga w czynieniu dobra – określa, czym jest cud i opatrzność Boża – wie, że do prośby o cud potrzebna jest wiara – wyjaśnia, kim był setnik – powtarza z pamięci słowa setnika: „Panie, nie jestem godzien...” i podaje, w którym momencie Mszy Świętej je wypowiadamy – wie, że cudowne rozmnożenie chleba jest zapowiedzią Eucharystii – uzasadnia konieczność dzielenia się chlebem z głodnymi – prezentuje postawę szacunku wobec chleba – wymienia świadków i miejsce przemienienia Pana Jezusa – wie, że na górze Tabor Jezus objawił swą Boską chwałę – interpretuje jedno z ośmiu błogosławieństw – wymienia postawy niezbędne by zostać błogosławionym	– na podstawie tekstu biblijnego (Łk 6,12-13.17-19) wyjaśnia, w jakim celu tłumy przychodziły do Jezusa – wyraża troskę o systematyczność osobistej modlitwy, uwzględniając ją w planie swojego dnia – interpretuje biblijną perykopę o uciszeniu burzy – na podstawie biblijnego tekstu uzasadnia, że cud jest owocem wiary – wyraża troskę o zdrowie swojej duszy przez codzienny rachunek sumienia i systematyczną spowiedź – interpretuje perykopę o cudownym rozmnożeniu chleba – uzasadnia potrzebę modlitwy i Eucharystii by stawać się coraz lepszym – sporządza plan przemiany życia – ilustruje plastycznie wybrane błogosławieństwo – interpretuje słowa Jezusa „Ja jestem zmartwychwstaniem...”	– wyjaśnia religijne znaczenie góry i równiny w życiu chrześcijanina – potrafi odnieść pojęcie burzy do trudności życiowych – dostrzega obecność Jezusa w swoim życiu i zwraca się do Niego z prośbą o pomoc w sytuacji lęku – wyjaśnia, na czym polega zdrowie duszy i w jaki sposób powinniśmy o nie dbać – wyjaśnia związek rozmnożenia chleba z Eucharystią – wyraża sprzeciw wobec braku szacunku dla chleba – wyraża wrażliwość wobec głodu innych,	– okazuje wrażliwość na ludzkie cierpienie, niosąc pomoc chorym i niepełnosprawnym oraz modląc się w ich intencji – świadomie podejmuje trud pokonywania życiowych problemów zgodnie z nauką Jezusa

	– wymienia kilka wybranych błogosławieństw – zna treść perykopy o wskrzeszeniu Łazarza – wie, że Maryja przedstawiła się św. Bernadecie słowami: „Jestem Niepokalanym Poczęciem” oraz wzywała do modlitwy i pokuty w intencji nawrócenia grzeszników	– wie, że rodzeństwo Łazarz, Marta i Maria byli przyjaciółmi Jezusa mieszkającymi w Betanii – wie, że wskrzeszenie Łazarza zapowiada zmartwychwstanie – zna historię objawień Matki Bożej w Lourdes – rozpoznaje figurę Niepokalanej z Lourdes	– wskazuje na mapie Betanię – wyraża wiarę w zmartwychwstanie i życie wieczne, powierzając Jezusowi siebie oraz swoich bliskich zarówno żyjących, jak i zmarłych – wie, że w miejscu objawienia jest obecnie znane sanktuarium, do którego licznie pielgrzymują chorzy z całego świata i wielu z nich zostało cudownie uzdrowionych – wyraża szacunek wobec chorych i niepełnosprawnych oraz chętnie spieszy im z pomocą	– dzieląc się swoim pożywieniem – wyjaśnia znaczenie Bożych słów wypowiedzianych podczas przemienienia Jezusa – przedstawia w scenie wybrane błogosławieństwo – wyjaśnia różnice między wskrzeszeniem i zmartwychwstaniem – wyjaśnia treść przesłania Matki Bożej z Lourdes	– zawarła w błogosławieństwach
V. Droga pokuty •	– wie, że Środa Popielcowa rozpoczyna okres Wielkiego Postu – wyjaśnia znaczenie posypania głów popiołem – wymienia pokusy stawiane Jezusowi przez szatana – podaje, gdzie i kiedy zostały ustanowione sakramenty Eucharystii i kapłaństwa – wyraża szacunek wobec kapłanów – zna treść perykopy o modlitwie w Ogrójcu – opisuje proces Jezusa – wie, że Jezus niósł krzyż ulicami Jerozolimy – opowiada ostatnie wydarzenia przed śmiercią Jezusa – zna treść perykopy o złożeniu Jezusa do grobu (Mt 27,57-61)	– zna treść biblijnego wezwania do nawrócenia i postu (Jl 2,12-13) – wykazuje chęć przemiany życia – uzasadnia konieczność modlitwy i wyrzeczenia w walce z pokusami – zna treść perykopy o ustanowieniu Eucharystii i kapłaństwa 1 Kor 11,23-27 – podaje nazwy miejsca modlitwy Jezusa – nazywa własne trudności podając je w intencji modlitwy – wymienia osoby biorące udział w procesie Jezusa – potrafi zająć właściwe stanowisko wobec oskarżycieli Jezusa – kieruje się prawdą i miłością w relacjach z innymi – wymienia najważniejsze wydarzenia oraz spotkane osoby podczas drogi krzyżowej Jezusa – wyjaśnia, dlaczego Jezus przyjął krzyż – zna treść perykopy o śmierci Jezusa (Łk 23,33-34.44-46) – wyjaśnia znaczenie symboliki krzyża dla chrześcijanina – prezentuje postawę szacunku wobec krzyża jako znaku wiary i ofiary Chrystusa	– potrafi wskazać kilka dobrych czynów, które należy praktykować w Wielkim Poście – podejmuje zobowiązanie wyrzeczenia wielkopostnego – definiuje pojęcia: kuszenie, pokusa, post, wstrzemięźliwość, szatan – wyjaśnia, jak rozumie opisane w perykopie pokusy – podejmuje wyrzeczenia w czasie Wielkiego Postu – powtarza z pamięci słowa konsekracji – uzasadnia, że Msza Święta jest pamiątką Ostatniej Wieczerzy – wyjaśnia, na czym polegało spełnienie przez Jezusa woli Ojca – wskazuje prawdziwe i fałszywe strony procesu Jezusa – wymienia stacje drogi krzyżowej – wyraża gotowość czynnego uczestnictwa w nabożeństwach drogi krzyżowej – wyjaśnia, jakie znaczenie ma dla chrześcijan śmierć Jezusa na krzyżu – wyjaśnia sposób grzebania zmarłych w czasach Jezusa	– wyjaśnia, na czym polega nawrócenie i post – wymienia okresy roku liturgicznego, kiedy obowiązuje chrześcijanina post i wstrzemięźliwość – charakteryzuje znaczenie sakramentów Eucharystii i kapłaństwa w życiu chrześcijańskim – modli się w intencji kapłanów – podejmuje próbę trudnej modlitwy Jezusa i uczy się wcielać ją w życie zwłaszcza w trudnych chwilach – uzasadnia, dlaczego prawda i miłość są podstawą życia chrześcijanina – upomina kolegów, którzy kłamią – potrafi odnieść wydarzenia drogi krzyżowej Jezusa do	– wyraża sprzeciw wobec aktów poniżania krzyża, staje w obronie znaków wiary – chętnie uczestniczy w modlitewny m czuwaniu przy Grobie Pańskim

		– wie, kim był Józef z Arymatei – opisuje postępowanie kobiet przy grobie Jezusa		swoich „krzyży” – uzasadnia chrześcijańską tradycję czuwania przy grobie Pana Jezusa	
VI. Szlak nowego życia •	– zna treść perykopy o pustym grobie (Mt 28,1-10) – wymienia główne części Mszy Świętej – wie, że podczas Mszy Świętej Chrystus rozmawia z nami i karmi nas swoim Ciałem – zna treść perykopy (J 20,19-23) – zna treść perykopy o wniebowstąpieniu Dz 1,8-12 – wie, że Jezus przed wniebowstąpieniem zobowiązał swych uczniów, by byli Jego świadkami „aż po krańce ziemi” – zna treść perykopy o uwięzieniu i uwolnieniu św. Piotra – podaje przykłady współczesnych apostołów i misjonarzy – wymienia różne określenia nieba (dom Ojca, wieczne zbawienie, raj, życie wieczne z Bogiem)	– wie, że pusty grób Jezusa znajduje się w Jerozolimie i jest najważniejszym miejscem dla wszystkich chrześcijan, świadkiem zmartwychwstania – wyjaśnia, dlaczego chrześcijanie świętują niedzielę – zna treść perykopy o uczniach z Emaus – uzasadnia, dlaczego kapłani mają władzę odpuszczania grzechów – wyraża gotowość systematycznego korzystania z sakramentu pokuty – wymienia sposoby świadczenia o Jezusie – świadomie wypowiada prośbę o powtórne przyjście Jezusa zawartą w modlitwie „Ojcze nasz” – „Przyjdź Królestwo Twoje” – stara się sumiennie wykonywać swoje obowiązki szkolne i domowe – określa, na czym polega modlitwa wstawiennicza – określa potrzebę naśladowania Piotra w trwaniu przy Chrystusie – wymienia kraje, w których św. Paweł głosił Chrystusa – uzasadnia potrzebę włączenia się w realizację apostolskiej misji – na podstawie tekstu biblijnego J 14,1-6 wyjaśnia rolę Chrystusa w naszej wędrówce do domu Ojca	– uzasadnia, że uczestnictwo w niedzielnej Mszy Świętej jest wyznaniem wiary w zmartwychwstanie – wskazuje w perykopie dwa etapy rozpoznawania Chrystusa: rozmowę w drodze (wyjaśnianie Pism) i wspólny posiłek (łamanie chleba) w Emaus – mówi z pamięci słowa ustanowienia sakramentu pokuty i pojednania – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia, że chrześcijanin powinien łączyć wypełnianie swych codziennych obowiązków z „patrzeniem w niebo”, czyli modlitwą i oczekiwaniem na powtórne przyjście Jezusa – dba o czystość serca jako wyraz tęsknoty i gotowości na spotkanie z Chrystusem. – wyjaśnia przyczynę uwięzienia św. Piotra – charakteryzuje trudności, z jakimi spotykał się św. Paweł w realizacji apostolskiej misji – charakteryzuje pracę współczesnych misjonarzy – interpretuje życie chrześcijańskie jako wędrowanie do domu Ojca	– odważnie wyznaje swoją wiarę w zmartwychwstałego Jezusa – na podstawie biblijnej perykopy uzasadnia, że do poznawania Chrystusa konieczne jest czytanie i wyjaśnianie Pisma Świętego oraz przystępowanie do Komunii Świętej – na podstawie biblijnej perykopy wyjaśnia związek sakramentu pokuty z pokojem i Duchem Świętym – przyczynia się do budowania pokoju w swoim środowisku – wyjaśnia rolę Ducha Świętego w życiu chrześcijanina – samodzielnie formułuje modlitwę wstawienniczą – wyraża zainteresowanie pracą misjonarzy i podejmuje modlitwę w intencji misji – uzasadnia konieczność więzi z Chrystusem, aby osiągnąć niebo	•
VII. Szlak wiary	– wie, że przydrożne krzyże i kapliczki są wyrazem miłości do Boga, Jezusa, Maryi	– wskazuje kapliczkę (lub krzyż) w swoim otoczeniu oraz opisuje jej (jego) wygląd – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przechodniów mają przydrożne kapliczki	– uzasadnia budowanie przydrożnych kapliczek – wymienia ważne miejsca na Jasnej Górze (kaplica Cudownego Obrazu,	– charakteryzuje motywy troski o piękny wygląd kapliczek – wyraża zainteresowanie	– chętnie modli się przy kapliczkach

•	– rozróżnia pojęcia: wycieczka i pielgrzymka – wie, że do Częstochowy wędrują liczne grupy pielgrzymów – wie, że Łagiewniki wiążą się z osobą św. Faustyny oraz przesłaniem Bożego Miłosierdzia – wie, że Wadowice to rodzinne miasto papieża Jana Pawła II – zna datę wyboru na papieża Jana Pawła II – zna datę Święta Dziękczynienia – potrafi wyjaśnić, na czym polega praca misjonarza	– rozpoznaje na fotografii Jasną Górę oraz obraz Matki Bożej Częstochowskiej – zna słowa Apelu Jasnogórskiego – rozpoznaje obraz Jezusa Miłosiernego oraz sanktuarium Bożego Miłosierdzia – zna modlitwy tworzące koronkę do Miłosierdzia Bożego – wymienia miejsca w Wadowicach szczególnie związane z osobą Jana Pawła II (dom rodzinny, kościół, szkołę) – wie, kiedy obchodzone jest jego wspomnienie – wyraża wdzięczność Bogu za papieża Polaka – rozpoznaje na fotografii Świątynię Opatrzności Bożej – wymienia przejawy Bożej opieki w swoim życiu osobistym i rodzinnym – wyjaśnia znaczenie pojęć „misje”, „misionarz”, „kraje misyjne” – wymienia dostępne dzieciom sposoby wspierania misji	- polowy ołtarz „na szczycie”, skarbiec, droga krzyżowa na wałach) – uzasadnia, dlaczego różne grupy ludzi, w tym dzieci pierwszokomunijne, pielgrzymują na Jasną Górę – charakteryzuje w zarysie przesłanie o Bożym Miłosierdziu – wie, kiedy obchodzimy Niedzielę Miłosierdzia Bożego – zna datę urodzin i chrztu Karola Wojtyły – na podstawie filmu lub fotografii eksponatów z muzeum w rodzinnym domu Karola Wojtyły wskazuje główne etapy jego życia – wyjaśnia pojęcie „wotum wdzięczności” – wyraża wdzięczność Bogu za Jego nieustanną opiekę – zna treść nakazu misyjnego Jezusa (Mt 28,18-20)	- historią przydrożnych kapliczek – z zaangażowaniem przygotowuje modlitwne intencje kierowane do Pani Jasnogórskiej – wyjaśnia sposób odmawiania koronki do Miłosierdzia Bożego – w ufnej modlitwie powierza siebie i świat Bożemu Miłosierdziu – charakteryzuje główne wątki wypowiedzi Jana Pawła II dotyczące Wadowic – wyraża duchową więź z bł. Janem Pawłem, modląc się za jego wstawiennictwem – wyjaśnia, dlaczego została wybudowana Świątynia Opatrzności Bożej – charakteryzuje warunki życia i nauki dzieci w krajach misyjnych	- i dba o ich piękno – wspiera misyjne dzieło Kościoła swoją modlitwą i ofiarą
---	---	--	---	---	---

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY V SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Spotkania uBOGAjące” nr AZ-22-02/12-KI-1/13
zgodnego z programem nauczania „Odkrywamy tajemnice Bożego świata” nr AZ-2-02/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,

- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostołskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pisma Świętego. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza)	•dokładna znajomość cytatów z lekcji	•przycięcie sensu cytatu własnymi słowami	•niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu	•skojarzenia z treścią cytatu	•brak jakiegokolwiek znajomości cytatów
2. Zeszyt przedmiotowy	•wszystkie tematy •zapisy •prace domowe •staranne pismo	•starannie prowadzony •wszystkie tematy i notatki •prace domowe	•zeszyt staranny •luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	•zeszyt czytelny •braki notatek, prac domowych (do 40% tematów)	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	•brak zeszytu

(zeszyt ćwiczeń)	•własne materiały •ilustracje itp.					
3. Prace domowe	•staranne wykonanie •treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•wskazują na zrozumienie tematu •niezbyt twórcze	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy •na temat	•praca nie na temat •brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Testy i sprawdziany	•wszystkie polecenia wykonane poprawnie •rozwiązane też zadanie dodatkowe	•75% spełnionych wymagań podstawowych (łatwe, praktyczne, przydatne życiowo, niezbędne) •75% spełnionych wymagań rozszerzających (bardzo trudne i trudne, teoretyczne, naukowe)	•75% zadań podstawowych •50% wymagań rozszerzających	•75% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych (bardzo łatwe i łatwe, niezbędne w dalszej edukacji)	•50% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych	•poniżej 30% odpowiedzi dotyczących wiedzy podstawowej
5. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytce uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
6. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
7. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę apostołską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

	formacyjnych (ministranci, oaza itp.) • reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie przedmiotowym (olimpiadzie)					
--	--	--	--	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

• SEMESTR I

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
I. Moi przodkowie, bracia i siostry •	– dzieli się wspomnieniami z wakacji – wymienia wakacyjne sposoby spotkania z Bogiem – określa, że Biblia zawiera słowo kochającego Boga, który chce się z nami spotykać – definiuje pojęcia: Stwórca, stworzenie, – podaje prawdę, że cały świat pochodzi od Boga – wymienia, w czym człowiek jest podobny do Boga – wyjaśnia pojęcie grzechu pierworodnego – prezentuje biblijne opowiadanie o Kainie i Abla Rdz 4,2b-15 – podaje, że drogą powrotu do przyjaźni Boga i ludzi jest	– opowiada o ciekawych ludziach, których spotkał – podaje przykłady znanych ludzi oraz biblijnych bohaterów, którzy spotkali się z Bogiem – odróżnia twórcze działanie człowieka od stwórczego dzieła Boga – formułuje główne prawdy o człowieku zawarte w Księdze Rodzaju 1,26-27 – omawia treść biblijnego opowiadania o grzechu pierwszych ludzi: Rdz 2,16-17; 3,1-6.8-9.11-13.17.19.23 – podaje znaczenie imion Adama i Ewy – wymienia konsekwencje grzechu – uzasadnia, dlaczego należy systematycznie przystępować do sakramentu pokuty i pojednania – mówi z pamięci prawdę wiary o Bożej sprawiedliwości – wyjaśnia, że cała przyroda jest darem Boga, o który mamy się troszczyć – dostrzega związek między mądrym	– odróżnia spotkania pozytywne, budujące od szkodliwych i znajomości, które warto pielęgnować, od takich, które nie są tego warte – potrafi zredagować modlitwę dziękczynną za wybrane dzieło stworzenia – na podstawie tekstu biblijnego wymienia zadania, jakie Bóg przekazał człowiekowi – uzasadnia, że grzech niszczy przyjaźń człowieka z Bogiem – wskazuje skutki grzechu pierworodnego w codziennym życiu – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia, że grzech niszczy przyjaźń między ludźmi – wskazuje konsekwencje wynikające z sakramentu pokuty i pojednania	– charakteryzuje, w jaki sposób spotkane osoby mogły go ubogacić – uzasadnia, że czytając Pismo Święte możemy doświadczyć spotkania z Bogiem – interpretuje elementy dzieła Michała Anioła przedstawiające stworzenie – uzasadnia, że człowiek jest stworzony na obraz i podobieństwo Boże – wskazuje biblijne podstawy sakramentu chrztu (Dz 2,38) – wskazuje proste teksty liturgiczne odnoszące się do sakramentu chrztu – wskazuje biblijne podstawy sakramentu pokuty – wskazuje proste teksty liturgiczne odnoszące się do sakramentu pokuty	– reaguje na niewłaściwe zachowania wśród rodzeństwa oraz w grupie koleżeńskej – aktywnie włącza się w działalność jednej z grup w parafii

	przeproszenie – prezentuje biblijne opowiadania o potopie (Rdz 6,5-9.17) – definiuje pojęcie „ekologia” – opowiada o życiu św. Franciszka z Asyżu – definiuje pojęcia: święty, patron – podaje datę, kiedy Kościół oddaje cześć św. Stanisławowi – wymienia imiona trzech archaniołów – mówi z pamięci modlitwę prośby o pomoc Anioła Stróża – wymienia przejawy miłości rodziców do dziecka – opisuje, na czym polega posługa ministrantów i scholi – wymienia sytuacje, w których przydaje się pomoc dziadka lub babci, oraz te, w których dziadkowie potrzebują pomocy wnuków	korzystaniem z darów przyrody, a zdrowiem i szczęściem człowieka – wymienia wydarzenia z życia św. Stanisława Kostki świadczące o jego duchowej sile – potrafi ocenić, co nam pomaga, a co przeszkadza w osiągnięciu świętości – podaje datę liturgicznego wspomnienia Świętych Archaniołów – mówi z pamięci modlitwę do Michała Archaniola – rozpoznaje obraz przedstawiający Michała Archaniola, wskazując jego atrybuty – podaje datę liturgicznego wspomnienia Aniołów Stróżów – wylicza dodatkowe obciążenia oraz korzyści płynące z posiadania liczego potomstwa (rodzeństwa) – wymienia formy zaangażowania świeckich w życie parafii – wymienia dziecięce i młodzieżowe grupy działające w parafii – podaje prawdę, że miłość i posłuszeństwo wobec dziadków wchodzi w zakres wymagań IV przykazania	– wyjaśnia, dlaczego Bóg ocalił Noego od potopu – wyjaśnia, na czym polega odpowiedzialność za środowisko, w którym żyje – wykazuje związek treści Mdr 4,7.9-10.13-15 z życiem św. Stanisława – charakteryzuje rolę, jaką wyznaczył Bóg Michałowi Archaniolowi – charakteryzuje rolę Anioła Stróża w życiu człowieka – uzasadnia szczególny szacunek dla kobiet oczekujących narodzin dziecka i rodzin wielodzietnych – charakteryzuje szczególne relacje pomocy i troski w rodzinie wielodzietnej – podaje przykłady współpracy poszczególnych grup – omawia sposoby kontaktu z dziadkami (tymi, którzy są blisko, oraz tymi, którzy mieszkają daleko)	– wyjaśnia, co znaczy być człowiekiem prawym. – potrafi ocenić stosunek współczesnych ludzi do przyrody i porównać go z nauką przekazaną przez św. Franciszka – uzasadnia, dlaczego św. Stanisław Kostka został wybrany patronem dzieci i młodzieży – uzasadnia, dlaczego w walce ze złem (z szatanem) potrzebna jest nam pomoc Michała Archaniola – wskazuje teksty biblijne odnoszące się do Aniołów Stróżów – potrafi wyjaśnić wartość różnorodności relacji w rodzinie wielodzietnej – charakteryzuje charyzmat wybranej grupy parafialnej – charakteryzuje i uzasadnia prawidłowe relacje wnucząt z dziadkami	
II. Patriarcho wie, przywódca y, prorocy •	– określa, kim był Abraham – opowiada o Bożych odwiedzinach u Abrahama – określa, kim był Jakub – podaje fakt, że synowie Jakuba dali początek dwunastu pokoleniom narodu Izraela – podaje powody zazdrości braci wobec Józefa – omawia los Józefa sprzedanego w niewolę	– opisuje obietnicę, jaką Bóg dał Abrahamowi, i historię jej wypełnienia – uzasadnia potrzebę i sens wytrwałej modlitwy – omawia relacje Józefa z jego braćmi podkreślając znaczenie przebaczenia w tych relacjach – potrafi przyznać się do błędu i przeprosić – określa, że Aaron był bratem Mojżesza i jego „ustami” – wskazuje sposób podziału ziemi między 12 pokoleń Izraela	– wskazuje sytuacje z codziennego życia, w których możemy mieć do czynienia z Bożymi odwiedzinami – podaje imiona patriarchów: Abrahama, Izaaka i Jakuba oraz jego dwunastu synów – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia wartość i potrzebę przebaczenia w relacjach rodzinnych – charakteryzuje postawę Aarona u boku Mojżesza	– uzasadnia sens adopcji – wyjaśnia okoliczności i znaczenie zmiany imienia Jakuba na Izrael – charakteryzuje trudności oraz dobro związane z przebaczeniem – chętnie przebacza winowajcom – uzasadnia konieczność zgody i współdziałania wśród rodzeństwa	– interpretuje ludzkie życie jako wspólny projekt – człowieka i Boga – angażuje się w pomoc ludziom chorym

	– wymienia okoliczności powołania Mojżesza – wymienia przywódców narodu wybranego w drodze do Ziemi Obiecanej – określa, że sędziowie byli przywódcami Izraelitów, powołanymi przez Boga, by wyzwolić ich z ucisku nieprzyjaciół – określa, że Samson był jednym z sędziów i walczył z Filistynami – relacjonuje treść opowiadania o Samsonie (Sdz 13–16) – określa, co to był przybytek Pański – opowiada o walce Dawida z Goliatem – podaje przykład mądrości Salomona w sądeniu poddanych – omawia treść perykopy o Syryjczyku Naamanie – charakteryzuje misję proroka Jonasza – określa, czym jest proroctwo – podaje, kim był i gdzie działał Jeremiasz – opowiada historię Daniela (Dn 6,2-24) – opowiada dzieje biblijnego Hioba – podaje przykłady własnych sukcesów i niepowodzeń	– podaje, kim byli Madianici – opowiada o powołaniu Gedeona oraz formowaniu jego armii – podaje przykłady „duchowych mocarzy” – wymienia źródła duchowej mocy człowieka – relacjonuje treść perykopy o powołaniu Samuela (1 Sm 3,1-19) – wymienia, do czego Bóg nas powołuje – wymienia cechy Dawida, które podobały się Bogu – podaje przykłady męstwa Dawida i jego wiary w Bożą pomoc – omawia przesłanie modlitwy Salomona o mądrość – wymienia inne cuda Elizeusza – pamięta słowa wyznania wiary Syryjczyka Naamana – podaje prawdę, że Bóg pragnie nawrócenia grzeszników – określa, że zazdrość jest jednym z grzechów głównych – podaje przykłady proroctw mesjańskich – omawia nauczanie proroka Jeremiasza – wyjaśnia, że Daniel z narażeniem życia wypełniał tradycje swego narodu – podaje przykłady zapominania o tradycjach religijnych i zaniedbywania ich przez współczesnych chrześcijan – wskazuje, czego uczy nas Hiob swoim cierpieniem	– charakteryzuje działalność Jozuego – wskazuje na mapie terytoria poszczególnych pokoleń – na podstawie fragmentów z Sdz 6–8 charakteryzuje postawę Gedeona wobec Boga – wyjaśnia związek niezwyklej mocy Samsona ze słubami złożonymi Bogu – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia, że Bóg udziela nam swej mocy do walki ze złem – charakteryzuje postawę Samuela wobec Boga – charakteryzuje postawę Dawida wobec Boga – wyjaśnia, na czym polegała mądrość Salomona – charakteryzuje misję proroka Elizeusza – na podstawie fragmentów Księgi Jonasza wyjaśnia istotę miłosierdzia Bożego – uzasadnia konieczność dobrego przygotowania się na spotkanie z Jezusem w każdej Mszy Świętej – wyjaśnia, że zapowiadane przez Jeremiasza nowe przymierze wypełniło się w Jezusie Chrystusie – charakteryzuje postawę Daniela – uzasadnia wartość i potrzebę ufnej modlitwy – wyjaśnia znaczenie wytrwałej modlitwy w chorobie i cierpieniu – potrafi ułożyć modlitwę w intencji osoby chorej lub niepełnosprawnej	– wyjaśnia znaczenie losów w podziale Ziemi Obiecanej – uzasadnia, dlaczego pokolenie Lewiego nie otrzymało ziemi – charakteryzuje Boże kryteria wyboru ludzi – na podstawie tekstu biblijnego określa warunki korzystania z mocy Bożej – na podstawie tekstu biblijnego określa, czym jest powołanie – potrafi wykazać różnice między patrzeniem ludzkim a Bożym patrzeniem na człowieka – na podstawie tekstu biblijnego uzasadnia, że mądrość jest darem Bożym, o który trzeba się starać – uzasadnia, że Bóg czyni cuda także dzisiaj – uzasadnia konieczność pokuty i nawrócenia – wymienia grzechy cudze – uzasadnia, że proroctwa mesjańskie wypełniły się w Jezusie – potrafi zinterpretować omawiane teksty prorockie – potrafi ocenić własne relacje z Bogiem i ludźmi w świetle postawy Daniela – na podstawie historii Hioba oraz własnego doświadczenia uzasadnia, że cierpienie jest nieodłącznym elementem ludzkiego życia	
III. Pierwsi	– omawia treść perykopy Łk	– podaje prawdę, że Zachariasz nie	– wymienia cechy właściwej	– charakteryzuje zadania	

świadczenie spełnionej obietnicy (tematy 32-35) •	1,5-20.24-25 – podaje, kim był Zachariasz – opowiada o nawiedzeniu św. Elżbiety – opowiada treść perykopy o pasterzach u żłóbka – opowiada o ofiarowaniu Pana Jezusa w świątyni – okazuje szacunek ludziom w podeszłym wieku	uwierzył Bożej obietnicy i stał się niemy do czasu urodzenia syna – wymienia powody ludzkiej radości – podaje, że pasterze jako pierwsi pokłonili się Jezusowi – z szacunkiem odnosi się do ludzi ubogich – podaje, że słowa Symeona skierowane do Maryi są zapowiedzią Jej cierpienia oraz objawiają prawdę o Jezusie – podaje datę święta Ofiarowania Pańskiego	postawy człowieka wobec słowa Bożego – wyjaśnia motyw poruszenia się dzieciątka w łonie Elżbiety – wymienia dary, jakich Jezus może od niego oczekiwać – charakteryzuje postawę Maryi wobec wydarzeń związanych z Jej Synem – wyjaśnia słowa Symeona	wyznaczone mu przez Boga – wyjaśnia motyw zachęty św. Pawła do radości w Flp 4,4-5 – omawia pozycję społeczną pasterzy w czasach Jezusa – charakteryzuje postawę pasterzy wobec ogłoszonej im nowiny – wyjaśnia nakaz Prawa Starego Testamentu dotyczący pierworodnego syna	
---	---	--	--	---	--

• SEMESTR II

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
III. Pierwsze świadczenie spełnionej obietnicy (tematy 36-39) •	– podaje, że prawdziwym Ojcem Pana Jezusa jest Bóg, a św. Józef był Jego wzorowym opiekunem – opowiada o misji Jana Chrzciciela (Łk 3,3-9) – podaje prawdę, że pójście za Jezusem oznacza zostanie Jego uczniem – podaje, że papież i biskupi są następcami apostołów	– podaje, co Ewangelia mówi o św. Józefie – podaje, kiedy w liturgii czcimy św. Józefa – wymienia, do czego nawoływał Jan Chrzciciel – opowiada treść perykopy o obfitym poławie i powołaniu Szymona Piotra (Łk 5,1-11) – określa relacje ucznia i mistrza oraz apostołów i Jezusa – podaje imię obecnego papieża i biskupa swojej diecezji	– potrafi ułożyć modlitwę do św. Józefa za swojego tatę lub opiekuna – wyjaśnia, co znaczy dla współczesnego człowieka „prostować drogę dla Jezusa” – wyjaśnia słowa Jezusa o łowieniu ludzi – aktywnie włącza się w tworzenie modlitwy i modli się za papieża i biskupów	– charakteryzuje św. Józefa jako wzór dla wszystkich ojców i opiekunów – uzasadnia sens adopcji – charakteryzuje postawę Szymona wobec dokonanego cudu i słów wypowiedzianych do niego przez Jezusa – uzasadnia decyzję pójścia za Jezusem – wymienia dostępne mu sposoby apostołowania i włącza się w ich realizację	
IV. Świadczenie wiary i nowego	– opisuje treść perykopy o uzdrowieniu kobiety cierpiącej na krwotok (Łk 8,42b-48) – omawia treść perykopy o wskrzeszeniu córki Jaira	– podaje własną definicję wiary – wyjaśnia rolę wiary przy uzdrowieniach i wskrzeszeniach – omawia treść perykopy J 3,1-5 – definiuje pojęcia: faryzeusz, nowe narodzenie	– wymienia sposoby doświadczania mocy Jezusa – wskazuje w swoim środowisku osoby będące przykładem wiary – układa modlitwę prośby i dziękczynną – charakteryzuje postawę Nikodema w	– wyjaśnia rolę wiary przy uzdrowieniach – uzasadnia znaczenie wiary zwłaszcza w najtrudniejszych sytuacjach życiowych (nieszczęście,	– angażuje się w pomoc potrzebującym

życia	(Łk 8,41-42.49-55) – określa, że modlitwa jest dialogiem między Bogiem i człowiekiem – omawia teść perykopy o Marcie i Marii (Łk 10,38-42) – omawia treść perykopy o kuszeniu Jezusa – określa, że pomoc potrzebującym jest chrześcijańskim obowiązkiem – omawia treść perykopy o spotkaniu Pana Jezusa z niewiernym Tomaszem (J 20,24-29) – omawia treść rozmowy Jezusa z ukrzyżowanym łotrem – określa, w czym się przejawia Boże miłosierdzie – wymienia sposoby czci Bożego Miłosierdzia – opowiada o spotkaniu Bernadetty z Maryją – podaje nazwę zgromadzenia założonego przez Matkę Teresę – podaje najważniejsze fakty z życia Brata Alberta – definiuje pojęcia: świętość, „mała droga” – podaje główne wydarzenia z życia św. Teresy od Dzieciątka Jezus	– wskazuje sposoby naśladowania postawy Marty i Marii – wyjaśnia pojęcie „Mesjasz” – charakteryzuje postawę Jezusa wobec kusiciela – omawia tekst biblijny o Szymonie z Cyreny Mt 27,32 (Mk 15,21; Łk 23,26) – podaje, że postać Szymona z Cyreny występuje w V stacji nabożeństwa drogi krzyżowej – podaje, że postać Weroniki występuje w VI stacji nabożeństwa drogi krzyżowej – przytacza z pamięci słowa, jakimi Tomasz wyznał wiarę w Jezusa, oraz Jezusową odpowiedź – podaje przykłady szczególnej bliskości Jana z Jezusem – wskazuje w Ewangelii przykłady okazywania przez Jezusa miłosierdzia – wymienia najważniejsze wydarzenia z życia św. Faustyny – podaje, kim była św. Bernadetta – omawia treść orędzia z Lourdes – wymienia najważniejsze wydarzenia z życia bł. Teresy z Kalkuty – dostrzega potrzebę niesienia pomocy osobom biednym i opuszczonym – podaje, czym zajmują się bracia albertyni i siostry albertynki – wymienia dzieła, którym patronuje św. Teresa	spotkaniu z Jezusem – potrafi modlić się spontanicznie – charakteryzuje postawę Marty i Marii w spotkaniu z Jezusem – przedstawia Bogu w modlitwie troski własne i innych – wyjaśnia rolę Ducha Świętego w walce z pokusami – uzasadnia konieczność duchowej bliskości z Jezusem dla skutecznej walki z pokusami – charakteryzuje postawę Szymona na drodze krzyżowej Jezusa – charakteryzuje czyn św. Weroniki – wskazuje, gdzie należy szukać pomocy w wyjaśnianiu wątpliwości dotyczących wiary – podaje, że Jan był w grupie pierwszych, powołanych przez Jezusa apostołów, jako jedyny z Dwunastu był pod krzyżem i jako pierwszy z nich stanął przy pustym grobie Jezusa – interpretuje teksty biblijne mówiące o miłosierdziu Jezusa – podaje przykłady sytuacji, w których potrzebujemy miłosierdzia ze strony ludzi i Boga – charakteryzuje postawę Bernadetty wobec powierzonych jej zadań – podaje sposoby realizacji orędzia z Lourdes – opisuje formy działalności Matki Teresy i jej zgromadzenia – charakteryzuje postawę br. Alberta wobec ubogich – opisuje najważniejsze wydarzenia z życia św. Teresy	choroba, śmierć) – potrafi wykazać różnice między modlitwą wyuczoną a spontaniczną – uzasadnia wartość modlitwy i służby bliźnim w życiu chrześcijanina – wyjaśnia duchowe znaczenie pustyni – układa modlitwę związaną z odpieraniem pokus – rozróżnia pomoc przymuszoną i udzieloną z własnych chęci – wskazuje współczesne sposoby naśladowania św. Weroniki – charakteryzuje działalność św. Jana po śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa. – charakteryzuje posłannictwo św. Faustyny, jej rolę w szerzeniu czci Bożego Miłosierdzia – układa własną modlitwę do Jezusa Miłosiernego – uzasadnia potrzebę zaangażowania się w wypełnianie przesłania z Lourdes – określa wartość osobistej modlitwy w kształtowaniu wrażliwości na potrzeby innych ludzi – interpretuje słowa br. Alberta „powinno się być jak bochen chleba...” – charakteryzuje „małą drogę” św. Teresy	
V. Ci, co	– podaje, że Duch Święty	– omawia treść zapowiedzi zesłania	– wyjaśnia znaczenie tytułu Paraklet	– charakteryzuje działanie	– staje w

wskazują drogę •	jest Trzecią Osobą Boską – wymienia najważniejsze fakty z życia św. Piotra – omawia powołanie i nawrócenie Szawła – podaje daty rozpoczęcia i zakończenia pontyfikatu Jana Pawła II – podaje najważniejsze fakty z życia św. Wojciecha – podaje najważniejsze fakty z życia św. Stanisława – podaje, kim była św. Jadwiga – wymienia dzieła, którymi zasłynęła św. Jadwiga królowa – podaje, że kardynał Wyszyński był prymasem Polski w latach komunistycznych rządów – podaje, że Jezus miał uczniów i oni nazywali Go Nauczycielem – wyraża szacunek wobec nauczycieli	Ducha Świętego – wskazuje przełomowe wydarzenia z życia św. Piotra – wskazuje sposoby naśladowania apostoła Piotra – wskazuje sposoby naśladowania apostoła Pawła – omawia pontyfikat Jana Pawła II – wymienia główne wątki pontyfikatu Jana Pawła II – wymienia, w czym możemy naśladować św. Wojciecha – wymienia cechy charakteru św. Stanisława, które warto naśladować – wymienia współczesne sposoby troski o ubogich – podaje, że kardynał Wyszyński, będąc w przymusowym odosobnieniu, przygotował plan obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski oraz tekst Ślubów Jasnogórskich – wymienia miejsca odosobnienia, w których przetrzymywano Księdza Prymasa – definiuje pojęcia: nauczyciel, wychowawca – wymienia cechy dobrego ucznia i dobrego nauczyciela	– charakteryzuje działalność apostolską św. Piotra – charakteryzuje działalność apostolską św. Pawła – charakteryzuje apostolską posługę Jana Pawła II jako otwartą na potrzeby wszystkich ludzi – wyjaśnia sens męczeństwa św. Wojciecha dla naszego Narodu – uzasadnia, dlaczego św. Wojciech został wybrany na patrona naszej Ojczyzny – uzasadnia, czym św. Stanisław zasłużył na miano patrona Polski – charakteryzuje postawę królowej Jadwigi wobec poddanych – chętnie włącza się w pomoc ubogim – wymienia formy prześladowań ludzi wierzących i pasterzy Kościoła w czasach PRL-u – potrafi ocenić swoje postępowanie wobec nauczycieli	Ducha Świętego jako Przewodnika, Pocieszyciela, obrońcy – uzasadnia potrzebę wspierania misji – wyjaśnia motywację ludzi pielgrzymujących do grobu bł. Jana Pawła II – potrafi wykazać, jak we współczesnych czasach można naśladować św. Wojciecha – wskazuje teksty liturgiczne odnoszące się do kultu św. Stanisława – wskazuje teksty liturgiczne odnoszące się do kultu św. Jadwigi – charakteryzuje postawę Prymasa wobec wrogich działań rządu PRL – na podstawie wybranych tekstów biblijnych charakteryzuje postawę Jezusa jako nauczyciela	obronie słabszych – aktywnie włącza się w dzieło misyjne Kościoła
---------------------------------------	---	--	--	---	--

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY VI SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Tajemnice BOGAtego życia”
zgodnego z programem nauczania „Odkrywamy tajemnice Bożego świata” nr AZ-2-02/12

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,

- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostołskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pisma Świętego. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza)	•dokładna znajomość cytatów z lekcji	•przycięcie sensu cytatu własnymi słowami	•niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu	•skojarzenia z treścią cytatu	•brak jakiegokolwiek znajomości cytatów
2. Zeszyt przedmiotowy	•wszystkie tematy •zapisy •prace domowe •staranne pismo	•starannie prowadzony •wszystkie tematy i notatki •prace domowe	•zeszyt staranny •luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	•zeszyt czytelny •braki notatek, prac domowych (do 40% tematów)	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	•brak zeszytu

(zeszyt ćwiczeń)	•własne materiały •ilustracje itp.					
3. Prace domowe	•staranne wykonanie •treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•wskazują na zrozumienie tematu •niezbyt twórcze	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy •na temat	•praca nie na temat •brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Testy i sprawdziany	•wszystkie polecenia wykonane poprawnie •rozwiązane też zadanie dodatkowe	•75% spełnionych wymagań podstawowych (łatwe, praktyczne, przydatne życiowo, niezbędne) •75% spełnionych wymagań rozszerzających (bardzo trudne i trudne, teoretyczne, naukowe)	•75% zadań podstawowych •50% wymagań rozszerzających	•75% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych (bardzo łatwe i łatwe, niezbędne w dalszej edukacji)	•50% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych	•poniżej 30% odpowiedzi dotyczących wiedzy podstawowej
5. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytce uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
6. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
7. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę lub księdza zadania •przejawia postawę apostołską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

	formacyjnych (ministranci, oaza itp.) • reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie przedmiotowym (olimpiadzie)					
--	--	--	--	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

• SEMESTR I

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
I. Bóg powołujący do istnienia – porządkowanie chaosu •	– odczytuje skróty poszczególnych ksiąg, posługując się Pismem Świętym – potrafi odróżnić w zapisie księgę, rozdział, werset – omawia, co to znaczy „stworzyć”, „tworzyć” – podaje przykłady tekstów biblijnych mówiących o stworzeniu – określa, że każdy człowiek rodzi się jako kobieta lub mężczyzna – podaje prawdę, że przyczyną grzechu pierwszych rodziców było nieposłuszeństwo – podaje prawdę, że Bóg uzdolnił mężczyznę i kobietę do przekazywania życia – podaje prawdę, że	– wymienia skróty poszczególnych ksiąg i podaje sposób ich zapisu – odszukuje w Piśmie Świętym wskazany fragment – omawia założenia teorii ewolucji – podaje prawdę, że biblijna nauka o stworzeniu nie przeczy teorii ewolucji – podaje prawdę, że człowiek jest najdoskonalszym ze stworzeń – prezentuje swoje drzewo rodowe – wymienia skutki grzechu pierworodnego w życiu codziennym człowieka – podaje przykłady roli, jaką pełni strój dla podkreślenia płci w naszej kulturze – określa, że zakrywanie intymnych części ciała wynika z właściwego poczucia wstydu (Rdz 3,21) – podaje prawdę, że źródłem grzechów jest pycha, będąca skutkiem grzechu pierworodnego – wymienia społeczne konsekwencje grzechu pierworodnego	– wymienia kilka biblijnych symboli obecnych również w liturgii – podaje przykłady tekstów biblijnych, które można rozumieć dosłownie i jako pouczające opowiadania – wyjaśnia biblijną naukę o stworzeniu świata – odnajduje i interpretuje teksty biblijne mówiące o stworzeniu świata – odnajduje i interpretuje teksty biblijne mówiące o stworzeniu człowieka – wskazuje, w jaki sposób wyraża wdzięczność Bogu za dar życia i rodziców – odnajduje w Piśmie Świętym tekst biblijny o grzechu pierworodnym i potrafi go zinterpretować	– uzasadnia potrzebę czytania Pisma Świętego i wyjaśniania jego tekstów – krytycznie odnosi się do teorii i hipotez dotyczących powstania świata – omawia stanowisko Kościoła na temat teorii pochodzenia człowieka od małpy – omawia skutki grzechu pierworodnego w życiu człowieka – uzasadnia, potrzebę podjęcia walki ze skutkami grzechu przez regularną spowiedź – uzasadnia, że okres dojrzewania jest czasem przygotowania do bycia ojcem lub matką – charakteryzuje pozytywną rolę wstydu w relacjach międzyludzkich	– wyjaśnia relacje między biblijną nauką o stworzeniu a osiągnięciami nauk przyrodniczych

	cierpienie człowieka jest jednym ze skutków grzechu – wskazuje przykłady niewłaściwego stosunku człowieka do ziemi, którą otrzymał w darze od Boga – podaje prawdę, że odpowiedzią Boga na grzech pierwszych rodziców była zapowiedź Zbawiciela	– wymienia skutki chrztu świętego (uwalnia od grzechu pierworodnego, czyni nas dziećmi Bożymi, włącza nas do wspólnoty Kościoła) – omawia symbolikę chrztu (woda, świeca, biała szata, olej, gest nałożenia rąk)	– charakteryzuje istotę grzechu pierworodnego – uzasadnia, że wstyd chroni ludzką godność – wyraża akceptację dla swojej płci i szacunek wobec płci przeciwnej – omawia, w jaki sposób dba o swoje zdrowie przez aktywność fizyczną – uzasadnia, że człowiek jest gospodarzem ziemi – uzasadnia, że panowanie nad ziemią musi odbywać się według Bożych zasad – interpretuje tekst biblijny o obietnicy zbawienia (Rdz 3,14-15) – wyjaśnia, że przez chrzest Bóg stwarza człowieka na nowo	– wyjaśnia, że człowiek doświadcza skutków grzechu pierworodnego w wymiarze osobistym i społecznym – uzasadnia potrzebę wypracowania w sobie siły woli do czynienia dobra przez pracę nad sobą – wyjaśnia symboliczne znaczenie pojęć: „niewiasta”, „potomek”, „wąż” – uzasadnia tradycję udzielania chrztu dzieciom – wskazuje, jak wypełniania zobowiązania płynące z przyjęcia chrztu	
II. Bóg mówiący na różne sposoby •	– podaje prawdę, że Bóg sprzeciwia się ludzkiej pysze – wymienia grzechy przeciw pierwszemu przykazaniu – omawia, kim był Melchizedek – podaje prawdę, że ofiara Melchizedeka jest zapowiedzią Ostatniej Wieczerzy i Eucharystii – podaje prawdę, że Izaak był umiłowanym synem Abrahama – omawia wydarzenia związane z narodzinami Izaaka – omawia sytuację Izraelitów w Egipcie, – podaje prawdę, że krew baranka uratowała Izraelitów przed śmiercią	– określa, że egoizm i pycha są przyczyną konfliktów między ludźmi – podaje prawdę, że zesłanie Ducha Świętego jest szansą zjednoczenia narodów podzielonych przez budowę wieży Babel – podaje prawdę, że ofiara kapłana Melchizedeka jest figurą ofiary Jezusa Chrystusa – opowiada treść biblijnej perykopy o ofiarowaniu Izaaka (Rdz 22,1-13) – wyjaśnia pojęcie „Pascha” – podaje prawdę, że Jezus jest prawdziwym Barankiem Paschalnym – podaje prawdę, że manna była znakiem troski Boga o naród wybrany – omawia, dlaczego niemożność gromadzenia zapasów manny miała uczyć zaufania Bogu – podaje przykłady ludzkich potrzeb materialnych i duchowych – podaje, kiedy i w jaki sposób oddajemy	– wyjaśnia symbolikę wieży Babel – uzasadnia, że człowiek rozwija się i czyni dobro wtedy, gdy szanuje Boże prawo – umiejętnie wypowiada własne sądy, by nie doprowadzić do konfliktów – wyjaśnia symbolikę chleba i wina – wyjaśnia treść modlitw wypowiadanych przez kapłana nad chlebem i winem podczas przygotowania darów – wyjaśnia, że słowo „melchizedek” jest również nazwą uchwytu przytrzymującego Hostię w monstrancji – wyjaśnia, na czym polegało ofiarowanie Izaaka – wyjaśnia symbolikę ofiary z baranka – charakteryzuje postawę	– uzasadnia, że potrzebujemy łaski Bożej, by żyć i pracować w jedności z innymi ludźmi – przyjmuje postawę szacunku wobec osób mających inne zdanie – wyjaśnia, że podczas przygotowania darów składamy Bogu w ofierze nasze życie: sukcesy, porażki, problemy i radości – wskazuje, w jaki sposób wyraża szacunek wobec Chleba eucharystycznego i chleba powszedniego – uzasadnia, że Izaak jest figurą Jezusa – charakteryzuje zniewolenia współczesnego człowieka – omawia, jak poprzez codzienny rachunek sumienia	– podaje przykłady sytuacji, w których wykazuje postawę słuchania i wypełniania trudnych poleceń Boga – wskazuje programy telewizyjne i radiowe o tematyce religijnej – wskazuje, w jaki sposób korzysta z

	– opowiada o wędrówce Izraelitów przez pustynię – wyjaśnia, co to jest manna – opowiada treść perykopy o wężu miedzianym (Lb 21,4-9) – podaje prawdę, że śmierć Izraelitów spowodowana przez jadowite węże była karą za grzech niewierności – podaje prawdę, że pieśnią i modlitwą uwielbiamy Pana Boga – wymienia znane piosenki religijne	- cześć krzyżowi – wymienia dni poświęcone szczególnej czci krzyża Chrystusowego – wskazuje, że Księga Psalmów jest jedną z ksiąg Starego Testamentu – podaje przykłady, kiedy technika może służyć Bożej sprawie – podaje adresy stron internetowych z muzyką religijną	- posłuszeństwa Izaaka – wyjaśnia słowa kapłana: „Oto Baranek Boży...” oraz słowa modlitwy: „Baranku Boży...” – uzasadnia, że krew Jezusa ratuje Jego wyznawców przed śmiercią wieczną – uzasadnia, że manna z nieba jest zapowiedzią Eucharystii – formułuje modlitwę dziękczynną za Bożą opiekę i dar Eucharystii – omawia symbolikę węża miedzianego umieszczonego na palu – uzasadnia, dlaczego wąż miedziany jest zapowiedzią krzyża – omawia treść poznanych psalmów Dawida – wskazuje w Piśmie Świętym psalmy, którymi może modlić się, prosząc, dziękując uwielbiając i przepraszając Boga, – śpiewa indywidualnie lub w grupie wybraną piosenkę religijną lub psalm	- kształtuje postawę wytrwałości w realizacji postanowienia poprawy podjętego podczas sakramentu pokuty i pojednania – omawia, jak okazuje wdzięczność Bogu i rodzicom za pokarm i opiekę – podaje przykłady, kiedy zwraca się do Boga z prośbą o pomoc w sytuacjach trudnych – wskazuje, jak wyraża szacunek i cześć wobec krzyża, który jest ratunkiem dla człowieka – układa własny psalm	katolickich mediów
III. Słowa i czyny Jezusa •	– podaje prawdę, że Ewangelia jest dobrą nowiną o zbawieniu, spisaną przez czterech ewangelistów – podaje, gdzie i kiedy obecnie głosi się Ewangelię – omawia treść perykopy Mt 14,22-33 – podaje prawdę, że Jezus pomaga tym, którzy proszą Go o pomoc – podaje prawdę, że przyczyną zagubienia człowieka jest grzech – podaje prawdę, że Bóg	– podaje prawdę, że ewangeliści spisali tę samą prawdę, ale inaczej opowiedzianą – wymienia sytuacje, w których poddawany jest próbie wiary – opowiada przypowieść o zabłąkanej owcy (Mt 18,12-14) – omawia prawdę, że Jezus jest Dobrym Pasterzem (J 10,14) – wskazuje, że Boża miłość skierowana jest do każdej osoby indywidualnie – omawia przesłanie perykopy o ubogiej wdowie (Mk 12,41-44) – omawia, na czym polega bezinteresowny dar serca – wymienia postawy liturgiczne	– uzasadnia konieczność poznawania Ewangelii przez chrześcijanina – wyjaśnia znaczenie symboli ewangelistów – wyjaśnia, że spotkanie apostołów z Jezusem krocącym po jeziorze było dla nich próbą wiary – wyjaśnia, że w trudnych sytuacjach Jezus przychodzi nam z pomocą na różne sposoby (przez innych ludzi, w sakramentach) – wyjaśnia przesłanie przypowieści o zabłąkanej owcy, – uzasadnia, że Bóg poszukuje	– uzasadnia, że treść Ewangelii jest aktualna w każdym czasie – omawia, jak samodzielnie poznaje treść Ewangelii – uzasadnia, że trudności życiowe są zaproszeniem Jezusa do zaufania Mu – podaje przykłady sytuacji, gdy w trudnościach życiowych powierza się Jezusowi, wyznając wiarę w Niego – charakteryzuje sposoby poszukiwania człowieka przez Boga – podaje przykłady, kiedy	– wskazuje, w jaki sposób wyraża troskę, aby inni ludzie poznali Ewangelię – podejmuje inicjatywy mające na celu bezinteresowną pomoc potrzebującym

	poszukuje grzesznego człowieka – wymienia wartości, których nie można zdobyć za pieniądze – podaje przykłady, jak można pomagać innym – omawia treść przypowieści o dwóch synach (Mt 21,28-32) – wymienia gesty pokutne – opowiada treść przypowieści o miłosiernym ojcu (Łk 15,11-24) – wyjaśnia rolę kapłana podczas spowiedzi – opowiada treść perykopy o uzdrowieniu paralityka (Mk 2,1-12) – podaje prawdę, że cierpienie jest skutkiem grzechu pierworodnego – podaje prawdę, że męka, śmierć i zmartwychwstanie Jezusa nadały sens cierpieniu	– podaje prawdę, że człowiek uczciwy czynami potwierdza swoje słowa – omawia liturgiczne teksty pokutne – podaje definicję skrucy – wskazuje biblijne podstawy sakramentu pokuty i pojednania – omawia wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do sakramentu pokuty i pojednania – wymienia konsekwencje wynikające z tego sakramentu – podaje przykłady, jak pracować nad rozwojem sumienia chrześcijańskiego – wskazuje biblijne podstawy sakramentu namaszczenia chorych (Jk 5,13-15) – omawia wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do tego sakramentu – wskazuje konsekwencje wynikające z sakramentu namaszczenia chorych	człowieka, ponieważ go kocha – uzasadnia wartość bezinteresownej pomocy innym – wyjaśnia treść V przykazania kościelnego – podaje przykłady sytuacji, kiedy ufnie powierza Bogu swoje troski – wyjaśnia znaczenie wybranych postaw liturgicznych – wskazuje, w jaki sposób czynnie uczestniczy w liturgii – wyjaśnia znaczenie gestów pokutnych – uzasadnia, że do owocnego przeżycia Mszy Świętej potrzebna jest czystość Ducha – wyjaśnia znaczenie sakramentu pokuty i pojednania w życiu chrześcijańskim – wyjaśnia znaczenie gestów podczas spowiedzi – wyjaśnia chrześcijańskie znaczenie cierpienia – wyjaśnia znaczenie sakramentu namaszczenia chorych w życiu chrześcijańskim	dziękuje Bogu za Jego troskę okazywaną mu przez wydarzenia i spotkanych ludzi – przygotowuje plan akcji charytatywnej – uzasadnia, że postawa zewnętrzna powinna wyrażać wewnętrzną więź z Bogiem – podaje przykłady, kiedy wyraża postawę szczerości w relacji z Bogiem i z drugim człowiekiem – uzasadnia swoje pragnienie uczestnictwa w liturgii Mszy Świętej z czystym sercem – uzasadnia wartość sakramentu pokuty i pojednania – uzasadnia swą gotowość przemiany życia przez regularną spowiedź – wyjaśnia znaczenie gestów kapłana podczas udzielania sakramentu namaszczenia chorych – wskazuje, w jaki sposób chce pomagać potrzebującym	ym
IV. Tajemnice królestwa Bożego – przypowieści Jezusa	– odnajduje w Piśmie Świętym przypowieść o siewcy (Łk 8,5-15) – definiuje pojęcie „przypowieść” – omawia treść perykopy o ziarnie gorczycy i zaczynie chlebowym (Mt 13,31-33) – podaje prawdę, że rozwój królestwa Bożego dokonuje się w historii ludzkości – podaje prawdę, że Boże słowo jest fundamentem, na	– podaje, co oznaczają rodzaje gleby i kim jest siewca – wymienia miejsca, w których słuchamy słowa Bożego – podaje przykłady, w jaki sposób królestwo Boże jest budowane na ziemi duchowo i materialnie – omawia prawdę, że królestwo Boże przemienia świat – podaje prawdę, że człowiek ukształtowany przez Boże słowo podejmuje właściwe decyzje – wymienia konsekwencje niewłaściwych	– charakteryzuje przypowieść jako gatunek literacki – interpretuje przypowieść o siewcy (Łk 8,5-15) – uzasadnia, że aby słowo Boże mogło wydać plon, konieczne jest zaangażowanie człowieka – wyjaśnia symboliczne znaczenie ziarna gorczycy i kwasu chlebowego we wzroście duchowym – uzasadnia, że królestwo niebieskie wzrasta dzięki Bożej	– uzasadnia, że słuchanie słowa Bożego i wypełnianie go prowadzi do królestwa Bożego – uzasadnia, że królestwo Boże rozrasta się duchowo i materialnie – podaje przykłady sytuacji, gdy wyraża postawę otwartości na Boży plan i cierpliwie oczekuje na jego realizację – charakteryzuje postawę człowieka budującego swoje życie na słowie Bożym	– omawia, jak może odnieść do własnego życia owoce ziarna zasianego na żyznej glebie – wskazuje sytuacje, gdy rozwiązuje

	którym ma budować własne życie – wymienia, w jaki sposób może pogłębiać więź z Bogiem – definiuje pojęcie „talent” (jednostka monetarna) i podaje znaczenie wyrażen: „puścić w obrót” i „zakopać dar” – opowiada przypowieść o nielitościwym dłużniku (Mt 18,23-35) – podaje, jaką wartość miał talent i denar – opowiada przypowieść o dziesięciu pannach (Mt 25,1-13) – określa, na czym polega roztropność i nieroztropność – opowiada przypowieść o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-16) – podaje prawdę, że człowiek może nawrócić się w każdej chwili życia – opowiada przypowieść o chwaście i sieci (Mt 13,24-30.36-43.47-50)	wyborów moralnych – podaje, kogo oznacza pan i słudzy z przypowieści – podaje prawdę, że wszystkie zdolności są darem Boga i należy je pomnażać – omawia symbolikę przebaczenia 77 razy – wskazuje, jak zastosować wskazania prawa Bożego w konkretnych sytuacjach życiowych – podaje, co symbolizują oliwa i zapalona lampa – wymienia sposoby powrotu do życia w łasce Bożej – wymienia warunki trwania w Bożej łasce – omawia prawdę, że Bóg okazuje swoje miłosierdzie wobec grzeszników – wskazuje, że Bóg jest hojnym dawcą łask – podaje prawdę, że siłą, która pociąga ludzi do dobra, jest miłość Jezusa – podaje, czego symbolem jest siewca, ziarno, chwast, żniwo, połów i sieć – wymienia rzeczy ostateczne człowieka	mocy – uzasadnia, że słowo Boże ma moc przemiany ludzkich serc – wyjaśnia przesłanie przypowieści o domu na skale (Mt 7,24-27) – uzasadnia, dlaczego warto budować życie na relacji z Bogiem – interpretuje przypowieść o talentach (Mt 25,14-30) – uzasadnia, dlaczego warto rozwijać swoje umiejętności – charakteryzuje postawę odpowiedzialności – wyjaśnia znaczenie długu wobec Boga i ludzi – podaje przykłady, gdy reaguje na niewłaściwe zachowania w swoim otoczeniu – odnosi oczekiwanie na Oblubienca do powtórnego przyjścia Chrystusa – uzasadnia, dlaczego powinniśmy być zawsze przygotowani na powtórne przyjście Chrystusa – interpretuje przypowieść o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-16) – wyjaśnia różnicę między sprawiedliwością Bożą a sprawiedliwością ludzką – wyjaśnia, dlaczego Bóg pozwala żyć obok siebie ludziom dobrym i złym – wyjaśnia, na czym będzie polegał sąd ostateczny i szczegółowy – podaje przykłady, kiedy prawidłowo reaguje na niewłaściwe zachowania bliskich osób	– wyjaśnia, kiedy świadomie przeżywa liturgię słowa na Mszy Świętej – uzasadnia, że zbawienie osiągamy wykorzystując dary, które nam powierzono – wskazuje sposoby rozwijania swoich zdolności dla dobra własnego i innych – uzasadnia, że warunkiem Bożego przebaczenia jest przebaczenie innym – uzasadnia swą gotowość życia w łasce uświęcającej przez częste przyjmowanie Komunii Świętej – uzasadnia, że człowiek, nie korzystając z Bożych łask, zubaża samego siebie – wyjaśnia znaczenie spowiedzi w swej trosce o życie w łasce uświęcającej – uzasadnia pragnienie kształtowania w sobie postawy wytrwałego znoszenia cierpienia spowodowanego przez zło	podstawowe problemy życiowe w duchu wiary chrześcijańskiej
VII. Szczególn	– wymienia okresy w roku liturgicznym i obowiązujące	– podaje definicję roku liturgicznego – podaje, że rok liturgiczny przebiega	– wyjaśnia, dlaczego w każdym roku liturgicznym powtarzamy	– wyjaśnia rolę świętych wspominanych w roku	– charakteryz

e tajemnice roku (tematy: 52-56) •	święta kościelne – omawia historię różańca – omawia przesłanie orędzia Matki Bożej z Fatimy – mówi z pamięci tajemnice różańca – podaje prawdę, że grzebanie umarłych jest jednym z uczynków miłosierdzia i chrześcijańskim obowiązkiem – podaje prawdę, że zmarli oczekują na naszą pomoc podczas cierpienia w czyśćcu – opowiada biblijną historię o narodzeniu Jezusa – opowiada biblijną historię o mędrcach ze Wschodu – podaje datę uroczystości Objawienia Pańskiego	według cyklu: A, B i C – podaje prawdę, że odmawiając różaniec razem z Maryją zwracamy się do Boga w różnych potrzebach – podaje datę wspomnienia Matki Bożej Różańcowej – wskazuje, że modlitwa za zmarłych (Msza Święta, wypominki, modlitwa przy grobie) jest pomocą душom oczekującym w czyśćcu – omawia prawdę wiary o wcieleniu Bożego Syna – wymienia chrześcijańskie tradycje związane ze świętami Bożego Narodzenia – wymienia chrześcijańskie tradycje związane uroczystością Objawienia Pańskiego – podaje tytuły kolęd związanych z uroczystością Objawienia Pańskiego	uobecnianie w liturgii wydarzeń zbawczych – wskazuje w wybranych tekstach liturgicznych wydarzenia zbawcze – uzasadnia wartość modlitwy różańcowej – przygotowuje rozważania do wybranej tajemnicy – uzasadnia potrzebę modlitwy za zmarłych i troskę o ich groby – wyjaśnia, dlaczego na grobach stawia się krzyże – wyjaśnia, w jaki sposób wyraża gotowość troski o groby bliskich – uzasadnia wartość chrześcijańskich tradycji związanych ze świętami Bożego Narodzenia – wyjaśnia symbolikę tradycji świąt Bożego Narodzenia – uzasadnia, że tradycja pomaga we właściwym przeżywaniu prawd wiary – śpiewa kolędy – uzasadnia, że Bóg daje znaki na naszej drodze do poznania i spotkania Chrystusa – wyjaśnia symbolikę darów złożonych przez mędrców	liturgicznym w historii Kościoła – przyporządkowuje nabożeństwa do poszczególnych okresów roku liturgicznego – uzasadnia swą gotowość czynnego udziału w roratach – uzasadnia swą gotowość uczestniczenia w nabożeństwach różańcowych – uzasadnia, że modlitwa za zmarłych jest przejawem wiary w życie wieczne oraz wyrazem nadziei, która się spełni przy spotkaniu w niebie – uzasadnia swą gotowość pojednania się z drugim człowiekiem, podczas dzielenia się opłatkiem – wskazuje sytuację, gdy modli się w intencji właściwego odczytywania znaków w swoim życiu – uzasadnia swą gotowość prowadzenia innych do Chrystusa	uje działalność kółek różańcowych – angażuje się w przygotowanie wieczery wigilijnej w domu rodzinnym oraz w spotkanie opłatkowe w klasie
---	---	---	--	---	--

• SEMESTR II

DZIAŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
V. Śmierć i chwata	– opowiada o pojmaniu Jezusa w ogrodzie	– podaje cechy wiernego przyjaciela Chrystusa	– określa, na czym polegała zdrada Judasza	– charakteryzuje postać Judasza	– przygotowuj

Jezusa •	Oliwnym (Mt 26,14-16.36.45-50; 27,3-5) – omawia wydarzenia związane ze śmiercią Jezusa na krzyżu (Łk 22,19-20 i J 19,17-18) – omawia wydarzenia związane z Ostatnią Wieczerzą (Mt 26,26-28) – omawia treść perykopy o złożeniu Jezusa do grobu (Mk 15,42-47) – opowiada o wydarzeniach związanych ze zmartwychwstaniem Jezusa (J 20,1-8) – podaje znaczenie słowa „rezurekcja” – podaje, do czego służą chrzcielnica i kropielnica – podaje prawdę, że obraz Jezusa Miłosiernego powstał z polecenia Jezusa danego św. Faustynie – podaje prawdę, że niedziela jest pamiątką zmartwychwstania Chrystusa – podaje godziny Mszy Świętych w swojej parafii – podaje prawdę, że podczas chrztu Jezusa zstąpił na Niego Duch Święty pod postacią gołębic	– omawia, dlaczego podczas liturgii Wielkiego Czwartku Najświętszy Sakrament jest przenoszony do ciemnicy – wykazuje, że Msza Święta jest uobecnieniem ofiary krzyżowej Jezusa – przytacza z pamięci słowa przeistoczenia – podaje nazwy naczyń liturgicznych używanych podczas Mszy Świętej – omawia zwyczaje pogrzebowe w czasach Jezusa – omawia liturgię Wigilii Paschalnej – podaje, kiedy podczas liturgii zapala się paschał – wymienia zobowiązania podejmowane podczas chrztu – podaje datę swojego chrztu – wymienia charakterystyczne elementy obrazu Jezusa Miłosiernego – określa, na czym polega Boże miłosierdzie – omawia prawdę, że niedziela jest pierwszym dniem tygodnia – podaje przykłady sposobów spędzania niedzieli w rodzinie – podaje prawdę, że Duch Święty zstąpił na apostołów w Wieczerniku w dniu Pięćdziesiątnicy – wymienia znaki towarzyszące zesłaniu Ducha Świętego na apostołów – podaje prawdę, że w sakramencie bierzmowania Duch Święty umacnia chrześcijan do bycia świadkami Chrystusa	– wyjaśnia symbolikę ciemnicy – wyjaśnia znaczenie ołtarza, krzyża stojącego na ołtarzu i prezbiterium – czynnie angażuje się w przygotowanie i przebieg liturgii Mszy Świętej – wyjaśnia, na czym polega konsekracja naczyń liturgicznych – omawia znaczenie chwil ciszy w liturgii – uzasadnia swą gotowość zachowania skupienia w kluczowych momentach liturgii – wyjaśnia, że chrześcijanin w obliczu śmierci nie rozpacza, lecz jest pełen nadziei – wyjaśnia znaczenie symboliki grobu Pańskiego – uzasadnia, dlaczego najważniejszym elementem grobu Pańskiego jest monstrancja (z Ciałem Chrystusa) – wyjaśnia znaczenie symboli paschalnych – wyjaśnia znaczenie symbolu zanurzenia w wodzie podczas chrztu świętego – wyjaśnia związek chrztu ze śmiercią i zmartwychwstaniem Chrystusa (na podst.: Rz 6,3-4) – uzasadnia, dlaczego modli się za rodziców i rodziców chrzestnych – wyjaśnia znaczenie wypłynięcia krwi i wody z boku Jezusa (J 19,33-34), – wyjaśnia symbolikę promieni na obrazie – wyjaśnia, że niedziela jest dniem wolnym od pracy, a poświęconym na spotkanie z Bogiem – wyjaśnia treść pierwszego przykazania kościelnego i trzeciego przykazania Bożego – uzasadnia swą gotowość systematycznego uczestnictwa we Mszy Świętej – opowiada o zapowiedzi zesłania Ducha	– uzasadnia swą gotowość trwania w przyjaźni z Jezusem – uzasadnia, że Msza Święta jest ofiarą całej wspólnoty Kościoła – wyjaśnia, na czym polega medytacja – układa/interpretuje tekst modlitwy medytacyjnej – przygotowuje scenariusz adoracji przy grobie Jezusa (dla swojej klasy) – uzasadnia, dlaczego światło jest symbolem Chrystusa zmartwychwstałego – uzasadnia swą gotowość uczestnictwa w liturgii Wigilii Paschalnej – wskazuje, w jaki sposób wypełnia zobowiązania wynikające z przyjęcia chrztu – interpretuje podpis „Jezu, ufam Tobie” – wyjaśnia, dlaczego ze złości i ufnością modli się przed obrazem Jezusa Miłosiernego – uzasadnia, dlaczego świętujemy niedzielę jako pierwszy dzień tygodnia – przygotowuje plan na wspólną niedzielę z rodziną – interpretuje wymowę symboli Ducha Świętego – uzasadnia pragnienie współpracy z Duchem Świętym w rozwoju swojej wiary	e projekt grobu Pańskiego do swojego kościoła – angażuje się w przeprowadzenie adoracji razem z klasą przy grobie Pańskim
-------------------------------	--	---	--	--	---

			Świętego (J 14,16-17) – wyjaśnia znaczenie znaków towarzyszących zesłaniu Ducha Świętego		
VI. Kościół wspólnotą aż po niebieskie Jeruzalem	– omawia perykopę o powierzeniu Piotrowi władzy w Kościele (Mt 16,13-19) – podaje prawdę, że Kościół jest wspólnotą zbawienia o hierarchicznej strukturze władzy – omawia konsekwencje wynikające z sakramentu święceń – wymienia konsekwencje wynikające z przyjęcia ślubów zakonnych – omawia skutki wynikające z sakramentu małżeństwa – wymienia symbole związane z sakramentem małżeństwa – wymienia prawa i obowiązki dzieci wobec rodziców – wymienia zagrożenia płynące z niewłaściwego korzystania z nowoczesnych środków komunikowania się – wskazuje, w jaki sposób może czynnie i świadomie włączyć się w liturgię Kościoła – wymienia zwyczaje związane z uroczystością Bożego Ciała spotykane w jego regionie – definiuje pojęcie	– wymienia stopnie hierarchii w Kościele – podaje imiona i nazwiska biskupów w diecezji oraz kapłanów z parafii – wskazuje biblijne podstawy sakramentu święceń – wskazuje wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do sakramentu święceń – wskazuje biblijne podstawy sakramentu małżeństwa – wskazuje wybrane teksty liturgiczne odnoszące się do sakramentu małżeństwa – wymienia prawa i obowiązki rodziców wobec dzieci – wskazuje własne miejsce w rodzinie – wskazuje pozytywne strony szybkiego porozumiewania się z innymi – wymienia zalety kontaktów międzyludzkich bez pomocy mediów – omawia prawdę, że człowiek, oddając cześć Bogu, uświęca się – podaje przykłady wpływu obecności Boga w jego sercu na życie codzienne – podaje nazwy miejsc związanych z cudami eucharystycznymi – podaje tytuły tradycyjnych pieśni eucharystycznych – wymienia wartości płynące z przynależności do państwa polskiego – podaje przykłady bohaterów, którzy oddali życie z Ojczyznę – wskazuje różnice między sądem ostatecznym a szczegółowym – podaje imiona swoich patronów z chrztu oraz patronów parafii i Polski – wymienia główne wartości, na których zbudowane jest królestwo Boże (prefacja z uroczystości Jezusa Chrystusa Króla	– wyjaśnia znaczenie symboli związanych z władzą w Kościele – wyjaśnia znaczenie imienia Piotr – wyjaśnia znaczenie sakramentu święceń w życiu chrześcijańskim – charakteryzuje, na czym polega życie zakonne – określa, jak często modli się o powołania kapłańskie i zakonne – wyjaśnia znaczenie sakramentu małżeństwa w życiu chrześcijańskim – omawia, kiedy i dlaczego modli się za swoją rodzinę – interpretuje treść IV przykazania Bożego – uzasadnia swą gotowość właściwego odnoszenia się do rodziców – uzasadnia, że może zaoszczędzić czas, korzystając z osiągnięć techniki – uzasadnia, dlaczego należy zachować równowagę między pracą, modlitwą, przebywaniem z innymi, odpoczynkiem – uzasadnia, jakie owoce liturgii realizują się w życiu codziennym – charakteryzuje liturgię jako sposób kontaktowania się z Bogiem – uzasadnia swą gotowość świadomego i czynnego uczestnictwa w niedzielnej Mszy Świętej – wyjaśnia przesłanie procesji Bożego Ciała na ulicach miast i wsi – wyjaśnia znaczenie obrzędów, symboli i znaków używanych podczas procesji Bożego Ciała – uzasadnia, że udział w procesji Bożego Ciała świadczy o przynależności do wspólnoty Kościoła i wspólnoty	– uzasadnia, że władza w Kościele oznacza służbę wspólnocie wierzących – uzasadnia, dlaczego modli się w intencji papieża i swoich biskupów – uzasadnia, dlaczego stale powierza Bogu w modlitwie znanych mu kapłanów, siostry zakonne i zakonników – charakteryzuje małżeństwo i rodzinę jako wspólnotę – uzasadnia swą gotowość podejmowania obowiązków na rzecz własnej rodziny – uzasadnia, że nakazy i zakazy rodziców wpływają z troski o dziecko – uzasadnia wartość przebaczenia w życiu codziennym – opracowuje osobisty plan dnia z uwzględnieniem pracy, modlitwy, przebywania z innymi, odpoczynku – uzasadnia swą gotowość rozmowy z innymi, dając pierwszeństwo spotkaniom z drugim człowiekiem – wyjaśnia znaczenie misji pokojowych – uzasadnia, że każdy jest odpowiedzialny za pokój na świecie – wyjaśnia, kiedy i dlaczego	– omawia charyzmat wybranego zgromadzenia zakonnego – uzasadnia, że jest odpowiedzi alny za budowanie pokoju we własnym środowisku – relacjonuje swe zaangażowanie w przygotowanie domu rodzinnego do uroczystości Bożego Ciała

	„ojczyzna” – wskazuje polskie symbole narodowe – wskazuje, w jaki sposób może naśladować świętych – podaje, kiedy obchodzona jest uroczystość Jezusa Chrystusa Króla Wszechświata – podaje prawdę, że niebo jest stanem, w którym człowiek doświadcza kontaktu z Bogiem i z tymi, którzy Boga kochają – podaje definicję opatrności Bożej	Wszechświata) – wskazuje podobieństwa i różnice między królestwem ziemskim a królestwem niebieskim – omawia dogmat o wniebowzięciu Najświętszej Maryi Panny – wskazuje, w jaki sposób może naśladować Maryję – omawia prawdę, że Bóg w Trójcy Świętej czuwa nad światem – wymienia przykłady Bożej interwencji w życiu konkretnego człowieka	parafialnej – omawia swój czynny udział w procesji Bożego Ciała – uzasadnia, że służba Bogu jest służbą Ojczyźnie – uzasadnia słuszość walki o dobro Ojczyzny – omawia, w jaki sposób okazuje szacunek wobec symboli narodowych – wyjaśnia, na czym polega „niebo”, „piekło”, „czyściec” – opisuje konsekwencje dobra i zła w perspektywie wieczności – uzasadnia, dlaczego modli się za dusze cierpiące w czyśćcu – interpretuje treść perykopy J 18,33-37a – wyjaśnia istotę królowania Chrystusa – potrafi zaśpiewać hymn „Chrystus Wodzem” – wyjaśnia, że przez modlitwę i śpiew wielbi Chrystusa Króla – wyjaśnia, na czym polega łączność między Kościołem pielgrzymującym a uwielbionym (świętych obcowanie) – charakteryzuje postać Maryi jako przewodniczki w wierze – powierza się opiece Maryi, odmawiając modlitwę „Pod Twoją obronę” – wyjaśnia symbolikę oka opatrności – wskazuje, że Bóg posługuje się zdarzeniami i ludźmi, czuwając nad swoim stworzeniem	– modli się o pokój na świecie – wyjaśnia znaczenie codziennego życia świętych w dążeniu do świętości – uzasadnia, dlaczego w różnych potrzebach zwraca się do swoich patronów – redaguje modlitwę uwielbienia – uzasadnia, dlaczego powierza swoje życie Chrystusowi Królowi – wyjaśnia, na czym polega modlitwa za przyczyną Maryi – uzasadnia, dlaczego modli się za zmarłych z rodziny – uzasadnia, że człowiek najpełniej dostrzega Bożą opatrność z perspektywy czasu – podaje przykłady, kiedy przyjmuje porażki i sukcesy, trudności i radości życia codziennego w postawie zaufania Bożej opatrności	
VII. Szczególnie tajemnice roku (tematy	– podaje, że błogosławieństwo pokarmów odbywa się w Wielką Sobotę, w dniu oczekiwania na zmartwychwstanie Jezusa – wymienia	– podaje prawdę, że śniadanie wielkanocne jest wyrazem nadziei, że wszyscy spotkamy się w niebie na ucztach Chrystusa – wymienia obietnice związane z odmawianiem koronki do miłosierdzia Bożego	– uzasadnia wartość chrześcijańskich tradycji związanych z Wielkanocą – wyjaśnia symbolikę pokarmów błogosławionych w Wielką Sobotę – omawia, w jaki sposób włącza się w przygotowanie śniadania wielkanocnego – opowiada historię powstania „Koronki	– wyjaśnia, że zwyczaj dzielenia się jajkiem i składania życzeń jest wyrazem radości z obecności Chrystusa Zmartwychwstałego – uzasadnia swą gotowość	– daje świadectwo, jak troszczy się o kapliczki, figury i obrazy

57-62)	chrześcijańskie tradycje związane z Wielkanocą – wymienia formy kultu miłosierdzia Bożego – podaje prawdę, że miłosierdzie jest przymiotem Boga – podaje prawdę, że maj jest miesiącem, w którym szczególną cześć oddaje się Matce Bożej – wymienia pozdrowienia chrześcijańskie – podaje prawdę, że rodzice są darem Boga – wymienia sposoby okazywania miłości swoim rodzicom – wymienia prawa i obowiązki dziecka (Karta Praw Dziecka)	– podaje, kiedy obchodzimy święto Miłosierdzia Bożego – wymienia różne sposoby oddawania czci Maryi – omawia różne formy nabożeństw majowych – podaje prawdę, że pozdrowienia chrześcijańskie powstały jako wyraz wiary – podaje, co Bóg nam obiecuje za szczerą miłość do matki i ojca – podaje, kiedy obchodzimy Dzień Matki i Dzień Ojca – wskazuje wartość rodzinnego świętowania Dnia Dziecka	do miłosierdzia Bożego” – charakteryzuje sanktuarium w Łagiewnikach jako stolicę kultu miłosierdzia Bożego – wyjaśnia, w jaki sposób odmawia się „Koronkę do miłosierdzia Bożego” – wyjaśnia, że litania jest modlitwą, w której prosimy o wstawiennictwo Maryi u Jej Syna, Jezusa – śpiewa pieśni ku czci Matki Bożej – uzasadnia, że pozdrowienia chrześcijańskie są wyrazem szacunku wobec pozdrawianej osoby oraz przekonań religijnych – uzasadnia swą gotowość pozdrawiania po chrześcijańsku kapłanów, siostry zakonne, katechetów osób przy pracy – układa modlitwę dziękczynną za dar matki i ojca – charakteryzuje właściwe postępowanie wobec rodziców (rachunek sumienia) – omawia, w jaki sposób wyraża szacunek wobec rodziców – charakteryzuje obowiązki i prawa dziecka w rodzinie, państwie, Kościele – wyjaśnia, w jaki sposób dziękuje Bogu za swoje życie	uczestnictwa w rezurekcji – relacjonuje, kiedy odmawia „Koronkę do miłosierdzia Bożego” – wyjaśnia treść modlitw zawartych w koronce – wyjaśnia wybrane wezwania „Litani łoretańskiej” – uzasadnia swą gotowość uczestnictwa w nabożeństwach majowych – wyjaśnia znaczenie pozdrowień chrześcijańskich – wskazuje wartość rodzinnego świętowania Dnia Matki oraz Dnia Ojca – wskazuje, kiedy modli się w intencji rodziców – uzasadnia, że dziecko jest osobą mającą swoją godność – przygotowuje program rodzinnego świętowania Dnia Dziecka – wskazuje, kiedy modli się za dzieci na świecie	poświęcone Matce Bożej
--------	--	--	--	--	------------------------------

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY VII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Błogosławieni, którzy szukają Jezusa”
zgodnego z programem nauczania „Kim jestem jako człowiek, kim chcę być jako chrześcijanin” nr AZ-3-01/13

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,

- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostołskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,
- c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pisma Świętego. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza)	•dokładna znajomość cytatów z lekcji	•przytoczenie sensu cytatu własnymi słowami	•niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu	•skojarzenia z treścią cytatu	•brak jakiegokolwiek znajomości cytatów
2. Zeszyt przedmiotowy	•wszystkie tematy •zapisy •prace domowe •staranne pismo •własne materiały •ilustracje itp.	•starannie prowadzony •wszystkie tematy i notatki •prace domowe	•zeszyt staranny •luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	•zeszyt czytelny •braki notatek, prac domowych (do 40% tematów)	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	•brak zeszytu

3. Prace domowe	•staranne wykonanie •treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•wskazują na zrozumienie tematu •niezbyt twórcze	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy •na temat	•praca nie na temat •brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Testy i sprawdziany	•wszystkie polecenia wykonane poprawnie •rozwiązane też zadanie dodatkowe	•75% spełnionych wymagań podstawowych (łatwe, praktyczne, przydatne życiowo, niezbędne) •75% spełnionych wymagań rozszerzających (bardzo trudne i trudne, teoretyczne, naukowe)	•75% zadań podstawowych •50% wymagań rozszerzających	•75% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych (bardzo łatwe i łatwe, niezbędne w dalszej edukacji)	•50% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych	•poniżej 30% odpowiedzi dotyczących wiedzy podstawowej
5. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytach uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub świadczące o braku wiadomości rzeczowych
6. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
7. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.) •reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę zadania •przejawia postawę apostołską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

	przedmiotowym (olimpiadzie)					
--	--------------------------------	--	--	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

SEMESTR I

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Otwarcie na Bożą miłość	- wymienia, co jest dla niego ważne - podaje prawdę, że Bóg kocha miłością bezwarunkową - wskazuje teksty biblijne mówiące o powszechności grzechu - wskazuje na Jezusa jako Zbawiciela, który wyzwala z niewoli grzechu - wymienia najważniejsze wartości w życiu człowieka - podaje prawdę, że stan duszy człowieka wpływa na jego relacje z otoczeniem - prezentuje treść perykopy o dwunastoletnim Jezusie w świątyni - definiuje modlitwę jako spotkanie i dialog z Bogiem	- podaje przykłady działania kochającego Boga w swoim życiu - interpretuje biblijną perykopę o zwiastowaniu - omawia prawdę, że grzech jest przeszkodą w poznaniu i akceptacji prawdy o sobie i o Bożej miłości - określa, jaki ideał siebie chciałby osiągnąć, który będzie podobał się Panu Bogu - podaje, w jaki sposób zaprasza Jezusa do swego życia - podaje przykłady gubienia i odnajdywania Boga w życiu chrześcijanina - opowiada, w jaki sposób szuka Jezusa, identyfikując się z Maryją lub Józefem	- wyjaśnia, na czym polega miłość bezwarunkowa - uzasadnia, że poszukiwanie Boga oznacza otwarcie się na Jego Miłość (jak Maryja) - interpretuje biblijną perykopę uzdrowieniu paralityka (Mt 9,1-8) - określa, w jaki sposób oddaje Jezusowi swoje grzechy - interpretuje biblijną perykopę o Zacheuszu (Łk 19,1-10) - uzasadnia, że warto poszukiwać Jezusa pomimo swojej grzeszności - wymienia formy i rodzaje modlitw i podaje przykłady - charakteryzuje życie człowieka jako ciągle poszukiwanie Boga	- formułuje własną modlitwę dziękczynną za miłość okazywaną przez Boga - podaje, w jaki sposób otwiera się na bezwarunkową miłość Boga i ją przyjmuje - uzasadnia, że o własnych siłach człowiek nie jest w stanie wyzwolić się z grzechu i potrzebuje Bożej pomocy - charakteryzuje konsekwencje zaproszenia Jezusa do swego serca (życia) - podaje, w jaki sposób dba o dobre relacje z rodziną i w grupie koleżeńskej - uzasadnia, dlaczego Boga (Jezusa) trzeba nieustannie szukać	daje świadectwo, w jaki sposób troszczy się o „sprawę Bożą” w swoim życiu
II. Przyjaźń	- wyjaśnia pojęcia: czyste serce, poządlliwość - podaje przyczyny konfliktu króla Saula z Dawidem - wylicza cechy prawdziwej	- wskazuje (wymienia) różnice psychiczne między mężczyzną i kobietą - podaje przykłady sytuacji, kiedy przyjaźń jest poddana próbie	- omawia prawdę, że człowiek przeżywa swoje życie i wyraża się jako mężczyzna lub kobieta - charakteryzuje życie zniewolone poządlliwością i postawę czystego	- właściwie ocenia różne opinie i zachowania dotyczące ludzkiej seksualności prezentowane w reklamach - określa działania, jakie	nawiązuje przyjacielskie relacje z innymi ludźmi:

	przyjaźni - wymienia cechy charakteryzujące przyjacielskie relacje - podaje przykłady dobrych relacji dorastających dzieci z rodzicami - określa, co to jest wolontariat - wymienia rodzaje pracy wolontariatu - definiuje, czym są uzależnienia - wylicza różne formy uzależnień (papierosy, alkohol, narkotyki, zakupy) - określa szkodliwość narkotyków - wymienia pozytywne i negatywne strony kontaktu przez Internet - wskazuje, jak chronić swoją godność i prywatność w sieci - określa, jakiej postawy wobec życia oczekuje od nas Bóg - podaje prawdę, że problemy są nieodłączną częścią życia człowieka	- określa, w jaki sposób chce budować relacje przyjaźni - podaje przykłady działań (zachowań) budujących wzajemne zaufanie - wyraża szacunek wobec rodziców (opiekunów) - wskazuje sposoby włączenia się w wolontariat w swojej miejscowości lub okolicy - podaje, w jaki sposób szuka grupy, z którą chce pomagać innym - wyraża dezaprobatę wobec wszelkiego rodzaju uzależnień - podaje, w jaki sposób i kto może pomóc ludziom uzależnionym - podaje zasady właściwego korzystania z Internetu - wskazuje pozytywne sposoby rozwiązywania problemów, które spotyka w życiu - wskazuje, gdzie mogą szukać pomocy osoby mające myśli samobójcze	serca - opowiada historię relacji Dawida z królem Saulem - charakteryzuje przyjaźń Dawida i Jonatana - uzasadnia konieczność okazywania czci rodzicom - uzasadnia, dlaczego warto słuchać rodziców - charakteryzuje owoce zaangażowania się w wolontariat - wyjaśnia, na czym polegają poszczególne uzależnienia - charakteryzuje skutki uzależnienia - podaje, w jaki sposób może wspierać kolegów, którzy mieli kontakt z narkotykami - charakteryzuje różnice między światem wirtualnym a realnym - określa postawę zdrowego dystansu wobec świata wirtualnego - charakteryzuje życie ludzkie jako największy dar otrzymany od Boga - wyjaśnia, że samobójstwo nie jest rozwiązaniem problemu	podejmuje w zakresie wychowania siebie do czystości - wyjaśnia, na czym polegają dobre relacje rówieśnicze - określa, jakie działania ukierunkowane na dobro planuje podjąć z wspólnie rówieśnikami - formułuje prawa i obowiązki rodziców wobec dzieci oraz dzieci wobec rodziców - wyjaśnia słowa Jezusa „Więcej szczęścia jest w dawaniu, aniżeli w braniu” - referuje, w jaki sposób uwrażliwia innych na problem narkomanii - argumentuje wartość bezpośrednich relacji osobowych - uzasadnia, dlaczego mamy się troszczyć o własne życie - określa, w jaki sposób szanuje swoje życie i troszczy się o swój rozwój	wolontariuszami i potrzebującymi pomocy i referuje swe działania wobec klasy
III. Bóg Ojciec	- definiuje pojęcie wiary - wymienia główne prawdy wiary - definiuje pojęcie „Biblia” - wymienia inne nazwy Biblii - omawia budowę Pisma Świętego (księgi, rozdziały, wersety, wyjaśnienia pod tekstem) - potrafi odszukać wskazany fragment biblijny - podaje, w jakich językach	- omawia prawdę, że u podstaw wiary jest przyjęcie Bożej miłości i odpowiedź na nią - omawia własne sposoby umacniania swej wiary - wymienia autorów Biblii i etapy jej powstawania - określa, co to jest kanon Pisma Świętego - określa, czym jest Tradycja Kościoła - wymienia niektóre gatunki	- uzasadnia potrzebę coraz lepszego poznawania treści wiary - rozdziela wiarę naturalną i religijną (nadprzyrodzoną) - wyjaśnia, na czym polega natchnienie Biblii - wyjaśnia, że czytając Biblię, spotyka się z Bogiem - przyporządkowuje gatunki literackie do wybranych fragmentów Pisma Świętego - potrafi rozpoznać przekład Biblii	- wyjaśnia, że wiara jest wejściem w osobistą relację z Bogiem - charakteryzuje związek między Pismem Świętym a Tradycją - podejmuje samodzielną lekturę Pisma Świętego i dzieli się swym doświadczeniem wobec klasy - uzasadnia konieczność określenia gatunków literackich dla właściwej	referuje, jakie wskazówki i dla własnego życia odkrywa w Piśmie Świętym

	napisano Biblię • podaje definicję modlitwy • wymienia rodzaje modlitw • wymienia najważniejsze fakty z historii zbawienia • określa miejsce Abrahama w historii zbawienia • podaje, że wiara jest darem Boga i wymienia jej cechy • podaje, że Izaak był synem Abrahama • omawia tekst biblijny o ofierze Abrahama (Rdz 22,1-19) • omawia okoliczności zmiany imienia Jakuba na Izrael • omawia sytuację Izraelitów w Egipcie i rolę Mojżesza w ich wyjściu z niewoli • wymienia dokonania Jozuego • wskazuje proroka Daniela jako wzór wytrwałości w wierze • wskazuje proroka Eliasza jako obrońcę wiary narodu wybranego w prawdziwego Boga (1 Krl 18,20-40) • wskazuje, co pogłębia wiarę w Boga, a co ją niszczy • wymienia zadania Jeremiasza dane mu przez Boga • wymienia cechy dojrzałej wiary	literackie, jakimi posługuje się Biblia • wymienia najbardziej znane tłumaczenia Biblii • podaje przykłady modlących się postaci biblijnych • potrafi wykorzystać Pismo Święte w modlitwie osobistej • określa kolejność najważniejszych wydarzeń z historii zbawienia, zaznaczając je na osi czasu • omawia, że Bóg jest wierny swoim obietnicom i chce stale przebywać w naszym życiu • wymienia owoce heroicznej wiary Abrahama • podaje przykłady działań Boga, które pomagają człowiekowi przemienić się na lepsze • określa sytuacje współczesnych zniewoleń człowieka • podaje cechy dobrego przewodnika (mentora) • podaje przykłady współczesnych postaci godnych naśladowania • wymienia owoce i trudności trwania w wierze na przykładzie proroka Daniela i św. Piotra • podaje przykłady błędnych wyobrażeń o Bogu • określa praktyki przeciwne wierze w Boga (zabobon, bałwochwalstwo, wróżbiarstwo, magia) • wskazuje, co jest źródłem bałwochwalstwa i czarów • charakteryzuje konsekwencję Jeremiasza w głoszeniu Bożego słowa mimo porażek ze strony narodu • podaje, w jaki sposób dba o rozwój	zatwierdzony przez Kościół katolicki • wskazuje w Piśmie Świętym miejsca, gdzie występują poszczególne typy modlitw • charakteryzuje relacje Bóg-człowiek (na przykładzie postaci ze Starego Testamentu oraz współczesnych ludzi) • charakteryzuje postać Abrahama i wyjaśnia, dlaczego nazywamy go „ojcem wierzących” • omawia, w jaki sposób pogłębia swoją wiarę • wyjaśnia sens próby wiary Abrahama • charakteryzuje postawę Abrahama wobec Boga w sytuacji próby • wskazuje problemy, które powierza Bogu w ufnej modlitwie • wyjaśnia biblijne znaczenie zmiany imienia • uzasadnia konieczność samodyscypliny i pracy nad sobą • charakteryzuje postawę Mojżesza względem Boga i ludu izraelskiego • uzasadnia potrzebę nadziei i zaufania Bogu w przezwyciężaniu duchowych zniewoleń (złe przyzwyczajenia, nałogi) • charakteryzuje misję Jozuego • uzasadnia potrzebę posiadania doradcy w podejmowaniu dobrych decyzji • opowiada, co pomogło prorokowi Danielowi trwać nieugięcie przy Bogu, • charakteryzuje podobieństwa (różnice) w postawie wiary proroka Daniela, św. Piotra i własnej • charakteryzuje religijność narodu wybranego w czasach Eliasza	interpretacji tekstów biblijnych • wyjaśnia, dlaczego tłumaczy się Biblię na języki narodowe • prezentuje, jak modli się tekstami z Pisma Świętego • samodzielnie układa modlitwy i z zaangażowaniem modli się nimi • wyjaśnia, że wiara polega na wyjściu poza granicę tego, co jest dla człowieka logiczne i zrozumiałe • uzasadnia typiczne podobieństwo Izaaka do Jezusa • uzasadnia potrzebę Bożej pomocy i błogosławieństwa w chwilach zmagania ze sobą • potrafi odnieść doświadczenie wiary Mojżesza do swoich życiowych planów i oczekiwań • wskazuje, w jaki sposób naśladuje postawę Mojżesza we własnym życiu • wskazuje, w jakich sytuacjach stara się być dobrym przykładem dla innych • uzasadnia potrzebę ciągłego wyjaśniania rodzących się wątpliwości religijnych • referuje, w jaki sposób szuka kompetentnych osób i odpowiedzi na rodzące się w nim pytania • wyjaśnia, na czym polega niebezpieczeństwo praktykowania magii i spirytyzmu	
--	---	---	---	---	--

		swojej wiary	• uzasadnia, że Bóg jest prawdziwym Bogiem, który działa i wyzwala człowieka • omawia wątpliwości Jeremiasza wobec powołania go przez Boga (Jer 1,6-7) • opowiada dialog Jeremiasza z Bogiem (Jr 20) • uzasadnia, że człowiek wypowiadając przed Bogiem swoje wątpliwości, nawiązuje z Nim głębszą relację • omawia, w jaki sposób stara się podtrzymywać i pogłębiać bliską relację z Chrystusem	• właściwie ocenia rzeczywistość, nazywając zło złem, a dobro dobrem • wyjaśnia, że trudności w wierze są elementem procesu rozwoju wiary i mogą stać się pomocą w pogłębieniu relacji z Bogiem • wyjaśnia proces rozwoju wiary	
VII. Wydarzenia zbawcze • (tematy 56-58)	• określa różnicę między pojęciami święty i błogosławiony, kanonizacja i beatyfikacja • podaje datę świąt Bożego Narodzenia i jej genezę • wskazuje teksty biblijne mówiące o Bożym Narodzeniu • opowiada o pokłonie Mędrców (Mt 2,1-12) • wymienia znaki i osoby, które prowadzą go do Jezusa	• wymienia współczesnych polskich świętych i błogosławionych • wyjaśnia, że świętość osiąga się przez naśladowanie Jezusa (Mk 8,34-35) • wymienia znaki i obrzędy wigilijne • wymienia osoby, dla których może być „gwiazdą” prowadzącą do Jezusa	• charakteryzuje życie wybranego świętego lub błogosławionego w kontekście jego pójścia za Jezusem • zna swojego patrona, patrona parafii i Polski • charakteryzuje chrześcijański wymiar świąt Bożego Narodzenia • wyjaśnia znaczenie znaków i obrzędów wigilijnych • opisuje rolę gwiazdy w dotarciu Mędrców do Betlejem • wyjaśnia znaczenie napisu K+M+B robionego kredą na drzwiach domów (<i>Christus mansionem benedicat</i>)	• podaje przykłady sytuacji, gdy stara się żyć duchem Ewangelii na co dzień • omawia, w jaki sposób realizuje powszechne powołanie do świętości w swoim życiu • krytycznie ocenia przejawy komercjalizacji świąt Bożego Narodzenia • określa, w jaki sposób wyraża radość i dziękczynienie Bogu za przyjście Zbawiciela • opowiada o nowej tradycji Orszaków Trzech Króli • uzasadnia, że współczesne Betlejem to każda Msza Święta	• w miarę możliwości i angażuje się w przygotowanie Orszaku Trzech Króli i bierze w nim udział

• SEMESTR II

• • DZI AŁ	• OCENA				
	• dopuszczająca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celująca
IV. Kościół domowy •	- definiuje pojęcie Kościoła domowego - wymienia praktyki religijne chrześcijanina - podaje przykłady modlitw z wczesnego dzieciństwa oraz teksty, którymi modli się obecnie - określa, że obowiązkiem rodziny jest zapewnienie troskliwej opieki, również duchowej, nad chorymi i starszymi jej członkami - wymienia okresy roku liturgicznego - wymienia święta nakazane przez Kościół i podaje ich daty - podaje, że świętowanie niedzieli jest religijnym obowiązkiem chrześcijanina - wymienia okoliczności rodzinnych spotkań - podaje daty najważniejszych rodzinnych uroczystości (rocznice, imieniny...) - podaje treść i godzinę wspólnego odmawiania Apelu Jasnogórskiego - wymienia modlitwy, których nauczył się w rodzinie	- wskazuje elementy Kościoła domowego możliwe do realizacji we własnej rodzinie - wymienia różnice w pojmowaniu Boga przez małe dziecko i gimnazjalistę - wskazuje różnice między wychowaniem religijnym a świeckim - określa wartość i sens cierpienia - wymienia posługi (pielęgnacyjne, medyczne i duchowe) świadczone wobec osób chorych i starszych - wymienia instytucje wspierające rodzinę w wypełnianiu jej obowiązku wobec osób chorych i starszych i wie, jak się z nimi skontaktować - wymienia święta, które nie posiadają stałej daty - uzasadnia przekonanie o potrzebie świętowania dni świątecznych - wymienia elementy chrześcijańskiego świętowania niedzieli - wymienia chrześcijańskie elementy świętowania (Msza Święta, wspólna modlitwa, obecność kapłana, rocznicowa pielgrzymka...) - mówi (śpiewa) z pamięci Apel Jasnogórski - podaje różne określenia modlitwy - wymienia możliwości rodzinnego świadczenia o Chrystusie wobec innych ludzi - daje świadectwo uczestnictwa w	- charakteryzuje rodzinę chrześcijańską jako Kościół domowy - omawia przeszkody, utrudniające religijne wychowanie - charakteryzuje zmiany w modlitwie młodego człowieka - charakteryzuje sposób życia człowieka o religijnym wychowaniu - uzasadnia obowiązek opieki nad chorymi i starszymi członkami rodziny - układa modlitwę w intencji chorych - charakteryzuje poszczególne okresy liturgiczne w oparciu o KKK - interpretuje schemat roku liturgicznego - przyporządkowuje poszczególnym okresom roku liturgicznego właściwe im obrzędy liturgiczne i paraliturgiczne - uzasadnia przekonanie o potrzebie zachowania tradycji związanych z poszczególnymi okresami roku liturgicznego - na podstawie wybranych tekstów biblijnych wyjaśnia, że niedziela jest dla chrześcijanina dniem świętym - uzasadnia, że robienie zakupów w niedzielę jest naruszeniem Bożego przykazania - uzasadnia potrzebę wspólnego świętowania	- opisuje zadania poszczególnych członków rodziny w realizowaniu idei Kościoła domowego - charakteryzuje rozwój obrazu Boga od dzieciństwa do lat młodzieńczych - uzasadnia wartość i potrzebę chrześcijańskiego wychowania - potrafi wykonać podstawowe czynności pielęgnacyjne, udzielić pierwszej pomocy, wezwać pogotowie i kapłana - omawia, w jaki sposób troszczy się o sferę duchową osób chorych i starszych w swojej rodzinie - interpretuje wybrane teksty liturgiczne związane z poszczególnymi okresami i świętami - krytycznie ocenia przypadki naruszania prawa do niedzielnego odpoczynku - podaje, w jaki sposób dba o chrześcijański wymiar świętowania niedzieli - w ufnej modlitwie powierza Bogu swoich bliskich, szczególnie w dni, które są dla nich ważne - uzasadnia wartość	- referuje, w jaki sposób podejmuje starania, by realizować w swej rodzinie ideę Kościoła domowego - opowiada, jak angażuje się w działalność grup religijnych na terenie swojej parafii oraz zachęca do tego rodziców i rodzeństwo - aktywnie włącza się w przygotowanie

	• podaje przykłady świadczenia o Chrystusie w ramach rodziny • podaje, z jakich okazji ludzie przychodzą do kościoła • wymienia ważne wydarzenia, które przeżywał w kościele	Mszach Świętych zamawianych przez rodzinę, przyjaciół, sąsiadów, klasę...	• układa plan świętowania rodzinnej uroczystości, uwzględniając jej chrześcijański charakter • omawia historię cudownego obrazu Matki Bożej Częstochowskiej • wyjaśnia znaczenie jasnogórskiego sanktuarium dla Polaków • potrafi odnaleźć na odborniku radiowym stacje transmitujące Apel Jasnogórski • podaje przykłady rodzin, których świętość budowała się na wspólnej modlitwie • na podstawie tekstów biblijnych i nauczania Kościoła uzasadnia konieczność apostołskiego zaangażowania chrześcijańskich rodzin • interpretuje teksty biblijne, mówiące o Kościele jako „domu duchowym” • charakteryzuje rolę Kościoła i znaczenie kościoła materialnego w życiu swojej rodziny	modlitewnej jedności w godzinie Apelu • podaje, w jaki sposób zachęca bliskich do wspólnego odmawiania Apelu • omawia propozycje zorganizowania wspólnej modlitwy w swojej rodzinie • uzasadnia potrzebę więzi z kościołem parafialnym oraz troski o jego stan materialny i wystrój	anie uroczystości i okazjonalnych imprez na terenie kościoła (dekoracje, złóbek, Grób Pański, ołtarze na Boże Ciało, festyny itp.)
V. Ojczyzna •	• określa, czym jest i jak się wyraża patriotyzm • wymienia najważniejsze wydarzenia z historii Polski, z których możemy być dumni • podaje datę chrztu Mieszka I oraz imię jego żony • wymienia pierwsze biskupstwa na ziemiach polskich • prezentuje życie i działalność misyjną św. Wojciecha • podaje fakty z życia św. Stanisława i datę jego	• podaje przykłady naszych narodowych bohaterów • przedstawia motywy osobiste i polityczne przyjęcia chrztu przez Mieszka I • podaje datę liturgicznej uroczystości św. Wojciecha • prezentuje postawę patriotyzmu i szacunku dla historii ojczyzny • podaje datę liturgicznego wspomnienia św. Stanisława • omawia, w jaki sposób stara się naśladować męstwo i bezkompromisowość św. Stanisława w walce ze złem • wymienia zasługi św. Jadwigi dla	• charakteryzuje wartości, dla których Polacy oddawali życie • uzasadnia religijną wartość miłości Ojczyzny • wyjaśnia znaczenie chrztu Polski dla dalszych jej dziejów • uzasadnia doniosłość zjazdu gnieźnieńskiego • charakteryzuje konflikt pomiędzy biskupem Stanisławem a królem Bolesławem Śmiałym • wyjaśnia rozbieżności w historycznych ocenach tego konfliktu • charakteryzuje rolę królowej Jadwigi w krzewieniu wiary chrześcijańskiej	• podaje, w jaki sposób wzmacnia poczucie polskości w codziennym życiu • uzasadnia znaczenie obchodów Tysiąclecia Chrztu Polski i zjazdu w Gnieźnie dla budowania zjednoczonej Europy • uzasadnia, dlaczego św. Stanisław należy do głównych patronów Polski • podaje przykłady sytuacji, w których staje w obronie pokrzywdzonych • podaje, w jaki sposób wyraża odpowiedzialność za	• samodzielnie nie poszukuje źródeł dla lepszego zrozumienia wydarzeń sprzed tysiąca lat oraz ich znaczenia dla współczesności i referuje

	śmierci • relacjonuje wpływ męczeńskiej śmierci św. Stanisława na późniejsze zjednoczenie kraju • podaje fakty z życia św. Jadwigi Królowej • podaje przykłady nietolerancji religijnej w szesnastowiecznej Europie • wymienia różne wyznania w ówczesnej Polsce • wymienia przyczyny i skutki zawarcia unii w Brześciu w 1516 r. • omawia przyczyny i przebieg powstania machabejskiego, • podaje przykłady męczeństwa za wiarę i Ojczyznę • wymienia bohaterów, którzy uratowali Polskę i jej wiarę • podaje fakty i wydarzenia potwierdzające obecność Kościoła w życiu narodu • wymienia najważniejsze fakty z życia bł. Jana Pawła II i ks. Jerzego Popiełuszki, • wymienia chrześcijańskie tradycje dotyczące życia rodzinnego i społeczno-narodowego	chrześcijaństwa • podaje datę jej wspomnienia liturgicznego • podaje, w jaki sposób wyraża troskę o rozwój swojej wiary • wymienia dokumenty dotyczące tolerancji religijnej w Polsce • wyraża szacunek względem ludzi innych wyznań • przejawia postawę tolerancji wobec wyznawców innej wiary • podaje główne fakty z życia św. Andrzeja Boboli • wymienia przyczyny prześladowania Kościoła unickiego • podaje fakty z działalności Kościoła w czasach niewoli narodowej • wymienia nazwiska księży zaangażowanych w walki narodowo-wyzwoleńcze oraz w działalność społeczno-kulturalną • wyraża szacunek wobec tych, którzy poświęcili życie, abyśmy mogli żyć w wolnym kraju • wyraża szacunek dla ludzi walczących w obronie swej wiary i ojczyzny • określa rolę, jaką Kościół odegrał w najnowszych dziejach Polski • wyraża szacunek dla ofiary z życia złożonej za Chrystusa i rodaków • określa formy kultu bł. Jana Pawła II i ks. Jerzego Popiełuszki • podaje, w jaki sposób korzysta z ich orędownictwa u Boga i stara się naśladować ich cnoty • podaje przykłady pielęgnowania chrześcijańskich tradycji przez Polaków w różnych okolicznościach dziejowych	• ukazuje wartość tolerancji religijnej • wyjaśnia, dlaczego Polskę w XVI-XVIII w. nazywano „azylem heretyków” • opisuje przejawy tolerancji religijnej w Polsce na przestrzeni wieków • charakteryzuje podobieństwa i różnice między Kościołem rzymskokatolickim a grekokatolickim • określa stosunek duchowieństwa polskiego do walk narodowowyzwoleńczych • charakteryzuje działalność społeczno-kulturalną Kościoła w czasach niewoli narodowej • charakteryzuje postawę kard. Wyszyńskiego wobec Ojczyzny • opisuje przykłady obecności Kościoła w dziejach narodu polskiego • charakteryzuje zasługi bł. Jana Pawła II i ks. Jerzego Popiełuszki wobec Ojczyzny • charakteryzuje wartość kultu polskich świętych dla kształtowania osobistych i narodowych postaw Polaków • uzasadnia, że przywiązanie do chrześcijańskich tradycji pozwoliło Polakom przetrwać najtrudniejsze doświadczenia dziejowe	szerzenie wiary • charakteryzuje działania głównych postaci szerzących ideę tolerancji • określa, w jaki sposób angażuje się w poznawanie i pogłębianie swojej wiary • opisuje prześladowanie unitów na przestrzeni wieków (akcje rusyfikacyjne, dekrety carskie z 1839 r. i 1874 r., więzienie kapłanów, przymus do przechodzenia na prawosławie) • podaje, w jaki sposób troszczy się o jedność w swoim środowisku • układa modlitwę, w której dziękuje Bogu za dar wolności i przynależność do Kościoła • uzasadnia wartość męczeństwa za wiarę • wyjaśnia, dlaczego bohaterowie mogą uratować naród i jego wiarę • uzasadnia, że chrześcijanin w każdym czasie jest wezwany do dawania świadectwa • uzasadnia potrzebę duchowej więzi ze świętymi • podaje, w jaki sposób dba o zachowanie w swojej rodzinie i klasie chrześcijańskich tradycji	owoce swych poszukiwań • włącza się w przygotowanie religijnej oprawy ważnych wydarzeń rodzinnych, szkolnych, patriotycznych • podaje, w jaki sposób angażuje się w szerzenie kultu polskich świętych
--	--	--	---	---	---

		• omawia znaczenie zwyczajów, obrzędów			
VI. Moja codzienność •	• definiuje pojęcie uczciwości • podaje, że uczciwość jest warunkiem spokojnego sumienia • definiuje pojęcia: obmowa, oszczerstwo, krzywoprzysięstwo, wiarołomstwo • określa, czym są uczucia • wymienia najważniejsze uczucia • podaje przykłady sytuacji, w których należy wypowiedzieć słowa krytyki • podaje przykłady autorytetów związanych z pełnieniem jakiejś funkcji czy roli społecznej • wymienia przyczyny konfliktów i sposoby zapobiegania im na podstawie Jk 3,13-18 • wymienia najczęstsze przyczyny konfliktów występujących w środowisku szkolnym i rodzinnym • określa istotę prawdziwej wolności • definiuje pojęcia: tolerancja, akceptacja, miłość chrześcijańska • podaje treść Bożych przykazań odnoszących się	• wymienia, co można stracić przez nieuczciwość • kieruje się uczciwością w relacjach z innymi • podaje przykłady sytuacji, w których trzeba bronić prawdy i o nią walczyć, oraz ludzi, którzy zapłacili za taką postawę cenę wolności, a nawet życia • określa, w jaki sposób stara się poznać świat własnych uczuć oraz jak pracuje nad ich rozwojem • określa, czym różni się krytyka od krytykanctwa • wymienia uznawane przez siebie autorytety • wskazuje, dla kogo (i w jakich dziedzinach) sam może być autorytetem • podaje przykłady pozytywnego rozwiązywania konfliktów • podaje przykłady nadużywania wolności • podaje przykłady zwyciężania zła dobrem w codziennym życiu • wymienia najczęstsze problemy młodych ludzi związane z przeżywaniem własnej seksualności • wymienia cechy prawidłowego i nieprawidłowego wypoczynku	• wyjaśnia, że człowiek uczciwy cieszy się dobrą opinią i budzi zaufanie u innych • wskazuje okoliczności, gdzie ceniona jest uczciwość • uzasadnia, dlaczego warto być uczciwym • charakteryzuje relacje międzyludzkie (w rodzinie, szkole, grupie koleżeńskiej) oparte na prawdzie • uzasadnia religijną i społeczną wartość mówienia prawdy i dotrzymywania danego słowa • charakteryzuje zmienność nastroju i uczuć jako prawidłowość związaną z wiekiem dojrzewania • uzasadnia potrzebę uświadamiania sobie i rozpoznawania przeżywanych aktualnie uczuć • uzasadnia potrzebę krytycznych wypowiedzi • charakteryzuje sposób wyrażania krytycznych uwag • uzasadnia konieczność uznawania określonych autorytetów • charakteryzuje powody krytyki i odrzucania autorytetów • wyjaśnia, na czym polega umiejętność słuchania innych • uzasadnia, że do właściwego korzystania z wolności potrzebna jest odpowiedzialność • wyjaśnia, czym samowola różni się od wolności • omawia granice tolerancji w świetle	• uzasadnia, dlaczego człowiek uczciwy zasługuje na szacunek • analizuje wpływ nieuczciwości na życie religijne człowieka • analizuje wpływ krzywoprzysięstwa i wiarołomstwa na życie religijne człowieka • uzasadnia przekonanie, że Bóg jest po stronie tych, którzy mówią prawdę i nią żyją • wyjaśnia, w jaki sposób przeżywane emocje mogą wpływać na nasze relacje i podejmowane przez nas decyzje • wskazuje sposoby radzenia sobie z problemem zmienności uczuć, by nie utrudniały one relacji z innymi ludźmi • zwracając innym uwagę, czyni to taktownie, z zachowaniem szacunku dla rozmówcy • z uwagą wysłuchuje i przyjmuje od innych słowa krytyki • formułuje kryteria uznania kogoś za autorytet • podaje, w jaki sposób stara się być autorytetem dla innych • podaje przykłady sytuacji,	• opisuje sytuację, w których stara się pokojowo rozwiązywać konflikty rodzinne i koleżeńskie • opowiada, w jaki sposób inspiruje rodzinę i kolegów do efektywnego zagospodarowania wolnych chwil

	do sfery seksualnej człowieka wymienia możliwości zagospodarowania wolnego czasu		Chrystusowej nauki o zgorszeniu i wezwań do miłości również nieprzyjaciół - podaje przykłady sytuacji, gdy sprzeciwia się nietolerancji oraz tolerancji źle rozumianej - uzasadnia potrzebę panowania umysłu i woli nad budzącymi się uczuciami i zmysłami, - wyjaśnia, że nie wszystko, co przyjemne, jest dobre - wyjaśnia znaczenie czasu wolnego i dobrej jego organizacji dla ludzkiego rozwoju	gdy odpowiedzialnie korzysta z wolności - dokonuje krytycznej oceny źle rozumianej tolerancji (akceptowanie zła, hołdowanie ludzkiej słabości czy skłonnościom do złego) - uzasadnia, że wymagania chrześcijańskiej etyki seksualnej mają na celu prawidłowy rozwój człowieka, szczególnie w sferze emocjonalnej i duchowej - określa, w jaki sposób podejmuje pracę nad sobą w dziedzinie opanowania pożądliwości i kontroli swoich pragnień - podaje, w jaki sposób dba o dobrą organizację czasu wolnego w ciągu dnia	
VII. Wydarzenia zbawcze (tematy 59-61)	- omawia, co to jest pokusa - podaje kryteria ważności sakramentu pokuty i pojednania oraz akty penitenta - określa, na czym polegał grzech pierworodny i wymienia jego skutki - definiuje pojęcie ewangelizacja	- wymienia okresy i dni pokuty w ciągu roku liturgicznego i omawia sposoby ich przeżywania - wymienia znaki i symbole liturgii paschalnej - wyjaśnia, że przez mękę, śmierć i zmartwychwstanie Pan Jezus pokonał grzech, szatana i śmierć - określa istotę nowej ewangelizacji jako pogłębienie i umocnienie osobowej relacji z Jezusem - podaje prawdę, że pierwszym „odbiorcą” nowej ewangelizacji jest rodzina	- interpretuje perykopę o kuszeniu Pana Jezusa (Łk 4,1-13) - wyjaśnia, na czym polega właściwie przeprowadzony rachunek sumienia według kryteriów jakościowych i ilościowych - wyjaśnia, na czym polega dobre przygotowanie do spowiedzi - określa, w jaki sposób wynagradza za swoje grzechy Bogu i bliżniemu - uzasadnia, że przez swoje zmartwychwstanie Chrystus pokonał grzech pierworodny, ale w naszym życiu pozostały jego skutki - charakteryzuje skutki grzechu pierworodnego w swoim życiu - wyjaśnia, że od czasów Pięćdziesiątnicy Duch Święty	- podaje, w jaki sposób przygotowuje się do spowiedzi rekolekcyjnej - wyjaśnia, na czym polega post ścisły oraz kiedy i kogo obowiązuje - wyjaśnia znaczenie znaków i symboli liturgii paschalnej - omawia chrześcijańskie świętowanie Wielkanocy - określa, w jaki sposób wyraża wiarę w zmartwychwstanie Chrystusa - wyjaśnia, dlaczego odpowiedzialni za ewangelizację są wszyscy członkowie rodziny, a szczególnie rodzice	

			umacnia Kościół w dziele ewangelizacji • omawia sposoby ewangelizacji w rodzinie (wspólna modlitwa, rozważanie Bożego słowa, rozmowa na temat związku życia z wiarą, udział rodziny w praktykach religijnych)	• podaje przykłady okoliczności, gdy rozmawia o sprawach wiary w swojej rodzinie	
--	--	--	--	--	--

SYSTEM OCENIANIA Z RELIGII DLA KLASY VIII SZKOŁY PODSTAWOWEJ

według podręcznika „Błogosławieni, którzy ufają Jezusowi”
zgodnego z programem nauczania „Kim jestem jako człowiek, kim chcę być jako chrześcijanin” nr AZ-3-01/13

OGÓLNE KRYTERIA OCENIANIA

W procesie oceniania **obowiązuje stosowanie zasady kumulowania wymagań** (ocenę wyższą otrzymać może uczeń, który spełnia wszystkie wymagania przypisane ocenom niższym). Oceniamy wiedzę i umiejętności ucznia oraz przejawy ich zastosowania w życiu codziennym, przede wszystkim w szkole. Gdy uczeń ubiega się o ocenę celującą, bierzemy pod uwagę również jego zaangażowanie religijno-społeczne poza szkołą.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą, (i)
- b) odmawia wszelkiej współpracy, (i)
- c) ma lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania konieczne:

- w zakresie wiadomości i umiejętności opanował treści najłatwiejsze, najczęściej stosowane, stanowiące podstawę do dalszej edukacji,
- wykazuje choćby minimalne zainteresowanie przedmiotem i gotowość współpracy z nauczycielem i w grupie.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania podstawowe:

- opanował treści najbardziej przystępne, najprostsze, najbardziej uniwersalne, niezbędne na danym etapie kształcenia i na wyższych etapach,
- uczestniczy w rozwiązywaniu problemów oraz umiejętnie słucha innych.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania rozszerzające:

- opanował treści umiarkowanie przystępne oraz bardziej złożone,
- ukierunkowany jest na poszukiwanie prawdy i dobra oraz szanuje poglądy innych,
- aktywnie realizuje zadania wykonywane w grupie.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania dopełniające:

- opanował treści obejmujące elementy trudne do opanowania, złożone i nietypowe,
- wykazuje własną inicjatywę w rozwiązywaniu problemów swojej społeczności
- wszechstronnie dba o rozwój swojej osobowości i podejmuje zadania apostolskie.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

a) posiadał wiedzę i umiejętności znacznie wykraczające poza program nauczania przedmiotu w danej klasie, samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,

b) biegle posługuje się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy, proponuje rozwiązania nietypowe, rozwiązuje także zadania wykraczające poza program nauczania tej klasy,

c) osiąga sukcesy w konkursach i olimpiadach kwalifikując się do finałów na szczeblu powiatowym, regionalnym, wojewódzkim albo krajowym lub posiada inne porównywalne osiągnięcia.

PRZEDMIOT OCENY	OCENA					
	celująca	bardzo dobra	dobra	dostateczna	dopuszczająca	niedostateczna
1. Cytaty z Pisma Świętego. Modlitwy, pieśni	•dokładna znajomość cytatu wraz ze znajomością źródła (np. Ewangelia św. Mateusza)	•dokładna znajomość cytatów z lekcji	•przytoczenie sensu cytatu własnymi słowami	•niezbyt dokładna znajomość sensu cytatu	•skojarzenia z treścią cytatu	•brak jakiegokolwiek znajomości cytatów
2. Zeszyt przedmiotowy	•wszystkie tematy •zapisy •prace domowe •staranne pismo •własne materiały	•starannie prowadzony •wszystkie tematy i notatki •prace domowe	•zeszyt staranny •luki w zapisach (sporadyczne do 5 tematów)	•zeszyt czytelny •braki notatek, prac domowych (do 40% tematów)	•pismo niestaranne •liczne luki w zapisach (do 70% tematów)	•brak zeszytu

	•ilustracje itp.					
3. Prace domowe	•staranne wykonanie •treści wskazujące na poszukiwania w różnych materiałach •dużo własnej inwencji •twórcze	•merytorycznie zgodne z omawianym na lekcji materiałem •staranne •czytelne •rzeczowe	•wskazują na zrozumienie tematu •niezbyt twórcze	•powiązane z tematem •niestaranne	•widać próby wykonania pracy •na temat	•praca nie na temat •brak rzeczowości w pracy •brak pracy
4. Testy i sprawdziany	•wszystkie polecenia wykonane poprawnie •rozwiązane też zadanie dodatkowe	•75% spełnionych wymagań podstawowych (łatwe, praktyczne, przydatne życiowo, niezbędne) •75% spełnionych wymagań rozszerzających (bardzo trudne i trudne, teoretyczne, naukowe)	•75% zadań podstawowych •50% wymagań rozszerzających	•75% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych (bardzo łatwe i łatwe, niezbędne w dalszej edukacji)	•50% wiedzy z zakresu wymagań podstawowych	•poniżej 30% odpowiedzi dotyczących wiedzy podstawowej
5. Odpowiedzi ustne	•wiadomości zawarte w podręczniku i zeszytce uzupełnione wiedzą spoza programu •wypowiedź pełnymi zdaniami, bogaty język •używanie pojęć	•wiadomości z podręcznika i zeszytu prezentowane w sposób wskazujący na ich rozumienie, informacje przekazywane zrozumiałym językiem •odpowiedź pełna nie wymagająca pytań dodatkowych	•wyuczone na pamięć wiadomości •uczeń ma trudności w sformułowaniu myśli własnymi słowami •potrzebna pomoc nauczyciela	•wybiórcza znajomość poznanych treści i pojęć •odpowiedź niestaranna •częste pytania naprowadzające	•słabe wiązanie faktów i wiadomości •chaos myślowy i słowny •odpowiedź bełkotliwa, niewyraźna, pojedyncze wyrazy •dużo pytań pomocniczych	•brak odpowiedzi lub odpowiedzi świadczące o braku wiadomości rzeczowych
6. Aktywność	•uczeń wyróżnia się aktywnością na lekcji •korzysta z materiałów zgromadzonych samodzielnie	•uczeń zawsze przygotowany do lekcji •często zgłasza się do odpowiedzi •wypowiada się poprawnie	•stara się być przygotowany do lekcji chętnie w niej uczestniczy	•mało aktywny na lekcjach	•niechętny udział w lekcji	•lekceważący stosunek do przedmiotu i wiary
7. Inscenizacje, gazetka szkolna, praca na rzecz Kościoła i inne	•wiele razy pomaga w różnych pracach •pilnie i terminowo wykonuje powierzone zadania, dużo własnej inicjatywy •aktywnie uczestniczy w życiu małych grup formacyjnych (ministranci, oaza itp.) •reprezentuje szkołę (parafię) w konkursie przedmiotowym	•starannie wykonuje powierzone przez katechetę zadania •przejawia postawę apostołską	•niezbyt chętnie wykonuje zadania poza lekcjami, ale nie unika ich zupełnie •uczestniczy w rekolekcjach szkolnych			

	(olimpiadzie)					
--	---------------	--	--	--	--	--

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA

SEMESTR I

DZIAŁ	OCENA				
	dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
I. Przyjęcie Jezusa	- określa własne rozumienie szczęścia - podaje przykłady przeżywania przez ludzi cierpienia i szczęścia - podaje prawdę, że Jezus czeka na grzesznika nie jako sędziego, lecz jako Ten, kto kocha - wie, że wiara jest darem od Boga, niezаслужonym przez człowieka, - zna prawdę, że Jezus wysłuchuje naszych prośb ze względu na naszą wiarę	- podaje prawdę, że miłość Boga jest skierowana indywidualnie do każdego człowieka - wskazuje, w jaki sposób powierza siebie Maryi w indywidualnej modlitwie - określa istotę prawdziwego szczęścia i cierpienia - podaje, jak pokonać lęk przed wyznaniem grzechów spowiednikowi - określa, w jaki sposób powierza swoje grzechy Jezusowi - wymienia działania człowieka, które pomogą mu otworzyć drzwi nieba (osiągnąć zbawienie) - wymienia owoce zaufania Jezusowi	- interpretuje tekst hymnu <i>Magnificat</i> - uzasadnia, że przyjęcie Bożej miłości otwiera drogę do szczęścia - włącza w swoją modlitwę „Pod Twoją obronę” - interpretuje teksty biblijne o zaparciu się Piotra i zdradzie Judasza (Mt 26,69-75; Mt 27,3-5) - uzasadnia, dlaczego człowiek jest naprawdę szczęśliwy, gdy jest bez grzechu - charakteryzuje ludzkie szczęście w perspektywie wieczności - interpretuje biblijną perykopę o robotnikach w winnicy (Mt 20,1-15), - uzasadnia, że osiągnięcie nieba realizuje się przez modlitwę i podejmowanie codziennych obowiązków - interpretuje tekst o uzdrowieniu sługi setnika (Mt 8,5-13) - charakteryzuje postać setnika jako poganina - wyjaśnia znaczenie modlitwy liturgicznej „Panie nie jestem godzien...”	- wyjaśnia, dlaczego Maryja jest nazywana Gwiazdą Nowej Ewangelizacji - uzasadnia, że jest otwarty na sygnały-znaki Bożej miłości w swoim życiu - uzasadnia, że przyznanie się do winy i żal prowadzi do oczyszczenia, a ich brak do nieszczęścia (na przykładzie Piotra i Judasza) - uzasadnia, że Bóg pragnie zbawienia każdego człowieka, ale wspólnie z innymi, - wskazuje, jak troszczy się o rozwój wiary, by jego miejsce w niebie nie pozostało puste - uzasadnia, że prośba skierowana do Jezusa musi być połączona z głęboką wiarą i pokorą - podaje przykłady, gdy z wiarą prosi Boga o pomoc w codziennych sytuacjach	daje świadectwo o szczęściu płynącego z życia bez grzechu
II. Miłość	- podaje, za kogo jest odpowiedzialny teraz i w przyszłości - podaje zasady, na których opierają się relacje	- podaje kryteria, według których chce kształtować swoje życie - wymienia osoby, które mogą mu pomóc w podejmowaniu właściwych decyzji - podaje prawdę, że Bóg stworzył człowieka do życia	- wyjaśnia, dlaczego jego obecny rozwój ma wpływ na jego przyszłość - interpretuje perykopę biblijną o bogaczu i Łazarzu (Łk 16,19-31) - wymienia kręgi relacji z innymi (rodzina, przyjaciele, koledzy, obcy) - charakteryzuje różnice w relacjach między	- charakteryzuje konsekwencje swoich działań w chwili obecnej i w dorosłym życiu oraz w wieczności - wyjaśnia, dlaczego krytycznie ocenia styl życia proponowany przez media - wyjaśnia, dlaczego konsekwencją samotności może być niechęć do życia	opracowuje program pomocy konkretnej grupie ludzi lub konkretnemu

	międzyludzkie • podaje przykłady autorytetów osób dorosłych • wylicza przyczyny konfliktów z rodzicami • wymienia grupy ludzi wykluczonych społecznie • podaje najczęstsze przyczyny wykluczeń • podaje argumenty za urodzeniem dziecka, biorąc pod uwagę matkę i ojca • definiuje pojęcie „eutanazja” • wymienia powody, dla których ludzie chcą poddać się eutanazji • określa, co to jest sakrament namaszczenia chorych	we wspólnocie z innymi (Rdz 2,18) • definiuje pojęcie konfliktu międzypokoleniowego • wymienia zasady pomagające w rozwiązywaniu konfliktów z dorosłymi • podaje przykłady okazywania przez siebie szacunku do ludzi potrzebujących pomocy • wylicza sposoby ratowania dzieci nienarodzonych • wymienia skutki aborcji w życiu kobiety i mężczyzny • wylicza sposoby udzielania pomocy osobie chorej i umierającej • wymienia skutki sakramentu namaszczenia chorych • wylicza sytuacje, w których osoba przyjmuje sakrament namaszczenia chorych	osobami bliskimi i obcymi • uzasadnia, dlaczego warto korzystać z doświadczenia dorosłych • omawia, czego dotyczą wybory życiowe młodego człowieka • omawia, jak podejmować właściwe decyzje • charakteryzuje potrzeby człowieka, który przestał sobie radzić w życiu • uzasadnia chrześcijańską powinność zajęcia się ludźmi wykluczonymi • wyjaśnia, czym jest dar życia • wyjaśnia, dlaczego najczęstszą przyczyną aborcji jest poczucie osamotnienia matki dziecka • dokonuje moralnej oceny aborcji • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę obrony życia od poczęcia • dokonuje moralnej oceny eutanazji • wyjaśnia, dlaczego podjęcie decyzji o poddaniu się eutanazji wynika z poczucia odrzucenia przez bliskich i samotności • wyjaśnia, co to jest hospicjum • podaje przykłady poświęcenia przez siebie czasu osobom starszym i chorym • wyjaśnia, dlaczego sakrament namaszczenia chorych jest sakramentem uzdrowienia • opisuje historie, w których ludzie doświadczają cierpienia	• podaje przykłady, że świadomie buduje właściwe relacje z ludźmi, wśród których żyje • wyjaśnia znaczenie samodzielności w życiu osoby dojrzewającej • wskazuje, jak szuka sposobów komunikacji, dającej wzajemne zrozumienie • wskazuje sytuacje, gdy otacza ludzi potrzebujących swoją modlitwą, starając się rozróżnić ich potrzeby i nieść skuteczną pomoc • wyjaśnia, na czym polega tzw. duchowa adopcja • omawia cele funkcjonowania hospicjum • wskazuje, w jaki sposób wyraża postawę poszanowania człowieka i jego godności do chwili naturalnej śmierci • uzasadnia, że osoby chore potrzebują pomocy w sferze duchowej • uzasadnia swą gotowość pomocy osobie cierpiącej przez rozmowę i zachętę do przyjęcia sakramentu namaszczenia chorych	człowieko wi • uzasadnia, dlaczego podejmuje postanowienie modlitwy w intencji dzieci nienarodzonych
III. Syn Boży •	• wymienia cechy charakteryzujące wiarę • wskazuje teksty biblijne i patrystyczne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa • wymienia pozachrześcijański	• cytuje z pamięci wybrane wersety biblijne określające wiarę • podaje najważniejsze fakty z życia i działalności Jezusa w porządku chronologicznym • w skrótovej formie przedstawia treść każdego z pozachrześcijańskich dokumentów świadczących o Jezusie Chrystusie • prezentuje główną myśl	• przyporządkowuje cechy wiary odpowiednim tekstom biblijnym lub z tych tekstów samodzielnie odczytuje cechy i określenia wiary • interpretuje teksty biblijne mówiące o historycznym pochodzeniu Jezusa • samodzielnie sięga do ksiąg Nowego Testamentu jako źródła wiedzy na temat Jezusa i daje o tym świadectwo wobec klasy • w oparciu o dokumenty pozachrześcijańskie uzasadnia, że Jezus istniał naprawdę • uzasadnia gotowość obrony swojej wiary w Jezusa Chrystusa	• z zaangażowaniem podejmuje refleksję nad wskazanymi tekstami biblijnymi • jest odpowiedzialny za rozwój swojej wiary • omawia kontekst historyczny przyjścia na świat Jezusa • podaje przykłady sytuacji, gdy chętnie dzieli się wiedzą o Jezusie z innymi • wskazuje, w jaki sposób poszukuje rzetelnego wyjaśnienia wątpliwości	• aktywnie włącza się w przygotowanie liturgii Mszy Świętej lub innej celebracji i z zaangażo

	e dokumenty świadczące o Jezusie Chrystusie • omawia proces powstawania Ewangelii • definiuje pojęcie „cud” • wymienia sfery życia ludzi, w których Jezus dokonywał cudów • wymienia okresy roku liturgicznego • wskazuje miejsce Adwentu na schemacie roku liturgicznego i omawia jego znaczenie • wskazuje wydarzenia paschalne na schemacie roku liturgicznego • wskazuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa • wymienia rzeczy ostateczne człowieka • wymienia główne części Mszy Świętej • podaje, że są cztery modlitwy eucharystyczne • podaje warunki przystąpienia do Komunii Świętej	teologiczną czterech ewangelistów • wskazuje teksty biblijne opisujące wybrane cuda Jezusa: przemianę wody w wino (J 2,1-11), rozmnożenie chleba (Mk 6,34-44), uzdrowienie epileptyka (Mt 17,14-18), uzdrowienie opętanego (Mk 1,23-27) • wymienia święta upamiętniające wydarzenia z życia Jezusa • wskazuje święta Pańskie na schemacie roku liturgicznego • wymienia tradycje i symbole adwentowe • podaje przykłady pieśni adwentowych • wskazuje teksty biblijne i pozabiblijne mówiące o śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa • podaje przykłady spotkań z Chrystusem po Jego zmartwychwstaniu • podaje czas (liczbę dni) ukazywania się Zmartwychwstałego apostołom • wskazuje teksty biblijne o powtórным przyjściu Chrystusa (Mt 25,31-46; Łk 21,25-28.34-36) • podaje kryteria, według których Chrystus będzie sądził ludzi • podaje przykłady ludzi, dla których uczestnictwo w Eucharystii było największą wartością	• wyjaśnia podobieństwa i różnice w czterech Ewangeliach w świetle ich teologii • wykazuje dążność poznawczą przejawiającą się w czytaniu czterech Ewangelii w celu bliższego poznania Jezusa • wyjaśnia, dlaczego cuda Jezusa są potwierdzeniem Jego Synostwa Bożego • interpretuje perykopy biblijne opisujące wybrane cuda • wyjaśnia związek działalności Jezusa z Jego modlitwą • wyjaśnia, co to jest kalendarz liturgiczny • stara się świadomie przeżywać rok liturgiczny, zaznaczając w kalendarzu aktualne tygodnie • wyjaśnia sens i znaczenie tradycji i symboli adwentowych • interpretuje teksty biblijne zapowiadające przyjście Zbawiciela • charakteryzuje znaczenie spotkań z Chrystusem Zmartwychwstałym w umocnieniu wiary Jego uczniów • interpretuje teksty biblijne mówiące o wniebowstąpieniu Jezusa • charakteryzuje sposoby obecności Chrystusa wśród nas • interpretuje tekst biblijny o końcu świata (Łk 21,25-28.34-36), wyjaśnia, dlaczego moment ten dla jednych będzie przyczyną lęku, a dla innych radości) • wyjaśnia, na czym polega królowanie Chrystusa • podaje przykłady podejmowanych przez siebie codziennych decyzji w perspektywie wieczności • formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii • świadomie i z przekonaniem włącza się w przygotowanie Mszy Świętej • mówi z pamięci słowa konsekracji • odpowiada na wezwania kapłana • modli się we wspólnocie z innymi podczas liturgii • na podstawie tekstów biblijnych wyjaśnia	co do podstaw swojej wiary • prezentuje owoc refleksji nad własnym życiem w świetle prawd przekazanych przez ewangelistów • uzasadnia, że cuda Jezusa są ogłaszaniem królestwa Bożego • wyjaśnia, że Jezus dokonuje cudów tam, gdzie jest wiara, i jednocześnie przez cuda umacnia wiarę • daje świadectwo o tym, że z wiarą prosi Jezusa o pomoc w najtrudniejszych sytuacjach życiowych • uzasadnia chrześcijański sens i wartość świętowania na przestrzeni roku liturgicznego • wskazuje, w jaki sposób włącza się w rodzinne i parafialne przygotowania do świąt Bożego Narodzenia • uzasadnia potrzebę liturgicznych spotkań z Chrystusem • uzasadnia wartość życia „w obecności Chrystusa” • układa swój plan dnia (tygodnia), uwzględniając nieustanną, bliską obecność Chrystusa • uzasadnia, że wyrok wydany przez Chrystusa na sądzie ostatecznym będzie konsekwencją działań człowieka podczas jego życia • charakteryzuje wpływ Eucharystii na życie ludzi, którzy z wielką wiarą w niej uczestniczą • aktywnie uczestniczy we wspólnej liturgii • wyjaśnia, dlaczego kapłan wypowiada słowa modlitwy w liczbie mnogiej • wyjaśnia treść czterech aklamacji • charakteryzuje przyjmowanie Komunii Świętej jako przejaw głębszej zażyłości z Panem Jezusem	waniem w niej uczestniczy • rozwija swoją więź z Chrystusem przez życie sakramentalne i odważnie świadczy o tym wobec klasy •
--	---	--	---	---	---

	• prezentuje główne przesłanie objawień Pana Jezusa św. Małgorzacie Marii Alacoque • podaje, kiedy obchodzimy uroczystość Najświętszego Serca Pana Jezusa	• wymienia za kogo i z kim modlimy się w drugiej modlitwie eucharystycznej • wskazuje teksty biblijne dotyczące Eucharystii • wymienia i omawia formy kultu Najświętszego Serca Jezusowego	motywy ustanowienia przez Jezusa sakramentu Eucharystii • uzasadnia potrzebę częstej Komunii Świętej • wyjaśnia potrzebę i sens poświęcenia się Boskiemu Sercu Jezusa • charakteryzuje współczesne przejawy znieważania Bożej miłości (niewdzięczność, brak poczucia grzechu, świętokradzka komunია)	• uzasadnia ekspiacyjny charakter praktykowania pierwszych piątków miesiąca	
VII. Wydarzenia zbawcze • (tematy 56-58)	• podaje prawdę, że świętość w niebie jest nagrodą za życie ziemskie • podaje okoliczności narodzenia Pana Jezusa • określa postawy ludzi wobec Jezusa analizując tekst biblijny Mt 2,1-12	• wymienia imiona świętych, którzy osiągnęli swoją świętość przez dobre życie (np. św. Józef) • wskazuje, że od narodzin Jezusa liczy się lata naszej ery mówi z pamięci tekst kolędy „Bóg się rodzi” • wskazuje przyczyny lęku przed Jezusem Heroda i współczesnych ludzi	• interpretuje tekst biblijny Mt 5,3-12 • charakteryzuje drogę do świętości wybranego świętego • wskazuje, w jaki sposób troszczy się o swoją świętość w codziennym życiu • wykazuje, że narodzenie Jezusa zmieniło bieg świata (nowy kalendarz, nowa kultura, nowa religia) • omawia przesłania wybranych kolęd („Bóg się rodzi”) • śpiewa kolędy z rodziną i klasą oddając cześć narodzonemu Jezusowi • charakteryzuje podobieństwa w postawach pomiędzy współczesnymi ludźmi, Herodem a Mędrcami w poszukiwaniu Mesjasza	• wyjaśnia, że świętość można osiągnąć przez codzienne dobre życie oraz męczeństwo czyli żyjąc duchem Ośmiu Błogosławieństw • dokonuje porównania treści kolęd z przesłaniem tekstów biblijnych o narodzeniu Jezusa • wskazuje, w jaki sposób przygotowuje się do przyjęcia Chrystusa we własnym sercu • wskazuje, jak służy pomocą tym, którzy chcą być blisko Jezusa • uzasadnia, dlaczego modli się za tych, którzy Jezusa odrzucają	

• • DZ IAŁ	• OCENA				
	• dopuszczaj ąca	• dostateczna	• dobra	• bardzo dobra	• celują ca
IV. Parafia, wspólnota, ruch •	• definiuje pojęcie parafii i podaje, kto do niej przynależy • podaje definicję sanktuarium, diecezji, seminarium, • podaje nazwę swojej diecezji oraz imię i nazwisko jej biskupa • definiuje pojęcia: świecki i konsekrowany • wymienia posługi kapłana oraz funkcje, jakie mogą pełnić w Kościele ludzie świeccy • definiuje pojęcie liturgii Kościoła, • podaje, że liturgia słowa jest częścią Mszy Świętej, może też być odrębną celebracją • omawia, co zawiera i do	• rozpoznaje kapłanów pracujących w miejscowej parafii oraz podaje ich imiona i nazwiska • wymienia dobra materialne i duchowe, z których korzysta w parafii (ofiarowane przez wiernych w historii) • wskazuje, gdzie jest katedra i seminarium duchowne • wymienia najważniejsze sanktuaria swojej diecezji • omawia najważniejsze wydarzenia z historii swojej diecezji • wymienia grupy, ruchy i wspólnoty działające na terenie parafii • wymienia różne formy życia poświęconego Bogu • przedstawia cechy charakterystyczne dla świętych • wskazuje, że celem posługi kapłana, jak i apostołstwa świeckich jest zbawienie własne i pomoc w zbawieniu innych ludzi • wymienia sposoby obecności Chrystusa w liturgii • wymienia różne formy liturgii Kościoła • wymienia i omawia cykle czytań mszalnych (dwuletni	• opowiada historię swojego kościoła parafialnego. • wskazuje, w jaki sposób wyraża więź ze swoją parafią • wyjaśnia rolę sanktuariów w życiu społecznym i narodowym • charakteryzuje działalność wybranych grup • uzasadnia potrzebę i wartość przynależności do rówieśniczych grup o charakterze religijnym • interpretuje słowa Chrystusa i Kościoła wzywające do życia konsekrowanego • wyraża zainteresowanie formą życia poświęconego Bogu • uzasadnia potrzebę apostołstwa świeckich • charakteryzuje wzajemne relacje członków Kościoła • podaje przykłady swojej troski o zbawienie własne i innych • charakteryzuje działanie Boga i człowieka w liturgii • uzasadnia, że uczestnicząc w liturgii spotykamy Chrystusa zmartwychwstałego • uzasadnia swe pragnienie spotykania się z Chrystusem przez świadome i czynne uczestnictwo w liturgii Kościoła • formułuje argumenty za uczestnictwem w liturgii • uzasadnia, że czytane i rozważane podczas liturgii teksty biblijne są kierowanym do nas słowem Boga • wyjaśnia znaczenie kreślonych na czołe, ustach i sercu krzyżyków przed czytaniem Ewangelii • potrafi posługiwać się lekcjonarzem • charakteryzuje Kościół jako wspólnotę wspólnot • omawia schemat biblijnego spotkania w ramach wybranej wspólnoty • wyjaśnia związek życia chrześcijanina z rozważanym we wspólnocie lub indywidualnie słowem Bożym	• uzasadnia, dlaczego modli się za żyjących i zmarłych ofiarodawców na rzecz parafii • uzasadnia, dlaczego chętnie bierze udział w pielgrzymce do wybranego sanktuarium • dzieli się przeżyciami związanymi z pobytem w sanktuarium • dokonuje wyboru grupy, w której czułby się dobrze i mógłby się rozwijać emocjonalnie i duchowo • uzasadnia, dlaczego modli się za różne stany w Kościele • referuje, w jaki sposób poszukuje własnej drogi życiowej • określa swoje miejsce w Kościele • wskazuje, w jaki sposób angażuje się w życie Kościoła • angażuje się w przygotowanie liturgii Mszy Świętej • uzasadnia, że do życia prawdziwie chrześcijańskiego konieczna jest stała więź z Chrystusem • uzasadnia własne pragnienie podtrzymywania i ciągłego odnawiania więzi z Chrystusem poprzez życie sakramentalne • uzasadnia, dlaczego z szacunkiem i uwagą słucha słowa Bożego • wskazuje, w jaki sposób zachęca rodziców i rodzeństwo do rodzinnej lektury Pisma Świętego • charakteryzuje motywy powstawania religijnych dzieł	• referuje, jakie działania podejmuje na rzecz parafii, inspirując do nich swoich kolegów • wskazuje, w jaki sposób angażuje się w działalność wybranej grupy • referuje wobec klasy swe uczestnictwo w spotkaniach grupy rozważającej słowo Boże

	czego służy lekcjonarz • wyjaśnia pojęcie wspólnoty • podaje przykłady motywów biblijnych w sztuce	cykl na dni powszednie i trzyletni na niedziele) • podaje przykłady wspólnotowej lektury Pisma Świętego • wymienia najbardziej znane dzieła sztuki religijnej (z zakresu architektury, malarstwa, rzeźby, muzyki)	• podejmuje samodzielne próby rozmowy ze słowem Bożym i dzieli się z klasą swym doświadczeniem • rozpoznaje elementy sztuki sakralnej w swojej świątyni • wskazuje, w jaki sposób kształtuje w sobie wrażliwość na piękno	sztuki • uzasadnia swój szacunek wobec dzieł sztuki sakralnej	
V. Europa •	• podaje przykłady zetknięcia się św. Pawła z kulturą grecką i rzymską • wymienia najwcześniejszych misjonarzy niosących Ewangelię w różnych częściach Europy • definiuje pojęcia: monastycyzm, reguła zakonna, benedyktyni • definiuje pojęcia: patriarcha, schizma, prawosławie, ikona, cerkiew • podaje, kim był Grzegorz VII i czego dotyczyły wydane przez niego dekrety reformatorskie • wymienia	• definiuje pojęcie inkulturacji • na podstawie wypowiedzi Jana Pawła II podaje przykłady współczesnych „areopagów” • podaje w zarysie kolejność chrystianizacji poszczególnych ludów i terytoriów Europy • prezentuje koleje życia św. Benedykta z Nursji • podaje znaczenie sentencji „ora et labora” • wymienia przyczyny i następstwa podziału na Kościół wschodni i zachodni • wymienia patriarchaty Kościoła wschodniego • wymienia owoce reformy gregoriańskiej • definiuje pojęcia: inwestytura, symonia, ekskomunika • prezentuje dziedziny wiedzy studiowane w średniowieczu • prezentuje dorobek św. Tomasza z Akwinu • podaje nazwiska wierzących ludzi nauki ze średniowiecza (M. Kopernik, M. Trąba, S. Hozjusz, Z. Oleśnicki) i tych, którzy żyją współcześnie	• charakteryzuje postawę św. Pawła wobec przejawów kultury greckiej i rzymskiej • wyraża szacunek dla ludzi o innych poglądach • wskazuje, w jaki sposób szuka wyjaśnienia napotkanych trudności w celu pogłębienia własnej wiary • charakteryzuje działalność ewangelizacyjną pierwszych misjonarzy • opisuje przemiany cywilizacyjne związane z wprowadzeniem chrześcijaństwa • charakteryzuje benedyktyńską regułę zakonną, ukazując jej aktualność dla współczesnego człowieka • omawia zakonne życie benedyktynów • wyjaśnia zaangażowanie chrześcijan w tworzenie kultury • referuje, w jaki sposób walczy z bezczynnością i lenistwem • ocenia przyczyny i skutki schizmy wschodniej • wykazuje podobieństwa i różnice między Kościołem rzymskokatolickim i prawosławnym • układa modlitwę w intencji zjednoczenia wszystkich chrześcijan • wyraża szacunek względem braci prawosławnych • krytycznie ocenia stosunki państwo – Kościół przed reformą gregoriańską • charakteryzuje główne założenia reformy • charakteryzuje wkład ludzi wierzących w rozwój ludzkiej wiedzy • wskazuje, gdzie szuka kompetentnej pomocy w rozwiązywaniu wątpliwości w wierze • uzasadnia religijny sens ubóstwa i żebractwa	• omawia problemy związane z inkulturacją chrześcijaństwa w pierwszych wiekach • podaje przykłady sytuacji, gdy w różnych środowiskach odważnie przyznaje się do Chrystusa i Kościoła • uzasadnia wartość chrześcijańskich zasad w kształtowaniu się i rozwoju europejskich społeczeństw • uzasadnia wybór św. Benedykta na głównego patrona Europy • omawia wpływ św. Benedykta i benedyktynów na rozwój cywilizacji i kultury europejskiej • omawia znaczenie modlitwy i pracy w swej trosce o własny rozwój duchowy • charakteryzuje działania ekumeniczne Kościoła prawosławnego i katolickiego • wyjaśnia znaczenie reformy Grzegorza VII dla Kościoła w Europie zachodniej i w Polsce • uzasadnia swą gotowość respektowania obowiązków i praw Polaka katolika zawartych w Konstytucji RP • omawia, w jaki sposób angażuje się w pogłębianie wiedzy i wiary • ukazuje wartość rezygnacji z dóbr materialnych na rzecz wzrostu	• wskazuje, w jaki sposób włącza się w działania ekumeniczne Kościoła • uzasadnia, dlaczego krytycznie odnosi się do wypowiedzi odrzucających chrześcijańskie wartości (oparte na dekalogu i Ewangelii) • referuje swe uczestnictwo w kwestiach na cele charytatywne

	uniwersytety średniowiecznej Europy - definiuje pojęcia: zakon żebraczy, habit, kwesta - określa, na czym polega świętość Kościoła - definiuje pojęcia: inkwizycja i herezja - wymienia przyczyny reformacji i reformy katolickiej - wymienia głównych reprezentantów epoki reformacji - definiuje pojęcia: deizm, masoneria, racjonalizm, modernizm	- wymienia zakonny żebracze i ich założycieli - wskazuje współczesne sposoby pozyskiwania dóbr nawiązujące do franciszkańskiego żebractwa - wymienia przyczyny powstania inkwizycji - prezentuje stanowisko współczesnego Kościoła wobec inkwizycji - wyraża postawę akceptacji i tolerancji wobec drugiego człowieka - podaje datę Soboru Trydenckiego i wymienia główne postanowienia - wymienia wartości, którymi Kościoły reformacji ubogaciły chrześcijaństwo - wymienia autentyczne osiągnięcia epoki oświecenia - wymienia zagrożenia wiary zawarte w filozofii oświecenia	- opisuje habit franciszkański - uzasadnia, dlaczego chętnie dzieli się z ubogimi - potrafi ocenić zło płynące z inkwizycji - charakteryzuje metody walki z heretykami stosowane przez inkwizycję - uzasadnia swą postawę męznego wyznawania wiary w Chrystusa oraz miłości względem drugiego człowieka - charakteryzuje problemy Kościoła zachodniego i jego wewnętrzne próby odnowy - wyjaśnia, na czym polegał rozłam w Kościele Zachodnim - charakteryzuje ruch ekumeniczny - wyraża postawę tolerancji religijnej i szacunku wobec przedstawicieli innych wyznań - wyraża więź ze swoim Kościołem oraz docenia osiągnięcia i wartości Kościołów reformacji - uzasadnia nielogiczność poglądów przeciwstawiających wiarę rozumowi - opisuje przebieg prześladowań Kościoła w okresie rewolucji francuskiej - uzasadnia, że wiara i rozum wzajemnie się uzupełniają i nie może być między nimi sprzeczności - uzasadnia swe przekonanie, że rozum potrzebuje wiary dla lepszego poznania rzeczywistości	duchowego - poprawnie interpretuje fragmenty z Biblii i listu Jana Pawła II „Tertio millennio adveniente” - uzasadnia, dlaczego przebacza i prosi o przebaczenie - omawia działanie reformatorów katolickich oraz założycieli nowych Kościołów reformacji - omawia podobieństwa i różnice katolicyzmu, luteranizmu i kalwinizmu - uzasadnia, dlaczego modli się o jedność chrześcijan - charakteryzuje intelektualne postawy oświecenia - wskazuje wartości i zagrożenia kryjące się w myśli oświeceniowej - uzasadnia, dlaczego deizm i ideologia masońska nie da się pogodzić z nauką Kościoła katolickiego - uzasadnia swą krytyczną postawę wobec ideologii niezgodnych z wiarą katolicką	
VI. Mój rozwój	- definiuje pojęcia: pokora, pycha - wymienia prośby zawarte w Modlitwie Pańskiej - określa, czym jest modlitwa, - definiuje pojęcia: wychowanie, samowychowanie	- podaje biblijne przykłady pokory i pychy - podaje przykłady ludzi, którzy swoje życie opierali na modlitwie - określa różne sposoby postrzegania relacji z Bogiem i innymi w zależności od wieku (1 Kor 13,11) - wskazuje zmiany zachodzące we własnym postrzeganiu Boga i ludzi - podaje, za co najczęściej jest	- interpretuje teksty biblijne mówiące o pokorze i pysze (Łk 18,10-14; J 13,5.16; Rz 12,16) - wyjaśnia znaczenie tych postaw w rozwoju relacji do samego siebie, Boga i ludzi - interpretuje treść Modlitwy Pańskiej jako program drogi chrześcijanina - uzasadnia potrzebę systematycznej modlitwy - charakteryzuje znaczenie modlitwy w życiu wybranych świętych (bł. Teresa z Kalkuty, św. O. Pio, Marta Robin) - uzasadnia, dlaczego warto dobrze się modlić - uzasadnia wartość codziennej modlitwy w pogłębianiu swej osobistej relacji z Bogiem	- wskazuje i charakteryzuje sposoby kształtowania postawy pokory i wyzwalania się z pychy - formułuje własną modlitwę, wzorując się na Modlitwie Pańskiej - uzasadnia związek swej codziennej systematycznej modlitwy z postawą zaufania Bogu - omawia trudności napotymane przy modlitwie i wskazuje sposoby ich pokonywania - uzasadnia, co w procesie samowychowania prowadzi nas do	- podaje przykłady sytuacji, gdy wyraża sprzeciw wobec lansowania relatywizmu moralnego - omawia,

	- e • podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu rówieśników na życie • wymienia swoje zdolności oraz pozytywne cechy charakteru • określa, czym są obiektywne normy moralne oraz na czym polega relatywizm moralny • wymienia ważniejsze fakty z życia Salomona • definiuje mądrość i wymienia jej przejawy • wymienia swoje najważniejsze obowiązki • wymienia swoje najważniejsze zainteresowania	chwalony a za co krytykowany • poddaje refleksji różnice, jakie dostrzega między własnym wyobrażeniem siebie a tym, jak postrzegają go inni • definiuje pojęcie prawo naturalne • podaje przykłady praw, które obowiązują każdego i w każdym czasie, oraz takich, które ludzie mogą ustanawiać i modyfikować • wskazuje różnice między mądrością Bożą a ludzką • omawia przejawy mądrości Salomona • podaje przykłady ludzi (uczniów, sportowców, naukowców...), którzy osiągnęli sukces dzięki wyteżonej pracy • określa, kim chce zostać i co robić w dorosłym życiu	• wyjaśnia, czemu służy wychowanie, do czego zmierza, kto uczestniczy w tym procesie, kto nim kieruje i od czego zależy efekt wychowawczy • uzasadnia, że wraz z dorastaniem powinna dokonywać się zmiana relacji z ludźmi • charakteryzuje zasady wypowiadania opinii o ludziach i przyjmowania wypowiedzi na swój temat • z godnością i spokojem przyjmuje opinie innych na swój temat • uzasadnia potrzebę respektowania obiektywnych norm moralnych • potrafi właściwie oceniać czyny, nazywając złem, a dobro dobrem • uzasadnia potrzebę Bożej pomocy w dokonywaniu mądrych wyborów • podaje przykłady dokonywanych przez siebie mądrych, zgodnych z wolą Bożą wyborów • podaje przykłady właściwie podjętych przez siebie decyzji i ich owoce, za które dziękuje Bogu • podaje przykłady prac, zajęć, które podejmuje z chęcią, oraz takich, do których czuje się przymuszany • interpretuje przypowieść o talentach • podaje przykłady wykorzystywania swoich umiejętności dla dobra własnego i innych • charakteryzuje sposób realizacji własnej drogi życiowej, określając cele dalsze i bliższe • opracowuje plan rozwoju ujawnionych zainteresowań i osiągania życiowych celów	Chrystusa, a co nas od Niego oddala • podaje przykłady konkretnych wymagań, jakie stawia sobie w aspekcie samowychowania • uzasadnia, że nastolatek powinien budować nową wizję obrazu Boga i relacji z Nim • uzasadnia potrzebę konfrontacji własnego obrazu siebie z opiniami innych • wskazuje, w jaki sposób dąży do lepszego poznania siebie • charakteryzuje zgubne skutki odrzucenia obiektywnych norm moralnych • rozpoznaje i właściwie ocenia spotykane w mediach wypowiedzi promujące relatywizm moralny • wskazuje przejawy swej odpowiedzialności za rozwój darów, które otrzymał od Boga • uzasadnia potrzebę pracowitości dla rozwoju zarówno jednostek wybitnych, jak i przeciętnych uzdolnień • relacjonuje realizację swojego projektu • wskazuje sytuacje, gdy prosi Boga o pomoc w realizacji życiowych planów	w jaki sposób poszukuje dojrzalszych form spotykania się z Bogiem i innymi
VII. Wydarzenia zbawcze • (te	• podaje, że Wielki Post to czas rozważania Męki Pana Jezusa • wskazuje tekst biblijny o zmartwychwstaniu	• wskazuje tekst biblijny o cierpieniu Jezusa (Mt 27,27-44) • wymienia osoby, które spotkały Chrystusa zmartwychwstałego • wskazuje przyczyny odchodzenia od Chrystusa	• interpretuje tekst biblijny o drodze krzyżowej i śmierci Jezusa • relacjonuje swój udział rekolekcjach wielkopostnych • interpretuje tekst Sekwencji wielkanocnej • wyjaśnia symbolikę Grobu Pańskiego • uzasadnia, dlaczego uczestniczy we Mszy Świętej w uroczystość Zmartwychwstania Pańskiego • uzasadnia, że przyjmując sakramenty we wspólnocie	• na podstawie tekstu Gorzkich żali i rozważań nabożeństwa drogi krzyżowej opisuje cierpienia Jezusa dla naszego zbawienia • opisuje zmartwychwstanie Chrystusa jako wypełnienie Bożej tajemnicy zbawienia, która uobecnia się w tajemnicy	• relacjonuje swój udział w czuwaniu w wigilię uroczystości Zesłania

maty 59-61)	iu Mk 16,1-14 • określa, na czym polega dzieło nowej ewangelizacji	współczesnego człowieka • podaje przykłady, jak może ewangelizować w swojej parafii	parafialnej stajemy się odpowiedzialni za dzieło ewangelizacyjne Kościoła • wyjaśnia, że w parafii każdy powinien odnaleźć własne miejsce i zadanie do spełnienia • podaje przykłady sytuacji, gdy ewangelizuje przez dawanie świadectwa w swoim środowisku	przemiany chleba w Ciało i wina w Krew • uzasadnia, że dzieło nowej ewangelizacji dokonuje się wtedy, gdy człowiek poddaje się działaniu Ducha Świętego	Ducha Świętego
----------------	---	--	---	--	----------------

WYCHOWANIE FIZYCZNE

Ocenianie z wychowania fizycznego jest integralną częścią wewnątrzszkolnego systemu oceniania szkoły.

Podstawą oceny są wysiłek włożony przez ucznia w wywiązywanie się z obowiązków wynikających ze specyfiki zajęć, a także systematyczność udziału ucznia w zajęciach oraz jego aktywność w działaniach podejmowanych przez szkołę na rzecz kultury fizycznej.

Ocena semestralna lub roczna z wychowania fizycznego ustalona jest na podstawie ocen częściowych za określony poziom wiadomości, umiejętności i kompetencji społecznych w procesie szkolnego wychowania fizycznego.

Proces wychowania fizycznego ma na celu wdrożyć uczniów do podejmowania samodzielnej aktywności fizycznej po zakończeniu edukacji. Kształtuje nie tylko wiadomości i umiejętności ruchowe ale także sięga dalej – do kompetencji kluczowych.

Kompetencji w zakresie:

- uczenia się:
- uczy organizowania aktywności fizycznej swojej i rówieśników dostosowanej do potrzeb,
- wskazuje na konsekwencję w działaniu – wielokrotne powtarzanie ruchu mające na celu utworzenie nawyków ruchowych
- inicjatyw - przedsiębiorczości:
- planowanie rozgrzewki, ćwiczeń, zabaw, lekcji,
- wcielanie się w rolę sędziego sportowego, organizatora zabawy, organizatora zawodów klasowych
- świadomości i ekspresji kulturowej
- poznanie tańców narodowych
- poznanie tańców z innych krajów
- poznanie gier i zabaw z innych krajów
- technologii
- używanie aplikacji do liczenia kroków, przebytych kilometrów, spalonych kalorii, planowania dnia, diety
- możliwość nagrania własnego ruchu i porównania go ze wzorcem
- czytania i pisanie
- rozumienie poleceń, nazw występujących w wychowaniu fizycznym,
- nazwanie i opisanie wykonywanego ćwiczenia
- języków
- nazewnictwo zapożyczone występujące w wychowaniu fizycznym
- matematyczne
- znajomość miar, dokonywanie pomiarów
- porównywanie wyników

Na lekcjach wychowania fizycznego kształtowane są przede wszystkim kompetencje społeczne:

- uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego, potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę;

- pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych;
- wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania;
- wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną;
- omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci;
- identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;
- wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych;
- wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych;
- współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię;
- motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze).

Przy ustalaniu oceny semestralnej i rocznej uwzględnia się:

- wysiłek ucznia, wynikający z realizacji programu nauczania
- systematyczny i aktywny udział w lekcjach wychowania fizycznego
- wywiązywanie się z obowiązków wynikających z realizacji treści nauczania;
- systematyczny i aktywny udział w zajęciach;
- zaangażowanie w przebieg lekcji i przygotowanie się do zajęć;
- udział w pozalekcyjnych organizowanych przez szkołę formach aktywności fizycznej;
- stosunek do partnera i przeciwnika;
- stosunek do własnego ciała;
- postęp w opanowaniu umiejętności i wiadomości przewidzianych dla poszczególnych klas zgodnie z indywidualnymi możliwościami i predyspozycjami;
- osiągnięte wyniki w sportach wymiernych, dokładność wykonania zadania oraz poziom zdobytej wiedzy.

Uczeń może otrzymać:

- ocenę pozytywną (motywującą) za systematyczne, aktywne, bez zastrzeżeń nauczyciela uczestnictwo na lekcjach, a także za pomoc nauczycielowi (np. pokaz, przeprowadzenie rozgrzewki, propozycje ciekawych rozwiązań dotyczących tematu lekcji);

- ocenę niedostateczną za negatywny stosunek do przedmiotu (niezdyscyplinowanie, stwarzanie zagrożenia na lekcji, odmowa wykonania ćwiczenia)

- Nauczyciel ma prawo podnieść o jeden stopień ocenę uczniowi za udział w :
- dodatkowych zajęciach rekreacyjno – sportowych
- zawodach sportowych
- turniejach i rozgrywkach pozaszkolnych

- konkursach plastycznych i literackich o tematyce sportowej
- wyjazdach na basen

Podniesienie oceny z wychowania fizycznego na koniec I semestru lub na koniec roku szkolnego może być tylko o jeden stopień.

Nauczyciel może wystawić uczniowi dwa razy w roku szkolnym ocenę za dodatkową aktywność – na koniec pierwszego i drugiego semestru.

- Uczeń może mieć również obniżoną ocenę o jeden stopień na koniec semestru lub roku szkolnego w przypadku negatywnej postawy ucznia, jeśli nauczyciel odnotuje:
- częsty brak stroju ucznia,
- niesystematyczne ćwiczenie ucznia
- sporadyczne uczestniczenie w sprawdzianach kontrolno – oceniających ucznia
- brak właściwego zaangażowania ucznia w czasie poszczególnych lekcji
- niski poziom kultury osobistej ucznia

Sposób informowania o ocenach :

O uzyskaniu poszczególnych ocen uczniowie i rodzice będą informowani poprzez wpis do dziennika internetowego ucznia bezpośrednio po otrzymaniu oceny. O proponowanej ocenie semestralnej i rocznej rodzice oraz uczniowie zostaną poinformowani w tej samej formie najpóźniej na dwa tygodnie przed konferencją klasyfikacyjną. O uzyskanej przez ucznia ocenie niedostatecznej na koniec semestru lub roku szkolnego rodzice zostaną powiadomieni pisemnie na tydzień przed konferencją klasyfikacyjną. Standardy wymagań w zakresie postawy, wiadomości i umiejętności dla poszczególnych cykli są integralną częścią niniejszych zasad.

ZWOLNIENIE Z LEKCJI WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Zwolnienie ucznia z zajęć wychowania fizycznego jest możliwe po uprzednim przedstawieniu dyrektorowi szkoły opinii o ograniczonych możliwościach uczestniczenia w tych zajęciach, wydanej przez lekarza, na czas określony w tej opinii.

W przypadku zwolnienia ucznia z zajęć wychowania fizycznego na okres uniemożliwiający wystawienie oceny semestralnej lub klasyfikacyjnej na koniec roku szkolnego, zamiast oceny nauczyciel wychowania fizycznego wpisuje „zwolniony” albo „zwolniona”.

Uczeń, który z własnej winy opuścił zajęcia lub nie ćwiczył w 51% i więcej obowiązkowych zajęć wychowania fizycznego, otrzymuje ocenę niedostateczną na koniec semestru lub roku szkolnego. W takim przypadku Rada pedagogiczna szkoły może ustalić dla ucznia egzamin klasyfikacyjny, który obejmuje zadania praktyczne, które były przedmiotem nauczania w trakcie semestru lub roku szkolnego.

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA Z WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

- Wymagania szczegółowe w klasie IV szkoły podstawowej

W klasie IV szkoły podstawowej kontrolujemy i oceniamy następującej obszary aktywności ucznia:

- postawę ucznia i jego kompetencje społeczne
- systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć (ocena za postawę wobec przedmiotu wystawiana co miesiąc)
- sprawność fizyczną:
 - siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem wykonane w czasie 30 sekund
 - gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia
 - pomiar tetna przed wysiłkiem i po jego zakończeniu – Próba Ruffiera
- umiejętności ruchowe:
 - gimnastyka:
 - przewrót w przód z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego
 - układ gimnastyczny według własnej inwencji (postawa zasadnicza, przysiad podparty, przewrót w przód, klęk podparty, leżenie przewrotne)
 - minipółka nożna:
 - prowadzenie piłki wewnętrzną częścią stopy prawą lub lewą nogą
 - uderzenie piłki na bramkę wewnętrzną częścią stopy
 - minikoszykówka:
 - kozłowanie piłki w marszu lub biegu po prostej ze zmianą ręki kozłującej
 - podanie oburącz sprzed klatki piersiowej w marszu
 - minipółka ręczna:
 - rzut na bramkę jednorącz kilku kroków marszu
 - podanie jednorącz półgórne w marszu
 - minipółka siatkowa:
 - odbicie piłki sposobem oburącz górnym po własnym podrzucie

E) wiadomości:

- uczeń zna podstawowe przepisy mini gier zespołowych (odpowiedzi ustne lub pisemny test)
- uczeń potrafi wyjaśnić pojęcie sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego (odpowiedzi ustne lub sprawdzian pisemny)
- uczeń zna wszystkie próby ISF K. Zuchory, potrafi je samodzielnie przeprowadzić oraz indywidualnie interpretuje własny wynik.
- Wymagania szczegółowe w klasie V szkoły podstawowej

W klasie V szkoły podstawowej kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:

- postawę ucznia i jego kompetencje społeczne
- systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć(ocena za postawę wobec przedmiotu wystawiana co miesiąc)
- sprawność fizyczną:
- siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem wykonane w czasie 30 sekund
- gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia
- pomiar tętna przed wysiłkiem i po jego zakończeniu
- umiejętności ruchowe:
- gimnastyka:
 - przewrót w przód z przysiadu podpartego do przysiadu podpartego
 - podpór łukiem leżąc tyłem „mostek”
- minipiłka nożna:
 - prowadzenie piłki prostym podbiciem prawą lub lewą nogą
 - uderzenie piłki prostym podbiciem na bramkę po kilku krokach rozbiegu
- minikoszykówka:
 - kozłowanie piłki w biegu ze zmianą ręki kozłującej i kierunku poruszania się
 - rzut do kosza z dwutaktu
- minipiłka ręczna:
 - rzut na bramkę z biegu

- podanie jednorącz półgórne w biegu
- minipiłka siatkowa:
- odbicie piłki sposobem oburącz górnym w parach
- zagrywka sposobem dolnym z 3- 4 m od siatki

E) wiadomości:

- uczeń zna podstawowe przepisy mini gier zespołowych
- uczeń potrafi wyjaśnić i scharakteryzować pojęcie zdrowia według WHO
- uczeń zna Test Coopera, potrafi go samodzielnie przeprowadzić oraz indywidualnie interpretuje własny wynik

Wymagania szczegółowe w klasie VI szkoły podstawowej

W klasie VI szkoły podstawowej kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:

- postawę ucznia i jego kompetencje społeczne
- systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć
- sprawność fizyczną:
- Siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem wykonywane w czasie 30 sekund
- Gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia
- Pomiar tętna prze wysiłkiem i po jego zakończeniu – Test Coopera
- umiejętności ruchowe:
- gimnastyka:
- stanie na rękach przy drabinkach
- przewrót w przód z marszu do przysiadu podpartego
- minipiłka nożna:
- prowadzenie piłki prostym podbiciem prawą lub lewą nogą ze zmianą tempa i kierunku poruszania się
- uderzenie piłki prostym podbiciem na bramkę po kilku krokach rozbiegu
- minikoszykówka:
- podanie piłki oburącz sprzed klatki piersiowej kozłem w biegu

- rzut do kosza z dwutaktu z biegu

- minipiłka ręczna:

- rzut na bramkę z biegu po podaniu od współwiczającego

- podanie jednorącz półgórne w biegu ze zmianą miejsca i kierunku poruszania się

- minipiłka siatkowa:

- odbicie piłki sposobem oburącz dolnym w parach

- zagrywka sposobem dolnym z 4 – 5 m od siatki

E) wiadomości:

- uczeń zna podstawowe przepisy mini gier zespołowych
- uczeń wymienia podstawowe zasady korzystania ze sprzętu sportowego
- uczeń zna zasady i metody hartowania organizmu

Wymagania szczegółowe w klasie VII

W klasie VII szkoły podstawowej kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:

- postawę ucznia i jego kompetencje społeczne
- systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć (ocena za postawę wobec przedmiotu wystawiana co miesiąc)
- sprawność fizyczna:
- siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem wykonywane w czasie 30s [według MTSF]
- gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia [według MTSF]
- skok w dal z miejsca [według MTSF]
- bieg ze startu wysokiego na 50m [według MTSF]
- bieg wahadłowy na dystansie 4 razy 10m z przenoszeniem klocków [według MTSF]
- pomiar siły względnej [według MTSF]
 - zwis na ugiętych rękach – dziewczęta,
 - podciąganie w zwisie na drążku – chłopcy
- biegi przedłużone [według MTSF]:
 - na dystansie 800m – dziewczęta
 - na dystansie 1000m – chłopcy

- pomiar tętna przed wysiłkiem i po jego zakończeniu – Test Coopera
- umiejętności ruchowe:
- gimnastyka:
 - stanie na rękach przy drabinkach
 - łączone formy przewrotów w przód i w tył
- piłka nożna:
 - zwód pojedynczy przodem bez piłki i uderzenie na bramkę prostym podbiciem lub wewnętrzną częścią stopy
 - prowadzenie piłki ze zmianą kierunku poruszania się i nogi prowadzącej
- koszykówka:
 - zwód pojedynczy przodem bez piłki i rzut do kosza z dwutaktu po podaniu od współwiczającego
 - podania oburącz sprzed klatki piersiowej ze zmianą miejsca i kierunku poruszania się
- piłka ręczna:
 - rzut na bramkę z wyskoku po zwodzie pojedynczym przodem bez piłki i podaniu od współwiczającego
 - poruszanie się w obronie (w strefie)
- piłka siatkowa:
 - łączone odbicia piłki sposobem oburącz górnym i dolnym w parach
 - zagrywka sposobem dolnym z 5-6 m od siatki
- wiadomości:
- uczeń zna podstawowe przepisy gier zespołowych (odpowiedzi ustne lub pisemny test)
- uczeń oblicza wskaźnik BMI i interpretuje własny wynik za pomocą siatki centylowej (odpowiedzi ustne)
- uczeń wymienia pozytywne mierniki zdrowia (odpowiedzi ustne lub pisemny test).

Wymagania szczegółowe w klasie VIII

W klasie VIII szkoły podstawowej kontrolujemy i oceniamy następujące obszary aktywności ucznia:

- postawę ucznia i jego kompetencje społeczne
- systematyczny udział i aktywność w trakcie zajęć(ocena za postawę wobec przedmiotu wystawiana co miesiąc)
- sprawność fizyczną (kontrola):

- siła mięśni brzucha – siady z leżenia tyłem wykonywane w czasie 30s [według MTSF]
- gibkość – skłon tułowia w przód z podwyższenia [według MTSF]
- skok w dal z miejsca [według MTSF]
- bieg ze startu wysokiego na 50 m [według MTSF]
- bieg wahadłowy na dystansie 4 razy 10m z przenoszeniem klocków [według MTSF]
- pomiar siły względnej [według MTSF]
 - zwis na ugiętych rękach – dziewczęta
 - podciąganie w zwisie na drążku – chłopcy
- biegi przedłużone [według MTSF]:
 - na dystansie 800m – dziewczęta
 - na dystansie 1000m – chłopcy
- pomiar tętna przed wysiłkiem i po jego zakończeniu – Test Coopera
- umiejętności ruchowe:
- gimnastyka:
 - przerzut bokiem
 - „piramida” dwójkowa
- piłka nożna:
 - zwód pojedynczy przodem piłką i uderzenie na bramkę prostym podbiciem lub wewnętrzną częścią stopy
 - prowadzenie piłki ze zmianą miejsca i kierunku poruszania się
- koszykówka:
 - zwód pojedynczy przodem piłką i rzut do kosza z dwutaktu po podaniu od współwiczającego
 - podania oburącz sprzed klatki piersiowej kozłem ze zmianą miejsca i kierunku poruszania się
- piłka ręczna:
 - rzut na bramkę z wyskoku po zwodzie pojedynczym przodem piłką i podaniu od współwiczającego
 - poruszanie się w obronie „każdy swego”
- piłka siatkowa:
 - wystawienie piłki sposobem oburącz górnym
 - zagrywka sposobem dolnym z 6m od siatki
- wiadomości:
- wymienia przyczyny i skutki otyłości, zagrożenia wynikające z nadmiernego odchudzania się, stosowania sterydów i innych substancji wspomagających negatywny proces treningowy (odpowiedzi ustne lub pisemny test)

- zna współczesne aplikacje internetowe i urządzenia elektroniczne do oceny własnej aktywności fizycznej
- wymienia korzyści dla zdrowia wynikające z systematycznej aktywności fizycznej (odpowiedzi ustne lub pisemny test)

SZCZEGÓŁOWE KRYTERIA OCENIANIA DLA KLAS IV - VIII W KLASYFIKACJI ŚRÓDROCZNEJ I ROCZNEJ

Ocena celująca

Ocenę celującą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzyma uczeń, który w zakresie:

- **postawy i kompetencji społecznych:**
- jest zawsze przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m. in. Posiada odpowiedni strój sportowy
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych
- charakteryzuje się wysokim poziomem kultury osobistej
- używa właściwych sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły
- bardzo chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej
- reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie powiatu, regionu, województwa lub w zawodach ogólnopolskich
- systematycznie bierze udział w zajęciach sportowo – rekreacyjnych
- **uprawia dyscypliny lub konkurencje sportowe w innych klubach lub sekcjach sportowych, podejmuje dowolne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym**

- **systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:**
- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 95 – 100% zajęć
- w sposób ponad bardzo dobry wykonuje wszystkie ćwiczenia w czasie lekcji
- wzorowo pełni funkcje lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny
- pokazuje i demonstruje większość umiejętności ruchowych
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące bardzo poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym
- potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć
- umie samodzielnie przygotować miejsce ćwiczeń
- w sposób bezwzględny stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego
- poczuwa się do współodpowiedzialności za stan techniczny urządzeń, przyborów i obiektów sportowych szkoły
- **sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:**
- zalicza wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania
- samodzielnie zabiega o poprawę lub uzupełnienie próby sprawnościowej, w której nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych
- uzyskuje bardzo znaczący postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego

- dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego
- oblicza wskaźnik BMI
- podejmuje własny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej
- **aktywności fizycznej:**
- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych bez jakichkolwiek błędów technicznych lub taktycznych
- ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
- wykonanie zadania ruchowego przez ucznia może być zawsze przykładem i wzorem do naśladowania dla innych ćwiczących
- potrafi wykonać ćwiczenie o znacznym stopniu trudności
- wykonuje zadania ruchowe nie tylko efektownie, ale i efektywnie, np. trafia do bramki, rzuca celnie do kosza
- stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie zawodów i rozgrywek sportowych
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia w sposób znaczący wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli
- **wiadomości:**
- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę bardzo dobrą lub celującą
- stosuje wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
- posiada rozległą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
- wykazuje się dużym zakresem wiedzy dotyczących bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą

Ocena bardzo dobra

Ocenę bardzo dobrą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

- **postawy i kompetencji społecznych:**
- jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m. in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale sporadycznie nie bierze udziału w lekcjach z różnych powodów
- nie ćwiczy na lekcjach tylko z bardzo ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych
- charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej
- używa właściwych sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły
- chętnie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej
- reprezentuje szkołę w zawodach sportowych na poziomie miejskim lub gminnym
- niesystematycznie bierze udział w zajęciach sportowo – rekreacyjnych
- niekiedy podejmuje indywidualne formy aktywności fizycznej w czasie wolnym
- **systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:**
- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 90 – 94 % zajęć
- w sposób bardzo dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji
- bardzo dobrze pełni funkcję lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny
- pokazuje i demonstruje niektóre umiejętności ruchowe
- prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym

- **sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:**
- zalicza prawie wszystkie testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania
- poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za namową nauczyciela
- uzyskuje znaczny postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego
- dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego
- oblicza wskaźnik BMI
- czasami podejmuje indywidualny program treningowy w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej
- **aktywności fizycznej:**
- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi
- ćwiczenia wykonuje zgodnie z przepisami lub zasadami panującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
- potrafi wykonać ćwiczenia o dużym stopniu trudności
- wykonuje zadania ruchowe efektywnie, ale nie zawsze efektywnie, np., sporadycznie trafia do bramki czy rzuca celnie do kosza
- stosuje opanowane umiejętności ruchowe w czasie gry właściwej, w trakcie zajęć
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli
- **wiadomości:**
- zalicza sprawdziany i testy na ocenę bardzo dobrą lub dobrą
- stosuje prawie wszystkie przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
- posiada bardzo dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
- wykazuje się bardzo dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą

Ocena dobra

Ocenę dobrą na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

- **postawy i kompetencji społecznych:**
 - jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale zdarza mu się nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów
 - nie ćwiczy na zajęciach tylko z ważnych powodów zdrowotnych, rodzinnych, osobistych
 - charakteryzuje się właściwym poziomem kultury osobistej
 - bierze udział w klasowych i szkolnych zawodach sportowych
 - nie uczęszcza na zajęcia sportowo – rekreacyjne
 - raczej nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym
- **systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:**
 - w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 85 – 89% zajęć
 - w sposób dobry wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji
 - dobrze pełni funkcję lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny
 - nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych
 - prowadzi rozgrzewkę lub ćwiczenia kształtujące w miarę poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym
 - potrafi pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć, ale często to przygotowanie wymaga dodatkowych uwag i zaleceń nauczyciela

- umie z pomocą nauczyciela lub współwiczących przygotować miejsce ćwiczeń
- nie zawsze stosuje zasady bezpiecznej organizacji zajęć wychowania fizycznego
- **sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:**
 - zalicza większość testów i prób sprawności fizycznej ujętych w programie nauczania
 - wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dobrą
 - poprawia lub uzupełnia próby sprawnościowe, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych za wyraźną namową nauczyciela
 - uzyskuje niewielki postęp w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego
 - dokonuje własnego rozwoju fizycznego
 - oblicza wskaźnik BMI
- **aktywności fizycznej:**
 - zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z niewielkimi błędami technicznymi lub taktycznymi
 - wykonuje ćwiczenia nie zawsze zgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
 - potrafi wykonywać ćwiczenia o przeciętnym stopniu trudności
 - wykonuje zadania ruchowe efektywnie, ale zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza
 - nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej
 - stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli
- **wiadomości:**
 - zalicza sprawdziany pisemne i teksty na ocenę dobrą
 - stosuje przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
 - posiada dobrą wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
 - wykazuje się dobrym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w kraju i za granicą

Ocena dostateczna

Ocenę dostateczną na pierwszy semestr lub koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

- postawy i kompetencji społecznych:
- jest przygotowany do zajęć wychowania fizycznego, m.in. posiada odpowiedni strój sportowy, ale często mu się zdarza nie brać udziału w lekcjach z różnych powodów
- nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych
- charakteryzuje się przeciętnym poziomem kultury osobistej
- często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych
- nie uczęszcza na zajęcia sportowo – rekreacyjne
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym
- **systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć**
- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 80 – 84% zajęć
- w sposób dostateczny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny

- nie potrafi przeprowadzić rozgrzewki lub ćwiczeń kształtujących poprawnie pod względem merytorycznym i metodycznym
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć
- umie z pomocą nauczyciela lub współwiczących przygotować miejsce ćwiczeń
- **sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:**
- zalicza tylko niektóre testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania
- wykonuje określone próby sprawności fizycznej na ocenę dostateczną
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych
- nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego
- nie oblicza wskaźnika BMI
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego
- **aktywności fizycznej:**
- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z dużymi błędami technicznymi lub taktycznymi
- wykonuje ćwiczenia prawie zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
- potrafi wykonywać ćwiczenia o niskim stopniu trudności
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki, nie rzuca celnie do kosza
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli
- **wiadomości:**
- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dostateczną
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
- posiada dostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
- wykazuje się przeciętnym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju.

Ocena dopuszczająca

Ocenę dopuszczającą na pierwszy semestr i koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

- **postawy i kompetencji społecznych;**
- bardzo często jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju
- często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych
- charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej
- bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły
- nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym
- **systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:**

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 70 -79% zajęć
- w sposób nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć
- nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów o obiektów portowych
- **sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:**
- zalicza tylko pojedyncze testy i próby sprawnościowe ujęte w programie nauczania
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego
- nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego
- nie oblicza wskaźnika BMI
- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej
- **aktywności fizycznej**
- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowych z rażącymi błędami technicznymi lub taktycznymi
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
- potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli
- **wiadomości:**
- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę dopuszczającą
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
- posiada niewielką wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
- wykazuje się niskim zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju

Ocena niedostateczna

Ocenę niedostateczną na pierwszy semestr i koniec roku szkolnego otrzymuje uczeń, który w zakresie:

a) postawy i kompetencji społecznych;

- prawie zawsze jest nieprzygotowany do lekcji, zapomina stroju
- bardzo często nie ćwiczy na lekcjach z błahych powodów zdrowotnych, rodzinnych lub osobistych
- charakteryzuje się niskim poziomem kultury osobistej
- bardzo często używa nieodpowiednich sformułowań w kontaktach interpersonalnych z rówieśnikami w klasie oraz w stosunku do nauczyciela czy innych pracowników szkoły

- nie współpracuje z nauczycielami wychowania fizycznego na rzecz szkolnej lub środowiskowej kultury fizycznej
- nie bierze udziału w klasowych i szkolnych zawodach sportowych
- nigdy nie podejmuje indywidualnych form aktywności fizycznej w czasie wolnym

b) systematycznego udziału i aktywności w trakcie zajęć:

- w trakcie miesiąca aktywnie ćwiczy w co najmniej 70% zajęć
- w sposób bardzo nieudolny wykonuje większość ćwiczeń w czasie lekcji
- nie pełni funkcji lidera grupy ćwiczebnej lub kapitana drużyny
- nie potrafi pokazywać i demonstrować umiejętności ruchowych
- nie potrafi samodzielnie pod względem psychomotorycznym przygotować się do wybranego fragmentu zajęć
- nie dba o stan techniczny urządzeń, przyborów o obiektów sportowych a nawet często je niszczy

c) sprawności fizycznej i rozwoju fizycznego:

- nie zalicza większości testów i prób sprawnościowych ujętych w programie nauczania
- nie poprawia lub nie uzupełnia prób sprawnościowych, w których nie uczestniczył z ważnych powodów osobistych, rodzinnych lub zdrowotnych
- nie uzyskuje żadnego postępu w kolejnych próbach sprawnościowych, np. w ciągu roku szkolnego
- nie dokonuje oceny własnego rozwoju fizycznego
- nie oblicza wskaźnika BMI
- nigdy nie podejmuje indywidualnego programu treningowego w celu poprawy wyniku w danej próbie sprawności fizycznej

d) aktywności fizycznej

- zalicza wszystkie sprawdziany umiejętności ruchowe z bardzo rażącymi błędami technicznymi lub taktycznymi
- wykonuje ćwiczenia zawsze niezgodnie z przepisami lub zasadami obowiązującymi w konkurencjach indywidualnych lub zespołowych
- nie potrafi wykonywać ćwiczenia o bardzo niskim stopniu trudności
- wykonuje zadania ruchowe mało efektywnie i zawsze mało efektywnie, np. nie trafia do bramki czy nie rzuca celnie do kosza
- nie potrafi zastosować opanowanych umiejętności ruchowych w czasie gry właściwej lub szkolnej
- stopień opanowania umiejętności ruchowych przez ucznia nie wpływa na wyniki drużyn szkolnych w zawodach i rozgrywkach różnych szczebli

e) wiadomości:

- zalicza sprawdziany pisemne i testy na ocenę niedostateczną
- stosuje niektóre przepisy i zasady sportów indywidualnych oraz zespołowych, które były nauczane w trakcie zajęć wychowania fizycznego
- posiada niedostateczną wiedzę na temat rozwoju fizycznego i motorycznego
- wykazuje się niedostatecznym zakresem wiedzy nt. bieżących wydarzeń sportowych w środowisku lokalnym i kraju

WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

Wymagania edukacyjne WOS kl.8

Temat	Wymagania na poszczególne oceny				
	Dopuszczająca [2]	Dostateczna [3]	Dobra [4]	Bardzo dobra [5]	Celująca [6]
	Uczeń potrafi:				
1.Człowiek w społeczeństwie	- wymienić podstawowe potrzeby człowieka; - wymienić osoby [podmioty, instytucje], które mają wpływ na rozwój młodego człowieka; - podać przykłady ról społecznych; - podać przykłady norm społecznych.	- wymienić podstawowe kategorie potrzeb człowieka; - podać przykłady oddziaływania rodziny, szkoły i rówieśników na postawy i zachowania jednostki; - wymienić podstawowe społeczne oczekiwania wynikające z pełnienia roli dziecka i ucznia; - podać przykłady norm społecznych obowiązujących w wybranych społecznościach, np. w rodzinie, szkole.	- dopasować wskazane potrzeby do właściwych kategorii; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy potrzebami naturalnymi a społecznymi człowieka; - wyjaśnić znaczenie słowa <i>socjalizacja</i> ; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie socjalizacji odgrywa rodzina; - porównać społeczne oczekiwania dotyczące pełnienia roli dziecka i rodzica oraz ucznia i nauczyciela; - podać przykłady konfliktu ról społecznych; - wymienić podstawowe	- dostrzec i przedstawić zależności pomiędzy procesem zaspokajania potrzeb a rozwojem człowieka; - przedstawić czynniki mające wpływ na samoocenę człowieka; - rozpoznać i dopasować wskazane normy społeczne do właściwych kategorii; - przedstawić pozytywne i negatywne wzorce zachowań funkcjonujące w swoim środowisku rówieśniczym; - dokonać autorefleksji, wskazać swoje mocne i słabe	- przewidzieć konsekwencje braku zaspokojenia poszczególnych potrzeb człowieka; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy normami formalnymi a nieformalnymi; - na wybranych przykładach dokonać analizy sytuacji, w której dochodzi do konfliktu ról społecznych [wskazać przyczyny, konsekwencje, sposoby rozwiązania problemu]; - przedstawić problem przestrzegania norm społecznych w swoim środowisku [ocena zjawiska,

			kategorie norm społecznych.	strony; - na wybranych przykładach [tekst, ilustracja] dostrzec konflikt ról społecznych ; - wskazać przyczyny i skutki nieprzestrzegania przez jednostkę norm społecznych .	dostrzeganie problemów i zagrożeń, wskazywanie przyczyn i konsekwencji].
2.Grupy społeczne	- podać przykłady grup społecznych; - podać przykłady konfliktów społecznych; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania konfliktów w grupie rówieśniczej i w szkole.	- wymienić podstawowe cechy grup społecznych; - określić, jakim rodzajem grupy jest grupa koleżeńska; - wymienić grupy społeczne, do których należy; - wymienić typowe konflikty występujące w szkole i grupie rówieśniczej; - podać przykłady postaw/zachowań jednostek wobec konfliktu; - wymienić podstawowe sposoby rozwiązywania	- rozpoznać poszczególne rodzaje grup społecznych; - wskazać cechy grupy nastawionej na realizację zadania, typowego dla społeczności uczniowskiej; - podać przykłady korzyści i zagrożeń wynikających z bycia w grupie; - podać przykłady zasad efektywnej współpracy; - wskazać dobre i złe strony poszczególnych postaw	- dopasować właściwe cechy do podanych grup społecznych ; - rozpoznać sytuacje, w których łamane są zasady efektywnej współpracy w grupie; - porównać konsekwencje przyjęcia określonych postaw wobec sytuacji konfliktowej dla jednostki i społeczeństwa; - porównać różne sposoby rozwiązywa	- porównać cechy grup nastawionych na realizację różnych typów zadań; - dokonać analizy konkretnej sytuacji konfliktowej [wskazać strony konfliktu, przejawy, przyczyny i konsekwencje społeczne konfliktu; zaproponować sposoby rozwiązania konfliktu, uzasadnić wybór sposobu rozwiązania konfliktu].

		a konfliktów społecznych.	wobec konfliktu; - rozpoznać typowe sposoby rozwiązywania konfliktów; - wymienić warunki prowadzenia skutecznych negocjacji.	nia konfliktów, wskazać ich dobre i złe strony; - uzasadnić wybór metody rozwiązywania konfliktu społecznego.	
3. Komunikacja i autoprezentacja	- wymienić podstawowe zasady skutecznej komunikacji; - odróżnić nadawcę od odbiorcy komunikatu; - podać przykłady sytuacji, w których młody człowiek powinien zachować się asertywnie [zachować dystans, sprzeciwić się].	- wymienić podstawowe rodzaje komunikacji; - podać przykłady komunikatów niewerbalnych; - wymienić czynniki utrudniające wystąpienia publiczne; - wymienić podstawowe cechy postawy asertywnej.	- wyjaśnić, czym różni się przekaz werbalny od niewerbalnego; - wyjaśnić, jaką rolę pełni komunikacja niewerbalna; - określić nadawcę i odbiorcę przedstawionego komunikatu; - wymienić zasady, których należy przestrzegać w wystąpieniach publicznych; - zastosować w praktyce zasady skutecznej komunikacji, np. w wystąpieniu na forum klasy; - rozpoznać postawy asertywne	- odczytać znaczenie i rolę komunikatów w niewerbalnych w zaprezentowanych wystąpieniach publicznych; - zastosować wybrane komunikaty niewerbalne w wystąpieniu publicznym; - wyjaśnić, czym się różni debata od dyskusji; - dostrzec i opisać przykłady łamania zasad dobrej komunikacji; - wyjaśnić, czym się różni postawa asertywna	- dokonać krytycznej analizy przekazu informacyjnego, np. reklamy [wykorzystane środki perswazyjne, przejawy i sposoby manipulacji, wykorzystane komunikaty niewerbalne]; - dokonać krytycznej analizy postaw uznawanych za asertywne pod kątem przestrzegania zasad asertywności; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] akcję społeczną propagującą postawy asertywne i zasady asertywności.

			oraz postawy uległości, agresji i manipulacji.	od postaw: uległości, agresji i manipulacji. - stosować w praktyce warunki asertywności.	
4.Życie rodzinne	- podać przykłady więzi łączących członków rodziny; - wymienić podstawowe oczekiwania społeczne wobec poszczególnych członków rodziny [dzieci, rodziców].	- wymienić cechy rodziny jako grupy społecznej; - wymienić potrzeby młodych ludzi, które zaspokaja rodzina; - wymienić rodzaje współczesnych rodzin; - wymienić podstawowe prawa i obowiązki dziecka w rodzinie; - wymienić podstawowe wartości kształtujące życie rodzinne; - wymienić podstawowe problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu współczesnych polskich rodzin.	- wyjaśnić, w jaki sposób rodzina przyczynia się do zaspokajania potrzeb człowieka; - podać nazwy poszczególnych funkcji rodziny; - porównać cechy różnych typów rodzin / rozpoznać poszczególne typy rodziny; - wymienić czynniki sprzyjające zacieśnianiu więzi rodzinnych; - wymienić instytucje wspierające rodzinę w realizacji swoich funkcji oraz formy pomocy rodzinie.	- wskazywać przykłady [rozpoznać sytuacje] realizacji przez rodzinę poszczególnych funkcji; - rozpoznawać sytuacje nieprawidłowego realizowania przez rodzinę swoich funkcji; - wyjaśnić, jak na poszczególnych etapach życia jednostki, zmienia się rola rodziny w procesie socjalizacji; - wskazać zależności pomiędzy systemem wartości a zasadami funkcjonowania rodziny.	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie [projekt społeczny] propagujący na terenie szkoły lub społeczności lokalnej wybrane wartości kształtujące życie rodzinne; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie propagujące wiedzę na temat instytucji wspierających rodzinę i form pomocy rodzinie.
5.Edukacja i praca	- wymienić podstawowe	- wymienić funkcje, które	- wymienić działania za	- zhierarchizo	- zaplanować [przeprowadzić]

	zadania szkoły, - wymienić poszczególne typy szkół tworzących strukturę szkolną w Polsce, - wymienić podstawowe prawa i obowiązki uczniów, - wymienić osoby, u których może szukać pomocy, w przypadku naruszenia praw ucznia.	pełni szkoła, - odczytać ze schematu podstawowe informacje dotyczące struktury polskiego szkolnictwa, - przedstawić różne warianty kontynuowania edukacji po ukończeniu szkoły podstawowej; - określić, kto tworzy samorząd szkolny, - wymienić formy organizacji życia szkolnego.	pomocą, których szkoła realizuje poszczególne funkcje; - przedstawić wady i zalety wyboru poszczególnych wariantów dalszej edukacji; - zaplanować swoją dalszą edukację pod kątem przyszłej aktywności zawodowej [preferencji zawodowych]; - scharakteryzować poszczególne formy życia szkolnego [organizacja, zadania, formy działania], - rozpoznać przypadki naruszania praw ucznia.	wać funkcje szkoły, - określić, jaki wpływ na rozwój i przyszłość młodego człowieka wywiera szkoła; - wyjaśnić, jakich umiejętności i oczekuje współczesny rynek pracy; - wymienić czynniki umożliwiające odniesienie sukcesu edukacyjnego i zawodowego; - ocenić pracę samorządu szkolnego / podejmowane przez niego działania i formy pracy; - ocenić i uzasadnić swoją aktywność [pracę] w ramach samorządu szkolnego.	ć / wziąć aktywny udział] działanie propagujące ideę samorządności uczniowskiej; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] działanie informujący społeczność szkolną, o sposobach dochodzenia swoich praw w szkole.
6.Ekonomia na co dzień	- odróżnić dochody rodziny od wydatków; - wymienić podstawowe wydatki i	- wymienić podstawowe zasady konstruowania budżetu domowego; - wymienić	- ocenić [uzasadnić ocenę], czy zaprezentowany budżet gospodarstwa domowego	- zaprojektować działania służące ograniczeniu wydatków budżetu	- na wybranych przykładach ocenić ofertę handlową [przydatność w gospodarstwie

	źródła dochodów typowego gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe prawa przysługujące konsumentowi.	rodzaje źródeł dochodów gospodarstwa domowego; - wymienić podstawowe zasady prawidłowo skonstruowanego budżetu domowego; - podać przykłady łamania praw konsumenta; - wypełnić typowy formularz reklamacyjny.	jest prawidłowo skonstruowany; - wymienić przyczyny powstawania deficytu w budżecie domowym; - opisać strukturę typowego budżetu domowego; - napisać reklamację; - wymienić instytucje chroniące prawa konsumenta; - wymienić podstawowe zasady, którymi powinien kierować się świadomy konsument.	domowego; - wyjaśnić, jak przestrzeganie zasad świadomego konsumenta wpływa na funkcjonowanie gospodarstwa domowego.	ie domowym, jakość, cena, konkurencyjność].
Podsumowanie i test					
1.Czym są prawa człowieka?	- podać przykłady praw przysługujących dzieciom; - podać przykłady praw i wolności człowieka;	- wymienić główne funkcje praw i wolności człowieka; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Powszechną Deklarację Praw Człowieka</i>; - podać, kto i kiedy uchwalił <i>Konwencję Praw Dziecka</i>; - podać przykłady łamania praw dziecka; - podać	- wymienić cechy praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, na czym polega szczególne znaczenie <i>Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka</i>; - wymienić prawa zawarte w <i>Konwencji Praw Dziecka</i>; - rozwinąć	- przedstawić historię koncepcji praw i wolności człowieka; - wyjaśnić, znaczenie poszczególnych cech praw i wolności człowieka.	- wyjaśnić, w jaki sposób młodzi ludzie mogą włączyć się w działania prowadzone przez UNICEF; - zaprezentować * wybraną formę aktywności UNICEFU.

		przykłady działań podejmowanych przez UNICEF.	skrót UNICEF		
2.Katalog praw człowieka	- wymienić przykłady konstytucyjnych praw i wolności człowieka.	- podać przykłady praw pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - podać przykłady praw i wolności osobistych, politycznych oraz socjalnych, kulturalnych i ekonomicznych zagwarantowanych w Konstytucji RP;	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy prawami pierwszej, drugiej i trzeciej generacji; - rozpoznać przykłady łamania praw i wolności człowieka; - uzasadnić konieczność funkcjonowania systemu ochrony praw i wolności człowieka.	- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa system ochrony praw człowieka.	- zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię społeczną propagującą ideę ochrony praw i wolności człowieka.
3.Ochrona praw człowieka	- podać przykłady łamania praw człowieka we współczesnym świecie; - wymienić instytucje chroniące prawa człowieka w Polsce.	- podać przykłady spraw, z którymi można zwrócić się do Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka; - podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się ochroną praw i wolności człowieka; - podać	- przedstawić zagrożenia wynikające z łamania praw i wolności człowieka; - wymienić przyczyny łamania praw człowieka; - wyszukać w mediach opisy sytuacji, w których łamane są prawa człowieka.	- porównać poziom przestrzegania praw człowieka w państwach globalnego Południa i globalnej Północy; - ocenić [uzasadnić] poziom przestrzegania praw człowieka w Polsce.	- przedstawić i ocenić poziom przestrzegania i ochrony praw i wolności człowieka w wybranym państwie świata; - zaprezentować * działalność wybranej organizacji międzynarodowej na rzecz ochrony praw i wolności człowieka.

		przykłady działań podejmowanych przez Międzynarodowy Czerwony Krzyż.			
4. Bezpieczeństwo nieletnich	- podać przykłady zagrożeń wynikających z korzystania z cyberprzestępstwa; - podać przykłady pozytywnego i negatywnego wykorzystania internetu przez młodych ludzi.	- określić, kogo w świetle polskiego prawa, nazywamy nieletnim; - wymienić podstawowe zasady odpowiedzialności prawnej nieletnich; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu; - wskazać formy cyberprzemocy.	- określić podstawowe zasady bezpiecznego korzystania z internetu; - przedstawić wady i zalety aktywności na forach społecznościowych.	- wyjaśnić, jak skutecznie można się chronić przed zagrożeniami cyberprzemocy.	- zaplanować [przeprowadzić/ wziąć aktywny udział] działanie na rzecz promowania wśród rówieśników zasad prawidłowego korzystania z internetu.
5. Służby ochrony prawa	- wymienić przykłady działań policji; - podać przykłady, innych niż policja, służb porządkowych w Polsce; - podać przykłady działań straży miejskiej.	- wymienić główne zadania policji; - wymienić główne prawa przysługujące policjantom; - wymienić prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policjantem; - wymienić rodzaje służb mundurowych w Polsce. - odszukać informacje o prawach	- wymienić zadania poszczególnych służb mundurowych w Polsce; - wymienić główne prawa przysługujące ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym; - uzasadnić konieczność znajomości przysługujących nam praw;	- uzasadnić konieczność reagowania w przypadku występowania przemocy domowej, przemocy rówieśniczej; - zinterpretować przepisy prawa dotyczące działania służb porządkowych.	- zaplanować działanie [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] propagujące konieczność [skuteczne formy] przeciwdziałania przemocy domowej [przemocy w grupie rówieśniczej / przemocy w szkole].

		przysługujący ch ofiarom przestępstwa, świadkom i oskarżonym.	- wyjaśnić, gdzie należy szukać pomocy w przypadku występowan ia przemocy domowej		
Podsumowa nie i test					
1. Czym jest samorząd?	- określić, kto tworzy samorząd uczniowski; - podać przykłady działań samorządu uczniowskieg o; - wymienić podstawowe jednostki podziału terytorialneg o państwa polskiego; - określić, w której gminie, powiecie i województ wie mieszka.	- wymienić rodzaje samorządów działających w Polsce; - podać przykłady samorządów zawodowych; - podać przykłady działań samorządu terytorialnego; - odszukać na mapie województwo, w którym mieszka; - rozpoznać herb miejscowości, w której mieszka; - odszukać informacje na temat osób pełniących najważniejsze funkcje w swojej gminie.	- wyjaśnić, w jakim celu tworzone są samorządy zawodowe; - wyjaśnić, w czym przejawia się zasada decentraliza cji władzy publicznej w Polsce; - wymienić organy samorządów terytorialnyc h w Polsce; - określić, jaki charakter ma gmina, w której mieszka; - rozpoznać herb województw a, w którym mieszka; - podać imiona i nazwiska osób pełniących aktualnie najważniejsz e funkcje w swojej gminie.	- uzasadnić konieczność , angażowani a się w życie lokalnej społeczność i; - wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratyc znym odgrywa samorząd terytorialny; - wyjaśnić, czym się różni gmina wiejska, od gminy miejsko- wiejskiej i miejskiej; - wymienić organy państwa, które mogą ingerować [kontrolowa ć] działania władz samorządo wych.	- zaprezentować * swoją gminę: historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach; - zaplanować [przeprowadzi ć / wziąć aktywny udział] działanie na rzecz swojej społeczności lokalnej.

2. Gmina – podstawowa jednostka samorządu	- wymienić organy gminy, w której mieszka; - podać przykłady spraw załatwianych w urzędzie gminy; - określić, gdzie znajduje się urząd gminy, w której mieszka.	- wymienić podstawowe zadania gminy; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych gminy; - podać sposób wyłaniania władz gminy; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum gminnym.	- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych gminy; - wymienić zasady przeprowadzania wyborów do władz gminy; - podać przykłady zadań własnych i zleconych gminy; - wymienić źródła finansowania gminy; - podać przykłady wpływu mieszkańców na życie gminy; - wyjaśnić pojęcie budżet obywatelski; - wyszukać informacje na temat przedsięwzięć podejmowanych przez młodzieżowe rady gminy, miasta.	- do poszczególnych rodzajów gminy dopasować im organy; - zinterpretować przepisy prawa dotyczący organizacji referendum gminnego; - wyjaśnić, jaką rolę w budżecie gminy odgrywają środki uzyskiwane z funduszy unijnych; - uzasadnić konieczność angażowania się mieszkańców w rozwiązywanie problemów gminy i działalność organów gminy; - wyjaśnić, w jaki sposób działalność samorządu gminnego przyczynia się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;	- wyszukać informacje na temat realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; - przygotować kampanię wyborczą do młodzieżowej rady gminy; - uczestniczyć w pracach młodzieżowej rady gminy; - zareklamować / promować na forum szkoły ideę młodzieżowej rady gminy; - zaprezentować strukturę budżetu swojej gminy [wykres, tabela, prezentacja multimedialna].
---	---	--	--	--	---

				- podać przykłady działania młodzieżowej rady gminy.	
3. Powiat i województwo	- wymienić organy powiatu i województwa; - podać przykłady spraw załatwianych w starostwie powiatowym i urzędzie marszałkowskim; - określić, gdzie znajdują się władze powiatu i województwa, w których mieszka.	- wymienić podstawowe zadania samorządu powiatowego i wojewódzkiego; - odróżnić organy uchwałodawcze od organów wykonawczych powiatu i województwa; - podać sposób wyłaniania władz samorządowych powiatu i województwa; - podać przykłady spraw rozstrzyganych w referendum lokalnym.	- wymienić podstawowe uprawnienia organów uchwałodawczych i wykonawczych powiatu i województwa; - zinterpretować przepis prawa dotyczący przeprowadzania wyborów do władz uchwałodawczych powiatu i województwa.	- porównać strukturę i sposób powoływania władz samorządowych gminy, powiatu i województwa.	- przedstawić strukturę polityczną sejmiku swojego województwa; - zaprezentować * swój powiat lub województwo [historię, symbole, tradycje oraz miejsca i osoby, które odegrały szczególną rolę w jej dziejach].
4. Obywatele a władza samorządowa	- podać przykłady spraw załatwianych przez urząd gminy, starostwo powiatowe, urząd marszałkowski; - odszukać stronę internetową własnego	- sporządzić wykaz spraw, które można załatwić w gminie za pomocą ePUAP; - wymienić podstawowe zasady postępowania etycznego w pracy administracji publicznej;	- odszukać informacje zamieszczane w Biuletynie Informacji Publicznej; - wyjaśnić, jaki rodzaj informacji zamieszcza się w BIP; - rozpoznać przypadki łamania	- wyjaśnić, dlaczego należy przestrzegać zasad etycznego postępowania urzędników administracji; - wskazać działania, które może podjąć	- zaplanować [przeprowadzić na forum szkoły] kampanię społeczną promującą zasady etycznego postępowania urzędników administracji [przeciwdziałającą zjawisku korupcji];

	urzędu gminy, starostwa powiatowego , urzędu marszałkowskiego .	- wyjaśnić pojęcie korupcja; - wymienić praw przysługujące obywatelowi w urzędzie; - wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego.	praw obywateli w urzędzie.	obywatel w przypadku łamania jego praw w urzędzie; - uzasadnić konieczność aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania społeczności lokalnej; - zaprezentować strukturę organizacyjną swojego urzędu gminy.	nepotyzmu]; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie/ dyskusji] na temat przyczyn i skutków zjawiska korupcji i [lub] nepotyzmu w życiu publicznym; - zaprojektować inicjatywę, która może być sfinansowana w ramach budżetu obywatelskiego.
Podsumowanie i test					
1. Naród i ojczyzna	- podać przykłady polskiego dziedzictwa narodowego; - podać przykłady więzi łączących polską wspólnotę narodową, - wymienić i rozpoznać polskie symbole narodowe; - nazwać swoją dużą i małą ojczyznę;	- wymienić główne czynniki kształtujące polską tożsamość narodową; - wyjaśnić pojęcie ojczyzna; - opisać polskie symbole narodowe; - wymienić sytuacje, w których używa się polskich symboli narodowych; - wymienić	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy wspólnotą narodową i wspólnotą etniczną; - wyjaśnić, jakie znaczenie dla współczesnego młodego człowieka ma tożsamość narodowa; - przedstawić	- uzasadnić, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe - wyjaśnić, w jaki sposób historia kształtowała polską tożsamość narodową, - do podanych świat narodowych dopasować odpowiadające im	- wyjaśnić, jak i dlaczego, jak zmieniały się na przestrzeni dziejów polskie symbole narodowe, - przedstawić wybrany problem etniczny / narodowy współczesnego świata*, - zaprezentować wybrany element polskiego

	- rozpoznać Narodowe Święto Niepodległości i Święto Narodowe Trzeciego Maja.	najważniejsze polskie święta narodowe; - przedstawić zasady prawidłowego zachowania w trakcie uroczystości państwowych, świąt narodowych, wobec symboli narodowych.	historię polskich symboli narodowych; - wymienić różne rodzaje tożsamości społecznych.	wydarzenia historyczne, - przedstawić negatywne i pozytywne aspekty funkcjonowania społeczeństw w wieloetnicznych/ narodowych - wyjaśnić, z czego mogą wynikać trudności w utrzymaniu polskiej tożsamości narodowej.	dziedzictwa narodowego*; - przedstawić czynniki utrudniające i ułatwiające prawidłową komunikację pomiędzy różnymi grupami etnicznymi / narodowymi.
2. Obywatelstwo i narodo-wość	- wymienić podstawowe prawa i obowiązki obywatela RP; - podać przykłady cnót /wartości obywatelskich; - wymienić postaci najwybitniejszych Polaków XX i XXI wieku.	- odróżnić [rozpoznać na przykładach] pojęcie narodowość od obywatelstwa; - wymienić więzi łączące obywatela i państwo; - wymienić podstawowe sposoby nabycia obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega zasada krwi; - wymienić cechy dobrego obywatela.	- rozpoznać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy obywatelstwem a narodowością; - wymienić konstytucyjne prawa i obowiązki obywatela RP; - wyjaśnić, jaki wpływ ma państwo na kształtowanie więzi narodowych.	- porównać różne sposoby nabywania obywatelstwa polskiego; - uzasadnić konieczność przestrzegania cnót/wartości obywatelskich we współczesnym państwie demokratycznym; - przedstawić konsekwencje odrzucenia wartości w życiu publicznym.	- zaprezentować * wzorzec obywatela polskiego; wybór postaci uzasadnić, odwołując się do jego cnót, postaw, działań, osiągnięć.

3. Czym jest patriotyzm?	- podać przykłady postaw patriotycznych i działań na rzecz dobra Ojczyzny; - podać przykłady postaw patriotycznych wśród współczesnej młodzieży.	- wyjaśnić pojęcie patriotyzm; - wymienić przejawy patriotyzmu lokalnego i gospodarczego.	- uzasadnić potrzebę patriotyzmu we współczesnym świecie; - porównać postawy patriotyczne dawniej i dzisiaj.	- wskazać zalety i wady postaw określanych jako patriotyzm gospodarczy; - wskazać zalety i wady postaw uznawanych współcześnie za przejawy patriotyzmu, np. kibicowanie na zawodach sportowych.	- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania służące propagowaniu postaw patriotycznych [zaplanować, aktywnie uczestniczyć]; - podjąć działania sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności [zaplanować, aktywnie uczestniczyć].
4. Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	- podać przykłady mniejszości etnicznych i narodowych w współczesnej Polsce; - wymienić podstawowe grupy cudzoziemców przebywających w Polsce.	- wymienić podstawowe prawa przysługujące mniejszościom narodowym i etnicznym w Polsce; - wyjaśnić pojęcie Polonia, - odczytać z mapy, gdzie znajdują się największe skupiska mniejszości etnicznych i narodowych w Polsce; - odczytać z mapy, gdzie współcześnie znajdują się największe skupiska	- wymienić zamieszkujące Polskę mniejszości narodowe i etniczne, oraz grupę posługującą się językiem regionalnym; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszościami narodowymi i etnicznymi w Polsce a cudzoziemcami; - wyjaśnić, na czym polega	- wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy mniejszością narodową a mniejszością etniczną; - wymienić kryteria, które decydują w Polsce o uznaniu danej społeczności i za mniejszość narodową lub etniczną; - wymienić główne czynniki,	- zaprezentować * historię, kulturę, formy organizacji wybranej mniejszości narodowej lub etnicznej w Polsce

		Polonii.	różnica pomiędzy pojęciami: imigranci i uchodźcy; - wymienić podstawowe prawa przysługujące uchodźcom w Polsce; - wymienić związki łączące Polonię z Polską.	które zadecydowały o powstaniu Polonii; - uzasadnić konieczność szczególnej ochrony prawnej mniejszości narodowych i etnicznych .	
5. Tolerancja i przejawy ksenofobii	- podać przykłady / rozpoznać przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu; - rozpoznać postawy tolerancyjne i braku tolerancji.	- wyjaśnić pojęcia: ksenofobia, rasizm, szowinizm; - wyjaśnić pojęcie tolerancja; - odróżnić postawę tolerancyjną od postawy bezkrytycznej akceptacji; - podać przykłady stereotypów.	- wyjaśnić pojęcie stereotyp; - wymienić cechy stereotypu; - wyjaśnić, w jaki sposób można przeciwstawić się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu. - porównać postawę patriotyczną i nacjonalistyczną; - uzasadnić słuszność postawy tolerancyjnej .	- uzasadnić potrzebę przeciwstawiania się przejawom ksenofobii, w tym szowinizmu i antysemityzmu; - przedstawić społeczne konsekwencje stereotypizacji.	- podjąć na forum szkoły lub środowiska lokalnego działania sprzyjające kształtowaniu postawy otwartości, akceptacji i tolerancji wobec odmienności etnicznych, religijnych i kulturowych.
Podsumowanie i test					
1. Państwo i demokracja	- podać przykłady działań	- wyjaśnić, co to znaczy, że państwo jest	- - wymienić podstawowe formy	- wskazać wady i zalety	- zaprezentować * sytuację

	władzy państwowej; - wymienić podstawowe cechy państwa; - wymienić nazwy współczesnych reżimów politycznych [demokracja, autorytaryzm, totalitaryzm].	suwerenne; - wymienić podstawowe funkcje państwa; - podać przykłady realizacji zasady przedstawicielstwa; - wymienić podstawowe cechy państwa demokratycznego.	demokracji bezpośredniej; - wyjaśnić, czym się różni demokracja bezpośrednia od pośredniej; - wymienić korzyści, jakie daje obywatelom ustroj demokracyjny; - wymienić podstawowe cechy autorytaryzmu i totalitaryzmu; - dopasować działania władzy państwowej do poszczególnych funkcji państwa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy monarchią a republiką.	demokracji bezpośredniej i pośredniej; - wskazać na mapie Europy monarchie i republiki; - podać przykłady współczesnych państw autorytarnych; - podać przykłady współczesnych i historycznych państw totalitarnych.	człowieka w państwie totalitarnym - porównać pozycję obywatela w państwie demokratycznym oraz państwie autorytarnym i totalitarnym.
2. Polska państwem demokratycznym	- wymienić główne rodzaje władzy państwowej; - wymienić organy władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej	- wymienić podstawowe zasady ustroju Polski; - wyjaśnić, na czym polega zasady: konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa i trójpodziału	- wymienić rozdziały Konstytucji RP; - wyjaśnić, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny; - wyjaśnić, czym jest	- wyjaśnić, jakich spraw może dotyczyć referendum ogólnokrajowe; - dokonać interpretacji przepisu Konstytucji RP	- wyjaśnić, dlaczego zasady konstytucjonalizmu, przedstawicielstwa, trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, państwa prawa

	w Polsce; - podać nazwę ustawy zasadniczej.	władzy; - wymienić źródła powszechnie obowiązującego prawa w Polsce; - wymienić szczególne cechy konstytucji.	preambuła; - wyjaśnić, na czym polegają zasady: pluralizmu politycznego, republikańskiej formy rządu, państwa prawa; - wymienić wartości, do których odwołuje się preambuła Konstytucji; - odszukać w Konstytucji RP przepisy dotyczące wskazanych kwestii; - wyjaśnić, czego dotyczyły referenda ogólnokrajowe przeprowadzone po 1989 roku.	dotyczącego referendum ogólnokrajowego; - przedstawić główne zasady nowelizacji Konstytucji RP.	są fundamentem ustroju demokratycznego; - wskazać wady i zalety republikańskiej formy rządów; - przedstawić historię polskiego konstytucjonalizmu.
3. Sejm i Senat RP	- wymienić organy władzy ustawodawczej; - wymienić główną funkcję Sejmu i Senatu; - określić, z kogo składa się Sejm i Senat; - podać	- określić, z ilu posłów składa się Sejm, a z ilu Senat; - wymienić najważniejsze kompetencje Sejmu i Senatu; - wyjaśnić, na czym polega zasada przedstawicielstwa;	- określić, z kogo składa się Zgromadzenie Narodowe; - podać przykład sytuacji, w której Sejm i Senat obradują jako Zgromadzenie	- porównać zasady wyborów do Sejmu i Senatu; - porównać rolę Sejmu i Senatu w procesie ustawodawczym; - wyjaśnić, jaką rolę w procesie ustawodawczym	- zaprezentować * wybraną polską partię polityczną [struktura organizacyjna, program, działalność, wartości].

	zasadę zgodnie, z którą formowany jest Sejm i Senat; - podać przykład partii politycznej działającej w Polsce.	- wyjaśnić, w jaki sposób podejmowane są decyzje w Sejmie i Senacie; - wymieć zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wymienić partie polityczne, których przedstawiciele zasiadają w Sejmie bieżącej kadencji.	Narodowe; - wyjaśnić zasady, według, których odbywają się wybory do Sejmu i Senatu; - wyjaśnić pojęcie immunitet; - wymienić główne etapy procesu ustawodawczego; - wyjaśnić, co jest głównym celem działalności partii politycznej.	zym posiada Prezydent RP; - wyjaśnić pojęcia: mandat, komisje sejmowe, Prezydium Sejmu, Konwent Seniorów, - wyjaśnić, jakie znaczenie w państwie demokratycznym ma aktywność wyborcza obywateli; - wskazać skutki, jakie niesie dla państwa i społeczeństwa niska frekwencja wyborcza.	
4. Prezydent i Rada Ministrów	- wymienić organy władzy wykonawczej w Polsce; - podać imię i nazwisko urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów; - określić sposób powoływania Prezydenta RP; - podać przykład uprawnień	- przedstawić główne zasady wyboru Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Prezydenta RP; - wymienić podstawowe kompetencje Rady Ministrów.	- uporządkować kompetencje Prezydenta RP [polityka wewnętrzna, polityka zagraniczna]; - omówić główne zasady procedury tworzenia rządu; - przedstawić podstawowe fakty dotyczące	- wyjaśnić, na czym polega kontrola polityczna Sejmu nad Radą Ministrów; - wyjaśnić, na czym polega zasada kontrasygnaty; - przedstawić główne zadania wskazanych ministerstw; - wymienić	- zaprezentować * zadania i zakres działań wybranego ministerstwa; - na podstawie zgromadzonych informacji, wyjaśnić, w jaki sposób działania wskazanych ministerstw wpływają na życie przeciętnej polskiej rodziny.

	Prezydenta RP.		życiorysu politycznego urzędującej głowy państwa oraz Prezesa Rady Ministrów.	Prezydentów w RP po 1989 r.	
5. Sądy i trybunały	- podać przykłady spraw, z którymi człowiek może zwrócić się do sądu; - wymienić rodzaje sądów w Polsce.	- wymienić główne zasady postępowania sądowego; - wymienić nazwy trybunałów działających w Polsce; - określić główne zadanie Trybunału Konstytucyjnego; - wyjaśnić, czym zajmują się sądy administracyjne.	- rozpoznać główne zasady postępowania sądowego, - wyjaśnić, na czym polega zasada niezależności sądów; - wyjaśnić, na czym polega zasada niezawisłości sędziów; - wyjaśnić, jaką rolę pełnią sędziowie w procesie sądowym; - wymienić strony postępowania sądowego [postępowanie karne i cywilne].	- wymienić zasady gwarantujące niezawisłość sędziów, - wyjaśnić, znaczenie zasady dwuinstancyjności postępowania sądowego; - wyjaśnić, w jaki sposób realizowana jest zasada dwuinstancyjności postępowania sądowego, - wyjaśnić rolę Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu dla ochrony zasady państwa prawa.	- omówić strukturę i hierarchię sądów w Polsce; - zaprezentować strukturę organizacyjną sądu rejonowego; - zająć stanowisko w sprawie roli ławników w procesie sądowym [zbudować argumenty i kontrargumenty].
6. Organizacje pozarządowe	- podać przykłady organizacji pozarządowych; - podać przykłady działań wolontariusz	- podać przykłady realizacji prawa do swobodnego zrzeszania się; - odszukać przykłady stowarzyszeń	- wyjaśnić pojęcia: fundacja i stowarzyszenie; - wyjaśnić, jak rolę pełnią związki	- wyjaśnić, jaką rolę w państwie demokratycznym odgrywa zasada swobodnego zrzeszania	- aktywnie uczestniczyć w działaniach na rzecz wspierania innych ludzi, rozwoju środowiska lokalnego

	y.	i fundacji działających w swoim środowisku lokalnym; - podać przykłady działań podejmowanych przez związki zawodowe; - wymienić cechy wolontariatu.	zawodowe; - uzasadnić konieczność angażowania się w działania organizacji pozarządowych; - przedstawić korzyści wynikające z pracy w wolontariacie; - wymienić główne organizacje młodzieżowe działające w Polsce.	się; - wyjaśnić różnicę pomiędzy fundacją a stowarzyszeniem; - wyjaśnić, czym jest organizacja pożytku publicznego i w jaki sposób można wspomóc jej działalność.	[aktywność w organizacjach pozarządowych, praca w wolontariacie]; - zaprezentować * wybraną organizację pozarządową [misja, wartości, cele, formy działania, struktura organizacyjna, znaczenie dla środowiska]; - przedstawić historię NSZZ "Solidarność"; - zaplanować działalność i strukturę organizacyjną dowolnego stowarzyszenia.
7. Media i opinia publiczna	- podać przykłady środków masowego przekazu; - podać przykłady pracy dziennikarzy; - odszukać w środkach masowego przekazu przykłady reklam.	- podać główne cechy środków masowego przekazu; - podać główne cechy opinii publicznej; - wymienić główne funkcje mediów; - podać przykłady mediów społecznościowych; - odczytać, zilustrowane w prostej formie, wyniki	- odczytać cel wskazanej kampanii społecznej; - wskazać pozytywne i negatywne aspekty funkcjonowania mediów społecznościowych; - wymienić główne zasady etyki dziennikarskiej; - odszukać w tekście publicystycznym fakty i	- dostrzec środki perswazji / manipulacji zastosowane we wskazanej reklamie; - wyjaśnić, jaką rolę pełni opinia publiczna [sondaże opinii publicznej] w państwie demokratycznym; - uzasadnić konieczność przestrzegania zasad	- wyjaśnić, w jaki sposób należy strzec się przed manipulacją stosowaną w reklamach; - dokonać krytycznej analizy wybranej reklamy; - zaplanować [przeprowadzić / wziąć aktywny udział] kampanię reklamową [kampanię społeczną].

		wskazanego sondażu opinii publicznej; - wymienić główne funkcje reklamy.	opinie; - wymienić podstawowe sposoby perswazji / manipulacji stosowane w mediach.	etyki dziennikarskiej; - odszukać przykłady łamania etyki dziennikarskiej; - uzasadnić konieczność oddzielania faktów od opinii.	
Podsumowanie i test					
1. Organizacje międzynarodowe	- rozwinąć skrót ONZ; - rozwinąć skrót NATO; - podać przykłady działań podejmowanych przez ONZ; - podać przykłady działań podejmowanych przez NATO.	- wymienić, główne cele i zadania ONZ; - wymienić główne cele i zadania NATO; - rozpoznać przejawy realizacji przez państwo polityki zagranicznej; - wymienić główne organy ONZ.	- wyjaśnić, jaką rolę pełnią ambasadorzy i konsulowie; - wyjaśnić, jakie są główne cele polityki zagranicznej państwa; - określić, kiedy powstało ONZ i kiedy powstało NATO; - wyjaśnić, czym zajmuje się Rada Bezpieczeństwa ONZ; - wyjaśnić pojęcie <i>misja pokojowa</i> ONZ, - wymienić przykłady aktywności Polski	- wyjaśnić, czym różni się ONZ od innych organizacji międzynarodowych; - wyjaśnić, jaką rolę odgrywa NATO w polityce obronnej państwa polskiego; - wymienić nazwy, innych niż ONZ i NATO, organizacji międzynarodowych, do których należy Polska.	- zaprezentować * wybraną misję pokojową ONZ, w której brały udział/biorą wojska polskie [cele, zadania, historia misji, charakterystyka konfliktu, udział wojsk polskich, geografia polityczna], - wskazać na mapie państwa członkowskie NATO.

			w ONZ i NATO.		
2. Unia Europejska	- wymienić rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej; - wymienić państwa sąsiadujące z Polską, które należą do Unii Europejskiej.	- określić, kiedy i gdzie podpisano traktat o powstaniu Unii Europejskiej; - wymienić imiona i nazwiska Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wymienić główne przyczyny integracji europejskiej, - wymienić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; .	- wymienić główne etapy integracji europejskiej; - wskazać na mapie państwa członkowskie Unii Europejskiej; ; - odszukać informacje o życiorysie politycznym Ojców założycieli zjednoczonej Europy; - wyjaśnić główne zasady funkcjonowania Unii Europejskiej; ; - podać nazwy głównych organów Unii Europejskiej; ; - wymienić imiona i nazwiska Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej .	- podać podstawowe kompetencje głównych organów Unii Europejskiej, - przedstawić wady i zalety procesu integracji europejskiej, - zaprezentować sylwetki polityczne Polaków pełniących ważne funkcje w instytucjach /organach Unii Europejskiej.	- zaprezentować * wybrane problemy [osiągnięcia] Unii Europejskiej; - zaprezentować * wybrane państwa członkowskie Unii Europejskiej [historia, kultura, demografia, ekonomia, itp.] - zaplanować [zorganizować / aktywnie uczestniczyć] <i>Dzień Europy</i> w szkole.
3. Polska w Unii Europejskiej	- podać przykłady praw/korzyści	- wyjaśnić, w jaki sposób nabywa się	- podać informacje dotyczące	- ocenić proces integracji	- zaprezentować * inwestycje

skie	i, które nabyli obywatele polscy po wejściu Polski do Unii Europejskiej, - podać rok, w którym Polska przystąpiła do Unii Europejskiej.	obywatelstwo Unii Europejskiej, - wymienić prawa wynikające z obywatelstwa Unii Europejskiej, - wymienić nazwy funduszy unijnych, z których korzysta Polska.	głównych etapów integracji Polski z Unią Europejską [referendum ratyfikacyjne]; - podać przykłady wykorzystania funduszy unijnych; - wyjaśnić, na czym polega Europejski Rynek Wewnętrzny.	Polski z Unią Europejską - przedstawić korzyści i zagrożenia; - wyjaśnić, na jakich zasadach funkcjonuje Strefa Schengen; - przedstawić korzyści wynikające z przynależności Polski do Strefy Schengen.	gminne, finansowane ze środków unijnych; - zaprezentować * wybraną inicjatywę unijną dotyczącą młodzieży.
4.Problemy współczesnego świata	- wymienić przykłady ilustrujące proces globalizacji; - podać przykłady pomocy humanitarnej.	- wskazać, na podstawie mapy, państwa globalnej Północy i globalnego Południa; - wyjaśnić, na czym polega różnica pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - podać przykłady globalizacji ekonomicznej i kulturowej współczesnego świata.	- podać przykłady ilustrujące dysproporcje rozwojową pomiędzy państwami globalnego Południa i globalnej Północy; - podać przykłady zależności pomiędzy państwami globalnej Północy i globalnego Południa; - uzasadnić konieczność udzielania pomocy humanitarnej.	- podać przyczyny dysproporcji i rozwojowych współczesnego świata; - wymienić korzyści i zagrożenia wynikające z procesu globalizacji; - wyjaśnić, dlaczego pomoc dla państw biednego Południa jest często nieskuteczna; - wyjaśnić pojęcia Grupa G7.	- zaprezentować * działania wybranej organizacji pozarządowej zajmującej się udzielaniem pomocy humanitarnej; - zorganizować debatę / dyskusję [wziąć aktywny udział w debacie / dyskusji] dotyczącą sposobów udzielania efektywnej pomocy społecznościom globalnego Południa; - zaprezentować * problemy

					wybranego państwa globalnego Południa.
4. Konflikty zbrojne na świecie	- podać przykłady działań terrorystycznych; - podać przykłady konfliktów międzynarodowych.	- podać przykłady organizacji międzynarodowych zajmujących się rozwiązywaniem konfliktów i walką z terroryzmem; - wymienić skutki długotrwałych konfliktów międzynarodowych.	- na wybranych przykładach przedstawić przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych; - wymienić skutki rozwoju terroryzmu we współczesnym świecie; - wymienić cechy ludobójstwa.	- przedstawić różne rodzaje terroryzmu; - wyjaśnić, dlaczego walka z terroryzmem jest trudna i często nieskuteczna.	- zaprezentować * wybrany konflikt międzynarodowy [lokalizacja konfliktu na mapie, strony konfliktu, przyczyny i formy konfliktu, sposoby rozwiązania sporu].
Podsumowanie i test					

TECHNIKA

Przygotowanie do zajęć:

Uczeń systematycznie odrabia zadania domowe, na lekcję przynosi podręcznik, zeszyt (w kratkę) oraz przybory szkolne. Nieprzygotowanie się do zajęć (brak zadań domowych, niegotowość odpowiedzi) należy zgłaszać nauczycielowi na początku lekcji.

Nieprzygotowanie do zajęć oraz brak zadania domowego można zgłaszać raz w semestrze.

Każde kolejne skutkuje oceną negatywną. Uczeń, który nie posiadał podręcznika lub zeszytu przedmiotowego zobowiązany jest do uzupełnienia brakujących zadań i notatek na następną lekcję. Uczniowie nieobecni na lekcji również zobowiązani są do uzupełnienia brakujących zadań i notatek.

Metody sprawdzania osiągnięć

Ocena osiągnięć jest integralną częścią procesu nauczania. Najpełniejszy obraz wyników ucznia daje ocenianie systematyczne i oparte na różnorodnych sposobach weryfikowania

wiedzy oraz umiejętności. W nauczaniu techniki oceniać można następujące formy pracy:

- test,
- sprawdzian,
- zadanie praktyczne,
- zadanie domowe,
- aktywność na lekcji,
- odpowiedź ustną,
- pracę pozalekcyjną (np. konkurs, projekt).

Kryteria na poszczególne stopnie szkolne w klasie 4.

NIEDOSTATECZNY

uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności z modułu „Bądź bezpieczny na drodze – karta rowerowa”, nie potrafi organizować sobie pracy, nie wykonuje żadnych prac, lekceważy powierzone mu zadania. Brak zeszytu przedmiotowego.

DOPUSZCZAJĄCY

Uczeń:

1. Bezpiecznie poruszasz się po drodze
 - rozumie pojęcia: droga i uczestnik ruchu;
 - rozróżnia i nazywa elementy drogi;
 - zna ogólne zasady korzystania z dróg;
 - porusza się po pewnych obszarach drogi;
 - czyta wybrane znaki drogowe;
 - wymaga nadzoru w ruchu drogowym
2. Jesteś odpowiedzialnym pieszym
 - rozumie pojęcia: pieszy;
 - przejście dla pieszych;
 - zna i czyta znaki drogowe dotyczące pieszych;
 - stosuje zasady ruchu drogowego dotyczące pieszych w życiu codziennym;
 - zna i czyta wybrane znaki ekologiczne i tablice
3. Bezpiecznie i kulturalnie w komunikacji publicznej
 - zna i rozumie pojęcia: pasażer i przystanek;
 - zna i rozumie oznakowania przystanków;
 - bezpiecznie dochodzi na przystanek;
4. Niesiesz pomoc poszkodowanym.
 - zna i rozumie podstawowe pojęcia: pierwsza pomoc przedmedyczna, apteczka pierwszej pomocy;
 - zna numery alarmowe;
 - zna zasady składania
 - meldunku o zdarzeniu;
 - zna skład apteczki pierwszej pomocy

DOSTATECZNY

uczeń opanował materiał jak na ocenę dopuszczającą oraz:

1. Bezpiecznie poruszasz się po drodze

- rozumie pojęcia: droga twarda, obszar zabudowany, strefa zamieszkania;
- zna zasady poruszania się po wyżej wymienionych obszarach;
- klasyfikuje drogi i odczytuje znaki drogowe dotyczące tych dróg; jest samodzielnym uczestnikiem ruchu drogowego

2. Jesteś odpowiedzialnym pieszym

- zna pojęcia i zasady poruszania się w kolumnie pieszych;
- zna znaki i odczytuje informacje zawarte w znakach ekologicznych i tablicach umieszczanych na obszarach leśnych;
- rozumnie korzysta z zasobów przyrody;

3. Bezpiecznie i kulturalnie w komunikacji publicznej

- zna i odczytuje piktogramy umieszczone na pojazdach i w pojazdach;
- korzysta ze środków transportu kulturalnie i bezpiecznie;
- korzysta z przejść nadziemnych i podziemnych prowadzących na przystanki;
- odczytuje informacje z piktogramów, umieszczonych na dworcach;
- korzysta z tych informacji

4. Niesiesz pomoc poszkodowanym.

- poszerza słownictwo w zakresie pomocy przedmedycznej o pojęcia: pomoc doraźna, obrażenia, wypadki; klasyfikuje urazy;
- prawidłowo składa meldunek o zdarzeniach, zapewniając sobie pomoc osoby dorosłej; kompletuje apteczkę pierwszej pomocy;
- opatruje otarcia, skaleczenia;
- rozsądnie zachowuje się na miejscu zdarzenia

DOBRY

uczeń opanował materiał jak na ocenę dostateczną oraz:

1. Bezpiecznie poruszasz się po drodze

- odczytuje oznaczenia szlaków drogowych z tablic informacyjnych;
- rozumie ich znaczenie;
- porusza się po drogach samodzielnie, określa niebezpieczeństwa, które mogą wystąpić na określonych drogach;

2. Jesteś odpowiedzialnym pieszym

- zna podstawowe pojęcia dotyczące środowiska,
- propaguje postawy ekologiczne

3. Bezpiecznie i kulturalnie w komunikacji publicznej

- przewiduje zagrożenia mogące wystąpić w podróży;
- jest bezpiecznym, kulturalnym i odpowiedzialnym pasażerem

4. Niesiesz pomoc poszkodowanym.

- stosuje fachową terminologię w komunikowaniu się w zakresie pomocy przedmedycznej;
- zna i stosuje zasady łańcucha ratowniczego

BARDZO DOBRY

uczeń opanował materiał jak na ocenę dobrą oraz:

1. Bezpiecznie poruszasz się po drodze

- zna zasady ruchu na drogach;
- swobodnie i ze zrozumieniem używa słownictwa związanego z tematem;
- nie stanowi zagrożenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym;
- zwraca uwagę innym uczestnikom ruchu na zachowania bezpieczne w ruchu;

2. Jesteś odpowiedzialnym pieszym

- przewiduje zagrożenia mogące wystąpić na wycieczce;
- omawia te zagrożenia i sposoby przeciwdziałania z innymi uczestnikami;
- jest wzorem do naśladowania w ruchu drogowym i turystycznym

3. Bezpiecznie i kulturalnie w komunikacji publicznej

- zwraca uwagę na zagrożenia występujące podczas przejazdu;
- przestrzega o nich innych współpasażerów;

4. Niesiesz pomoc poszkodowanym.

- proponuje i bierze czynny udział w szkoleniach sanitarnych;
- swobodnie posługuje się słownictwem fachowym w zakresie ratownictwa;
- propaguje profilaktykę zagrożeń;
- dostosowuje środki opatrunkowe do urazów;

CELUJĄCY

uczeń opanował materiał jak na ocenę bardzo dobrą oraz:

- opanowuje wszystkie wymagania na ocenę bardzo dobrą,
- samodzielnie i twórczo rozwija własne uzdolnienia,
- potrafi współpracować w grupie.
- stosuje rozwiązania nietypowe,

Kryteria na poszczególne stopnie szkolne w klasie 5.

NIEDOSTATECZNY

Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej, nie potrafi organizować sobie pracy, nie wykonuje żadnych prac, lekceważy powierzone mu zadania, brak zeszytu przedmiotowego.

DOPUSZCZAJĄCY

Uczeń:

- rozumie znaczenie ochrony środowiska,
- potrafi określić źródła zanieczyszczenia środowiska,
- rozumie znaczenie segregacji śmieci,
- zna historię produkcji papieru,
- potrafi wymienić surowce do produkcji papieru,
- potrafi prawidłowo zorganizować swoje stanowisko pracy,
- bezpiecznie i prawidłowo posługuje się narzędziami do obróbki papieru,
- potrafi docenić znaczenie lasów dla życia człowieka,
- rozumie skutki nieodpowiedzialnego pozyskiwania drewna,
- rozróżnia i prawidłowo nazywa podstawowe narzędzia do obróbki drewna,
- zna rośliny i zwierzęta, z których uzyskuje się włókna do produkcji materiałów włókienniczych,
- rozumie znaczenie umieszczania metek ubraniowych,
- dba o ład i porządek na swoim stanowisku pracy,
- zna zasady zachowania się przy stole,
- zna zasady przygotowania posiłku,
- zna pojęcie dobowej normy energetycznej,
- rozumie znaczenie dokumentacji technicznej,
- wie w jaki sposób produkowany jest prąd elektryczny w elektrowni cieplnej,
- potrafi wymienić inne sposoby produkcji prądu elektrycznego,
- zna podstawowe symbole elektryczne,

- zna zasady rysowania symboli i schematów elektrycznych,

DOSTATECZNY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dopuszczającą oraz:

- potrafi wymienić surowce wtórne, które można odzyskać w gospodarstwie domowym,
- wie, w jaki sposób ograniczyć „produkcję śmieci” w swoim gospodarstwie domowym,
- rozumie sens racjonalnego korzystania z energii elektrycznej, gazu, wody,
- wie, w jaki sposób produkuje się papier,
- rozumie znaczenie odzyskiwania makulatury,
- umie z pomocą kolegi, nauczyciela „wyprodukować” papier czerpany,
- racjonalnie gospodaruje materiałami,
- potrafi wymienić zalety i wady przedmiotów wykonanych z drewna,
- rozumie konieczność produkcji materiałów drewnopochodnych,
- potrafi wymienić kilka gatunków drzew iglastych i liściastych,
- rozróżnia i prawidłowo nazywa podstawowe narzędzia, przyrządy pomiarowe i przybory do obróbki drewna oraz potrafi określić ich przeznaczenie,
- wie, w jaki sposób otrzymuje się włókno naturalne,
- potrafi odczytać symboli na metkach ubraniowych z pomocą tablicy znaków,
- potrafi prawidłowo i bezpiecznie posługiwać się narzędziami do obróbki materiałów włókienniczych,
- wie, gdzie znalazły zastosowanie tworzywa sztuczne,
- potrafi wskazać w swoim środowisku przedmioty wykonane z tworzyw sztucznych,
- potrafi odczytać ze zrozumieniem instrukcję obsługi danego urządzenia,
- rozumie zasadę jego działania,
- rozumie znaczenie i rolę w organizmie poszczególnych składników pokarmowych,
- potrafi wskazać źródło występowania poszczególnych składników pokarmowych,
- zna zasady kulturalnego podawania i spożywania posiłku,
- potrafi samodzielnie przygotować posiłek,
- potrafi odczytać kaloryczność produktów z książki kucharskiej,
- rozumie znaczenie norm w technice,
- zna elementy rysunku technicznego,
- zna zasady wykreślania rysunku technicznego,
- potrafi wykonać prostopadłościan z plasteliny na podstawie trzech rzutów prostokątnych z zachowaniem wymiarów,
- zna podstawowe pojęcia z kodeksu drogowego,
- wie, z jakich elementów składa się droga,
- rozumie międzynarodowe znaczenie oznakowania dróg,

DOBRY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dostateczną oraz:

- potrafi odczytać symbole recyklingu na opakowaniach,
- zna przyczyny powstawania dziury ozonowej i efektu cieplarnianego,
- zna odpady szczególnie niebezpieczne dla środowiska i miejsca ich składowania,
- potrafi określić podstawowe gatunki papieru,
- potrafi samodzielnie „wyprodukować” papier czerpany,
- zna proces wytwarzania materiałów drewnopochodnych i związane z tym problemy z ochroną środowiska,
- potrafi wskazać możliwości zagospodarowania odpadów z drewna,
- umie nazwać poszczególne operacje technologiczne związane z obróbką drewna,
- prawidłowo dobiera i posługuje się podstawowymi narzędziami, przyrządami pomiarowymi i

przyborami do obróbki drewna,

- zna proces otrzymywania włókna lnianego,
- wie, w jaki sposób otrzymuje się tkaninę i dzianinę,
- potrafi samodzielnie odczytać znaczenie symboli na metkach ubraniowych,
- zna sposoby numeracji odzieży,
- docenia znaczenie tworzyw sztucznych,
- potrafi wymienić zalety tworzyw sztucznych,
- rozumie problemy ekologiczne związane ze składowaniem i utylizacją tworzyw sztucznych,
- zna nazwy podstawowych tworzyw sztucznych,
- prawidłowo dobiera narzędzia do wykonywanych operacji technologicznych,
- docenia znaczenie warzyw i owoców w żywieniu człowieka,
- potrafi odczytać informacje na gotowych produktach żywnościowych,
- potrafi ułożyć jadłospis dla siebie na jeden dzień,
- wie, od czego zależy dobową normę energetyczną,
- wie, ile wynosi dobową normę energetyczną w jego wieku,
- rozumie konieczność wymiarowania rysunku i zna zasady wymiarowania,
- zna zasady rysowania w rzutach prostokątnych,
- zna rodzaje pisma technicznego,
- potrafi wykonać proste bryły (składające się z dwóch prostopadłościanów) z plasteliny na podstawie trzech rzutów prostokątnych,
- potrafi wymienić elementy elektryczne przykładowych urządzeń elektrycznych w gospodarstwie domowym,
- potrafi czytać schematy elektryczne,
- umie zmontować obwód elektryczny na podstawie schematu,
- potrafi opisać rolę poszczególnych elementów wykonanej instalacji,
- potrafi korzystać z kodeksu drogowego.

BARDZO DOBRY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dobrą oraz:

- potrafi wytłumaczyć związek między produkcją, np. prądu elektrycznego, a zanieczyszczeniem środowiska,
- potrafi wytłumaczyć związek między produkcją papieru a zmianami środowiska,
- potrafi określić zastosowanie poszczególnych gatunków papieru,
- potrafi samodzielnie wyprodukować papier czerpany z ozdobami (zasuszone kwiaty, liście itp.)
- zna zawody związane z lasem i obróbką drewna,
- zna budowę pnia drewna,
- potrafi rozpoznać podstawowe gatunki drewna,
- potrafi samodzielnie przenieść wymiary z rysunku na materiał,
- zna zalety i wady materiałów włókienniczych pochodzenia naturalnego i sztucznego,
- wie, gdzie można przekazać niepotrzebną odzież,
- potrafi samodzielnie dokonać pomiarów sylwetki i określić rozmiar odzieży,
- potrafi wymienić wady tworzyw sztucznych,
- potrafi wytłumaczyć zależność między produkcją tworzyw sztucznych a zanieczyszczeniem środowiska,
- potrafi przygotować dokumentację techniczną,
- prawidłowo nazywa poszczególne operacje technologiczne,
- potrafi wykonać podstawowe czynności konserwacyjne przy danym urządzeniu,
- potrafi wyjaśnić pojęcie urządzenia energooszczędne,
- potrafi wskazać sposoby zagospodarowania odpadków produktów żywnościowych,
- potrafi wyjaśnić pojęcie zdrowa żywność,

- zna podstawowe witaminy i składniki mineralne oraz ich rolę w organizmie,
- potrafi obliczyć wartość energetyczną przygotowanej potrawy,
- zna skutki nieprawidłowego odżywiania się,
- potrafi wyjaśnić pojęcie dieta,
- rozumie niebezpieczeństwo wynikające ze stosowania różnego rodzaju diet,
- potrafi pisać pismem technicznym prostym,
- potrafi zwymiarować prostą figurę,
- potrafi wykreślić w rzutach prostokątnych prostą bryłę,
- potrafi przyporządkować rzutowanie do bryły i bryłę do rzutowania,
- potrafi wykonać bryły (składające się z trzech prostopadłościanów) z plasteliny na podstawie 3 rzutów prostokątnych,
- wie, w jaki sposób dociera prąd elektryczny do naszych mieszkań,
- rozumie problem odzyskiwania, składowania i likwidacji baterii i akumulatorów,
- potrafi narysować prosty schemat elektryczny i zmontować układ na podstawie instrukcji,
- wie, kto to jest pieszy, uczestnik ruchu, kierowca i kierujący ruchem.

CELUJĄCY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę bardzo dobrą oraz:

- czynnie uczestniczy w akcjach zbiórki baterii, opakowań aluminiowych, makulatury,
- bierze udział w konkursach poświęconych ekologii,
- uczestniczy w konkursach plastycznych związanych z produkcją i obróbką papieru,
- potrafi rozpoznać i wymienić nazwy materiałów drewnopochodnych,
- uczestniczy w zajęciach koła modelarskiego, dekoracyjnego itp.,
- prezentuje swoje wytwory na konkursach i wystawach,
- potrafi wykonać samodzielnie karmnik dla ptaków, zakładkę do książki, ozdobną serwetkę, fartuszek itp.,
- zna podstawowe nazwy włókien sztucznych,
- potrafi rozróżnić, nazwać i wskazać zastosowanie podstawowych tworzy sztucznych,
- potrafi odczytać informacje z tabliczki znamionowej urządzenia,
- potrafi wyjaśnić pojęcia: konserwanty, polepszacze,
- potrafi omówić sposoby konserwowania żywności,
- potrafi zwymiarować figurę z trzema otworami,
- potrafi wykreślić w rzutach prostokątnych bryłę składającą się z czterech prostopadłościanów,
- potrafi dorysować trzeci rzut na podstawie podanych dwóch rzutów,
- potrafi wskazać błędy w rzutowaniu i wymiarowaniu,
- potrafi wskazać sposoby oszczędzania energii elektrycznej w swoim domu,
- potrafi wykonać projekt instalacji elektrycznej (np. prostej instalacji alarmowej), narysować schemat i wykonać układ.

Kryteria na poszczególne stopnie szkolne w klasie 6.

NIEDOSTATECZNY

Uczeń nie opanował wiadomości i umiejętności zawartych w podstawie programowej, nie potrafi organizować sobie pracy, nie wykonuje żadnych prac, lekceważy powierzone mu zadania, brak zeszytu przedmiotowego.

DOPUSZCZAJĄCY

Uczeń:

- potrafi nazwać poprawnie produkty spożywcze ,
- wie jak należy dobierać warzywa, owoce, produkty zbożowe i tłuszczowe do poszczególnych potraw,
- zna narzędzia do wstępnej obróbki warzyw i owoców,
- przyporządkowuje urządzenia gospodarstwa domowego do poszczególnych czynności,
- zna przepisy porządkowe dotyczące kolumny rowerzystów,
- wymienia sposoby oznakowania miejsc niebezpiecznych,
- potrafi wymienić sposoby poprawy widoczności ludzi i przedmiotów,
- ma trudności z pogrupowaniem produktów spożywczych,
- wykonuje proste czynności przy obróbce wstępnej warzyw i owoców,
- korzysta z urządzeń gospodarstwa domowego,
- mało efektywnie wykorzystuje czas pracy,
- wymaga częstej pomocy ze strony nauczyciela lub kolegów,
- nie zawsze przestrzega przepisów bhp,

DOSTATECZNY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dopuszczającą oraz:

- wymienia podstawowe sposoby przechowywania żywności (mrożenie, solenie, pasteryzowanie , kwaszenie, suszenie),
- wykazuje znajomość urządzeń gospodarstwa domowego,
- zna podział tłuszczów na roślinne i zwierzęce potrafi rozpoznać miejsca szczególnie niebezpieczne na podstawie znaków i sygnałów,
- definiuje obowiązki uczestników ruchu wobec pojazdów uprzywilejowanych, pracujących na drogach, przewożących dzieci i materiały niebezpieczne,
- objaśnia skutki nieprawidłowych zachowań podczas wypadku,
- umie przygotować produkty spożywcze do przechowania,
- poprawnie wykorzystuje sprzęt gospodarstwa domowego,
- grupuje produkty spożywcze wg zasad racjonalnego żywienia,
- podejmuje próby korzystania z tabel żywieniowych celem określenia wartości odżywczych produktów,
- umie przewidzieć skutki lekceważenia przepisów drogowych w miejscach szczególnie niebezpiecznych,
- analizuje czynniki wpływające na drogę całkowitego zatrzymania,
- korzysta z pomocy nauczyciela i kolegów podczas wykonywania czynności technologicznych,
- nie zawsze poprawnie interpretuje informacje zawarte w tabelach i instrukcjach,
- notatki prowadzi mało starannie.

DOBRY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dostateczną oraz:

- wie jakie jest zapotrzebowanie organizmu na mleko i jaja,
- potrafi wskazać produkty pochodzenia zwierzęcego i roślinnego pełniące funkcję energetyczną, budulcową i regulującą,
- wykazuje znajomość uruchamiania sprzętu zgodnie z instrukcją obsługi,
- zna zasady udzielania pierwszej pomocy w przypadku ran, złamań i krwotoków,
- zna zasady poruszania się w warunkach zmniejszonej przejrzystości powietrza,
- poprawnie odczytuje wartości odżywcze z tabel żywieniowych,
- umie wyjaśnić zapotrzebowanie organizmu na różne składniki, w zależności od grupy wiekowej i funkcji jaką pełnia w organizmie,
- samodzielnie sporządza proste posiłki wykorzystując sprzęt ,

- umie ułożyć prosty jadłospis i dokonać obliczeń poniesionych kosztów,
- wykazuje samodzielność podczas realizacji zadań,
- notatki prowadzi starannie , prezentuje aktywną postawę,
- dba o powierzony sprzęt, przestrzega zasad higieny i bezpieczeństwa pracy,
- prezentuje postawę świadomego uczestnika ruchu drogowego.

BARDZO DOBRY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę dobrą oraz:

- potrafi wybrać optymalny sposób żywienia rodziny z uwzględnieniem wartości odżywczych poszczególnych produktów,
- zna różne sposoby utrwalania żywności (chemiczne, fizyczne biologiczne),
- wie jakie czynności przyporządkowane są poszczególnym obróbkom: termicznej-gotowanie, smażenie, duszenie, pieczenie; wykańczającej- doprawianie, porcjowanie, dekorowanie,
- poprawnie interpretuje zalecenia dotyczące obsługi i konserwacji urządzeń,
- trafnie określa rodzaje mięs, ryb, kasz i tłuszczów. Wykazuje umiejętność doboru pieczywa do poszczególnych posiłków oraz uzasadnia rolę witamin w żywieniu,
- potrafi dobrać sposób, przetworzyć i utrwalić produkty spożywcze,
- poprawnie wykonuje czynności związane z obróbką termiczną i wykańczającą ,
- bezpiecznie korzysta z urządzeń gospodarstwa domowego, uwzględniając wskazówki producenta,
- wykrywa związki zachodzące między zachowaniem się uczestników ruchu a czynnikami pośrednimi (droga, warunki atmosferyczne, natężenie ruchu), wpływającymi na bezpieczeństwo na drogach,
- wykazuje duże zainteresowanie omawianą problematyką,
- wykorzystuje zdobytą wiedzę podczas wykonywania zadań,
- samodzielnie przygotowuje potrawy stosując poznane metody obróbki,
- dba o higienę i bezpieczeństwo podczas pracy i po jej zakończeniu,
- samodzielnie rozwiązuje zadania problemowe,
- jest bardzo odpowiedzialnym uczestnikiem ruchu drogowego.

CELUJĄCY

Uczeń opanował materiał jak na ocenę bardzo dobrą oraz:

- zna symbole niektórych szkodliwych środków konserwujących żywność,
- wskazuje choroby powstające w wyniku niedoboru witamin i składników mineralnych w organizmie oraz braku higieny. ponadto podaje sposoby ich zapobiegania,
- zna źródła informacji ułatwiające rozwiązanie problemu,
- trafnie ocenia szkodliwość środków chemicznych, znajdujących się w żywności,
- umie scharakteryzować i wyjaśnić niekorzystny wpływ niektórych pokarmów na zdrowie i samopoczucie jednostki,
- umie wykorzystać zdobytą wiedzę podczas rozwiązywania zadań problemowych,
- chętnie podejmuje dodatkowe zadania,
- wykazuje dużą samodzielność i aktywność w działaniu,
- prezentuje wysoki poziom kultury technicznej,
- osiąga sukcesy na konkursach przedmiotowych lub BRD.

Przedmiotowy System Oceniania z techniki

1. Przedmiotowy system oceniania został skonstruowany w oparciu o Statut Szkoły oraz Wewnątrzszkolny System Oceniania Szkoły Podstawowej nr 4 im. Królowej Jadwigi w Ostrowie Wielkopolskim.

2. Kontrakt z uczniami.

- Każdy uczeń jest oceniany indywidualnie za zaangażowanie i stosunek do przedmiotu.
- Ocenie podlegają wszystkie wymienione w punkcie II obszary aktywności ucznia.
- Każdy uczeń powinien otrzymać w ciągu semestru minimum trzy oceny.
- Nauczyciel ma prawo dokonać sprawdzianu/kartkówki/testu pisemnego, informując wcześniej uczniów o zakresie materiału.
- Sprawdzian może być przeprowadzony w formie zadań praktycznych (do wykonania na komputerze).
- Uczniowie nieobecni na sprawdzianach mają obowiązek napisania tego sprawdzianu w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
- Każdy uczeń ma prawo do zgłoszenia jednego nieprzygotowania do zajęć i jednego braku zadania domowego w ciągu jednego semestru.
- Każdy uczeń ma prawo do poprawienia oceny na własną prośbę zgłoszoną nauczycielowi. Uczeń zgłasza taką chęć nie później niż na następnej lekcji od momentu wystawienia oceny, którą chce poprawić.
- Uczniowie mają prawo do dodatkowej oceny za wykonanie pracy nadobowiązkowej.
- Ocena semestralna i końcowo roczna ustalana jest przez nauczyciela na podstawie ocen częściowych.
- Dostosowanie wymagań:
 - a) Przy ustalaniu oceny nauczyciel bierze pod uwagę wysiłek wkładany przez ucznia w wywiązywaniu się z obowiązków lekcyjnych, aktywność podczas lekcji, chęć uczestnictwa w zajęciach.
 - b) Indywidualizacja wymagań dla uczniów z opinią psychologiczno - pedagogicznej (należy uwzględnić zalecenia – np. wydłużyć czas pracy, dzielić materiał na mniej części, dopasować poziom trudności ćwiczeń do możliwości ucznia itp.)

3. Obszary aktywności podlegające ocenianiu.

Na zajęciach technicznych, uczeń jest oceniany w następujących obszarach:

- Aktywność w czasie zajęć – gotowość do wykonywania ćwiczeń i zadań zaleconych do wykonania w trakcie zajęć przez nauczyciela.
- Stopień opanowania wiadomości i umiejętności wynikających z podstawy programowej nauczania zajęć technicznych oraz wymagań programowych,
- Wiadomości i umiejętności, których uczeń nabył w trakcie samodzielnej działalności komunikacyjnej poza szkołą.
- Stosowanie przez ucznia języka technicznego - terminów i pojęć w ramach przewidzianych przez program nauczania,
- Przygotowanie do zajęć.
- Samodzielne prace ucznia – prace domowe pisemne, referaty, prezentacje, itp.
- Umiejętność pracy w zespole – gotowość do pomocy innym, sposób komunikowania się w grupie.
- Prowadzenie zeszytu przedmiotowego
- Przestrzeganie regulaminu pracowni, przepisów ruchu drogowego i przepisów BHP.

4. Formy aktywności.

- sprawdziany/testy/kartkówki– również w formie zadań praktycznych,
- ćwiczenia/zadania praktyczne,
- odpowiedź ustna,
- praca domowa,
- aktywność i praca na lekcji,
- prace dodatkowe,
- szczególne osiągnięcia.

5. Kryteria oceniania poszczególnych form aktywności.

-Prace pisemne (sprawdziany, testy, kartkówki) – uczeń otrzymuje ocenę:

celujący 100%

bardzo dobry 99% - 86%

dobry	85% - 71%
dostateczny	70% - 51%
dopuszczający	50% - 31%
niedostateczny	do 30%

-Ćwiczenia/zadania praktyczne obejmują zadania praktyczne, które uczeń wykonuje podczas lekcji. Oceniając je, nauczyciel bierze pod uwagę:

- wartość merytoryczną,
- stopień zaangażowanie w wykonanie ćwiczenia,
- dokładność wykonania polecenia,
- staranność i estetykę.

- Odpowiedzi ustne, za które stawia się stopnie w zależności od:

- zakresu wiadomości z przedmiotu,
- stosowania języka technicznego,
- obszerności i poziomu prezentowanych wiadomości i umiejętności,
- aktywności myślowej,
- kulturę przekazywania wiadomości,
- gotowość do stosowania wiedzy z innych przedmiotów na zajęciach technicznych.

-Prace domowe:

- posiadanie pracy domowej sprawdza się u wszystkich lub kilku – wybranych przez nauczyciela uczniów,

-Aktywność i zaangażowanie na lekcji oceniając zwraca się uwagę na:

- częste zgłaszanie się do odpowiedzi i udzielanie prawidłowych odpowiedzi,
- wkład pracy własnej,
- udział w pracy klasy lub grupy,
- za przygotowanie się do lekcji i aktywny w niej udział

6. Ogólne kryteria ocen z zajęć technicznych.

- Stopień celujący otrzymuje uczeń, który pracuje systematycznie, wykonuje wszystkie zadania samodzielnie, a także starannie i poprawnie pod względem merytorycznym. Doskonale opanował treści z zakresu podstawy programowej, uzyskuje bardzo dobre oceny ze sprawdzianów, a podczas wykonywania praktycznych zadań bezpiecznie posługuje się narzędziami i dba o właściwą organizację miejsca pracy.
- Stopień bardzo dobry przysługuje uczniowi, który pracuje systematycznie i z reguły samodzielnie oraz wykonuje zadania poprawnie pod względem merytorycznym. Ponadto uzyskuje co najmniej dobre oceny ze sprawdzianów i wykonuje działania techniczne w odpowiednio zorganizowanym miejscu pracy i z zachowaniem podstawowych zasad bezpieczeństwa.
- Stopień dobry uzyskuje uczeń, który podczas pracy na lekcjach korzysta z niewielkiej pomocy nauczyciela lub koleżanek i kolegów. Ze sprawdzianów otrzymuje co najmniej oceny dostateczne, a podczas wykonywania prac praktycznych właściwie dobiera narzędzia i utrzymuje porządek na swoim stanowisku. Uzyskał kartę rowerową.
- Stopień dostateczny przeznaczony jest dla ucznia, który pracuje systematycznie, ale podczas realizowania działań technicznych w dużej mierze korzysta z pomocy innych osób, a treści nauczania opanował na poziomie niższym niż dostateczny. Na stanowisku pracy nie zachowuje porządku.
- Stopień dopuszczający otrzymuje uczeń, który z trudem wykonuje działania zaplanowane do zrealizowania podczas lekcji, ale podejmuje w tym kierunku starania. Ze sprawdzianów osiąga wyniki poniżej oceny dostatecznej. Pracuje niesystematycznie, często jest nieprzygotowany do lekcji.
- Stopień niedostateczny uzyskuje uczeń, który nie zdobył wiadomości i umiejętności niezbędnych do dalszego kształcenia. W trakcie pracy na lekcji nie wykazuje zaangażowania, przeważnie jest nieprzygotowany do zajęć i lekceważy podstawowe obowiązki szkolne.

7. Cele szczegółowe

1. Opisywanie techniki w bliższym i dalszym otoczeniu. Uczeń:

- opisuje urządzenia techniczne ze swojego otoczenia, wyróżnia ich funkcje;
- podaje zalety i wady stosowanych rozwiązań materiałowych i konstrukcyjnych.

2. Opracowywanie koncepcji rozwiązań problemów technicznych. Uczeń:

- rozpoznaje materiały konstrukcyjne: papier, materiały drzewne, metale, tworzywa sztuczne; bada i porównuje podstawowe ich właściwości: twardość i wytrzymałość; określa możliwości wykorzystania różnych materiałów w technice w zależności od właściwości;
- zapisuje rozwiązania techniczne w formie graficznej, wykonuje odręczne szkice techniczne i proste rysunki rzutowe, analizuje rysunki techniczne stosowane w katalogach i instrukcjach obsługi;

3. Planowanie i realizacja praktycznych działań technicznych. Uczeń:

- wypisuje kolejność działań (operacji technologicznych); szacuje czas ich trwania; organizuje miejsce pracy;

4. Sprawne i bezpieczne posługiwanie się sprzętem technicznym. Uczeń:

- potrafi obsługiwać i regulować urządzenia techniczne znajdujące się w domu, szkole i przestrzeni publicznej, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa; czyta ze zrozumieniem instrukcje obsługi urządzeń;
- bezpiecznie uczestniczy w ruchu drogowym jako pieszy, pasażer i rowerzysta

HISTORIA:

Wymagania edukacyjne z historii dla kl. IV- VIII

Cele ogólne oceniania:

- rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych,
- informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie,
- pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy,
- dostarczenie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia,
- umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej,
- dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem.

Formy aktywności podlegające ocenie:

1. Odpowiedzi ustne - swobodna dłuższa wypowiedź na określony temat w oparciu o pojęcia, daty i fakty historyczne. Przy odpowiedzi ustnej obowiązuje znajomość materiału z trzech ostatnich lekcji, w przypadku lekcji

powtórzeniowych z całego działu.

2. Wypowiedzi pisemne: - kartkówki (10 - 15 min.) obejmujące zakres materiału z trzech

ostatnich lekcji, mogą być niezapowiedziane (mają rangę odpowiedzi ustnej).

- sprawdziany podsumowujące poszczególne działy, poprzedzone są lekcją powtórzeniową z podaniem zakresu materiału, zapowiedziane, z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem.

3. Umiejętności doskonalone w domu - praca domowa: ocenie podlegają: pomysłowość

rozwiązania, poprawność rzeczowa, umiejętność prezentacji (w przypadku prac ustnych), zgodność z poziomem wymagań i oceniane są według skali celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający.

W przypadku 2 braków pracy domowej uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

4. Samodzielnie opracowane prace dodatkowe oparte na innych źródłach niż podręcznik (plansze, rysunki, referaty, gazetki itp.) oceniane są: celujący, bardzo dobry, dobry).

Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów:

- Uczeń jest poinformowany o ocenie w chwili jej wystawienia.
- W ocenianiu stosuje się następującą skalę: 6 - celujący, 5 - bardzo dobry, 4 - dobry, 3 - dostateczny, 2 - dopuszczający, 1 - niedostateczny.
- Ocenę cząstkową w dzienniku wyrażane są cyfrą w skali 1-6.
- Ocena klasyfikacyjna wyrażona jest słownie wg skali: celujący, bardzo dobry, dobry, dostateczny, dopuszczający, niedostateczny.

Jeżeli uczeń często opuszcza zajęcia z przyczyn losowych liczba ocen może być mniejsza.

- Każdej ocenie towarzyszy komentarz ustny lub pisemny wskazujący mocne i słabe strony jego pracy.
- Uczeń oceniany jest również za aktywność: 5 plusów ocena bardzo dobra, 5 minusów ocena niedostateczna.

Kryteria ocen:

1. Wypowiedzi ustne:

Oceniana jest zawartość rzeczowa, umiejętność formułowania myśli, stosowanie

terminologii historycznej, zgodność z poziomem wymagań, umiejętność ilustrowania wypowiedzi poprzez wykorzystanie pomocy naukowych (mapy, tablice graficzne) itp.

- celujący - odpowiedź wskazuje na szczególne zainteresowanie przedmiotem,

spełniając kryteria oceny bardzo dobrej, prezentuje własne przemyślenia i oceny, łączy wiadomości z różnych źródeł wiedzy, uczestniczy w konkursach przedmiotowych.

- bardzo dobry - odpowiedź jest trafna i wyczerpująca, zgodna z tematem, łączy fakty i wydarzenia w oparciu o znajomość dat, postaci i pojęć historycznych, stosuje

chronologię i hierarchię treści w oparciu biegłą umiejętność posługiwania się osią czasu - porównuje, wyjaśnia, wyciąga wnioski i dostrzega związki przyczynowo skutkowe, biegle posługuje się mapą, umiejętnie analizuje teksty źródłowe, posiada uporządkowaną wiedzę na temat epok historycznych i ich dążeń, idei, kultury

materialnej i duchowej oraz problemów społecznych i gospodarczo - politycznych.

- dobry - odpowiedź zasadniczo samodzielna, ale nie wyczerpująca w pełni, dane zagadnienie zawiera większość wymaganych treści, wykazuje dużą znajomość faktów, pojęć i postaci historycznych oraz potrafi je wyjaśnić i ocenić, dokonuje uporządkowanej charakterystyki dziejów, zna daty i potrafi je nanieść na oś czasu, potrafi posługiwać się mapą, bierze udział w dyskusji - uzasadnia swoje racje w sposób komunikatywny.
- dostateczny - odpowiedź odbywa się przy pomocy nauczyciela, uczeń zna ważniejsze fakty, daty, pojęcia i postacie historyczne, jednak nie zawsze potrafi je prawidłowo zinterpretować, określa wiek wydarzenia, potrafi odczytać oś czasu, raczej rzadko korzysta z mapy.
- dopuszczający - wykazuje elementarną znajomość pojęć i faktów historycznych, jednak niezbyt precyzyjnie udziela odpowiedzi na pytania nauczyciela, posiada duże braki w wiadomościach i umiejętnościach, podstawowe fakty historyczne wyjaśnia z pomocą nauczyciela oraz w oparciu o podręcznik i materiały ilustracyjne.
- niedostateczny - nie udziela odpowiedzi na większość pytań zadanych przez nauczyciela nawet o elementarnym stopniu trudności nawet z pomocą nauczyciela, posiada bardzo duże braki w wiadomościach koniecznych.

2. Prace pisemne

W przypadku wypowiedzi pisemnych tzw. sprawdzianów przyjmuje się kryteria

0% do 30% - ocena niedostateczna

31% do 50% - ocena dopuszczająca

51% do 70% - ocena dostateczna

71% do 85% - ocena dobra

86% do 99% - ocena bardzo dobra

100% - ocena celująca

W przypadku kartkówek przyjmuje się kryteria :

0% do 40% - ocena niedostateczna

41% do 50% - ocena dopuszczająca

51% do 74% - ocena dostateczna

75% do 94% - ocena dobra

95% do 100% - ocena bardzo dobra

a) Nauczyciel oddaje sprawdziany w terminie dwóch tygodni.

b) Sprawdziany uczeń ma prawo poprawić w ciągu dwóch tygodni. Do dziennika obok oceny uzyskanej poprzednio wpisuje się ocenę z poprawianego sprawdzianu.

c) Uczeń nieobecny na sprawdzianie ma obowiązek napisania w ciągu tygodnia od daty powrotu do szkoły.

Sposób ustalania oceny śródrocznej i rocznej:

Przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej nauczyciel bierze pod uwagę stopnie ucznia z poszczególnych obszarów działalności według następującej kolejności:

- sprawdziany,
- odpowiedzi ustne i kartkówki,
- aktywność na zajęciach,
- aktywność pozalekcyjna,
- prace domowe i prace długoterminowe itp.
- posługiwanie się pomocami naukowymi (oś czasu, mapy, atlasy, słowniki itp.)
- prowadzenie zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń.

Klasyfikacji semestralnej i końcowo rocznej dokonuje się na podstawie ocen cząstkowych.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował treści koniecznych,
- ma bardzo poważne braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, uniemożliwiające dalszą naukę, nie przejawia chęci przyswajania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem,
- nie prowadzi zeszytu przedmiotowego i zeszytu ćwiczeń,
- notorycznie nie odrabia pracy domowej.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- wykazuje elementarną znajomość pojęć i faktów historycznych,
- ma duże braki w podstawowych wiadomościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je nadrobić,
- rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- przejawia gotowość i chęć do przyjmowania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem.
- stara się prowadzić zeszyt przedmiotowy oraz zeszyt ćwiczeń,
- stara się czytać zagadnienia zawarte w podręczniku i wyróżnia fakty najistotniejsze,
- raczej odrabia zadaniomowe.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował treści przewidziane w programie nauczania na poziomie podstawowym,
- rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o podstawowym stopniu trudności i niewielkim stopniu złożoności
- ocenia wydarzenie historyczne i opisuje z pomocą nauczyciela oraz pomocy dydaktycznych,
- zna podstawowe pojęcia historyczne,
- posiada znajomość podstawowej wiedzy faktograficznej,
- próbuje porównywać, selekcjonować i klasyfikować fakty i informacje,
- odczytuje wydarzenia z osi czasu,
- określa wiek zdarzenia i zna ważne daty,
- ostrzega podstawowe związki pomiędzy różnymi faktami historycznymi,
- wykazuje minimalną aktywność na lekcji ,
- odrabia prace domowe • poprawnie prowadzi zeszyt przedmiotowy i zeszyt ćwiczeń. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- potrafi samodzielnie pracować z podręcznikiem, materiałem źródłowym i wykonuje zadania o średnim stopniu trudności i złożoności,
- poprawnie ocenia i opisuje wydarzenie historyczne,
- wykazuje dużą znajomość faktów, pojęć i postaci historycznych,
- ustnie i pisemnie stosuje terminy i pojęcia historyczne,
- dokonuje uporządkowanej charakterystyki dziejów,
- wykazuje się dużą znajomością dat,
- prawidłowo posługuje się osią czasu
- nanosi daty, określa wiek itp.
- poprawnie posługuje się mapą,

- rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł wiedzy,
- efektywnie współpracuje w zespole i dość aktywnie pracuje w grupie,
- bierze udział w dyskusjach, wymianie poglądów.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania historii,
- sprawnie posługuje się wiadomościami łączy, analizuje i opisuje fakty i wydarzenia w oparciu o znajomość dat, postaci i pojęć historycznych,
- stosuje chronologię i hierarchię treści,
- rozwiązuje samodzielnie problemy, potrafi samodzielnie interpretować i wyjaśniać fakty i zjawiska historyczne,
- posiada uporządkowaną wiedzę na temat epok historycznych i ich dążeń, idei, kultury materialnej i duchowej oraz problemów społecznych i gospodarczo - polityczne,
- potrafi zastosować posiadaną wiedzę w ocenie bieżących wydarzeń,
- biegle posługuje się mapą,
- umiejętnie analizuje teksty źródłowe,
- umie bronić swoich poglądów,
- wnosi twórczy wkład w realizowane zagadnienia.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- w wysokim stopniu opanował treści programowe,
- umie formułować oryginalne wnioski, hierarchizować i selekcjonować nabytą wiedzę,
- bierze udział i osiąga sukcesy w konkursach przedmiotowych,
- samodzielnie i twórczo rozwija swoje zainteresowania.

\

Warunkiem uzyskania oceny celującej śródrocznej oraz rocznej jest posiadanie przez ucznia najwyższych ocen ze sprawdzianów celujących oraz bardzo dobrych. Ocena śródroczna i roczna jest efektem pracy i nauki ucznia podczas całego semestru oraz roku szkolnego - nie uwzględnia się możliwości poprawiania ocen pod koniec roku lub półrocza.

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA

Przedmiotowe zasady oceniania obowiązujące na lekcjach

Edukacji dla Bezpieczeństwa dla klasy VIII:

Przedmiotowy System Oceniania z Edukacji dla Bezpieczeństwa

opracowany został w oparciu o:

1. Statut Szkoły Podstawowej nr 4
2. Podstawę programową kształcenia ogólnego
3. „Program nauczania przedmiotu Edukacja dla Bezpieczeństwa”

autor: Jarosław Słoma, wydawnictwo NOWA ERA

Kryteria oceniania:

Ocena:	Umiejętności i aktywność Uczeń:	Wiedza Uczeń:
Celujący	• Przedstawia własne koncepcje rozwiązań, działań • Systematycznie wzbogaca swoją wiedzę i umiejętności, dzieli się tym z grupą • Odnajduje analogie wskazujące szanse i zagrożenia określonych rozwiązań • Wyraża własny, krytyczny, twórczy stosunek do omawianych zagadnień • Argumentuje w obronie własnych poglądów, posługując się wiedzą poza programową	• Zdobył wiedzę znacznie wykraczającą poza zakres materiału programowego
Bardzo dobry	• Sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych źródeł informacji • Samodzielnie rozwiązuje zadania i problemy postawione przez nauczyciela • Jest aktywny na lekcjach • Bezbłędnie wykonuje czynności ratownicze, koryguje błędy	• Zdobył pełen zakres wiedzy przewidziany w programie • Sprawnie wykorzystuje wiedzę z różnych przedmiotów do rozwiązywania zadań z edukacji dla bezpieczeństwa

	kolegów •Odpowiednio wykorzystuje sprzęt i środki ratownicze • Sprawnie wyszukuje w różnych źródłach informacje o	
	sposobach alternatywnego działania	
Dobry	• Samodzielnie korzysta ze wskazanych źródeł informacji • Poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo – skutkowych • Samodzielnie wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu złożoności • Podejmuje wybrane zadania dodatkowe • Jest aktywny w czasie lekcji • Poprawnie wykonuje czynności ratownicze, umie dobrać potrzebny sprzęt	•Opanował materiał programowy w stopniu zadowalającym
Dostateczny	• Pod kierunkiem nauczyciela wykorzystuje podstawowe źródła informacji • Samodzielnie wykonuje proste zadania w trakcie zajęć • Przejawia przeciętną aktywność	•Opanował podstawowe elementy programu, pozwalające na podjęcie w otoczeniu działań ratowniczych i zabezpieczających
Dopuszczający	• Przy pomocy nauczyciela wykonuje proste polecenia, wykorzystując podstawowe umiejętności	• Wykazuje braki w wiedzy, nie uniemożliwiają one jednak dalszej edukacji i mogą zostać usunięte
Niedostateczny	•Nie potrafi wykonać prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności	• Wykazuje braki w wiedzy, które uniemożliwiają dalszy rozwój w ramach przedmiotu

Program realizowany jest w klasach VIII wg podręcznika:
 „Żyję i działam bezpiecznie”

Przedmiotem oceniania są:

- wiadomości,
- umiejętności,
- ćwiczenia praktyczne,

- postawa ucznia i jego zaangażowanie w zajęcia,
- referaty
- zeszyt przedmiotowy i prace domowe
- praca w grupach

Metody i narzędzia oraz szczegółowe zasady sprawdzania i oceniania osiągnięć uczniów:

1. Krótkie wypowiedzi pisemne (kartkówki): obejmujące materiał z trzech ostatnich lekcji.
2. Ćwiczenia praktyczne: obejmujące wyznaczone przez nauczyciela zagadnienie.
3. Sprawdziany pisemne – 1 lub 2 sprawdziany (testy) w pierwszym i w drugim okresie, uczeń ma prawo poprawić każdy sprawdzian w terminie 2 tygodni, nauczyciel powiadamia uczniów o sprawdzianie na tydzień przed pracą pisemną, poprzedzając to wpisem do dziennika internetowego
Wszystkie wyżej wymienione formy oceniania uczniów są obowiązkowe, jeżeli uczeń opuścił którąś z nich z przyczyn losowych powinien je napisać w terminie nieprzekraczającym 2 tygodnie od powrotu do szkoły. Czas i sposób do uzgodnienia z nauczycielem.
4. Zaangażowanie w zajęcia i przygotowanie się do lekcji: udział w dyskusji, praca w grupach, korzystanie z różnych źródeł informacji, wypowiedzi, rozwiązywanie problemów. Uczeń jest zobowiązany do czynnego udziału w lekcji.
7. Prace domowe: pisemne i ustne. Uczeń ma możliwość poprawy oceny z pracy domowej w terminie dwóch tygodni od jej otrzymania.

Zasady przeprowadzania, oceniania i poprawiania sprawdzianów:

Kartkówki oceniane są wg skali punktowej przeliczanej na oceny wg poniższych kryteriów :

celujący - 100%
bardzo dobry - 91% - 99%
dobry - 71% - 90%
dostateczny - 51% - 70%
dopuszczający - 31% - 50%
niedostateczny - 30% - 0%

Sprawdziany (testy) oceniane są wg skali punktowej przeliczanej na oceny cyfrowe wg kryteriów :

celujący - 100%
bardzo dobry - 86% - 99%
dobry - 71% - 85%
dostateczny - 51% - 70%
dopuszczający - 31% - 50%
niedostateczny - 30% - 0%

Kartkówki oraz sprawdziany (testy) są przechowywane w szkole do końca roku szkolnego, mogą być udostępnione do wglądu rodzicom ucznia na terenie szkoły.

Sposoby informowania uczniów:

Na pierwszych godzinach lekcyjnych nauczyciel zapoznaje uczniów z PSO.

Wymagania na poszczególne oceny udostępnione są wszystkim uczniom na stronie internetowej szkoły.

Oceny cząstkowe są jawne, oparte o opracowane kryteria. Uczniowie są informowani o nich na bieżąco w czasie zajęć.

Zasady wystawiania oceny śródrocznej i rocznej:

Wystawianie oceny klasyfikacyjnej dokonuje się na podstawie ocen cząstkowych, przy czym większą wagę mają oceny za sprawdziany oraz ćwiczenia praktyczne, w drugiej kolejności są kartkówki oraz aktywność ucznia. Pozostałe oceny np. za prace w grupie, referat są wspomagające.

CHEMIA

Wymagania edukacyjne z na poszczególne oceny z chemii

Wymagania ogólne

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- stosuje wiadomości w sytuacjach nietypowych (problemowych)
- formułuje problemy oraz dokonuje analizy i syntezy nowych zjawisk
- proponuje rozwiązania nietypowe
- osiąga sukcesy w konkursach chemicznych na szczeblu wyższym niż szkolny
- potrafi udowodnić swoje zdanie, używając odpowiedniej argumentacji, będącej skutkiem zdobytej samodzielnie wiedzy.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w pełnym zakresie wiadomości i umiejętności określone w programie
- stosuje zdobytą wiedzę do rozwiązywania problemów i zadań w nowych sytuacjach
- wykazuje dużą samodzielność i potrafi bez pomocy nauczyciela korzystać z różnych źródeł wiedzy
- projektuje i bezpiecznie wykonuje doświadczenia chemiczne
- biegle zapisuje i bilansuje równania reakcji chemicznych oraz samodzielnie rozwiązuje zadania obliczeniowe o dużym stopniu trudności
- potrafi poprawnie rozumować o kategoriach przyczynowo-skutkowych wykorzystując wiedzę przewidzianą programem również pokrewnych przedmiotów

- wykazuje się aktywnością podczas lekcji.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- opanował w dużym zakresie wiadomości i umiejętności określone w programie
- poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do samodzielnego rozwiązywania typowych zadań i problemów
- korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych, wykresów, tablic chemicznych i innych źródeł wiedzy chemicznej
- bezpiecznie wykonuje doświadczenia chemiczne
- zapisuje i bilansuje równania reakcji chemicznych
- samodzielnie rozwiązuje zadania obliczeniowe o średnim stopniu trudności
- jest aktywny podczas lekcji.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował w zakresie podstawowym te wiadomości i umiejętności określone w programie, które są konieczne do dalszego kształcenia
- z pomocą nauczyciela poprawnie stosuje wiadomości i umiejętności do rozwiązywania typowych zadań i problemów
- z pomocą nauczyciela korzysta z innych źródeł wiedzy
- z pomocą nauczyciela bezpiecznie wykonuje doświadczenia chemiczne
- z pomocą nauczyciela zapisuje i bilansuje równania reakcji chemicznych oraz rozwiązuje zadania obliczeniowe o niewielkim stopniu trudności
- w czasie lekcji wykazuje się aktywnością w sposób zadowalający.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- ma pewne braki w wiadomościach i umiejętnościach określonych w programie, ale nie przekreślają one możliwości dalszego kształcenia

- z pomocą nauczyciela rozwiązuje typowe zadania teoretyczne i praktyczne o niewielkim stopniu trudności
- z pomocą nauczyciela bezpiecznie wykonuje proste doświadczenia chemiczne, zapisuje proste wzory i równania reakcji chemicznych
- przejawia pewne niesystematyczne zaangażowanie w proces uczenia się.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- nie opanował tych wiadomości i umiejętności określonych programem, które są konieczne do dalszego kształcenia się
- nie potrafi rozwiązać zadań teoretycznych lub praktycznych o elementarnym stopniu trudności nawet przy pomocy nauczyciela
- nie zna symboliki chemicznej
- nie potrafi napisać prostych wzorów chemicznych i najprostszych równań chemicznych nawet z pomocą nauczyciela
- nie potrafi bezpiecznie posługiwać się prostym sprzętem laboratoryjnym i odczynnikami chemicznymi
- nie wykazuje zadowalającej aktywności poznawczej i chęci do pracy.

Szczegółowe kryteria oceniania z chemii

Wymagania programowe na poszczególne oceny

Spełnienie wymagań z poziomu wyższego uwarunkowane jest spełnieniem wymagań z poziomu niższego, co oznacza, że ubiegając się

o kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi mieć opanowane również zagadnienia przyporządkowane ocenie niższej. Pismem pogrubionym zostały wyróżnione wymagania ogólne i szczegółowe obowiązujące na egzaminie gimnazjalnym:

Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	
<i>Dział I. Substancje i ich przemiany</i>				
Uczeń: – zalicza chemię do nauk przyrodniczych – stosuje zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej – nazywa wybrane elementy szkła i sprzętu laboratoryjnego oraz określa ich	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego chemia jest nauką przydatną ludziom – omawia, czym się zajmuje chemia – omawia sposób podziału chemii na organiczną i nieorganiczną – wyjaśnia, czym się różni ciało fizyczne od substancji	Uczeń: – podaje zastosowania wybranych elementów sprzętu lub szkła laboratoryjnego – identyfikuje substancje na podstawie podanych właściwości – podaje sposób rozdzielenia wskazanej mieszaniny	Uczeń: – wyjaśnia, na czym polega destylacja – wyjaśnia, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie – definiuje pojęcie <i>patyna</i> – opisuje pomiar gęstości – projektuje doświadczenie o	

przeznaczenie – opisuje właściwości substancji, będących głównymi składnikami produktów, stosowanych na co dzień – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem pojęć: <i>masa, gęstość, objętość</i> – odróżnia właściwości fizyczne od chemicznych – dzieli substancje chemiczne na proste i złożone, na pierwiastki i związki chemiczne – definiuje pojęcie <i>mieszanina substancji</i> – opisuje cechy mieszanin jednorodnych i niejednorodnych – podaje przykłady mieszanin – opisuje proste metody rozdzielania mieszanin na składniki – definiuje pojęcia <i>zjawisko fizyczne</i> i <i>reakcja chemiczna</i> – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – definiuje pojęcia <i>pierwiastek chemiczny</i> i <i>związek chemiczny</i> – podaje przykłady związków chemicznych – klasyfikuje pierwiastki chemiczne na metale i niemetale – podaje przykłady pierwiastków chemicznych (metali i niemetali) – odróżnia metale i niemetale na podstawie ich właściwości – opisuje, na czym polega rdzewienie (korozja) – posługuje się symbolami chemicznymi pierwiastków (H, O, N, Cl, S, C, P, Si, Na, K, Ca, Mg, Fe, Zn, Cu, Al, Pb, Sn, Ag, Hg) – opisuje skład i właściwości powietrza – określa, co to są stałe i zmienne składniki powietrza – opisuje właściwości fizyczne, chemiczne tlenu, tlenku węgla(IV), wodoru, azotu	– opisuje właściwości substancji – wymienia i wyjaśnia podstawowe sposoby rozdzielania mieszanin – sporządza mieszaninę – planuje rozdzielanie mieszanin (wymaganych) – opisuje różnicę w przebiegu zjawiska fizycznego i reakcji chemicznej – projektuje doświadczenia ilustrujące zjawisko fizyczne i reakcję chemiczną – definiuje stopy – podaje przykłady zjawisk fizycznych i reakcji chemicznych zachodzących w otoczeniu człowieka – formułuje obserwacje do doświadczenia – wyjaśnia potrzebę wprowadzenia symboliki chemicznej – rozpoznaje pierwiastki i związki chemiczne – wyjaśnia różnicę między pierwiastkiem a związkiem chemicznym – wymienia stałe i zmienne składniki powietrza – bada skład powietrza – oblicza przybliżoną objętość tlenu i azotu, np. w sali lekcyjnej – opisuje, jak można otrzymać tlen – opisuje właściwości fizyczne i chemiczne gazów szlachetnych – opisuje obieg tlenu, tlenku węgla(IV) i azotu w przyrodzie – wyjaśnia, na czym polega proces fotosyntezy – wymienia zastosowania tlenków wapnia, żelaza, glinu, azotu, gazów szlachetnych, tlenku węgla(IV), tlenu, wodoru – podaje sposób otrzymywania tlenku węgla(IV) (na przykładzie reakcji węgla z tlenem) – definiuje pojęcie <i>reakcja charakterystyczna</i> – planuje doświadczenie umożliwiające wykrycie obecności tlenku węgla(IV) w powietrzu wydychanym z płuc – wyjaśnia, co to jest efekt cieplarniany – opisuje rolę wody i pary wodnej w przyrodzie – wymienia właściwości wody – wyjaśnia pojęcie <i>higroskopijność</i> – zapisuje słownie przebieg reakcji chemicznej – wskazuje w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej substraty i produkty,	– wskazuje różnice między właściwościami fizycznymi składników mieszaniny, które umożliwiają jej rozdzielanie – projektuje doświadczenia ilustrujące reakcję chemiczną i formułuje wnioski – wskazuje w podanych przykładach reakcję chemiczną i zjawisko fizyczne – wskazuje wśród różnych substancji mieszaninę i związek chemiczny – wyjaśnia różnicę między mieszaniną a związkiem chemicznym – proponuje sposoby zabezpieczenia produktów zawierających żelazo przed rdzewieniem – odszukuje w układzie okresowym pierwiastków podane pierwiastki chemiczne – opisuje doświadczenie wykonywane na lekcji – określa, które składniki powietrza są stałe, a które zmienne – wykonuje obliczenia związane z zawartością procentową substancji występujących w powietrzu – wykrywa obecność tlenku węgla(IV) – opisuje właściwości tlenku węgla(II) – wyjaśnia rolę procesu fotosyntezy w naszym życiu – podaje przykłady substancji szkodliwych dla środowiska – wyjaśnia, skąd się biorą kwaśne opady – określa zagrożenia wynikające z efektu cieplarnianego, dziury ozonowej, kwaśnych opadów – proponuje sposoby zapobiegania powiększania się dziury ozonowej i ograniczenia powstawania kwaśnych opadów – zapisuje słownie przebieg różnych rodzajów reakcji chemicznych – podaje przykłady różnych typów reakcji chemicznych – wykazuje obecność pary wodnej w powietrzu – omawia sposoby otrzymywania wodoru – podaje przykłady reakcji egzo-	podanym tytule (rysuje schemat, zapisuje obserwacje i wnioski) – wykonuje doświadczenia z działu <i>Substancje i ich przemiany</i> – przewiduje wyniki niektórych doświadczeń na podstawie posiadanej wiedzy – otrzymuje tlenek węgla(IV) w reakcji węglanu wapnia z kwasem chlorowodorowym – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z tlenkiem węgla(IV), że tlenek węgla(IV) jest związkiem chemicznym węgla i tlenu – uzasadnia, na podstawie reakcji magnezu z parą wodną, że woda jest związkiem chemicznym tlenu i wodoru – planuje sposoby postępowania umożliwiające ochronę powietrza przed zanieczyszczeniami – identyfikuje substancje na podstawie schematów reakcji chemicznych – wykazuje zależność między rozwojem cywilizacji a występowaniem zagrożeń, np. podaje przykłady dziedzin życia, których rozwój powoduje negatywne skutki dla środowiska przyrodniczego	
--	--	--	--	--

– podaje, że woda jest związkiem chemicznym wodoru i tlenu – tłumaczy, na czym polega zmiana stanów skupienia na przykładzie wody – omawia obieg wody w przyrodzie – określa znaczenie powietrza, wody, tlenu – określa, jak zachowują się substancje higroskopijne – opisuje, na czym polega reakcja syntezy, analizy, wymiany – omawia, na czym polega utlenianie, spalanie – definiuje pojęcia <i>substrat</i> i <i>produkt reakcji chemicznej</i> – wskazuje substraty i produkty reakcji chemicznej – określa typy reakcji chemicznych – określa, co to są tlenki i jaki jest ich podział – wymienia niektóre efekty towarzyszące reakcjom chemicznym – wymienia podstawowe źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza	pierwiastki i związki chemiczne – opisuje, na czym polega powstawanie dziury ozonowej, kwaśnych opadów – podaje sposób otrzymywania wodoru (w reakcji kwasu chlorowodorowego z metalem) – opisuje sposób identyfikowania gazów: wodoru, tlenu, tlenku węgla(IV) – wymienia źródła, rodzaje i skutki zanieczyszczeń powietrza – definiuje pojęcia <i>reakcje egzo- i endoenergetyczne</i>	i endoenergetycznych		
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń: – opisuje zasadę rozdzielania w metodach chromatograficznych – określa, na czym polegają reakcje utleniania-redukcji – definiuje pojęcia <i>utleniacz</i> i <i>reduktor</i> – zaznacza w zapisie słownym przebiegu reakcji chemicznej procesy utleniania i redukcji oraz utleniacz, reduktor – podaje przykłady reakcji utleniania-redukcji zachodzące w naszym otoczeniu, uzasadniając swój wybór – opisuje sposób rozdzielania na składniki bardziej złożonych mieszanin z wykorzystaniem metod spoza podstawy programowej – omawia dokładnie metodę skraplania powietrza i rozdzielania go na składniki – oblicza skład procentowy powietrza – przelicza procenty objętościowe na masowe w różnych warunkach – wykonuje obliczenia rachunkowe – zadania dotyczące mieszanin				
Dział II. Wewnętrzna budowa materii				
Uczeń: – definiuje pojęcie <i>materia</i> – opisuje ziarnistą budowę materii – opisuje, czym różni się atom od cząsteczki – definiuje pojęcia <i>jednostka masy atomowej, masa atomowa, masa</i>	Uczeń: – omawia poglądy na temat budowy materii – wyjaśnia zjawisko dyfuzji – podaje założenia teorii atomistyczno--cząsteczkowej budowy materii – oblicza masy cząsteczkowe – definiuje pojęcie <i>pierwiastek chemiczny</i>	Uczeń: – planuje doświadczenie potwierdzające ziarnistość budowy materii – wyjaśnia różnice między pierwiastkiem a związkiem chemicznym na podstawie założeń teorii atomistyczno-cząsteczkowej	Uczeń: – definiuje pojęcie <i>masa atomowa</i> jako <i>średnia masa atomowa danego pierwiastka chemicznego z uwzględnieniem jego składu izotopowego</i>	

<i>cząsteczkowa</i> – oblicza masę cząsteczkową prostych związków chemicznych – opisuje i charakteryzuje skład atomu pierwiastka chemicznego (jądro: protony i neutrony, elektrony) – definiuje pojęcie <i>elektrony walencyjne</i> – wyjaśnia, co to jest <i>liczba atomowa</i>, <i>liczba masowa</i> – ustala liczbę protonów, elektronów, neutronów w atomie danego pierwiastka chemicznego, gdy znane są liczby atomowa i masowa – definiuje pojęcie <i>izotop</i> – dokonuje podziału izotopów – wymienia dziedziny życia, w których stosuje się izotopy – opisuje układ okresowy pierwiastków chemicznych – podaje prawo okresowości – podaje, kto jest twórcą układu okresowego pierwiastków chemicznych – odczytuje z układu okresowego podstawowe informacje o pierwiastkach chemicznych – wymienia typy wiązań chemicznych – podaje definicje <i>wiązania kowalencyjnego</i> (atomowego), <i>wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego</i>, <i>wiązania jonowego</i> – definiuje pojęcia <i>jon</i>, <i>kation</i>, <i>anion</i> – posługuje się symbolami pierwiastków chemicznych – odróżnia wzór sumaryczny od wzoru strukturalnego – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne cząsteczek – definiuje pojęcie <i>wartościowość</i> – podaje wartościowość pierwiastków chemicznych w stanie wolnym – odczytuje z układu okresowego maksymalną wartościowość pierwiastków chemicznych grup 1., 2. i	– wymienia rodzaje izotopów – wyjaśnia różnice w budowie atomów izotopów wodoru – wymienia dziedziny życia, w których stosuje się izotopy – korzysta z układu okresowego pierwiastków chemicznych – wykorzystuje informacje odczytane z układu okresowego pierwiastków chemicznych – podaje maksymalną liczbę elektronów na poszczególnych powłokach (K, L, M) – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje proste przykłady modeli atomów pierwiastków chemicznych – zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne wymaganych cząsteczek – odczytuje ze wzoru chemicznego, z jakich pierwiastków chemicznych i ilu atomów składa się cząsteczka lub kilka cząsteczek – opisuje rolę elektronów walencyjnych w łączeniu się atomów – opisuje sposób powstawania jonów – określa rodzaj wiązania w prostych przykładach cząsteczek – podaje przykłady substancji o wiązaniu kowalencyjnym (atomowym) i substancji o wiązaniu jonowym – odczytuje wartościowość pierwiastków chemicznych z układu okresowego pierwiastków – zapisuje wzory związków chemicznych na podstawie podanej wartościowości lub nazwy pierwiastków chemicznych – podaje nazwę związku chemicznego na podstawie wzoru – określa wartościowość pierwiastków w związku chemicznym – zapisuje wzory cząsteczek korzystając z modeli – rysuje model cząsteczki	budowy materii – oblicza masy cząsteczkowe związków chemicznych – wymienia zastosowania izotopów – korzysta swobodnie z informacji zawartych w układzie okresowym pierwiastków chemicznych – oblicza maksymalną liczbę elektronów na powłokach – zapisuje konfiguracje elektronowe – rysuje modele atomów – określa typ wiązania chemicznego w podanym związku chemicznym – wyjaśnia, dlaczego gazy szlachetne są bardzo mało aktywne chemicznie na podstawie budowy ich atomów – wyjaśnia różnice między różnymi typami wiązań chemicznych – opisuje powstawanie wiązań atomowych (kowalencyjnych) dla wymaganych przykładów – zapisuje elektronowo mechanizm powstawania jonów (wymagane przykłady) – opisuje mechanizm powstawania wiązania jonowego – wykorzystuje pojęcie wartościowości – określa możliwe wartościowości pierwiastka chemicznego na podstawie jego położenia w układzie okresowym pierwiastków – nazywa związki chemiczne na podstawie wzorów i zapisuje wzory na podstawie ich nazw – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych (o większym stopniu trudności) – przedstawia modelowy schemat równania reakcji chemicznej – rozwiązuje zadania na podstawie prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego – dokonuje prostych obliczeń stechiometrycznych	– oblicza zawartość procentową izotopów w pierwiastku chemicznym – wyjaśnia związek między podobieństwami właściwości pierwiastków chemicznych zapisanych w tej samej grupie układu okresowego a budową ich atomów i liczbą elektronów walencyjnych – uzasadnia i udowadnia doświadczalnie, że $m_{\text{substr}} = m_{\text{prod}}$ – rozwiązuje trudniejsze zadania wykorzystujące poznane prawa (zachowania masy, stałości składu związku chemicznego) – wskazuje podstawowe różnice między wiązaniami kowalencyjnym a jonowym oraz kowalencyjnym niespolaryzowanym a kowalencyjnym spolaryzowanym – opisuje zależność właściwości związku chemicznego od występującego w nim wiązania chemicznego – porównuje właściwości związków kowalencyjnych i jonowych (stan skupienia, temperatury topnienia i wrzenia) – określa, co wpływa na aktywność chemiczną pierwiastka – zapisuje i odczytuje równania reakcji chemicznych o dużym stopniu trudności – wykonuje obliczenia stechiometryczne	
--	---	---	---	--

13.–17. – wyznacza wartościowość pierwiastków chemicznych na podstawie wzorów sumarycznych – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki związku dwupierwiastkowego na podstawie wartościowości pierwiastków chemicznych – określa na podstawie wzoru liczbę pierwiastków w związku chemicznym – interpretuje zapisy (odczytuje ilościowo i jakościowo proste zapisy), np. H_2, 2 H, 2 H_2 itp. – ustala na podstawie wzoru sumarycznego nazwę dla prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – ustala na podstawie nazwy wzór sumaryczny dla prostych dwupierwiastkowych związków chemicznych – rozróżnia podstawowe rodzaje reakcji chemicznych – podaje treść prawa zachowania masy – podaje treść prawa stałości składu związku chemicznego – przeprowadza proste obliczenia z wykorzystaniem prawa zachowania masy i prawa stałości składu związku chemicznego – definiuje pojęcia <i>równanie reakcji chemicznej</i>, <i>współczynnik stechiometryczny</i> – dobiera współczynniki w prostych przykładach równań reakcji chemicznych – zapisuje proste przykłady równań reakcji chemicznych – odczytuje proste równania reakcji chemicznych	– wyjaśnia znaczenie współczynnika stechiometrycznego i indeksu stechiometrycznego – wyjaśnia pojęcie <i>równania reakcji chemicznej</i> – odczytuje równania reakcji chemicznych – zapisuje równania reakcji chemicznych – dobiera współczynniki w równaniach reakcji chemicznych		
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń: - opisuje historię odkrycia budowy atomu - definiuje pojęcie <i>promieniotwórczość</i>			

- określa, na czym polega promieniotwórczość naturalna i sztuczna - definiuje pojęcie <i>reakcja łańcuchowa</i> - wymienia ważniejsze zagrożenia związane z promieniotwórczością - wyjaśnia pojęcie <i>okres półtrwania (okres połowicznego rozpadu)</i> - rozwiązuje zadania związane z pojęciami <i>okres półtrwania</i> i <i>średnia masa atomowa</i> - charakteryzuje rodzaje promieniowania - wyjaśnia, na czym polegają przemiany α, β - opisuje historię przyporządkowania pierwiastków chemicznych - opisuje wiązania koordynacyjne i metaliczne - identyfikuje pierwiastki chemiczne na podstawie niepełnych informacji o ich położeniu w układzie okresowym pierwiastków chemicznych oraz ich właściwości - dokonuje obliczeń z wykorzystaniem wiedzy o jednostce masy atomowej i cząsteczkowej - dokonuje obliczeń na podstawie równania reakcji chemicznej				
Dział III. Woda i roztwory wodne				
Uczeń: – charakteryzuje rodzaje wód występujących w przyrodzie – podaje, na czym polega obieg wody w przyrodzie – wymienia stany skupienia wody – nazywa przemiany stanów skupienia wody – opisuje właściwości wody – zapisuje wzory sumaryczny i strukturalny cząsteczki wody – definiuje pojęcie <i>dipol</i> – identyfikuje cząsteczkę wody jako dipol – wyjaśnia podział substancji na dobrze i słabo rozpuszczalne oraz praktycznie nierozpuszczalne w wodzie – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się i nie rozpuszczają się w wodzie – wyjaśnia pojęcia <i>rozpuszczalnik</i> i <i>substancja rozpuszczana</i> – definiuje pojęcie <i>rozpuszczalność</i> – wymienia czynniki, które wpływają na rozpuszczalność – określa, co to jest wykres rozpuszczalności – odczytuje z wykresu rozpuszczalności rozpuszczalność danej substancji w podanej temperaturze	Uczeń: – opisuje budowę cząsteczki wody – wyjaśnia, co to jest cząsteczka polarna – wymienia właściwości wody zmieniające się pod wpływem zanieczyszczeń – proponuje sposoby racjonalnego gospodarowania wodą – tłumaczy, na czym polega proces mieszania, rozpuszczania – określa, dla jakich substancji woda jest dobrym rozpuszczalnikiem – charakteryzuje substancje ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – planuje doświadczenia wykazujące wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałych w wodzie – porównuje rozpuszczalność różnych substancji w tej samej temperaturze – oblicza ilość substancji, którą można rozpuścić w określonej ilości wody w podanej temperaturze – podaje przykłady substancji, które rozpuszczają się w wodzie tworząc roztwory właściwe – podaje przykłady substancji, które nie rozpuszczają się w wodzie i tworzą koloidy lub zawiesiny	Uczeń: – wyjaśnia, na czym polega tworzenie wiązania kowalencyjnego spolaryzowanego w cząsteczce wody – wyjaśnia budowę polarną cząsteczki wody – określa właściwości wody wynikające z jej budowy polarnej – wyjaśnia, dlaczego woda dla jednych substancji jest rozpuszczalnikiem, a dla innych nie – przedstawia za pomocą modeli proces rozpuszczania w wodzie substancji o budowie polarnej, np. chlorowodoru – podaje rozmiary cząstek substancji wprowadzonych do wody i znajdujących się w roztworze właściwym, koloidzie, zawiesinie – wykazuje doświadczalnie wpływ różnych czynników na szybkość rozpuszczania substancji stałej w wodzie – posługuje się sprawnie wykresem rozpuszczalności – dokonuje obliczeń z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności – oblicza masę wody, znając masę roztworu i jego stężenie procentowe – prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęcia gęstości – podaje sposoby na zmniejszenie lub	Uczeń: – wymienia laboratoryjne sposoby otrzymywania wody – proponuje doświadczenie udowadniające, że woda jest związkiem wodoru i tlenu – opisuje wpływ izotopów wodoru i tlenu na właściwości wody – określa wpływ ciśnienia atmosferycznego na wartość temperatury wrzenia wody – porównuje rozpuszczalność w wodzie związków kowalencyjnych i jonowych – wykazuje doświadczalnie, czy roztwór jest nasycony, czy nienasycony – rozwiązuje zadania rachunkowe na stężenie procentowe z wykorzystaniem gęstości – oblicza rozpuszczalność substancji w danej temperaturze, znając stężenie procentowe jej roztworu nasyconego w tej temperaturze	

– wymienia czynniki wpływające na szybkość rozpuszczania się substancji stałej w wodzie – definiuje pojęcia <i>roztwór właściwy</i>, <i>koloid</i> i <i>zawiesina</i> – definiuje pojęcia <i>roztwór nasycony</i> i <i>roztwór nienasycony</i> oraz <i>roztwór stężony</i> i <i>roztwór rozcieńczony</i> – definiuje pojęcie <i>krystalizacja</i> – podaje sposoby otrzymywania roztworu nienasyconego z nasyconego i odwrotnie – definiuje <i>stężenie procentowe roztworu</i> – podaje wzór opisujący stężenie procentowe – prowadzi obliczenia z wykorzystaniem pojęć: stężenie procentowe, masa substancji, masa rozpuszczalnika, masa roztworu (proste)	– wskazuje różnice między roztworem właściwym a zawiesiną – opisuje różnice między roztworem rozcieńczonym, stężonym, nasyconym i nienasyconym – przeprowadza krystalizację – przekształca wzór na stężenie procentowe roztworu tak, aby obliczyć masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu – oblicza masę substancji rozpuszczonej lub masę roztworu, znając stężenie procentowe roztworu – wyjaśnia, jak sporządzić roztwór o określonym stężeniu procentowym (np. 100 g 20-procentowego roztworu soli kuchennej)	- zwiększenie stężenia roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu powstałego przez zagęszczenie, rozcieńczenie roztworu – oblicza stężenie procentowe roztworu nasyconego w danej temperaturze (z wykorzystaniem wykresu rozpuszczalności) – wymienia czynności prowadzące do sporządzenia określonej ilości roztworu o określonym stężeniu procentowym – sporządza roztwór o określonym stężeniu procentowym – wyjaśnia, co to jest woda destylowana i czym się różni od wód występujących w przyrodzie		
---	--	--	--	--

Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich spełnienie może być warunkiem wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- określa źródła zanieczyszczeń wód naturalnych
- analizuje źródła zanieczyszczeń wód naturalnych i ich wpływ na środowisko przyrodnicze
- wymienia niektóre zagrożenia wynikające z zanieczyszczeń wód
- omawia wpływ zanieczyszczeń wód na organizmy
- wymienia sposoby przeciwdziałania zanieczyszczaniu wód
- omawia sposoby usuwania zanieczyszczeń z wód
- wyjaśnia, na czym polega asocjacja cząsteczek wody
- rozwiązuje zadania rachunkowe na mieszanie roztworów
- rozwiązuje zadania rachunkowe na stężenie procentowe roztworu, w którym rozpuszczono mieszaninę substancji stałych

Dział IV. Kwasy

Uczeń: – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z kwasami – definiuje pojęcia: <i>elektrolit</i> i <i>nieelektrolit</i> – wyjaśnia, co to jest <i>wskaźnik</i> i wymienia trzy przykłady wskaźników – opisuje zastosowania wskaźników – odróżnia kwasy od innych substancji chemicznych za pomocą wskaźników – definiuje pojęcie <i>kwasy</i> – opisuje budowę kwasów beztlenowych	Uczeń: – wymienia wspólne właściwości kwasów – wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości kwasów – zapisuje wzory strukturalne poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie <i>tlenek kwasowy</i> – wskazuje przykłady tlenków kwasowych – wymienia metody otrzymywania kwasów tlenowych i beztlenowych – zapisuje równania reakcji otrzymywania poznanych kwasów	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy ze stężonymi roztworami kwasów należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki kwasowe – zapisuje równania reakcji otrzymywania wskazanego kwasu – wykazuje doświadczalnie żrące właściwości kwasu siarkowego(VI) – podaje zasadę bezpiecznego rozcieńczania stężonego roztworu kwasu siarkowego(VI)	Uczeń: – zapisuje wzór strukturalny dowolnego kwasu nieorganicznego o podanym wzorze sumarycznym – projektuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymywać kwasy – identyfikuje kwasy, na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji chemicznych – potrafi rozwiązywać trudniejsze	
--	---	---	---	--

i tlenowych – odróżnia kwasy tlenowe od beztlenowych – wskazuje wodór i resztę kwasową we wzorze kwasu – wyznacza wartościowość reszty kwasowej – zapisuje wzory sumaryczne kwasów: HCl, H₂S, H₂SO₄, H₂SO₃, HNO₃, H₂CO₃, H₃PO₄ – podaje nazwy poznanych kwasów – opisuje właściwości kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – opisuje podstawowe zastosowania kwasów: chlorowodorowego, azotowego(V) i siarkowego(VI) – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) kwasów – definiuje pojęcia <i>jon</i>, <i>kation</i> i <i>anion</i> – zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów (proste przykłady) – wyjaśnia pojęcie <i>kwaśne opady</i>	– opisuje właściwości poznanych kwasów – opisuje zastosowania poznanych kwasów – wyjaśnia pojęcie <i>dysocjacja jonowa</i> – zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej kwasów – definiuje pojęcie <i>odczyn kwasowy</i> – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych doświadczeń	– wyjaśnia, dlaczego kwas siarkowy(VI) pozostawiony w otwartym naczyniu zwiększa swą objętość – planuje doświadczenie wykrycie białka w próbce żywności (w serze, mleku, jajku) – opisuje reakcję ksantoproteinową – zapisuje i odczytuje równania reakcji dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) kwasów – określa odczyn roztworu kwasowego na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze – analizuje proces powstawania kwaśnych opadów i skutki ich działania – rozwiązuje chemografy – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek)	chemografy – proponuje sposoby ograniczenia powstawania kwaśnych opadów	
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń: – omawia przemysłową metodę otrzymywania kwasu azotowego(V) – definiuje pojęcie <i>stopień dysocjacji</i> – dzieli elektrolity ze względu na stopień dysocjacji				
<i>Dział V. Wodorotlenki</i>				
Uczeń: – wymienia zasady bhp dotyczące obchodzenia się z zasadami – odróżnia zasady od innych substancji chemicznych za pomocą wskaźników – definiuje pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – opisuje budowę wodorotlenków – podaje wartościowość grupy wodorotlenowej – zapisuje wzory sumaryczne wodorotlenków: NaOH, KOH, Ca(OH)₂, Al(OH)₃	Uczeń: – wymienia wspólne właściwości zasad – wyjaśnia, z czego wynikają wspólne właściwości zasad – definiuje pojęcie <i>tlenek zasadowy</i> – podaje przykłady tlenków zasadowych – wymienia dwie główne metody otrzymywania wodorotlenków – zapisuje równania reakcji otrzymywania wodorotlenku sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia pojęcia <i>woda wapienna</i>, <i>wapno palone</i> i <i>wapno gaszone</i> – określa rozpuszczalność wodorotlenków	Uczeń: – rozróżnia pojęcia <i>wodorotlenek</i> i <i>zasada</i> – wymienia przykłady wodorotlenków i zasad – wyjaśnia, dlaczego podczas pracy z zasadami należy zachować szczególną ostrożność – wymienia poznane tlenki zasadowe – zapisuje równania reakcji otrzymywania wybranego wodorotlenku – planuje doświadczenia, w których wyniku, można otrzymać	Uczeń: – zapisuje wzór sumaryczny wodorotlenku dowolnego metalu – planuje doświadczenia, w których wyniku można otrzymać różne wodorotlenki, także trudno rozpuszczalne – zapisuje równania reakcji otrzymywania różnych wodorotlenków – identyfikuje wodorotlenki na podstawie podanych informacji – odczytuje równania reakcji	

– opisuje właściwości oraz zastosowania wodorotlenków: sodu, potasu i wapnia – wyjaśnia, na czym polega dysocjacja jonowa (elektrolityczna) zasad – zapisuje równania dysocjacji jonowej zasad (proste przykłady) – podaje nazwy jonów powstałych w wyniku dysocjacji – odróżnia zasady od kwasów za pomocą wskaźników – wymienia rodzaje odczynu roztworów – określa zakres pH i barwy wskaźników dla poszczególnych odczynów	na podstawie tabeli rozpuszczalności – odczytuje proste równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) zasad – definiuje pojęcie <i>odczyn zasadowy</i> – omawia skalę pH – bada odczyn i pH roztworu – zapisuje obserwacje do przeprowadzanych doświadczeń	wodorotlenek: sodu, potasu lub wapnia – planuje sposób otrzymywania wodorotlenków trudno rozpuszczalnych – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) zasad – określa odczyn roztworu zasadowego na podstawie znajomości jonów obecnych w badanym roztworze – rozwiązuje chemograpy – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wnioski) – wymienia przyczyny odczynu kwasowego, zasadowego, obojętnego roztworów – interpretuje wartość pH w ujęciu jakościowym (odczyn kwasowy, zasadowy, obojętny) – opisuje zastosowania wskaźników – planuje doświadczenie, które umożliwi zbadanie wartości pH produktów używanych w życiu codziennym	chemicznych – rozwiązuje chemograpy o większym stopniu trudności – wyjaśnia pojęcie <i>skala pH</i>	
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń: – opisuje i bada właściwości wodorotlenków amfoterycznych				
<i>Dział VI. Sole</i>				
Uczeń: – opisuje budowę soli – wskazuje metal i resztę kwasową we wzorze soli – zapisuje wzory sumaryczne soli (chlorków, siarczków) – tworzy nazwy soli na podstawie wzorów sumarycznych i zapisuje wzory sumaryczne soli na podstawie ich nazw, np. wzory soli kwasów: chlorowodorowego, siarkowodorowego i metali, np. sodu, potasu i wapnia – wskazuje wzory soli wśród zapisanych wzorów związków chemicznych – opisuje, w jaki sposób dysocjują sole	Uczeń: – wymienia cztery najważniejsze sposoby otrzymywania soli – podaje nazwy i wzory soli (typowe przykłady) – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja zobojętniania) w postaci cząsteczkowej, jonowej oraz jonowej skróconej – odczytuje równania reakcji otrzymywania soli – wyjaśnia pojęcia <i>reakcja zobojętniania</i> i <i>reakcja strąceniowa</i> – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli (reakcja strąceniowa) w postaci cząsteczkowej	Uczeń: – podaje nazwy i wzory dowolnych soli – zapisuje i odczytuje równania dysocjacji jonowej (elektrolitycznej) soli – stosuje metody otrzymywania soli – wyjaśnia przebieg reakcji zobojętniania – zapisuje równania reakcji otrzymywania soli w postaci cząsteczkowej i jonowej – określa, korzystając z szeregu aktywności metali, które metale reagują z kwasami według schematu: metal + kwas → sól + wodór – wymienia przykłady soli występujących w przyrodzie	Uczeń: – wskazuje substancje, które mogą ze sobą reagować, tworząc sól – podaje metody otrzymywania soli – identyfikuje sole na podstawie podanych informacji – wyjaśnia, jakie zmiany zaszły w odczynie roztworów poddanych reakcji zobojętniania – przewiduje, czy zajdzie dana reakcja chemiczna – proponuje reakcję tworzenia soli	

– zapisuje równania reakcji dysocjacji jonowej soli (proste przykłady) – dzieli sole ze względu na ich rozpuszczalność w wodzie – określa rozpuszczalność soli w wodzie na podstawie tabeli rozpuszczalności wodorotlenków i soli – podaje sposób otrzymywania soli trzema podstawowymi metodami (kwas + zasada, metal + kwas, tlenek metalu + kwas) – zapisuje cząsteczkowo równania reakcji otrzymywania soli (najprostsze) – definiuje pojęcia <i>reakcje zobojętniania</i> i <i>reakcje strąceniowe</i> – odróżnia zapis cząsteczkowy od zapisu jonowego równania reakcji chemicznej – określa związek ładunku jonu z wartościowością metalu i reszty kwasowej – wymienia zastosowania najważniejszych soli, np. chlorku sodu	– korzysta z tabeli rozpuszczalności wodorotlenków i soli – zapisuje i odczytuje wybrane równania reakcji dysocjacji jonowej soli – dzieli metale ze względu na ich aktywność chemiczną (szereg aktywności metali) – wymienia sposoby zachowania się metali w reakcji z kwasami (np. miedź lub magnez w reakcji z kwasem chlorowodorowym) – zapisuje obserwacje z przeprowadzanych na lekcji doświadczeń	– projektuje doświadczenia umożliwiające otrzymywanie soli w reakcjach strąceniowych – formułuje wniosek dotyczący wyniku reakcji strąceniowej na podstawie analizy tabeli rozpuszczalności soli i wodorotlenków – podaje zastosowania soli – opisuje doświadczenia przeprowadzane na lekcjach (schemat, obserwacje, wniosek)	- trudno rozpuszczalnej – określa zastosowanie reakcji strąceniowej – zapisuje i odczytuje równania reakcji otrzymywania dowolnej soli w postaci cząsteczkowej i jonowej – projektuje doświadczenia otrzymywania soli – przewiduje efekty zaprojektowanych doświadczeń – formułuje wniosek do zaprojektowanych doświadczeń	
---	--	--	---	--

Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń:

- wyjaśnia pojęcie *hydroliza*
- wyjaśnia pojęcie *hydrat*, wymienia przykłady hydratów
- wyjaśnia pojęcia: *sól podwójna*, *sól potrójna*, *wodorosól* i *hydroksosól*

Dział VII. Węgiel i jego związki z wodorem

Uczeń: - zna odmiany alotropowe węgla - umie opisać właściwości odmian alotropowych węgla - wskazuje różnice pomiędzy właściwościami diamentu i grafitu - wskazuje występowanie węglowodorów - zapisuje wzór węglowodoru na podstawie modelu i wzoru strukturalnego - zapisuje wzór strukturalny na podstawie modelu - podaje stan skupienia węglowodoru - wytłumaczy zasady bezpiecznego	Uczeń: - rozumie zależność pomiędzy właściwościami fizycznymi a wykorzystaniem w technice alotropowych odmian węgla - napisze wzory sumaryczne i strukturalne węglowodorów nasyconych - poda wzór ogólny węglowodorów nasyconych i nienasyconych - rozumie różnice w budowie kolejnych węglowodorów szeregu homologicznego - dostrzega zależność między rodzajem wiązań a nazwą węglowodoru - umie otrzymać acetylen z węglika wapnia - zna nazwy pięciu węglowodorów	Uczeń: - wyjaśni przyczynę zmian właściwości fizycznych (stanu skupienia) kolejnych węglowodorów nasyconych - wyjaśni dlaczego węglowodory nie rozpuszczają się w wodzie, natomiast mieszają się ze sobą tworząc mieszaniny jednorodne - wyjaśni dlaczego nie można gasić wodą palącej się benzyny - zna nazwy dziesięciu węglowodorów nasyconych - poda sposoby doświadczalnego odróżnienia etenu i etynu od węglowodorów nasyconych	Uczeń: - napisze równanie reakcji całkowitego i niecałkowitego spalania węglowodorów - wskaże podobieństwo i różnice między węglowodorami szeregu metanu - napisze równanie reakcji węglowodoru nienasyconego z chlorowcem - napisze równanie reakcji otrzymywania acetyleny - porówna węglowodory nasycone	
---	--	---	--	--

obchodzenia się z gazem - zna zastosowanie węglowodorów	z szeregu alkanów, alkenów i alkinów - zna produkty spalania węglowodorów - umie zidentyfikować produkty spalania węglowodorów - napisze równanie reakcji całkowitego spalania podanego węglowodoru - określi znaczenie pojęć: chemia organiczna, substancja organiczna, węglowodory nasycone, węglowodory nienasycone, szereg homologiczny - zbuduje modele cząsteczek węglowodorów nasyconych i nienasyconych	- wyjaśni wpływ obecności wielokrotnego wiązania w cząsteczce etenu i etynu na ich właściwości chemiczne - zapisuje równania reakcji spalania węglowodorów (całkowitego, częściowego i niecałkowitego) - identyfikuje węglowodory nienasycone - rozumie zależność pomiędzy wielkością cząsteczki węglowodoru, jego lotnością, palnością i wybuchowością - wyjaśni na czym polega reakcja polimeryzacji	i nienasycone - umie otrzymać węglowodór nasycony z nienasyconego - wyznacza wzór elementarny węglowodoru na podstawie masy cząsteczkowej i zawartości procentowej - interpretuje schematy reakcji - chemografy - wykonuje obliczenia z zastosowaniem gęstości	
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń: - określa wzory i nazwy węglowodorów na podstawie znajomości produktów spalania - potrafi zapisać ogólne równanie reakcji spalania węglowodorów - ustala wzór sumaryczny węglowodoru z danego szeregu homologicznego na podstawie liczby atomów wodoru w cząsteczce				
<i>Dział VIII. Pochodne węglowodorów</i>				
Uczeń: - podaje nazwy najprostszych alkoholi i kwasów organicznych - opisuje właściwości fizyczne i zastosowanie alkoholi i kwasów - napisze wzory sumaryczne i strukturalne dwóch pierwszych alkoholi i kwasów w szeregu homologicznym - przyporządkuje związki do odpowiedniego szeregu na podstawie podanego wzoru - dostrzega szkodliwe działanie alkoholu na organizm ludzki	Uczeń: - wyjaśni pojęcie alkoholu, kwasu - rozumie zależność między grupą funkcyjną a nazwą związku - zapisuje wzory kwasów: mrówkowego i octowego, palmitynowego, oleinowego - napisze wzór sumaryczny i strukturalny glicerolu - przedstawia równania reakcji charakterystycznych dla kwasów - rozumie zależność pomiędzy długością łańcucha i właściwościami fizycznymi kwasu organicznego - podaje właściwości i zastosowanie estrów - zna substancje tworzące mydło - napisze równanie reakcji, w której można otrzymać mydło - określi znaczenie pojęć: detergenty, estry, tłuszcze - modeluje cząsteczki alkoholi i kwasów organicznych	Uczeń: - wymieni wspólne właściwości metanolu i etanolu - wskazuje glicerynę jako alkohol wielowodorotlenowy - opisze właściwości kwasu octowego i stearynowego - poda jak zmieniają się właściwości kwasów karboksylowych wraz ze wzrostem długości łańcucha węglowego - wskazuje wzory: alkoholi, kwasów, estrów wśród podanych związków - modeluje cząsteczki estrów - zapisuje równania reakcji spalania alkoholi i kwasów - układa równania reakcji, w wyniku której powstaje mydło - oblicza masy cząsteczkowe alkoholi, kwasów, estrów - napisze równanie reakcji otrzymywania estru	Uczeń: - wymieni i napisze wzory dowolnych alkoholi, kwasów karboksylowych - określi znaczenie pojęcia: reakcja estryfikacji - zapisze wzór estru i poda jego nazwę na podstawie wzoru - zapisze wzór mydła - rozwiąże zadania z zastosowaniem masy cząsteczkowej alkoholi, kwasów, estrów i stężenia procentowego - napisze wzór sumaryczny i strukturalny aminy i aminokwasu - zanalizuje, jakie są konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych (kwasowej i zasadowej) w cząsteczce aminokwasu	

		- wyjaśni, jak zmieniają się właściwości estrów, w miarę wzrostu łańcucha węglowego - wyjaśni, co to są aminy i aminokwasy - opisz właściwości i występowanie amin i aminokwasów	- wskaże i nazwie rodniki i grupy funkcyjne w cząsteczkach aminokwasu i amin	
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń: - poda nazwę i wzór sumaryczny alkoholu, kwasu i estru znając jego masę cząsteczkową - napisze wzory strukturalne i poda nazwy wszystkich możliwych estrów na podstawie danego wzoru sumarycznego, np. $C_4H_8O_2$ - potrafi napisać wzory strukturalne wszystkich możliwych aminokwasów na podstawie podanego wzoru, np. $C_3H_7O_2N$				
<i>Dział IX. Związki chemiczne w żywieniu i w życiu codziennym</i>				
Uczeń: - podaje jakie związki chemiczne nazywane są związkami organicznymi - wykrywa węgiel i wodę w produktach spożywczych - wymieni podstawowe związki chemiczne występujące w żywności i wchodzące w skład organizmów żywych - podaje przykłady występowania i właściwości, rodzaje i zastosowanie cukrów, białek, tłuszczów w przyrodzie - napisze wzór sumaryczny, opisz właściwości, występowanie i zastosowanie glukozy, sacharozy - omówi występowanie skrobi i celulozy w przyrodzie - wymieni pierwiastki wchodzące w skład białek - podaje przykłady produktów żywnościowych zawierających duże ilości białka - wymieni naturalne włókna białkowe - zna właściwości i zastosowanie polietylenu i PCV - wymieni popularne leki życia codziennego	Uczeń: - wymieni pierwiastki wchodzące w skład białek, węglowodórów i tłuszczów - wymieni rośliny zawierające duże ilości glukozy i tłuszczów - omówi budowę cząsteczki glukozy - wymieni zastosowanie sacharozy i celulozy - poda czynniki powodujące denaturację białek - wyjaśnia rozpuszczalność tłuszczów w różnych rozpuszczalnikach - wybiera odczynniki do wykrywania obecności glukozy, białka, skrobi - omawia reakcje: Tollensa, Trommera, biuretową i ksantoproteinową - wymieni włókna syntetyczne - poda przykłady niekorzystnego wpływu nadużywania leków na organizm ludzki	Uczeń: - poda doświadczalny sposób wykrywania obecności glukozy, skrobi, białka - wyjaśni różnice we właściwościach skrobi i celulozy na podstawie budowy cząsteczek tych związków - opisz właściwości białek - wyjaśni na czym polega denaturacja białek i co ją może spowodować - opisz sposób użytkowania włókien białkowych - zidentyfikuje włókna białkowe (wełna, jedwab) i włókna syntetyczne - poda przykłady naturalnych produktów zawierających substancje o właściwościach leczniczych (np. cytryna, sok z malin) - wyjaśnia proces hydrolizy cukrów złożonych i tłuszczów - przeprowadza reakcję hydrolizy cukrów złożonych - zapisuje równanie reakcji hydrolizy cukrów złożonych - odróżnia tłuszcze od substancji tłustych od np. oleju maszynowego	Uczeń: - wyjaśnia fakt, że tłuszcz to ester gliceryny i kwasu tłuszczowego - zapisuje równania hydrolizy i zmydiania tłuszczów - wyjaśnia pozytywny i negatywny wpływ wybranych produktów spożywczych na organizm człowieka (np. masła, mleka) - zaplanuje doświadczenie pozwalające wykryć C, H, O w składnikach żywności - odróżni tłuszcze nasycone od nienasyconych - napisze równania reakcji otrzymywania mydła z tłuszczów - wyjaśni na czym polega proces utwardzania tłuszczów ciekłych - napisze równanie reakcji fermentacji alkoholowej glukozy - udowodni, że sacharoza jest cukrem złożonym - napisze równanie hydrolizy skrobi - rozplanuje doświadczenie pozwalające wykryć białka spośród innych substancji - wyjaśni, jaki wpływ na organizm człowieka ma kofeina, nikotyna,	

			narkotyki i do czego prowadzi ich zażywanie	
Wybrane wiadomości i umiejętności wykraczające poza treści wymagań podstawy programowej; ich nabycie przez ucznia może być podstawą do wystawienia oceny celującej. Uczeń: - rozwiązuje trudniejsze zadania z wykorzystaniem prawa zachowania masy i podaną wydajnością reakcji - posiada umiejętność obliczania ilości spożywczych składników pokarmowych na podstawie znajomości składu chemicznego pokarmów - rozwiązuje zadania na stężenie procentowe roztworu z określoną ilością cząsteczek wody - ustali liczbę atomów pierwiastka w cząsteczce białka, cukru o określonej masie cząsteczkowej i procentowej zawartości danego pierwiastka				

MUZYKA

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA Z MUZYKI DLA KLAS 4 -7 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Nauczyciel dokonując oceny osiągnięć uczniów bierze pod uwagę:

- aktywność, postawę, zaangażowanie i wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na lekcjach, wynikający ze specyfiki przedmiotu jakim jest muzyka
- indywidualne predyspozycje ucznia,
- poziom wiedzy i umiejętności w zakresie różnych form aktywności muzycznej (umiejętność śpiewania, gra na flecie prostym lub innym instrumencie, słuchanie muzyki),
- wiadomości z teorii muzyki.
- szacunek do pracy koleżanek i kolegów,
- uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych.
- zaangażowanie w przygotowania oprawy muzycznej uroczystości szkolnych.
- udział w konkursach muzycznych.

Nauczyciel ocenia wg następującego podziału:

1.Przygotowanie do zajęć

Przygotowanie wszystkich materiałów do realizacji tematu. Sprawdzanie kilka razy w semestrze w przypadkowo wybranych terminach. W każdym semestrze uczeń może zgłosić jedno nieprzygotowanie.

2.Umiejętności praktyczne

- śpiew
- gra na instrumencie,
- słuchowa analiza utworów muzycznych
- aktywność na lekcji,
- aktywny udział i zaangażowanie w oprawę muzycznej uroczystości szkolnych.

Przy wystawianiu oceny za śpiew bierze się pod uwagę:

- prawidłowe wykonanie piosenki pod względem intonacyjnym, melodyczno - rytmicznym i artykulacyjnym
- bezbłędna znajomość tekstu piosenki.
- ogólny wyraz artystyczny.

Przy wystawianiu oceny za grę na instrumencie bierze się pod uwagę :

- poprawność melodyczną i rytmiczną (płynność gry),
- ogólny wyraz artystyczny.

Przy wystawianiu oceny za analizę słuchową utworów muzycznych, połączoną ze znajomością podstawowych wiadomości i terminów muzycznych bierze się pod uwagę:

- zaangażowanie i postawę podczas słuchania,
- rozpoznawanie brzmienia poznanych instrumentów i głosów,
- umiejętność opisanie cech charakterystycznych słuchanych utworów tj. charakteru, tempa, wykonawców, gatunku i stylu.

3. Wiedza teoretyczna

- poznanie oraz prawidłowe stosowanie podstawowych pojęć z zasad muzyki.
- poznanie wiadomości o elementach muzyki, formach muzyki, gatunkach i stylach.
- rozpoznawanie brzmienia instrumentów muzycznych,
- poznanie kultury i obyczajów różnych regionów ze szczególnym uwzględnieniem polskiej kultury muzycznej.
- znajomość różnego typu piosenek, pieśni patriotycznych, historycznych, religijnych obrzędowych,
- znajomość wybitnych dzieł muzycznych, twórczości kompozytorów, epok.

Wiedza teoretyczna jest oceniana poprzez

- odpowiedzi ustne, ćwiczenia, kartkówki.

Kryteria i zakres oceniania

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który przejawia wyjątkowe zdolności i zainteresowania muzyką, oraz posiada umiejętności i wiadomości wymagane na ocenę bardzo dobrą. Ponadto powinien wyróżniać się przynajmniej jedną z wymienionych aktywności:

- brać czynny udział w wybranej formie artystycznej w szkole lub poza szkołą,
- brać udział w konkursach, festiwalach i przeglądach, zdobywać nagrody lub wyróżnienia na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim,
- wykazywać zainteresowania literaturą muzyczną wykraczającą poza program realizowanego materiału w podstawie programowej.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- bardzo dobrze śpiewa pod względem intonacyjnym i rytmicznym,
- potrafi zaśpiewać z pamięci kilka piosenek poznanych na lekcjach.
- potrafi grać na instrumencie, poprawnie pod względem rytmicznym i melodycznym.
- posługuje się zapisem muzycznym przy grze na instrumencie.
- rozumie znaczenie terminów i pojęć poznanych w danej klasie.
- zna nazwiska i twórczość kompozytorów poznanych z programu danej klasy.
- wykazuje się aktywnością i zaangażowaniem na lekcjach.

- aktywnie i z zaangażowaniem słucha muzyki i potrafi opisać cechy charakterystyczne utworu wykorzystując wiedzę z podstawy programowej danej klasy.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- w śpiewie popełnia drobne błędy (głównie rytmiczne),
- potrafi zaśpiewać z pamięci kilka piosenek.
- z drobnymi błędami posługuje się zapisem nutowym.
- popełnia drobne błędy w grze na instrumencie,
- rozumie znaczenie podstawowych terminów i pojęć poznanych w danej klasie.
- posiada podstawową wiedzę z zakresu twórczości kompozytorów poznanych z programu danej klasy.
- słucha muzyki i potrafi opisać podstawowe cechy charakterystyczne utworu wykorzystując wiedzę z zakresu danej klasy.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- w śpiewie popełnia dużo błędów i nie wykazuje chęci ich poprawy.
- niezbyt poprawnie i z pomocą nauczyciela potrafi zaśpiewać niektóre piosenki z podręcznika.
- w bardzo słabym stopniu posługuje się zapisem nutowym.
- popełnia błędy rytmiczne i melodyczne w grze na instrumencie,
- zna niektóre terminy muzyczne, ale nie potrafi ich zastosować,
- z pomocą nauczyciela określa charakterystyczne cechy słuchanych utworów,
- Jest mało aktywny i zaangażowany na lekcjach.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- niedbale, nie starając się popełniać błędów śpiewa kilka piosenek z podręcznika,
- popełnia błędy rytmiczne i melodyczne w grze na instrumencie,
- nie potrafi posługiwać się zapisem nutowym,
- słabo zna niektóre terminy muzyczne,
- wiedza zdobyta w danej klasie jest fragmentaryczna,
- jest mało aktywny i nie wykazuje chęci do pracy,

Ocenę niedostateczną uczeń otrzymuje tylko w sytuacjach wyjątkowych.

Mimo usilnych starań nauczyciela uczeń ma negatywny stosunek do przedmiotu oraz posiada bardzo duże braki z zakresu ustalonych podstawowych wymagań edukacyjnych.

Mimo pomocy nauczyciela nie potrafi i nie chce wykonać nawet najprostszych poleceń wynikających z programu. Nie prowadzi również zeszytu przedmiotowego.

PLASTYKA

WYMAGANIA EDUKACYJNE I KRYTERIA OCENIANIA Z PLASTYKI DLA KLAS 4 – 7 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Nauczyciel dokonując oceny osiągnięć uczniów bierze pod uwagę:

- aktywność, postawę, zaangażowanie i wysiłek wkładany przez ucznia w pracę na lekcjach, wynikający ze specyfiki przedmiotu jakim jest plastyka
- indywidualne predyspozycje ucznia,
- poziom wiedzy i umiejętności w zakresie różnych form aktywności plastycznej
- wiadomości z teorii sztuki,
- szacunek do pracy koleżanek i kolegów,
- uczestnictwo w zajęciach pozalekcyjnych.
- zaangażowanie w przygotowania oprawy plastycznej uroczystości szkolnych.
- udział w konkursach.

Ocenie podlegają:

- przygotowanie ucznia do zajęć
- uczestnictwo w zajęciach
- zaangażowanie ucznia w działania plastyczne
- umiejętność formułowania problemów, wyciągania wniosków oraz poszukiwania własnych poglądów

Ocenianie dokonywane jest poprzez:

- ćwiczenia plastyczne –rysunkowe, malarskie, budowania kompozycji, formułowanie kształtu, przestrzeni ,
- prace plastyczne - ilustracje, rysunki, kompozycje graficzne, rzeźby
- odpowiedź ustną (znajomość podstawowych terminów plastycznych, epok i stylów w plastyce oraz wybitnych przedstawicieli świata artystycznego)
- pracę domową

Ocena semestralna jest wykładnikiem osiągniętych umiejętności, poziomu uzyskanej wiedzy.

Odzwierciedla ona postawę ucznia wobec przedmiotu i wykonywanych zadań oraz wysiłek, jaki uczeń wkłada w ich realizację.

Kryteria i zakres oceniania

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który przejawia wyjątkowe zdolności i zainteresowania plastyką, oraz posiada umiejętności i wiadomości wymagane na ocenę bardzo dobrą. Ponadto powinien wyróżniać się przynajmniej jedną z wymienionych aktywności:

- brać czynny udział w przygotowaniu działań plastycznych na rzecz klasy i szkoły brać udział w konkursach,
- wykazywać zainteresowania sztuką wykraczającą poza program realizowanego materiału w podstawie programowej.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- w całości przyswoił wiadomości objęte program działalności plastycznej i historii sztuki
- aktywnie uczestniczy w lekcjach i dyskusjach związanych z działalnością plastyczną
- systematycznie i starannie wykonuje ćwiczenia obowiązkowe
- zawsze jest przygotowany do lekcji
- terminowo oddaje prace plastyczne

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- otrzymuje uczeń, który przyswoił wiadomości objęte programem
- orientuje się w niektórych pojęciach plastycznych, zadaniach, i potrafi zastosować je w ćwiczeniach plastycznych

- bierze udział w lekcjach, zabiera głos w dyskusjach, ewentualnie po zachęcie ze strony nauczyciela
- wykonuje starannie ćwiczenia obligatoryjne
- jest przygotowany do lekcji i zaangażowany w twórczość swobodną

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- opanował niektóre pojęcia plastyczne w stopniu znikomym
- średnio opanował materiał objęty programem
- pracuje pod kierunkiem nauczyciela, bywa nieprzygotowany do lekcji
- poprawnie wykonuje ćwiczenia obligatoryjne
- sporadycznie oddaje prace plastyczne
- Jest mało aktywny i zaangażowany na lekcjach.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- otrzymuje uczeń, który posiada spore luki w wiadomościach z podstawy programowej
- pracuje pod kierunkiem nauczyciela
- wykazuje bierność, słabe zaangażowanie w prace podczas lekcji niestaránnie i niesystematycznie wykonuje ćwiczenia obligatoryjne
- jest mało aktywny i nie wykazuje chęci do pracy,

Ocenę niedostateczną uczeń otrzymuje tylko w sytuacjach wyjątkowych.

Mimo usilnych starań nauczyciela uczeń ma negatywny stosunek do przedmiotu oraz posiada bardzo duże braki z zakresu ustalonych podstawowych wymagań edukacyjnych.

Mimo pomocy nauczyciela nie potrafi i nie chce wykonać nawet najprostszých poleceń wynikających z programu. Nie prowadzi również zeszytu przedmiotowego.

JĘZYK NIEMIECKI

Wymagania edukacyjne z języka niemieckiego (klasy 4-8)

Przygotowanie do zajęć:

Uczeń systematycznie odrabia zadania domowe, na lekcję przynosi podręcznik, zeszyt ćwiczeń, zeszyt (w linię lub kratkę) oraz przybory szkolne. Nieprzygotowanie się do zajęć (brak zadań domowych, niegotowość odpowiedzi) należy zgłaszać nauczycielowi na początku lekcji. Nieprzygotowanie można zgłaszać dwa razy w semestrze. Każde kolejne skutkuje oceną negatywną. Uczeń, który nie posiadał podręcznika, zeszytu ćwiczeń lub zeszytu przedmiotowego zobowiązany jest do uzupełnienia brakujących zadań i notatek na następną lekcję. Uczniowie nieobecni na lekcji również zobowiązani są do uzupełnienia brakujących zadań i notatek.

Rozwijanie kompetencji kluczowych:

- KOMPETENCJE W ZAKRESIE CZYTANIA I PISANIA : zdolność wyrażania i interpretowania pojęć, myśli, uczuć, faktów i opinii w mowie i piśmie oraz językowa interakcja w odpowiedniej i kreatywnej formie w pełnym zakresie kontekstów społecznych i kulturowych;
- KOMPETENCJE JĘZYKOWE: umiejętność wyrażania myśli i poglądów w języku obcym, nawiązania kontaktów, dyskusji z uwzględnieniem różnic kulturowych;
- KOMPETENCJE MATEMATYCZNE ORAZ KOMPETENCJE W ZAKRESIE NAUK PRZYRODNICZYCH, TECHNOLOGI I INŻYNIERII umiejętność rozwijania i wykorzystania myślenia naukowego w celu rozwiązywania problemów występujących w życiu codziennym; zapoznanie uczniów z prawami przyrody, przekazanie im umiejętności rozpoznawania obecności tych praw w otaczającej nas rzeczywistości, a nade wszystko skłonienie ich do konstruktywnego wykorzystania zdobytej wiedzy i umiejętności;
- KOMPETENCJE CYFROWE: pewne, krytyczne i odpowiedzialne korzystanie z technologii cyfrowych i interesowanie się nimi do celów uczenia się, pracy i udziału w społeczeństwie. Bezpieczne korzystanie z informacji dostępnych w Internecie;
- KOMPETENCJE OSOBISTE, SPOŁECZNE W ZAKRESIE UCZENIA SIĘ: zdolność organizowania własnego procesu uczenia, indywidualnie oraz w grupach, odpowiednio do własnych potrzeb, a także ze świadomością metod i możliwości;
- KOMPETENCJE OBYWATELSKIE: rozwijanie osobowych, interpersonalnych i międzykulturowych a także wszelkich form zachowań przygotowujących do skutecznego i konstruktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym;
- KOMPETENCJE W ZAKRESIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI: stymulowanie rozwoju umiejętności myślenia i działania oraz kształtowanie postaw; stwarzanie sytuacji, w których uczący się mogą samodzielnie podejmować decyzje, dokonywać wyborów oraz ponosić za nie odpowiedzialność;

- **KOMPETENCJE W ZAKRESIE ŚWIADOMOŚCI I EKSPRESJI KULTUROWEJ:** docenianie znaczenia twórczego wyrażania idei, doświadczeń i emocji za pośrednictwem szeregu środków wyrazu;

Sprawności podlegające ocenie w klasach 4-8:

- mówienie
- czytanie
- rozumienie tekstu czytanego
- rozumienie ze słuchu
- pisanie krótkiego tekstu
- znajomość pisowni
- znajomość struktur gramatycznych
- znajomość słownictwa
- umiejętność pracy w grupie (projekt)
- aktywność na zajęciach
- praca w domu

Formy oceniania postępów ucznia w klasach 4-8:

ustne:

- rozmowy w parach lub małych grupach sprawdzające umiejętność komunikowania się w określonych sytuacjach.

pisemne:

- test sprawdzający umiejętność czytania, słuchania, pisanie i znajomość gramatyki – po każdym rozdziale z podręcznika;
- kartkówka ze słownictwa lub gramatyki
- dyktando
- projekt – praca w grupie.

aktywność – oceniana na koniec semestru na podstawie ilości zdobytych „+” i „-”;
zadania domowe.

Kryteria oceniania poszczególnych sprawności w klasach 4-8:

a) kryteria oceniania wypowiedzi ustnych:

ocena celująca:

- uczeń wypowiada się bezbłędnie używając zwrotów i konstrukcji gramatycznych wykraczających poza treści objęte programem nauczania;

- posiada pełną swobodę wypowiedzi;

ocena bardzo dobra:

- uczeń wypowiada się bez pomocy nauczyciela;
- wypowiedź jest poprawna pod względem merytorycznym i językowym;
- posiada duży zakres słownictwa;

ocena dobra:

- uczeń przeważnie wypowiada się samodzielnie;
- posługuje się w miarę poprawnym językiem;
- potrafi mówić spójnie, z lekkim wahaniem;
- zasób słownictwa nie jest pełny, ale uczeń potrafi zastąpić brakujące słowo innym;
- występują niewielkie uchybienia w stosowaniu konstrukcji gramatycznych;

ocena dostateczna:

- uczeń stosuje w miarę bezbłędnie proste konstrukcje gramatyczne oraz posługuje się pewnym zasobem słownictwa;
- swą wypowiedź formułuje z niewielką pomocą nauczyciela;

ocena dopuszczająca:

- uczeń potrafi sformułować wypowiedź jedynie z pomocą nauczyciela;
- zna zasady stosowania podstawowych konstrukcji gramatycznych, ale ma problemy z ich użyciem;
- występują braki w słownictwie podstawowym;
- rzadko próbuje zabierać głos w rozmowie.

ocena niedostateczna:

- uczeń nie jest w stanie sformułować wypowiedzi nawet za pomocą nauczyciela;
- wykazuje znaczne braki w opanowaniu materiału gramatycznego i podstawowego słownictwa.

b) kryteria oceniania prac pisemnych:

ocena celująca – praca bezbłędna pod względem gramatycznym, leksykalnym i ortograficznym, zawierająca struktury wykraczające poza program nauczania;

ocena bardzo dobra – praca poprawna pod względem gramatycznym, leksykalnym i ortograficznym;

ocena dobra – praca na ogół poprawna, ewentualne błędy gramatyczne, leksykalne, czy ortograficzne nie mają znaczenia dla zrozumienia ogólnego sensu tekstu;

ocena dostateczna – praca zawierająca nieliczne poważniejsze błędy gramatyczne, leksykalne lub ortograficzne;

ocena dopuszczająca – praca zawiera liczne błędy świadczące o niepełnym opanowaniu materiału;

ocena niedostateczna – praca zawierająca liczne błędy świadczące o niedostatecznym opanowaniu materiału;

c) kryteria oceniania dyktanda:

ocena celująca – praca bezbłędna i staranna;

ocena bardzo dobra – 1-2 błędy w pisowni;

ocena dobra – 3-4 błędy w pisowni;

ocena dostateczna – 5-6 błędów w pisowni;

ocena dopuszczająca – 7-8 błędów w pisowni;

ocena niedostateczna – ponad 8 błędów w pisowni;

e) kryteria oceniania aktywności:

ocena bardzo dobra – jeżeli uczeń jest zawsze aktywny na lekcjach i zdobył co

najmniej 5 plusów;

ocena dobra – jeżeli uczeń jest często aktywny na lekcjach i zdobył co najmniej

3- 4 plusy za aktywność;

ocena dostateczna – jeżeli uczeń jest czasami aktywny na zajęciach, ponadto zdobył

2 plusy;

ocena dopuszczająca – jeżeli uczeń jest mało aktywny i w ciągu semestru zdobył tylko

1 plus;

ocena niedostateczna – jeżeli uczeń nie udzielał się w ogóle na lekcjach i nie zdobył

żadnego plusa;

f) kryteria oceniania pracy w domu

ocena bardzo dobra – jeżeli uczeń pięć razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną

pracę domową;

ocena dobra – jeżeli uczeń cztery razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną pracę

domową;

ocena dostateczna – jeżeli uczeń trzy razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną

pracę domową;

ocena dopuszczająca – jeżeli uczeń dwa razy z rzędu zdobył plus za dobrze odrobioną

pracę domową;

ocena niedostateczna – jeżeli uczeń trzykrotnie zapomni odrobić pracy domowej;

g) kryteria oceniania sprawdzianów, testów i kartkówek – system punktowy wg WSO

Celujący: 100%

Bardzo dobry: 86%-99%

Dobry: 71%-85%

Dostateczny: 51%-70%

Dopuszczający: 31%-50%

Niedostateczny: 0%-30%

h) Przy ocenianiu prac pisemnych uczniów mających obniżone kryteria oceniania nauczyciel stosuje następujące zasady przeliczania punktów na ocenę:

- 1) poniżej 19% możliwych do uzyskania punktów - niedostateczny;
- 2) 20% - 39% - dopuszczający;
- 3) 40% - 54% - dostateczny;
- 4) 55% - 70% - dobry;
- 5) 71% - 89% - bardzo dobry;
- 6) 90% - 100% - celujący.

Wymagania programowe na poszczególne oceny w klasach 4-8.

Na ocenę celującą uczeń:

- poprawnie operuje poznanymi strukturami gramatycznymi;
- buduje poprawne i spójne zdania twierdzące, pytające i przeczące, stosuje poprawny szyk wyrazów;
- poprawnie używa słownictwa o charakterze złożonym, abstrakcyjnym, wykraczającego niejednokrotnie poza zakres wprowadzonego słownictwa;
- rozumie wszystkie polecenia nauczyciela i instrukcje w podręczniku;
- rozumie dokładnie sens danego tekstu lub rozmowy;
- wybiera z tekstu lub dialogu określone – kluczowe lub potrzebne – informacje;
- poprawnie przekazuje ustnie proste informacje;
- dysponuje zakresem czynnego słownictwa wykraczającym poza podstawę programową;
- ma doskonałą wymowę;
- pisze spójne teksty, o długości większej niż wymagana, zawierający poprawne zdania z pełnymi informacjami, używa prawidłowej pisowni i interpunkcji;
- potrafi korzystać z innych źródeł niż podręcznik, w celu samodzielnego pogłębiania znajomości języka niemieckiego;
- wykonuje podczas lekcji oraz testów i sprawdzianów zadania dodatkowe o podwyższonym stopniu trudności;
- zajmuje pierwsze miejsca w szkolnych konkursach języka niemieckiego i/lub bierze udział w ogólnopolskim konkursie z języka niemieckiego, zdobywając znaczną ilość punktów.

Na ocenę bardzo dobrą uczeń:

- poprawnie operuje poznanymi strukturami gramatycznymi;
- buduje poprawne i spójne zdania twierdzące, pytające i przeczące, stosuje poprawny szyk wyrazów;
- poprawnie używa słownictwa o charakterze złożonym, abstrakcyjnym;
- rozumie wszystkie polecenia nauczyciela i instrukcje w podręczniku;
- rozumie ogólny sens danego tekstu lub rozmowy;

- wybiera z tekstu lub dialogu określone – kluczowe lub potrzebne – informacje;
- poprawnie, bez większych błędów przekazuje ustnie proste informacje;
- dysponuje dużym zakresem czynnego słownictwa i zrozumiałą wymową;
- poprawnie czyta i bardzo dobrze rozumie ogólny sens tekstu;
- pisze spójny, o wymaganej długości tekst zawierający poprawne zdania z pełnymi informacjami, używa prawidłowej pisowni i interpunkcji.

Na ocenę dobrą uczeń:

- poprawnie operuje większością poznanych struktur gramatycznych, buduje spójne zdania;
- stosuje dość szeroki zakres słownictwa związanego głównie z życiem codziennym, poprawnie używa niedużej ilości słownictwa abstrakcyjnego;
- rozumie większość poleceń nauczyciela;
- na ogół rozumie ogólny sens słyszanych tekstów i dialogów, wydobywa z nich większość kluczowych lub potrzebnych informacji;
- używa podczas rozmowy odpowiednich sformułowań (pyta, odpowiada, itp.);
- dość poprawnie, bez większych błędów, przekazuje informacje;
- dysponuje wystarczającym zakresem słownictwa do wyrażenia myśli i przekazania prostych informacji;
- poprawnie czyta i dobrze rozumie czytany tekst;
- ma dość poprawną wymowę;
- pisze na ogół spójny, o wymaganej długości tekst, zawierający w większości poprawne zdania z istotnymi informacjami, używa w większości poprawnej pisowni i interpunkcji.

Na ocenę dostateczną uczeń:

- poprawnie posługuje się podstawowymi strukturami gramatycznymi;
- buduje proste zdania zachowując poprawny szyk wyrazów;
- posiada podstawowy zasób słownictwa, poprawnie, ale rzadko używa słownictwa o charakterze bardziej złożonym, abstrakcyjnym;
- z tekstu słuchanego wydobywa część kluczowych lub potrzebnych informacji;
- rozumie niektóre polecenia nauczyciela;
- przekazuje wiadomość ustną na ogół w sposób poprawny, dysponując ograniczonym zakresem czynnego słownictwa oraz nie zawsze prawidłową wymową;
- poprawnie rozumie większość zdań w czytanim tekście lub dialogu;
- podejmuje próbę napisania pracy zawierającej pełne zdania, proste struktury i słownictwo, podaje większość istotnych informacji, nie zawsze przestrzega wymogów długości tekstu oraz prawidłowej interpunkcji.

Na ocenę dopuszczającą uczeń:

- poprawnie stosuje tylko niektóre proste struktury gramatyczne;
- ma trudności z samodzielnym zbudowaniem spójnego zdania;
- dysponuje niewielkim zakresem słownictwa;
- rozumie niektóre proste słuchane teksty lub dialogi, wydobywa pojedyncze kluczowe informacje;
- rozumie polecenia z pomocą nauczyciela;
- ma trudności z ustnym przekazaniem informacji, dysponuje bardzo ograniczonym zasobem słownictwa;
- ma trudności z poprawną wymową;
- czyta teksty z błędami i słabo je rozumie (ograniczony zakres słownictwa biernego);
- ma duże trudności z napisaniem spójnej pracy zawierającej pełne zdania, istotne informacje, o wymaganej długości i interpunkcji.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań przewidzianych na ocenę dopuszczającą (koniecznych, umożliwiających kontynuację nauki na wyższym poziomie kształcenia).

Poprawianie ocen niekorzystnych:

- uczeń ma prawo do poprawienia tylko oceny niedostatecznej z testu lub sprawdzianu (w formie wyznaczonej przez nauczyciela; poprawa oceny winna nastąpić w ciągu dwóch tygodni od daty oddania prac)
- uczeń może poprawić ocenę niedostateczną ze sprawdzianu lub testu tylko raz;
- w przypadku nieobecności na którejś z obowiązujących procedur oceniania, bez względu na jej przyczyny, uczeń ma obowiązek poddania się tej formie sprawdzania jego osiągnięć w trybie określonym przez nauczyciela;
- dwa razy w ciągu semestru uczeń może zgłosić brak przygotowania do zajęć- nieprzygotowanie należy zgłosić przed lekcją, każde kolejne nieprzygotowanie skutkuje oceną niedostateczną

PLAN WYNIKOWY NAUCZANIA JĘZYKA NIEMIECKIEGO
DLA KLASY CZWARTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Nazwy krajów niemieckojęzycznych Ważniejsze miasta w Austrii, Niemczech, Szwajcarii i Liechtensteinie Powitanie i pożegnanie Przedstawianie się Imiona niemieckie Liczebniki główne 1–12 Zdanie pytające Zaimki osobowe <i>ich</i> i <i>du</i> Koniugacja czasowników <i>wohnen, heißen, sein</i> w 1. i 2. osobie liczby pojedynczej	Uczeń: – wita się i żegna z koleżanką/kolegą i osobą dorosłą – przedstawia się – pyta o imię rozmówcy – podaje miejsce zamieszkania, nazwę kraju, z którego pochodzi, wiek oraz numer telefonu – pyta rozmówcę o miejsce zamieszkania, pochodzenie, wiek i numer telefonu – rozpoznaje liczebniki ze słuchu – potrafi policzyć do 12 – zna i stosuje zaimki osobowe <i>ich</i> i <i>du</i> – zna formę 1. i 2. osoby liczby pojedynczej czasowników <i>wohnen, heißen, sein</i> – śpiewa piosenkę – wyszukuje konkretnych informacji w krótkim	Uczeń: – nazywa kraje niemieckojęzyczne – nazywa ważniejsze miasta w krajach niemieckojęzycznych – odróżnia język niemiecki od innych języków europejskich – stosuje różne zwroty na powitanie i pożegnanie – zna imiona niemieckie – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy – posługuje się liczebnikami 1–12 – stosuje pytania z użyciem zaimków pytających <i>wer?, wie?, wo?</i> – używa poprawnie form 1. i 2. osoby liczby pojedynczej czasowników <i>wohnen, heißen, sein</i> – wymawia poprawnie dwugłoskę <i>ie</i> – pisze kartkę pocztową o sobie według podanego wzoru

	tekście – rozumie sens prostej sytuacji komunikacyjnej	
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Zajęcia w czasie wolnym Gry i zabawy Szyk wyrazów w zdaniu oznajmującym i pytającym Przeczenie <i>nein</i> i <i>nicht</i> Zaimki osobowe <i>er</i> i <i>się</i> Koniugacja czasowników regularnych w liczbie pojedynczej	Uczeń: – nazywa większość poznanych czynności, określających formy spędzania wolnego czasu – tworzy pytania przez inwersję – pyta koleżankę/kolegę o grę, zabawę lub czynność, którą chętnie się zajmuje – rozpoznaje ze słuchu nazwy większości czynności – odmienia poprawnie czasowniki regularne w liczbie pojedynczej – używa przeczenia <i>nein</i> i <i>nicht</i> – zaznacza nazwy czynności, które lubi i których nie lubi wykonywać w czasie wolnym – wyszukuje konkretnych informacji w krótkim tekście – śpiewa piosenkę	Uczeń: – samodzielnie przedstawia, jak spędza wolny czas – samodzielnie nazywa czynności, które chętnie lub niechętnie wykonuje w czasie wolnym – wyraża własne upodobania – stosuje poprawny szyk wyrazów w zdaniu oznajmującym i pytającym – wymawia poprawnie dwugłoskę <i>ei</i> – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Zawody Zaimek osobowy w liczbie mnogiej Koniugacja czasowników regularnych w liczbie pojedynczej i mnogiej Koniugacja czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej Zaimki dzierżawcze <i>mein, dein</i>	Uczeń: – wymienia członków swojej najbliższej rodziny – nazywa większość poznanych zawodów żeńskich i męskich – mówi, kim jest z zawodu – pyta koleżankę/kolegę o zawód, używając zwrotu: <i>Was bist du von Beruf?</i> – wypełnia formularz swoimi danymi – używa poprawnie zaimka dzierżawczego <i>mein, dein</i> – odmienia czasownik <i>sein</i> w liczbie pojedynczej – odmienia czasowniki regularne w liczbie pojedynczej i mnogiej – śpiewa piosenkę – rozumie sens prostej sytuacji komunikacyjnej	Uczeń: – przedstawia swoją najbliższą rodzinę, podając imię, stopień pokrewieństwa, zawód i zainteresowania – stosuje czasowniki regularne w odpowiedniej formie – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	

	podstawowe (P)	pełne (PP)
Zwierzęta domowe Kolory Rodzajnik nieokreślony i określony w mianowniku i w bierniku Przeczenie <i>kein/keine</i> w mianowniku i w bierniku Przymiotnik w funkcji Orzecznika Koniugacja czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – wymienia nazwy większości poznanych zwierząt domowych – określa kolory – zna rodzajniki określone i nieokreślone w mianowniku i rozumie ich znaczenie – używa przeczenia <i>kein/keine</i> w mianowniku – zna odmianę czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – zaznacza w formularzu informacje, które go dotyczą – rozumie sens piosenki – śpiewa piosenkę	Uczeń: – opowiada o swoim zwierzątku, podając jego imię, wiek, kolor, cechę – stosuje przymiotnik w roli orzecznika – używa rodzajnika nieokreślonego i określonego mianowniku i bierniku – większości poznanych rzeczowników – używa przeczenia <i>kein/keine</i> w mianowniku i w bierniku – używa form czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – opowiada o sobie, wykorzystując dane z formularza – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)

Nazwy mebli w pokoju Liczba mnoga rzeczowników Liczebniki główne 13–100 Koniugacja czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – zna nazwy większości mebli, znajdujących się w pokoju – stosuje przymiotnik w roli orzecznika – tworzy większość liczebników 13–100 – podaje wiek członków swojej rodziny – podaje nazwę i numer ulicy – zna odmianę czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – rozumie globalnie tekst piosenki – śpiewa piosenkę – rozumie sens prostej sytuacji komunikacyjnej	Uczeń: – opisuje swój wymarzony pokój – stosuje liczbę mnogą większości poznanych rzeczowników – posługuje się liczebnikami 1–100 – używa form czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – tworzy pytania ze słówkami pytającymi: <i>wie alt?, was?, wo?</i> – rozumie selektywnie krótkie ogłoszenie – wyraża zachwyt <i>Oh, wie schön!</i> – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)

Korespondencja Artykuły spożywcze Napoje Forma grzecznościowa <i>Się</i> Czasownik <i>möchten</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – pyta osobę dorosłą o nazwisko i adres – nazywa niektóre artykuły spożywcze i napoje – wyraża chęć zjedzenia czegoś, napicia się czegoś, posiadania czegoś – odmienia poprawnie czasownik <i>möchten</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – stosuje poprawny szyk w zdaniu oznajmującym – zna szyk zdania pytającego – śpiewa piosenkę	Uczeń: – przeprowadza wywiad z osobą dorosłą – proponuje koleżance/koledze coś do jedzenia lub picia – określa własne upodobania – wyraża żal <i>Tut mir leid</i> – używa form czasownika <i>möchten</i> – selektywnie rozumie krótki list – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy.
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Święta Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy Życzenia świąteczne Kolędy Zwyczaje	Uczeń: – składa życzenia świąteczne – rozumie ogólnie sens słów kolędy – śpiewa kolędę	Uczeń: – pisze życzenia świąteczne – zna symbole wielkanocne

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Rozwijanie poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe Kształtowanie prawidłowej wymowy	Uczeń: – rozumie treść scenariusza i potrafi przeczytać swoją rolę – zna swoją rolę na pamięć – wykonuje dowolny element dekoracji	Uczeń: – odgrywa swoją rolę

PLAN WYNIKOWY NAUCZANIA JĘZYKA NIEMIECKIEGO
DLA KLASY PIĄTEJ SZKOŁY PODSTAWOWEJ

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Zwierzęta domowe Kolory Rodzajnik nieokreślony i określony w mianowniku i w bierniku Przeczenie <i>kein/keine</i> w mianowniku i w bierniku Przymiotnik w funkcji Orzecznika Koniugacja czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – wymienia nazwy większości poznanych zwierząt domowych – określa kolory – zna rodzajniki określone i nieokreślone w mianowniku i rozumie ich znaczenie – używa przeczenia <i>kein/keine</i> w mianowniku – zna odmianę czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – zaznacza w formularzu informacje, które go dotyczą – rozumie sens piosenki – śpiewa piosenkę	Uczeń: – opowiada o swoim zwierzątku, podając jego imię, wiek, kolor, cechę – stosuje przymiotnik w roli orzecznika – używa rodzajnika nieokreślonego i określonego mianowniku i bierniku – używa przeczenia większości poznanych rzeczowników – używa przeczenia <i>kein/keine</i> w mianowniku i w bierniku – używa form czasownika <i>haben</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – opowiada o sobie, wykorzystując dane z formularza – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Nazwy mebli w pokoju Liczba mnoga rzeczowników Liczebniki główne 13–100 Koniugacja czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – zna nazwy większości mebli, znajdujących się w pokoju – stosuje przymiotnik w roli orzecznika – tworzy większość liczebników 13–100 – podaje wiek członków swojej rodziny – podaje nazwę i numer ulicy – zna odmianę czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – rozumie globalnie tekst piosenki – śpiewa piosenkę – rozumie sens prostej sytuacji komunikacyjnej	Uczeń: – opisuje swój wymarzony pokój – stosuje liczbę mnogą większości poznanych rzeczowników – posługuje się liczebnikami 1–100 – używa form czasownika <i>sein</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – tworzy pytania ze słówkami pytającymi: <i>wie alt?, was?, wo?</i> – rozumie selektywnie krótkie ogłoszenie – wyraża zachwyt <i>Oh, wie schön!</i> – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)

Korespondencja Artykuły spożywcze Napoje Forma grzecznościowa <i>Się</i> Czasownik <i>möchten</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej	Uczeń: – pyta osobę dorosłą o nazwisko i adres – nazywa niektóre artykuły spożywcze i napoje – wyraża chęć zjedzenia czegoś, napicia się czegoś, posiadania czegoś – odmienia poprawnie czasownik <i>möchten</i> w liczbie pojedynczej i mnogiej – stosuje poprawny szyk w zdaniu oznajmującym – zna szyk zdania pytającego – śpiewa piosenkę	Uczeń: – przeprowadza wywiad z osobą dorosłą – proponuje koleżance/koledze coś do jedzenia lub picia – określa własne upodobania – wyraża żal <i>Tut mir leid</i> – używa form czasownika <i>möchten</i> – selektywnie rozumie krótki list – śpiewa piosenkę, poprawnie wymawiając poszczególne wyrazy.
Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Święta Bożego Narodzenia i Wielkiej Nocy Życzenia świąteczne Kolędy Zwyczaje	Uczeń: – składa życzenia świąteczne – rozumie ogólnie sens słów kolędy – śpiewa kolędę	Uczeń: – pisze życzenia świąteczne – zna symbole wielkanocne –

Dział/Treści programowe	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	pełne (PP)
Rozwijanie poczucia własnej wartości oraz wiary we własne możliwości językowe Kształtowanie prawidłowej wymowy	Uczeń: – rozumie treść scenariusza i potrafi przeczytać swoją rolę – zna swoją rolę na pamięć – wykonuje dowolny element dekoracji	Uczeń: – odgrywa swoją rolę

Plan wynikowy dla klasy 6 Szkoły Podstawowej

	Wymagania podstawowe	Wymagania ponadpodstawowe
Rozdział 1	• podaje czas • pyta o godzinę • na podstawie wysłuchanych dialogów poprawnie przyporządkowuje informacje o godzinach • zna nazwy por dnia • zna nazwy podstawowych codziennych czynności • na podstawie notatek w kalendarzu prezentuje, co dana osoba robi w konkretnym dniu • na bazie podanego słownictwa opowiada, co robi o danej porze dnia • przygotowuje proste pytania do koleżanki / kolegi • na podstawie przeprowadzonego wywiadu krótko przedstawia w formie pisemnej plan dnia koleżanki / kolegi • przygotowuje w grupie zdania opisujące codzienne czynności • na podstawie przykładu, używając zwrotów: <i>gern, lieber</i> i <i>am liebsten</i>, krótko pisze, co najbardziej lubi robić w weekend • tworzy krótką wypowiedź pisemną o tym, jak zazwyczaj spędza weekend • poprawnie dobiera do prezentowanych zdań pytania: <i>wann, wie lange, wie viel Uhr, um wie viel Uhr</i> • poprawnie odmienia przez osoby czasowniki <i>essen, helfen, lesen</i> i <i>sehen</i> • używa <i>ich</i> w zdaniach	• sprawnie podaje czas zegarowy • z wprawą posługuje się wyrazami <i>Uhr</i> i <i>Stunde</i> • szeroko prezentuje przebieg swojego dnia codziennego • opracowuje szczegółowe pytania do koleżanki / kolegi • na podstawie przeprowadzonego wywiadu sporządza pisemnie rozbudowany plan dnia koleżanki / kolegi • pisze list lub e-mail do swojej koleżanki / swojego kolegi z Niemiec • używając zwrotów: <i>gern, lieber</i> i <i>am liebsten</i>, formułuje obszerną wypowiedź pisemną o tym, jak najbardziej lubi spędzać wolne dni • ćwiczy w parach dialogi dotyczące spędzania weekendu, rozbudowując je o własne przykłady • w wypowiedziach ustnych i pisemnych sprawnie używa pytań: <i>wann, wie lange, wie viel Uhr, um wie viel Uhr</i> • tworzy rozbudowaną wypowiedź ustną o tym, jak sam najczęściej spędza wakacje • z wprawą używa spójnika <i>denn</i>, zaimków <i>man</i> i <i>es</i> oraz rzeczowników w bierniku • swobodnie posługuje się prawidłowo odmienionymi czasownikami <i>fahren</i>,

	• zna zasady odmiany zaimków dzierżawczych i przeczenia <i>kein</i> w mianowniku i bierniku oraz prawidłowo je stosuje • poprawnie dobiera do prezentowanych zdań pytania <i>wo</i> i <i>wohin</i> • prawidłowo buduje zdania pojedyncze z okolicznikiem czasu lub / i miejsca • prawidłowo formułuje pytania do wyrońnionych części zdania • swobodnie operuje poznanymi czasownikami rozdzielnie zPońnymi • w wypowiedziach ustnych i pisemnych sprawnie używa prawidłowo odmienionych czasowników: <i>essen, helfen, lesen</i> i <i>sehen</i> • w wypowiedziach ustnych i pisemnych sprawnie buduje zdania pojedyncze z okolicznikiem czasu lub / i	<i>laufen</i> i <i>schlafen</i> oraz czasownikiem <i>mochte...</i>
Rozdział 2	• zna podstawowe zwroty i wyrażenia pozwalające opisywać pogodę • zna nazwy por roku i miesięcy • na podstawie przeczytanych wypowiedzi o ulubionej porze roku poprawnie odpowiada na pytania • krótko opowiada o swojej ulubionej porze roku i uzasadnia swoją wypowiedź • składa krótkie życzenia z okazji urodzin • poprawnie uzupełnia kartkę urodzinową • na podstawie wysłuchanego tekstu uzupełnia treść zaproszenia • zna podstawowe słowa i zwroty związane z zimą • na bazie zaprezentowanego dialogu	swobodnie operuje bogatym słownictwem, opisując, jaka jest pogoda • na bazie gotowego dialogu tworzy podobne, rozbudowując je o własne propozycje • prawidłowo tłumaczy na język niemiecki wszystkie podane w ćwiczeniu zdania dotyczące pogody • opowiada o swojej ulubionej porze roku, • swobodnie używa w wypowiedziach ustnych i pisemnych bogatego słownictwa związanego z urodzinami na prezenty urodzinowe • sprawnie operuje bogatym słownictwem związanym z zimą • sprawnie operuje bogatym słownictwem

	o ulubionych zajęciach zimowych ćwiczy w parach podobne, wykorzystując podane słownictwo • na podstawie wysłuchanego tekstu zaznacza odpowiednie zajęcia zimowe • zna podstawowe słowa i zwroty związane z latem • krótko opowiada, jak sam najczęściej spędza wakacje • poprawnie dzieli podane przymiotniki na pozytywne i negatywne • na podstawie usłyszanej prognozy pogody prawidłowo zaznacza zdania prawdziwe i fałszywe • poprawnie odpowiada na pytania, używając spójnika <i>denn</i> i podanych argumentów • poprawnie odmienia przez osoby czasowniki <i>fahren, laufen i schlafen</i> i używa ich w zdaniach	związanym z latem prezentując bogate słownictwo, prowadzi dialogi o tym, co się robi w poszczególnych miejscach • tworzy rozbudowaną wypowiedź ustną o tym, jak sam najczęściej spędza wakacje • z wprawą używa spójnika <i>denn</i>, zaimków <i>man</i> i <i>es</i> oraz rzeczowników w bierniku • swobodnie posługuje się prawidłowo odmienionymi czasownikami <i>fahren, laufen i schlafen</i>
Rozdział 3	• zna i stosuje nazwy produktów spożywczych podawanych zazwyczaj na śniadanie • zna i stosuje słownictwo dotyczące śniadania • zna tradycyjne potrawy Niemiec, Austrii i Szwajcarii • zna i stosuje słownictwo dotyczące posiłków zaproszonych na obiad • krótko opisuje swoje posiłki oraz lubiane i nie lubiane potrawy • zna i stosuje nazwy sztućców, naczyń oraz opakowań artykułów spożywczych	• swobodnie posługuje się w wypowiedziach ustnych i pisemnych poznanym słownictwem dotyczącym artykułów spożywczych • opowiada, co jada na • prowadzi dialogi na temat jedzenia, prosi o jedzenie i picie, proponuje innym coś do jedzenia i picia • szczegółowo opisuje swoje posiłki, ulubioną potrawę oraz dania, których nie lubi, wraz z uzasadnieniem • w wypowiedziach ustnych i pisemnych sprawnie operuje odmienionymi formami czasowników zwrotnych <i>sich fühlen, sich</i>

	• potrafi prawidłowo podać i zrozumieć cenę produktu • poprawnie uzupełnia dialogi w sklepie spożywczym • zna i stosuje słownictwo umożliwiające złożenia zamówienia w kawiarni i restauracji oraz niemieckie nazwy lokali, takich jak restauracja, kawiarnia, pizzeria, lodziarnia, cukiernia • zna i stosuje przymiotniki i przysłówki opisujące produkty spożywcze i smaki • poprawnie odmienia i stosuje czasowniki zwrotne <i>sich fuehlen, sich wundern, sich freuen</i> • zna i stosuje zaimki osobowe w bierniku • zna i stosuje zwrot <i>es gibt</i> • zna i stosuje określenie <i>kein/e/en ... mehr</i> • poprawnie tworzy formy trybu rozkazującego dla 2. osoby liczby pojedynczej i mnogiej oraz 3. osoby liczby mnogiej • poprawnie odmienia i stosuje czasowniki <i>essen i nehmen</i>	<i>wundern, sich freuen</i> oraz poznanymi rzeczownikami złożonymi • bezbłędnie stosuje rodzajniki i formy liczby mnogiej poznanych rzeczowników • poprawnie wymawia tzw. <i>r</i> zwokalizowane • umiejętnie wykorzystuje zwrot <i>es gibt</i> oraz czasowniki <i>essen i nehmen</i> w wypowiedziach ustnych i pisemnych • poprawnie tworzy formy trybu rozkazującego dla 2. osoby liczby pojedynczej i mnogiej oraz 3. osoby liczby mnogiej
Frohes Fest	• zna wywodzący się z Niemiec zwyczaj dekorowania choinki • zna niemieckie tradycje i zwyczaje związane ze świętami Bożego Narodzenia • wie, jak świętuje się Wielkanoc w Niemczech, oraz zna niemieckie i polskie tradycje wielkanocne	• opowiada w języku polskim o wywodzącym się z Niemiec zwyczaju dekorowania choinki bożonarodzeniowej oraz historii tej tradycji • swobodnie posługuje się wyrazami dotyczącymi Świąt Wielkanocy

Plan wynikowy dla klasy 7 Szkoły Podstawowej

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Rozdział 1 <i>Deutsch ist mein neues Hobby</i>	– zna alfabet, – zgłasza swoją obecność lekcji, – zna liczby od 0 do 20, – potrafi przyporządkować poznane zwroty do obrazków, – potrafi podać swój wiek i zapytać o wiek, – potrafi poinformować o nieobecności kolegi lub koleżanki na lekcji, – podaje podstawowe informacje o sobie, – potrafi zapytać o podstawowe informacje, – zna i zapisuje liczebniki do 100, – zna potoczne i formalne pozdrowienia, – rozróżnia formy pozdrowienia specyficzne dla różnych pór dnia, – potrafi przywitać się i pożegnać się, – rozróżnia formy powitania w krajach niemieckojęzycznych, – potrafi wypełnić formularz, – zna i stosuje zaimki osobowe: <i>ich, du, er, sie, es</i>, – zna i stosuje zaimki pytajne: <i>was, wer, wie, wo, woher</i>, – odmienia czasowniki regularne w lp, – odmienia czasownik <i>sein</i> w lp i lm.	– poprawnie zapisuje alfabet, – poprawnie zapisuje poznane słowa, – zna i stosuje w mowie i piśmie oficjalne i potoczne formy pozdrowień, – poprawnie układa zdania oznajmujące i pytające, stosując zaimki pytajne: <i>was, wer, wo, woher, wie</i>, – klasyfikuje długie i krótkie samogłoski i poprawnie wymawia wyrazy, w których one występują, – samodzielnie tworzy dialogi, – swobodnie mówi o sobie i swoich zainteresowaniach, – na podstawie usłyszanego lub przeczytanego tekstu opowiada o osobach.

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Rozdział 2 <i>Schule ist cool!</i>	– zna i poprawnie wymawia nazwy przedmiotów szkolnych, – zna, poprawnie wymawia i zapisuje dni tygodnia, – podaje plan lekcji z uwzględnieniem dni tygodnia, – opowiada i pisze o swoim planie lekcji, stosując proste zdania, – zna nazwy ocen i potrafi poinformować o ocenie otrzymanej w szkole, – wyraża swoją opinię (aprobata i dezaprobata), – potrafi podać nazwy przyborów szkolnych z rodzajnikiem określonym i nieokreślonym, – zna reguły użycia rodzajnika określonego, nieokreślonego i przeczenia <i>kein</i>, – zna odmianę czasowników <i>finden, haben, sein</i> i <i>mögen</i> w I i II.	– zna, poprawnie wymawia i zapisuje nazwy przedmiotów szkolnych, – na bazie poznanego słownictwa układa dialogi, – na bazie podanego słownictwa układa zdania oznajmujące i pytające, – stosuje w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych rodzajnik określony, nieokreślony oraz przeczenie <i>kein</i> w mianowniku, – uzyskuje od rozmówcy informacje o planie lekcji, – swobodnie wyraża swoją opinię o przedmiotach szkolnych, – selekcionuje informacje w tekście czytany, – poprawnie wymawia i artykułuje poznane na lekcji wyrazy zawierające długie i krótkie samogłoski.

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Rozdział 3 <i>Familie, Freunde und Haustiere</i>	– zna słownictwo dotyczące zainteresowań, – stosuje w prostych wypowiedziach czasownik modalny <i>mögen</i>, – zna odmianę czasowników: <i>essen, fahren, lesen i tanzen</i> w lp, – potrafi powiedzieć, czym się interesuje i co lubi robić, – nazywa członków najbliższej rodziny, – zna zaimki dzierżawcze w lp, – rozumie globalnie tekst słuchany zawierający poznane słownictwo o rodzinie, – uzupełnia tabelkę zwrotami dotyczącymi rodziny zawartymi w tekście czytany, – potrafi przedstawić siebie i swoją rodzinę, odmienia czasownik <i>haben</i>, – stosuje poprawnie w zdaniu czasownik <i>haben</i>, – zna formy czasowników <i>sehen</i> i <i>sprechen</i> w lp, – opisuje osobę na podstawie podanych punktów lub obrazków, stosując poznane zwroty, – zna nazwy podstawowych kolorów i potrafi je napisać, – zna nazwy wybranych zwierząt, – potrafi za pomocą prostych zwrotów opisać wygląd zwierząt, – odmienia czasowniki <i>schlafen</i> i <i>laufen</i> w lp, – potrafi tworzyć zdania przeczące z <i>kein, nein i nicht</i>.	– opowiada o członkach swojej rodziny, – uzyskuje informacje o członkach rodziny swojego rozmówcy: o ich imionach, wieku, zawodzie, miejscu zamieszkania, charakterze i zainteresowaniach, – opisuje relacje rodzinne, – zna i stosuje 1m nazw członków rodziny, – w wypowiedziach ustnych i pisemnych poprawnie stosuje czasowniki nieregularne, – potrafi obszernie opowiadać o sobie, swoim wyglądzie i zainteresowaniach, – opowiada o swoich zwierzętach, opisuje ich wygląd i cechy charakteru, – poprawnie artykułuje długie i krótkie samogłoski oraz stosuje odpowiednią intonację zdaniową, – dobrze rozumie globalnie tekst słuchany i czytany, – selekcjonuje informacje zawarte w tekście, stosując je w wypowiedziach ustnych i pisemnych, – w opisach używa nazw kolorów, – samodzielnie tworzy zdania z przeczeniem: <i>kein, nicht i nein</i>, – w wypowiedziach pisemnych i ustnych poprawnie stosuje odmienione czasowniki, – w wypowiedziach pisemnych i ustnych poprawnie stosuje biernik.

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Rozdział 4 <i>Alltag und Freizeit</i>	– potrafi zapytać o godzinę, – podaje czas zegarowy w formie potocznej i oficjalnej, – wyszukuje informacje w wysłuchanym dialogu i stosuje je w dialogach i ćwiczeniach, – zna słownictwo określające pory dnia, – potrafi podać, ile godzin trwa dzień, ile dni tygodnia, ile miesięcy rok, zna pojęcie „rok przestępny”, – zna podstawowe zwroty opisujące przebieg dnia z uwzględnieniem godzin, – zna zasady użycia czasowników rozdzielnie złożonych, – stosuje słownictwo poznane w rozdziale i opowiada, dokąd chodzi po szkole (z pomocą prostych konstrukcji zdaniowych), – zna regułę tworzenia rzeczowników złożonych, – z podanych wyrazów tworzy rzeczowniki złożone wcześniej mu znane, – zna i stosuje czasowniki modalne <i>müssen</i> i <i>können</i>, – zna i stosuje w prostych zdaniach przyimki: <i>an</i>, <i>um</i>, <i>von</i>, <i>bis</i> i <i>zu</i>.	– pyta rozmówcę o godzinę, – podaje godzinę, – opisuje przebieg swojego dnia powszedniego, podając godziny, – opisuje przebieg dnia, uzupełniając go informacjami o sposobie spędzania czasu wolnego, – samodzielnie prowadzi dialogi na temat spędzania czasu wolnego, ustala terminy i miejsca, – w wypowiedziach stosuje czasowniki rozdzielnie złożone, – podaje nazwy miejsc, do których się udaje, stosując zwroty z przyimkami, – tworzy rzeczowniki złożone z nowych, nieznanych wyrazów, – mówi o swoich obowiązkach, stosując w konstrukcjach zdaniowych czasowniki modalne <i>müssen</i> i <i>können</i>, – zna i stosuje w samodzielnie tworzonych zdaniach przyimki: <i>an</i>, <i>um</i>, <i>von</i>, <i>bis</i> i <i>zu</i>.

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:
Rozdział 5 <i>Guten Appetit!</i>	– zna nazwy miar i opakowań żywności, – potrafi zapytać o cenę i ją podać, – na podstawie przeczytanego tekstu układa listę zakupów, – poprawnie uzupełnia luki w tekście lub tabelę brakującymi zwrotami usłyszanymi lub zaczerpniętymi z tekstu, – zna istosuje w zdaniach zaimki osobowe w bierniku w lp i lm, – zna nazwy podstawowych produktów żywnościowych, – zna nazwy posiłków, – potrafi podać nazwę ulubionych potraw i napojów, – potrafi podać nazwy potraw jedzonych na śniadanie, na obiad i na kolację w formie pisemnej i ustnej, – opisuje smak różnych potraw, wykorzystując poznane przymiot- niki, – uzasadnia w krótkich, prostych zdaniach, dlaczego coś lubi bądź czegoś nie lubi, używając przeczeń <i>kein</i> i <i>nicht</i>, – stosuje przeczenie <i>kein</i> w bierniku, – potrafi złożyć zamówienie w barze szybkiej obsługi.	– potrafi poprawnie dopasować nazwę miary lub opakowania do artykułów spożywczych, – potrafi prowadzić rozmowy w sklepie, pytając o ceny, – swobodnie odpowiada na pytania, korzystając z informacji z tekstu w formie pisemnej i ustnej, – mówi, co chce kupić, – poprawnie artykułuje poznane na lekcji wyrazy zawierające głoski: <i>i</i>, <i>ih</i> i <i>ie</i>, – przyporządkowuje poznane produkty żywnościowe oraz potrawy do poszczególnych posiłków, – potrafi powiedzieć, które potrawy lubi, a których nie lubi jadać na śniadanie, obiad i kolację, – na podstawie wysłuchanego tekstu umie powiedzieć, co jedzą i piją inni, – ustala codzienne menu, – opisuje smak potraw, – swobodnie składa zamówienie, – przyjmuje zamówienia, odgry- wając rolę sprzedawcy w barze szybkiej obsługi, – stosuje zdania ze spójnikami: <i>aber</i>, <i>denn</i>, <i>oder</i> i <i>und</i>, – potrafi artykułować krótkie i długie samogłoski.

Treści nauczania / temat rozdziału	Wymagania edukacyjne	
	podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
	Uczeń:	Uczeń:

Rozdział 6 <i>Kalender, Wetter und Ferien</i>	– zna nazwy miesięcy i pór roku, – opisuje krótko pogodę, – pyta o datę urodzin i udziela informacji na ten temat, – podaje datę urodzin, używając liczebników porządkowych, – rozróżnia zapis daty i liczby, – podaje terminy ważniejszych świąt i wydarzeń w roku, – zna nazwy środków transportu, – mówi, czym dojeżdża do szkoły, a czym wybiera się na wakacje, – zna wybrane nazwy miejsc wypoczynku, – potrafi krótko powiedzieć, dokąd jedzie na wakacje, kiedy i czym, – zna podstawowe słownictwo dotyczące form spędzania czasu wolnego, – odpowiada na pytanie <i>wohin</i>, stosując przyimki: <i>an</i>, <i>auf</i> i <i>in</i>, – zna i stosuje w krótkich wypowiedziach przyimki <i>nach</i> i <i>zu</i>, – zna odmianę czasowników zwrotnych: <i>sich treffen</i>, <i>sich sonnen</i>, <i>sich langweilen</i> i <i>sich freuen</i>, – potrafi opisać obrazki zawierające informacje dotyczące możliwości spędzania czasu wolnego.	– samodzielnie tworzy wypowiedzi z zastosowaniem poznanego słownictwa – opisuje pogodę, używając w zdaniu zwrotów opisujących zjawiska atmosferyczne, – podaje daty, używając poprawnych form liczebników porządkowych, – podaje swoją datę urodzin i daty urodzin innych osób, – zna nazwy świąt i wydarzeń w roku w Polsce i Niemczech, – opisuje różne miejsca wypoczynku, – opowiada, dokąd, czym i kiedy jedzie na wakacje, dlaczego, jaka jest tam pogoda i co się tam robi, – stosuje poprawnie w wypowiedziach przyimki <i>an</i>, <i>auf</i>, <i>in</i>, <i>nach</i> i <i>zu</i>, – stosuje w zdaniach poprawne formy czasowników zwrotnych, – mówi o swoich zajęciach w czasie wolnym oraz o zajęciach innych osób, – artykułuje poprawnie wyrazy poznane na lekcji, m.in. w których występują głoski: <i>t</i>, <i>tt</i> i <i>th</i>.
---	--	---

PLAN WYNIKOWY DO PODRĘCZNIKA DLA KLASY 8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

MEINE DEUSCHTOUR klasa 8, podstawa programowa II.2.

Wymagania edukacyjne:

- podstawowe (P) – ocena dostateczna lub dopuszczająca,
- ponadpodstawowe (PP) – ocena bardzo dobra lub dobra.

Wymagania edukacyjne	
podstawowe (P)	ponadpodstawowe (PP)
Uczeń	Uczeń
• zna nazwy członków rodziny • wymienia dni tygodnia oraz pory dnia • nazywa przedmioty i przybory szkolne • nazywa miejsca w mieście • wymienia artykuły spożywcze • zna nazwy lokali gastronomicznych • nazywa dyscypliny i wybrane sprzęty sportowe • wymienia miesiące i pory roku • nazywa zjawiska atmosferyczne • nazywa kolory • wymienia elementy krajobrazu • zna nazwy zwierząt domowych oraz zwierząt żyjących w zoo • zna liczebniki główne i porządkowe • zna zasady podawania godzin	• podaje stopień pokrewieństwa • stosuje w wypowiedziach nazwy dni tygodnia oraz pór dnia • stosuje w wypowiedziach nazwy przedmiotów i przyborów szkolnych • stosuje w wypowiedziach nazwy lokali gastronomicznych • stosuje w wypowiedziach nazwy dyscyplin i wybranych sprzętów sportowych • stosuje w wypowiedziach nazwy miesięcy i pór roku • opisuje zjawiska atmosferyczne • stosuje w wypowiedziach nazwy kolorów • opisuje krajobraz • stosuje w wypowiedziach nazwy zwierząt domowych oraz zwierząt żyjących w zoo • stosuje w zdaniach liczebniki główne i porządkowe • podaje czas zegarowy oficjalnie oraz potocznie • wymienia atrakcje turystyczne krajów niemieckiego obszaru językowego • zna odmianę czasowników regularnych i nieregularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej i stosuje odpowiednie formy czasowników w zdaniach • tworzy zdania z czasownikami rozdzielnie złożonymi w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej • stosuje w zdaniach czasowniki modalne

• zna atrakcje turystyczne krajów niemieckiego obszaru językowego • zna zasady odmiany czasowników regularnych i nieregularnych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej • zna zasady odmiany czasowników rozdzielnie złożonych w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej • zna zasady odmiany czasowników modalnych • zna zasady tworzenia zdań w trybie rozkazującym • zna zasady odmiany przeczenia <i>kein/keine</i>, rodzajników nieokreślonych oraz określonych w mianowniku oraz w bierniku • zna zaimki dzierżawcze • zna zasady stopniowania przymiotników i przysłówków • zna odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej • zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku prostego • zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku przestawnego • zna czasowniki zwrotne i stosuje ich odpowiednie formy w zdaniach • zna zasady odmiany zaimków zwrotnych	• tworzy zdania w trybie rozkazującym • stosuje w zdaniach przeczenia <i>kein/keine</i>, rodzajniki nieokreślone oraz określone w mianowniku oraz w bierniku • stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze • stosuje w zdaniach przymiotniki i przysłówki w stopniu równym wyższym i najwyższym • stosuje w wypowiedziach odmianę czasownika <i>werden</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej • tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku prostego • tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku przestawnego • tworzy zdania z czasownikami zwrotnymi • odmienia zaimki zwrotne i stosuje ich odpowiednie formy w zdaniach
• nazywa części ciała i krótko je opisuje • zna słownictwo typowe dla opisywania swoich dolegliwości • informuje o dolegliwościach innych • zna wyrażenia niezbędne do udzielania porad	• nazywa i opisuje części ciała • opisuje swoje dolegliwości • informuje o dolegliwościach innych • udziela porad • stosuje w wypowiedziach nazwy lekarstw

• nazywa wybrane lekarstwa • wie, jak wygląda szpital dla słoń • zna nazwy instytucji medycznych oraz personelu medycznego • wie, jak funkcjonuje szpital w pociągu lekarskim w Argentynie • zna wybrane formy czasownika <i>wehtun</i> • zna zasady odmiany rodzajników określonych oraz nieokreślonych w celowniku • zna zasady odmiany zaimków dzierżawczych w celowniku • zna zasady odmiany zaimków osobowych w celowniku • zna zasady odmiany zaimków osobowych w bierniku	• opowiada o szpitalu dla słoń • nazywa instytucje medyczne oraz personel medyczny • opowiada o szpitalu w pociągu lekarskim w Argentynie • stosuje w wypowiedziach czasownik rozdzielnie złożony <i>wehtun</i> • stosuje w zdaniach rodzajniki określone oraz nieokreślone w celowniku • stosuje w zdaniach zaimki dzierżawcze w celowniku • stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w celowniku • stosuje w zdaniach odmianę zaimków osobowych w bierniku
• zna nazwy pomieszczeń domowych i czynności w nich wykonywanych • zna nazwy mebli i wybranych sprzętów • zna zwroty niezbędne do opisywania wyposażenia pomieszczeń domowych • zna zwroty niezbędne do opisywania położenia rzeczy • opisuje krótko pokój • zna zwroty niezbędne do opisywania przemieszczania rzeczy • zna typy domów w Niemczech • informuje o swoim miejscu zamieszkania • wie, w jakich domach mieszkają znane osoby z niemieckiego obszaru językowego • zna zasady określania przynależności osób i rzeczy • podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć • wymienia przymyki występujące z celownikiem lub biernikiem	• nazywa pomieszczenia domowe i czynności w nich wykonywane • stosuje w wypowiedziach nazwy mebli i wybranych sprzętów • opisuje wyposażenie pomieszczeń domowych • opisuje położenie rzeczy • opisuje pokój • opisuje przemieszczanie rzeczy • nazywa typy domów w Niemczech • informuje o swoim miejscu zamieszkania • opowiada o domach znanych osób z krajów niemieckiego obszaru językowego • określa przynależność osób i rzeczy • podaje nazwiska niemieckich wynalazców i odkrywców oraz nazwy wynalazków i odkryć • wymienia przymyki występujące z celownikiem lub biernikiem • stosuje w wypowiedziach przymyki z celownikiem lub biernikiem • tworzy pytania ze słówkami pytającymi <i>wo</i> i <i>wohin</i> • stosuje w zdaniach odmianę rzeczowników w dopełniaczu • określa rok

• zna zasady stosowania przyimków z celownikiem lub biernikiem w zdaniach • zna zasady tworzenia pytań ze słówkami pytającymi <i>wo</i> i <i>wohin</i> • zna zasady odmiany rzeczowników w dopełniaczu • zna zasady określania roku	
• zna nazwy świąt i uroczystości • wie, kiedy obchodzi się wybrane święta i uroczystości • wymienia święta i uroczystości obchodzone w Niemczech • zna słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego • nazywa obowiązki domowe • zna wyrażenia niezbędne do redagowania zaproszenia na przyjęcie urodzinowe • nazywa typowe prezenty • informuje, co komu daje w prezencie • wie, jakie są najpopularniejsze prezenty bożonarodzeniowe w Niemczech • zna formy składania życzeń z różnych okazji • zna nazwy symboli świątecznych • wymienia zwyczaje bożonarodzeniowe w Niemczech • zna najważniejsze informacje o Kolonii • wie, jak wygląda karnawał w Kolonii • wie, na czym polega wymiana uczniowska • informuje o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej	• nazywa święta i uroczystości oraz podaje ich daty nazywa święta i uroczystości obchodzone w Niemczech • stosuje w wypowiedziach słownictwo typowe dla przyjęcia urodzinowego • opisuje przyjęcie urodzinowe • opowiada o swoich obowiązkach domowych • redaguje zaproszenie na przyjęcie urodzinowe • stosuje w wypowiedziach nazwy typowych prezentów • mówi, co komu daje w prezencie • informuje o najpopularniejszych prezentach bożonarodzeniowych w Niemczech • potrafi złożyć życzenia z różnych okazji • wymienia symbole świąteczne • opowiada o zwyczajach bożonarodzeniowych w Niemczech • wymienia najważniejsze informacje o Kolonii • opowiada o karnawale w Kolonii • opowiada o wymianie uczniowskiej • opowiada o swoim rozkładzie dnia podczas wymiany uczniowskiej • zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) i stosuje go w wypowiedziach

• zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) • zna zasady tworzenia imiesłowu czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych i nieregularnych • zna zasady tworzenia czasu przeszłego (<i>Perfekt</i>) z czasownikiem posiłkowym <i>sein</i> • zna zasady tworzenia zdań pytających i oznajmujących w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>)	• tworzy imiesłów czasu przeszłego (<i>Partizip Perfekt</i>) czasowników regularnych i nieregularnych • tworzy czas przeszły (<i>Perfekt</i>) z czasownikiem posiłkowym <i>sein</i> • tworzy wypowiedzi w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>) • odpowiada na pytania w czasie przeszłym (<i>Perfekt</i>)
• zna nazwy budynków, instytucji oraz miejsc w mieście i czynności w nich wykonywanych • nazywa środki transportu • zna środki transportu w Hamburgu • nazywa środki transportu w swoim miejscu zamieszkania • opisuje zdjęcie • zna wyrażenia niezbędne do opisu drogi ze szkoły nastolatków • wie, jak zapytać o drogę w mieście • zna wyrażenia niezbędne do informowania, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście • wie, jak wygląda życie nastolatka na wsi • informuje o swoim miejscu zamieszkania • zna nazwy środków transportu do szkół dzieci w Niemczech • wie, jak wygląda droga do szkoły dzieci w Niemczech • zna atrakcje Frankfurtu nad Menem • wie, jak kupić bilet na dworcu kolejowym • zna wyrażenia niezbędne do uzyskiwania informacji na temat odlotu samolotu • zna zwroty grzecznościowe • wymienia przyimki występujące z celownikiem • wymienia przyimki występujące z biernikiem • zna zasady tworzenia pytań do wyrażen przyimkowych	• nazywa budynki, instytucje oraz miejsca w mieście i czynności w nich wykonywane • stosuje w wypowiedziach nazwy środków transportu • informuje, jakimi środkami transportu można się poruszać w Hamburgu • informuje, jakimi środkami transportu porusza się w swoim miejscu zamieszkania • opisuje zdjęcie • opisuje drogę ze szkoły nastolatków • pyta o drogę w mieście • informuje, jak dotrzeć do wybranego miejsca w mieście • opowiada o życiu nastolatka na wsi • opowiada o swoim miejscu zamieszkania • nazywa środki transportu do szkół dzieci w Niemczech • opowiada o drodze do szkoły dzieci w Niemczech • wymienia atrakcje Frankfurtu nad Menem • potrafi kupić bilet na dworcu kolejowym • umie uzyskiwać informacje na temat odlotu samolotu • stosuje w wypowiedziach zwroty grzecznościowe • wymienia przyimki z celownikiem • wymienia przyimki z biernikiem • stosuje w wypowiedziach przyimki z celownikiem • stosuje w wypowiedziach przyimki z biernikiem • tworzy pytania do wyrażen przyimkowych
• zna nazwy części garderoby i wybranych akcesoriów • zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat	• nazywa części garderoby i wybranych akcesoriów

garderoby - wymienia problemy nastolatków - zna słownictwo związane z kupowaniem odzieży - zna słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat kupowania odzieży - pyta o rozmiar, kolor i cenę ubrań - zna nazwy symboli wielkanocnych - wymienia zwyczaje wielkanocne w Niemczech - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - wie, jakie są możliwości robienia zakupów w Berlinie - zna słownictwo związane z pokazem mody - zna osobistości niemieckiego świata mody - zna słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania - zna zasady odmiany przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - zna zasady odmiany przymiotników, gdy rzeczownik występuje bez rodzajnika - zna zasady stosowania w wypowiedziach zaimków wskazujących i pytających - zna zasady tworzenia zdań złożonych ze spójnikami wymagającymi szyku końcowego - zna rekcję wybranych czasowników - zna zasady tworzenia pytań do rekcji czasowników - zna zasady odmiany czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>)	- wyraża opinię na temat garderoby - opowiada o problemach nastolatków - stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z kupowaniem odzieży - wyraża zdanie na temat kupowania odzieży - stosuje w wypowiedziach pytania o rozmiar, kolor i cenę ubrań - nazywa symbole wielkanocne - opowiada o zwyczajach wielkanocnych w Niemczech - nazywa wybrane działy w centrum handlowym - opowiada o możliwościach robienia zakupów w Berlinie - stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z pokazem mody - wymienia osobistości niemieckiego świata mody - stosuje w wypowiedziach słownictwo niezbędne do wyrażania zdania na temat mody oraz kupowania odzieży - stosuje w wypowiedziach odmianę przymiotników po rodzajniku określonym, nieokreślonym, po zaimkach dzierżawczych oraz po przeczeniu <i>kein/keine</i> - stosuje w wypowiedziach odmianę przymiotników, gdy rzeczownik występuje bez rodzajnika - stosuje w wypowiedziach zaimki wskazujące i pytające - tworzy zdania złożone ze spójnikami wymagającymi szyku końcowego - stosuje w wypowiedziach rekcję wybranych czasowników - tworzy pytania do rekcji czasowników - zna odmianę czasownika <i>wissen</i> w czasie teraźniejszym (<i>Präsens</i>) w liczbie pojedynczej i mnogiej i stosuje odpowiednie formy czasownika w zdaniach
- zna słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - wymienia swoje zainteresowania z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek - zna nazwy gatunków filmowych	- stosuje w wypowiedziach słownictwo związane z wybranymi dziedzinami kultury - opowiada o swoich zainteresowaniach z dzieciństwa - nazywa rodzaje książek

• zna nazwy programów telewizyjnych • zna nazwy niemieckich stacji telewizyjnych • nazywa zawody i czynności zawodowe • zna nazwy miejsc pracy • zna słownictwo niezbędne do wyrażania opinii na temat kieszonkowego i pracy młodocianych • informuje o swoim wymarzonym zawodzie • zna podstawowe informacje o wybranych gwiazdach Hollywood niemieckiego pochodzenia • zna typy szkół w Niemczech i w Polsce • zna zasady odmiany czasowników regularnych i nieregularnych w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia zdań w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • zna zasady tworzenia zdań warunkowych rzeczywistych • zna zasady tworzenia czasu przyszłego (<i>Futur I</i>)	• wymienia nazwy gatunków filmowych • nazywa programy telewizyjne i opowiada o ulubionych programach telewizyjnych • wymienia nazwy niemieckich stacji telewizyjnych • nazywa zawody i czynności zawodowe • nazywa miejsca pracy i czynności tam wykonywane • wypowiada się na temat kieszonkowego i pracy młodocianych • opowiada o swoim wymarzonym zawodzie • wymienia podstawowe informacje o wybranych gwiazdach Hollywood niemieckiego pochodzenia • nazywa typy szkół w Niemczech i w Polsce • odmienia czasowniki regularne i nieregularne w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy zdania w czasie przeszłym (<i>Präteritum</i>) • tworzy zdania warunkowe rzeczywiste • tworzy wypowiedzi w czasie przyszłym (<i>Futur I</i>).
--	---

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny
NOWE Słowa na start! klasa 4

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Lidii Bancierz, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* w klasie 4. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Rodzinne spotkania	• wymienia kolory znajdujące się na obrazie • wymienia postaci występujące na obrazie	• prezentuje postacie przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	• określa dominujące na obrazie kolory • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie	• opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • proponuje tematy rozmów postaci przedstawionych na obrazie	• określa nastrój obrazu i uzasadnia swoją wypowiedź • opowiada o sposobach spędzania wolnego czasu ze swoją rodziną • przedstawia własne zdanie na temat sytuacji sprzyjających zacieśnieniu więzi rodzinnych
3. Witam w moim domu	• czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • nazywa wers i strofę • odtwarza wiersz z pamięci	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers i strofę • wygłasza wiersz z pamięci	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa dwie cechy gospodarza i dwie cechy gościa • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy gospodarza i cechy gościa • opowiada w ciekawy sposób o sytuacji przedstawionej w wierszu • deklamuje wiersz	• prezentuje informacje o autorze wiersza • określa zasady gościnności • przedstawia w nietypowy sposób swój dom, domowników i ulubione przedmioty

			przedstawionej w wierszu • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej	
4. Co wiesz o swojej rodzinie?	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • podejmuje próbę sporządzenia notatki w formie schematu	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • sporządza niepełną notatkę o bohaterze utworu w formie schematu	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • sporządza notatkę o bohaterze utworu w formie schematu	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • sporządza notatkę o bohaterach utworu w formie schematów • wyjaśnia, jak rozumie ostatnie wersy utworu	• prezentuje informacje o autorze • wyjaśnia pojęcie drzewa genealogicznego • prezentuje informacje o swojej rodzinie w formie drzewa genealogicznego
5. Jak napisać kartkę z życzeniami lub pozdrowieniami?	• poprawnie zapisuje miejscowość i datę • podejmuje próbę napisania życzeń lub pozdrowień	• poprawnie zapisuje adres • redaguje życzenia lub pozdrowienia według wzoru	• stosuje zwroty do adresata • redaguje życzenia lub pozdrowienia	• redaguje życzenia lub pozdrowienia odpowiednie do sytuacji i adresata • wskazuje różnice między SMS-em a kartką pocztową • stosuje emotikony	• redaguje poprawnie pod względem językowym, ortograficznym i kompozycyjnym kartkę pocztową z życzeniami lub pozdrowieniami w związku z określoną sytuacją
6., 7. Co wiemy o głoskach, literach i sylabach?	• wymienia litery w kolejności alfabetycznej • dzieli wyrazy na sylaby	• porządkuje wyrazy w kolejności alfabetycznej • poprawnie dzieli wyrazy na sylaby • odróżnia głoski i litery	• określa liczbę liter i głosek w podanych wyrazach • poprawnie przenosi wyrazy do następnej linii • odróżnia samogłoski i spółgłoski	• bezbłędnie odróżnia samogłoski i spółgłoski • korzysta ze słownika ortograficznego	• sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego • korzysta z katalogu bibliotecznego
8. Jak korzystać ze słownika?	• wyszukuje wyrazy w słowniku języka polskiego i słowniku ortograficznym	• odczytuje definicje wyrazów w słowniku języka polskiego	• odczytuje skróty i oznaczenia słownikowe • korzysta ze słownika ortograficznego • podejmuje próby korzystania ze słownika	• korzysta ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego • podejmuje próby korzystania z internetowych wersji	• samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego i słownika języka polskiego • korzysta z internetowych wersji słowników

			języka polskiego	słowników	
9. Jak się porozumiewamy?	• wskazuje nadawcę i odbiorcę komunikatu • odczytuje najczęściej występujące znaki graficzne i symbole	• odróżnia komunikaty słowne, graficzne i dźwiękowe • odczytuje znaki graficzne i symbole	• odczytuje informacje przekazywane za pomocą gestów i mimiki	• przekazuje określone informacje odpowiednimi gestami i mimiką	• projektuje znaki graficzne przekazujące określone informacje • przekazuje i odczytuje podstawowe słowa w języku migowym
10. Oznajmiam, pytam, rozkazuję...	• buduje zdania • rozróżnia zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące	• buduje poprawnie proste zdania • buduje zdania oznajmujące, pytające i rozkazujące	• buduje poprawnie zdania • przekształca zdania oznajmujące w zdania pytające	• przekształca zdania rozkazujące tak, by wyrażały prośbę	• stosuje różne rodzaje zdań w zależności od zamierzonego celu
11. O czym rozmawiali pani Kropka i pan Przecinek?	• wskazuje znaki interpunkcyjne: kropkę, pytajnik, wykrzyknik • stosuje kropkę na końcu zdania	• stosuje znaki interpunkcyjne: kropkę, wykrzyknik, pytajnik	• poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne: kropkę, wykrzyknik, pytajnik	• określa różnicę w treści zdania w zależności od zastosowanego znaku interpunkcyjnego: kropki, wykrzyknika, pytajnika	• redaguje krótki dialog złożony z różnych rodzajów zdań i poprawnie stosuje znaki interpunkcyjne
12. List Karolka	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohatera	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera • przedstawia swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi	• samodzielnie formułuje zasady dobrego zachowania • przedstawia pomysły na ciekawe spędzanie wolnego czasu
13 □ 14. Jak napisać list?	• poprawnie zapisuje miejscowość i datę • wymienia elementy listu • podejmuje próbę napisania listu	• stosuje zwrot do adresata • redaguje list według wzoru	• stosuje zwroty do adresata • stosuje zwroty grzecznościowe • redaguje list do kolegi	• stosuje różne zwroty do adresata • dzieli tekst na akapity • redaguje list do określonego adresata na	• samodzielnie, zgodnie z wymogami tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i wyczerpujący list

				podany temat	
15□16. Do czego służy rzeczownik i przez co się odmienia?	• wskazuje rzeczowniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i przypadki rzeczownika	• określa rodzaj rzeczownika • odmienia rzeczownik przez liczby i przypadki	• stosuje rzeczowniki w odpowiednich formach	• określa przypadek i liczbę danego rzeczownika	• rozpoznaje rodzaj rzeczowników sprawiających trudności, np. <i>pomarańcza, kontrola, kafelek</i> • poprawnie używa różnych form rzeczowników sprawiających trudności, a w przypadku wątpliwości korzysta ze słownika
17. Dlaczego pani Słowikowa płakała?	• czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • dzieli wiersz na wersy, strofy, • wskazuje rymy, epitety • odtwarza wiersz z pamięci	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, rym • wygłasza z pamięci wiersz	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • wypisuje z wiersza przykłady rymów • określa 2–3 cechy bohaterów wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji przedstawionej w wierszu • wskazuje w tekście wiersza epitety • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy bohaterów wiersza • opowiada w ciekawy sposób o sytuacji przedstawionej w wierszu • proponuje własne epitety • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej	• prezentuje informacje o autorze wiersza • przedstawia własne propozycje nazw oryginalnych dań
18. Dorośli i dzieci	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa narratora • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach	• prezentuje informacje o autorze utworu • sporządza notatkę o szkolnych albo rodzinnych rytuałach i wyjaśnia, czemu one służą

		utworze	utworze • określa 2–3 cechy bohatera • wyszukuje w słowniku języka polskiego znaczenie słowa <i>rytuał</i>	przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera • przedstawia swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi	
19. „Wszystko jest poezją, każdy jest poetą”	• czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • rozpoznaje wersy, strofy, epitety	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, epitet	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • określa kilka cech bohaterki utworu • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu • wskazuje w tekście wiersza epitety	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa cechy bohaterki utworu • opowiada w ciekawy sposób o bohaterce wiersza • określa nastrój utworu	• tworzy poetyckie określenia dla zjawisk przyrody przedstawionych na zdjęciach
20. Kto się czubi, ten się lubi	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa osobę opowiadającą o przedstawionych wydarzeniach • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterki • wyszukuje w słowniku języka polskiego znaczenie słowa <i>anagram</i>	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterki • przedstawia swoją opinię o bohaterce i jej zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterki z własnymi	• opowiada w ciekawy sposób o swoich relacjach z rodzeństwem lub przyjaciółmi • układa własne <i>anagramy</i>

21□23. Znam zasady – piszę bezbłędnie!	- wymienia zasady ortograficzne pisowni ó i u - poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -ów, -ówka, -ówna	- stosuje zasady ortograficzne pisowni ó i u - tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z ó wymiennym	- poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -uj, -uje, -unek, -us, -usz, -uch, -ura, -ulec - korzysta ze słownika ortograficznego	poprawnie zapisuje wyrazy z ó niewymiennym	- samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego - poprawnie zapisuje wszystkie wyrazy z trudnością ortograficzną (pisownia ó i u)
24□25. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 1.					
26. Wspólne zabawy	- wymienia kolory znajdujące się na obrazie - wymienia postaci występujące na obrazie	- prezentuje postacie przedstawione na obrazie - określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	- określa kolory dominujące na obrazie - określa źródło światła - opisuje sytuację przedstawioną na obrazie	- opisuje pierwszy i drugi plan obrazu - opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie - proponuje tematy rozmów postaci przedstawionych na obrazie	- określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź - opowiada o innych sposobach spędzania wolnego czasu w gronie rówieśników - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
27. Na skrzydłach marzeń	- czyta wiersz głośno - określa bohatera wiersza - wyjaśnia, czym jest wers i epitet - wyjaśnia, czym jest ożywienie	- czyta wiersz głośno, wyraźnie - przedstawia bohatera utworu - wskazuje w tekście wiersza wers i epitet - rozpoznaje w tekście ożywienie	- czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa - określa temat wiersza - przedstawia osobę mówiącą w wierszu - określa kilka cech bohatera utworu - opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterze utworu - wskazuje w tekście wiersza epitety - wskazuje w tekście ożywienie	- czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację - określa cechy bohatera utworu - opowiada w ciekawy sposób o bohaterze wiersza i jego marzeniach - określa nastrój utworu - wskazuje w tekście ożywienie i wyjaśnia jego funkcję	- prezentuje informacje o autorze wiersza - wymyśla własne przykłady ożywienia
28. Pierwszy dzień w nowej szkole	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia wydarzenia	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - formułuje 2–3 zdania na	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa osobę opowiadającą o	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy	przygotowuje w wybranej formie (plakat, film, prezentacja) interesujące informacje o

	przedstawione w utworze	temat wydarzeń przedstawionych w utworze	przedstawionych wydarzeniach • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterki • przedstawia sytuację, w której znalazła się bohaterka • przedstawia szkołę szwedzką	sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterki • wyraża swoją opinię o bohaterce, jej sytuacji w nowej szkole i uczuciach, jakich doświadczyła • porównuje szkoły polską i szwedzką	swojej szkole dla rówieśników z innego kraju
29□30. Miły, grzeczny, koleżeński...	• wskazuje przymiotniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i przypadki przymiotnika	• odmienia przymiotnik przez liczby i przypadki • wypisuje z tekstu rzeczowniki wraz z określającymi je przymiotnikami	• stosuje przymiotniki w odpowiednich formach • odróżnia przymiotniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym	• określa przypadek, rodzaj i liczbę danego przymiotnika • określa rodzaj przymiotnika w liczbie pojedynczej i liczbie mnogiej	• w przypadku wątpliwości korzysta z odpowiedniego słownika • opisuje szkolnego kolegę, używając przymiotników
31. Wspólna praca w grupie	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • określa narratora	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • podaje nazwy określające narratora uczestniczącego w wydarzeniach i nieuczestniczącego w wydarzeniach	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora w tekście utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterów	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi	• prezentuje własne zdanie na temat pracy w grupie • pracując w grupie, ustala zasady, które powinny obowiązywać podczas wspólnego wykonywania zadań
32. Czym jest dla mnie książka?	• czyta wiersz głośno • określa bohatera wiersza • wie, czym jest wers, strofa	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohatera utworu	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa temat wiersza	• wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelnicznych • pisze do gazetki szkolnej

	• podaje tytuł i autora swojej ulubionej książki	• wskazuje w tekście wiersza wers i epitet • wskazuje wers, który mówi o korzyściach płynących z czytania książek • przedstawia w 2–3 zdaniach swoją ulubioną książkę	• przedstawia osobę mówiącą w wierszu • wskazuje wersy, które mówią o korzyściach płynących z czytania książek • wskazuje w tekście wiersza epitety • wskazuje w tekście ożywienie • prezentuje swoją ulubioną książkę	• przedstawia korzyści płynące z czytania książek • wskazuje w tekście ożywienie i wyjaśnia jego funkcję • wyjaśnia sformułowania <i>książka – przyjaciółka</i>, <i>książka czeka</i> • prezentuje swoje ulubione książki	informacje o książce, którą warto przeczytać
33. Jak powstaje książka?	• wymienia osoby tworzące książki i wskazuje je na rysunku	• opisuje pracę poszczególnych osób tworzących książki	• określa cechy osób wykonujących zawody związane z tworzeniem książek • opowiada w kilku zdaniach, jak powstaje książka	• opowiada w interesujący sposób, jak powstaje książka • opisuje budowę książki, posługując się odpowiednim słownictwem (strona tytułowa, grzbiet książki itp.)	• samodzielnie wyszukuje informacje w różnych źródłach i przygotowuje prezentację przedstawiającą wybrany zawód związany z procesem powstawania książki
34□35. Widziałeś Rysia czy rysia?	• wymienia zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, przydomków, pseudonimów, tytułów	• stosuje zasady ortograficzne pisowni wielką literą imion, nazwisk, przydomków, pseudonimów, tytułów	• poprawnie zapisuje imiona, nazwiska, przydomki, przezwiska, tytuły książek, filmów, programów, dzieł sztuki • korzysta ze słownika ortograficznego	• poprawnie zapisuje tytuły książek, filmów, utworów, dzieł sztuki, programów radiowych i telewizyjnych, również ze spójnikami i przyimkami wewnątrz tytułu • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego	• zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia wielką i małą literą)
36. Cudzysłów i kursywa	• wskazuje cudzysłów i kursywę • wymienia zastosowanie cudzysłowu i kursywy	• zapisuje tytuły utworów w cudzysłowach	• zapisuje cytowane wypowiedzi w cudzysłowach	• stosuje kursywę w tekście pisanym na komputerze	• poprawnie zapisuje e-mail do kolegi lub koleżanki na temat swoich ulubionych książek, filmów i programów TV • posługuje się poprawnymi formami

					rzeczownika <i>cudzyśłów</i>
37. Dobry sposób na spędzanie wolnego czasu	• czyta wiersz głośno • podaje nazwę formy spędzania wolnego czasu przedstawioną w wierszu • określa, czym jest wers, strofa i epitet	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • wypowiada się na temat formy spędzania wolnego czasu przedstawionej w utworze • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę i epitet	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o tym, co dzieje się w świecie opisanym w książkach • wskazuje w tekście wiersza epitety	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia korzyści płynące z czytania książek • wyjaśnia, jak rozumie dwa ostatnie wersy wiersza <i>W bibliotece znajdziesz...</i>	• wypowiada się na temat swoich doświadczeń czytelniczych • układa własne propozycje wyrazów rymujących się
38. Co znajduje się w bibliotece?	• wymienia, co znajduje się w księgozbiornym podręcznym • określa, czym jest katalog biblioteczny • wymienia zasady zachowania się w bibliotece	• wymienia rodzaje katalogów bibliotecznych • przestrzega zasad zachowania się w bibliotece	• rozróżnia rodzaje katalogów bibliotecznych • wybiera katalog biblioteczny odpowiedni w określonej sytuacji	• korzysta z katalogu bibliotecznego przy szukaniu książek i materiałów	• swobodnie korzysta z katalogu bibliotecznego i wyszukuje potrzebne książki i materiały
39. Jakie informacje odczytujesz z karty katalogowej?	• określa, czym jest karta katalogowa i wymienia jej najważniejsze elementy	• wymienia elementy karty katalogowej • odczytuje z karty katalogowej informacje o szukanej książce	• odnajduje w książce informacje potrzebne do przygotowania karty katalogowej	• znajduje wskazane informacje w karcie katalogu internetowego • korzysta z katalogu internetowego	• swobodnie korzysta z katalogu internetowego i wyszukuje potrzebne książki i materiały
40 □ 41. Jak sporządzić notatkę?	• określa, czym jest notatka i wymienia różne sposoby notowania	• odróżnia różne sposoby notowania • notuje ważne informacje w formie krótkiego tekstu i punktów	• wybiera z tekstu ważne informacje • notuje ważne informacje w formie krótkiego tekstu, punktów, schematu, tabeli	• sporządza notatkę w określonej formie • wybiera sposób zanotowania ważnych informacji	• trafnie wybiera najlepszą formę notatki i samodzielnie ją redaguje, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi • odczytuje skróty: <i>wg</i>, <i>nr</i>, <i>np.</i>, <i>ok.</i>, <i>m.in.</i>, <i>r.</i>, <i>w.</i> i posługuje się nimi w notatkach
42. Aniol i szkolne zabawy	• czyta wiersz głośno • wymienia bohaterów wiersza • określa, czym jest wers,	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohaterów utworu	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia bohaterów	• omawia wyczerpująco sytuację przedstawioną w wierszu i odwołuje się do własnych doświadczeń

	• rym, epitet • odtwarza wiersz z pamięci	• wskazuje w tekście wiersza wersy, rymy i epitet • wygłasza wiersz z pamięci	• przedstawia osobę mówiącą w wierszu • określa kilka cech bohaterów utworu • opowiada w 2–3 zdaniach o sytuacji przedstawionej w wierszu • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• utworu • opisuje zachowanie bohaterów utworu i wyraża swoją opinię na ten temat • wyjaśnia, jak rozumie komentarz anioła • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i dokonując interpretacji głosowej	
43. Szkolne nieporozumienia	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • definiuje pojęcie narratora	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora w tekście utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohatera • wyjaśnia, na czym polegało nieporozumienie	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi	• prezentuje informacje o autorze utworu • podaje przykłady innych szkolnych nieporozumień
44□45. Pierwsze spotkanie z lekturą „Akademia pana Kleksa”	• czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • wskazuje postacie fantastyczne • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • określa wydarzenia i postacie fantastyczne	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • przedstawia bohaterów utworu • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o lekturze	• prezentuje informacje o autorze lektury i innych jego utworach • pisze opowiadanie wywołane treścią lektury • samodzielnie sporządza notatki

46. Niezwykłe lekcje w Akademii pana Kleksa	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • wskazuje postacie fantastyczne	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia fantastyczne	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o lekcjach w Akademii pana Kleksa • określa 2–3 cechy pana Kleksa • określa wydarzenia, postacie i przedmioty fantastyczne • wypisuje wydarzenia fantastyczne	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy pana Kleksa • opowiada w ciekawy sposób o lekcjach w Akademii pana Kleksa • redaguje notatkę w punktach – plan dnia w Akademii pana Kleksa	• proponuje nietypowe przedmioty, których lekcje mogłyby się odbywać w szkole • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury
47. Jak opisać postać?	• definiuje opis postaci i wymienia jego najważniejsze elementy • wymienia wyrazy opisujące wygląd postaci • opisuje ustnie w 2–3 zdaniach wygląd i zachowanie postaci rzeczywistej	• podaje wyrazy o znaczeniu przeciwnym • redaguje według wzoru opis postaci rzeczywistej	• redaguje opis postaci rzeczywistej	• stosuje odpowiednią kompozycję w wypowiedzi pisemnej • wydziela akapity w wypowiedzi pisemnej	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i wyczerpujący opis postaci, unikając powtórzeń
48. Kłopoty z kolegami	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia wydarzenia przedstawione w utworze • definiuje pojęcie narratora	• czyta głośno, z podziałem na role • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora w tekście utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy Pinokia	• czyta głośno, z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje	• prezentuje informacje o autorze lektury • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury

				doświadczenia Pinokia z własnymi	
49 □ 50. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 2.					
51. Poznajmy się!	- wymienia kolory znajdujące się na obrazie - wymienia postacie występujące na obrazie	- prezentuje postacie przedstawione na obrazie (stroje, mimikę) - określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	- określa dominujące na obrazie kolory - określa źródło światła - opisuje sytuację przedstawioną na obrazie - nazywa emocje, które mogą odczuwać chłopcy	- opisuje pierwszy i drugi plan obrazu - opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie - proponuje, o czym mogą myśleć bohaterowie przedstawieni na obrazie	- określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
52. Myślę, więc jestem	- czyta wiersz głośno - określa osobę mówiącą w wierszu - określa, czym jest wers, rym - wyjaśnia, czym jest porównanie	- czyta wiersz głośno, wyraźnie - przedstawia osobę mówiącą w wierszu - przedstawia myśli osoby mówiącej w wierszu - wskazuje w tekście wiersza wersy, rymy i porównanie	- czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa - określa temat wiersza - określa kilka cech osoby mówiącej w wierszu - opowiada w 2–3 zdaniach o swoich zainteresowaniach, ulubionych zajęciach i marzeniach - wskazuje w tekście porównania	- czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację - wskazuje w tekście wiersza porównania i określa ich funkcję - opowiada o swoich zainteresowaniach, ulubionych zajęciach, planach i marzeniach	- wymyśla własne przykłady porównań - rysuje ilustrację do wybranego fragmentu wiersza (przekład intersemiotyczny)
53 □ 54. Co jest potrzebne dzieciom?	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia wydarzenia przedstawione w utworze - wymienia 2–3 życzenia dzieci	- czyta głośno, z podziałem na role - przedstawia bohaterów utworu - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wymienia życzenia dzieci	- czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role - określa narratora utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy Maciusia - określa 2–3 cechy dzieci - ocenia postulaty dzieci	- czyta głośno, z podziałem na role, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ocenia ich zachowanie	- prezentuje informacje o autorze lektury - wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury - wyszukuje w internecie informacje o prawach dziecka i sporządza na ten temat notatkę

			• sporządza notatkę w formie tabeli na temat potrzeb dzieci	• proponuje własny postulat na sejm dziecięcy • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi	
55. Jaką cechę ośmiesza poeta?	• czyta wiersz głośno • określa osobę mówiącą w wierszu • określa, czym jest wers, strofa, epitet • odtwarza wiersz z pamięci	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia osobę mówiącą w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wers, strofę, epitet • wygłasza wiersz z pamięci	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa nastrój wiersza • wymienia kilka cech osoby mówiącej w wierszu • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu • wskazuje w tekście wiersza epitety • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • określa osobę mówiącą w wierszu • określa cechy osoby mówiącej w wierszu • opisuje zachowanie bohaterki utworu i wyraża swoją opinię na ten temat • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu	• wyjaśnia, jaka jest różnica między <i>chwaleniem</i> a <i>przechwalaniem</i> • wyjaśnia, jakimi osiągnięciami, wiedzą i umiejętnościami warto się chwalić
56 □ 58. Prawie wszystko o czasowniku	• wskazuje czasowniki wśród innych części mowy • podaje liczby, rodzaje i osoby czasownika • wskazuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • określa bezokolicznik jako nieosobową formę czasownika	• odmienia czasowniki przez liczby i osoby • odróżnia czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • rozpoznaje bezokolicznik	• stosuje czasowniki w odpowiednich formach • określa osobę, liczbę i rodzaj czasownika • odróżnia osobową formę czasownika od nieosobowej	• poprawnie stosuje czasowniki w różnych rodzajach • tworzy poprawne formy trudnych czasowników • określa osobę, rodzaj i liczbę danego czasownika • używa bezokoliczników w wypowiedzi	• używa poprawnego sformułowania <i>ubieram się w płaszcz</i>
59 □ 60. Pisałem, piszę, będę pisał?	• wskazuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • podaje liczby, rodzaje i osoby czasownika • określa rodzaj	• odróżnia czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • odmienia czasowniki w czasie przeszłym przez osoby, liczby i rodzaje	• stosuje czasowniki w czasie przeszłym, teraźniejszym i przyszłym • odmienia czasowniki w czasie przyszłym w formie prostej i złożonej	• przekształca teksty pisane w czasie teraźniejszym na teksty pisane w czasie przeszłym lub przyszłym • stosuje formy prostą i	• odróżnia w formach osobowych czasowników formę złożoną czasu przyszłego z bezokolicznikiem od formy złożonej z dwóch

	męskoosobowy i niemęskoosobowy czasownika w czasie przeszłym	- określa rodzaj czasownika w czasie przeszłym w liczbie pojedynczej i mnogiej - wskazuje czasowniki w rodzaju męskoosobowym i niemęskoosobowym	odróżnia rodzaj męskoosobowy i niemęskoosobowy czasowników w czasie przeszłym	złożoną czasowników w czasie przyszłym	czasowników
61 □ 62. Pierwsze spotkanie z lekturą „Mikołajek”	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu - wyszukuje w lekturze określone informacje - wyraża w 2–3 zdaniach swoją opinię o lekturze	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - przedstawia bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi - wyszukuje w lekturze określone informacje i sporządza z nich notatki - wyraża swoją opinię o lekturze	- prezentuje informacje o autorach lektury - redaguje twórcze opowiadanie związane z treścią utworu, np. o zabawnej historii, która wydarzyła się w szkole
63. Ludeczka da się lubić?!	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - podaje nazwę opowiadania	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wymienia charakterystyczne cechy	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu - określa 2–3 cechy	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich	wypowiada się w sposób wyczerpujący na temat wydarzeń przedstawionych w tekście, odwołując się do znajomości całej lektury

		opowiadania	bohaterki utworu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy opowiadania	zachowaniu • wskazuje w tekście charakterystyczne cechy opowiadania	
64. Dobry sposób na przezwiska	• czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny w wierszu • określa, czym jest wers i strofa • wyjaśnia, czym jest wyraz bliskoznaczny	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wers i strofę • wskazuje wyrazy bliskoznaczne	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa nastrój wiersza • określa osobę mówiącą w wierszu • wymienia kilka cech bohaterki wiersza • opowiada w 2–3 zdaniach o bohaterce utworu • dobiera wyrazy bliskoznaczne	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje zachowanie bohaterki utworu i wyraża swoją opinię na ten temat • porównuje doświadczenia bohaterki z własnymi	• wyjaśnia, jaka jest różnica między <i>przezwiskiem</i> a <i>przydomkiem</i> • pracując w grupie, wymyśla ciekawe i zabawne przydomki odnoszące się do zalet oraz mocnych stron kolegów i koleżanek
65. Jak korzystać ze słownika wyrazów bliskoznacznych?	• wyszukuje wyrazy w słowniku wyrazów bliskoznacznych	• odczytuje wyrazy bliskoznaczne w słowniku synonimów	• odczytuje skróty i oznaczenia słownikowe • korzysta ze słownika synonimów	• trafnie dobiera wyrazy bliskoznaczne • podejmuje próby korzystania z internetowych wersji słownika	• samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika synonimów
66. Nie wszyscy muszą być jednakowi	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • określa, czym jest opowiadanie	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wymienia charakterystyczne cechy	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich	• wypowiada się w wyczerpujący sposób na temat wydarzeń przedstawionych w tekście i wyjaśnia, jak rozumie słowa: <i>Nie wszyscy muszą być jednakowi</i>

		opowiadania	charakterystyczne cechy opowiadania	zachowaniu • wskazuje w tekście charakterystyczne cechy opowiadania	
67□69. Każdy z nas potrafi zrozumieć zasady ortografii!	- wymienia zasady ortograficzne pisowni rz i ż - poprawnie zapisuje wyrazy zakończone na: -arz, -erz, -mistrz, -mierz	- stosuje zasady ortograficzne pisowni rz i ż - poprawnie zapisuje wyrazy z ż po l, ł, r, n	- tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z rz i ż wymiennym - korzysta ze słownika ortograficznego	- poprawnie zapisuje wyjątki w pisowni rz po spółgłoskach - poprawnie zapisuje wyrazy z rz i ż niewymiennym	- zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia rz i ż) - samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego
70□72. Niezwykłe cenne stare tenisówki	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu i ich relacje - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - porównuje doświadczenia bohatera z własnymi	opisuje magiczne tenisówki Percy’ego i wyjaśnia, na czym polegała ich moc
73□74. Jak opisać przedmiot?	- wymienia najważniejsze elementy opisu przedmiotu - podaje wyrazy opisujące wygląd przedmiotu - opisuje ustnie w 2–3 zdaniach wygląd, wielkość, kształt, kolor przedmiotu	- wyszukuje w tekście informacje na temat wyglądu przedmiotu - redaguje według wzoru opis przedmiotu	redaguje opis przedmiotu	- stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią kompozycję - wydziała akapity	samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny i wyczerpujący opis przedmiotu, unikając powtórzeń

75. Kto może zostać wielkim człowiekiem?	• czyta wiersz głośno • definiuje podmiot liryczny • określa, czym jest wers i rym • wyjaśnia pojęcie adresata utworu	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy • wskazuje adresata utworu	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia 2–3 cechy, jakie powinna mieć osoba, która zasługuje na miano wielkiego człowieka	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia cechy, jakie powinna mieć osoba, która zasługuje na miano wielkiego człowieka • wyjaśnia pisownię wielką literą wyrazu <i>Wielkość</i>	• prezentuje informacje o autorze wiersza • wyjaśnia pisemnie, jak rozumie słowa <i>Nie wiadomo wcale, jak się Wielkość w życiu rozpoczyna</i> • samodzielnie przygotowuje informacje o osobie, która zasługuje na miano wielkiego człowieka
76–77. Podsumowanie wiadomości do rozdziału 3.					
78. Wiosenny pejzaż	• wymienia kolory znajdujące się na obrazie • określa czas i miejsce przedstawione na obrazie • wymienia elementy pejzażu przedstawione na obrazie	• przedstawia elementy pejzażu przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce przedstawione na obrazie • odróżnia pejzaż od portretu i martwej natury	• określa dominujące na obrazie kolory • określa źródło światła i ruch • opisuje elementy pejzażu przedstawionego na obrazie • określa nastrój, jaki wywołuje obraz	• opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • wyjaśnia związek między obrazem a tytułem rozdziału	• określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
79. Co łączy Polaków?	• czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny • wskazuje wers, strofy i rymy • określa pojęcie adresata utworu • odtwarza wiersz z pamięci	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu • wygłasza wiersz z pamięci	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wygłasza z pamięci wiersz w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • wyjaśnia, jak rozumie słowo <i>patriotyzm</i> • określa nastrój utworu • deklamuje wiersz, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu	• prezentuje informacje o autorze wiersza • przygotowuje dla rówieśników z innego kraju interesujące informacje o Polsce w wybranej formie (plakat, film, prezentacja)

80□81. Najważniejsza pieśń Polaków	• odtwarza tekst hymnu z pamięci • przyjmuje odpowiednią postawę w czasie śpiewania hymnu • wymienia uroczystości i sytuacje, w czasie których śpiewany jest hymn państwowy • określa, czym jest rytm	• wskazuje adresata utworu • wskazuje podmiot liryczny w utworze • wskazuje w tekście wersy, strofy, rymy • odczytuje strofę, dzieląc wyrazy na sylaby	• określa temat utworu • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny w utworze • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • porównuje rytm w dwóch dowolnie wybranych strofach	• nazywa uczucia, jakie wyraża utwór, i wskazuje odpowiednie cytaty • określa nastrój utworu • wyjaśnia, na czym polega rytm utworu • objaśnia znaczenie wyrazów nieużywanych współcześnie	• prezentuje historię powstania polskiego hymnu państwowego • wyjaśnia, kim byli: Jan Henryk Dąbrowski, Stefan Czarniecki, Napoleon Bonaparte
82□83. Poetycki zachwyt nad polskim niebem	• czyta utwór głośno • określa, czym jest liryczny • wskazuje wers i rymy • definiuje adresata utworu • odtwarza fragment utworu z pamięci • określa, czym jest porównanie i ożywienie	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny w wierszu • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy • wskazuje porównanie i ożywienie • wygłasza z pamięci fragment utworu	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wskazuje porównania i ożywienia • sporządza notatkę w formie tabeli o przedstawionych w utworze chmurach, wypisując przymiotniki i czasowniki • wygłasza z pamięci fragment utworu w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • objaśnia znaczenie wyrazów nieużywanych dziś • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyjaśnia występujące w utworze porównania i ożywienia • nazywa uczucia, jakie wyraża utwór • wyjaśnia, dlaczego według tytułowego bohatera ojczyście niebo jest piękniejsze od włoskiego • deklamuje fragment utworu, odpowiednio modulując głos i oddając jego nastrój	• prezentuje informacje o autorze utworu • układa porównania opisujące inne zjawiska przyrody, np. deszcz, zachód słońca, tęczę
84. Jaką funkcję pełni przysłówki?	• wskazuje przysłówki wśród innych części mowy	• wyszukuje przysłówki w tekście • rozpoznaje przysłówki pochodzące od przymiotników	• tworzy przysłówki od przymiotników • posługuje się przysłówkami w zdaniu	• określa znaczenie przysłówków w zdaniu • dostrzega związek między przysłówkiem a czasownikiem	• redaguje tekst z wykorzystaniem różnych, celowo dobranych przysłówków

85. Tajemnicze życzenie	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterów utworu • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada ciekawie o wydarzeniach przedstawionych w utworze, zachowując chronologię • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • wyjaśnia morał płynący z opowieści	• wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o księciu Popielu i sporządza notatkę na jego temat • wyjaśnia, na czym polegał obrzęd <i>postrzyżyn</i> u Słowian
86. „Tutaj się osiedlimy...”	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • wymienia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy legendy	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy	• wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o godle Polski i sporządza na jego temat notatkę • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o herbie miejscowości, w której mieszka
87□88. Nie lubię niemiłych niespodzianek	• wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami	• stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami	• poprawnie zapisuje wyrazy z przeczeniem <i>nie</i> • korzysta ze słownika ortograficznego	• stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>nie</i> z czasownikami, rzeczownikami, przymiotnikami i przysłówkami	• zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy)

					• samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego
89. Legenda o Juracie, bursztynie i sztormie	• czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda	• czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy legendy	• czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy	• wymienia legendy związane z regionem, w którym mieszka • w sposób interesujący opowiada jedną z legend związanych z regionem, w którym mieszka • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, pisze opowiadanie o legendarnych wydarzeniach, unikając powtórzeń • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o pochodzeniu bursztynu
90. Jak napisać plan wydarzeń?	• określa, czym jest ramowy i szczegółowy plan wydarzeń	• porządkuje według chronologii plan ramowy wydarzeń	• redaguje odtwórczy plan ramowy wydarzeń • przekształca czasowniki w rzeczowniki nazywające czynności	• rozbudowuje plan ramowy w plan szczegółowy • stosuje odpowiedni układ graficzny	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń, unikając powtórzeń
91. Fantazja czarnoksiężnika z Krakowa	• czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia i	• czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • wymienia jedno miejsce	• czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze	• wyjaśnia znaczenie powiedzeń: <i>Co nagle, to po diable; Jak się człowiek śpieszy, to się diabeł cieszy</i> • samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi

	postacie realistyczne i fantastyczne • określa, czym jest legenda	realistyczne występujące w legendzie • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy legendy	• wymienia dwa miejsca realistyczne występujące w legendzie • określa wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy legendy	• wymienia trzy miejsca realistyczne występujące w legendzie: rynek w Krakowie, kopalnie srebra w Olkuszu, Maczugę Herkulesa koło Pieskowej Skąły • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako legendę i wskazuje w nim charakterystyczne cechy legendy	tej formy wypowiedzi, redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń, unikając powtórzeń
92□93. Co się zdarzyło w karczmie Rzym?	• czyta wiersz głośno • definiuje wers, strofę i rym • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne • odtwarza fragment wiersza z pamięci	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • wymienia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy • wygłasza z pamięci fragment wiersza	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat utworu • prezentuje bohaterów utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy pana Twardowskiego • wygłasza z pamięci fragment wiersza w odpowiednim tempie, z prawidłową dykcją	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • deklamuje fragment wiersza, odpowiednio modulując głos i oddając nastrój utworu • wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o panu Twardowskim	• prezentuje informacje o autorze utworu • porównuje legendę o panu Twardowskim z utworem Adama Mickiewicza <i>Pani Twardowska</i>
94. Niezwykłe spotkanie	• czyta głośno i cicho • wymienia bohaterów	• czyta z odpowiednią artykulacją i	• czyta głośno, wyraźnie • opowiada w kilku	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i	• wyszukuje w bibliotece lub internecie legendę o

	utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - rozdziela wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne	uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formuluje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne	zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne - określa 2–3 cechy Złotego Kaczora	intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy Złotego Kaczora, uwzględniając jego sposób mówienia - wyraża swoją opinię o Złotym Kaczorze i jego zachowaniu	Złotej Kaczce opowiada legendę o Złotej Kaczce
95. Teatralne czary	- czyta wiersz głośno - definiuje podmiot liryczny w wierszu - określa, czym jest wers, strofa, rym - wyjaśnia pojęcie adresata utworu	- czyta wiersz głośno, wyraźnie - przedstawia podmiot liryczny w wierszu - wskazuje w tekście wiersza wersy, strofy i rymy - wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu	- czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa - określa temat wiersza - określa adresata utworu - określa podmiot liryczny - wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór	- czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację - opisuje adresata utworu - przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór	- wypowiada się o swoich wrażeniach z ostatnio obejrzanego przedstawienia teatralnego - wymyśla sposoby wykorzystania różnych przedmiotów codziennego użytku w teatrze
96. Kto pracuje w teatrze?	wymienia osoby tworzące spektakl teatralny	- przedstawia osoby tworzące spektakl teatralny i opisuje ich pracę - przedstawia 2–3 zasady kulturalnego zachowania się w teatrze	- określa cechy osób wykonujących zawody związane z teatrem - opowiada w kilku zdaniach o swojej wizycie w teatrze, używając słownictwa związanego z teatrem	- określa cechy osób wykonujących zawody związane z teatrem - opowiada w ciekawy sposób o swojej wizycie w teatrze, swobodnie używając słownictwa związanego z teatrem - przedstawia zasady kulturalnego zachowania się w teatrze	wymienia kilka nazwisk współczesnych twórców teatralnych
97–98. Przygotowujemy inscenizację „Legenda o warszawskim	- czyta głośno z podziałem na role - wymienia bohaterów utworu	czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych	- czyta głośno, wyraźnie - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy	- prezentuje informacje o autorze utworu - pracując w grupie, planuje scenografię,

Bazyliśku”	- wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - rozdziela wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne - określa, czym jest dramat - zapisuje plan ramowy wydarzeń	- przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne - wskazuje tekst główny i tekst poboczny - redaguje plan ramowy wydarzeń	utworze - określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne - opisuje w 2–3 zdaniach Bazyliśka - określa cechy dramatu - rozwiija plan ramowy wydarzeń w plan szczegółowy	sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - opisuje Bazyliśka - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - określa cechy dramatu (tekst główny, tekst poboczny) - redaguje poprawny szczegółowy plan wydarzeń	rekwizyty, kostiumy, ruch sceniczny pracując w grupie, przygotowuje inscenizację przedstawienia „Legenda o warszawskim Bazyliśku”
99–100. Podsumowanie wiadomości z rozdziału 4.					
101. Ruszamy w podróż do baśniowej krainy	- wymienia kolory znajdujące się na obrazie - wymienia przedmioty i postacie występujące na obrazie	- przedstawia elementy realistyczne i fantastyczne występujące na obrazie - określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	- określa dominujące na obrazie kolory - opisuje sytuację przedstawioną na obrazie - określa nastrój, jaki wywołuje obraz	- opisuje umieszczone na obrazie przedmioty oraz postacie realistyczne i fantastyczne - opisuje pierwszy i drugi plan obrazu	- określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch - wyjaśnia związek między obrazem a tytułem rozdziału
102–103. Dobroć nagrodzona	- czyta głośno i cicho - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - rozdziela wydarzenia i postacie realistyczne i fantastyczne - określa, czym jest baśń - zapisuje ramowy plan wydarzeń	- czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	- czyta głośno, wyraźnie, z podziałem na role - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne - określa 2–3 cechy głównej bohaterki utworu	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu	- prezentuje informacje o autorze utworu - wyjaśnia przyczyny popularności baśni o Kopciuszku

		• wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni	• wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni • redaguje ramowy plan wydarzeń	• rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • przedstawia morał płynący z baśni o Kopciuszku	
104. „Nie pomoże dobra wróżka...”	• czyta głośno z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia tekst główny i poboczny	• czyta z odpowiednią artykulacją i uwzględnieniem znaków interpunkcyjnych • przedstawia bohaterów utworu • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje dialog i monolog • wskazuje elementy plakatu teatralnego	• czyta głośno, wyraźnie • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • odczytuje humorystyczny charakter utworu • odczytuje informacje z plakatu teatralnego • określa cechy dramatu (podział na akty i sceny)	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • przedstawia morał płynący z przedstawienia • planuje grę aktorską i projektuje dekoracje, kostiumy, rekwizyty do przedstawienia • określa cechy dramatu (tekst główny, tekst poboczny, podział na akty i sceny)	• prezentuje informacje o autorze utworu • przygotowuje plakat teatralny do szkolnego przedstawienia dowolnej baśni • pracując w grupie, przygotowuje inscenizację <i>Kopciuszka</i>
105. Jak napisać zaproszenie?	• wymienia najważniejsze elementy zaproszenia • redaguje zaproszenie w sposób ustny	• redaguje zaproszenie według wzoru • poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia	• redaguje zaproszenie • stosuje zwroty do adresata i charakterystyczne sformułowania	• redaguje pisemnie zaproszenie, uwzględniając konieczne elementy • w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje zaproszenie i nadaje mu ciekawą formę graficzną

106. Jaką funkcję pełni przyimek?	wskazuje przymyki wśród innych części mowy	- wyszukuje przymyki w tekście - wskazuje wyrażenia przymikowe	rozpoznaje wyrażenia przymikowe	- określa znaczenie przymków w zdaniu - rozróżnia wyrażenia przymikowe wskazujące na miejsce i wskazujące na czas	redaguje tekst z wykorzystaniem wyrażen przymikowych
107. W świecie baśni	- wymienia tytuły znanych baśni - rozpoznaje najbardziej znanych bohaterów baśni - wymienia najbardziej znanych autorów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault	- opowiada swoją ulubioną baśń - opisuje magiczny przedmiot i jego właściwości	- prezentuje najbardziej znanych bohaterów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault - opisuje magiczne przedmioty i ich właściwości	- prezentuje najbardziej znanych autorów baśni: H.Ch. Andersena, braci Grimm, Ch. Perrault i ich twórczość - opowiada w ciekawy sposób ulubioną baśń - redaguje opis magicznego przedmiotu	przygotowuje pytania i zadania dla uczestników szkolnego konkursu czytelniczego „W świecie baśni”
108. Wędrowka pełna przygód	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne - określa, czym jest baśń	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne - wymienia charakterystyczne cechy baśni	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne - określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu - wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni	- prezentuje informacje o autorach utworu - rysuje ilustracje do baśni i przygotowuje teatrzyk kamishibai
109. Jaką funkcję pełni spójnik?	wskazuje spójniki wśród innych części mowy	wyszukuje spójniki w tekście	uzupełnia wypowiedź pisemną odpowiednimi spójnikami	określa znaczenie spójników w zdaniu	redaguje tekst z wykorzystaniem spójników

110. Wielkie problemy z małym przecinkiem	wymienia zasady użycia przecinka przed spójnikami	stosuje zasady użycia przecinka przed podanymi spójnikami	stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji	poprawnie interpunkcyjnie zapisuje tekst	bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
111□112. Chciwość nie popłaca	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - nazywa wydarzenia realistyczne i fantastyczne - nazywa baśń	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze - wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne - wymienia charakterystyczne cechy baśni	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne - określa 2–3 cechy bohaterów utworu - wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni - przedstawia morał płynący z baśni o rybaku i złotej rybce	- prezentuje informacje o autorze utworu - rysuje ilustracje do baśni i przygotowuje teatrzyk kamishibai
113□114. Jak napisać opowiadanie?	- określa, czym jest opowiadanie i wymienia jego części - opowiada ustnie, zachowując kolejność wydarzeń - redaguje opowiadanie na podstawie historyjki obrazkowej	- opowiada ustnie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję wypowiedzi - redaguje początek opowiadania na podany temat - redaguje opowiadanie zgodnie z planem	redaguje opowiadanie, zachowując kolejność wydarzeń i trójdzielną kompozycję	- redaguje opowiadanie twórcze - w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję - w wypowiedzi pisemnej wydziela akapity	samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje poprawne i wyczerpujące opowiadanie twórcze, unikając powtórzeń
115. Dobroć nagrodzona	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach	- prezentuje informacje o autorze utworu - redaguje opowiadanie, którego bohaterem jest postać z baśni

	w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • definiuje baśń	• formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni	utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy bohaterów utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni	przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • przedstawia pouczenie wpływające z baśni o szewczyku	
116□117. Ucieczka z krainy baśni	• czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze • rozróżnia wydarzenia realistyczne i fantastyczne • definiuje baśń	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze • wskazuje wydarzenia oraz postacie realistyczne i fantastyczne • wymienia charakterystyczne cechy baśni	• czyta głośno, wyrażnie, oraz cicho • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa wydarzenia realistyczne i fantastyczne • określa 2–3 cechy bohatera utworu • wskazuje w tekście dwie charakterystyczne cechy baśni	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • rozpoznaje czytany utwór jako baśń i wskazuje w nim charakterystyczne cechy baśni • rozpoznaje elementy rytmizujące utwór	• pracując w grupie, redaguje baśń
118□120. Praktyka czyni mistrza	• wymienia zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • zapisuje poprawnie	• stosuje zasady ortograficzne pisowni <i>ch</i> i <i>h</i> • poprawnie zapisuje	• tworzy formy pokrewne i poprawnie zapisuje wyrazy z <i>h</i> wymienianym się na <i>g</i>,	• zapisuje poprawnie wyrazy z <i>h</i> niewymiennym	• zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia

	wyrazy z <i>ch</i> na końcu wyrazu	wyrazy z <i>h</i> w środku wyrazu	<i>z, ż</i> • korzysta ze słownika ortograficznego		<i>ch i h</i> • samodzielnie i sprawnie korzysta ze słownika ortograficznego • układa krótkie, zabawne historyjki, używając wyrazów z trudnością 121 ortograficzną
121 □ 122. Powtórzenie wiadomości z rozdziału 5.					
123. Co jest ważne w życiu?	- wymienia kolory znajdujące się na obrazie - nazywa postaci występujące na obrazie	- prezentuje postacie przedstawione na obrazie - określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	- określa dominujące na obrazie kolory - opisuje sytuację przedstawioną na obrazie	- opisuje pierwszy i drugi plan obrazu - opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie - wyjaśnia, o czym może myśleć bohaterka obrazu	- określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź - wyjaśnia związek tematyki obrazu z tytułem rozdziału - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch
124. Magiczne słowa	- czyta głośno - nazywa zwroty grzecznościowe	- czyta głośno i cicho - posługuje się zwrotami grzecznościowymi	- czyta głośno, wyraźnie - poznając nową osobę, przedstawia się w kilku zdaniach	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo - wyjaśnia, jak rozumie sformułowanie <i>słowa stanowią klucz do ludzi</i>	wyjaśnia znaczenie terminów: <i>bon ton, taktowny, kindersztuba, savoir-vivre</i>
125. Zabawa na łące	- czyta wiersz głośno - definiuje podmiot liryczny - określa, czym jest wers, rym - wyjaśnia pojęcie adresata utworu	- czyta wiersz głośno, wyraźnie - przedstawia podmiot liryczny w wierszu - wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy	- czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa - określa temat wiersza - określa adresata utworu - określa podmiot liryczny - wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór	- czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację - opisuje adresata utworu - przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór - określa nastrój utworu	prezentuje informacje o autorze wiersza
126. Jak przygotować podziękowanie?	- określa, czym jest forma podziękowania i wymienia jego najważniejsze elementy - redaguje ustne podziękowanie w	- redaguje podziękowanie według wzoru - poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia	- redaguje podziękowanie - stosuje zwroty grzecznościowe	- redaguje pisemne podziękowanie, uwzględniając konieczne elementy - stosuje w wypowiedzi pisemnej odpowiednią	samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje podziękowanie

	określonej sytuacji			kompozycję i układ graficzny	
127. Gdy ludzie się różnią...	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi	• proponuje inny tytuł dla fragmentu tekstu • samodzielnie korzysta ze słownika języka polskiego
128. Mogę przeciwstawić się przemocy	• czyta głośno • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu i ich relacje • wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu • porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi	• pracując w grupie, ustala zasady, których przestrzeganie sprawi, że każdy będzie się czuł w szkole bezpiecznie
129. Jak rozwiązywać konflikty?	• czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na	• czyta głośno, wyraźnie • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze o dalszych losach bohaterów

	w utworze	temat wydarzeń przedstawionych w utworze wskazuje postacie oraz wydarzenia rzeczywiste i fantastyczne	- określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu - określa postacie oraz wydarzenia rzeczywiste i fantastyczne - pracując w grupie, redaguje podziękowanie w imieniu Ikukiego	utworze - określa cechy bohaterów utworu i ich relacje - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi - pisze samodzielnie podziękowanie w imieniu Ikukiego	
130. Jak Karol Lew przeżywał stratę brata?	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze - nazywa uczucia: <i>smutek, rozpacz, żal, samotność, tęsknota</i>	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy bohaterów utworu - używa 2–3 nazw uczuć w notatce	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu i ich relacje - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - używa w notatce nazw uczuć: <i>smutek, rozpacz, żal, samotność, tęsknota</i>	- prezentuje informacje o autorze utworu - samodzielnie, poprawnie pod względem językowym i ortograficznym, opisuje fantastyczną krainę Nangijalę
131. Jak zapisać rozmowę?	wskazuje dialog w tekście literackim	uzupełnia dialog odpowiednimi znakami interpunkcyjnymi	- prowadzi rozmowy na zadany temat - dobiera synonimy do czasowników: <i>powiedzieć, mówić</i>	- redaguje dialog na określony temat - poprawnie zapisuje rozmowę	samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje dialog, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne
132. W Polsce polkę tańczy Polka, czyli o pisowni wielką i małą literą	wymienia zasady ortograficzne pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i	stosuje zasady ortograficzne pisowni wielką literą nazw państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i	poprawnie zapisuje nazwy państw, miast, dzielnic, regionów, mieszkańców państw i regionów	poprawnie zapisuje małą literą przymiotniki utworzone od nazw własnych	zapisuje poprawnie wszystkie podane wyrazy z trudnościami ortograficznymi (pisownia małą i wielką literą)

	regionów • wymienia zasady pisowni małą literą nazw mieszkańców miast, dzielnic, wsi	regionów • stosuje zasady pisowni małą literą nazw mieszkańców miast, dzielnic, wsi	• korzysta ze słownika ortograficznego		
133. Lubię czytać komiksy	• odczytuje dialogi w dymkach • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• czyta komiks • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu	• opowiada treść komiksu • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach	• tworzy własny komiks z poznanymi bohaterami
134. Jak kot stał się lekarstwem na nerwy?	• czyta głośno, z podziałem na role • wskazuje bohatera utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohatera utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohatera utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze i jego zachowaniu • wyjaśnia, co oznacza określenie <i>praktyczny</i> • przedstawia swoje sposoby radzenia sobie ze stresem	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera
135. Jak rozpoznać orzeczenie i podmiot?	• podaje nazwy głównych części zdania	• wskazuje podmiot jako wykonawcę czynności • wskazuje orzeczenie jako określenie czynności lub stanu	• wskazuje podmiot i orzeczenie w podanych zdaniach	• rozpoznaje główne części zdania w tekście	
136□137. Czym różni się zdanie od równoważnika zdania?	• określa, czym jest równoważnik zdania	• odróżnia zdanie od równoważnika zdania	• przekształca równoważniki zdania w zdania	• przekształca zdania w równoważniki zdania	

138. Rozwiązujemy problemy z przecinkiem	- wymienia zasady użycia przecinka w zdaniu - wymienia spójniki, przed którymi należy postawić przecinek - wymienia spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka	- stosuje zasady użycia przecinka w zdaniu - stawia przecinek między wyrazami stanowiącymi wyliczenie	poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe, stawiając przecinek przed spójnikami: <i>ale, lecz, czyli, bo, więc, a</i>	stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji	bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
139 □ 140. Powtórzenie wiadomości z rozdziału 6.					
141. Gdybym znalazł się w takim miejscu...	- wymienia kolory znajdujące się na obrazie - nazywa postaci i elementy występujące na obrazie	- prezentuje postacie i elementy przedstawione na obrazie - określa czas i miejsce sytuacji przedstawionej na obrazie	- określa dominujące na obrazie kolory, źródło światła, ruch - opisuje sytuację przedstawioną na obrazie - określa nastrój, jaki wywołuje obraz	- opisuje pierwszy i drugi plan obrazu - opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie - opisuje sposób przedstawienia zjawisk przyrody: wiatru, chmur, deszczu - opisuje umieszczone na obrazie elementy realistyczne i fantastyczne	- określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź - omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch - układa krótkie opowiadanie o wydarzeniach rozgrywających się w miejscu przedstawionym na obrazie
142 □ 143. Pragnienia a potrzeby	- czyta głośno - wymienia bohaterów utworu - wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	- czyta głośno i cicho - przedstawia bohaterów utworu - przedstawia miejsce i czas wydarzeń - formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	- czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho - określa narratora utworu - opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa 2–3 cechy głównego bohatera utworu	- czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację - opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze - określa cechy bohaterów utworu - wyraża swoją opinię o bohaterach i ich zachowaniu - porównuje doświadczenia bohaterów z własnymi	samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze o dalszych losach bohatera

144. Zatopić się w marzeniach	• czyta wiersz głośno • określa, czym jest podmiot liryczny • definiuje wersy i rymy • wyjaśnia pojęcie adresata utworu	• czyta wiersz głośno, wyraźnie • przedstawia bohatera wiersza • wskazuje w tekście wiersza wersy i rymy	• czyta wiersz, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat wiersza • wyjaśnia, dlaczego poeta nazywa bohatera marzycielem • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór	• czyta wiersz, stosując odpowiednie tempo i intonację • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyraża swoją opinię o bohaterze wiersza • porównuje doświadczenia bohatera z własnymi • wypowiada się na temat swoich marzeń	• prezentuje informacje o autorze wiersza • samodzielnie korzysta ze słownika języka polskiego • używa zwrotów: <i>zatopić się w marzeniach</i>, <i>uciekać w świat marzeń</i>, <i>marzyć na jawie</i>
145. Zaginął pies! Jak napisać ogłoszenie?	• określa, czym jest ogłoszenie i wymienia jego najważniejsze elementy	• redaguje ogłoszenie według wzoru • poprawnie zapisuje datę i miejsce wydarzenia	• redaguje ogłoszenie • pisze krótko, zwięźle i konkretnie • podaje informacje kontaktowe	• redaguje pisemnie ogłoszenie, uwzględniając jego konieczne elementy • w wypowiedzi pisemnej stosuje odpowiednią kompozycję i układ graficzny	• samodzielnie, zgodnie z wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje ogłoszenie
146. Kiedy marzenia się spełniają?	• czyta utwór głośno • definiuje pojęcie podmiotu lirycznego i adresata utworu • określa, czym jest wers, rym, refren	• czyta utwór głośno, wyraźnie • przedstawia podmiot liryczny • wskazuje w tekście wersy i rymy • wskazuje wers, w którym znajduje się zwrot do adresata utworu • wskazuje w utworze refren	• czyta utwór, podkreślając głosem ważne słowa • określa temat utworu • określa adresata utworu • określa podmiot liryczny • wymienia dwa uczucia, jakie wyraża utwór • wyszukuje w tekście radę, jakiej udziela osoba mówiąca	• czyta utwór, stosując odpowiednie tempo i intonację • opisuje adresata utworu • przedstawia uczucia, jakie wyraża utwór • określa nastrój utworu • wyszukuje w tekście rady, jakich udziela osoba mówiąca	• odpowiada pisemnie na pytania zawarte w piosence: <i>Dokąd biegną sny, gdy mija noc? Gdzie czekają, aż je znajdzie ktoś?</i>
147. Marzenia się spełniają	• czyta głośno • wymienia bohaterów tekstu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w tekście	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa temat artykułu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w tekście artykułu	• zbiera informacje i opowiada o działalności Fundacji Mam Marzenie • zbiera informacje i sporządza notatkę do gazetki szkolnej na temat: „Wolontariat w naszej

		przedstawionych w utworze		• korzystając z podanego słownictwa, redaguje wypowiedź pisemną na temat przedstawiony w artykule	szkole”
148 □ 149. Ciekawe pomysły	• czyta głośno, z podziałem na role • wymienia bohaterów utworu • wymienia najważniejsze wydarzenia przedstawione w utworze	• czyta głośno i cicho • przedstawia bohaterów utworu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • formułuje 2–3 zdania na temat wydarzeń przedstawionych w utworze	• czyta głośno, wyraźnie, oraz cicho • określa narratora utworu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa 2–3 cechy bohaterów utworu	• czyta głośno, stosując odpowiednie tempo i intonację • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w utworze • określa cechy bohaterów utworu • wyraża swoją opinię o bohaterach, ich zachowaniu i prezentowanych pomysłach	• wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o wynalazku, który miał szczególne znaczenie dla ludzi, oraz przygotowuje na ten temat notatkę
150. Spotkanie z lekturą „Kajko i Kokosz. Szkoła latania”	• odczytuje dialogi w dymkach • wymienia bohaterów komiksu • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• czyta komiks • przedstawia bohaterów komiksu • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń	• określa 2–3 cechy bohaterów komiksu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • opisuje magiczne przedmioty • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach	• prezentuje informacje o autorze komiksu • wyczerpująco wypowiada się na temat wydarzeń przedstawionych w komiksie, odwołując się do znajomości całej lektury
151. Marzenie o lataniu	• odczytuje dialogi w dymkach • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• czyta komiks • przedstawia bohaterów komiksu • przedstawia miejsce i czas wydarzeń • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu	• określa 2–3 cechy bohaterów komiksu • opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • układa ramowy plan wydarzeń • wskazuje charakterystyczne cechy	• opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • opisuje magiczne przedmioty • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach • układa szczegółowy plan	• rysuje własny komiks o zabawnym wydarzeniu

			komiksu	wydarzeń	
152. Lubię czytać komiksy	• rozpoznaje najbardziej znanych bohaterów komiksów • podaje tytuł swojego ulubionego komiksu • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	• wymienia najbardziej znanych bohaterów komiksów • przedstawia w 2–3 zdaniach swój ulubiony komiks • wymienia najbardziej znanych autorów komiksów • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu	• określa początki sztuki komiksowej w Polsce • przedstawia najbardziej znanych autorów komiksów • przedstawia swój ulubiony komiks • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu • notuje w dowolnej formie najważniejsze informacje	• prezentuje początki sztuki komiksowej w Polsce i na świecie • prezentuje najbardziej znanych autorów komiksów • prezentuje ulubiony komiks • określa charakterystyczne cechy komiksu • sporządza notatkę	• wyszukuje w bibliotece lub internecie informacje o pierwszych polskich komiksach
153. Od marynarzy do rycerzy	• czyta głośno, z podziałem na role	• rozpoznaje charakterystyczne cechy wywiadu	• notuje rady dla początkujących twórców komiksów	• układa pytania do wywiadu	• wyjaśnia pisemnie, jak rozumie ostatnie dwa zdania wypowiedzi Janusza Christy
154. Jak odróżnić zdanie pojedyncze od złożonego?	• odróżnia zdanie pojedyncze od zdania złożonego	• wskazuje zdania składowe w zdaniu złożonym	• układa zdania złożone ze zdań pojedynczych	• stosuje odpowiednie spójniki, łącząc zdania pojedyncze w zdanie złożone	
155. Czym różni się zdanie nierozwinięte od zdania rozwiniętego?	• odróżnia zdanie pojedyncze nierozwinięte od zdania pojedynczego rozwiniętego	• wskazuje grupę podmiotu i grupę orzeczenia w zdaniu pojedynczym rozwiniętym	• rozwija zdania nierozwinięte w zdania rozwinięte	• buduje zdania pojedyncze rozwinięte	
156. Przecinek w zdaniu złożonym	• wymienia zasady użycia przecinka w zdaniu • wymienia spójniki, przed którymi należy postawić przecinek • wymienia spójniki, przed którymi nie należy stawiać przecinka	• stosuje zasady użycia przecinka w zdaniu	• poprawnie oddziela przecinkiem zdania składowe	• stosuje przecinek zgodnie z zasadami interpunkcji	• bezbłędnie zapisuje tekst z trudnościami interpunkcyjnymi (przecinek)
157. Marzę, by w przyszłości być...	• odczytuje dialogi w dymkach • wymienia bohatera komiksu	• czyta komiks • przedstawia bohatera komiksu i jego marzenia • przedstawia miejsce i	• określa 2–3 cechy bohatera komiksu • przedstawia marzenia bohatera komiksu	• określa cechy bohatera komiksu • opowiada w ciekawy sposób o wydarzeniach	• przedstawia w dowcipny sposób na kilku rysunkach swoje marzenia • samodzielnie, zgodnie z

	• wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	czas wydarzeń • wskazuje 2–3 charakterystyczne cechy komiksu	• opowiada w kilku zdaniach o wydarzeniach przedstawionych w komiksie • wskazuje charakterystyczne cechy komiksu	przedstawionych w komiksie • odczytuje uczucia i emocje przedstawione na rysunkach • wypowiada się na temat własnych marzeń	wymogami dotyczącymi tej formy wypowiedzi, redaguje opowiadanie twórcze zatytułowane „Gdybym został Supermanem...”
158 □ 159. Wakacje tuż, tuż...	• wymienia kolory znajdujące się na obrazie • wymienia postaci występujące na obrazie	• prezentuje postacie przedstawione na obrazie • określa czas i miejsce przedstawione na obrazie	• określa dominujące na obrazie kolory, źródło światła • opisuje sytuację przedstawioną na obrazie • określa nastrój, jaki wywołuje obraz	• opisuje pierwszy i drugi plan obrazu • opowiada w kilku zdaniach o sytuacji przedstawionej na obrazie • opisuje pejzaż i ukazane na obrazie postacie	• określa nastrój obrazu i uczucia, jakie wywołuje, oraz uzasadnia swoją wypowiedź • omawia elementy sztuki plastycznej: plan, barwy, kompozycję, światło, ruch • wymyśla i opowiada historię, która mogłaby się wydarzyć w miejscu ukazanym na obrazie

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – *NOWE Słowa na start!* dla klasy 6 szkoły podstawowej

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff, będącego propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *NOWE Słowa na start!* do klasy 6. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń: potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą oraz:
2. Inni, obcy, tacy sami?	opisuje obraz	- omawia kompozycję obrazu - charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie	- wypowiada się na temat specyfiki komiksu - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz	- formułuje problem przedstawiony na obrazie - wyraża własny sąd o obrazie	bierze udział w dyskusji na temat problemu przedstawionego na obrazie
3. i 4. Wyobcowanie	- relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń - omawia elementy świata przedstawionego - wyjaśnia pojęcia: <i>akcja, wątek, fabuła</i> <i>jednowątkowa, fabuła wielowątkowa, narrator</i>	- określa tematykę fragmentu - charakteryzuje bohaterów fragmentu	- omawia problematykę fragmentu - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst - określa doświadczenia bohaterów i porównuje je z własnymi	- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach - wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	podejmuje dyskusję na temat wyobcowania i tolerancji
5. Zmartwienia	- relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń - omawia elementy świata przedstawionego - wyjaśnia pojęcia: <i>związek frazeologiczny</i>	- określa tematykę fragmentu - charakteryzuje bohaterów fragmentu - nazywa uczucia, których doświadcza bohaterka	- określa problematykę fragmentu - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach - wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	podejmuje dyskusję na temat sposobu traktowania osób z niepełnosprawnością
6. Czym jest starość?	- referuje treść wiersza - określa rodzaj literacki - wskazuje podmiot liryczny	wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję	- określa problematykę utworu - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	- wyraża własny sąd na temat wiersza - interpretuje znaczenie puenty utworu	podejmuje dyskusję na temat sposobu postrzegania ludzi starych
7. Tolerancja religijna	relacjonuje treść	określa tematykę	określa problematykę	wyraża własny sąd o	przedstawia informacje

	fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego	fragmentu • omawia specyfikę miejsca akcji • charakteryzuje bohaterów fragmentu • nazywa uczucia, których doświadcza bohaterka	fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	postaciach i zdarzeniach • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	na temat jednej z religii wymienionych we fragmencie • podejmuje dyskusję na temat tolerancji religijnej
8. i 9. Co już wiemy o odmiennych częściach mowy?	• rozpoznaje i wskazuje odmienne części mowy	• odróżnia części mowy odmienne od nieodmiennych • wymienia kategorie gramatyczne poszczególnych części mowy	• rozpoznaje formę wskazanej części mowy	• stosuje właściwe formy odmiennych części mowy w kontekście	
10., 11., 12., 13. i 14. Rafał Kosik, <i>Felix, Net i Nika oraz Gang Niewidzialnych ludzi</i>	• relacjonuje treść lektury, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • charakteryzuje narratora • wyjaśnia pojęcie: <i>powieść fantastycznonaukowa (science fiction)</i>	• wskazuje wątek główny i wątki poboczne • rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze • charakteryzuje bohaterów pierwszoplanowych • określa tematykę utworu • nazywa wrażenia, które wzbudza w nim czytany tekst	• określa problematykę utworu • nazywa uczucia, których doświadczają bohaterowie • określa doświadczenia głównych bohaterów i porównuje je z własnymi	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • wskazuje wartości w utworze i określa wartości ważne dla bohaterów	• wypowiada się na temat rozwoju techniki i jej wpływu na życie codzienne, wskazuje wady i zalety • podejmuje dyskusję na temat sztucznej inteligencji • tworzy opowiadanie w konwencji <i>science-fiction</i>
15. i 16. Jak redaguje charakterystykę?	• wskazuje różnice pomiędzy charakterystyką a opisem postaci	• odnajduje w tekście przykłady ilustrujące wskazane cechy charakteru • przygotowuje materiały do napisania charakterystyki	• tworzy plan charakterystyki wskazanego bohatera literackiego	• tworzy charakterystykę wskazanego bohatera literackiego • stosuje zasady budowania akapitów	
17. Wpływ otoczenia	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla	• uczestniczy w dyskusji na temat stereotypowego postrzegania innych ludzi • przedstawia wybrany stereotyp

	• wyjaśnia pojęcie: <i>stereotyp</i>		• odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	bohaterów	
18. Jak korzystać ze słownika poprawnej polszczyzny?	• odnajduje hasło w słowniku poprawnej polszczyzny	• wyszukuje w słowniku potrzebne informacje	• wykorzystuje słownik poprawnej polszczyzny przy tworzeniu tekstów	• przygotowuje wyjaśnienia, które pomagają zrozumieć przyczynę danej formy zapisu	
19. Wykluczenie	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • odnosi problematykę fragmentu do swoich własnych doświadczeń	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• bierze udział w dyskusji na temat przyczyn wykluczania niektórych osób
20. Człowiek wobec świata	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję	• określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje wiersz	• uczestniczy w dyskusji na temat zagrożeń, jakie dla relacji międzyludzkich niesie ze sobą rozwój technologii
21. Tęsknota	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wyjaśnia pojęcie: <i>uchodźca</i>	• określa tematykę fragmentu • wyjaśnia przyczyny, dla których bohaterowie musieli opuścić swój dom • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • określa doświadczenia bohaterów i porównuje je z własnymi • omawia funkcję specyficznego języka, którym posługuje się narrator • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • interpretuje metaforyczne wypowiedzi babci • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• podejmuje dyskusję na temat priorytetów, którymi kieruje się człowiek, zwłaszcza w sytuacji zagrożenia

22. Pisownia trudnych form rzeczowników i przymiotników	• relacjonuje zasady pisowni zakończeń - dztwo, -dzki oraz -ctwo, -cki	• wyjaśnia przyczyny zapisu podanych wyrazów	• wskazuje właściwe formy wyrazów	• tworzy poprawne przymiotniki od podanych rzeczowników	
23. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>narrator, powieść, świat przedstawiony, akcja, wątek, fabuła</i> <i>jednowątkowa, powieść fantastycznonaukowa, charakterystyka, pisownia trudnych form rzeczowników i przymiotników, odmienne części mowy, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, słownik poprawnej polszczyzny</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
25. Trudne sprawy	• opisuje obraz • nazywa barwy użyte przez malarza	• omawia kompozycję obrazu • charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie	• wypowiada się na temat sposobu przedstawienia postaci • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz	• formułuje problem przedstawiony na obrazie • wyraża własny sąd o obrazie • interpretuje funkcję barw	• porównuje obraz z innymi tekstami kultury podejmującymi podobną problematykę
26. Ważne pytania	• relacjonuje treść fragmentu • przytacza pytania zadane w tekście	• wyjaśnia, na czym polega pytanie filozoficzne	• definiuje pojęcie szczęścia	• wyraża własną opinię na temat zagadnień poruszonych w tekście	• formułuje inne pytania filozoficzne
27. Poetycki obraz jesieni	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję • określa nastrój utworu	• określa problematykę utworu • wyjaśnia znaczenia dosłowne i przenośne tekstu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• przywołuje i interpretuje inne teksty przedstawiające jesień

			tekst		
28. Grypa duszy	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego	• określa tematykę fragmentu • wyjaśnia przyczyny, dla których dziadek podjął decyzję o przeprowadzce • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• podejmuje dyskusję na temat przyczyn melancholii • omawia obraz Fredericka Cayley Robinsona
29. Dzieciństwo wobec dorosłości	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego i adresata lirycznego • określa nastrój utworu	• określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje i omawia różnice pomiędzy dorosłością a dzieciństwem	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• omawia inne teksty kultury prezentujące obraz dzieciństwa
30. Strata bliskiej osoby	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcia: <i>narracja pierwszoosobowa, narracja trzecioosobowa, pytanie retoryczne</i>	• określa tematykę fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• przywołuje i interpretuje inne teksty kultury poruszające temat śmierci
31. Jak opisuje przeżycia wewnętrzne?	• wymienia cechy opisu przeżyć wewnętrznych	• przygotowuje materiały do opisu przeżyć wewnętrznych	• redaguje plan opisu przeżyć wewnętrznych	• redaguje pełny, spójny i poprawny opis przeżyć wewnętrznych • stosuje zasady budowania akapitów	
32. Pierwsza miłość	• relacjonuje treść fragmentu, ustala	• określa tematykę fragmentu	• określa problematykę fragmentu	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach	• uczestniczy w dyskusji na temat zachowań osób

	kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcia: <i>narracja pierwszoosobowa, narracja trzecioosobowa, pytanie retoryczne</i>	• wskazuje funkcję rodzaju narracji • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	zakochanych • redaguje opis przeżyć wewnętrznych Kaśki
33. Czym różnią się czasowniki dokonane od niedokonanych?	• wyjaśnia pojęcia: <i>czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane</i>	• uzupełnia zdania właściwymi formami czasowników • wskazuje formy dokonane w tekście	• tworzy czasowniki dokonane od niedokonanych	• stosuje czasowniki dokonane i niedokonane w odpowiednim kontekście	
34. Jaką funkcję pełnią czasowniki w stronie czynnej i biernej?	• wyjaśnia pojęcia: <i>strona czynna, strona bierna, czasowniki przechodnie, czasowniki nieprzechodnie</i>	• wskazuje zdania, w których podmiot nie jest wykonawcą czynności • przekształca czasowniki ze strony czynnej na bierną i z biernej na czynną	• wskazuje czasowniki nieprzechodnie	• wymienia sytuacje, w których używa się strony biernej i wyjaśnia dlaczego	
35. Pisownia trudnych form czasowników	• wyjaśnia pojęcie: <i>bezokolicznik</i>	• wskazuje różnice w wymowie i pisowni podanych bezokoliczników • wyjaśnia zasady pisowni końcówek bezokoliczników	• tworzy formy osobowe do podanych bezokoliczników • zapisuje bezokoliczniki od podanych form osobowych	• używa trudnych form czasowników w dłuższym tekście	
38., 39. Opis sytuacji, przeżyć wewnętrznych i dzieła sztuki	• wyjaśnia pojęcia: <i>opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki</i> • wymienia elementy składające się na opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych i opis dzieła sztuki	• omawia sytuacje przedstawione na ilustracjach • opisuje emocje postaci, przedstawionych na ilustracjach	• redaguje opis sytuacji na podstawie podanego planu • opisuje uczucia i stany wewnętrzne bohaterów podanej sytuacji • odnajduje w dowolnych źródłach symboliczne znaczenia wskazanych elementów, występujących na	• redaguje dobrze zorganizowany, jasny i zrozumiały opis sytuacji • tworzy pogłębiony opis przeżyć wewnętrznych, trafnie nazywając uczucia oraz stany psychiczne, posługując się bogatym słownictwem • przy opisie dzieła sztuki	

			obrazach	wnikliwie przedstawia elementy charakterystyczne, w sposób kompetentny omawia cechy arcyzmu, ocenia i interpretuje dzieło sztuki, ujawniając wrażliwość	
36. i 37. Samotność	<i>Wieczór Anny Kamieńskiej:</i> • referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny • wyjaśnia pojęcie: <i>anafora</i> <i>Rutka Joanny Fabickiej:</i> • relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora	<i>Wieczór Anny Kamieńskiej:</i> • wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję <i>Rutka Joanny Fabickiej:</i> • określa tematykę fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji • charakteryzuje bohaterów fragmentu	<i>Wieczór Anny Kamieńskiej:</i> • opowiada o problematyce utworu • określa znaczenia dosłowne i przenośne w wierszu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst <i>Rutka Joanny Fabickiej:</i> • określa problematykę fragmentu • wskazuje elementy fantastyczne i określa ich funkcję • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	<i>Wieczór Anny Kamieńskiej:</i> • wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór <i>Rutka Joanny Fabickiej:</i> • wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń • interpretuje przenośnię użytą we fragmencie	• omawia kontekst historyczny fragmentu książki Joanny Fabickiej
38. Jaka funkcję pełnią zaimki?	• wymienia rodzaje zaimków • podaje zasady używania dłuższych i krótszych form zaimków	• używa zaimków w odpowiednim kontekście • zastępuje różne wyrazy zaimkami	• tworzy odpowiednie formy zaimków • wskazuje jakie części mowy zastępują podane zaimki	• używa dłuższych i krótszych form zaimków w odpowiednich kontekstach	

39. Rodzinny kryzys	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcia: <i>powieść detektywistyczna, szyfr</i>	• określa tematykę fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • wymienia cechy powieści detektywistycznej w utworze • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• przedstawia wybraną powieść detektywistyczną • redaguje opowiadanie z wątkiem detektywistycznym
40. Ludzie telewizji	• wymienia profesje związane z telewizją	• opisuje zadania osób zaangażowanych przy tworzeniu programów telewizyjnych	• nazywa cechy, którymi powinni się charakteryzować przedstawiciele poszczególnych profesji	• omawia specyfikę telewizji jako medium	
41. Niewidzialne sprawy	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcia: <i>teatr, fikcja literacka</i>	• określa tematykę fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji • charakteryzuje bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • wypowiada się na temat specyfiki teatru • nazywa emocje, których doświadczają bohaterowie • określa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat <i>niewidzialnych ludzi i niewidzialnych spraw</i>
42. Programy telewizyjne	• wymienia programy telewizyjne	• podaje przykłady programów telewizyjnych i klasyfikuje je do właściwych kategorii	• wymienia cechy programów telewizyjnych	• redaguje tekst informacyjny	• redaguje reklamę
43. Korzystanie z telefonu	• relacjonuje treść artykułu • wyjaśnia pojęcia: <i>e-</i>	• określa temat i główną myśl tekstu	• wskazuje cechy artykułu prasowego we fragmencie	• odróżnia informacje o faktach od opinii	

	<i>higienia, fonoholizm</i>				
44. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>powieść detektywistyczna (kryminalna), narracja pierwszoosobowa, anafora, fikcja literacka, opis przeżyć wewnętrznych, pisownia trudnych czasowników, zaimki, czasowniki dokonane i niedokonane, strona czynna i bierna czasowników, czasowniki przechodnie i nieprzechodnie, ludzie telewizji, programy telewizyjne</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
46. Jacy jesteśmy?	• opisuje obraz	• omawia kompozycję obrazu • charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie	• omawia funkcję tła • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz	• interpretuje fakt umieszczenia na obrazie rzeźby Rodina • formułuje problem przedstawiony na obrazie • wyraża własny sąd o obrazie	• uczestniczy w dyskusji na temat problemu przedstawionego na obrazie
47. i 48. Bajki Ignacego Krasickiego	• wypowiada się na temat Ignacego Krasickiego • wyjaśnia pojęcia: <i>bajka, morał, epika, uosobienie</i> • relacjonuje treść bajek	• wskazuje uosobienia w bajkach i określa ich funkcję • wskazuje w utworach cechy gatunkowe	• wskazuje i omawia morał w bajkach • wskazuje wartości o których mowa w utworach	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę bajek do własnych doświadczeń	• omawia kontekst historyczny twórczości Ignacego Krasickiego
49. Prawda o ludziach zapisana w bajkach – Aleksander Fredro	• wyjaśnia pojęcia: <i>bajka, morał, uosobienie</i> • relacjonuje treść bajki	• wskazuje uosobienie w bajce i określa jego funkcję • wymienia cechy bajki • podaje różnice pomiędzy	• wskazuje i omawia morał w baje • wymienia wartości, o których mowa w utworze	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę bajki do własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat problemu zaprezentowanego w bajce

		bajką a baśnią			
50. Relacje międzyludzkie w krzywym zwierciadle	• wyjaśnia pojęcia: <i>bajka, moral, uosobienie</i> • relacjonuje treść bajki	• wskazuje uosobienie w bajce i określa jego funkcję • wymienia cechy bajki	• wskazuje i omawia moral w baje • wymienia wartości, o których mowa w utworze	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę bajki do własnych doświadczeń	• redaguje bajkę
51. Jak korzystać ze słownika terminów literackich?	• odnajduje żądane hasło w słowniku terminów literackich	• przy redagowaniu tekstów korzystać ze słownika terminów literackich	• określa swoistość definicji słownikowych	• krytycznie ocenia pozyskane informacje	
52. Kompleksy	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcia: <i>wyrazy neutralne, wyrazy nacechowane emocjonalnie, zdrobnienia, zgrubienia</i>	• określa tematykę fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń • interpretuje zakończenie fragmentu	• uczestniczy w dyskusji na temat problematyki poruszonej we fragmencie
53. Jak dyskutować?	• wyjaśnia pojęcia: <i>dyskusja, teza, hipoteza, argument, przykład</i> • podaje różnice pomiędzy tezą a hipotezą, argumentem a przykładem	• formułuje tezę bądź hipotezę do podanego problemu	• formułuje argumentację do podanej tezy	• rozróżnia argumenty odnoszące się do faktów i logiki oraz odwołujące się do emocji • aktywnie uczestniczyć w dyskusji	
54. Jak przygotowuje wypowiedź o charakterze argumentacyjnym?	• wyjaśnia pojęcia: <i>teza, argumenty</i>	• formułuje tezę do podanych argumentów • wyjaśnia różnice pomiędzy argumentami odwołującymi się do faktów i logiki a argumentami emocjonalnymi	• formułuje argumentację do podanej tezy • wskazuje w podanym tekście argumenty odwołujące się do faktów i logiki oraz argumenty emocjonalne	• tworzy argumentację potwierdzającą podaną tezę oraz zaprzeczającą jej	

		• wskazuje w podanym tekście argumenty oraz przykłady			
55. Jak nas widzą inni?	• relacjonuje treść fragmentu	• rozpoznaje wypowiedź jako tekst nieliteracki • charakteryzuje bohaterkę fragmentu	• określa temat i główną myśl tekstu	• odnosi doświadczenia bohaterki fragmentu do swoich	
56. Refleksja o sobie samym	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję	• określa problematykę utworu • wyjaśnia znaczenia dosłowne i przenośne w wierszu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• interpretuje obraz w kontekście wiersza
57. Co już wiemy o nieodmiennych częściach mowy?	• wymienia nieodmierne części mowy	• wymienia cechy nieodmiennych części mowy • odróżnia nieodmierne części mowy od odmiennych	• tworzy przysłówki od podanych przymiotników • rozpoznaje nieodmierne części mowy w tekście	• używa przysłówków w tekście • posługuje się przymkami i spójnikami w tekście	
58. Jaka funkcję pełnią wykrzyknik i partykuła?	• wyjaśnia pojęcia: <i>wykrzyknik i partykuła</i>	• wymienia cechy nieodmiennych części mowy: wykrzyknika i partykuły • odróżnia nieodmierne części mowy od odmiennych	• wskazuje w tekście partykuły i wykrzykniki	• używa partykuł i wykrzykników w tekście	
59. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• relacjonuje zasady łącznej i rozdzielnej pisowni partykuły <i>nie</i>	• odnajduje w tekście błędne zapisy <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• uzasadnia pisownię <i>nie</i> z różnymi częściami mowy w podanych przykładach	• stosuje zasady poprawnej pisowni <i>nie</i> z różnymi częściami mowy we własnym tekście	
60. Użycie dwukropka	• relacjonuje zasady używania dwukropka	• wskazuje w tekście, gdzie należy postawić dwukropek	• uzasadnia użycie dwukropka w podanych przykładach	• stosuje dwukropek we własnych tekstach	
61. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne	• poprawnie interpretuje wymagany materiał	• wykorzystuje bogate konteksty

	• posługuje się terminami i pojęciami: <i>motto, apostrofa, bajka, moral, wypowiedź argumentacyjna, zasady dyskusji, nieodmienne części mowy, pisownia wyrazów z nie, dwukropek</i>		stanowisko	• właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
63. Odkrywanie świata	• opisuje obraz • określa miejsce, w którym znajdują się przedstawione postacie	• omawia kompozycję obrazu • charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie	• nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz	• formułuje problem przedstawiony na obrazie • wyraża własny sąd o obrazie	• uczestniczy w dyskusji na temat problemu przedstawionego na obrazie
64., 65., 66., 67. i 68. W pustyni i w puszczy Henryka Sienkiewicza	• wypowiada się na temat Henryka Sienkiewicza • relacjonuje treść lektury, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcie: <i>powieść przygodowa</i>	• wskazuje wątek główny i wątki poboczne • charakteryzuje bohaterów • wskazuje funkcję pierwszoplanowych oraz drugoplanowych • wskazuje funkcję rodzaju narracji • nazywa uczucia, których doświadczają bohaterowie	• określa problematykę utworu • wskazuje cechy powieści przygodowej w utworze • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• przedstawia tło historyczne powieści • wskazuje elementy zgodne z prawdą historyczną oraz te, które jej przeczą
69. Postrzeganie Afryki	• wyjaśnia pojęcia: <i>mit, fakt, stereotyp</i> • relacjonuje treść artykułu	• określa temat i główną myśl tekstu	• przedstawia stereotypowy obraz Afryki	• konfrontuje przeczytane informacje z własnymi wyobrażeniami • wyjaśnia przyczyny zakorzenienia stereotypów na temat Afryki	• przygotowuje prezentację o wybranym państwie afrykańskim
70. Kodeks turysty	• relacjonuje treść fragmentu	• określa temat tekstu	• dzieli tekst na części tematyczne	• wypowiada swoją opinię na temat zasad przedstawionych w tekście	• przygotowuje prezentację na temat wybranego kraju i jego specyfiki
71. Podróż oczami poety	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny i adresata	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję • wypowiada się na temat	• określa problematykę utworu • określa znaczenia dosłowne i przenośne w	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• sporządza notatkę na temat jednego z miast przedstawionych w wierszu

	lirycznego	podmiotu lirycznego • wyjaśnia przyczynę zastosowania cudzysłowu • określa nastrój utworu	wierszu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst		
72. Różne rodzaje muzeów	• wymienia rodzaje muzeów	• opisuje specyfikę poszczególnych muzeów	• wymienia znane sobie muzea i przypisuje je do podanych kategorii	• opisuje wybrane muzeum	• przygotowuje prezentację o różnych rodzajach muzeów
73. i 74. Co już wiemy o częściach zdania?	• wymienia części zdania	• charakteryzuje poszczególne części zdania	• wskazuje w podanych zdaniach poszczególne części	• przekształca zdania tak, aby zastosuje inny rodzaj podmiotu	
75. Jak wyrażamy oczekiwania?	• wylicza rodzaje perswazji • definiuje perswazję	• charakteryzuje poszczególne rodzaje perswazji	• przyporządkowuje sposób wyrażania oczekiwań do sytuacji oraz osoby	• formułuje różne sposoby wyrażania oczekiwań	
76. Znaki interpunkcyjne w dialogach	• wymienia zasady stosowania interpunkcji w dialogach	• wskazuje miejsca, w których należy postawić myślnik	• rozpoznaje, jakich znaków brakuje w podanym tekście	• tworzy dialog stosując zasady interpunkcyjne	
77. Jak urozmaicić wypowiedź twórczą?	• definiuje wypowiedź twórczą • wymienia elementy urozmaicające wypowiedź twórczą	• redaguje dialog urozmaicający akcję podanego tekstu	• wzbogaca podany tekst o elementy urozmaicające	• redaguje wypowiedź twórczą zawierającą elementy urozmaicające	
78. Wspomnienia z podróży	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohaterów fragmentu • wskazuje funkcję rodzaju narracji	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • ocenia relację państwa Bongrain z ich wakacyjnego wyjazdu	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat sposobów relacjonowania swoich przeżyć
79. Pisownia wyrazów wielką i małą literą	• wymienia zasady pisowni wielką i małą literą	• zapisuje prawnie podane wyrazy	• uzasadnia pisownię podanych słów	• tworzy tekst, w którym stosuje pisownię wyrazów wielką i małą literą	
80. i 81. Znajomość języków	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohatera fragmentu • wskazuje funkcję	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych	• redaguje oryginalny scenariusz filmowy na podstawie własnego pomysłu

	• wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcie: <i>scenariusz filmowy</i>	rodzaju narracji	• wskazuje elementy komizmu	doświadczeń • redaguje scenariusz filmowy na podstawie podanego tekstu	
82. Człowiek wobec przestrzeni	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny	• wskazuje środki stylistyczne i określa ich funkcję • określa nastrój utworu • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	• określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• omawia obraz Bernta Groenvolda w odniesieniu do omawianego wiersza
83. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>powieść przygodowa, wyrażanie oczekiwań (perswazja), scenariusz filmowy, wypowiedź twórcza, pisownia wielką i małą literą, znaki interpunkcyjne w dialogach, części zdania</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
85. Na skrzydłach fantazji	• opisuje obraz • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne	• omawia kompozycję obrazu • charakteryzuje postać przedstawioną na obrazie	• omawia funkcję namalowanej przestrzeni • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim obraz	• formułuje problem przedstawiony na obrazie • wyraża własny sąd o obrazie	• uczestniczy w dyskusji na temat problemu przedstawionego na obrazie
86. Widzenie świata	• relacjonuje treść fragmentu	• określa tezę postawioną przez autora • wymienia argumenty, którymi posłużył się autor	• wskazuje zabiegi, za pomocą których autor nawiązuje kontakt z czytelnikiem	• odnosi się do pytania postawionego na końcu tekstu	• podaje przykłady indywidualnego widzenia świata
87. Mowa muzyki	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcie: <i>wyrazy dźwiękonaśladowcze</i>	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohaterów fragmentu • wskazuje elementy fantastyczne we fragmencie	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• omawia obraz Mary DeLave w kontekście fragmentu

			bohaterów		
88. Ludzie muzyki	wymienia profesje związane z muzyką	opisuje zadania osób zaangażowanych przy tworzeniu muzyki	nazywa cechy, którymi powinni się charakteryzować przedstawiciele poszczególnych profesji	omawia specyfikę muzyki jako dziedziny sztuki	
89. Koncert Wojskiego	- streszcza fragment - omawia świat przedstawiony fragmentu	- wymienia etapy, na które można podzielić <i>Koncert Wojskiego</i> - wskazuje środki stylistyczne	- charakteryzuje język fragmentu - omawia funkcję środków stylistycznych	- wymienia cechy wpływające na melodyjność fragmentu - wyraża własną opinię o fragmencie	wskazuje teksty kultury, w których muzyka pełni istotną rolę
90. Pisownia <i>ą, ę</i> oraz <i>om, on, em, en</i>	wymienia zasady pisowni <i>ą, ę</i> oraz <i>om, on, em, en</i>	uzupełnia wypowiedź podanymi czasownikami w odpowiednich formach	wyjaśnia przyczyny zapisu podanych wyrazów	tworzy tekst z użyciem poprawnych form	
91., 92., 93., 94. i 95. John Ronald Reuel Tolkien, <i>Hobbit, czyli tam i z powrotem</i>	- relacjonuje treść lektury, ustala kolejność zdarzeń - omawia elementy świata przedstawionego - charakteryzuje narratora - wyjaśnia pojęcie: <i>powieść fantasy</i>	- wskazuje wątek główny i wątki poboczne - rozróżnia elementy realistyczne i fantastyczne w utworze - charakteryzuje bohaterów pierwszoplanowych - określa tematykę utworu - nazywa wrażenia, które wzbudza w nim czytany tekst	- określa problematykę utworu - wskazuje cechy powieści <i>fantasy</i> w utworze - nazywa uczucia, których doświadczają bohaterowie - wskazuje wartości w utworze i określa wartości ważne dla bohaterów	- wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach - określa doświadczenia głównych bohaterów i porównuje je z własnymi	- omawia inny tekst kultury w konwencji <i>fantasy</i> - porównuje książkę z filmem Petera Jacksona
96. Jak redaguje opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy?	definiuje opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy	proponuje alternatywne zakończenie wybranej legendy lub baśni	tworzy plan wydarzeń opowiadania twórczego	tworzy opowiadanie twórcze na podstawie baśni czy legendy	
97. Wyobraźnia	- referuje treść wiersza - określa rodzaj literacki - wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego	- wskazuje środki stylistyczne - wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	- charakteryzuje problematykę utworu - określa funkcję środków stylistycznych - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	- wyraża własny sąd na temat wiersza - interpretuje znaczenie tytułu	uczestniczy w dyskusji na temat funkcji wyobraźni w życiu

			• określa nastrój utworu		
98. Pamiętny dzień	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohaterów fragmentu • wyjaśnia funkcję rodzaju narracji • wskazuje elementy fantastyczne	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje uosobienie oraz wyrazy dźwiękonaśladowcze i określa ich funkcje	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat powodów czytania książek
99. Zagadka Mony Lisy	• relacjonuje treść fragmentu	• opisuje obraz Leonarda da Vinci • wymienia propozycje interpretacji obrazu Leonarda da Vinci	• określa główną myśl tekstu	• interpretuje ostatnie zdanie tekstu • wypowiada się na temat zaprezentowanych wariacji na temat obrazu <i>Mona Lisa</i>	
100. Co już wiemy o wypowiedzeniach?	• przedstawia podział wypowiedzeń	• wskazuje typy wypowiedzeń w tekstach • przekształca równoważniki zdań w zdania	• łączy wypowiedzenia tak, aby powstały zdania złożone	• zdania pojedyncze nierozwinięte przekształca w zdanie pojedyncze rozwinięte	
101. Jak łączą się wyrazy w zdaniu	• wymienia rodzaje związków wyrazowych	• definiuje rodzaje związków wyrazowych	• w zdaniu wskazuje wyrazy, które tworzą związki wyrazowe • wskazuje wyrazy poza związkami w zdaniu	• klasyfikuje związki wyrazowe	
102. Przecinek w zdaniu pojedynczym – przypomnienie wiadomości	• wymienia zasady stosowania przecinka w zdaniu pojedynczym	• w zdaniu wskazuje miejsca, w których powinien być przecinek	• koryguje zdania pojedyncze pod kątem interpunkcji	• tworzy teksty poprawnie stosując przecinki	
103. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>podtytuł, wyrazy dźwiękonaśladowcze, środki stylistyczne (poetyckie), opowiadanie</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze

	<i>twórcze na podstawie baśni czy legendy, pisownia q, ę oraz en, em, on, om, przecinek w zdaniu pojedynczym, różne rodzaje wypowiedzeń, związki wyrazowe, wyrazy poza związkami</i>				
105. A było to dobre	• opisuje obraz • nazywa barwy użyte przez malarza	• omawia kompozycję obrazu • wypowiada się na temat sposobu przedstawienia postaci	• interpretuje funkcję użytych barw • przedstawia skojarzenia związane z obrazem	• formułuje problem przedstawiony na obrazie • interpretuje wymowę obrazu • wyraża własny sąd o obrazie	• porównuje obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi podobną problematykę
106. i 107. Co było na początku?	• relacjonuje treść fragmentu • porządkuje informacje zaprezentowane w tekście • wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, Księga Rodzaju</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny	• omawia relacje pomiędzy Bogiem a człowiekiem we fragmencie • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego w wierszu • wskazuje środki stylistyczne w wierszu	• wypowiada się na temat sposobu przedstawienia Boga • wyjaśnia funkcję powtórzeń w tekście • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • omawia sposób przedstawienia Boga w wierszu • określa problematykę utworu • omawia funkcję środków stylistycznych w wierszu	• wyraża własny sąd na temat fragmentu • interpretuje wiersz • wyraża własny pogląd na temat wiersza	• porównuje sposób ukazania stworzenia świata w Biblii i w mitologii
108. Pierwsi ludzie	• relacjonuje treść fragmentu • wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, raj, Eden, związek frazeologiczny</i>	• określa temat i główną myśl fragmentu • odnosi opis Anny Kamieńskiej do pierwowzoru biblijnego	• omawia sposób przedstawienia Boga we fragmencie	• interpretuje znaczenie wyrażen niedosłownych	• w kontekście przeczytanego fragmentu omawia obraz Erastusa Salisbury Fielda
109. Punkt widzenia	• relacjonuje treść fragmentu, ustala	• omawia sposób w jaki fragmenty odnoszą się do	• określa problematykę fragmentu	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach	• uczestniczy w dyskusji na temat: <i>Skąd się biorą</i>

	- kolejność zdarzeń - omawia elementy świata przedstawionego - wskazuje narratora - wyjaśnia pojęcia: <i>wyrazy neutralne, wyrazy nacechowane emocjonalnie, zdrobnienia, zgrubienia</i>	Biblii - charakteryzuje bohaterów fragmentu - określa temat fragmentu	nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst	- odnosi sposób przedstawienia Adama i Ewy do stereotypów dotyczących płci - odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	<i>różnice w naszym postrzeganiu rzeczywistości?</i>
110. Motywy biblijne	wymienia motywy biblijne obecne w kulturze	- omawia pochodzenie wskazanych motywów biblijnych - wymienia związki frazeologiczne pochodzące z Biblii	wyjaśnia znaczenie oraz pochodzenie oraz znaczenie związków frazeologicznych pochodzących z Biblii	odnajduje motywy biblijne w tekstach kultury	przygotowuje prezentację na temat wybranego motywu biblijnego
111. Czy ziarno wyda plon?	- relacjonuje treść przypowieści - wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, przypowieść</i>	wskazuje w tekście cechy gatunkowe	- wyjaśnia metaforyczne znaczenie przypowieści - wskazuje wartości zaprezentowane w przypowieści	wyraża własny sąd o tekście	- uczestniczy w dyskusji na temat przyczyn dla których Jezus z Nazaretu posługiwał się przypowieściami - omawia obraz Vincenta van Gogha w kontekście omawianej przypowieści
112. Ludzka dobroć	- relacjonuje treść przypowieści - wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, przypowieść</i>	- określa tematykę przypowieści - omawia zachowanie bohaterów fragmentu	formułuje przesłanie przypowieści	odnosi wydarzenie opisane we fragmencie do własnych doświadczeń	uczestniczy w dyskusji na temat okazywania współczucia i pomocy w codziennym życiu
113. Korzystanie z talentu	- relacjonuje treść przypowieści - wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, przypowieść, talent</i>	wskazuje w tekście cechy gatunkowe	- wyjaśnia metaforyczne znaczenie przypowieści - wskazuje wartości zaprezentowane w przypowieści	wyraża własny sąd o tekście	uczestniczy w dyskusji na temat wykorzystywania swoich możliwości
114. Wartość przygotowań	- relacjonuje treść przypowieści - wyjaśnia pojęcia: <i>Biblia, przypowieść, talent</i>	wskazuje w tekście cechy gatunkowe	- wyjaśnia metaforyczne znaczenie przypowieści - wskazuje wartości zaprezentowane w przypowieści	wyraża własny sąd o tekście	uczestniczy w dyskusji na temat okoliczności, w których należy zachować przezorność
115. Dobroczynca	relacjonuje treść mitu	charakteryzuje bohatera	określa problematykę	wyraża własny sąd o	wypowiada się na temat

ludzkości	• wyjaśnia pojęcia: <i>mit, mitologia, Olimp, Prometeusz, Zeus</i>	fragmentu • określa tematykę fragmentu • podaje cechy mitu w podanym fragmencie • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne	fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim tekst	postaciach i zdarzeniach • porównuje początki ludzkości przedstawione w Biblii i w mitologii	najważniejszych bogów greckich
116. i 117. Siła miłości	<i>Mit o Orfeuszu i Eurydyce</i> • relacjonuje treść mitu • wyjaśnia pojęcia: <i>mit, mitologia, Tartar</i> Leopold Staff, <i>Odys</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje adresata lirycznego	<i>Mit o Orfeuszu i Eurydyce</i> • charakteryzuje bohaterów fragmentu • określa tematykę mitu • wskazuje cechy mitu w podanym fragmencie Leopold Staff, <i>Odys</i> • określa temat wiersza • wskazuje środki stylistyczne	<i>Mit o Orfeuszu i Eurydyce</i> • określa problematykę mitu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim tekst Leopold Staff, <i>Odys</i> • określa problematykę wiersza • omawia funkcję środków stylistycznych • określa nastrój wiersza	<i>Mit o Orfeuszu i Eurydyce</i> • wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach Leopold Staff, <i>Odys</i> • wyraża własny sąd na temat wiersza • wypowiada się na temat Odyseusza • interpretuje utwór	• uczestniczy w dyskusji na temat tez postawionych w wierszu Leopolda Staffa
118. W świecie mitów	• wymienia najważniejsze postacie z mitologii	• opisuje najważniejsze postacie z mitologii	• wskazuje teksty kultury współczesnej, w której obecne są motywy biblijne	• omawia przyczyny wpływu mitologii na kulturę wieków późniejszych	• przedstawia wybrany tekst kultury zawierający odwołania do mitologii
119. Jan redaguje opowiadanie twórcze na podstawie mitu lub przypowieści?	• zdefiniuje opowiadanie twórcze na podstawie mitu czy przypowieści	• proponuje alternatywne zakończenie wybranego mitu lub przypowieści	• redaguje plan wydarzeń opowiadania twórczego	• redaguje opowiadanie twórcze na podstawie mitu czy przypowieści	
120. Zasady postępowania	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohaterów utworu	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat konieczności przestrzegania zasad
121. Tolerancja	• referuje treść wiersza	• wskazuje środki	• określa problematykę	• wyraża własny sąd na	• uczestniczy w dyskusji

	• określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego	stylistyczne • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	utworu • określa funkcję środków stylistycznych • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • określa nastrój utworu	temat wiersza • interpretuje znaczenie tytułu	na temat wartości nadających życiu sens
122. Użycie nawiasu	• relacjonuje zasady używania nawiasu	• wyjaśnia, dlaczego w podanym tekście zastosowano nawiasy	• uzupełnia podany tekst o nawiasy	• redaguje tekst z użyciem nawiasów	
123. Radość obdarowywania	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora • wyjaśnia pojęcie: <i>powieść obyczajowa</i>	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohaterów fragmentu	• określa problematykę fragmentu • nazywa emocje, których doświadczają bohaterowie • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat problemu poruszonego we fragmencie
124. Pisownia wyrazów obcych	• wymienia sposoby zapisywania wyrazów obcego pochodzenia	• uzupełnia podany tekst odpowiednią formą wyrazu obcego	• uzupełnia podany tekst właściwie zapisanymi słowami obcego pochodzenia	• stosuje oryginalną oraz spolszczoną wersję zapisu wyrazów obcych	
125. Jak rozpoznaje zdania złożone współrzędnie i podrzędnie?	• definiuje zdanie złożone • wymienia cechy zdań złożonych współrzędnie i zdania złożonych podrzędnie	• rozpoznaje zdania złożone współrzędnie • rozpoznaje zdania złożone podrzędnie	• nazywa rodzaje zdań złożonych	• wykonuje wykresy zdań złożonych	
126. Jak rozpoznaje typy zdań złożonych współrzędnie?	• wymienia cechy różnych typów zdań współrzędnych	• rozpoznaje poszczególne typy zdań złożonych współrzędnie	• tworzy i zapisuje zdania złożone współrzędnie	• wykonuje wykresy zdań	
127. Podsumowanie i powtórzenie	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>powieść obyczajowa</i>, <i>pamiętnik</i>,	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze

	<i>przypowieść, powtórzenie, opowiadanie twórcze na podstawie mitu lub przypowieści, pisownia wyrazów obcych, użycie nawiasu, zdanie złożone, zdanie złożone podrzędnie, zdania złożone współrzędnie (łącznie, rozłączne, przeciwstawne, wynikowe)</i>				
129. Spotkania z naturą	• opisuje obraz • nazywa barwy użyte przez malarza	• omawia kompozycję obrazu • charakteryzuje postacie przedstawione na obrazie	• wypowiada się na temat sposobu przedstawienia zwierząt • nazywa wrażenia oraz skojarzenia, jakie wzbudza w nim obraz	• formułuje problem przedstawiony na obrazie • interpretuje funkcję barw • interpretuje tytuł obrazu • wyraża własny sąd o obrazie	• porównuje obraz z innymi tekstami kultury poruszającymi podobną problematykę
130. Zdziwienie światem	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny	• wskazuje środki stylistyczne • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	• określa problematykę utworu • wyjaśnia funkcję środków stylistycznych • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • określa nastrój utworu	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje znaczenie tytułu	• wymienia zaobserwowane przez siebie cuda natury
131. Uczucia zwierząt	• referuje treść artykułu	• wskazuje cechy artykułu prasowego w tekście • określa temat tekstu	• określa główną myśl tekstu • odróżnia informacje o faktach od opinii • wskazuje i nazywa wartości opisane w artykule	• wyraża własny sąd o temacie artykułu • wypowiada się na temat ostatniego zdania w artykule	• uczestniczy w dyskusji na temat sposobu traktowania zwierząt przez ludzi
132. Człowiek w cywilizowanym świecie	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny	• wskazuje środki stylistyczne • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	• określa problematykę utworu • wyjaśnia funkcję środków stylistycznych • nazywa wrażenia, jakie	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• uczestniczy w dyskusji na temat wpływu przemian cywilizacyjnych na człowieka

			wzbudza w nim czytany tekst • charakteryzuje nastrój utworu		
133. Co dziedziczymy?	• referuje treść komiksu • wyjaśnia pojęcie: <i>komiks</i> • omawia świat przedstawiony	• określa temat utworu • charakteryzuje bohaterów komiksu	• określa problematykę utworu • nazywa wrażenia, jakie budzi w nim komiks • wskazuje wartości zaprezentowane w komiksie	• interpretuje zakończenie komiksu • charakteryzuje komiks jako tekst kultury, wskazuje charakterystyczne dla niego cechy	• uczestniczy w dyskusji na temat wpływu przemian cywilizacyjnych na życie człowieka
134. Jak redaguje list oficjalny?	• definiuje list oficjalny	• wymienia części, z których składa się list oficjalny • wybiera argumenty adekwatne do określonego listu oficjalnego	• przekształca podaną wiadomość w list oficjalny • koryguje podany przykład listu oficjalnego	• redaguje list oficjalny	
135. Jak kulturalnie się porozumiewać?	• wymienia cechy języka potocznego • wymienia elementy składające się na etykietę językową	• wyjaśnia, w jakich sytuacjach używa się oficjalnej a w jakich – nieoficjalnej odmiany języka	• wskazuje różnice pomiędzy językiem mówionym a językiem pisanim	• posługuje się różnymi odmianami języka stosownie do sytuacji	
136. Co już wiemy o głoskach i sylabach?	• odróżnia głoski od liter • dzieli głoski na samogłoski i spółgłoski	• definiuje głoski, sylaby i litery	• odróżnia spółgłoski miękkie od twardych	• wskazuje słowa, w których litera <i>i</i> oznacza tylko miękkość głoski, w których – tworzy sylabę	
137. Jak rozróżnić głoski dźwięczne i bezdźwięczne oraz ustne i nosowe?	• wymienia cechy głosek dźwięcznych i bezdźwięcznych • wymienia cechy głosek ustnych i nosowych	• wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne w podanych wyrazach • wskazuje głoski ustne i nosowe w podanych wyrazach	• odróżnia głoski dźwięczne od bezdźwięcznych oraz ustne od nosowych	• wskazuje głoski dźwięczne i bezdźwięczne, ustne i nosowe w tekście	
138. Jak akcentować wyrazy? Jak intonować zdania?	• wymienia sytuacje, kiedy akcentujemy wyrazy na trzecią i na czwartą sylabę od końca • definiuje słowo: <i>intonacja</i>	• identyfikować akcent paroksytoniczny jako dominujący w języku polskim	• wskazuje akcent w podanych wyrazach	• czyta podany tekst poprawnie akcentując wszystkie wyrazy	

139. i 140. Pisownia wyrazów z ó, u, rz, ż, ch, h	wymienia zasady pisowni ó i u, rz i ż oraz ch i h	uzupełnia podane słowa odpowiednimi literami	- podaje wyrazy pokrewne uzasadniające pisownię - poprawnie zapisuje podane słowa	tworzy tekst, w którym stosuje poprawną pisownię wyrazów z ó, u, rz, ż, ch, h	
141. Człowiek i natura	- referuje treść wiersza - określa rodzaj literacki - wskazuje podmiot liryczny	- wskazuje środki stylistyczne - wypowiada się na temat podmiotu lirycznego - omawia sytuację liryczną	- określa problematykę utworu - określa funkcję środków stylistycznych - nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst - określa nastrój utworu	- wyraża własny sąd na temat wiersza - interpretuje utwór	wskazuje inne teksty kultury mówiące o sposobie postrzegania natury przez człowieka
142. Jak poprawnie używa średnika?	wyjaśnia, do czego służy średnik w wypowiedziach	wyjaśnia, w jakim celu został użyty średnik we wskazanym tekście	uzupełnia podany tekst średnikami	układa tekst z zastosowaniem średników	
143. Walka z plastikiem	referuje treść fragmentu	- wskazuje we fragmencie cechy artykułu prasowego - określa temat tekstu	- określa główną myśl tekstu - omawia funkcję śródtytułów - odróżnić informacje o faktach od opinii - wskazuje i nazywa wartości opisane w artykule	- wyraża własny sąd o temacie artykułu - wyjaśnia, w jakim celu autor przywołuje dane wyrażone liczebnikami	omawia fotografię umieszczoną w podręczniku w kontekście przeczytanego artykułu
144. Podsumowanie i powtórzenie	- odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie - posługuje się terminami i pojęciami: <i>list oficjalny, pisownia wyrazów z ó, u, rz, ż, ch, h, średnik, głoski (spółgłoski miękkie i twarde, funkcje litery i, głoski dźwięczne i bezdźwięczne, głoski ustne i nosowe)</i>, wymowa (zasady akcentowania, zasady intonacji)	wykorzystuje najważniejsze konteksty	- wyciąga wnioski - określa własne stanowisko	- poprawnie interpretuje wymagany materiał - właściwie argumentuje - uogólnia, podsumowuje i porównuje	- wykorzystuje bogate konteksty - formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
146. Kartki z kalendarza	opisuje obraz	omawia kompozycję	wskazuje problem	formułuje problem	uczestniczy w dyskusji

	• nazywa barwy użyte przez malarza	obrazu • wypowiada się na temat sposobu przedstawienia postaci	przedstawiony na obrazie • nazywa wrażenia oraz skojarzenia, jakie wzbudza w nim obraz	przedstawiony na obrazie • interpretuje funkcję barw • interpretuje tytuł obrazu • wyraża własny sąd o obrazie	na temat sztuki w przestrzeni publicznej
147. 11 listopada – Narodowe Święto Niepodległości	• referuje treść fragmentu • wyjaśnia pojęcie: <i>patriotyzm</i>	• określa temat fragmentu • formułuje w punktach, na czym polega współczesny patriotyzm	• określa główną myśl tekstu • wskazuje i nazywa wartości opisane w tekście	• omawia funkcję porównania do ogrodnika • wyraża własny sąd o temacie artykułu	• uczestniczy w dyskusji na temat różnych sposobów postrzegania słowa: <i>patriotyzm</i>
148. 24 grudnia – Wigilia świąt Bożego Narodzenia	• referuje treść wiersza	• określa temat utworu • wypowiada się na temat specyfiki wiersza Ludwika Jerzego Kerna	• omawia funkcję epitetów	• wyraża swoją opinię na temat wiersza • omawia symbolikę ozdób choinkowych	• uczestniczy w dyskusji na temat różnych sposobów świętowania Bożego Narodzenia
149. 14 lutego – walentynki	• relacjonuje treść fragmentu, ustala kolejność zdarzeń • omawia elementy świata przedstawionego • wskazuje narratora	• określa tematykę fragmentu • charakteryzuje narratora oraz bohatera fragmentu • nazywa emocje, których doświadcza bohater	• określa problematykę fragmentu • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • wskazuje wartości w utworze oraz określa wartości ważne dla bohaterów	• wyraża własny sąd o postaciach i zdarzeniach • odnosi problematykę poruszoną we fragmencie do swoich własnych doświadczeń	• uczestniczy w dyskusji na temat przyczyn negatywnego nastawienia do walentynek
150. 2 kwietnia – Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci	• referuje treść listu	• określa temat listu • wylicza, z czego składa się wyobrażenia według autorki listu	• wyjaśnia sformułowania metaforyczne użyte w liście	• omawia problematykę listu • wyraża własny sąd o treści listu	• omawia książki, które najintensywniej zapadły mu w pamięć
151. Wielkanoc	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki • wskazuje podmiot liryczny	• wskazuje środki stylistyczne • wypowiada się na temat podmiotu lirycznego	• określa problematykę utworu • wyjaśnia funkcję środków stylistycznych • nazywa wrażenia, jakie wzbudza w nim czytany tekst • określa nastrój utworu	• wyraża własny sąd na temat wiersza • interpretuje utwór	• przedstawia różne sposoby świętowania Wielkanocy

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny – *Nowe słowa na start*, klasa 7.

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff, będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Nowe słowa na start* w klasie 7. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń: potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Oblicza miłości	• opisuje obraz • podaje nazwy barw użytych przez malarza	• wyjaśnia, dlaczego bohaterowie przedstawieni na obrazie mają zasłonięte twarze	• przedstawia skojarzenia związane z obrazem	• interpretuje znaczenie barw • wyraża swoją opinię na temat obrazu	• podejmuje dyskusję na temat komentarza artysty odnoszącego się do jego dzieł • porównuje obraz z innymi tekstami kultury poruszającymi temat miłości
3. Twórca i jego czasy – Antoine de Saint-Exupéry	• wymienia najważniejsze elementy biografii Antoine’a de Saint-Exupéry’ego • umiejscawia powstanie <i>Małego Księcia</i> w czasie	• charakteryzuje twórczość Antoine’a de Saint-Exupéry’ego	• wskazuje elementy autobiograficzne w książce	• wypowiada się na temat specyfiki <i>Małego Księcia</i> jako książki dla każdego	• wypowiada się na temat wydarzeń historycznych współczesnych autorowi
4., 5., 6., 7., 8. Antoine de Saint-Exupéry, <i>Mały Księżę</i> (lektura obowiązkowa)	• relacjonuje treść utworu • określa rodzaj literacki utworu • wskazuje wydarzenia i sytuacje o charakterze baśniowym i realistycznym • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przypowieść</i>	• zapisuje wydarzenia w punktach • wypowiada się na temat narracji w utworze • charakteryzuje tytułowego bohatera • charakteryzuje mieszkańców danych planet • wskazuje przyczyny wyruszenia Małego	• opisuje wewnętrzną przemianę pilota • wskazuje w utworze cechy przypowieści • omawia relację pomiędzy Małym Księciem a różą • wyjaśnia symbolikę danych mieszkańców planet • interpretuje znaczenie	• odnosi zachowania mieszkańców danych planet do świata dorosłych • omawia symbolikę podróży w odniesieniu do utworu oraz w sensie ogólnym • wypowiada się na temat relacji międzyludzkich w odniesieniu do utworu • wypowiada się na temat	• podejmuje dyskusję na temat obecności zachowań przedstawionych w utworze w świecie współczesnym • omawia sposób przedstawienia relacji międzyludzkich w innych tekstach kultury • porównuje utwór z jego ekranizacją w reżyserii

		Księcia w podróż	aforyzmów znajdujących się w utworze • interpretuje decyzję Małego Księcia o odejściu	znaczenia dzieciństwa w odniesieniu do utworu	Marka Osborne'a
9. Miłość i śmierć	• referuje treść wiersza • określa rodzaj literacki utworu • wskazuje podmiot liryczny w utworze	• określa funkcję zwrotów do adresata	• interpretuje znaczenie wiersza • wyjaśnia sens puenty utworu	• wypowiada się na temat sprzeczności zaprezentowanych w utworze	• podejmuje dyskusję na temat przyczyn i sensu lęku przed miłością
10. To też miłość	• relacjonuje treść danych fragmentów • przyporządkowuje tekst do właściwego rodzaju literackiego i uzasadnia swój wybór	• określa rodzaj narracji • charakteryzuje główną bohaterkę • wskazuje w utworze cechy literatury fantastycznej	• omawia funkcję elementów fantastycznych dla wymowy danych fragmentów	• interpretuje znaczenie danych fragmentów	• podejmuje dyskusję na temat skutków zetknięcia z cierpieniem • wypowiada się na temat różnych rodzajów miłości, wskazując przykłady z wybranych tekstów kultury
11. Twórca i jego czasy – Juliusz Słowacki	• wymienia najważniejsze elementy biografii Juliusza Słowackiego • umiejscawia romantyzm w czasie	• wymienia najważniejsze cechy epoki romantyzmu	• charakteryzuje twórczość Juliusza Słowackiego	• wskazuje powiązania pomiędzy twórczością Juliusza Słowackiego a światopoglądem epoki	• analizuje obraz Friedricha pod kątem cech romantycznych
12., 13., 14., 15., 16. Juliusz Słowacki, <i>Balladyna</i> (lektura obowiązkowa)	• relacjonuje treść dramatu • wskazuje cechy dramatu • określa czas i miejsce zdarzeń • dokonuje podziału bohaterów na bohaterów realistycznych i bohaterów fantastycznych	• zapisuje w punktach historię zbrodni Balladyny • charakteryzuje Balladynę • charakteryzuje Goplanę • wskazuje sceny komiczne i tragiczne • omawia cechy gatunkowe tragedii	• określa funkcję świata fantastycznego w utworze • charakteryzuje różne sposoby sprawowania władzy przedstawione w utworze • określa funkcję ironii w dramacie • opisuje ewolucję Balladyny	• wyjaśnia, na czym polega tragizm tytułowej bohaterki • wyjaśnia symboliczne znaczenie korony Popielów • opisuje scenę sądu i śmierci tytułowej bohaterki	• analizuje wskazany plakat teatralny • formułuje na podstawie dramatu uniwersalne prawdy o ludzkiej psychice • omawia nawiązania kulturowe obecne w dramacie
17. Prawdziwa miłość	• relacjonuje treść danych fragmentów utworu • określa rodzaj literacki fragmentów utworu	• wypowiada się na temat narracji fragmentów utworu • wypowiada się na temat uczucia łączącego bohaterów	• omawia emocje bohaterów • interpretuje tytuł	• analizuje sposób, w jaki bohaterowie mówią o chorobie	• podejmuje dyskusję na temat opłacalności emocjonalnego angażowania się, w sytuacji gdy istnieje ryzyko utraty kochanej

					osoby
18. Jak budować akapity i skomponować tekst	• przedstawia elementy kompozycji wypowiedzi argumentacyjnej • wskazuje cechy dobrze skomponowanego tekstu • wymienia cechy składające się na wewnętrzną spójność wypowiedzi • organizuje tekst, nie zawsze zachowując logikę	• formułuje plan wypowiedzi argumentacyjnej • porządkuje podaną wypowiedź • wskazuje w podanym tekście zdanie główne akapitu • tworzy wewnętrznie uporządkowane wypracowanie o umiarkowanym stopniu spójności	• koryguje dane wypracowanie • formułuje wstęp do wypracowania • tworzy wewnętrznie uporządkowane, na ogół spójne wypracowanie	• tworzy wewnętrznie uporządkowane, spójne wypracowanie	
19. Jak uzasadniać swoje zdanie	• odróżnia argument od przykładu • w podanym tekście wskazuje tezę, argumenty i przykłady	• formułuje argumenty do podanej tezy	• podaje przykłady do argumentów	• formułuje wypowiedź o wnikliwej i konsekwentnej argumentacji, popartą trafnymi przykładami	
20., 21. Teatr	• omawia specyfikę teatru starożytnej Grecji • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przedstawienie realistyczne</i>	• wskazuje zmiany, jakie zaszły w rozwoju teatru • rozpoznaje elementy języka teatru w przedstawieniu • omawia specyfikę teatru elżbietańskiego	• wskazuje cechy teatru antycznego obecnie • omawia relacje pomiędzy dramatem a teatrem • omawia specyfikę teatru współczesnego • wyjaśnia znaczenie terminu <i>przedstawienie awangardowe</i>	• interpretuje wybrane przedstawienie teatralne	• wypowiada się na temat roli reżysera w interpretacji tekstu dramatycznego • podejmuje dyskusję na temat granic wolności reżysera w interpretacji tekstu dramatycznego • pisze recenzję przedstawienia teatralnego
22. Fonetyka – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>głoska, spółgłoska, samogłoska, litera</i> • dokonuje podziału wyrazu na głoski • wskazuje w wyrazie samogłoski i spółgłoski	• określa funkcję głoski i w podanych wyrazach • zapisuje wymowę wyrazu i wskazuje różnice pomiędzy wymową a pisownią • na ogół poprawnie wymawia wyrazy	• dokonuje poprawnego podziału wyrazu • poprawnie wymawia wyrazy	• koryguje błędną wymowę wyrazów	• układa zdania ćwiczące wymowę

23. Upodobnienia i uproszczenia fonetyczne	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>upodobnienia fonetyczne, ubezdźwięcznienia, udźwięcznienia, upodobnienia wsteczne i postępowe, upodobnienia wewnątrzwyrazowe, upodobnienia międzywyrazowe, utrata dźwięczności w wygłosie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> • wskazuje spółgłoski powodujące upodobnienia	• wskazuje kierunek upodobnienia w podanych wyrazach • wskazuje upodobnienia międzywyrazowe w podanym tekście	• wskazuje wyrazy, w których wolno lub należy upraszczać grupy spółgłoskowe • wskazuje wyrazy, w których nie wolno upraszczać grup spółgłoskowych	• koryguje błędy w wymowie i wyjaśnia ich przyczynę	
24. Kiedy pisać <i>q</i> oraz <i>ę</i>	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>samogłoski nosowe</i> • referuje zasady pisowni samogłosek <i>q</i> i <i>ę</i> w zakończeniach wyrazów	• wyjaśnia przyczynę problemu z zapisem samogłosek <i>q</i> i <i>ę</i>	• wskazuje przykłady wyrazów kończących się na <i>q</i> i <i>ę</i> • wskazuje słowa, w których <i>q</i> wymienia się na <i>ę</i> oraz <i>ę</i> na <i>q</i>	• bezbłędnie stosuje zasady pisowni <i>q</i> i <i>ę</i> w wypowiedzi pisemnej	
25. Podsumowanie wiadomości	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>paradoks, ironia, tragedia, akapit, argument, przykład, wypowiedź argumentacyjna, kompozycja, wewnętrzna spójność, głoska, samogłoska, spółgłoska, upodobnienia i uproszczenia fonetyczne</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
27. Pochwała życia	• opisuje, co zostało przedstawione na obrazie	• wskazuje podział obrazu na części tematyczne • opisuje postacie przedstawione na obrazie	• omawia kolorystykę dzieła • przedstawia na podstawie wybranych	• wypowiada się na temat wyjątkowego charakteru dzieła Renoira • wskazuje cechy	• omawia wybrany obraz impresjonistyczny

			źródeł cechy impresjonizmu	impresjonizmu na obrazie	
28. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>renesans</i>, <i>humanizm</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego • umiejscawia renesans w czasie	• charakteryzuje twórczość Jana Kochanowskiego	• wskazuje charakterystyczne cechy renesansu	• omawia związek twórczości Jana Kochanowskiego ze światopoglądem epoki	• wskazuje cechy renesansowe na obrazie Mantegny
29. Przepis na szczęście (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fraszka</i>, <i>apostrofa</i>, <i>archaizm</i> • relacjonuje treść fraszek • wskazuje podmiot liryczny we fraszkach • wskazuje adresata lirycznego fraszki <i>Na dom w Czarnolesie</i> • wskazuje archaizmy w utworach	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego w każdej z fraszek • wskazuje apostrofę i wyjaśnia jej funkcję • przedstawia współczesną formę wskazanych archaizmów	• przedstawia stosunek Jana Kochanowskiego do natury na podstawie fraszki <i>Na lipę</i> • wskazuje kontekst biograficzny we fraszce <i>Na dom w Czarnolesie</i>	• omawia renesansowy charakter fraszek	• podejmuje dyskusję na temat najważniejszych aspektów życia
30. Na scenie życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fraszka</i>, <i>wiersz sylabiczny</i>, <i>rym</i>, <i>powtórzenie</i>, <i>archaizm</i> • relacjonuje treść fraszek • wskazuje archaizmy w utworach	• przedstawia obraz młodości zawarty w utworze <i>Na młodość</i> • dokonuje podziału podanych fraszek na fraszki filozoficzne i fraszki obyczajowe • przedstawia układ rymów we fraszkach • przedstawia współczesną formę wskazanych archaizmów	• omawia funkcję powtórzenia na początku fraszki <i>O żywocie ludzkim</i> • omawia funkcję środków stylistycznych użytych w utworach	• omawia refleksję o człowieku zawartą we fraszce <i>O żywocie ludzkim</i>	• podejmuje dyskusję na temat aktualności fraszki <i>Na młodość</i>
31. Sztuka życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pieśń</i>, <i>cnota</i>, <i>pytanie retoryczne</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • podaje nazwy rodzajów rymów występujących w wierszu	• przedstawia postawę życiową, do której przekonuje podmiot liryczny • omawia funkcję zdań	• interpretuje ostatnie zdanie wiersza	• podejmuje dyskusję na temat cech, którymi należy się wykazać w celu osiągnięcia „dobrej sławy”

	liryczny utworu • wskazuje adresata lirycznego utworu		rozkazujących w pieśni		
32. Radość życia (Jan Kochanowski – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pieśń, rym gramatyczny, apostrofa, personifikacja</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • podaje nazwy rodzajów rymów występujących w wierszu	• interpretuje metafory zawarte w wierszu • omawia funkcję apostrofy pojawiającej się w ostatniej strofie wiersza • omawia funkcję personifikacji	• wyjaśnia przesłanie wiersza	• odnajduje w dowolnych źródłach informacje na temat filozofii epikurejskiej
33. Szczęście poety	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>Skamander, metafora, słowa potoczne, optymizm</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje sformułowania, które wiążą się z radością życia	• opisuje przeżycia, których doświadcza podmiot liryczny • interpretuje metaforę powstałą na bazie związku frazeologicznego <i>mieć zielono w głowie</i>	• interpretuje zakończenie wiersza	• wypowiada się na temat sposobów okazywania zadowolenia z życia i optymizmu
34. Być szczęśliwym	• relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny utworu	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • dokonuje podziału wiersza na części tematyczne	• omawia symbolikę ogrodu, przywołując kontekst biblijny • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • interpretuje tytuł	• interpretuje przyjęcie przez podmiot liryczny postawy wyprostowanej • omawia postrzeganie szczęścia przez podmiot liryczny	• wypowiada się na temat życia i twórczości Czesława Miłosza
35. Chwytaj dzień	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>carpe diem, sentencja</i> • referuje fragment powieści • omawia świat przedstawiony danego fragmentu utworu • określa przynależność danego fragmentu do rodzaju literackiego	• charakteryzuje bohaterów występujących w danym fragmencie utworu • opisuje nastroje uczniów po wejściu do klasy • określa typ narracji występującej w danym fragmencie	• wyjaśnia, w jaki sposób zacytowany na lekcji wiersz łączy się z łacińską sentencją • opisuje przeżycia wewnętrzne wybranego uczestnika lekcji	• wyjaśnia przesłanie prowadzonej przez nauczyciela lekcji • wypowiada swoją opinię na temat przeczytanego fragmentu	• referuje treść całego utworu na podstawie książki lub filmu • omawia rolę, jaką odegrał Keating w życiu uczniów • wypowiada się na temat sposobów osiągania szczęścia
36. Odważnym szczęście sprzyja	• referuje fragment powieści • określa przynależność	• charakteryzuje każdą z bohaterek • wyjaśnia przyczynę	• interpretuje tytuł utworu • omawia argumentację bohaterek	• wyraża swoją opinię na temat sporu zaprezentowanego we	• tworzy pracę pisemną związaną z tematem lekcji

	fragmentu do rodzaju literackiego	sporu pomiędzy bohaterkami • przytacza argumenty wysuwane przez bohaterki		fragmentcie	
37. Wiedzieć, czego się chce	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sumo, motto</i> • referuje fragment powieści • określa przynależność danego fragmentu do rodzaju literackiego	• określa typ narracji występującej w danym fragmencie utworu • charakteryzuje bohaterów danego fragmentu utworu • dokonuje podziału treści na części ze względu na poruszane problemy	• wyjaśnia znaczenie słów: <i>Widzę w tobie grubego gościa</i> • wylicza cechy, które wskazują na to, że Shomintu jest dobrym trenerem	• wyjaśnia znaczenie mądrości życiowej przekazanej przez trenera	• pisze opowiadanie, którego mottem są słowa: <i>Celem nie jest koniec drogi, tylko posuwanie się naprzód</i>
38., 39. Opis sytuacji, przeżyć wewnętrznych i dzieła sztuki	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki</i> • wymienia elementy składające się na opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych i opis dzieła sztuki	• omawia sytuacje przedstawione na ilustracjach • opisuje emocje postaci przedstawionych na ilustracjach	• redaguje opis sytuacji na podstawie podanego planu • opisuje uczucia i stany wewnętrzne bohaterów podanej sytuacji • odnajduje w dowolnych źródłach symboliczne znaczenia wskazanych elementów występujących na obrazach	• tworzy dobrze zorganizowany, jasny i zrozumiały opis sytuacji • redaguje pogłębiony opis przeżyć wewnętrznych, trafnie nazywając uczucia oraz stany psychiczne i posługując się bogatym słownictwem • wnikliwie przedstawia przy opisie dzieła sztuki elementy charakterystyczne, w sposób kompetentny omawia cechy arcyzmu, ocenia i interpretuje dzieło sztuki, ujawniając wrażliwość	
40. Akcent wyrazowy	• przedstawia zasady stosowania akcentu wyrazowego	• poprawnie akcentuje przeczytane wyrazy	• wskazuje rzeczowniki, w których akcent pada na 3. sylabę od końca	• stosuje w wypowiedzi wyrazy, w których akcent pada na 3. i 4. sylabę od końca	
41. Kiedy pisać <i>i</i> , a kiedy <i>j</i>	• referuje zasady pisowni wyrazów, w których litera <i>i</i> oznacza spółgłoskę <i>j</i>	• na ogół poprawnie stosuje zasady pisowni <i>i</i> i <i>j</i> w podanych wyrazach	• poprawnie stosuje zasady pisowni <i>i</i> i <i>j</i> w podanych wyrazach	• tworzy własny tekst, wykorzystując w nim wyrazy z zakończeniami -	

	• referuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i>	• na ogół poprawnie stosuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i> w podanych wyrazach	• poprawnie stosuje zasady pisowni zakończeń <i>-i, -ji</i> oraz <i>-ii</i> w podanych wyrazach	<i>i, -ji</i> oraz <i>-ii</i>	
42. Podsumowanie wiadomości	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>fraszka, archaizm, pieśń, wiersz sylabiczny, rymy gramatyczne, opis sytuacji, opis przeżyć wewnętrznych, opis dzieła sztuki, akcent wyrazowy</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
44. Charaktery	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plan pierwszy, plan drugi, tło, portret</i> • opisuje, co przedstawia obraz	• omawia sposób przedstawienia Napoleona	• wskazuje cechy Napoleona podkreślone na portrecie	• interpretuje wymowę obrazu	• przybliża sylwetkę Napoleona • wyjaśnia znaczenie napisów znajdujących się na obrazie i analizuje ich znaczenie w kontekście wymowy obrazu
45. Twórca i jego czasy – Ignacy Krasicki	• wymienia najważniejsze etapy życia Ignacego Krasickiego • umiejscawia epokę oświecenia w czasie	• charakteryzuje twórczość Ignacego Krasickiego	• wskazuje cechy charakterystyczne oświecenia	• omawia związek twórczości Ignacego Krasickiego ze światopoglądem epoki	• omawia obraz Jana Matejki
46. W krzywym zwierciadle (Ignacy Krasicki – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>satyra</i> • relacjonuje treść satyry • określa rodzaj literacki utworu • wskazuje narratora	• dokonuje podziału utworu na części tematyczne • charakteryzuje szlachcica oraz jego żonę • wskazuje na podstawie tekstu cechy gatunkowe satyry	• omawia problem poruszony w satyrze • omawia związek satyry ze światopoglądem epoki	• podejmuje dyskusję nad celowością ośmieszania postaw i zachowań w procesie dydaktycznym	• podejmuje dyskusję na temat zalet i wad obcych wpływów kulturowych
47. Twórca i jego czasy – Aleksander Fredro	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>romantyzm, komedia</i> • wymienia najważniejsze	• charakteryzuje twórczość Aleksandra Fredry	• wskazuje cechy charakterystyczne romantyzmu	• wyjaśnia, na czym polegała wyjątkowość Aleksandra Fredry na tle epoki	• omawia genezę <i>Zemsty</i>

	etapy życia Aleksandra Fredry • umiejscawia epokę romantyzmu w czasie				
48., 49., 50., 51. Aleksander Fredro, <i>Zemsta</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>komedia</i> , <i>komizm charakterów</i> , <i>komizm sytuacyjny</i> , <i>komizm słowny</i> , <i>akt</i> , <i>scena</i> , <i>didaskalia</i> , <i>karykatura</i> , <i>bohaterowie pierwszoplanowi</i> , <i>bohaterowie drugoplanowi</i> , <i>bohaterowie epizodyczni</i> , <i>motto</i> • relacjonuje treść dramatu • przyporządkowuje utwór do rodzaju literackiego • określa czas i miejsce akcji	• wskazuje cechy gatunkowe utworu • dokonuje podziału bohaterów na pierwszoplanowych, drugoplanowych i epizodycznych • charakteryzuje bohaterów utworu • wskazuje wątek główny i wątki poboczne utworu • podaje przykłady różnych rodzajów komizmu	• wyjaśnia, na czym polega komizm charakterów, komizm sytuacyjny i komizm słowny w dramacie • wyjaśnia, na czym polega karykaturalne przedstawienie bohaterów • interpretuje tytuł dramatu • wyjaśnia sens motta	• analizuje scenę oświadczyn Papkina pod względem stosowności stylu do sytuacji • analizuje zakończenie dramatu i omawia jego przesłanie	• podaje przykłady przedstawienia motywu zemsty w innych tekstach kultury • wskazuje w dramacie elementy kultury sarmackiej • porównuje treść dramatu z ekranizacją Andrzeja Wajdy
52. Silny charakter	• relacjonuje treść danych fragmentów utworu • określa rodzaj narracji	• charakteryzuje bohatera danych fragmentów utworu	• omawia sposób przedstawienia przeżyć wewnętrznych bohatera • interpretuje słowa bohatera: <i>Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać</i>	• analizuje sposób przedstawienia rekinów	• podejmuje dyskusję na temat sentencji: <i>Człowieka można zniszczyć, ale nie pokonać</i> i odnosi ją do wybranych tekstów kultury
53. Przejść próbę	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • relacjonuje treść wywiadu	• wyjaśnia, w jaki sposób bohater wywiadu definiuje ból • opisuje powód założenia fundacji i jej cele • wymienia cechy charakteru bohatera wywiadu	• omawia różnice między dzieciństwem a dorosłością według Jana Meli	• pisze charakterystykę Jana Meli	• charakteryzuje postać rzeczywistą lub fikcyjną, która musiała zmagać się z przeciwnościami losu
54.	• relacjonuje treść danych	• omawia świat	• omawia funkcję narracji	• interpretuje słowa	• wyjaśnia na wybranych

Panować nad życiem	fragmentów utworu • określa rodzaj narracji	przedstawiony • wskazuje problem, z którym musi się zmierzyć bohaterka fragmentów	pierwszoosobowej we fragmentach • wypowiada się na temat relacji pomiędzy bohaterką a doktorem	bohaterki mówiące o tym, że największym jej przeciwnikiem jest ona sama	przykładach z tekstów kultury, co to oznacza sformułowanie <i>przejść kontrolę nad własnym życiem</i>
55. Na przekór stereotypom	• relacjonuje treść danego fragmentu • określa czas i miejsce akcji fragmentu	• wypowiada się na temat sposobu narracji • charakteryzuje bohaterów • wskazuje, co zaskoczyło Kubę podczas spotkania z Magdą • przedstawia reakcje otoczenia na związek Magdy i Kuby	• wyjaśnia, dlaczego Kuba zainteresował się niepełnosprawną koleżanką • wyjaśnia, w jakim celu Magda posługuje się ironią • wyjaśnia sens tytułu	• ocenia reakcje otoczenia na związek Magdy i Kuby • omawia przyczyny wzajemnego dystansu pomiędzy osobami pełno- i niepełnosprawnymi	• podejmuje dyskusję na temat sposobu postępowania wobec osób niepełnosprawnych • przedstawia tekst kultury podejmujący temat osób niepełnosprawnych
56. Czarny charakter	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czarny charakter, komiks, wyraz dźwiękonaśladowczy</i> • relacjonuje treść komiksu	• omawia znane sobie przykłady „czarnych charakterów” z wybranych tekstów kultury	• wypowiada się na temat sposobu prezentacji Lorda Vadera w podanym fragmencie komiksu	• analizuje funkcję „czarnego charakteru” w wybranym tekście kultury • przedstawia swoją opinię na temat komiksu	• przedstawia fabułę <i>Gwiezdnych wojen</i> • omawia rodzaj rysunku zastosowanego w podanym komiksie
57. Charakterystyka	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>charakterystyka, charakterystyka postaci, autocharakterystyka, charakterystyka porównawcza</i> • wskazuje elementy składające się na charakterystykę	• omawia różnice pomiędzy charakterystyką statyczną a charakterystyką dynamiczną	• tworzy plan charakterystyki wybranej postaci literackiej bądź filmowej	• pisze charakterystykę zawierającą opis wyglądu zewnętrznego postaci i wnikliwy opis cech charakteru, konsekwentnie poparty trafnie dobranymi przykładami	• tworzy charakterystykę porównawczą dwóch postaci literackich lub filmowych
58., 59. Malarstwo	• wymienia etapy rozwoju malarstwa	• wskazuje najważniejsze cechy malarstwa na poszczególnych etapach • rozróżnia najważniejsze typy dzieł malarskich ze względu na temat	• omawia elementy języka malarstwa na wybranym dziele	• ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów	• wypowiada opinię na temat sztuki abstrakcyjnej • przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty • tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki

60. Czasownik – przypomnienie i uzupełnienie wiadomości	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>czasownik osobowy, czasownik nieosobowy, czasowniki dokonane, czasowniki niedokonane</i> • wymienia, przez co odmienia się czasownik • odróżnia formy nieosobowe czasownika od form osobowych	• określa formy gramatyczne czasownika • uzupełnia zdania czasownikami w odpowiedniej formie	• redaguje zdania z nieosobowymi formami czasownika zakończonymi na <i>-no, -to</i> • przekształca zdania, używając odpowiedniej formy czasownika	• modyfikuje wypowiedź za pomocą zmiany aspektu • sporządza notatkę z zastosowaniem nieosobowych form czasownika	• redaguje instrukcję, w której wykorzystuje czasowniki w trybie rozkazującym • odmienia czasowniki kłopotliwe
61. Strony czynna i bierna czasownika	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>strona czynna, strona bierna, wykonawca czynności, obiekt czynności, czasownik przechodni, czasownik nieprzechodni</i> • przedstawia zasadę tworzenia strony biernej czasownika	• przekształca zdania ze strony czynnej na bierną i odwrotnie • odróżnia czasowniki przechodnie od czasowników nieprzechodnich • wskazuje wypowiedzi, w których najważniejszą rolę odgrywa wykonawca czynności oraz te, w których najistotniejszy jest obiekt czynności	• wskazuje, w jakich okolicznościach używamy strony biernej • odnajduje w tekście czasowniki w stronie biernej i wyjaśnia, w jakim celu zostały użyte	• używa strony biernej w tekstach oficjalnych, np. w stylu urzędowym	
62. Imiesłowy – nietypowe formy czasownika	• przedstawia klasyfikację imiesłów • wskazuje imiesłowy w tekście	• tworzy imiesłowy od podanych czasowników • odmienia imiesłowy przymiotnikowe	• przekształca zdania podrzędne w imiesłowy przymiotnikowe i przysłówkowe z określeniami • przekształca wskazane zdania na konstrukcje z imiesłowami przysłówkowymi	• wskazuje i poprawia błędy związane z użyciem imiesłów • redaguje tekst z użyciem wszystkich rodzajów imiesłów	
63. Pisownia <i>nie</i> z imiesłowami	• wymienia zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami	• stosuje zasady pisowni <i>nie</i> z imiesłowami • tworzy imiesłowy z przeczeniem <i>nie</i>	• zastępuje określenia oznaczające cechy z imiesłowami z przeczeniem <i>nie</i>	• redaguje tekst z użyciem imiesłów z przeczeniem <i>nie</i>	
64.	• odtwarza najważniejsze	• wykorzystuje	• wyciąga wnioski	• poprawnie interpretuje	• wykorzystuje bogate

Podsumowanie wiadomości	fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>charakterystyka, karykatura, komiks, strona czynna czasownika, strona bierna czasownika, aspekt, formy osobowe czasownika, formy nieosobowe czasownika, imiesłowy</i>	najważniejsze konteksty	• określa własne stanowisko	wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
66. Ojczyzna	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pierwszy plan, drugi plan, symbol, ciepła paleta barw</i> • opisuje obraz, uwzględniając podział na plany	• wyjaśnia znaczenie czasu, w jakim powstał obraz Jacka Malczewskiego <i>Ojczyzna</i> , dla jego wymowy	• interpretuje symbolikę kajdan przedstawionych na obrazie	• analizuje wpływ barw na wymowę obrazu	• przedstawia podobny sposób przedstawiania ojczyzny w innych tekstach kultury
67. Twórca i jego czasy – Adam Mickiewicz	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>romantyzm</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Adama Mickiewicza • umiejscawia epokę romantyzmu w czasie	• charakteryzuje twórczość Adama Mickiewicza	• wskazuje cechy charakterystyczne romantyzmu	• omawia związek pomiędzy twórczością Adama Mickiewicza a ideami epoki	• omawia wskazane obrazy pod kątem ich związku z epoką
68. Poświęcić się dla ojczyzny (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>powstanie narodowowyzwoleńcze</i> • relacjonuje treść wiersza	• opisuje bohaterkę wiersza Adama Mickiewicza <i>Śmierć Pułkownika</i> • wymienia wartości istotne dla bohaterki wiersza	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>romantyczna legenda bohatera</i> • interpretuje ostatnią strofę utworu • omawia funkcję porównania bohaterki wiersza do Czarnieckiego	• wypowiada się na temat klimatu dominującego w wierszu	• przedstawia sylwetkę Emilii Plater na podstawie dowolnych źródeł
69., 70. Walczyć za ojczyznę (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• relacjonuje treść utworu Adama Mickiewicza <i>Reduta Ordona</i> • określa rodzaj literacki utworu	• wypowiada się na temat narratora • wskazuje przykłady animizacji • wskazuje wyrazy	• omawia sposób przedstawienia wydarzeń • porównuje sposób przedstawienia napastników i obrońców	• formułuje przesłanie <i>Reduty Ordona</i>	• przedstawia sylwetkę Juliana Konstantego Ordona na podstawie dowolnych źródeł

		dźwiękonaśladowcze	• omawia sposób przedstawienia cara • określa funkcję animizacji • określa funkcję nagromadzenia wyrazów dźwiękonaśladowczych w utworze		
71. Tęsknota za ojczyzną	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hierarchia wartości, neologizm</i> • referuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny i adresata lirycznego	• wypowiada się na temat adresata lirycznego • nazywa uczucia podmiotu lirycznego • opisuje kraj przedstawiony przez podmiot liryczny • wskazuje w wierszu neologizmy	• omawia znaczenie refrenu dla wymowy wiersza • interpretuje znaczenie określenia <i>światło-cień</i> w kontekście wiersza • omawia funkcję neologizmów w wierszu	• wypowiada się na temat hierarchii ważności podmiotu lirycznego • analizuje sposób osiągnięcia nostalgicznego nastroju wiersza	• omawia obraz Józefa Chelmońskiego <i>Bociany</i>
72. Twórca i jego czasy – Henryk Sieniewicz	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pozytywizm, emigracja</i> • wymienia najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza • umiejscawia epokę pozytywizmu w czasie	• wyjaśnia znaczenie hasła: <i>dla pokrzepienia serc</i> • charakteryzuje twórczość Henryka Sienkiewicza	• wskazuje cechy charakterystyczne pozytywizmu	• omawia genezę <i>Latarnika</i> • wypowiada się na temat wyjątkowości twórczości Henryka Sienkiewicza na tle epoki	• omawia hasło <i>dla pokrzepienia serc</i> w kontekście twórczości Henryka Sienkiewicza
73., 74. Henryk Sienkiewicz, <i>Latarnik</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>nowela, punkt kulminacyjny, emigrant, symbol</i> • relacjonuje treść noweli • podaje nazwę rodzaju narracji	• omawia świat przedstawiony noweli • wskazuje cechy gatunkowe noweli • charakteryzuje głównego bohatera	• przedstawia przemianę głównego bohatera • omawia przyczyny tułaczki Skawińskiego, także te niewyrażone bezpośrednio • omawia sposób, w jaki bohater reaguje na pierwsze wersy <i>Pana Tadeusza</i>	• wypowiada się na temat sposobu postrzegania ojczyzny przez Skawińskiego • interpretuje symbolikę latarni morskiej • formułuje przesłanie utworu	• wypowiada się na temat problemów, z jakimi borykają się emigranci i uchodźcy • omawia kontekst historyczny noweli
75. Wielokulturowość	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dwukulturowość</i>,	• wymienia cechy artykułu wskazujące na jego przynależność do	• przedstawia zjawisko społeczne opisane przez autorkę	• omawia obraz Polski wyłaniający się z przywołanych w tekście	• podejmuje dyskusję na temat stereotypów dotyczących Polski i

	<i>stereotyp</i> •relacjonuje treść artykułu	publicystyki •wymienia zaprezentowane w tekście stereotypy dotyczące Polski i Polaków		wypowiedzi	Polaków
76. Mała ojczyzna	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wiersz biały, wiersz wolny, mała ojczyzna</i> • referuje treść wiersza	• przedstawia obraz ojczyzny wyłaniający się z wiersza • podaje nazwy środków stylistycznych użytych w wierszu • wskazuje cechy wiersza wolnego	• określa funkcję środków stylistycznych zawartych w wierszu • omawia język wiersza	• wypowiada się na temat własnego pojmowania pojęcia „małej ojczyzny”	• opracowuje mapę myśli dotyczącą ojczyzny • tworzy samodzielną wypowiedź pisemną pt. „Moja mała ojczyzna”
77. Odnaleźć swoje korzenie	• relacjonuje treść danych fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji	• wypowiada się na temat narratora • opisuje świat przedstawiony • wypowiada się na temat roli opowieści w życiu narratora	• omawia relację pomiędzy narratorem a światem przedstawionym • interpretuje gest kobiet z plemienia Kinte wobec przyszłości • interpretuje tytuł utworu	• analizuje relacje pomiędzy głównym bohaterem a utraconą ojczyzną	• podejmuje dyskusję na temat sensu poszukiwania własnych korzeni • wypowiada się na temat kontekstu historycznego danych fragmentów
78. Opuścić ojczyznę	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>fantastyka, symbol</i> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji	• omawia świat przedstawiony we fragmentach utworu • wypowiada się na temat bohaterów występujących w danych fragmentach • wskazuje cechy świadczące o tym, że podany fragment nie należy do literatury realistycznej	• interpretuje symbolikę pierścienia • omawia rozważania Froda dotyczące domu	• interpretuje symbolikę podróży Froda • przedstawia własne refleksje na temat postrzegania domu z perspektywy podróży	• omawia inne, znane sobie teksty kultury należące do fantastyki (literatura, film, komiks) • wskazuje różnice pomiędzy fantastyką a science fiction • przedstawia swoje zdanie na temat fantastyki
79., 80. Wypowiedź argumentacyjna	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teza, argument, wnioski</i> • wymienia etapy przygotowywania wypowiedzi argumentacyjnej	• wymienia chwyt argumentacyjne	• wskazuje w tekście argumenty nierzeczowe	• formułuje wnikliwą, przekonującą i konsekwentną argumentację do podanej tezy	• odróżnia wypowiedź argumentacyjną od takiej, która wskazuje jedynie związek przyczynowo-skutkowy

	• odnajduje tezę i argumenty w podanym tekście				
81. Rzeźba	• wymienia etapy rozwoju rzeźby	• wskazuje najważniejsze cechy rzeźby na poszczególnych etapach • rozróżnia najważniejsze typy dzieł rzeźbiarskich ze względu na temat	• omawia elementy języka rzeźby na wybranym dziele	• ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów	• wypowiada swoją opinię na temat rzeźby abstrakcyjnej • przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty • tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
82. Zdanie złożone – przypomnienie wiadomości	• wskazuje zdania złożone • odróżnia zdania złożone współrzędnie od zdań złożonych podrzędnie	• wskazuje pytanie, na które odpowiadają dane zdania podrzędne • podaje nazwy rodzajów zdań złożonych	• przyporządkowuje wykresy do zdań	• sporządza wykresy zdań złożonych	
83., 84. Rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie	• wymienia rodzaje zdań złożonych • wskazuje spójniki, przed którymi należy postawić przecinek w zdaniu złożonym współrzędnie	• wskazuje zdania złożone współrzędnie i określa ich typy • przyporządkowuje zdania współrzędne stosownie do podanego wykresu • wskazuje zdania podrzędne przydawkowe i formułuje do nich pytania • wskazuje zdania podrzędne dopełnieniowe i formułuje do nich pytania	• sporządza wykresy zdań złożonych współrzędnie • przyporządkowuje zdania podrzędne stosownie do podanego wykresu	• sporządza wykresy zdań złożonych i podaje nazwy typów zdań podrzędnych	
85. Przecinek w zdaniu złożonym	• wymienia zasady stosowania przecinków w zdaniach złożonych	• wskazuje zdania złożone współrzędnie, w których brakuje przecinków	• formułuje zdania podrzędne i stawia przecinki w odpowiednich miejscach	• przekształca tekst, stawiając przecinki w odpowiednich miejscach	
86. Podsumowanie wiadomości	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>wypowiedź</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze

	<i>argumentacyjna, neologizm, nowela, opowiadanie, wiersz biały, wiersz wolny, fantastyka, zdania złożone współrzędnie, zdania złożone podrzędnie</i>			i porównuje	
88. Wyobraźnia	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>realizm, fantastyka, paleta barw</i> • opisuje, co widzi na obrazie	• określa temat dzieła • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne na obrazie	• omawia funkcję palety barw zastosowanej przez malarza • interpretuje tytuł dzieła	• interpretuje znaczenie kształtu znajdującego się w centrum obrazu	• na podstawie wybranych źródeł wyjaśnia znaczenie terminu <i>surrealizm</i>
89. Twórca i jego dzieło – Adam Mickiewicz	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ballada, manifest, egzotyka, orient, romantyzm</i> • wymienia podróże odbyte przez Adama Mickiewicza	• omawia znaczenie podróży na Krym dla poety	• wypowiada się na temat znaczenia podróży dla romantyków	• wyjaśnia, na czym polegał przełomowy charakter <i>Ballad i romansów</i>	• omawia obraz Juliusza Kossaka <i>Adam Mickiewicz z Sadykiem Paszą w Turcji</i>
90. Wyobraźnia ludowa (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ballada, realizm, fantastyka, punkt kulminacyjny, nauka moralna</i> • relacjonuje treść ballady <i>Świtezianka</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego	• ustala, jaką wiedzę na temat świata przedstawionego ma narrator • wskazuje elementy realistyczne i fantastyczne utworu • wskazuje punkt kulminacyjny • charakteryzuje bohaterów utworu	• omawia stosunek narratora do opowiadanych zdarzeń • objaśnia sens nauki moralnej sformułowanej w utworze • wskazuje cechy gatunkowe utworu	• podejmuje dyskusję na temat nauki moralnej wyrażonej w balladzie	• wskazuje elementy estetyki romantycznej na obrazie Johna Williama Waterhouse’a <i>Pani z Shalott</i>
91. Natura i wyobraźnia (Adam Mickiewicz – poeta wymieniony w podstawie programowej)	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>sonet</i> • relacjonuje treść wiersza <i>Stepy akemańskie</i> • ustala przynależność utworu do rodzaju literackiego • wskazuje podmiot	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • dokonuje podziału utworu na dwie części • wskazuje zastosowane środki stylistyczne	• określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • omawia sposób przedstawienia ciszy w końcówce utworu	• określa nastrój wiersza i wyjaśnia, jakimi środkami jest on budowany • interpretuje puentę utworu	• omawia sposób przedstawienia natury w wybranym tekście kultury

	liryczny				
92. Strach i wyobraźnia	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>punkt kulminacyjny, nastrój grozy</i> • relacjonuje treść danych fragmentów utworu	• wypowiada się na temat narratora danych fragmentów utworu • charakteryzuje bohaterów danych fragmentów • wskazuje punkt kulminacyjny	• omawia relacje pomiędzy bohaterami • interpretuje wydarzenia symboliczne zawarte w danych fragmentach	• analizuje sposób tworzenia atmosfery grozy	• wskazuje środki filmowe przydatne do przedstawienia atmosfery danych fragmentów • omawia sposób tworzenia atmosfery grozy w wybranym tekście kultury popularnej
93. Na skrzydłach wyobraźni	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sonet, personifikacja</i> • relacjonuje treść wiersza • wskazuje podmiot liryczny	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje środki stylistyczne • ustala przynależność gatunkową wiersza	• określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • wyjaśnia metaforyczny sens ostatniej strofy wiersza • wyjaśnia metaforyczne znaczenie związków frazeologicznych, w których znajduje się słowo <i>skrzydła</i>	• interpretuje przesłanie utworu	• wskazuje konteksty i nawiązania
94. Baśniowa wyobraźnia	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>puenta, neologizm, symbol</i> • relacjonuje treść utworu • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego	• wypowiada się na temat narratora • charakteryzuje bohaterów utworu • omawia kompozycję utworu	• określa nastrój utworu • omawia funkcję neologizmów zastosowanych w wierszu • interpretuje symbolikę Dusiołka	• na podstawie puenty podejmuje rozważania na temat pochodzenia zła w świecie	• podejmuje dyskusję na temat popularności baśni
95. Życie w świecie wyobraźni	• relacjonuje treść fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji	• określa czas i miejsce akcji • charakteryzuje bohaterów danych fragmentów utworu	• omawia relacje między bohaterkami • wypowiada się na temat reakcji narratorki na przyjaźń Liliany z Kasią • omawia funkcję wyrazów potocznych w danych fragmentach	• analizuje ostatnią wypowiedź bohaterki • wskazuje wady i zalety życia w świecie wyobraźni	• podejmuje dyskusję na temat ludzkiej potrzeby fantazjowania • interpretuje obraz Salvadora Dalego <i>Miraż</i>
96., 97. Rozprawka	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>teza, hipoteza, argumenty</i>	• formułuje argumenty do podanego zagadnienia • tworzy plan rozprawki	• formułuje argumenty i kontrargumenty do podanej tezy	• pisze rozprawkę w której: - zawarta została właściwa	• tworzy prezentację na temat wybranej subkultury • wyjaśnia znaczenie

	• referuje trzy możliwe schematy pisania rozprawki	na podstawie podanej dyskusji		teza bądź hipoteza - argumentacja jest wnikliwa, przekonująca i konsekwentna - przedstawiona została własna opinia dotycząca zadanego tematu, ujawniająca szczególną wrażliwość/wnikliwość piszącego	terminu <i>kontrkultura</i> i podaje przykłady
98. Grafika	• wymienia etapy rozwoju grafiki	• wskazuje najważniejsze cechy grafiki na poszczególnych etapach • odróżnia grafikę artystyczną od grafiki użytkowej	• wymienia i opisuje najważniejsze techniki graficzne	• ocenia dzieło sztuki według podanych kryteriów	• przygotowuje prezentację na temat wybranego artysty grafika • tworzy pisemną recenzję wybranego dzieła sztuki
99. Wypowiedzenie wielokrotnie złożone	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wypowiedzenie wielokrotnie złożone, zdanie główne</i> • dokonuje podziału wypowiedzeń wielokrotnie złożonych na wypowiedzenia składowe	• wskazuje zdanie główne w wypowiedzeniu złożonym • stosuje odpowiednią interpunkcję w zdaniach wielokrotnie złożonych	• sporządza wykres zdania wielokrotnie złożonego • przekształca grupy zdań pojedynczych w wypowiedzenia wielokrotnie złożone	• dokonuje opisu składniowego sporządzonego wykresu • koryguje zbyt długie wypowiedzenia wielokrotnie złożone	
100. Mowa niezależna i zależna	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mowa zależna, mowa niezależna</i> • wyjaśnia różnice pomiędzy mową niezależną a mową zależną	• w podanym tekście wskazuje mowę zależną i mowę niezależną • zapisuje dowolny dialog w formie mowy zależnej • przy zapisie dialogu stosuje poprawną interpunkcję	• redaguje tekst, w którym wypowiedzi bohaterów zapisuje w formie mowy niezależnej	• przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie	
101. Zasady cytowania cudzych tekstów	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>cytat, prawo autorskie, plagiat, źródło, przypis bibliograficzny</i> • wymienia zasady cytowania cudzych	• stosuje odpowiednie słownictwo przy wprowadzaniu cytatów • wpłata cytat w wypowiedź, stosując odpowiednie zwroty	• poprawnie zapisuje przypis bibliograficzny	• opracowuje bibliografię dotyczącą podanego tematu	

	tekstów	wprowadzające i znaki interpunkcyjne			
102. Podsumowanie wiadomości	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>rozprawka, ballada, sonet, mowa niezależna, mowa zależna, cytat, przypis bibliograficzny</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
104. Dobro i zło	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>realizm, źródło światła</i> • opisuje, co dzieje się na obrazie Caravaggia <i>Powołanie św. Mateusza</i>	• wskazuje głównych bohaterów obrazu • wypowiada się na temat strojów bohaterów	• interpretuje gesty bohaterów obrazu • omawia rolę światła na obrazie	• omawia kontekst biblijny • interpretuje wymowę dzieła	• omawia inny wybrany obraz Caravaggia
105. Twórca i jego czasy – Charles Dickens	• wymienia najważniejsze etapy życia Charlesa Dickensa • umiejscawia epokę wiktoriańską w czasie	• charakteryzuje twórczość Charlesa Dickensa	• wskazuje cechy charakterystyczne epoki wiktoriańskiej	• omawia związek pomiędzy twórczością Charlesa Dickensa a problemami epoki	
106., 107., 108., 109. Charles Dickens, <i>Opowieść wigilijna</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>ironia, symbol, problemy społeczne, realizm, fantastyka</i> • relacjonuje treść utworu • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji	• omawia świat przedstawiony utworu • przedstawia realia społeczne przedstawione w utworze • wymienia problemy społeczne zaprezentowane w utworze • charakteryzuje głównego bohatera • wskazuje elementy fantastyczne w utworze	• omawia stosunek narratora do bohatera • omawia sposób przedstawienia duchów • nazywa emocje towarzyszące Scrooge’owi w czasie podróży w czasie i przestrzeni • wyjaśnia, na czym polega wewnętrzna przemiana bohatera • określa funkcję elementów fantastycznych w utworze	• wypowiada się na temat symbolicznego znaczenia świąt Bożego Narodzenia w naszym kręgu kulturowym • analizuje sposób przedstawienia Bożego Narodzenia w <i>Opowieści wigilijnej</i> • wypowiada się na temat hierarchii ważności Ebeneзера Scrooge’a	• omawia wybraną adaptację <i>Opowieści wigilijnej</i>
110. Twórca i jego dzieło –	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>folklor, lud,</i>	• wskazuje rodzimy folklor jako główne źródło	• wyjaśnia powiązania pomiędzy biografią poety	• wypowiada się na temat sposobu postrzegania ludu	

Adam Mickiewicz	<i>dziady</i> • opisuje obrzęd dziadów	inspiracji we wczesnej twórczości Adama Mickiewicza	a tematem jego wczesnych dzieł	przez romantyków	
111., 112., 113., 114. Adam Mickiewicz, <i>Dziady</i> cz. II (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dramat romantyczny, dziady, guślarz, motto, wierzenia ludowe, nauka moralna</i> • relacjonuje treść utworu • opisuje miejsce i czas wydarzeń	• wypowiada się na temat obrzędu dziadów • wskazuje elementy obrzędów pogańskich i chrześcijańskich • charakteryzuje bohaterów występujących w dramacie • omawia role danych uczestników obrzędu • przedstawia rodzaj kary właściwy poszczególnym duchom	• omawia funkcję czasu i sposobu przywołania danych duchów • wyjaśnia, na czym polegała wina danych duchów • opisuje nastrój dramatu • wyjaśnia znaczenie motta utworu • wskazuje cechy dramatu romantycznego	• analizuje sposoby uzyskania odpowiedniego nastroju w dramacie • wypowiada się na temat aktualności prawd moralnych przedstawionych w utworze • interpretuje zakończenie dramatu	• wybiera dwie adaptacje dramatu i dokonuje ich analizy porównawczej • omawia elementy wiary ludowej funkcjonujące współcześnie
115. Przebaczenie	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powieść historyczna, archaizm</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Henryka Sienkiewicza <i>Krzyżacy</i> • określa przynależność fragmentów do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji	• charakteryzuje bohaterów fragmentów • wskazuje archaizmy i wyjaśnia ich znaczenie	• wskazuje cechy powieści historycznej • omawia funkcję archaizmów w utworze	• analizuje postawę Zygryda i Juranda wobec cierpienia	• porównuje treść fragmentów z analogicznymi scenami z filmu Aleksandra Forda
116. Między dobrem a złem	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>puenta</i> • relacjonuje treść wiersza Jana Twardowskiego <i>Podziękowanie</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego i wskazuje adresata wiersza • wskazuje użyte środki stylistyczne	• omawia sposób, w jaki został opisany świat przyrody • interpretuje fragment mówiący o naturze człowieka • omawia funkcję użytych środków stylistycznych	• interpretuje przesłanie wiersza • podejmuje dyskusję na temat znaczenia różnorodności świata	• omawia wybrane teksty kultury podejmujące problem odmienności
117. Ulec złu	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dystryminacja</i> ,	• omawia świat przedstawiony w utworze	• omawia relacje panujące w klasie	• omawia sposób, w jaki bohaterka ocenia samą	• omawia wybrane teksty kultury podejmujące temat

	<i>hejt</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Ewy Barańskiej <i>Zapomnieć Różę</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji	• wypowiada się na temat narratorki danych fragmentów • wymienia zasady, którymi kierowali się ważniacy rządzący klasą	• wskazuje przyczyny zachowania narratorki po przeczytaniu powieści	siebie z perspektywy czasu • podejmuje dyskusję na temat mechanizmu dyskryminacji	dyskryminacji • przygotowuje prezentację multimedialną dotyczącą przyczyn i mechanizmów dyskryminacji
118. Ukarać zło	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>powieść kryminalna</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu Agathy Christie <i>Morderstwo w Orient Expressie</i> • określa przynależność utworu do rodzaju literackiego • podaje nazwę rodzaju narracji	• opisuje czas i miejsce akcji • wskazuje morderców i ich motyw • charakteryzuje Herkulesa Poirot	• omawia cechy decydujące o przynależności gatunkowej utworu • omawia wpływ czasu oraz miejsca dokonania zbrodni na sposób prowadzenia śledztwa	• przedstawia, w jaki sposób detektyw odkrył prawdę	• podejmuje dyskusję na temat wymierzania sprawiedliwości z pominięciem sądów • wypowiada się na temat innych słynnych detektywów poznanych za pośrednictwem różnych tekstów kultury
119. Zło przeciw naturze	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>reportaż</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu	• wskazuje miejsce, w którym doszło do opisanej katastrofy ekologicznej • wyjaśnia, jak doszło do wyschnięcia Morza Aralskiego • omawia skutki wysychania morza	• dokonuje podziału tekstu na części i nadaje im tytuły • wskazuje cechy reportażu	• wyjaśnia funkcję opisu życia mieszkańców starej rybackiej osady dla wymowy danych fragmentów • podejmuje dyskusję na temat skutków zbytniej ingerencji człowieka w naturę	• wyraża opinię na temat ekologii i ruchów ekologicznych • wskazuje inne teksty kultury opisujące niszczenie natury przez człowieka
120. Jak czynić dobro	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • relacjonuje treść wywiadu	• wskazuje przyczyny podjęcia decyzji o nakręceniu filmu • przedstawia stanowisko reżysera dotyczące obowiązków Zachodu	• wyjaśnia tytuł wywiadu • wskazuje fragmenty nacechowane emocjonalnie	• wyjaśnia przyczyny zachowania polityków	• podejmuje dyskusję na temat winy tych, którzy nie reagują na zło

		wobec Syrii			
121. Jak prowadzić dyskusję	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>dyskusja, stanowisko (teza), argument, kontrargument, sofizmat</i> • wskazuje cele podjęcia dyskusji • wymienia cechy dobrego dyskutanta • wymienia nieuczciwe chwytły stosowane w dyskusji	• wskazuje w podanym tekście argumenty i kontrargumenty • wskazuje w podanej dyskusji nieuczciwe chwytły	• formułuje argumenty i kontrargumenty do podanej tezy	• bierze udział w debacie • wyjaśnia, w jaki sposób rozpoznaje się sofizmaty	
122. Tworzenie i budowa wyrazów	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy</i>	• wyjaśnia znaczenie podanych wyrazów pochodnych • tworzy przymiotniki od rzeczowników	• wskazuje w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny • wskazuje formant w wyrazie pochodnym	• dokonuje analizy słowotwórczej podanych wyrazów	
123. O wyrazach pochodnych	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>kategoria słowotwórcza, czasowniki dokonane, stopień wyższy i najwyższy przymiotników oraz przysłówków</i> • wymienia kategorie słowotwórcze	• przyporządkowuje wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej	• tworzy czasowniki dokonane poprzez dodanie przedrostków • tworzy stopień wyższy i najwyższy przymiotników i przysłówków	• tworzy wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych	
124. Rodzina wyrazów	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność</i>	• wskazuje wyrazy należące do jednej rodziny • wskazuje wyraz podstawowy w parze wyrazów pokrewnych	• podkreśla rdzeń i wskazuje oboczności w rodzinie wyrazów	• sporządza wykresy rodziny wyrazów	
125. Kłopotliwe przedrostki i przyrostki	• wskazuje cechy decydujące o pisowni przedrostków z-, s-	• zapisuje wyrazy, stosując odpowiednie przedrostki • zapisuje wyrazy z odpowiednimi	• w podanym tekście poprawia błędy wynikające z błędnego zapisu przedrostków z-, s- oraz przyrostków -dztwo, -	• tworzy własny tekst z użyciem wyrazów z przedrostkami s-, z- oraz przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki	

		przyrostkami -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki	-ctwo, -dzki, -cki		
126. Podsumowanie wiadomości	• odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie • posługuje się terminami i pojęciami: <i>dyskusja, reportaż, wyraz pochodny, formant, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy pokrewne, rdzeń, przedrostki z-, s-, przyrostki -dztwo, -ctwo, -dzki, -cki</i>	• wykorzystuje najważniejsze konteksty	• wyciąga wnioski • określa własne stanowisko	• poprawnie interpretuje wymagany materiał • właściwie argumentuje • uogólnia, podsumowuje i porównuje	• wykorzystuje bogate konteksty • formułuje i rozwiązuje problemy badawcze
128. Nadzieja	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>graffiti, symbol</i> • opisuje, co przedstawia graffiti Banksy'ego <i>There is always hope...</i>	• opisuje otoczenie, w którym artysta namalował graffiti	• interpretuje symbolikę danych elementów dzieła	• interpretuje tytuł dzieła w odniesieniu do jego treści	• na podstawie wybranych źródeł przygotowuje prezentację na temat twórczości Banksy'ego
129. Dawać nadzieję	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wywiad, frazeologizm</i> • relacjonuje treść wywiadu	• wyjaśnia, dlaczego Zbigniew Religa został chirurgiem • referuje odczucia lekarza podczas przeszczepu serca • charakteryzuje Zbigniewa Religę jako lekarza	• omawia emocje, jakie Zbigniew Religa odczuwał w czasie pierwszej operacji • przedstawia romantyczną stronę zawodu lekarza, którą dostrzegł Religa	• interpretuje znaczenie przekształconego frazeologizmu w tytule wywiadu	• wypowiada się na temat filmu <i>Bogowie</i> w reżyserii Łukasza Palkowskiego
130. Sens nadziei	• relacjonuje treść wiersza Jerzego Lieberta <i>Nadzieja</i> • przyporządkowuje utwór do rodzaju literackiego • wskazuje podmiot liryczny	• wypowiada się na temat podmiotu lirycznego • wskazuje wszystkie metaforyczne określenia nadziei	• wyjaśnia, na czym polega dramat podmiotu lirycznego przedstawiony w dwóch pierwszych wersach utworu • określa funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu	• omawia przesłanie wiersza	• podejmuje dyskusję na temat szkód i pożytków płynących z nadziei
131. Potęga nadziei	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>niepełnosprawność</i> • relacjonuje treść danych	• wskazuje osiągnięcia Stephena Hawkinga, o których jest mowa w tekście	• omawia, w jaki sposób naukowiec postrzega swoją niepełnosprawność	• formułuje przesłanie, które może wynikać z relacji Hawkinga na temat jego życia	• odszukuje informacje na temat ludzi, którzy osiągnęli sukces pomimo różnego rodzaju

	fragmentów utworu	• przedstawia stosunek narratora tekstu do życia			ograniczeń
132. Brak nadziei	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>kompleksy</i> • relacjonuje treść fragmentów utworu • podaje nazwę rodzaju narracji	• charakteryzuje bohaterów danych fragmentów utworu • wskazuje temat przewodni danych fragmentów • wskazuje źródła kompleksów bohaterki • wskazuje w tekście sformułowania pochodzące z języka młodzieżowego	• porównuje opinie bohaterki o sobie samej ze zdaniem osób postronnych • wyjaśnia przyczyny zachowania Kai	• omawia reakcję Kai na kpiny i szyderstwa • przedstawia swoją opinię na temat przyczyn agresywnego zachowania innych wobec Kai	• podejmuje dyskusję na temat obiegowego powiedzenia, że <i>kpina boli najbardziej</i> • formułuje wskazówki mówiące o tym, jak radzić sobie z przemocą psychiczną
133. Nie tracić nadziei	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>niepełnosprawność</i> • relacjonuje treść danych fragmentów • podaje nazwę rodzaju narracji	• wypowiada się na temat narratora • charakteryzuje narratora – bohatera • określa czas i miejsce akcji utworu	• omawia funkcję zmian, jakie zaszły w życiu bohatera • interpretuje wymowę przedstawienia	• wyjaśnia przyczyny wzruszenia po występie Fochatej Ady • interpretuje wymowę danych fragmentów utworu	• wypowiada się na temat filmu <i>Chce się żyć</i> w reżyserii Macieja Pieprzycy
134. Wola przetrwania	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>sztuka przetrwania, paradoks</i> • relacjonuje treść danych fragmentów	• omawia kompozycję tekstu • wymienia wskazówki dotyczące przetrwania w trudnych warunkach	• formułuje główne przesłanie tekstu • omawia funkcję przytoczonych przez autora przykładów	• wskazuje różnice pomiędzy tekstem Gryllsa a literaturą piękną	• omawia wybrany tekst kultury opisujący przetrwanie w trudnych warunkach
135. Wywiad	• wyjaśnia znaczenie terminu <i>wywiad</i> • wymienia etapy tworzenia wywiadu	• układa pytania do autora podanego tekstu	• zbiera informacje na temat wybranej postaci, wymyśla temat wywiadu i układa pytania	• przeprowadza wywiad z kolegą/koleżanką • wskazuje błędy w podanym wywiadzie	• przedstawia i ocenia wskazany przez siebie wywiad
136. Prezentacja	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>prezentacja, mowa ciała, font, trema</i> • wymienia etapy tworzenia prezentacji	• opracowuje plan prezentacji	• omawia funkcję mowy ciała podczas wygłaszania prezentacji • gromadzi materiały do prezentacji	• wygłasza prezentację na forum klasy	
137. Skrótowce i skróty	• wyjaśnia znaczenie terminów: <i>skrótowiec, skrót</i>	• odnajduje skrótowce w tekście • wyjaśnia znaczenie	• poprawnie stosuje skrótowce w zdaniu • poprawnie zapisuje	• zastępuje podane nazwy właściwymi skrótowcami	

	- wymienia rodzaje skrótowców - przedstawia zasady odmiany skrótowców i używania ich w zdaniach - wymienia zasady stosowania skróconego zapisu	skrótowców wyjaśnia znaczenia podanych skrótów	skróty podanych wyrażeń		
138. Wyrazy złożone	- wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wyraz złożony, złożenie, zrost</i> - referuje zasady tworzenia wyrazów złożonych i wymienia ich typy	- objaśnia znaczenie wskazanych wyrazów złożonych - odróżnia zrosty od złożeń	tworzy poprawne przymiotniki złożone	używa wyrazów złożonych w odpowiednim kontekście	
139. Pisownia przymiotników złożonych	wymienia zasady pisowni przymiotników złożonych z łącznikiem i bez łącznika	zapisuje wyrazy, stosując zasady pisowni przymiotników złożonych z łącznikiem i bez łącznika	w podanym tekście poprawia błędy wynikające z błędnego zapisu przymiotników złożonych	tworzy własny tekst z użyciem wyrazów z przymiotnikami złożonymi	
140. Podsumowanie wiadomości	- odtwarza najważniejsze fakty, sądy i opinie - posługuje się terminami: <i>wywiad, prezentacja, skrótowce, skróty, wyrazy złożone</i>	wykorzystuje najważniejsze konteksty	- wyciąga wnioski - określa własne stanowisko	- poprawnie interpretuje wymagany materiał - właściwie argumentuje - uogólnia, podsumowuje i porównuje	- wykorzystuje bogate konteksty - formułuje i rozwiązuje problemy badawcze

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny
NOWE Słowa na start! klasa 8

Prezentowane wymagania edukacyjne są zintegrowane z planem wynikowym autorstwa Magdaleny Lotterhoff będącym propozycją realizacji materiału zawartego w podręczniku *Nowe Słowa na start!* w klasie 8. Wymagania dostosowano do sześciostopniowej skali ocen.

Numer i temat lekcji	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca) Uczeń potrafi:	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Wymagania rozszerzające (ocena dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Wymagania dopelniające (ocena bardzo dobra) Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Wymagania wykraczające (ocena celująca) Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
2. Ja w społeczeństwie	• opisać obraz • wymienić barwy użyte przez malarza	• omówić znaczenie zastosowanych przez malarza proporcji pomiędzy ludźmi a budynkami	• zinterpretować znaczenie barw	• zinterpretować sposób ukazania społeczności miejskiej na obrazie • wyrazić swoją opinię na temat obrazu	• porównać obraz z innymi tekstami kultury przedstawiającymi miasto
3. Twórca i jego czasy. Melchior Wańkowicz	• wymienić najważniejsze elementy biografii Melchiora Wańkowicza	• scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	• wskazać elementy autobiograficzne w książce <i>Ziele na kraterze</i>	• scharakteryzować twórczość Melchiora Wańkowicza	• wypowiedzieć się o wydarzeniach historycznych współczesnych autorowi
4. Na tropach tradycji – Melchior Wańkowicz, Ziele na kraterze (lektura obowiązkowa)	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • przedstawić bohaterów fragmentu utworu	• scharakteryzować bohaterów obu fragmentów utworu	• omówić sposób prezentacji dworu pana Pisanki	• przedstawić <i>świat znikający</i> polskiej szlachty z punktu widzenia narratora	• stworzyć opis interesującego miejsca w swoim regionie
5. Odpowiedzialność za słowo – Melchior Wańkowicz, Tędy i owędy (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, reportaż</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu • przedstawić bohaterów fragmentu utworu • wskazać zadania researchera	• scharakteryzować bohaterów fragmentu • przedstawić sposób pracy dziennikarzy w czasopiśmie „Time”	• wyliczyć i omówić problemy, z którymi zetknęła się Marta podczas wykonywania powierzonego zadania	• zinterpretować sformułowaną przez ojca Marty puentę • wskazać wyrażenia środowiskowe, wyjaśnić ich znaczenia i określić ich funkcje w tekście	• podjąć dyskusję na temat rzetelnych źródeł informacji
6. Być razem	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj literacki • wskazać podmiot	• określić funkcję zwrotów do adresata • opisać emocje wyrażane	• wskazać elementy tworzące atmosferę spotkania bliskich osób	• zinterpretować wymowę wiersza • przedstawić swoje	• omówić sposób przedstawienia spotkania bliskich w wybranym

	liryczny	przez podmiot liryczny	• omówić funkcję skonstrastowania dwóch przestrzeni: na zewnątrz i w środku przy stole	spostrzeżenia dotyczące tworzenia atmosfery podczas spotkania bliskich sobie osób	tekście kultury
7. Ludzie wobec ludzi	• zreferować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wyjaśnić, w imieniu jakiej zbiorowości wypowiada się podmiot liryczny • scharakteryzować tytułowych ludożerców	• zinterpretować zabieg stylistyczny zastosowany na początku wiersza • omówić funkcję użycia słowa <i>ludożerca</i> w utworze	• zinterpretować zakończenie wiersza • odnieść wymowę wiersza do rzeczywistości codziennej	• podjąć dyskusję na temat „ludożerców” w codziennej rzeczywistości • podjąć dyskusję na temat: <i>Czy każdy ma w sobie ludożercę?</i>
8. Stereotypy	• zreferować treść wywiadu • omówić przynależność tekstu do gatunku prasowego	• wyjaśnić, w jaki sposób powstają stereotypy • omówić, w jaki sposób stereotypy wpływają na nasze zachowanie	• wskazać sytuacje, w jakich stereotypy mogą być groźne • wyjaśnić rolę indywidualnych kontaktów w zwalczaniu stereotypów	• zinterpretować znaczenie wyrażenia <i>mentalne szufladki</i> • odnaleźć elementy omówione w wywiadzie w rzeczywistości codziennej	• wskazać i omówić teksty kultury prezentujące stereotypowe traktowanie jakiejś grupy
9. Wykluczona – wpływ stereotypów na relacje między dziećmi	• zrelacjonować fragment powieści • wypowiedzieć się na temat narratora • określić czas i przestrzeń akcji	• scharakteryzować bohaterki występujące we fragmencie utworu • opisać relacje pomiędzy Jaelle a innymi uczennicami	• wyjaśnić, dlaczego Jaelle nie chciała się upodobnić do rówieśniczek ze szkoły	• wskazać stereotypy dotyczące społeczności rromskiej przedstawione we fragmencie utworu • przedstawić zdobyte za pomocą różnych źródeł informacje na temat społeczności rromskiej • podjąć dyskusję na temat problemów z zaakceptowaniem czyjejś inności	• wypowiedzieć swoje zdanie na temat przyczyn wrogości wobec obcych • opisać wybrany stereotyp narodowy • przedstawić inny tekst kultury podejmujący temat Romów
10. Czasy nietolerancji	• wyjaśnić pojęcia: <i>fasyzm, rasizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji	• omówić znaczenie czasu i miejsca akcji dla wymowy fragmentu utworu • omówić funkcję postaci Jessego Owensa we fragmencie utworu • scharakteryzować Rudy’ego	• wyjaśnić przyczynę reakcji ojca na zachowanie Rudy’ego • omówić dialog pomiędzy ojcem a synem	• zinterpretować funkcję dziecięcej naiwności Rudy’ego dla wymowy fragmentu utworu	• zaprezentować sylwetkę Jessego Owensa • na podstawie dowolnych źródeł opracować kontekst historyczny fragmentu utworu

11. Być człowiekiem	• wyjaśnić pojęcia: <i>aforyzm, fraszka, paradoks</i> • omówić przynależność gatunkową utworów Jana Sztaudyngera	• wyjaśnić znaczenie sentencji Stanisława Jerzego Leca • wyjaśnić prawdy życiowe zawarte we fraszkach Jana Sztaudyngera	• zinterpretować tytuł zbioru • wskazać paradoksy we fraszkach Jana Sztaudyngera i omówić je	• odnieść uniwersalne prawdy zawarte w aforyzmach i fraszkach do swojego doświadczenia	• odnaleźć odzwierciedlenie jednej z prawd zawartych we fraszkach lub aforyzmach w wybranym tekście kultury i omówić dostrzeżony związek
12. i 13. Perswazja – sztuka językowego wywierania wpływu	• wyjaśnić pojęcia: <i>perswazja, apel, sugestia, uzasadnienie, negocjacje, reklama, manipulacja, etyka słowa</i> • wymienić cechy wypowiedzi perswazyjnej • wymienić fazy negocjacji • wymienić sposoby nakłaniania w reklamie • wymienić elementy etyki słowa	• odnaleźć w podanych tekstach apel, sugestię i uzasadnienie • wymienić sposoby manipulacji • wskazać reklamy, które nakłaniają odbiorcę do konkretnego działania • wskazać wypowiedzi wykorzystujące manipulację	• skomponować wypowiedź perswazyjną na zadany temat • zanalizować hasła reklamowe pod kątem adresata • zanalizować wybrane reklamy pod kątem zabiegów manipulacyjnych	• przeprowadzić negocjacje zgodnie z podanym schematem • ułożyć hasła reklamowe, nakłaniające do konkretnego działania	• odnaleźć w reklamach i wypowiedziach polityków elementy manipulacji i zanalizować je • wygłosić publicznie mowę perswazyjną
14. Słowo pisane – historia, charakterystyka, funkcja	• przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii piśmiennictwa • wymienić gatunki wypowiedzi prasowej	• podzielić wypowiedzi pisemne na kategorie • rozpoznać gatunki wypowiedzi prasowej	• omówić język prasy • wymienić cechy dobrego tekstu prasowego	• zanalizować tekst prasowy według podanych kryteriów	• podjąć dyskusję na temat wad i zalet publikacji drukowanych oraz elektronicznych
15. O grzeczności w języku	• wymienić zasady porozumiewania się w grzeczny sposób • wymienić formy grzecznościowe	• dopasować słowa i zwroty grzecznościowe do adresata	• wskazać wypowiedzi, w których zostały złamane zasady grzeczności w języku	• sformułować wypowiedzi dostosowane do adresata	• sformułować oficjalną mowę na zadany temat, uwzględniając wszystkie zasady grzeczności
16., 17. Różne odmiany polszczyzny	• wymienić odmiany polszczyzny • wskazać różnice pomiędzy odmianą oficjalną a nieoficjalną polszczyzny • wyartykułować podane wyrazy zgodnie z normą	• wskazać wypowiedzi należące do oficjalnej i nieoficjalnej odmiany języka • wymienić sytuacje, w których można stosować nieoficjalną formę języka, oraz takie, w których	• wyjaśnić różnice pomiędzy normą wzorcową a normą użytkową języka • rozpoznać wypowiedzi zgodne z normą wzorcową i normą użytkową	• stworzyć wypowiedzi zgodne z wzorcową odmianą języka	• zanalizować wybrane przez siebie wypowiedzi publicystyczne pod kątem zgodności z normami językowymi

	wzorcową • zaakcentować podane wyrazy zgodnie z normą wzorcową	należy stosować formę oficjalną			
18. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>literatura faktu, stereotyp, aforyzm, fraszka, formy grzecznościowe, polszczyzna ogólna, odmiana oficjalna, odmiana nieoficjalna</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
19. Niepokoje egzystencjalne	• opisać, co zostało przedstawione na obrazie	• omówić kompozycję dzieła • opisać krajobraz roztaczający się przed bohaterem obrazu	• zinterpretować sposób przedstawienia bohatera	• zinterpretować znaczenie barw dla wymowy obrazu • wyjaśnić wymowę obrazu	• omówić wybrany obraz Caspara Davida Friedricha
20. Twórca i jego czasy – Jan Kochanowski	• wyjaśnić pojęcia: <i>renesans, humanizm</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Jana Kochanowskiego	• scharakteryzować twórczość Jana Kochanowskiego • omówić okoliczności powstania cyklu <i>Trenów</i>	• wskazać cechy charakterystyczne renesansu	• przedstawić specyfikę <i>Trenów</i> Jana Kochanowskiego	• w kontekście biografii i twórczości Jana Kochanowskiego omówić rzeźbę Zygmunta Trembeckiego
21., 22. Wobec śmierci – o <i>Trenach</i> Jana Kochanowskiego (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>tren, porównanie homeryckie, puenta, przenośnia, symbol, peryfraz</i> • zrelacjonować treść trenów • określić rodzaj liryki każdego z utworów • wskazać adresatów wymienionych na początku <i>Trenu I, VII i VIII</i> • wymienić cechy Urszulki przywołane	<i>Tren I</i> • wyjaśnić funkcję apostrofy rozpoczynającej utwór • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję <i>Tren V</i> • wskazać porównanie homeryckie i określić jego funkcję • wyjaśnić przyczynę przywołania Persefony <i>Tren VII</i>	<i>Tren I</i> • zinterpretować metaforyczne znaczenie smoka • omówić funkcję pytania retorycznego w zakończeniu utworu <i>Tren V</i> • zinterpretować metaforyczne znaczenie oliwki i sadownika • zinterpretować znaczenie pytania retorycznego w puencie	<i>Tren I</i> • zinterpretować znaczenie puenty • zinterpretować wymowę utworu <i>Tren V</i> • zinterpretować wymowę utworu <i>Tren VII</i> • zinterpretować wymowę utworu • porównać omówione treny i wyrazić swoją opinię na temat zawartego	• omówić wybrany tekst kultury, w którym została przedstawiona strata bliskiej osoby, i porównać go z utworami Jana Kochanowskiego

	przez podmiot liryczny w <i>Trenie VIII</i>	• określić funkcję odwołania do ubiorów córki • omówić funkcję wykrzyknienia w puencie utworu	utworu <i>Tren VII</i> • omówić funkcję zdrobnień • zinterpretować dwojakie znaczenie słowa <i>skrzynka</i>, użytego utworze <i>Tren VIII</i> • zinterpretować funkcję kontrastu w ukazaniu domu: przed i po śmierci Urszuli	w nich ładunku emocjonalnego	
23. W zaświatach – kontekst interpretacyjny do <i>Trenów</i>	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny w wierszu	• opisać sytuację liryczną • wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • opisać wizję zaświatów przedstawioną w wierszu	• wskazać peryfrazę i określić jej funkcję • omówić sposób, w jaki został przedstawiony Bóg	• zinterpretować puentę wiersza	• wypowiedzieć się na temat uniwersalnej prawdy o człowieku zawartej w wierszu • omówić wizje zaświatów przedstawione w wybranych tekstach kultury
24. Tęsknota pielgrzyma	• wyjaśnić pojęcia: <i>hymn</i>, <i>refren</i>, <i>anafora</i> • zrelacjonować treść wiersza • wskazać podmiot liryczny • wskazać adresata lirycznego	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • nazwać emocje towarzyszące podmiotowi lirycznemu • określić funkcję adresata • określić miejsce, w którym znajduje się podmiot liryczny oraz jego położenie względem domu	• scharakteryzować obraz Boga wylaniający się z utworu • określić przyczyny smutku podmiotu lirycznego	• omówić funkcję refrenu i anafory • zinterpretować wymowę wiersza	• omówić kontekst historyczny utworu • podjąć dyskusję na temat przyczyn i konsekwencji emigracji
25. List do Boga	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • określić narrację fragmentu utworu	• scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu • określić temat przewodni fragmentu utworu	• podjąć spekulacje na temat celu, w jakim pani Róża opowiada Oskarowi historie • omówić relacje łączące Oskara z panią Różą	• wypowiedzieć się na temat języka, jakim posługują się bohaterowie	• odnaleźć konteksty i nawiązania

		- wypowiedzieć się na temat prawdziwości opowieści snutych przez panią Różę - wskazać cechy listu we fragmencie utworu			
26. Korzyści z przemijania	- zrelacjonować treść wiersza - wskazać podmiot liryczny	- wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego - wskazać stały związek frazeologiczny użyty w wierszu i omówić jego funkcję	- postawić tezę interpretacyjną - omówić postawę podmiotu lirycznego wobec otaczającej rzeczywistości - zinterpretować funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu	- zinterpretować sposób ukazania przemijania w wierszu - zanalizować obraz miłości przedstawiony w wierszu	omówić różne sposoby przedstawienia motywu przemijania w tekstach kultury
27. Przepis na życie	- wyjaśnić pojęcie <i>ironia</i> - zrelacjonować treść wiersza - wskazać podmiot liryczny	- wskazać środki stylistyczne - omówić stosunek osoby mówiącej do formułowanych wskazówek - wskazać w wierszu ironię	- postawić tezę interpretacyjną - określić funkcje użytych środków stylistycznych - wypowiedzieć się na temat osoby, która stosowałaby się do wymienionych porad	sformułować rzeczywisty katalog zasad, którymi powinien się kierować człowiek	podjąć dyskusję na temat konsekwencji postawy nonkonformistycznej
28. Wyrażanie opinii	- wyjaśnić pojęcia: <i>opinia</i>, <i>informacja</i> - wymienić zasady, które powinny być przestrzegane podczas wyrażania opinii	- wyjaśnić różnicę pomiędzy opinią a informacją - odróżnić informację od opinii	sporządzić notatkę zawierającą informacje	sformułować opinie wraz z uzasadnieniem	
29. Muzyka	- zrelacjonować rozwój muzyki na poszczególnych etapach historii kultury - wymienić elementy języka muzyki	wymienić rodzaje muzyki rozrywkowej	- omówić rolę muzyki w wybranym filmie - ocenić utwór muzyczny na podstawie podanych kryteriów	zastosować elementy języka muzyki do analizy wybranego utworu	- stworzyć prezentację na temat ulubionego muzyka bądź gatunku muzyki - stworzyć prezentację na temat muzyki etnicznej charakterystycznej dla swojego regionu
30. Języki środowiskowe i	wyjaśnić pojęcia: <i>języki środowiskowe</i>, <i>języki</i>	odróżnić języki środowiskowe od języków	wymienić przykłady języków środowiskowych	rozpoznać podane rodzaje języków	stworzyć dłuższą wypowiedź ustną

zawodowe	<i>zawodowe, kolokwializmy, profesjonalizmy</i>	zawodowych • wskazać kolokwializmy w podanym tekście	języków i zawodowych • wymienić cechy gwary uczniowskiej	środowiskowych	zawierającą elementy wybranego języka środowiskowego
31. Dialekty i gwary	• wyjaśnić pojęcia: <i>dialekt, gwarą</i> • wymienić istniejące w Polsce dialekty	• wskazać różnice pomiędzy gwarą a dialektem	• w podanych przykładach wskazać różnice pomiędzy gwarą a językiem ogólnonarodowym	• przekształcić tekst gwarowy na ogólnopolski	• stworzyć minisłownik wybranej gwary
32. O stylu wypowiedzi	• wymienić style funkcjonujące w polszczyźnie • zreferować podstawową zasadę dobrego stylu	• wymienić cechy każdego ze stylów • wymienić szczegółowe zasady dobrego stylu	• rozpoznać styl podanej wypowiedzi • skorygować błędy stylistyczne w podanym tekście	• stworzyć tekst w wybranym stylu	
33. , 34. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>porównanie homeryckie, tren, peryfrazą, wyrażanie opinii, języki środowiskowe, języki zawodowe, dialekty, gwarą, style wypowiedzi</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
35. Wzorce	• wyjaśnić pojęcia: <i>wzorzec, kompozycja fotografii</i> • opisać, co znajduje się na zdjęciu	• omówić kompozycję zdjęcia	• wskazać elementy pracy lekarza, które zostały wyeksponowane na zdjęciu	• wypowiedzieć swoją opinię na temat fotografii i uzasadnić ją	• wyjaśnić, kim był Zbigniew Religa
36. Twórca i jego czasy – Aleksander Kamiński	• wyjaśnić pojęcia: <i>harcerstwo, literatura podziemna</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Aleksandra Kamińskiego	• omówić kontekst historyczny twórczości Aleksandra Kamińskiego	• wyjaśnić genezę powstania <i>Kamieni na szaniec</i>	• przedstawić znaczenie <i>Kamieni na szaniec</i> dla współczesnych autorowi odbiorców	• wypowiedzieć się na temat literatury podziemnej w okupowanej Polsce
37., 38., 39., 40., 41. Aleksander Kamiński, Kamienie na szaniec (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • zrelacjonować treść fragmentu utworu Do całości utworu:	Do fragmentu utworu: • omówić świat przedstawiony we fragmencie utworu	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić, dlaczego Rudy czuł się szczęśliwy pomimo dojmującego	Do fragmentu utworu: • w kontekście danego fragmentu utworu zinterpretować tytuł	• porównać sposób ukazania akcji pod Arsenalem oraz jej skutków w książce

	• wyjaśnić pojęcia: <i>okupacja, Szare Szeregi, sabotaż, dywersja, literatura faktu</i> • zrelacjonować treść książki • określić rodzaj narracji • zrelacjonować przebieg akcji pod Arsenalem	• scharakteryzować bohaterów fragmentu utworu Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • opisać rzeczywistość okupowanej Warszawy • wymienić i scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać perypetie bohaterów działających w małym sabotażu i w dywersji	bólu i świadomości zbliżającej się śmierci Do całości utworu: • wypowiedzieć się na temat specyfiki pokolenia, do którego należeli bohaterowie • wskazać cechy gawędy harcerskiej i literatury faktu	utworu Do całości utworu: • podjąć dyskusję na temat celowości przeprowadzenia akcji pod Arsenalem w świetle jej skutków • podjąć dyskusję na temat ówczesnego i współczesnego rozumienia słowa <i>patriotyzm</i>	Aleksandra Kamińskiego oraz w filmie w reżyserii Roberta Glińskiego
42., 43. Twardy charakter	• wyjaśnić pojęcia: <i>literatura faktu, alianci</i> • zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wypowiedzieć się na temat narratora • scharakteryzować Kazimierza Daszewskiego	• wskazać cechy gatunkowe utworu	• omówić kontekst historyczny utworu	• porównać postawy Kazimierza Daszewskiego oraz bohaterów <i>Kamieni na szaniec</i>
44. Geniusz czarodziejski	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• wymienić słabe i mocne strony charakteru Steve'a Jobsa	• omówić stosunek autora tekstu do opisywanego bohatera	• podjąć dyskusję na temat pożądanых cech lidera	• przedstawić wybraną postać, która wykazuje cechy dobrego lidera
45. Czy można być świętym?	• wyjaśnić pojęcie <i>apostrofa</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać adresatów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego	• postawić tezę interpretacyjną • wskazać środki stylistyczne i określić ich funkcję	• zinterpretować wymowę wiersza	• przedstawić sylwetkę św. Franciszka z Asyżu
46. Zbuntowany	• wyjaśnić pojęcie <i>idealizm</i> • zrelacjonować treść fragmentów • określić rodzaj narracji	• scharakteryzować głównego bohatera • określić stany emocjonalne rozmawiających postaci • wskazać powody wydalenia bohatera ze szkoły	• omówić stosunek bohatera do rzeczywistości • wskazać w bohaterze cechy idealisty	• zinterpretować marzenie chłopaka dotyczące jego przyszłości	• omówić wybrane dzieło filmowe przedstawiające motyw buntu młodych ludzi

47. Ratować innych	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyjaśnić, czym dla bohatera wywiadu jest rodzina • wskazać elementy obyczajowości strażaków • przedstawić wartości, jakimi kierowali się strażacy	• omówić konsekwencje, jakie poniósł Stanisław Trojanowski w wyniku akcji ratowniczej	• zinterpretować rozmowę strażaka z synem	• przybliżyć wydarzenia, które rozegrały się w Nowym Jorku 11 września 2001 roku
48. Po co nam autorytety?	• wyjaśnić pojęcie <i>wywiad</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wyliczyć zasady, którymi warto się kierować podczas poszukiwania autorytetu • wskazać różnice pomiędzy autorytetem a guru	• omówić rolę autorytetu we współczesnym świecie • zanalizować wywiad pod kątem sposobu zadawania pytań przez dziennikarkę	• podjąć dyskusję na temat współczesnych autorytetów • podjąć dyskusję na temat traktowania celebrytów jako autorytety	• przedstawić swój autorytet i uzasadnić wybór
49., 50. Sprawozdanie z filmu i spektaklu	• wymienić elementy, które powinny się znaleźć we wstępie, w rozwinięciu i w zakończeniu sprawozdania	• stworzyć plan sprawozdania ostatnio obejrzanego filmu lub spektaklu	• wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia sprawozdania	• stworzyć pisemne sprawozdanie z filmu bądź spektaklu	
51., 52. Recenzja	• wymienić elementy, z których składa się recenzja • odróżnić recenzję od sprawozdania	• stworzyć plan recenzji	• wyselekcjonować informacje przydatne do sporządzenia recenzji	• ocenić poszczególne elementy dzieła • stworzyć recenzję wybranego filmu	
53. Telewizja	• zrelacjonować etapy rozwoju telewizji • wskazać momenty przełomowe w rozwoju telewizji • podać przykłady gatunków telewizyjnych	• scharakteryzować wybrane programy telewizyjne	• omówić specyfikę języka przekazu telewizyjnego	• ocenić wybrany program telewizyjny według podanych kryteriów • porównać różne przykłady tego samego gatunku telewizyjnego	• wypowiedzieć się na temat roli telewizji w życiu swoich rówieśników • podjąć dyskusję na temat jakości i funkcji reklam telewizyjnych • przygotować prezentację na temat swojego ulubionego serialu
54. Treść i zakres wyrazu	• wyjaśnić pojęcia: <i>treść wyrazu</i>, <i>zakres wyrazu</i> • odróżnić treść od zakresu wyrazu	• wyjaśnić zależność pomiędzy treścią a zakresem wyrazu	• porównać treść i zakres wyrazu w podanych przykładach	• podane wyrazy zastąpić słowami o bogatszej treści • podane wyrazy zastąpić słowami o szerszym	

				zakresie	
55. Rodzaje wyrazów ze względu na znaczenie	• wyjaśnić pojęcia: <i>synonim, antonim, homonim</i>, wyraz <i>wieloznaczny, eufemizm</i>	• zastąpić podane wyrazy synonimami • podać antonimy do danych wyrazów	• wyjaśnić różnice pomiędzy wyrazami wieloznacznymi a homonimami • wyjaśnić znaczenie podanych eufemizmów	• podać różne znaczenia danych wyrazów	
56. Neologizmy i archaizmy	• wymienić rodzaje neologizmów i zapożyczeń	• podzielić neologizmy na kategorie • odnaleźć neologizmy w tekście	• wyjaśnić znaczenie podanych neologizmów	• wskazać archaizmy w przysłowia i wyjaśnić ich znaczenie	
57., 58. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>wojenna literatura faktu, apostrofa, sprawozdanie z filmu i spektaklu, recenzja, synonimy, antonimy, homonimy</i>, wyrazy <i>wieloznaczne, neologizmy, archaizmy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystywać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
59. Polskość	• podać informacje na temat Wystaw Światowych EXPO • opisać Pawilon Polski	• opisać tradycyjne i nowoczesne elementy Pawilonu Polskiego	• określić związek wzornictwa budynku z Polską i polskością • wypowiedzieć się na temat wartości związanych z polskością, jakie warto promować za granicą		
60. Twórca i jego czasy. Adam Mickiewicz	• wyjaśnić pojęcia: <i>szlachta, Wielka Emigracja, epopeja narodowa</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Adama	• scharakteryzować twórczość Adama Mickiewicza	• omówić genezę <i>Pana Tadeusza</i>	• wymienić cechy epopei obecne w <i>Panu Tadeuszu</i>	• zanalizować obraz Dietricha Montena

	Mickiewicza				
61., 62., 63., 64., 65. i 66. Adam Mickiewicz, <i>Pan Tadeusz</i> (lektura obowiązkowa)	• wyjaśnić pojęcia: <i>epopeja, inwokacja, szlachta, dworek szlachecki, komizm, ironia</i> Do fragmentu utworu: • zrelacjonować treść fragmentu • wskazać adresatów inwokacji Do całości utworu: • zrelacjonować treść utworu • wymienić obyczaje szlacheckie opisane w utworze	Do fragmentu utworu: • wypowiedzieć się na temat narratora fragmentu utworu Do całości utworu: • opisać strukturę społeczną szlachty polskiej • scharakteryzować Jacka Soplicę, Hrabiego, Sędziego i Gerwazego • wymienić wydarzenia historyczne przywołane w koncercie Jankiela • wymienić cechy gatunkowe utworu	Do fragmentu utworu: • wskazać, w jaki sposób inwokacja nawiązuje do tradycji eposu homeryckiego Do całości utworu: • wypowiedzieć się na temat sposobu przedstawienia społeczności dobrzyńskiej • wskazać komizm w sposobie przedstawienia niektórych bohaterów	Do fragmentu utworu: • zanalizować sposób przedstawienia ojczyzny w inwokacji • zanalizować elementy wystroju dworku szlacheckiego w kontekście tradycji i patriotyzmu Do całości utworu: • podjąć dyskusję na temat zalet i wad szlachciców przedstawionych w utworze • zinterpretować częste pojawianie się w utworze słowa <i>ostatni</i> • zinterpretować tytuł utworu	• omówić kontekst historyczny, w jakim powstało dzieło, oraz kontekst historyczny wydarzeń przedstawionych w utworze • podjąć dyskusję na temat przyczyn określenia dzieła Mickiewicza epopeją narodową, skoro opisana została tam tylko jedna warstwa społeczna • porównać tekst Adama Mickiewicza z reżyserską wizją Andrzeja Wajdy
67. Polski patriotyzm	• wyjaśnić pojęcia: <i>martyrologia, postawa obywatelska</i> • zrelacjonować treść wywiadu	• wymienić cechy nowoczesnego patriotyzmu	• wskazać źródła tradycyjnego pojmowania patriotyzmu • porównać patriotyzm tradycyjny i patriotyzm nowoczesny w kontekście współczesnej rzeczywistości	• sformułować definicję współczesnego patriotyzmu	• podjąć dyskusję na temat postaw patriotycznych
68. Twórca i jego czasy. Stefan Żeromski	• wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Stefana Żeromskiego	• przedstawić okoliczności powstania <i>Szyfowych prac</i>	• przedstawić tematy poruszane w utworze	• omówić kontekst społeczno-historyczny twórczości Żeromskiego	
69., 70., 71., 72., 73. Stefan Żeromski, <i>Szyfowe prace</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić pojęcie <i>rusyfikacja</i> • zrelacjonować fragment powieści	Do fragmentu utworu: • scharakteryzować Bernarda Zygiera Do całości utworu: • omówić świat	Do fragmentu utworu: • wypowiedzieć się na temat przyczyn lekceważenia przez uczniów lekcji języka	Do fragmentu utworu: • omówić i zanalizować reakcje uczniów na recytację <i>Reduty Ordona</i> Do całości utworu:	• podjąć dyskusję na temat potrzeby zachowywania tożsamości narodowej

	Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>zabory, rusyfikacja</i> • zrelacjonować treść powieści	przedstawiony • scharakteryzować Marcina Borowicza i Andrzeja Radka • wymienić metody rusyfikacji przedstawione w powieści	polskiego Do całości utworu: • przedstawić sytuację społeczeństwa polskiego po powstaniu styczniowym • omówić sposoby walki z rusyfikacją przedstawione w utworze • zinterpretować tytuł powieści	• zanalizować skutki zabiegów rusyfikacyjnych • przedstawić postawy członków polskiej społeczności wobec działań zaborców i zanalizować ich przyczyny	
74. Polska moim domem	• wyjaśnić pojęcie <i>superbohater</i> • zrelacjonować treść utworu	• wymienić cechy Kapitana Polski • wyjaśnić pochodzenie nazwy <i>Kapitan Polska</i>	• omówić sposób przedstawienia Polski w utworze • wyjaśnić funkcję nawiązania do wydarzeń z historii Afryki	• zinterpretować wymowę utworu	• porównać przedstawionego w utworze Kapitana Polskę do Kapitana Ameryki
75. Oczami obcokrajowca	• zrelacjonować treść fragmentu	• wymienić rytuały związane z polską gościnnością	• opisać różnice pomiędzy mentalnością niemiecką a polską • wypowiedzieć się na temat stylu fragmentu utworu	• zanalizować przyczyny komizmu poszczególnych fragmentów	• podjąć dyskusję na temat różnic w mentalności przykładowych narodowości • podjąć dyskusję na temat stereotypowego postrzegania mentalności innych narodowości
76. Tęsknota za Polską	• wyjaśnić pojęcia: <i>emigracja, mała ojczyzna</i> • zrelacjonować treść piosenki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • porównać rzeczywistość londyńską i lwowską	• postawić tezę interpretacyjną • wskazać wyrazy nacechowane emocjonalnie i omówić ich funkcję • wyjaśnić funkcję użycia regionalizmów w utworze	• zinterpretować przesłanie utworu	• przytoczyć i omówić wybrany tekst kultury poruszający temat małej ojczyzny
77., 78. i 79. Przemówienie	• wymienić cechy różnych rodzajów przemówień • wymienić elementy niezbędne do przygotowania	• przedstawić elementy, z których powinno się składać dobre skomponowane przemówienie	• wyliczyć strategie zdobycia przychylności słuchaczy, sposoby prezentacji argumentów i formułowania	• zanalizować przykładowe przemówienia pod kątem tematu i stosowanych strategii	

	przemówienia	• przygotować plan przemówienia	zakończenia przemówienia	• wygłosić przemówienie	
80. Komiks	• przedstawić historię komiksu	• omówić język komiksu • przedstawić różnice pomiędzy komiksem amerykańskim a komiksem europejskim	• przedstawić wybrany komiks i ocenić go według podanych kryteriów	• porównać wybrane komiksy i ocenić je według podanych kryteriów	• stworzyć projekt komiksu • przedstawić film inspirowany komiksem i omówić jego specyfikę
81. i 82. Odmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić odmienne części mowy	• scharakteryzować odmienne części mowy • określić cechy charakterystyczne deklinacji trudnych rzeczowników	• odnaleźć nieosobowe formy czasownika w tekście i określić je • dokonać właściwej deklinacji rzeczowników • właściwie odmienić i stopniować przymiotniki	• właściwie określić formy czasownika osobowego • właściwie określić formy zaimków i poprawnie je stosować • właściwie nazywać rodzaje liczebników	
83. Nieodmienne części mowy – powtórzenie wiadomości	• wymienić nieodmienne części mowy	• scharakteryzować nieodmienne części mowy • wskazać spójniki, przed którymi stawiamy przecinek	• wskazać przysłówki, które podlegają stopniowaniu	• rozpoznać nieodmienne części mowy	
84. Pisownia <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• wymienić części mowy pisane łącznie z partykułą <i>nie</i> • wskazać, które części mowy pisze się rozdzielnie z partykułą <i>nie</i>	• zastosować poznane zasady w praktyce	• skorygować tekst pod względem pisowni partykuły <i>nie</i> z różnymi częściami mowy	• stworzyć tekst, stosując różne części mowy z partykułą <i>nie</i>	
85., 86. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>epopeja, inwokacja, przemówienie, odmienne części mowy, nieodmienne części mowy</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować • uogólnić, podsumować i porównać	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy
87. Utopie	• wyjaśnić pojęcie <i>kadr</i> • opisać, co widzi na fotografii	• omówić kompozycję kadru	• wskazać elementy fantastyczne na fotografii	• zinterpretować kolorystykę i światło na fotografii • zinterpretować wymowę kadru	• wypowiedzieć się na temat filmu <i>Kraina jutra</i>

88. Prawdziwa utopia	• zrelacjonować treść fragmentu utworu	• wymienić zasady panujące w Utopii	• porównać funkcjonujący w Utopii system społeczny ze znanym mu rzeczywistym systemem	• podjąć dyskusję na temat tego, dlaczego do rzeczywistości codziennej nie można wprowadzić systemu obowiązującego w Utopii	• podjąć dyskusję na temat życia w świecie idealnym
89. Moralność a prawo	• wyjaśnić pojęcie <i>antyutopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu • określić rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony w utworze • omówić sytuację, w której znalazła się bohaterka • omówić sposób sprawowania władzy w Panem	• wyjaśnić, na czym polega dylemat Katniss • wskazać cechy antyutopii w opisywanym świecie	• wyjaśnić, jaką funkcję pełni Głodowe Igrzyska w świecie Panem	• stworzyć prezentację na temat różnych form antyutopii przedstawionych w tekstach kultury
90. Utopia a szczęście	• zrelacjonować treść fragmentów utworu	• omówić świat przedstawiony w utworze • scharakteryzować społeczność Następnich • przedstawić stosunek bohaterów do Następnich	• zinterpretować zachowanie Stana pod koniec fragmentu utworu	• wskazać pozytywne i negatywne aspekty sposobu życia w Zagrodzie	• stworzyć opowiadanie, opisujące jeden dzień w Zagrodzie • podjąć dyskusję na temat zacytowanego przez Stana zdania
91. Idealne społeczeństwo	• wyjaśnić pojęcia: <i>alegoria</i>, <i>utopia</i> • zrelacjonować treść fragmentów utworu	• scharakteryzować Boxera • omówić zachowanie kota i klaczy	• wskazać cechy utopii w początkowym opisie farmy • wyjaśnić przyczyny dystansu osła Benjamina w stosunku do powszechnego szczęścia	• omówić kontekst historyczny utworu • określić funkcję knura Napoleona dla wymowy fragmentu utworu	• zinterpretować plakat filmowy • omówić analogie pomiędzy historią Rosji sowieckiej a wydarzeniami opisanymi w <i>Folwarku zwierzęcym</i>
92. Odzyskać raj	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki • wskazać podmiot liryczny	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • określić funkcję środków stylistycznych użytych w wierszu • zinterpretować znaczenie próśb podmiotu lirycznego	• zinterpretować wymowę utworu	• omówić wybrany tekst kultury opisujący sposób postrzegania świata przez osobę pogrążoną w żałobie
93. Człowiek idealny	• wyjaśnić pojęcie <i>science fiction</i> • zrelacjonować fragment	• omówić świat przedstawiony w utworze • wyjaśnić, na czym	• wskazać cechy pozwalające zaliczyć powieść do gatunku	• podjąć dyskusję na temat czynników kształtujących charakter człowieka	• wyjaśnić pojęcie <i>genetyka</i>

	powieści • określić rodzaj narracji	polegał eksperyment opisany we fragmencie oraz dlaczego się nie powiódł	science fiction		
94. Scenariusz filmowy	• wyjaśnić pojęcie <i>didaskalia</i> • wymienić elementy wchodzące w skład scenariusza	• wybrać scenę z dowolnej książki, która nadaje się na scenariusz	• zredagować nagłówki scen i wskazówki sceniczne	• stworzyć przekonujące dialogi • nadać gotowemu scenariuszowi odpowiedni kształt graficzny	
95. Film	• przedstawić najważniejsze momenty w historii kina • wyjaśnić pojęcia: <i>kadr</i> , <i>plan filmowy</i> , <i>ujęcie</i> , <i>scena</i> , <i>montaż</i> , <i>scenariusz</i>	• podać przykłady filmów należących do poszczególnych gatunków filmowych	• wskazać w wybranych filmach cechy klasyfikujące je do poszczególnych gatunków	• zanalizować język filmu w wybranym dziele • ocenić wybrane dzieło filmowe według podanych kryteriów	• przygotować prezentację na temat wybranej postaci związanej z filmem • stworzyć scenariusz filmowy spełniający wymogi wybranej konwencji gatunkowej
96., 97. Wypowiedzenie i jego części – powtórzenie wiadomości	• wymienić główne i drugorzędne części zdania • podzielić wypowiedzenia na zdania i równoważniki zdań • rozpoznać w tekście równoważniki zdań	• wskazać podmiot i orzeczenie w zdaniu • odnaleźć w tekście drugorzędne części zdania	• określić właściwy szyk przydawki w zdaniu	• uzupełnić zdania przydawkami w odpowiednim szyku • dokonać rozbioru logicznego zdania	
98., 99. Zdanie złożone i zdanie wielokrotnie złożone – powtórzenie wiadomości	• wymienić rodzaje zdań podrzędnie złożonych • wymienić rodzaje zdań współrzędnie złożonych	• przekształcić zdania w imiesłowowe równoważniki zdania • rozpoznać rodzaje zdań złożonych podrzędnie i współrzędnie • wymienić zasady stosowania przecinka w zdaniach złożonych współrzędnie	• przekształcić zdania pojedyncze w zdania złożone • podzielić zdania złożone współrzędnie na zdania składowe	• przeredagować tekst ze zbyt rozbudowanymi zdaniami złożonymi • sporządzić wykres zdania złożonego	
100., 101. Podsumowanie wiadomości	• odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie • posłużyć się terminami i pojęciami: <i>alegoria</i> , <i>scenariusz filmowy</i> , <i>części</i>	• wykorzystać najważniejsze konteksty	• wyciągnąć wnioski • określić własne stanowisko	• poprawnie zinterpretować wymagany materiał • właściwie uargumentować	• wykorzystać bogate konteksty • sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>zdania, wypowiedzenie, wypowiedzenie złożone</i>			• uogólnić, podsumować i porównać	
102. Życiowe wybory	• wyjaśnić pojęcia: <i>mural, motyw biblijny, street art</i> • opisać mural	• wskazać motyw biblijny, do którego nawiązuje dzieło	• zinterpretować symbolikę barw użytych przez artystkę • wyjaśnić tytuł muralu	• zinterpretować wymowę dzieła	• omówić wybrany przykład street artu
103. Twórca i jego czasy. Henryk Sienkiewicz	• wymienić najważniejsze etapy życia Henryka Sienkiewicza	• przedstawić genezę powieści <i>Quo vadis</i>	• wypowiedzieć się na temat twórczości Henryka Sienkiewicza • omówić kontekst powstania powieści historycznych	• przedstawić recepcję powieści <i>Quo vadis</i>	
104., 105., 106., 107., 108. Henryk Sienkiewicz, <i>Quo vadis</i> (lektura obowiązkowa)	Do fragmentu utworu: • wyjaśnić pojęcia: <i>pierwsi chrześcijanie, Cesarstwo Rzymskie</i> • zrelacjonować treść fragmentu Do całości utworu: • wyjaśnić pojęcie <i>powieść historyczna</i> • zrelacjonować treść powieści • określić rodzaj narracji	Do fragmentu utworu: • scharakteryzować Winicjusza i Petroniusza • wymienić wartości najważniejsze dla Rzymian Do całości utworu: • omówić świat przedstawiony • wskazać cechy powieści historycznej • scharakteryzować bohaterów pierwszoplanowych • opisać obyczajowość starożytnych Rzymian	Do fragmentu utworu: • opisać emocje, które targały Winicjuszem Do całości utworu: • przedstawić konsekwencje, z którymi wiązał się wybór religii chrześcijańskiej • omówić sposób życia pierwszych chrześcijan • omówić przyczyny, przebieg i konsekwencje pożaru Rzymu • opisać przemianę wewnętrzną Winicjusza	Do fragmentu utworu: • porównać wiarę Rzymian i chrześcijan Do całości utworu: • zinterpretować tytuł powieści • przedstawić dwa sposoby pojmowania miłości w ujęciu antycznym i chrześcijańskim	• omówić wybraną adaptację <i>Quo vadis</i> • podjąć dyskusję na temat poświęcenia życia dla idei, w którą się wierzy • porównać pierwszych chrześcijan ze współczesnymi wyznawcami Jezusa z Nazaretu
109. Twórca i jego dzieło. Sławomir Mrożek	• wyjaśnić pojęcie <i>emigracja</i> • wymienić najważniejsze etapy życia Sławomira Mrożka	• wymienić tematy, którymi Sławomir Mrożek zajmował się w swojej twórczości	• wypowiedzieć się na temat twórczości artysty • zaprezentować relacje przebywającego na emigracji Mrożka z krajem	• omówić sposób opisywania rzeczywistości w dziełach artysty	
110. Być kimś innym. Sławomir Mrożek, <i>Artysta</i>	• wyjaśnić pojęcie <i>alegoria</i> • zrelacjonować treść opowiadania	• wypowiedzieć się na temat narratora • wyjaśnić postawę Koguta	• omówić alegoryczne znaczenie występujących postaci • wskazać elementy	• odnieść postawę Koguta do wyobrażenia na temat artysty • sformułować morał	• podjąć dyskusję na temat sposobu postrzegania artystów • porównać utwór

(lektura obowiązkowa)	• określić rodzaj narracji	• skomentować zachowanie Lisa	komizmu		Sławomira Mrożka z wybraną bajką zwierzęcą
111. Bez wyboru	• wyjaśnić pojęcia: <i>pokolenie, tragizm</i> • zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne • opisać, jak podmiot liryczny wyobraża sobie swoją przyszłość	• postawić tezę interpretacyjną wiersza • omówić funkcję środków stylistycznych • omówić kontekst historyczny utworu	• zinterpretować funkcję kontrastów w wierszu • wyjaśnić, na czym polegał tragizm pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński	• podjąć dyskusję na temat sensu umierania za „wielkie sprawy” • przedstawić wybrany tekst kultury dotyczący tragizmu pokolenia, do którego należał Krzysztof Kamil Baczyński
112. Trudna sytuacja	• zrelacjonować treść fragmentu utworu • nazwać rodzaj narracji	• omówić świat przedstawiony • scharakteryzować Alicję • omówić relacje pomiędzy Alicją a Klaudią	• wyjaśnić przyczyny buntu Alicji wobec zaistniałej sytuacji	• porównać reakcje bohaterów fragmentu utworu na zaistniałą sytuację	• podjąć dyskusję na temat reakcji na sytuacje niezależne od nas
113. Iść własną drogą	• wyjaśnić pojęcia: <i>marzenie, los, Własna Legenda, przypowieść</i> • zrelacjonować treść fragmentów	• scharakteryzować głównego bohatera • wyjaśnić, dlaczego Król Salem przybył do młodzieńca	• wskazać cechy przypowieści we fragmentach utworu • wymienić cechy człowieka kierującego się Własną Legendą	• omówić uniwersalną prawdę o człowieku przedstawioną we fragmencie utworu	• podjąć dyskusję na temat tego, co kieruje ludzkim życiem: wolny wybór, przypadek czy los?
114. Nie warto się buntować	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne użyte w utworze	• omówić relację pomiędzy podmiotem lirycznym a światem • omówić funkcje środków stylistycznych użytych w utworze • omówić konsekwencje buntu przedstawione w wierszu	• zanalizować przesłanie utworu	• podjąć dyskusję na temat konsekwencji zachowania „postawy wyprostowanej”
115. Podanie	• wyjaśnić pojęcie <i>podanie</i> • wymienić elementy, które powinny się znaleźć na podaniu	• zgromadzić argumenty przydatne do uzasadnienia prośby	• skorygować błędnie napisane podanie • napisać podanie w zeszycie	• zredagować oficjalne podanie przy użyciu komputera z prośbą o przyjęcie do szkoły ponadpodstawowej	
116. Internet	• przedstawić historię internetu	• omówić funkcję internetu	• wyjaśnić przyczynę popularności konkretnych	• przedstawić wybrany blog	• podjąć dyskusję na temat sposobów chronienia

	- wymienić gatunki wypowiedzi internetowych - wyjaśnić pojęcia związane z rzeczywistością internetu		serwisów internetowych scharakteryzować język wypowiedzi internetowych	- wskazać korzyści i zagrożenia związane z internetem - ocenić wypowiedź internetową według podanych kryteriów	prywatności w internecie przedstawić swoje wyobrażenia na temat przyszłości internetu
117., 118. Fonetyka – powtórzenie wiadomości	- wyjaśnić pojęcia: <i>głoska, litera, ubezdźwięcznienie, udźwięcznienie, uproszczenie grupy spółgłoskowej</i> - przedstawić podział głosek - wymienić zasady poprawnego akcentowania w języku polskim	- rozpoznać rodzaje głosek na przykładach - poprawnie podzielić wyrazy na sylaby - wskazać wyrazy, w których nastąpiło uproszczenie grupy spółgłoskowej - wskazać upodobnienia wewnątrzwyrazowe	- skorygować błędy w podziale wyrazów - poprawnie zaakcentować wyrazy stanowiące wyjątek od powszechnej reguły	- określić kierunek upodobnienia - skorygować błędy w akcentowaniu	
119., 120. Słowotwórstwo – powtórzenie wiadomości	- wyjaśnić pojęcia: <i>wyraz podstawowy, wyraz pochodny, temat słowotwórczy, formant, przedrostek, przyrostek, wrostek, formant zerowy, oboczność, rodzina wyrazów, rdzeń, wyraz pokrewny, oboczność, złożenia, zrosty</i> - wymienić kategorie słowotwórcze	- wyjaśnić znaczenie podanych wyrazów pochodnych - utworzyć przymiotniki od rzeczowników - przyporządkować wyraz pochodny do kategorii słowotwórczej - wskazać wyrazy należące do jednej rodziny	- wskazać w podanych parach wyrazów wyraz podstawowy i wyraz pochodny - wskazać formant w wyrazie pochodnym - podkreślić w rodzinie wyrazów rdzeń i wskazać oboczności - rozpoznać złożenia i zrosty na podanych przykładach	- dokonać analizy słowotwórczej podanych wyrazów - utworzyć wyrazy należące do konkretnych kategorii słowotwórczych - sporządzić wykresy rodziny wyrazów - omówić funkcję łącznika w przymiotnikach złożonych	
121., 122. Podsumowanie wiadomości	- odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie - posługiwać się terminami i pojęciami: <i>powieść historyczna, podanie, fonetyka, typy głosek, akcent, upodobnienia, uproszczenia, słowotwórstwo, wyraz</i>	wykorzystać najważniejsze konteksty	- wyciągnąć wnioski - określić własne stanowisko	- poprawnie zinterpretować wymagany materiał - właściwie uargumentować - uogólnić, podsumować i porównać	- wykorzystywać bogate konteksty - sformułować i rozwiązać problem badawczy

	<i>pochodny, typy formantów, rodzina wyrazów, wyrazy złożone</i>				
123. Dostrzec piękno	• wyjaśnić pojęcie <i>sztuka współczesna</i> • opisać, co przedstawia obraz	• omówić kompozycję obrazu	• odnieść kompozycję obrazu do masowości obecnej we współczesnej kulturze	• podjąć dyskusję na temat współczesnej kultury • wypowiedzieć się na temat specyfiki sztuki współczesnej	• przygotować na podstawie wybranych źródeł prezentację na temat twórczości Warhola
124. Natura okiem poety	• zrelacjonować treść wiersza • określić rodzaj liryki w wierszu Rymkiewicza	• wskazać opisy przejawów wiosny w treści wiersza • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcje środków stylistycznych zastosowanych w wierszu • wskazać nawiązania biblijne	• zinterpretować funkcję światła w wierszu • omówić przesłanie wiersza	• stworzyć prezentację na temat ogrodów w różnych czasach i kulturach
125. Zatrzymać piękno	• zreferować treść fragmentu utworu • wskazać, co szkodziło pięknej twarzy Nino • wyjaśnić pojęcie <i>powiastka filozoficzna</i>	• wyjaśnić, dlaczego Nino schował twarz do kuferka • wyjaśnić znaczenie frazeologizmów: <i>stracić twarz, zachować twarz, twarzą w twarz</i>	• omówić pytania zadane przez uczonego Kru • wskazać cechy powiastki filozoficznej	• wyjaśnić symboliczne znaczenie chowania twarzy • omówić przenośne znaczenie powiastki	• zinterpretować powiastkę w kontekście mitu o Narcyzie • podjąć dyskusję na temat pogoni za pięknem cielesnym
126. Piękno pośród brzydoty	• wyjaśnić pojęcia: <i>obóz koncentracyjny, piękno duchowe</i> • zrelacjonować treść fragmentu • określić rodzaj narracji	• wypowiedzieć się na temat narratorki • scharakteryzować Suli	• omówić kontekst historyczny • omówić znaczenie przywoływania tekstów antycznych w obozie koncentracyjnym • wypowiedzieć się na temat decyzji Suli	• zanalizować tekst pod względem przeżywanych przez bohaterów emocji	• podjąć dyskusję na temat istnienia wartości uniwersalnych
127. Piękno zwykłych rzeczy	• zreferować przeczytany wiersz • określić rodzaj liryki • wskazać bohaterów wiersza	• wypowiedzieć się na temat podmiotu lirycznego • wskazać środki stylistyczne	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję słownictwa i środków stylistycznych dla wymowy wiersza • zinterpretować tytuł wiersza	• zinterpretować znaczenie wiersza • zinterpretować tytuł wiersza • stworzyć własną wypowiedź, wydobywającą piękno codziennego przedmiotu	• omówić sposób uwznioślenia codzienności w wybranym tekście kultury
128.	• zrelacjonować treść	• scharakteryzować	• wskazać różnice w	• omówić funkcję bajki o	• podjąć dyskusję na temat

Ukryte piękno	fragmentu utworu • określić czas i miejsce opisane we fragmencie utworu	Myszkę i jej rodzinę • omówić zachowania rodziców zdradzające ich stosunek do dziecka	postawach obojga rodziców względem Myszki • podzielić tekst na części dotyczące najważniejszych problemów	Kopciuszkę w tekście • zinterpretować tytuł powieści	społecznego odbioru ludzi z zespołem Downa • omówić wybrany tekst kultury podejmujący problem społecznego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością
129. Sens tworzenia	• zrelacjonować treść wiersza • wskazać adresata lirycznego	• określić relacje pomiędzy podmiotem lirycznym a adresatem lirycznym • wskazać środki stylistyczne w wierszu	• postawić tezę interpretacyjną • omówić funkcję środków stylistycznych w wierszu	• zinterpretować puentę utworu • zinterpretować wymowę utworu	• zanalizować obraz Johna Williama Waterhouse’a
130., 131. Życiorys, CV	• wyjaśnić pojęcia: <i>życiorys, CV (Curriculum vitae)</i> • wymienić elementy, z których składają się życiorys i CV	• zgromadzić informacje, które powinny się znaleźć w życiorysie i CV	• uporządkować informacje niezbędne do sporządzenia życiorysu i CV • skorygować błędy w podanych życiorysie i CV	• na podstawie życiorysu zrehabilitować oficjalne CV	
132., 133. List motywacyjny	• wyjaśnić pojęcie <i>list motywacyjny</i> • wymienić elementy, z których składa się list motywacyjny	• zgromadzić informacje do listu motywacyjnego, który będzie odpowiedzią na podane ogłoszenia	• uporządkować informacje potrzebne do listu motywacyjnego	• ocenić rzetelność i wiarygodność podanych listów motywacyjnych • zrehabilitować list motywacyjny	
134. Fotografia	• przedstawić najważniejsze wydarzenia z historii fotografii • wymienić rodzaje fotografii	• wskazać przykłady fotografii należących do danych kategorii	• ocenić wybraną fotografię według podanych kryteriów • wypowiedzieć się na temat roli światła w fotografii	• zanalizować wybraną fotografię • omówić fotografię Charlesa Ebbeta	• zanalizować wybraną fotografię artystyczną
135., 136. O imionach i nazwiskach	• wymienić obrzędy nadawania imion • wymienić języki, z których wywodzą się imiona • zrelacjonować historię nadawania nazwisk • zrelacjonować zasady	• wytłumaczyć znaczenie podanych imion słowiańskich • użyć imion w wołaczach • poprawnie odmienić nazwiska	• zanalizować swoje imię z uwzględnieniem podanych kryteriów • zanalizować różne nazwiska pod kątem ich pochodzenia	• wypowiedzieć się na temat mody na konkretne imiona	• wyjaśnić znaczenie imion biblijnych

	odmiany nazwisk żeńskich i nazwisk małżeństw				
137. O nazwach miejscowości	- wymienić rodzaje nazw miejscowości - zreferować zasadę zapisu dwuczłonowych nazw miejscowych	właściwie odmienić nazwy miejscowości	wyjaśnić pochodzenie podanych nazw miejscowości	utworzyć nazwy mieszkanki i mieszkańca danego miasta	
138. i 139. Najczęstsze błędy językowe	- przedstawić podział błędów językowych - poprawnie odczytać podane wyrazy	- poprawnie odmienić podane słowa - właściwie sformułować związki frazeologiczne - w podanych przykładach wskazać sylaby akcentowane	- skorygować błędy w podanych tekstach - odnaleźć w zdaniach błędnie użyte wyrazy - odnaleźć błędy stylistyczne w tekście i skorygować je	wskazać pleonazmy w podanych wyrażeniach	
140., 141 Podsumowanie wiadomości	- odtworzyć najważniejsze fakty, sądy i opinie - posłużyć się terminami i pojęciami: <i>życiorys</i>, <i>CV</i>, <i>list motywacyjny</i>, <i>nazwy miejscowe</i>, <i>typy błędów językowych</i>	wykorzystać najważniejsze konteksty	- wyciągnąć wnioski - określić własne stanowisko	- poprawnie zinterpretować wymagany materiał - właściwie uargumentować - uogólnić, podsumować i porównać	- wykorzystać bogate konteksty - sformułować i rozwiązać problem badawczy